ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ

«Κοινωνικές και Δημογραφικές μεταβολές: Υγειονομικές Δομές, Νοσηρότητα και Θνησιμότητα στην Αργολίδα τον 19ο αιώνα. Η περίπτωση του Δημοτικού Νοσοκομείου Ναυπλίου, 1837-1861»

ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Αγγελική-Νίκη Πρεσβέλου

Αθήνα, 2022

Τριμελής Επιτροπή

Νίκος Κοταρίδης, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου (Επιβλέπων)

Θεόδωρος Σακελλαρόπουλος, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Χαράλαμπος Οικονόμου, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Copyright © Αγγελική-Νίκη Πρεσβέλου, 2022

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας πτυχιακής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της πτυχιακής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση πτυχιακής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνωμών του συγγραφέα.

Περίληψη

Η παρούσα εργασία πραγματεύτηκε τη Νοσολογική κατάσταση του Ναυπλίου και κατ' επέκταση της επαρχίας Ναυπλίας, όπως προκύπτει από την επεξεργασία των καταλόγων εισερχομένων-εξερχομένων ασθενών στο Δημοτικό Νοσοκομείο Ναυπλίου, εντάσσοντάς την στο γεωγραφικό, δημογραφικό και υγειονομικό πλαίσιο της χρονικής περιόδου από το 1834 έως το 1861. Σε συνέχεια των παραπάνω διερευνήθηκαν και αποτυπώθηκαν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των σημαντικότερων ασθενειών της περιόδου βάσει των οποίων συστάθηκε ο Νοσολογικός Πίνακας της περιοχής για την μελετούμενη περίοδο.

Για την επίτευξη του βασικού στόχου της διατριβής αρχικά αποτυπώθηκε το γεωφυσικό προφίλ της περιοχής καθώς και οι κλιματολογικές συνθήκες διαβίωσης του πληθυσμού εκείνης της περιόδου. Στη συνέχεια μελετήθηκε η οικιστική δομή της περιοχής και η εξέλιξη της αστικοποίησης και της συγκέντρωσης του πληθυσμού σε αστικά και ημιαστικά κέντρα. Μελετήθηκε η δημογραφική εξέλιξη του πληθυσμού και παρουσιάστηκαν οι βασικοί δημογραφικοί δείκτες, στο βαθμό που ήταν δυνατό από τη φύση των πηγών που επεξεργαστήκαμε, και αποτυπώθηκε το στάδιο της δημογραφικής μετάβασης του πληθυσμού της Αργολίδας και ειδικότερα του Ναυπλίου, με την μελέτη και της επαγγελματικής δραστηριότητας των κατοίκων της περιοχής. Η παραπάνω ανάλυση αποτέλεσε το βασικό πλαίσιο, στο οποίο εντάχθηκε η ποσοτική και ποιοτική ανάλυση των πρωτογενών στοιχείων από των κατάλογο εισερχομένων ασθενών του Δημοτικού Νοσοκομείου Ναυπλίου προκειμένου να περιγραφεί το πρότυπο νοσηρότητας της περιόδου εκείνης για το Ναύπλιο, να αναδειχθούν οι βασικές ασθένειες, να αποτυπωθεί το δημογραφικό τους προφίλ και εν τέλει να συσταθεί ο Νοσολογικός Πίνακας της περιόδου.

Το πρότυπο νοσηρότητας, έτσι όπως προέκυψε από τη μελέτη, εντάσσεται σε ένα πρώιμο στάδιο αστικοποίησης της πόλης του Ναυπλίου στο οποίο παρουσιάζονται υψηλά ποσοστά συγκέντρωσης-πυκνότητας του πληθυσμού σε ιδιαίτερα ανθυγιεινές συνθήκες διαβίωσης με υποτυπώδεις εξυπηρετήσεις αστικού χαρακτήρα καθώς ακόμα και το ίδιο το Νοσοκομείο βρίσκεται σε εμβρυακή φάση και στοιχειώδεις παροχές. Συγκεκριμένα, επιβεβαιώνεται το γεγονός ότι στην ίδια περίοδο της πρώιμης ανάπτυξης των νοσοκομείων σε όλη την Ευρώπη το ποσοστό των ασθενών που επισκέπτονται το νοσοκομείο είναι ιδιαίτερα χαμηλό σε σχέση με τον γενικό πληθυσμό και αφορά κυρίως άνδρες των οποίων η βασική ασθένεια είναι οι πυρετοί και τα γαστρεντερολογικά προβλήματα. Η προσέλευση των γυναικών είναι ακόμη χαμηλότερη ενώ οι βασικές αιτίες εισαγωγής είναι τα αφροδισιακά πάθη και οι ψυχικές διαταραχές.

Λέξεις-κλειδιά: Ιστορική Δημογραφία, Ναύπλιο, Δημοτικό Νοσοκομείο Ναυπλίου, Ασθένειες, Νοσηρότητα, Θνησιμότητα, 19ος αιώνας

Abstract

The present work dealt with the Nosological situation of the city of Nafplio and, in a more ample way, of the province of Nafplio, based on the processing of lists of incoming-outgoing patients in the Municipal Hospital of Nafplio, setting it in the geographical, demographic and health context of the period from 1834 to 1861. Additionally, the demographic characteristics of the most important diseases of the period were investigated and recorded, on the basis of which the Nosological Table of the region was established for the studied period.

In order to achieve the main goal of the dissertation, the geophysical profile of the area as well as the climatic living conditions of the population for that period were assessed; the residential structure of the area and the evolution of both the urbanization and the population concentration in urban and semi-urban centers were studied; the demographic evolution of the population was examined and the main demographic indicators were estimated, as far as the nature of the sources permitted; the stage of the demographic transition of the population of Argolida and especially of Nafplio was described, in combination with the professional activity of local residents. The aforementioned analysis was the basic framework to which the quantitative and qualitative analysis of the primary data from the list of incoming patients of the Municipal Hospital of Nafplio was integrated in order to describe the morbidity pattern of that period for Nafplio, to highlight the basic diseases, to assess their demographic profile and finally to establish the Nosological Table of the period.

The pattern of morbidity, as it emerged from the study, is part of an early stage of urbanization of the city of Nafplio, that was characterized by high rates of concentration-density of the population in highly unhealthy living conditions with substandard urban services as even the Hospital itself was in an embryonic phase and only offered basic services. In particular, it is confirmed that, like in the same period of early development of hospitals throughout Europe, the percentage of patients who visit the hospital was very low in relation to the general population and it mainly consisted of men whose principal disease was fever and gastrointestinal problems. The percentage of women was even lower with main reasons of admission being venereal disease and mental disorder.

Keywords: Historical Demography, Nafplio, Nafplio Municipal Hospital, Diseases, Morbidity, Mortality, 19th century

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μέρος 1. Εισαγωγή 7
1. Το αντικείμενο της μελέτης 7
2. Οι Πηγές 12
2.1 Συνοπτική αναφορά στο βιβλίο του Α. Μηλιαράκη 13
2.2 Πρωτογενές υλικό: Οι απογραφές του πληθυσμού τον 19ο αιώνα 14
2.3 Στοιχεία για την υγειονομική κατάσταση της περιοχής από τον Ελληνικό Τύπο και από τα Γενικά Αρχεία του Κράτους - Παράρτημα Ναυπλίου σχετικά με καταλόγους ασθενών (1837-1860) 19
2.4 Πληροφορίες από περιηγητές 20
3. Περιορισμοί και προβλήματα των καταγραφών και των στατιστικών της εξεταζόμενης περιόδου 21
Μέρος 2. Ο Χώρος 24
1. Γεωφυσικό ανάγλυφο - διοικητική διαίρεση του Νομού Αργολίδας 24
1.1 Γενικά περί του Νομού Αργολίδας 24
1.2 Η Επαρχία Άργους και οι Δήμοι της 33
1.3 Η Επαρχία Ναυπλίας και οι Δήμοι της 36
1.4 Η Επαρχία Σπετσών και Ερμιονίδας και οι Δήμοι της 38
1.5 Η Επαρχία Τροιζηνίας και οι Δήμοι της 41
1.6 Η Επαρχία Ύδρας και οι Δήμοι της 43
2. Οικιστικοί Κόμβοι 44
2.1 Πυκνότητα πληθυσμού του Νομού Αργολίδας 44
2.2 Κατανομή οικισμών Νομού Αργολίδας σύμφωνα με το μέγεθος 47
2.3 Πόλεις, κωμοπόλεις και χωριά 49
2.4 Αστικός και αγροτικός πληθυσμός – Αστικοποίηση 57
3. Η πόλη του Ναυπλίου 58
3.1 Ναύπλιο: Η πόλη και η ιστορία της έως το 1834 59
3.2 Η πυκνότητα του Πληθυσμού του Ναυπλίου (1825, 1834, 1861) 62
4. Συμπεράσματα 2ου Μέρους 64
Μέρος 3. Οι Άνθρωποι 69
1. Η εξέλιξη του πληθυσμού του Νομού Αργολίδος, 1834-1861 69
1.1 Γενικές εκτιμήσεις περί του πληθυσμού Ελλάδας και Νομού Αργολίδος 69
1.2 Εξέλιξη πληθυσμού Ν. Αργολίδος κατά επαρχίες και Δήμους, 1834-1861 72
1.3 Γενική Εκτίμηση της δομής του πληθυσμού του Ν. Αργολίδος, 1834-1861 76
2. Η οικονομική δραστηριότητα του πληθυσμού το 1861 96
2.1 Στοιχεία για την περίοδο διενέργειας της Στατιστικής της Γεωργίας του 1861 96
3. Συμπεράσματα 3ου Μέρους 104
Μέρος 4. Η Υγεία 107
1. Μελέτη Νοσολογίας 107
1.1 Γενικά 107
1.2 Ιστορική αναδρομή της Ιατρικής Γεωγραφίας (Geographie Medicale) – Σχετική βιβλιογραφία έως τον 19ο αιώνα 108
1.3 Η ιατρική τοπογραφία στην Ελλάδα 113
2. Η κυβερνητική πολιτική για τη δημόσια υγεία 1822-1827, 1827-1832, 1832 και έπειτα 117
2.1 Συνοπτική ανασκόπηση της νομοθεσίας 117

2.2 Περί Υγειονομικής Αστυνομίας 124
3. Η υγειονομική κατάσταση στην Ελλάδα και στο Ναύπλιο 126
3.1 Η υγειονομική κατάσταση της Ελλάδας αρχές του 19ου αιώνα 126
3.2 Η υγειονομική κατάσταση στο Ναύπλιο 128
4. "Σαν" Μελέτη Ιατρικής Τοπογραφίας του Ναυπλίου: Το χειρόγραφο του Σοφοκλή Οικονόμου (1834-1837) 131
Μέρος 5. Δημογραφική Ανάλυση των Ασθενών και των Ασθενειών του Δημοτικού Νοσοκομείου Ναυπλίου 141
1. Το Α΄ Εθνικόν Νοσοκομείο Ναυπλίου (1823-1836) 141
2. Ασθενείς στο Α΄ Εθνικόν (Δημοτικό) Νοσοκομείο Ναυπλίου (1827-1831) 145
2.1 Κατάλογος εισερχομένων και εξερχομένων ασθενών στο Α΄ Εθνικόν (Δημοτικό) Νοσοκομείον Ναυπλίου, για την περίοδο από Ιούλιο 1827 έως Φεβρουάριο 1831 145
2.2 Στοιχεία Ασθενών και Νοσηρότητας Πληθυσμού Ναυπλίου βάσει του Ιατροστατιστικού Πίνακα του 1838 152
3. Δημοτικό Νοσοκομείο Ναυπλίου. Κανονισμοί Λειτουργίας 1839 και 1851 155
4. Η κατηγοριοποίηση των ασθενειών 160
4.1 Ιστορική Αναδρομή της Κατηγοριοποίησης των Ασθενειών 160
4.2 Η κατηγοριοποίηση των ασθενειών που καταγράφονται στο Δημοτικό Νοσοκομείο του Ναυπλίου 1837-1860 βάσει της ICD-10 162
4.3 Κατηγορίες Ασθενειών και ασθένειες που καταγράφονται στους καταλόγους εισερχομένων ασθενών του Α΄ Εθνικού (Δημοτικού) Νοσοκομείου Ναυπλίου 165
5. Δημογραφική Ανάλυση των ασθενών και των ασθενειών σύμφωνα με τους καταλόγους εισερχομένων ασθενών στο Δημοτικό Νοσοκομείο Ναυπλίου 176
5.1 Περιεχόμενο καταλόγων εισερχομένων ασθενών. Προβλήματα - περιορισμοί των διαθέσιμων στατιστικών στοιχείων 176
5.2 Οι Ασθένειες. Γενικό Πρότυπο Νοσηρότητας 184
5.3 Το Φύλο των Ασθενών 196
5.4 Η Ηλικία των Ασθενών 202
5.5 Η Εποχικότητα των Ασθενειών 227
5.6 Η Θνησιμότητα των Ασθενών 235
5.7 Διάρκεια νοσηλείας 249
5.8 Τα Επαγγέλματα Των Ασθενών 256
5.9 Συμπεράσματα 5ου Μέρους 261
Επίλογος - Συμπεράσματα 275
Ευρετήριο Πινάκων 288
Ευρετήριο Διαγραμμάτων 292
Βιβλιογραφία 295
Παράρτημα 311

Μέρος 1. Εισαγωγή

1. Το αντικείμενο της μελέτης

Ο τίτλος της παρούσας διατριβής είναι «Κοινωνικές και Δημογραφικές μεταβολές: Υγειονομικές Δομές, Νοσηρότητα και Θνησιμότητα στην Αργολίδα τον 19ο αιώνα. Η περίπτωση του Δημοτικού Νοσοκομείου Ναυπλίου, 1837-1861». Στο πλαίσιο της εκπόνησής της επιχειρήθηκε η ανασύσταση της δομής του πληθυσμού της Αργολίδας για τη χρονική περίοδο 1834-1861 κατά φύλο, ηλικία, οικογενειακή κατάσταση και επάγγελμα καθώς και η σύνθεση του οικιστικού προφίλ της περιοχής στην οποία αναπτύσσεται μία από τις πρώτες υγειονομικές δομές της Ελλάδας, το Δημοτικό Νοσοκομείο Ναυπλίου. Με βάση τα δεδομένα αυτά, διερευνήθηκε η νοσηρότητα της περιοχής και συγκροτήθηκε ο Νοσολογικός Πίνακας του Ναυπλίου από το 1837 έως το 1861, σύμφωνα με αδημοσίευτα στοιχεία του καταλόγου εισερχομένων εξερχομένων ασθενών του Δημοτικού Νοσοκομείου Ναυπλίου.

Πιο συγκεκριμένα:

Η μελέτη αφορά στην περιοχή της Αργολίδας, στις βορειοανατολικές περιοχές της Πελοποννήσου, που περιλαμβάνει την αργολική χερσόνησο και τα γύρω νησιά (Ύδρα, Σπέτσες και Πόρο). Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στον σχηματισμό των οικιστικών κόμβων του Νομού Αργολίδος και τις μεταβολές τους κατά την περίοδο από το 1834 ως και το 1861. Ακολούθως, εξετάστηκε η πυκνότητα του πληθυσμού του Νομού μέχρι το επίπεδο επαρχίας, και η κατάταξη των οικισμών σύμφωνα με το μέγεθός τους. Τα στοιχεία αυτά χρησίμευσαν ως γενικό πλαίσιο, προκειμένου να εμβαθύνουμε στο βασικό αντικείμενο της μελέτης και να περιγράψουμε την υγειονομική κατάσταση της περιοχής και ιδιαιτέρως της πόλης του Ναυπλίου, αξιοποιώντας τον χειρόγραφο κατάλογο εισερχομένων-εξερχομένων ασθενών του Νοσοκομείου.

Με τη χρήση των βασικών μεθοδολογικών εργαλείων του επιστημονικού πεδίου της ιστορικής δημογραφίας και γενικότερα της δημογραφίας, επιχειρήσαμε να αποτυπώσουμε τη νοσηρότητα του πληθυσμού που επισκέπτεται το Νοσοκομείο Ναυπλίου αναλύοντας τις ασθένειες και τη θνησιμότητα αυτών υπό το πρίσμα παραμέτρων όπως φύλο, ηλικία, επάγγελμα, εποχικότητα και διάρκεια νοσηλείας. Η επεξεργασία των στοιχείων αυτών θα καταλήξει στη σύνταξη του Νοσολογικού Πίνακα του Ναυπλίου.

Οι επιμέρους στόχοι της διατριβής συνοψίζονται στα παρακάτω;

Α. Στην αποτύπωση της διοικητικής οργάνωσης και εξέλιξης του Νομού Αργολίδας, των επαρχιών της και τη μελέτη των δημογραφικών μεταβολών στους σημαντικότερους οικιστικούς κόμβους με τη συγκέντρωση και κωδικοποίηση του συνόλου του Θεσμικού Πλαισίου, Νομοθεσίας και συναφών Διαταγμάτων από τη σύσταση του Νέου Ελληνικού κράτους και ειδικότερα κατά την περίοδο 1834-1861.

Β. Στην αποτύπωση της γεωγραφίας του Νομού Αργολίδας κατά επαρχία και σημαντικότερους Δήμους. Παρουσιάζεται αναλυτικά το γεωγραφικό ανάγλυφο της περιοχής σε συνάρτηση με τις χρήσεις γης, τις πληθυσμιακές συγκεντρώσεις και τις επικρατούσες κλιματολογικές και οικιστικές συνθήκες, οι οποίες, σχετίζονται άμεσα με τις σημαντικότερες ασθένειες, και συνεπώς τη νοσηρότητα και τη θνησιμότητα κατά την εξεταζόμενη περίοδο.

Γ. Στη μελέτη και τη λεπτομερή αποτύπωση της δομής των οικισμών και την κατανομή τους στον χάρτη σε σχέση με το γεωφυσικό προφίλ της περιοχής. Στο πλαίσιο αυτό καταγράφεται η εξέλιξη των βασικότερων οικισμών και η πυκνότητά τους, ο βαθμός αστικοποίησης και οι συνθήκες διαβίωσης.

Δ. Στην αποτύπωση της δημογραφικής εξέλιξης του Νομού Αργολίδας με τη χρήση των μεθοδολογικών εργαλείων της ιστορικής δημογραφίας. Στο σημείο αυτό εξετάζεται, και αναλύεται το σύνολο των διαθέσιμων δευτερογενών πηγών για την εξεταζόμενη περίοδο και επιχειρείται η ανασύσταση του πληθυσμού κατά φύλο, ηλικία, οικογενειακή κατάσταση και επάγγελμα. Δίνεται έμφαση στην οικονομική δραστηριότητα του Ναυπλίου με την αποτύπωση των εξασκούμενων επαγγελμάτων στο Ναύπλιο, ενώ εξετάζεται και παρουσιάζεται και η Γεωργική Απογραφή του 1861.

Ε. Στην καταγραφή της σύστασης και εξέλιξης του πεδίου της ιατρικής τοπογραφίας με έμφαση στον τρόπο με τον οποίο ξεκίνησε η αποτύπωση της νοσολογίας διαφόρων περιοχών στην Ευρώπη και μετέπειτα στην Ελλάδα. Στο πλαίσιο αυτό, αξιοποιούνται ερευνητικές εργασίες που έλαβαν χώρα τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό και που ως επί το πλείστο κινήθηκαν στη διερεύνηση της αλληλεπίδρασης νοσολογίας και περιβάλλοντος χώρου.

ΣΤ. Στη διερεύνηση και στην αποτύπωση του Θεσμικού Πλαισίου που διέπει τις προσπάθειες για την ανάπτυξη του πρώτου συστήματος υγείας στο νεοσύστατο ελληνικό κράτος. Η ίδρυση του Α΄ Εθνικού Νοσοκομείου (που μετονομάστηκε αργότερα ως Δημοτικό) Ναυπλίου, προσεγγίζεται ως αποτέλεσμα της διαδικασίας αυτής, με την καταγραφή και παρουσίαση των κανονισμών λειτουργίας του, ενώ

αξιοποιείται το ανέκδοτο κείμενο του Σοφοκλή Οικονόμου με τίτλο «Σύνοψις ιατρικής χωρογραφίας της Ναυπλίας», το οποίο αποτυπώνει την εικόνα της κατάστασης των υγειονομικών δομών, καθώς και της επικρατούσας νοσολογικής κατάστασης στο Ναύπλιο κατά την περίοδο 1834-1837.

Ζ. Στη μελέτη της νοσηρότητας του πληθυσμού μέσω της αναλυτικής καταγραφής των ασθενειών που επικρατούσαν κατά την εξεταζόμενη περίοδο. Η ταξινόμηση ακολουθεί την κατηγοριοποίηση των ασθενειών της εξεταζόμενης περιόδου σύμφωνα με τη δέκατη αναθεώρηση της Διεθνούς Στατιστικής Ταξινόμησης Νόσων και Συναφών Προβλημάτων Υγείας (ICD-10), γεγονός που επιχειρείται πρώτη φορά για το σύνολο των ασθενειών όπως αυτές καταγράφονται στους χειρόγραφους καταλόγους ασθενών του Δημοτικού Νοσοκομείου Ναυπλίου,

Η. Στη σύσταση του δημογραφικό προφίλ των επικρατουσών ασθενειών κατά φύλο και ηλικία, και στην αποτύπωση της εποχικότητας των ασθενειών, της θνησιμότητας και της μέσης διάρκειας νοσηλείας τους.

Η ολοκλήρωση των παραπάνω επιμέρους στόχων επέτρεψαν την επίτευξη του βασικού σκοπού της διατριβής, δηλαδή την αποτύπωση των ασθενειών που έπληττων την πόλη του Ναυπλίου στο συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και τη δημιουργία του Νοσολογικού Πίνακα της περιοχής.

Η μελέτη αποτελείται από **έξι μέρη**.

Στο **πρώτο μέρος (Εισαγωγή)** αναφέρεται αναλυτικά το αντικείμενο της μελέτης και οι πηγές στις οποίες στηρίχθηκε., η επεξεργασία ανεκμετάλλευτων πρωτογενών πηγών, όπως ανέκδοτα χειρόγραφα αρχεία, κυβερνητικά έγγραφα της εποχής, απογραφές πληθυσμού του 19ου αιώνα καθώς και δευτερογενείς πηγές από κείμενα περιηγητών. Στην ενότητα αυτή καταγράφονται επίσης τα προβλήματα σχετικά με την εγκυρότητα και την αξιοπιστία των δεδομένων και των στατιστικών καταγραφών της περιόδου.

Το δεύτερο μέρος αφορά στο «Χώρο» και απαρτίζεται από δύο κεφάλαια. **Στο πρώτο κεφάλαιο** δίνεται η περιγραφή του συνολικού χώρου του Νομού Αργολίδος από το 1834-1861 τόσο με στοιχεία γεωφυσικού προφίλ, όσο και με στοιχεία που αφορούν σε διοικητικές αλλαγές ως προς τα όρια και τη διαίρεση του Νομού σε Επαρχίες και Δήμους. **Στο δεύτερο κεφάλαιο** αποτυπώνεται η κατανομή των οικισμών του Νομού βάσει μεγέθους ενώ δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην πυκνότητα του πληθυσμού, στην εξέλιξη του οικιστικού δικτύου και στην αστικοποίηση του πληθυσμού.

Το τρίτο μέρος «Οι Άνθρωποι» αποτελείται από δύο κεφάλαια στα οποία αναλύεται το θέμα του ανθρώπινου στοιχείου που ζει, δρα και εξελίσσεται στον χώρο. **Στο πρώτο κεφάλαιο** εξετάζονται τα πληθυσμιακά δεδομένα της εποχής εκείνης, η εξέλιξη του πληθυσμού ανά Επαρχία και Δήμο ενώ αναλυτικότερα μελετάται η δομή του πληθυσμού κατά ηλικία, φύλο, οικογενειακή κατάσταση και επάγγελμα από το 1834 έως και το 1861, με τη χρήση των μεθοδολογικών εργαλείων του επιστημονικού πεδίου της ιστορικής δημογραφίας και γενικότερα της δημογραφίας, αποτυπώνοντας σε δείκτες (όπως δείκτης αναλογίας φύλων) και πυραμίδες ηλικιών, τα βασικότερα χαρακτηριστικά του πληθυσμού του Νομού. **Στο δεύτερο κεφάλαιο** περιγράφεται η βασική οικονομική δραστηριότητα του πληθυσμού, η κατανομή των επαγγελμάτων, βάσει των διαθέσιμων στατιστικών, ενώ στη συνέχεια παρουσιάζεται και αναλύεται η οικονομική δραστηριότητα για το έτος 1861, μέσα από τη Γεωργική Απογραφή του 1861.

Το Τέταρτο μέρος «η Υγεία», αποτελείται από 4 κεφάλαια. **Στο πρώτο κεφάλαιο** δίνεται ιδιαίτερη έμφαση, αρχικά, στον τρόπο με τον οποίο ξεκίνησε να αποτυπώνεται η νοσολογία διαφόρων περιοχών στην Ευρώπη και . μετέπειτα στην Ελλάδα, συστήνοντας το πεδίο της ιατρικής τοπογραφίας. Στο πλαίσιο αυτό, επιχειρείται ιστορική αναδρομή των κυριότερων μελετών που διενεργήθηκαν στο εν λόγω πεδίο. **Στο δεύτερο κεφάλαιο** αναπτύσσονται οι κυβερνητικές πολιτικές υγείας για την υπό μελέτη περίοδο και παρουσιάζονται οι Νόμοι και τα σχετικά διατάγματα που αφορούν στην υγειονομική περίθαλψη και γενικότερα στην οργάνωση του συστήματος υγείας της εξεταζόμενης περιόδου. Τέλος, περιγράφεται ο ρόλος της υγειονομικής αστυνομίας.. **Στο τρίτο κεφάλαιο** επιχειρείται η αποτύπωση της υγειονομικής κατάστασης της περιοχής του Ναυπλίου αρχικά κατά το 1825 και εν συνεχεία για τα έτη 1825-1838, βάσει δημοσιευμένων εντύπων. Τέλος, **στο τέταρτο κεφάλαιο,** πραγματοποιείται η αναλυτική επεξεργασία και παρουσίαση του ανέκδοτου χειρόγραφου του Σοφοκλή Οικονόμου με τίτλο «Σύνοψις ιατρικής χωρογραφίας της Ναυπλίας του Σοφοκλή Οικονόμου» (Αρχείο Κωνσταντίνου και Σοφοκλή Οικονόμου/ Κέντρο Ερεύνης του Μεσαιωνικού και Νέου Ελληνισμού της Ακαδημίας Αθηνών). Η χρησιμότητα του χειρογράφου αυτού για τη διατριβή είναι μεγάλη, διότι δίνει την εικόνα της κατάστασης των υγειονομικών δομών καθώς και της επικρατούσας νοσολογικής κατάστασης στο Ναύπλιο κατά την περίοδο 1834-1837, περίοδο που έχασε την αίγλη και τα προνόμιά του ως πρωτεύουσας του κράτους. Επίσης, επισημαίνεται ιδιαιτέρως η συμβολή του χειρόγραφου στην τεκμηρίωση του στόχου

της διατριβής, καθώς προαναγγέλλει τις ασθένειες που καταγράφονται εν συνεχεία στους καταλόγους εισερχομένων ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου.

Στο Πέμπτο μέρος της διατριβής, συστήνεται «**Νοσολογικός Πίνακας του Ναυπλίου με τα στοιχεία από τους καταλόγους των εισερχομένων στο Νοσοκομείο του Ναυπλίου»**, κατηγοριοποιώντας τις Δημοτικό Νοσοκομείο Ναυπλίου και συνοψίζοντας δεδομένα από ιστορικές πηγές της εποχής. Το μέρος αυτό της διατριβής απαρτίζεται από 4 κεφάλαια. **Στο πρώτο κεφάλαιο** περιγράφεται η ίδρυση και λειτουργία του Α΄ Εθνικού (Δημοτικού) Νοσοκομείου Ναυπλίου. Συγκεκριμένα περιγράφεται η εξέλιξή του από την ίδρυσή του έως το 1861, οι κανονισμοί λειτουργίας του, οι πόροι του, η δυναμικότητά του, η χωροθέτηση των πτερύγων του και η στελέχωσή του. **Στο δεύτερο κεφάλαιο** παρουσιάζονται οι κατάλογοι εισερχομένων εξερχομένων ασθενών του του Α΄ Εθνικού Νοσοκομείου Ναυπλίου για την περίοδο 1827-1829 και 1829-1831. Οι κατάλογοι αυτοί αποτελούν γενικές καταγραφές και περιέχουν στοιχεία ασθενών, ανά μήνα, ανά κατηγορία ασθενών, ανά έκβαση του περιστατικού και ανά αποτέλεσμα του περιστατικού, χωρίς να υπάρχει αναλυτική περιγραφή των ασθενειών. Στο ίδιο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα στοιχεία ασθενειών και νοσηρότητας βάσει του Ιατροστατιστικού πίνακα του 1838. **Στο τρίτο κεφάλαιο** επιχειρείται η κατηγοριοποίηση των ασθενειών που καταγράφονται στους καταλόγους εισερχομένων– εξερχομένων ασθενών κατά την περίοδο 1837-1860 βάσει της κωδικοποίησης των ασθενειών σύμφωνα με τον συνοπτικό κατάλογο της Διεθνούς Στατιστικής Ταξινόμησης Νόσων του Π.Ο.Υ. Στο κεφάλαιο αυτό, εκτός από την κατηγοριοποίηση των ασθενειών παρατίθενται αναλυτικότερη περιγραφή για κάθε ασθένεια. **Στο τέταρτο κεφάλαιο** γίνεται αναλυτική στατιστική επεξεργασία και παρουσίαση των ασθενειών κατά την εξεταζόμενη περίοδο, ενώ συστήνεται ο Νοσολογικός πίνακας με βάση τα στοιχεία των εισερχομένων ασθενών στο Δημοτικό Νοσοκομείο Ναυπλίου. Συγκεκριμένα, γίνεται ανάλυση των ασθενειών κατά φύλο, ηλικία, εποχικότητα, διάρκεια νοσηλείας, έκβαση νοσηλείας και θνησιμότητα.

Ακολούθως, το τελευταίο μέρος της Διατριβής αποτελούν τα **Συμπεράσματα εν είδει Επιλόγου,** και ακολούθως παρατίθενται παράρτημα πινάκων, διαγραμμάτων, φωτογραφιών και η βιβλιογραφία.

2. Οι Πηγές

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται οι κύριες πηγές που χρησιμοποιήθηκαν κατά την εκπόνηση της μελέτης μας, οι οποίες διακρίνονται σε πέντε βασικές κατηγορίες. Η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει δημοσιευμένα διοικητικά κείμενα της εποχής, η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει δεδομένα τα οποία προέκυψαν δευτερογενώς από την επεξεργασία των στοιχείων των απαριθμήσεων, απογραφών και στατιστικών της περιόδου εκείνης, η τρίτη κατηγορία περιλαμβάνει στοιχεία και καταγραφές που προέκυψαν από την επεξεργασία του ανέκδοτου αρχείου του Σοφοκλή Οικονόμου, η τέταρτη κατηγορία περιλαμβάνει παρατηρήσεις οι οποίες έχουν αποτυπωθεί ως εντυπώσεις και ταξιδιωτικές εμπειρίες των ξένων περιηγητών στην Αργολίδα και τέλος η πέμπτη κατηγορία περιλαμβάνει τη σημαντικότερη πρωτογενή πηγή δεδομένων της εργασίας μας και συνίσταται στους χειρόγραφους καταλόγους εισερχομένων και εξερχομένων ασθενών στο Δημοτικό Νοσοκομείο Ναυπλίου (1837-1860) από τα Γενικά Αρχεία του Κράτους.

Συνοπτικά, οι κύριες πηγές στις οποίες θα αναφερθούμε είναι:

1) το βιβλίο του Α. Μηλιαράκη *Γεωγραφία Πολιτική Νέα και Αρχαία του Νομού Αργολίδος και Κορινθίας*

2) οι Απογραφές Πληθυσμού που έγιναν κατά τη διάρκεια της μελετώμενης περιόδου και από τις οποίες αντλήσαμε τις απαραίτητες στατιστικές πληροφορίες για την πληθυσμιακή εξέλιξη των επαρχιών, δήμων, αλλά και πόλεων, κωμοπόλεων και χωριών του Νομού Αργολίδος, όπως επίσης και έμμεσες πληροφορίες για την κατάσταση της κοινωνίας κατά την εν λόγω περίοδο

3) οι Στατιστικές της Φυσικής Κίνησης του Πληθυσμού, οι οποίες αν και δεν καλύπτουν όλο το χρονικό διάστημα της μελέτης μας, ωστόσο μας επιτρέπουν να δώσουμε μια εικόνα των δημογραφικών τάσεων της εποχής και να εξηγήσουμε συγκεκριμένα κοινωνικο-δημογραφικά φαινόμενα

4) η Στατιστική Γεωργίας του 1861

5) οι δημοσιεύσεις στη *Γενική Εφημερίδα της Ελλάδος* κατά τα έτη 1829, 1830 και 1831

6) το ανέκδοτο αρχείο του Σοφοκλή Οικονόμου

7) οι κατάλογοι εισερχομένων και εξερχομένων ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου (1837-1860) από τα Γενικά Αρχεία του Κράτους - Παράρτημα Ναυπλίου

8) ο Ιατροστατιστικός Πίνακας Αργολίδος του 1838, και τέλος

9) οι εντυπώσεις και οι ταξιδιωτικές πληροφορίες των ξένων περιηγητών στην Αργολίδα.

2.1 Συνοπτική αναφορά στο βιβλίο του Α. Μηλιαράκη

Στο αρχικό αυτό στάδιο της μελέτης μας κρίνεται αναγκαία η αναφορά στο σύγγραμμα του Α. Μηλιαράκη[1] *Γεωγραφία Πολιτική Νέα και Αρχαία του Νομού Αργολίδος και Κορινθίας* του 1886 (ανατύπωση 1996). Το εν λόγω σύγγραμμα αποτελεί κατά τη γνώμη μας ιστορική μαρτυρία ξεχωριστής σημασίας για την εν λόγω περιοχή· μας δίνει την εικόνα *της* Αργολίδος και Κορινθίας πριν από περίπου 130 χρόνια, αλλά αποτελεί ταυτόχρονα και έναν αξιόπιστο γεωγραφικό οδηγό για τις μέρες μας. Είναι ίσως το μόνο σύγγραμμα που αναφέρεται αποκλειστικά στον Νομό Αργολίδος και Κορινθίας στα μέσα του 19ου αιώνα και για αυτόν τον λόγο αποτέλεσε το κύριο βοήθημά μας κατά την εκπόνηση της μελέτης μας προσφέροντάς μας πολύτιμες πληροφορίες για τον γεωγραφικό χώρο αλλά και λειτουργώντας ως εργαλείο για τη διασταύρωση πληροφοριών που αντλήθηκαν από άλλες επιμέρους πηγές, δεδομένου ότι ο συγγραφέας δεν αρκέστηκε σε δευτερογενείς πηγές.

Συγκεκριμένα, ο Α. Μηλιαράκης (1996, σ. ζ΄) στις εισαγωγικές σελίδες του συγγράμματός του κάνει λόγο για τις πηγές του, τον τρόπο και τις δυσχέρειες που συνάντησε στη συλλογή των στοιχείων καθώς και κάποιες μεθοδολογικές παρατηρήσεις. Μάλιστα, αναφέρει ως «πρωτίστη και κυριωτάτη πηγή του» την περιήγησή του στις περισσότερες ηπειρωτικές περιοχές του Νομού και τα νησιά Κύθηρα, Ύδρα, Σπέτσες και Πόρο κατά τους μήνες Αύγουστο, Σεπτέμβριο και Οκτώβριο του 1884 και κατά τον Αύγουστο του 1885. Είναι προφανές, λοιπόν, γιατί τα στοιχεία της μελέτης μας που αφορούν το γεωφυσικό προφίλ της Αργολίδος πηγάζουν από το εν λόγω σύγγραμμα.

Το βιβλίο αποτελείται από δύο μέρη: στο «Γενικό τμήμα της γεωγραφίας του Νομού Αργολίδος και Κορινθίας» (σ.σ. 1-28) και στο «Ειδικό τμήμα γεωγραφίας των

[1] Α. Μηλιαράκης (1841-1905): Ιστορικός και γεωγράφος που γεννήθηκε και απεβίωσε στην Αθήνα. Από τους κυριότερους ιδρυτές της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας, της οποίας διετέλεσε ισόβιος Γραμματέας. Συνέγραψε πλήθος ιστορικών και γεωγραφικών έργων και δεκάδες μελέτες του δημοσιεύθηκαν στην *Εστία*, την *Επετηρίδα του Παρνασσού*, το *Δελτίο της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας* κ.α. Αντιπροσώπευσε την Ελλάδα στο γεωγραφικό συνέδριο της Βενετίας.

Επαρχιών του Νομού Αργολίδος και Κορινθίας κατά μέρος» (σσ. 29-282). Στο πρώτο μέρος ο συγγραφέας αναφέρεται γενικά στον Νομό Αργολίδος και Κορινθίας, στη γεωγραφική του διαίρεση σε επαρχίες και δήμους, στη μορφολογία του εδάφους, στις πεδιάδες και στα όρη, στις νήσους και τις νησίδες, στις λίμνες, στους ποταμούς και στους χειμάρρους, στα παράλια, στις λιμνοθάλασσες και στα «τέλματα». Κάνει λόγο επίσης για τα προϊόντα, τους «λιμένας» και «λιμενίσκους», τις αμαξιτές οδούς, τη σιδηροδρομική και θαλάσσια συγκοινωνία, τα πολεοδομικά χαρακτηριστικά, τον πληθυσμό, την παρουσία των Αρβανιτών (αλβανόφωνων;) και την εκκλησιαστική διοίκηση. Στο δεύτερο μέρος, ο συγγραφέας αναφέρεται αναλυτικά στις επαρχίες, στους δήμους και στις πόλεις (και σε ορισμένες περιπτώσεις και στα χωριά του Νομού). Στο τέλος κάθε κεφαλαίου που αφορά τις επαρχίες και τους δήμους αναφέρεται και στην αρχαία γεωγραφία τους .

Ο Α. Μηλιαράκης στο έργο του αναφέρεται, επίσης, λεπτομερώς στην καταγραφή των ονομάτων των πόλεων, χωριών, βουνών και ποταμών. Επιλέγει τόσο στον γεωγραφικό του χάρτη όσο και στο κείμενό του «κατά κανόνα τα κοινά ονόματα των τόπων» αντί των αρχαίων, «ων τινες γεωγραφούντες ποιούνται χρήσιν». Αιτιολογεί δε με εύστοχο τρόπο την επιλογή του αυτή, υποστηρίζοντας ότι κανένας δεν έχει το δικαίωμα άνευ λόγου να αντικαθιστά «ονόματα κοινά γεωγραφικά, προ αιώνων καθιερωθέντα, συνδεόμενα αναποσπάστως μετά της μεσαιωνικής και της νέας ιστορίας της Ελλάδος, μετά των εννόμων σχέσεων των κατοίκων, μετά της συνηθείας μόνον και μόνον διότι θεωρεί ταύτα βάρβαρα, σλαβικά, ενετικά ή τουρκικά. Αν τα ονόματα ταύτα είναι ίχνη της διαβάσεως ξένων φυλών επί του Ελληνικού εδάφους, τις έχει το δικαίωμα να διαγράφη τα ίχνη της ιστορίας;» (Μηλιαράκης, 1996, σ. ια΄-ιβ΄).

2.2 Πρωτογενές υλικό: Οι απογραφές του πληθυσμού τον 19ο αιώνα

Στο σημείο αυτό θα αναφερθούν οι απογραφές που έγιναν στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια του 19ου αιώνα και οι οποίες (ή μάλλον, κάποιες από αυτές) χρησιμοποιήθηκαν και στην εργασία μας και αποτέλεσαν τις κύριες πηγές στις οποίες βασίστηκαν οι υποθέσεις μας στα κεφάλαια που αφορούν τον πληθυσμό και τη μεταβολή του· μάλιστα, από τη στατιστική τους ανάλυση προέκυψαν τα συμπεράσματά μας.

Στα χρόνια της οθωμανικής κυριαρχίας δεν διενεργούνταν απογραφές, κυρίως για λόγους θρησκευτικών προλήψεων. Όπως αναφέρει ο Α. Ανδρεάδης (1918, σ. 277) «δεν γνωρίζουμε τον πληθυσμό της οθωμανικής αυτοκρατορίας, διότι οι θρησκευτικές προλήψεις δεν επιτρέπουν […]την απογραφή των κατοίκων […] Οι οπαδοί του Μωάμεθ θεωρούν ότι τούτο θα σήμανε έλεγχο των βουλών του Αλλάχ και αυτό θα ήταν ύψιστο αμάρτημα […]». Ωστόσο, στην εργασία μας θα χρησιμοποιήσουμε στοιχεία για τον πληθυσμό συγκεκριμένα της πόλης του Ναυπλίου, για την περίοδο προ της ίδρυσης του ελληνικού κράτους τόσο από τους περιηγητές (Pouqueville, Leake κ.ά.) όσο και από την απογραφή των κατοίκων της πόλης του Ναυπλίου του 1825 (βλ. Ρέππας, 1982-1984·και Βατσάκη, 2001).

Στη συνέχεια (1834), λίγα χρόνια μετά τη δημιουργία ελληνικού κράτους ανατέθηκε στο Γραφείο Δημοσίου Οικονομίας «κατάστρωσις ευχρήστων πινάκων του αριθμού των κατοίκων» και «καταλόγων ακριβών των κατοίκων όλων των πόλεων, κωμοπόλεων, χωριών, μοναστηρίων κ.λπ.»[2]. Ταυτόχρονα, το Γραφείο Δημοσίου Οικονομίας και η δημοτική αστυνομία εξακρίβωνε κάθε χρόνο την πληθυσμιακή κατάσταση της χώρας (ΦΕΚ 85/31-12-1836 / άρθρο 45)

Γενικότερα, κατά τη διάρκεια του 19ου αι., και συγκεκριμένα από το 1828 ως και το 1907, στα όρια του ελληνικού κράτους έγιναν είκοσι μία (21) απογραφές. Τις περισσότερες φορές δεν επρόκειτο καν για απογραφές, όπως τις ορίζουμε σήμερα, αφού αποτελούσαν απλές απαριθμήσεις των ατόμων, προκειμένου να υπολογιστεί αποκλειστικά ο αριθμός των κατοίκων της χώρας αποκλείοντας άλλες δημογραφικές πληροφορίες. Κατά τα έτη που δεν διενεργούνταν απογραφές, οι πληθυσμιακοί πίνακες της Ελλάδας προέκυπταν από τις ετήσιες καταγραφές των γεννήσεων και των θανάτων.

Το Υπουργείο Εσωτερικών εξέδιδε εγκυκλίους προς τις διοικητικές αρχές, με τις οποίες διέτασσε τη διενέργεια απογραφών. Οι οδηγίες που δίνονταν ήταν συνήθως ατελείς και τις εκτελούσαν οι δήμαρχοι και οι ιερείς, με την εποπτεία των νομαρχών και των επάρχων. Το Υπουργείο Εσωτερικών εξέδιδε ειδικά πολυσέλιδα απογραφικά βιβλία, στα οποία καταγραφόταν ονομαστικά κάθε άτομο κατά φύλο και ηλικία (Ραγκαβής, 1853-54, τόμος Ι, σ. θ΄). Συγκεκριμένα, οι απογραφές μέχρι και το 1861 περιέγραφαν την κατάσταση του πληθυσμού κατά τη διάρκεια ενός ολόκληρου έτους Από το 1870 και έπειτα οι απογραφές τείνουν να αποκτήσουν μια πιο εξελιγμένη

[2] Β.Δ. της 29ης Απριλίου 1834 «Περί συστάσεως γραφείου Δημοσίου Οικονομίας παρά τη επί των Εσωτερικών Γραμματεία της Επικρατείας (ΦΕΚ 18).

μορφή. Συγκεκριμένα, οι απογραφείς αρχίζουν να χρησιμοποιούν τα ατομικά και οικογενειακά δελτία, αντί των μητρώων, με τη συμπλήρωση των οποίων γίνεται η συλλογή των στατιστικών και δημογραφικών πληροφοριών. Παράλληλα, μειώνεται και ο χρόνος διεξαγωγής της απογραφής, ώστε τελικά να οριστεί μια συγκεκριμένη ημερομηνία στην οποία θα μετριέται ο πληθυσμός. Για παράδειγμα, η απογραφή του 1861 διήρκεσε δύο μήνες, αυτή του 1870 δύο εβδομάδες, ενώ από το 1889 και έπειτα η απογραφή εκτελείται σε μια συγκεκριμένη ημερομηνία.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, παρατηρείται εξέλιξη στη διαδικασία της απογραφής, έτσι ώστε από την πρόχειρη συλλογή πληθυσμιακών δεδομένων και την κατά προσέγγιση εξαγωγή στοιχείων να οδηγηθούμε στη συστηματική απαρίθμηση και την όσο το δυνατόν λεπτομερή και αξιόπιστη διεξαγωγή δεδομένων που περιγράφουν την εικόνα του πληθυσμού της χώρας σε μια δεδομένη χρονική στιγμή. Η απογραφή του 1907 θα αποτελέσει την πρώτη λεπτομερή απογραφή μοντέρνας σύλληψης, αντικαθιστώντας την ασυναρτησία και αναξιοπιστία των προηγουμένων με έγκυρα και ορθολογικά αποτελέσματα.

Παρακάτω έχουν συγκεντρωθεί πληροφορίες για καθεμία από τις προαναφερθείσες απογραφές. Συγκεκριμένα:

- Απογραφή πληθυσμού 1825:

Οι συνθήκες της εποχής εκείνης εξαιτίας του πολέμου και των συνεπειών του (μετακινήσεις πληθυσμού, εμφάνιση λοιμωδών ασθενειών προβλήματα τάξης, ασφάλειας, στέγασης επισιτισμού και υγείας (Βατσάκη (2001), σελ. 26) οδήγησαν στην ανάγκη διεξαγωγής της Απογραφής του 1825. Στις 17 Νοεμβρίου 1825 κατατίθεται στο Υπουργείο Αστυνομίας η Γενική Απογραφή του πληθυσμού του Ναυπλίου. Τα κατάστιχα της εν λόγω απογραφής διασώθηκαν στο σύνολό τους. Από την απογραφή αυτή χρησιμοποιήθηκαν στη μελέτη μας, μέσω του άρθρου του Χρήστου Ρέππα και της μεταπτυχιακής εργασίας της Αργυρώς Βατσάκη, στοιχεία που αφορούν αποκλειστικά στον πληθυσμό και τις συνθήκες διαβίωσής του στο Ναύπλιο εκείνη τη χρονική στιγμή.

- Πληθυσμιακή Έρευνα 1828 (1821)

Το 1828 η Ελλάδα περιλάμβανε τη Στερεά Ελλάδα, την Πελοπόννησο και κάποια νησιά. Την περίοδο εκείνη οι αντιπρόσωποι των συμμαχικών κρατών, οι οποίοι διέμεναν στον Πόρο, ζήτησαν από τον Κυβερνήτη της χώρας, Ι. Καποδίστρια, ορισμένες πληροφορίες σχετικά με τον πληθυσμό της Ελλάδας. Για αυτόν τον λόγο

διενεργήθηκε η πρώτη πληθυσμιακή, οικονομική, διοικητική και κοινωνική έρευνα της Ελλάδας, ενώ με την ευκαιρία αυτή υπολογίστηκε και αναδρομικά ο πληθυσμός της χώρας για το 1821. Αναφέρεται ότι «δεν απετέλει πραγματικήν απογραφήν […], αλλά μίαν απλήν απαρίθμησιν των κατοίκων της Ελλάδος [...]» (Μακρή, 1972, σ. 120). Το μόνο που γνωρίζουμε σε σχέση με την εν λόγω έρευνα είναι ότι διεξήχθη μέσω των «εκτάκτων επιτροπών» της κυβέρνησης, οι οποίες κατέγραψαν τις ζητούμενες πληροφορίες. Στις *Επιστολές* που συνέταξε ο Καποδίστριας (Καποδίστριας, 1841, σ. 331), δίνονται οι απαντήσεις στα ερωτήματα των προέδρων των «Συμμάχων Αυλών» καθώς και ο πληθυσμός της Ελλάδας για την εν λόγω περίοδο. Κατά την ίδια εκείνη περίπου εποχή (1829 και 1830) διενεργείται και άλλη, κυρίως πληθυσμιακή, έρευνα από τη γαλλική επιστημονική αποστολή του στρατηγού Maison (Bory de Saint-Vincent, 1834, v. II, p. 64). Τα πληθυσμιακά αυτά δεδομένα θεωρούνται σχετικά αξιόπιστα.

- Απογραφή 1834

Τέσσερα χρόνια μετά την ανακήρυξη της ανεξαρτησίας του ελληνικού κράτους διεξήχθη απογραφή, η οποία όμως παρέμεινε αδημοσίευτη. Η απογραφή αυτή διήρκεσε δύο ολόκληρα χρόνια (1834 και 1835), ενώ κάποιες περιφέρειες απογράφηκαν το 1836.

Η εν λόγω απογραφή θεωρείται ως η πιο σημαντική στην ιστορία των απογραφών της Ελλάδας και αυτό όχι λόγω της αξιοπιστίας της αλλά λόγω της χρονικής συγκυρίας στην οποία διεξήχθη. Ουσιαστικά, από αυτήν την απογραφή αναμενόταν να δοθεί η εικόνα που είχε η Ελλάδα μετά τον πόλεμο της Ανεξαρτησίας και τις συνέπειές του. Η ιστορία της απογραφής αυτής είναι πλούσια αλλά τα τεκμήρια που απέμειναν βρίσκονται διασπαρμένα σε εκατοντάδες φακέλους στα Γενικά Αρχεία του Κράτους και ειδικότερα στο Υπουργείο Εσωτερικών του Οθωνικού Αρχείου. Τα στοιχεία που χρησιμοποιήσαμε εντοπίστηκαν στο Φύλλο της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως 19 του 1834 (ΦΕΚ 19/26-5-1834).

Η πρώτη αυτή απογραφή συνδέθηκε με μερικές από τις βασικότερες λειτουργίες της νεοσχηματιζόμενης τότε διοικητικής μηχανής. Θεωρείται δε ότι πρόκειται για τη σημαντικότερη μέχρι σήμερα απογραφή, αφού επάνω της βασίστηκε το οικοδόμημα του νέου ελληνικού κράτους. Ουσιαστικά, η απογραφή κράτησε δύο ολόκληρα χρόνια (1834-1835), ενώ ορισμένες περιοχές απεγράφησαν το 1836. Η οργάνωση της κρατικής μηχανής ήταν ακόμη σε πρώιμο στάδιο και δεν είχε τη δυνατότητα να φέρει σε πέρας το εγχείρημα αυτό, όχι σε μία ημέρα, αλλά ούτε σε

μερικούς μήνες. Πηγές αναφέρουν ότι ένα από τα πιο χαρακτηριστικά φαινόμενα που εμφανίσθηκε σε πολλές περιοχές ήταν η προσπάθεια να αλλοιωθεί το αποτέλεσμα της απογραφής προκειμένου ο δήμος να καταταχθεί σε μεγαλύτερη τάξη.

Από τα αποτελέσματά της διαπιστώνονται οι απώλειες του πολέμου της Ανεξαρτησίας και οι μετακινήσεις πληθυσμού που αυτός προκάλεσε (σε συσχέτιση με τις κατά προσέγγιση έστω αναδρομικές εκτιμήσεις για τον πληθυσμό του 1821), την κατανομή του πληθυσμού και την ανθρωπογεωγραφία της χώρας. Έτσι, τα αποτελέσματά της εν λόγω απογραφής μπορούν να συγκριθούν και να αποκαταστήσουν τη συνέχεια με τις επόμενες απογραφές.

- Απογραφές περιόδου 1836-1845

Από το έτος 1836 ως και το 1845 διενεργήθηκαν 10 απογραφές (μία κατά έτος). Αυτές οι απογραφές, όπως και οι προηγούμενες, αποτελούσαν ουσιαστικά απλές απαριθμήσεις στη διάρκεια των οποίων οι απογραφείς κατέγραφαν τους κατοίκους κατά όνομα, φύλο και ηλικία σε ειδικά πολυσέλιδα απογραφικά βιβλία που εξέδιδε το Υπουργείο Εσωτερικών. Τα αποτελέσματα των απογραφών των ετών 1836 και 1837 δεν δημοσιεύθηκαν επισήμως. Ωστόσο, πληροφορίες για τον πληθυσμό της Ελλάδας το 1838, βάσει της αντίστοιχης απογραφής, βρίσκουμε στο σύγγραμμα του Α. Μανσόλα, *Πολιτειογραφικαί Πληροφορίαι περί Ελλάδος* (1867).

Τα πρώτα επισήμως δημοσιευμένα (ΦΕΚ 15/19-6-1846) αποτελέσματα απογραφών αφορούσαν τον πληθυσμό του ελληνικού κράτους κατά τα έτη 1839-1844, ενώ τα αποτελέσματα της απογραφής του 1845 και 1846 δημοσιεύθηκαν στο ΦΕΚ 17/2-6-1847.

- Απογραφές 1848, 1853 και 1856

Κατά τα έτη 1848, 1853 και 1856 διενεργήθηκαν τρείς απογραφές. Και στην περίπτωση αυτή οι ως άνω απογραφές είχαν τη μορφή απαρίθμησης. Οι πληθυσμιακοί πίνακες του 1848 συντάχθηκαν σύμφωνα με τους υποβληθέντες απογραφικούς πίνακες των νομαρχών και δημοσιεύθηκαν στην Εφημερίδα Της Κυβέρνησης (ΦΕΚ 22/1850) και το ίδιο ίσχυσε για το 1853 (ΦΕΚ 57/1854). Τα αποτελέσματα της απογραφής του 1856 δημοσιεύθηκαν στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ 53/1858) κατά νομό, επαρχία, δήμο και έδρα δήμου.

- Απογραφή 1861

Ως πρώτη πλήρης απογραφή στα ελληνικά δεδομένα θεωρείται η απογραφή του 1861, η οποία πέρα από τη συνήθη απαρίθμηση του πληθυσμού στόχευε και στη συλλογή περαιτέρω δημογραφικών πληροφοριών. Ο χρόνος διεξαγωγής της εν λόγω απογραφής

εξακολουθούσε να είναι μεγάλος για τα σημερινά δεδομένα, εφόσον έφθανε τις εξήντα ημέρες.

Τα στοιχεία που απογράφονταν κατά την απογραφή του 1861 ήταν: το ονοματεπώνυμο του απογραφομένου, το φύλο, η ηλικία, η οικογενειακή κατάσταση, η ιθαγένεια, η δημοτικότητα, το θρήσκευμα, το επάγγελμα καθώς και ο αριθμός των οικογενειών και των οικοδομών. Όλες οι παραπάνω πληροφορίες συλλέγονταν σε επίπεδο νομού, επαρχίας και δήμου, ενώ ορισμένες (όπως π.χ. το επάγγελμα) δίνονταν και για τις πρωτεύουσες των δήμων.

- Στατιστική της Γεωργίας 1861

Το 1864 κυκλοφόρησε από το Εθνικό Τυπογραφείο με ευθύνη του Γραφείου Δημοσίου Οικονομίας του Υπουργείου Εσωτερικών, η *Στατιστική της Γεωργίας*, η οποία έδινε, σε επίπεδο επαρχίας, τους στατιστικούς πίνακες περί παραγωγής των δημητριακών καρπών, περί φυτειών και περί κατοικίδιων ζώων για το έτος 1861 (Σπηλιωτάκης, 1864). Τα χαρακτηριστικά της γεωργικής οικονομίας που περιλάμβανε η απογραφή στοιχεία αφορούσαν: 1) τον γεωργικό πληθυσμό, 2) το μέγεθος των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, 3) τον τρόπο χρήσης της γης, 4) τον τρόπο κτήσεως της γης, 5) το κτηνοτροφικό κεφάλαιο, 6) τις καλλιέργειες, 7) τη γεωργική και κτηνοτροφική παραγωγή, και 8) την αξία της παραγωγής. Η στατιστική αυτή αποτέλεσε την πρώτη –και τελευταία– προσπάθεια τέτοιας έκτασης κατά τη διάρκεια του 19ου αιώνα.

2.3 Στοιχεία για την υγειονομική κατάσταση της περιοχής από τον Ελληνικό Τύπο και από τα Γενικά Αρχεία του Κράτους - Παράρτημα Ναυπλίου σχετικά με καταλόγους ασθενών (1837-1860)

Τα στοιχεία στα οποία στηρίχθηκε το τελευταίο μέρος της διατριβής μας αντλήθηκαν από τα:

- *Γενική Εφημερίς της Ελλάδος* κατά τα έτη 1829, 1830 και 1831

Στην Γενική Εφημερίδα της Ελλάδος των ετών 1829-1830 δημοσιεύεται Συνοπτικός Κατάλογος, υπογεγραμμένος από τον Επιστάτη του Α΄Έθνικού (Δημοτικού) Νοσοκομείου Ναυπλίου και ιατροχειρουργό Στεφανίτση, εισερχομένων και εξερχομένων ασθενών και πληγωμένων φτωχών στρατιωτών, φυλακισμένων τακτικών στρατιωτών, ορφανών και αλλοεθνών δίνοντας συνολικά στοιχεία σχετικά με τη θνησιμότητα αυτών.

- Ιατροστατιστικός Πίνακας της Διοικήσεως Αργολίδος του 1838.

Στον *Ελληνικό Ταχυδρόμο* του 1839, Παράρτημα 58, εκδίδεται, για πρώτη και τελευταία φορά, Ιατροστατιστικός Πίνακας της Διοικήσεως της Αργολίδας ο οποίος αφορά στοιχεία για το έτος 1838. Εκεί δίνονται στοιχεία που αφορούν γενικά τη Διοίκηση Αργολίδας και συνοψίζονται στο γεωφυσικό προφίλ της περιοχής, στο κλίμα, στον τρόπο χρήσης της γης, στα προϊόντα που παράγει αλλά και στη διοικητική διαίρεση, στο δημογραφικό προφίλ, στις ασθένειες που εντοπίζονται στην περιοχή εστιάζοντας στις αιτίες τους αλλά και στη θεραπεία τους. Δίνεται επίσης και αριθμητική καταγραφή των ιατρών ανά ειδικότητα.

- Κατάλογοι εισερχομένων ασθενών στο Δημοτικό Νοσοκομείο Ναυπλίου για τα έτη 1837, 1838, 1839, 1840, 1842, 1843, 1846, 1859 και 1860 από τα Γενικά Αρχεία του Κράτους, Παράρτημα Ναυπλίου. Στους καταλόγους αυτούς γίνεται αναφορά στο φύλο, την ηλικία, τον τόπο καταγωγής, την ασθένεια και την έκβασή της (εάν δηλαδή εξέρχονταν ή κατέληγαν)
- Το Αρχείο του Σοφοκλή Οικονόμου[3]. Η χρησιμότητα του χειρογράφου αυτού για την διατριβή μας είναι μεγάλη, διότι μας δίνει την εικόνα των υγειονομικών δομών και της νοσολογικής κατάστασης στο Ναύπλιο κατά την περίοδο 1834-1837, περίοδο μετάβασης της πόλης του Ναυπλίου από πρωτεύουσα του κράτους σε απλή πόλη που έχασε την αίγλη και τα προνόμιά της. Επίσης, το εν λόγω χειρόγραφο απεδείχθη χρήσιμο, αναφορικά με την επεξήγηση των ασθενειών που συναντήσαμε στους καταλόγους των ασθενών του Δημοτικού Νοσοκομείου Ναυπλίου.

2.4 Πληροφορίες από περιηγητές

Χρήσιμες στη μελέτη μας στάθηκαν οι ταξιδιωτικές εντυπώσεις και οι κάθε είδους περιγραφές από περιηγητές στην Πελοπόννησο και συγκεκριμένα στην περιοχή της Αργολίδας τον 19ο αιώνα, οι οποίες παρά την –σχεδόν εξ ορισμού– υποκειμενικότητά τους μας βοήθησαν να προσεγγίσουμε όσο γίνεται πιο σφαιρικά τον χώρο αλλά και τις συνήθειες της εποχής εκείνης.

Συγκεκριμένα, αντλήσαμε πληροφορίες εκτός των άλλων από τις σημειώσεις του Th. Du Moncel στο *Οδοιπορικό του 1843 από την Αθήνα στο Ναύπλιο*, από τον J.A. Buchon στο *La Grece continentale et la Moree, Voyage, sejour et etudes historiques en 1840 et 1841*, από τον Henry A.V. Post στο *A visit to Greece and Constantinople,*

[3]Ακαδημία Αθηνών, Κ.Ε.Μ.Ν.Ε., ΑρχείΟικονόμου, φακ. XXVIII

in the Year 1827-28, από τον Alphonse Lamartine στο *Oeuvres de Lamartine, souvenirs, impressions, pensees et paysages pendant un voyage en orient 1832-33, ou notes d'un voyager* και από τον Edgar Quinet στο *La Grece moderne et ses rapports avec l' Antiquite.*

Ωστόσο, όπως αναφέρει και ο Λεωνίδας Καλλιβρεττάκης για τους περιηγητές και τη συλλογή και επεξεργασία πληροφοριών από αυτούς: «[…] αν και οι μάρτυρες αυτοί, υπονομευμένοι από το ανθρωπιστικό και κλασσικιστικό τους πνεύμα, ενδιαφέρονται κυρίως για την ανακάλυψη των μνημείων του παρελθόντος μακρινού και ένδοξου, παρά για την παρατήρηση ενός παρόντος λιγότερου λαμπρού, εντούτοις οι σημειώσεις τους έχουν αδιαμφισβήτητη αξία, δεδομένης της παρούσας κατάστασης των γνώσεών μας» (Καλλιβρεττάκης, 2003, αρ. 18).

Από κάποιους από τους παραπάνω περιηγητές αντλήσαμε πληροφορίες σχετικά με την κοινωνία της εποχής καθώς και την κατάσταση της πόλης και των υγειονομικών δομών της ιδωμένα με τα μάτια ενός ταξιδιώτη, από κάποιους άλλους αντλήσαμε πληροφορίες σχετικά με το μέγεθος του πληθυσμού και τη σύστασή του (βλ. Pouqueville, 1822), κρατώντας επιφυλάξεις όσον αφορά στην ακρίβεια των δεδομένων, λαμβάνοντας σοβαρά υπόψη τη σχεδόν μόνιμη υποκειμενικότητα των περιηγητών και «περιορίζοντας τον περιηγητισμό στον χώρο των συμπληρωματικών πηγών» (Τόλιας, 1994, σ. 12). Άλλωστε, όπως αναφέρει ο Β. Παναγιωτόπουλος (1984, σ. 13) σε σχέση με την αξιοπιστία των περιηγητών «[…] ο Pouqueville, τον οποίο όλοι ξέρουμε και μερικοί ίσως νομίζουν ότι μπορούν να αξιοποιήσουν δημογραφικά, έχει πάρει από κάποιο τουρκικό, υποθέτω, αρχείο τις λίστες των χωριών και έχει προσθέσει ή 'στρογγυλέψει' τους αριθμούς των κατοίκων».

3. Περιορισμοί και προβλήματα των καταγραφών και των στατιστικών της εξεταζόμενης περιόδου

Τα προβλήματα που αντιμετωπίσαμε κατά τη διάρκεια της συλλογής στοιχείων για την τεκμηρίωση των υποθέσεών μας αφορούν κυρίως στον μικρό αριθμό των σχετικών με την υπό μελέτη περίοδο πηγών, αλλά και στην αμφισβητούμενη αξιοπιστία τους. Επιπλέον, για τον Νομό Αργολίδος (και πιο συγκεκριμένα την πόλη του Ναυπλίου) κατά το χρονικό διάστημα που επικεντρώνουμε την έρευνά μας οι πηγές δεν έχουν συνέχεια και γίνεται προσπάθεια ανασύστασης της σειράς τους μέσω άλλων λιγότερο «ορθόδοξων πηγών» (Καλλιβρεττάκης, 2003, σ. 14· Τόλιας, 1994).

Τα δεδομένα που αντλήσαμε από τους χειρόγραφους καταλόγους εισερχομένων ασθενών παρουσιάζουν σημαντικούς περιορισμούς τόσο ως προς τη φύση τους όσο και ως προς την πληρότητα και αμεροληψία της καταγραφής τους. Τα ζητήματα αυτά συνοψίζονται σε 4 μεγάλες κατηγορίες:

Η πρώτη κατηγορία αφορά στην ίδια τη φύση των καταλόγων εισερχομένων ασθενών του Νοσοκομείου Ναυπλίου. Οι κατάλογοι αυτοί είναι χειρόγραφοι με καλλιγραφία της εποχής, γεγονός που τους καθιστά σε πολλά σημεία δυσανάγνωστους. Αφιερώθηκαν πολλές ώρες επίμονης ανάγνωσης προκειμένου να αποδελτιωθούν οι κατάλογοι αυτοί, να ψηφιοποιηθούν και να δημιουργηθεί η απαραίτητη βάση δεδομένων για την περαιτέρω επεξεργασία των στοιχείων αυτών.

Η δεύτερη κατηγορία αφορά στη συνέχεια της χρονολογικής σειράς που είναι διαθέσιμη, καθώς τα έτη για τα οποία διαθέτουμε στοιχεία είναι το 1837, 1838, 1839, 1840, 1842, 1843, 1846, 1859, 1860. Από την παράθεση των ετών για τα οποία υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία προκύπτει η ύπαρξη μιας σχεδόν συνεχούς χρονολογικής σειράς 1837-1846 με απουσία στοιχείων για 3 έτη (1841, 1844 και 1845) και η ύπαρξη καταγραφών για 2 έτη 1859 και 1860. Αν και θα μπορούσαμε να περιορίσουμε με ασφάλεια το χρονολογικό εύρος της εργασίας μας στα έτη 1837-1846 ωστόσο από τον συγκριτικό έλεγχο των στοιχείων, διαπιστώθηκε ότι δεν υπάρχουν σοβαρές διαφορές ούτε στις σχετικές συχνότητες των ασθενειών αλλά ούτε και στα βασικά δημογραφικά χαρακτηριστικά των εισερχομένων ασθενών, τουλάχιστον όχι σε τέτοιο βαθμό που να μπορεί να υποστηριχθεί ότι μεταξύ των δύο υποπεριόδων υφίσταται σημαντική τροποποίηση του προτύπου νοσηρότητας, ή των δημογραφικών χαρακτηριστικών των ασθενών.

Βασιζόμενοι λοιπόν στην παραπάνω διαπίστωση, για τους σκοπούς της εργασίας μας, χρησιμοποιήθηκε το σύνολο των στοιχείων για τα έτη από το 1837 έως το 1860 προκειμένου να επιτευχθεί η σύνθεση του Νοσολογικού Πίνακα της εξεταζόμενης περιόδου και να αποτυπωθούν οι βασικότερες ασθένειες και η νοσηρότητα της εποχής. Ταυτόχρονα πραγματοποιείται σύγκριση, όπου αυτή είναι δυνατή, μεταξύ των στοιχείων της δεκαετίας 1837-1846, με τα στοιχεία της διετίας 1859, 1860 προκειμένου να διαπιστωθούν τυχόν μεταβολές στο πρότυπο νοσηρότητας στο τέλος της δεύτερης δεκαπενταετίας της εξεταζόμενης περιόδου.

Η τρίτη κατηγορία αφορά στις ελλείψεις που παρατηρούνται στις καταγραφές, οι οποίες είτε αφορούν παράλειψη στην καταγραφή της ίδια της ασθένειας, είτε

παράλειψη καταγραφής της ηλικίας του ασθενούς, την ημερομηνίας εισόδου, αλλά κυρίως της ημερομηνίας εξόδου σε σχέση και με την έκβαση της νοσηλείας, Οι ελλείψεις αυτές επισημαίνονται αναλυτικά στο αντίστοιχο κεφάλαιο.

Η τέταρτη κατηγορία προβλημάτων σχετίζεται με λάθη είτε στις καταγραφές είτε στις δηλώσεις της ηλικίας των ασθενών και κυρίως σε λάθη στρογγυλοποιήσεων σε ηλικίες που λήγουν είτε σε 0 είτε σε 5. Στο αντίστοιχο κεφάλαιο περιγράφεται ο στατιστικός έλεγχος για την παρατηρούμενη στρογγυλοποίηση στη δήλωση και καταγραφή των ηλικιών των ασθενών.

Μέρος 2. Ο Χώρος

1. Γεωφυσικό ανάγλυφο - διοικητική διαίρεση του Νομού Αργολίδας

1.1 Γενικά περί του Νομού Αργολίδας

1.1.1 Γεωγραφία του Νομού Αργολίδας

Στην περίοδο της μελέτης μας δεν υφίστατο ως ανεξάρτητος Νομός Αργολίδος αλλά Νομός ΑργολιδοΚορινθίας. Ως Ανεξάρτητος Νομός Αργολίδος εμφανίζεται από το 1899 και μετά. Ως εκ τούτου, αναφερόμενοι παρακάτω στον Νομό Αργολίδος στο χρονικό πλαίσιο της διατριβής, κάνουμε την παραδοχή ότι αποτελείται από όλη την έκταση που εσωκλείεται στην αργολική Χερσόνησο και διοικητικά αφορά όλες τις επαρχίες του νομού ΑργολιδοΚορινθίας εκτός της επαρχίας Κορινθίας.

Ο Νομός Αργολίδος είναι ο ανατολικότερος νομός της Πελοποννήσου και κατέχει, στο πλαίσιο της μελέτης μας και όχι βάσει τυπικών διοικητικών διαχωρισμών, ολόκληρη την αργολική χερσόνησο. Σύμφωνα με τον Α. Μηλιαράκη (1886, σ. 3), εξαιτίας αυτής της γεωγραφικής θέσης αυτός ο «διθάλασσος» – εφόσον βρέχεται από δύο μεγάλους κόλπους, τον Αργολικό και τον Σαρωνικό[4], των οποίων τα παράλια διαχωρίζονται σε μικρότερους κόλπους, μεταξύ των οποίων προεκτείνονται προς τη θάλασσα μεγάλες χερσόνησοι και άκρες γης που καταλήγουν σε μικρά ή μεγαλύτερα νησιά– Νομός είναι ο μόνος Νομός από τους ηπειρωτικούς της Ελλάδας «που έχει πολύμορφο σχήμα και μεγάλης έκτασης παράλια». Περιλαμβάνει τις επαρχίες Άργους, Ναυπλίας, Σπετσών και Ερμιονίδας, Τροιζηνίας και Ύδρας.

Βόρεια, ο Νομός ενώνεται με τον Νομό Κορινθίας με μια ευθεία σχεδόν συνοριακή γραμμή. Σε ένα μέρος του Νότου και σε όλη τη Δύση η Αργολίδα γειτνιάζει με τον Νομό Αρκαδίας. Νότια βρέχεται από τον Αργολικό κόλπο και ανατολικά από τον Σαρωνικό. Ο αριθμός των κατοίκων του Νομού και η πυκνότητα του πληθυσμού

[4]Στο βιβλίο του *Γεωγραφία Πολιτική Νέα και Αρχαία του Νομού Αργολίδος και Κορινθίας. Μετά Γεωγραφικού Πίνακος του Νομού* (1886) ο Α. Μηλιαράκης χαρακτηρίζει τον Νομό Αργολίδας και Κορινθίας ως «τριθάλασσο», εφόσον βρέχεται από τρείς μεγάλους θαλάσσιους κόλπους, συμπεριλαμβανομένου και του Κορινθιακού. Προσαρμόσαμε τον επιθετικό προσδιορισμό στην αναφορά μας μόνο στην Αργολίδα.

μεταβάλλονται ανάλογα με τη χρονική περίοδο που εξετάζουμε. Ενδεικτικά, σύμφωνα με σχετικά στοιχεία, το 1834 η πυκνότητα του πληθυσμού ήταν 24,9 κάτοικοι ανά τ.χλμ. και το 1861 ήταν 30,54 κάτοικοι ανά τ.χλμ. Είναι σημαντικό να αναφερθεί σε αυτό το σημείο ότι τα πυκνοκατοικημένα νησιά του 19ου αι. (Ύδρα, Σπέτσες και Πόρος) ανεβάζουν σημαντικά την πληθυσμιακή πυκνότητα του Συνόλου του Νομού.

Κοσμογονικές γεωλογικές περιπέτειες εκατομμυρίων ετών έδωσαν έναν πολύμορφο χαρακτήρα στην αργολική χερσόνησο. Η μεγάλη ποικιλία στα πετρώματα της Αργολίδας δίνει και τη φυσική της πολυμορφία. Υπάρχουν ανάμεσά τους σκοτεινόχρωμοι ογκώδεις ασβεστόλιθοι, μερικοί ανοιχτόχρωμοι πλακεροί, μαζί με κερατόλιθους, όπως και ψαμμίτες και σχιστόλιθοι, ανάμικτοι με κρυσταλλικά πετρώματα. Σύμφωνα με τον Μ. Γ. Λαμπρυνίδη (1898, σ. 10): «Διά ρήξεως του εδάφους εσχηματίσθη βαθεία χώρα, πληρωθείσα διά κροκαλοπαγών πετρωμάτων. Βραδύτερον, επελθούσης καταστροφής τούτων, ένεκα κατακορύφου κινήσεως του εδάφους, επετράπη η είσοδος των θαλάσσιων υδάτων τα οποία περιέλαβον ολόκληρον την πεδιάδα του Άργους. Τα υψώματα της Τίρυνθος, του Ναυπλίου απετέλουν νήσους. Βραδύτερον οι ποταμοί εσχημάτισαν την Αργολική πεδιάδα – χώρα ποταμογενή […]» (στο Αντωνακάτου, 1973).

Το έδαφος του Νομού είναι στο μεγαλύτερο μέρος του ορεινό με πυκνότερη και υψηλότερη συστοιχία στο δυτικό τμήμα του, όπου υψώνονται πολύκορφες οροσειρές. Τα περισσότερα βουνά αποτελούν τον «σκελετό» του Νομού Αργολίδας, χρησιμοποιώντας μια έκφραση του F. Braudel (1990, p. 23) για τα βουνά, «…έναν σκελετό ογκώδη, εκτενή, πανταχού παρόντα...». Την ίδια στιγμή που τα όρη διαγράφουν τον όγκο του Νομού τον διαχωρίζουν από τους γειτονικούς χώρους, καθορίζοντας τα όριά του. «Το βουνό», όπως αναφέρει και πάλι ο F. Braudel (1990, σ. 355), «είναι βουνό. Δηλαδή εμπόδιο. Και ταυτόχρονα ένα καταφύγιο, μια χώρα για ελεύθερους ανθρώπους».

Σύμφωνα με τα παραπάνω, βόρεια ο Νομός Αργολίδας χωρίζεται από τον Νομό Κορινθίας έχοντας ως φυσικά σύνορα τα βουνά Σκίπεζα ή Ολίγυρτος (1934 μ.), Φαρμακάς (1434 μ.), Τρίτος και Μεγαλοβούνι (1270 μ.). Τα βορειο-ανατολικά σύνορα του Νομού με την Κορινθία αποτελούν τα βουνά Κερνίκελο (1047 μ.) και Τραπεζόνα (1137 μ.). Ανατολικά, βρίσκονται τα βουνά Αραχναίο (1199 μ.), Βελανιδιά ή Τίτθιον (858 μ.), Κυνόρτιον, Μάλιαζε, Ορθολίθι (1120 μ.) και το Μαυροβούνι προς τον Αργοσαρωνικό κόλπο. Ακόμα πιο ανατολικά κείται η οροσειρά των Διδύμων (1076 μ.) με την οποία ενώνεται η οροσειρά των Αδέρων σχηματίζοντας τα φυσικά σύνορα των

επαρχιών Ερμιονίδος και Τροιζηνίας. Στα νότια του Νομού συναντάται το όρος Ζάβιτσα (975 μ.), το οποίο αποτελεί το όριο του Νομού Αργολίδας με τον Νομό Αρκαδίας προς την επαρχία της Κυνουρίας. Στα δυτικά του Νομού βρίσκονται τα βουνά Καρούμπαλο ή Τραχύ (1809 μ.), Αρμενιά (1736 μ.), Γούπατο ή Λύρκειο, Μαλεβό ή Αρτεμίσιο (1772 μ.), Κτενιάς (1599 μ.) και Παρθένιον (1217 μ.) τα οποία και αποτελούν τα φυσικά σύνορα με τον Νομό Αρκαδίας. Τα παραπάνω αποτελούν τα κύρια βουνά του Νομού Αργολίδας, παίζοντας ταυτόχρονα και τον σημαντικό ρόλο του καθορισμού των ορίων ανάμεσα στις επαρχίες του Νομού αλλά και με τους γειτονικούς Νομούς.

Βέβαια, ο Νομός Αργολίδας, παρότι είναι ορεινός, χρωστά τον χαρακτήρα του και την ιδιαιτερότητά του στον κάμπο. Έχει μεγάλες και εύφορες πεδιάδες. Η μεγαλύτερη είναι η αργολική, «η πρώτη αύτη κοιτίς των ελληνικών μύθων, της Ιστορίας και της Τέχνης» (Μηλιαράκης, 1886, σ. 18), ενώ οι υπόλοιπες είναι μικρότερες και αποτελούν κύρια και σημαντικά κέντρα παραγωγής για τους Δήμους στους οποίους ανήκουν.

Τον κάμπο, σύμφωνα με τη μυθολογία, τον διέσχιζαν μεγάλοι ποταμοί**.** Κάποιοι από αυτούς συναντώνται πια ως χείμαρροι που κατά καιρούς ξεχειλίζουν. Ο Ίναχος (Πάνιτσα) πηγάζει από τις δυτικές οροσειρές της Λυρκείας, διασχίζει το Άργος και κυλά παράλληλα με τον Χάραδρο (Ξεριά), έναν άλλο μεγάλο χείμαρρο ο οποίος κατέρχεται από τον Κτενιά και το Αρτεμίσιο. Σε κάποιο σημείο της διαδρομής τους οι χείμαρροι ενώνονται και χύνονται στον αργολικό κόλπο, στην παραλία της Ν. Κίου. Ο Ερασίνος πηγάζει από τα κράσπεδα των ορεινών της Αρκαδίας και από το όρος Χάον στο Κεφαλάρι και χύνεται και αυτός στον αργολικό κόλπο.

Όσον αφορά τα προϊόντα του Νομού, αυτά είναι αγροτικά, κτηνοτροφικά, δασικά και λίγα βιοτεχνικά. Ωστόσο, ο Νομός παράγει κατεξοχήν αγροτικά προϊόντα. Η ποικιλία των παραγόμενων αγροτικών προϊόντων οφείλεται τόσο στη μορφολογία του εδάφους όσο και στις ανάγκες που υπαγορεύονται από τον τρόπο οργάνωσης της αγροτικής κοινωνίας (εσωτερική κατανάλωση, αυτοκατανάλωση, περιορισμένες εξαγωγές). Αναλυτικότερα, τα αγροτικά προϊόντα που καταγράφονται είναι: σιτάρι, κριθάρι, λαθούρια, βίκος, σίκαλη, ρόβι, ρεβύθια, φακή, γλυκάνισος, αραβόσιτος, κύμινο, αρακάς, ελιές, λάδι, σταφίδα, κρασί, καπνός, μέλι, λεμόνια κ.λπ. Ως κτηνοτροφικά προϊόντα αναφέρονται: το μαλλί, το βούτυρο, το τυρί, τα δέρματα, το κρέας, ενώ ως δασικά: οικοδομήσιμος ξυλεία, ξυλεία μηχανών, σκευών κ.λπ., άνθρακες, άσβεστος. Τα δασικά προϊόντα στις επαρχίες Άργους, Ναυπλίας, Ύδρας και

Τροιζηνίας δεν είναι τόσο σημαντικά, ενώ ως βιοτεχνικά προϊόντα καταγράφονται τα βαμβακερά υφάσματα, τα καραβόπανα και οι τάπητες του Άργους, οι μυλόπετρες ελαιοτριβείων, οι οποίες εξορύσσονται από τη Σφαιρία του Πόρου, ο τοματοπολτός στον Δήμο Ναυπλιέων καθώς και η παραγωγή σχινάλευρου στον Δήμο Επιδαυρίων. Καταγράφονται, τέλος, και κάποιες άλλες δραστηριότητες, όπως τα αμαξοπηγεία και σιδηρουργεία του Άργους, η εξαγωγή σφουγγαριών από Υδραίους ναυτικούς, η ναυπήγηση μικρών πλοίων στην Ύδρα, η ναυπήγηση πλοιαρίων και τρεχαντηρίων και η κατασκευή στις Σπέτσες μικρών αντικειμένων εξοπλισμού των πλοίων.

Τέλος, σύμφωνα με τα στοιχεία που έχουμε για την περίοδο (1834-1861), το συγκοινωνιακό δίκτυο του Νομού περιελάμβανε λίγους αμαξωτούς δρόμους οι οποίοι συνέδεαν τις «κεντρικές» πόλεις μεταξύ τους καθώς και τα λιμάνια με τα κοντινά χωριά, ενώ αποτελούσαν και μέσο πρόσβασης προς τους οικισμούς με αρχαιότητες.

1.1.2 Διοικητικά του Νομού Αργολίδας

Στο υποκεφάλαιο αυτό θεωρείται σκόπιμο να προηγηθεί μια συνοπτική αναφορά στη διοικητική διαίρεση της Ελλάδας επί τουρκοκρατίας και κατά τη διάρκεια της Επανάστασης. Συγκεκριμένα, η Ελλάδα επί Τουρκοκρατίας διαιρείτο σε πασαλίκια, επαρχίες και κοινότητες. Τα πασαλίκια διοικούνταν από τον Πασά, ενώ σε κάποιες περιοχές της Ελλάδας υπήρχε και διερμηνέας του Πασά, ο οποίος ήταν πάντα Έλληνας. Κάθε επαρχία είχε Οθωμανό διοικητή και δικαστή, δύο επαρχιακούς άρχοντες, έναν αρχηγό της επαρχιακής εκτελεστικής δύναμης και έναν ταμία. Ένας μικρός ή μεγάλος αριθμός κοινοτήτων που διοικούνταν από δημοτικούς άρχοντες απάρτιζε κάθε επαρχία. Όπως αναφέρεται στην επίσημη έκθεση της Ελληνικής Κυβέρνησης προς τους αντιπροσώπους των Συμμάχων Αυλών, κάθε πόλη, κωμόπολη ή χωριό αποτελούσε κοινότητα (δηλαδή νομικό πρόσωπο που διαχειριζόταν τα της τοπικής διοίκησης ανεξαρτήτως της τουρκικής εξουσίας). Στην κοινότητα δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι είχαν μόνο οι αυτόχθονες, αυτοί δηλαδή που είχαν καταγραφεί στην απογραφή που έγινε στην αρχή της τουρκικής κατάκτησης και οι απόγονοί τους. Το δικαίωμα λοιπόν του δημότη ήταν κληρονομικό και κάθε κάτοικος είχε μια σειρά υποχρεώσεων προς την κοινότητα (συμμετοχή σε δημόσια έργα, συνεισφορά στην πληρωμή του Πασά κ.λπ.) η οποία μεταβαλλόταν ανάλογα με την κατάστασή του.

Με την πάροδο των ετών και κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Επανάστασης διάφορες αλλαγές γίνονταν στη διοικητική διαίρεση της χώρας, στις οποίες κρίνεται σκόπιμο να μην αναφερθούμε, αφού δεν άλλαξαν κατά πολύ το διοικητικό τοπίο.

Όμως, στην Γ' Εθνοσυνέλευση που έλαβε χώρα στην Τροιζήνα τον Μάϊο του 1827 ψηφίστηκαν σημαντικά θέματα τα οποία αφορούν άμεσα τη μελέτη μας. Αρχικά, από τη συνέλευση αυτή εξελέγη εν ονόματι του ελληνικού έθνους ως Κυβερνήτης της Ελλάδος ο Ι. Καποδίστριας. Επίσης, η πόλη του Ναυπλίου ορίστηκε έδρα της Κυβερνήσεως και της Βουλής. Συγκεκριμένα, διά της διακηρύξεως της 2/14-3-1824 η προσωρινή διοίκηση της Ελλάδας καθορίζει ότι «Επειδή η θέσις της πόλεως Ναυπλίου κείται γεωγραφικώς σχεδόν μεσόγειος ως προς την Ελληνική Επικράτεια και ούσα παραθαλασσία […] αύτη (καθορίζει) ως καθέδραν της το Ναύπλιον, ως ο Νόμος υπ' αρ. 29 του Κώδικος […]» (*Ο Φίλος του Νόμου*, 2/14 Μαρτίου 1824). Τον επόμενο χρόνο με την υπ'αρ. 1698 πράξη της Κυβέρνησης και με το ψήφισμα 1 της 13ης Απριλίου 1828, η Ελλάδα διαχωρίστηκε διοικητικά σε τμήματα. Κάθε τμήμα υποδιαιρείται σε επαρχίες και εν συνεχεία κάθε επαρχία σε πόλεις, κώμες και χωριά, ενώ η κεντρική πόλη κάθε επαρχίας έχει, όπως και πριν, μια επαρχιακή δημογεροντία. Έτσι, η Πελοπόννησος περιλάμβανε επτά τμήματα εκ των οποίων το πρώτο αποτελούσαν οι επαρχίες Άργους, Ναυπλίου, Κάτω Ναχαγιέ και Κορίνθου.

Στη συνέχεια, θα αναφερθούμε στη διοικητική διαίρεση της Ελλάδας και συγκεκριμένα του Νομού Αργολίδας μετά την ίδρυση του ελληνικού κράτους. Συγκεκριμένα, με το Πρωτόκολλο του Λονδίνου της 3ης Φεβρουαρίου 1830 οι Μεγάλες Δυνάμεις (Αγγλία, Γαλλία, Ρωσία) αναγνώρισαν την Ελλάδα ως ανεξάρτητο κράτος. Μετά τη δολοφονία του Καποδίστρια η χώρα βρισκόταν σε αποδιοργάνωση, το διοικητικό οικοδόμημα κατέρρεε και οι περισσότερες υπηρεσίες είχαν μόνο συμβολικό λόγο ύπαρξης. Με τη Συνθήκη του Λονδίνου της 25ης Απριλίου / 7 Μαΐου 1832 η Ελλάδα αναγνωρίστηκε ως Βασίλειο με πρώτο βασιλιά τον ανήλικο τότε πρίγκιπα της Βαυαρίας Όθωνα. Βασιλιάς και Αντιβασιλείς αποβιβάσθηκαν στο Ναύπλιο την 25η Ιανουαρίου / 6 Φεβρουαρίου του 1833. Στην περίοδο που ακολούθησε θεμελιώθηκε το διοικητικό σύστημα που θα οργάνωνε το νεοσύστατο ελληνικό κράτος. Σύμφωνα με τον Petropoulos (1985, σ. 178), λόγω των συνθηκών το Συμβούλιο της Αντιβασιλείας αφενός είχε την ελευθερία να εφαρμόσει το πρόγραμμά του απορρίπτοντας το φθαρμένο παρελθόν, αφετέρου όμως όφειλε να αντιμετωπίσει την αναβίωση του τοπικισμού, εφόσον η παρουσία των παραδοσιακών τοπαρχών «[…] και η αντίδρασή τους στη δημιουργία του πολιτικοκοινωνικού προτύπου που προσπαθούσε να οικοδομήσει το νέο καθεστώς, λειτούργησαν αρνητικότατα. Το 'πελατειακό σύστημα', που βρισκόταν σε πλήρη ανάπτυξη, επηρέασε καθοριστικά τα πολιτικά και διοικητικά πράγματα της Οθωνικής περιόδου»

Αυτά συμβαίνουν στην Ελλάδα με την έλευση του Όθωνα και της Αντιβασιλείας. Το τι ακολούθησε και πώς εξελίχθηκε η διοικητική οργάνωση θα το παρακολουθήσουμε μέσω της αναφοράς μας στη συγκεκριμένη εξέλιξη των διοικητικών του Νομού Αργολίδας, εφόσον οποιεσδήποτε αλλαγές γίνονταν εκεί αφορούσαν αντίστοιχα και τους άλλους Νομούς του ελληνικού κράτους.

Η πρώτη μετά τη σύσταση του νέου ελληνικού κράτους διαίρεση της χώρας σε διοικητικές περιφέρειες έγινε με το Βασιλικό Διάταγμα (στο εξής ΒΔ) της 3/15-4-1833 (ΦΕΚ 12). Η περιφερειακή διοίκηση οργανώθηκε με βάση το διοικητικό σύστημα της Γαλλίας. Με το παραπάνω ΒΔ σχηματίσθηκε μεταξύ άλλων και ο Νομός Αργολίδας και Κορινθίας με τις έξι επαρχίες του: Ναυπλίας με πρωτεύουσα το Ναύπλιο, Άργους με πρωτεύουσα το Άργος, Κορινθίας με πρωτεύουσα την Κόρινθο, Ύδρας με πρωτεύουσα την Ύδρα, Σπετσών και Ερμιονίδος με πρωτεύουσα τις Σπέτσες (Τιπάρηνος), και Τροιζηνίας με πρωτεύουσα τον Πόρο. Έναν χρόνο μετά με το ΒΔ της 28-4/10-5-1834 (ΦΕΚ 19) καθορίστηκαν τα όρια και σχηματίσθηκαν οι 65 Δήμοι του Νομού Αργολίδας και Κορινθίας, ενώ λίγους μήνες αργότερα η πρωτεύουσα του ελληνικού κράτους μεταφέρθηκε από το Ναύπλιο στην Αθήνα. Στα έτη που ακολούθησαν εισήχθη[5], άλλαξε[6] και εν συνεχεία καταργήθηκε[7] το σύστημα των περιφερειακών διοικήσεων και υποδιοικήσεων, για να επανέλθει κατά το έτος 1845 το νομαρχιακό σύστημα του 1833 με τις έξι επαρχίες. Η αλλαγή αυτή διατηρήθηκε ως το 1887, αποτελώντας τη βάση για το διοικητικό σύστημα του ελληνικού κράτους. Στη συνέχεια, το 1887[8], καταργήθηκε για άλλη μια φορά η επαρχιακή διαίρεση της

[5] Με το ΒΔ της 20-6/2-7-1836 (ΦΕΚ 28) «Περί διοικητικού οργανισμού» εισήχθη το σύστημα των διοικήσεων και υποδιοικήσεων και στον Νομό Αργολίδας και Κορινθίας σχηματίσθηκαν τρείς διοικήσεις: 1) Διοίκηση Αργολίδας αποτελούμενη από τις επαρχίες Άργους, Ναυπλίας, Τροιζηνίας και Ερμιονίδος (στις επαρχίες Τροιζηνίας και Ερμιονίδος σχηματίσθηκαν υποδιοικήσεις), 2) Διοίκηση Κορινθίας, και 3) Διοίκηση Ύδρας.

[6] Με τον Νόμο της 22ας Ιουνίου 1838 (ΦΕΚ 24) «Περί μεταρρυθμίσεων των διοικήσεων» σχηματίστηκε η υποδιοίκηση Σπετσών, την οποία αποτέλεσαν η Ερμιονίδα και οι Σπέτσες, και καταργήθηκαν οι υποδιοικήσεις Ερμιονίδας και Τροιζηνίας. Η επαρχία Τροιζηνίας υπήχθη στη διοίκηση Ύδρας.

[7] Με τον Νόμο ΚΕ΄ της 5ης Δεκεμβρίου 1845 (ΦΕΚ 32) καταργήθηκαν οι περιφερειακές διοικήσεις και επαναδημιουργήθηκαν οι έξι επαρχίες: Ναυπλίας, Άργους, Ύδρας, Τροιζηνίας, Σπετσών –Ερμιονίδος και Κορινθίας.

[8] Με τον Νόμο ΑΦΞΑ της 27ης Μαΐου 1887 «Περί μεταρρυθμίσεως του από 5 Δεκεμβρίου 1845, περί διοικητικής διαιρέσεως του κράτους».

επικράτειας, για να επανέλθει λόγω πολιτικών αντιπαραθέσεων το 1891[9]. Τέλος, το 1899[10] ο Νομός Αργολίδας και Κορινθίας διαιρέθηκε σε δύο Νομούς, τον Νομό Αργολίδας και τον Νομό Κορινθίας. Η διαίρεση αυτή ίσχυε μέχρι το 1909· μετά ο Νομός Αργολίδας και Κορινθίας επανασυστάθηκε, όπως πριν, έως το 1947.

Κατά τη διάρκεια της υπό μελέτη περιόδου –όπως θα δούμε και παρακάτω, στα σημεία που αφορούν τα διοικητικά κάθε επαρχίας χωριστά– έγιναν αρκετοί μετασχηματισμοί (συγχωνεύσεις) Δήμων. Οι κύριοι λόγοι των συγχωνεύσεων καταγράφηκαν από τον Ν. Θεοχάρη, Γραμματέα του Υπουργείου Εσωτερικών, σε δύο έγγραφα του 1840 που εντοπίστηκαν στα Γενικά Αρχεία του Κράτους[11]. Σύμφωνα με τα παραπάνω έγγραφα, οι μετασχηματισμοί απέβλεπαν: α). στην εξοικονόμηση δημοτικών εισπράξεων, εφόσον το ένα τρίτο ίσως και περισσότερο των εισπραττόμενων δημοτικών φόρων θα έμενε διαθέσιμο, β). στην εξάπλωση της δημοτικής εκπαιδεύσεως, εφόσον η Γραμματεία των Εσωτερικών θα προνοούσε, ώστε οι περισσότεροι πρόσοδοι των συγχωνευόμενων Δήμων να χρησιμεύσουν στη σύσταση και διατήρηση των δημοτικών σχολείων όχι μόνο στην πρωτεύουσα των νεοσχηματιζομένων Δήμων αλλά και στους Δήμους που καταργούνταν ή ακόμα και σε μεγάλα κεφαλοχώρια), γ). στη μη επιβολή νέων φόρων, όπως προβλεπόταν να γίνει με την εφαρμογή του Νόμου «Περί Επαρχιακών Συμβούλων», αλλά στην κάλυψη των απαιτήσεών τους από τους ήδη υπάρχοντες δημοτικούς φόρους, και δ). στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της διοικητικής υπηρεσίας λόγω της μεγαλύτερης ανταπόκρισης των λιγότερων αριθμητικά και εμπειρότερων δημάρχων.

[9] Με τον Νόμο ΑΠΟΓ΄ της 2ας Μαΐου 1891 (ΦΕΚ 122) «Περί καταργήσεως του Νόμου ΑΦΞΑ΄ περί μεταρρυθμίσεως του από 5ης Δεκεμβρίου 1845 Νόμου περί διαιρέσεως των νομαρχιακών και περί τροποποιήσεως του Νόμου τούτου».

[10] Με τον Νόμο ΒΧΕ της 6ης Ιουλίου 1899 (ΦΕΚ 136) «Περί Νομών και διοίκησις αυτών».

[11] Γ.Α.Κ., Οθωνικό Αρχείο, Υπ. Εσωτερικών, Φ.102. Ad.N.4765 και 11709. Τα υπογεγραμμένα από τον Ν. Θεοχάρη δύο έγγραφα, όπως αναφέρει και ο Ε. Σκιαδάς (1993, σ. 53, υποσημ. 192):«Φέρουν ημερομηνίες 26 (7 Ιουνίου) Μαΐου 1840 το πρώτο και 17 (29) Αυγούστου 1840 το δεύτερο. Το μεν πρώτο απευθύνεται προς τον Βασιλέα και επαναφέρει στην επικαιρότητα το ζήτημα των συγχωνεύσεων και το δεύτερο που απευθύνεται επίσης στον Βασιλέα εισάγει προς υπογραφή τις συγχωνεύσεις των πρώτων είκοσι επαρχιών, παραθέτοντας ταυτόχρονα πολύτιμα στοιχεία για την πορεία του ζητήματος από το 1837 καθώς και για την διαδικασία που ακολουθήθηκε».

Κρίνεται σημαντικό να αναφερθούν και οι οδηγίες που η Γραμματεία των Εσωτερικών εξέδωσε σχετικά με τη συγχώνευση των Δήμων το 1840. Έτσι, θα μπορέσουμε να έχουμε καλύτερη εικόνα των λόγων που οδήγησαν στη σύσταση των Δήμων του Νομού Αργολίδας**.** Οι αρχές στις οποίες βασίζονταν οι συγχωνεύσεις ήταν εν συντομία οι παρακάτω:

i) Ως πρωτεύουσα του Δήμου να ορίζεται το κεντρικότερο και πληθυσμιακά μεγαλύτερο χωριό (στις περιπτώσεις που υπήρχαν δύο χωριά και το ένα ήταν πιο κεντρικό αλλά συγχρόνως μικρότερο και πιο ασήμαντο από το άλλο, έπρεπε να προτιμηθεί ως έδρα το λιγότερο μεν κεντρικό αλλά πολυπληθέστερο χωριό, εφόσον με αυτό θα είχαν σχέσεις τα υπόλοιπα χωριά),

ii) Το μακρινότερο χωριό ενός Δήμου να μην απέχει περισσότερο από τρείς ή τρεισήμισι ώρες από την πρωτεύουσά του,

iii) Ο νεοσχηματιζόμενος Δήμος να λαμβάνει το όνομα εκείνου των συγχωνευομένων, που ήταν ο σημαντικότερος από τους άλλους και η αρχαία ονομασία του είχε μεγαλύτερη έκταση από εκείνη που είχε αποδοθεί στον Δήμο με τον πρώτο σχηματισμό,

iv) Δήμος χωρίς προϋπολογισμό ικανό να αρκέσει στην ανέγερση και τη διατήρηση τουλάχιστον ενός δημοτικού σχολείου έπρεπε να συγχωνευθεί με άλλον ή άλλους πλησιέστερους, έστω και αν το δημοτικό συμβούλιο είχε αποφασίσει για το αντίθετο,

v) Σε όλες τις συγχωνεύσεις έπρεπε να ληφθούν υπόψη οι γεωργικές και λοιπές σχέσεις των κατοίκων καθώς και η ομοιότητα των ηθών και η φυσικότητα των ορίων (Σκιαδάς, 1993, σ. 55).

Αυτοί οι μετασχηματισμοί των Δήμων επέφεραν μεταβολές και στην περιουσία τους. Με τη συγχώνευση Δήμων ενώνονταν τα περιουσιακά τους στοιχεία, ενώ με τη διαίρεση τα τμήματα που συγκροτούσαν ξεχωριστούς Δήμους στερούνταν την ιδιοκτησία που είχαν στους Δήμους που ανήκαν μέχρι τότε. Όπως αναφέρουν και οι Δηλιγιάννης και Ζηνόπουλος (1860-1876, σ. 234-235), η μετακίνηση χωριών και συνοικισμών από έναν Δήμο σε άλλον «επέφερε τη στέρηση των ακινήτων κτημάτων του δήμου που εγκατέλειπαν ή τη νομή τους, ενώ θα είχαν προσφέρει για την πρόσκτησή τους. Ίσως να συνέβαινε και το αντίθετο, δηλαδή να μετέχουν στην κτήση των ακινήτων του δήμου που προσαρτώνται ή στη νομή τους, χωρίς να έχουν προσφέρει γι’ αυτά».

Κλείνοντας το κεφάλαιο περί διοικητικών θα αναφερθούμε εν συντομία στο θέμα της «τάξης» των Δήμων και της έδρας τους. Ο Νόμος της 27ης Δεκεμβρίου 1833 (ΦΕΚ 3/1834) «Περί συστάσεως των Δήμων» είναι ο πρώτος του ελληνικού κράτους για την τοπική αυτοδιοίκηση πρώτου βαθμού. Το άρθρο 7 του «περί δήμων νόμου» όριζε ότι «[…] οι δήμοι διαιρούνται κατά την πληθύν των κατοίκων εις τρείς τάξεις. Α΄ τάξις, δήμοι με δέκα τουλάχιστον χιλιάδας κατοίκων, Β΄ τάξις, δήμοι με δύο τουλάχιστον χιλιάδας κατοίκων, Γ΄ τάξις, δήμοι με ολιγότερες των δύο χιλιάδας […]». Ο πληθυσμός λοιπόν προσδιόριζε την τάξη των Δήμων και η τάξη τον αριθμό των συμβούλων, παρέδρων και των δημοτικών εκλογέων, επομένως ως βάση για την κατάταξη των Δήμων χρησίμευε η στατιστική. Παρακάτω παρατίθεται πίνακας με τους Δήμους του Νομού Αργολίδας ανά επαρχία και την τάξη στην οποία ανήκαν:

Πίνακας 1. Κατάταξη Δήμων στον Ν. Αργολίδας ανά τάξη[12]

Δήμοι	Α΄ Τάξη	Β΄ Τάξη	Γ΄ Τάξη
Αργείων	(1840) (1861)	(1834)	
Λυρκείας		(1861)	(1834)
Αλέας		(1840) (1861)	(1834)
Μυκηνών		(1879)	(1834) (1861)
Υσιών		(1879)	(1834) (1861)
Προσυμναίων		(1879)	(1834) (1861)
Ναυπλιέων	(1834) και (1890)	(1840) (1861)	
Μιδέας		(1840) (1861)	(1834)
Επιδαυρίων		(1879)	(1834) (1861)
Λήσσης		(1908)	(1834)
Μινώας			(1861)
Ύδρας	(1834) (1861)	(1879)	
Τροιζηνίων		(1840) (1861)	(1834)
Μεθάνων		(1879)	(1834) (1861)
Δρυόπης			(1834) (1861)
Σπετσών	(1857) (1861)	(1834)	
Κρανιδίου		(1861)	(1834)
Διδύμων			(1834-1841) Δεν υφίσταται ως Δήμος το 1861

[12] Η κατάταξη Δήμων στον Νομό Αργολίδος ανά τάξη προκύπτει από την επεξεργασία των στοιχείων των απογραφών στις οποίες φαίνεται σε ποια τάξη ανήκει ο κάθε Δήμος ανάλογα με τον πληθυσμό του.

Δήμοι	Α΄ Τάξη	Β΄ Τάξη	Γ΄ Τάξη
Ερμιόνης		(1871) (1861)	(1834)

Στις οδηγίες περί του σχηματισμού των Δήμων αναφερόταν ότι έδρα του Δήμου στους «αστικούς» Δήμους επιβαλλόταν να είναι η πόλη, ενώ στους αγροτικούς Δήμους που περιλάμβαναν πολλά χωριά, έδρα απαιτείτο να είναι όχι μόνο το πολυπληθέστερο χωριό αλλά και το πιο κεντρικό, γιατί σε αυτό θα εγκαθιδρύονταν το δημαρχείο και τα άλλα δημόσια και δημοτικά καταστήματα.

Τέλος, το φαινόμενο της μεταφοράς της πρωτεύουσας αποτελούσε αντικείμενο πολιτικής εκμετάλλευσης, προκειμένου να επωφεληθούν εκλογικά κάποιες «φατρίες» (Αργυρόπουλος, 1859, σ. 158)· παράλληλα, μπορεί να αποδοθεί και σε οικονομικούς λόγους. Για την εξυπηρέτηση οικονομικών συμφερόντων οριζόταν με ΒΔ η χειμερινή και η θερινή έδρα του Δήμου ή εκδιδόταν ιδιαίτερο διάταγμα μεταφοράς σε κάθε μετακίνηση, προκειμένου να επωφεληθούν οι απασχολούμενοι με την κτηνοτροφία, οι οποίοι μετακινούνταν ανάλογα με την εποχή σε ορεινά ή πεδινά μέρη.

1.2 Η Επαρχία Άργους και οι Δήμοι της

1.2.1 Γεωγραφία της Επαρχίας Άργους και των Δήμων της

Η επαρχία Άργους καταλαμβάνει το δυτικό άκρο του Νομού Αργολίδας. Αν και περιλαμβάνει τη μεγαλύτερη πεδιάδα του Νομού –την αργολική– χαρακτηρίζεται ορεινή λόγω των πολλών και ψηλών βουνών, τα οποία πολύ συχνά την οριοθετούν από τις γειτονικές επαρχίες ή Νομούς.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, τα δυτικά όρια της επαρχίας Άργους με τον Νομό Αρκαδίας αποτελούν τα όρη Ολίγυρτος, Καρούμπαλο (Τραχύ), Αρμενιά, Λύρκειο, Αρτεμίσιο και Παρθένιο, ενώ βόρεια χωρίζεται από τον Νομό Κορινθίας με τα βουνά Φαρμακάς, Μεγαλοβούνι, Τρητός, Κερνίκελο και Τραπεζόνα. Στα νότια συνορεύει με την Επαρχία Κυνουρίας μέσω του όρους Ζάβιτσα και το δυτικό τμήμα του αργολικού κόλπου. Τέλος, ανατολικά η εν λόγω επαρχία γειτνιάζει με την επαρχία Ναυπλίας, μοιράζοντας τον αργολικό κάμπο στα δύο. Παρατηρείται λοιπόν ότι –αν εξαιρέσουμε το Χάον όρος και το Ποντίνος που βρίσκονται στο εσωτερικό– τα βουνά βρίσκονται στον περίγυρο της επαρχίας, αφήνοντας περιθώριο, ώστε να «αναπτυχθούν» μικρές ή μεγαλύτερες πεδιάδες.

Η αργολική πεδιάδα –αν θέλουμε να την χωροθετήσουμε τουλάχιστον προς το δυτικό της κομμάτι, αφού το ανατολικό ανήκει στην επαρχία Ναυπλίας– ξεκινά βόρεια από το χωριό Επάνω Φίχτια και καταλήγει νότια στο χωριό Μύλοι, ενώ δυτικά εκτείνεται λίγο πιο μακριά από την πόλη του Άργους. Είναι ολόκληρη καλλιεργημένη, ωστόσο δένδρα συναντώνται μόνο κατά μήκος των ποταμών που την διασχίζουν, εξαιτίας της έλλειψης άφθονου ύδατος. Ο κάμπος διασχίζεται από τις διακλαδώσεις σχεδόν όλων των ποταμών της επαρχίας.

Τα ποτάμια της επαρχίας είναι χείμαρροι. Το μεγαλύτερο είναι η Πάνιτσα (ή Ίναχος των αρχαίων) που ξεκινά από τα όρη του δήμου Λυρκείας, το Γούπατον και το Ξεροβούνι, διασχίζει την αργολική πεδιάδα και εκβάλλει στη θάλασσα του αργολικού κόλπου. Δεύτερος κατά σειρά μεγάλος ποταμός είναι ο Ξηριάς (Χάραδρος) που πηγάζει από το όρος Αρτεμίσιο περνά από τον Αργολικό κάμπο και εκεί ενώνεται με τον Ίναχο προς τα νότια της πόλης του Άργους. Άλλες πηγές ύδατος είναι: το Κεφαλάρι, στα νότια-νοτιοανατολικά της πόλης του Άργους, πηγή από την οποία σχηματίζεται ποτάμι που διασχίζει το νότιο κομμάτι της αργολικής πεδιάδας και εκβάλλει στη θάλασσα. Το ποτάμι αυτό ήταν ο Ερασίνος ποταμός που πηγάζει από το όρος Χάον. Λίγο νοτιότερα υπήρχε μικρό ποτάμι που πήγαζε από το ανατολικό άκρο του όρους Κτενιά και που οι αρχαίοι ονόμαζαν Ποντίνο. Σύμφωνα με τον Α. Μηλιαράκη (1886, σ. 33): «Οι πηγές αυτές από τις οποίες σχηματίζονται εκεί έλη, έφερναν από τους αρχαίους διάφορα ονόματα όπως Ποντίνος, Λέρνα, Αμυμώνη, Αλκυονίδα λίμνη. Σήμερα η θέση τους καλείται Μύλοι, λόγω των υδρόμυλων που υπάρχουν σε αυτήν την παραλία».

Κρίνεται απαραίτητο να αναφερθεί το γεγονός ότι τα χωριά του αργολικού κάμπου αντλούσαν νερά από φρεάτια, ενώ στα παράλια της πεδιάδας σχηματίζονταν έλη. Αν και η αργολική πεδιάδα δεν φημίζεται για τις άφθονες πηγές ύδατος, ωστόσο είναι πολύ εύφορη στην παραγωγή οποιουδήποτε είδους δημητριακών καρπών. Παράγεται σταφίδα –η ονομαζόμενη σουλτανίνα– καπνός, βαμβάκι, γλυκάνισο, αραβόσιτος, κύμινο, όλα τα είδη των οσπρίων, λάδι, κρασί και όλα τα είδη των λαχανικών και εσπεριδοειδών. Εκτός από τα προϊόντα του κάμπου η επαρχία παράγει κτηνοτροφικά και δασικά προϊόντα. Οι κάτοικοι της επαρχίας Άργους είναι κυρίως αγρότες που ασχολούνται με την καλλιέργεια της πεδιάδας.

Η επαρχία Άργους συγκοινωνεί μέσω αμαξιτών οδών με τις επαρχίες Ναυπλίας, Κορινθίας και Μαντινείας. Η επικοινωνία με τις άλλες επαρχίες γίνεται μέσω δρόμων

που είναι κατάλληλοι μόνο για πεζούς και υποζύγια και που περνούν μέσα από τα βουνά.

Πρωτεύουσα της επαρχίας είναι το Άργος που βρίσκεται στο μέσο περίπου της δυτικής πλευράς της αργολικής πεδιάδας. Το Άργος το 1834 απαριθμεί 6.644 κατοίκους, ενώ το 1861 9.115 κατοίκους, αποτελώντας ταυτόχρονα την πρώτη –από πληθυσμιακή άποψη– πεδινή πόλη του νομού Αργολίδας.

Ο Καποδίστριας, κατά τη διάρκεια της θητείας του ως Κυβερνήτης, προσέφερε στην πόλη φτιάχνοντας ναούς, σχολεία, στρατώνα, άλλα οικοδομήματα καθώς και Πρωτοδικείο.

Στο μέσο της πόλης δεσπόζει ο στρατώνας ιππέων που κτίσθηκε επί Καποδίστρια και λίγο πιο δίπλα η κεντρική αγορά της πόλης, όπου συγκεντρώνονταν τα προϊόντα από ολόκληρη την αργολική πεδιάδα τα οποία προορίζονταν και για εξαγωγή. Για αυτόν τον λόγο εξάλλου αποτελούσε και την κεντρική αγορά της επαρχίας. Ως αποτέλεσμα των παραπάνω λειτουργούσαν εκεί πλήθος εμπορικών καταστημάτων, αμαξοπηγείων, σιδηρουργείων, ξυλουργείων και υφαντικών τεχνουργείων. Βέβαια, η κεντρική πλατεία της πόλης είναι αυτή του Αγ. Πέτρου στη μέση της οποίας βρίσκεται η ομώνυμη εκκλησία. Η πλατεία αποτελεί σημείο συνάντησης των πολιτών, αφού εκεί υπάρχουν καφενεία και εμπορικά καταστήματα. Στις άκρες της πόλης κατοικεί ο γεωργικός πληθυσμός, για αυτόν τον λόγο και τα σπίτια τους έχουν μεγάλες αυλές για ζώα και κάρα.

1.2.2 Διοικητικά της Επαρχίας Άργους και των Δήμων της

Η επαρχία Άργους σχηματίσθηκε με το ΒΔ της 3/15-4-1833 (ΦΕΚ 12) ως επαρχία του Νομού Αργολίδας και Κορινθίας με έδρα το Άργος. Όπως αναφέρθηκε και στο παραπάνω κεφάλαιο που αφορούσε τα γενικά διοικητικά του Νομού Αργολίδας, με το ΒΔ της 28-4/10-5-1834 (ΦΕΚ 19) σχηματίστηκαν οι Δήμοι της Ελλάδος. Στην επαρχία Άργους σχηματίστηκαν δεκαπέντε Δήμοι (Άργους, Αλέας, Λιμνών, Γενεσίου, Μυσίας, Λυρκείας, Οινόης, Ορνεών, Ιναχίας, Θορνακίου, Κηλώσσης, Τημενίου, Υσιών, Μυκηνών, Γυμνού). Έξι χρόνια αργότερα, με το ΒΔ της 30-8/11-9-1840 (ΦΕΚ 22) «Περί συγχωνεύσεων των δήμων της επαρχίας Άργους» οι δεκαπέντε δήμοι που ίσχυαν ως τότε συγχωνεύθηκαν στους παρακάτω έξι: Άργους, Υσιών, Λυρκείας, Αλέας, Μυκηνών και Ιναχίας (Προσυμναίων). Κάποιοι Δήμοι συγχωνεύθηκαν με άλλους. Συγκεκριμένα: Οι Δήμοι Γενεσίου και Τημενίου συγχωνεύθηκαν με τον Δήμο Άργους, ο Δήμος Λιμνών με τον Δήμο Ιναχίας (ή Προσυμναίων), οι Δήμοι Οινόης και

Ορνεών με τον Δήμο Λυρκείας, οι Δήμοι Κηλώσσης και Γυμνού με τον Δήμο Αλέας, ο Δήμος Θορνακίου με τον Δήμο Υσιών, και τέλος ο Δήμος Μυσίας και τμήμα του Δήμου Λυρκείας (Μαλανδρένι) με τον Δήμο Μυκηνών.

Στην παρούσα μελέτη θα δοθούν οι δημογραφικές εξελίξεις της επαρχίας με τη διαίρεση των έξι Δήμων. Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία που αφορούν την εξέλιξη του πληθυσμού της Ελλάδας (Χουλιαράκης, 1973), το 1821 στην επαρχία Άργους απογράφονται 15.000 άτομα, χριστιανοί και οθωμανοί, το 1832 19.160, το 1834 μόλις 14.252 (ή 14.182), ενώ το 1861 20.724 άτομα.

1.3 Η Επαρχία Ναυπλίας και οι Δήμοι της

1.3.1 Γεωγραφία της επαρχίας Ναυπλίας και των Δήμων της

Η επαρχία Ναυπλίας δημιουργήθηκε από τμήματα αρχαίων επαρχιών. Είναι ολόκληρη η αρχαία Επιδαυρία και ένα μέρος της Αργείας. Με αυτήν της τη σύσταση αποτελεί το βορειοδυτικό κομμάτι της αργολικής χερσονήσου, συνορεύοντας προς τα δυτικά με την επαρχία Άργους μέσω της αργολικής πεδιάδας, βόρεια με την επαρχία Κορινθίας, ανατολικά με τη θάλασσα του Σαρωνικού κόλπου και με τμήμα της Τροιζηνίας, ενώ στα νότια η εν λόγω επαρχία βρέχεται από τον αργολικό κόλπο και γειτνιάζει με τμήμα της Ερμιονίδας.

Η επαρχία Ναυπλίας είναι ορεινή, χωρίς να έχει την ογκώδη και υψηλόκορφη άρθρωση της επαρχίας Άργους. Ο μεγάλος βουνίσιος όγκος της, το επίμηκες Αραχναίο που τη στερεώνει στα βόρεια, από τη δύση ως την ανατολή κορυφώνεται με τον Προφήτη Ηλία σε 1.199 μόνο μέτρα. Ωστόσο, επειδή η κατάσπαρτη από υψώματα και διακλαδωμένες οροσειρές Ναυπλία με τις αποσπασμένες πεδινές εκτάσεις και τα λεκανοπέδιά της, δίνει την εντύπωση του ορεινού και ημιορεινού χώρου περισσότερο από την επαρχία Άργους, που τα βουνά της τα ψηλά, αποτραβηγμένα, αφήνουν κύριο χαρακτηριστικό την αργολική πεδιάδα.

Έτσι, στη Ναυπλία –εκτός από το ανατολικό τμήμα του αργολικού κάμπου το οποίο και της ανήκει– οι πεδινές εκτάσεις της Μιδέας, της Ναυπλίας, της Ασίνης, των Ιρίων δεν είναι συνεχόμενες. Λόφοι και βουνά τις διακόπτουν και τις διαχωρίζουν. Ακόμη, στα ανατολικά, η ραχοκοκκαλιά του Αραχναίου χωρίζει τα λεκανοπέδια της Δήμαινας στα βόρεια, του Λυγουριού στα νότια, αλλά κι’ αυτό διακόπτεται με αλλεπάλληλες οροσειρές από το λεκανοπέδιο της Τραχειάς. Άλλες ορεινές διακλαδώσεις στα νοτιοανατολικά, πάνω από τον χείμαρρο Ράδο ή Μπεντένι των

Ιρίων, χωρίζουν την επαρχία Ναυπλίας από την Ερμιονίδα, για να ογκωθούν και πάλι στην οροσειρά των Διδύμων και στις Αδέρες. Τα βουνά της Επιδαύρου κυκλώνουν τη μικρή πεδιάδα της Πιάδας (Νομός Επιδαύρου), καταλήγοντας βορειοανατολικά στον Σαρωνικό προς το ακρωτήρι Τραχήλι.

Η επαρχία Ναυπλίας δεν είχε ποτέ άφθονα αρδευτικά νερά ούτε ποτάμια, η δε καλλιέργεια περιορίζεται στη σπορά δημητριακών καρπών, ελιές, καπνά, αμπέλια. Η πιο σημαντική πηγή νερού βρίσκεται μεταξύ των χωριών Άνω και Κάτω Ίρια και αποτελεί τον χείμαρρο Μπεδένι (εξού και η μεγάλη πεδιάδα των Ιρίων). Άλλη σπουδαία πηγή ύδατος είναι ή του χωριού Άρια και του χωριού Σουλινάρι. Ο Δήμος Επιδαύρου είναι αυτός με τα περισσότερα ρέοντα ύδατα από όλους τους άλλους Δήμους της επαρχίας, για αυτόν τον λόγο και η καλλιέργεια εσπεριδοειδών περιορίζεται μόνο σε αυτήν την περιοχή. Η υπόλοιπη ορεινή χώρα είναι άδενδρη και γυμνή, ικανή μόνο για βοσκή.

Επικοινωνώντας με δύο θάλασσες (Σαρωνικό και Αργολικό κόλπο), η Ναυπλία έχει «ψυχολογία» περισσότερο θαλασσινή από την επαρχία Άργους. Κύριο λιμάνι της επαρχίας είναι το Ναύπλιο. Είναι λιμάνι ανοιχτό και όχι ασφαλές, σύμφωνα με τον Μηλιαράκη (1886), λόγω των νοτίων ανέμων που επικρατούν στη συγκεκριμένη περιοχή, και αβαθές, μη προσιτό σε ατμόπλοια και μεγάλα πλοία, τα οποία συνήθως αγκυροβολούσαν αρκετά μακριά. Στα νότια παράλια υπάρχει το ασφαλές, αλλά άχρηστο λόγω του κοντινού Ναυπλίου, λιμάνι του Δρεπάνου το οποίο χρησιμοποιούσαν μόνο οι Ενετοί. Άλλα λιμάνια είναι του Τολού και της Πιάδας.

Η επαρχία Ναυπλίας συνδέεται, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, με την επαρχία Άργους μέσω αμαξωτού δρόμου. Στο εσωτερικό της επαρχίας, το Ναύπλιο συνδέεται με αμαξωτούς επίσης δρόμους με το Τολό, το Λυγουριό και το Μέρμπακα.

1.3.2 Διοικητικά της Επαρχίας Ναυπλίας και των Δήμων της

Η επαρχία Ναυπλίας σχηματίσθηκε με το ΒΔ της 3/15-4-1833 (ΦΕΚ 12) «Περί της διαιρέσεως του Βασιλείου και της διοικήσεως του/» ως επαρχία του Νομού Αργολίδας και Κορινθίας με έδρα τη Ναυπλία.

Με το ΒΔ της 28-4/10-5-1834 (ΦΕΚ 19) «Περί της οροθεσίας και την εις δήμους διαιρέσεως του νομού Αργολίδος και Κορινθίας», σχηματίσθηκαν οι οκτώ Δήμοι της επαρχίας (Ναυπλίας, Επιδαύρου, Αραχναίου, Μηδείας (Μιδέας), Τιρυνθίδος, Ασίνης, Λήσσης, Προσύμνης). Δύο χρόνια αργότερα με το ΒΔ της 20-6/2-7-1836 (ΦΕΚ 28) η επαρχία Ναυπλίας υπήχθη στη Διοίκηση Αργολίδας και σύμφωνα

με τον Γενικό Πίνακα των Δήμων του Κράτους (Παράρτημα του υπ' αρ. 2 ΦΕΚ 1837) στους υπάρχοντες οκτώ Δήμους προστέθηκε και ο Δήμος Μινώας. Στη συνέχεια, με το ΒΔ της 30-8/11-9-1840 (ΦΕΚ 22) «Περί συγχωνεύσεως των δήμων της επαρχίας Ναυπλίας» οι εννιά Δήμοι της επαρχίας συγχωνεύθηκαν στους εξής τέσσερις: Ναυπλίας, Μηδείας (Μιδέας), Επιδαύρου και Μινώας. Σύμφωνα με τα παραπάνω, κάποιοι Δήμοι συγχωνεύθηκαν με άλλους και συγκεκριμένα: ο Δήμος Τιρυνθίδος και τμήμα του Δήμου Ασίνης με τον Δήμο Ναυπλιέων, ο Δήμος Προσύμνης με τον Δήμο Μιδέας και το υπόλοιπο τμήμα του Δήμου Ασίνης με τον Δήμο Μινώας. Αρκετά σύνθετη ήταν η περίπτωση του Δήμου Λήσσης, διότι το 1840 συγχωνεύθηκε με τον Δήμο Επιδαυρίων, το 1869 ανασυστάθηκε ως αυτόνομος, το 1875 συγχωνεύθηκε πάλι με τον Δήμο Επιδαυρίων, για να ανασυσταθεί ως αυτόνομος Δήμος το 1878! (Σκιαδάς, 1993).

Στην παρούσα μελέτη θα δοθούν οι δημογραφικές εξελίξεις της επαρχίας με τη διαίρεση των τεσσάρων Δήμων. Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία, που δίνονται από τον Α. Χουλιαράκη (1973) και αφορούν την εξέλιξη του πληθυσμού της Ελλάδας, το 1821 η επαρχία Ναυπλίας αριθμούσε 9.948 άτομα, χριστιανούς και οθωμανούς, το 1829-1830 με βάση τα στοιχεία της αποστολής Maison (Bory de Saint Vincent, v 11, 1834, p. 64) η επαρχία είχε σύνολο 9.697 κατοίκους, το 1832 42.870 (αλλά μόνο 2.560 οικογένειες!) (Σπηλιωτάκης, 1859 & Mansolas, 1872), ενώ το 1834 13.924 (η αύξηση σε σχέση με τα στοιχεία του Maison οφείλεται στην αύξηση του πληθυσμού της Πρόνοιας από 228 κατοίκους το 1829 σε 3.714 το 1834). Το 1861 οι κάτοικοι της επαρχίας Ναυπλίας, βάσει της απογραφής του 1861 ανέρχονται σε 15.537 άτομα (Στατιστική της Ελλάδος, 1862 · Σταματάκης, 1863).

1.4 Η Επαρχία Σπετσών και Ερμιονίδας και οι Δήμοι της

1.4.1 Γεωγραφία της Επαρχίας Σπετσών και Ερμιονίδας και των Δήμων της

Η επαρχία Σπετσών και Ερμιονίδος αποτελείται από την ηπειρωτική χώρα της Ερμιονίδος –τη νότια απόληξη της αργολικής χερσονήσου– και από το νησί των Σπετσών. Βόρεια συνορεύει με την επαρχία Ναυπλίας και την επαρχία Τροιζηνίας. Από τη δύση ως και το ανατολικό της άκρο βρέχεται από τον Αργολικό κόλπο και το Μυρτώο Πέλαγος. Το δυτικό της τμήμα εισχωρεί στη θάλασσα και σχηματίζει τη χερσόνησο του Κρανιδίου. Στόμιό της το ασφαλέστερο λιμάνι όλης της Αργολίδος, το

Πόρτο Χέλι. Το ακραίο τμήμα της είναι η μικρότερη χερσόνησος της Αρχαίας Αλίκης. Τα παράλιά της προς το αντικρινό νησί των Σπετσών λέγονται Κόστα, είναι επίπεδα και το ψηλότερό τους σημείο δεν ξεπερνά τα 105μ.

Η Ερμιονίδα στην ενδοχώρα της είναι φύση ορεινή και τραχιά. Το ψηλότερο βουνό της είναι τα Δίδυμα στο μέσο του βόρειου τμήματος. Το όνομα του βουνού προήλθε από τη φυσιογνωμία - εικόνα του (δύο μαστοειδείς κορυφές). Ανατολικά, κείται η μακρά οροσειρά των Αδέρων η οποία καταλήγει στο νοτιοανατολικότερο άκρο της Πελοποννήσου, όπου σχηματίζεται το ακρωτήρι Σπαθί (το Σκύλλαιον στην αρχιαότητα). Η οροσειρά των Αδέρων αποτελεί κορυφογραμμή και όριο της επαρχίας Ερμιονίδος με την Τροιζηνία. Νοτιότερα, στη χερσόνησο Κρανιδίου, το έδαφος είναι ομαλότερο χωρίς μεγάλα βουνά. Στο νότιο τμήμα της χερσονήσου σχηματίζεται άλλη μικρότερη, η Αλίκη, όπου και σχηματίζεται η ομώνυμη λίμνη των Αρχαίων.

Η επαρχία, παρότι χαρακτηρίζεται ως ορεινή, έχει πολλά πεδινά μέρη, τα περισσότερα από τα οποία βρίσκονται στα παράλιά της. Η κυριότερη πεδιάδα είναι των Διδύμων, η οποία βρίσκεται στα βόρεια του Νομού και περικλείεται από το ομώνυμο όρος και από άλλους λόφους. Ο ορεινός αυτός κλοιός τη διαχωρίζει ταυτόχρονα από τη θάλασσα του αργολικού κόλπου. Νοτιοανατολικά της πεδιάδας των Διδύμων κείται το οροπέδιο Είλια το οποίο είναι άδενδρο και άνυδρο και καλλιεργείται με δημητριακούς καρπούς. Από τις παράλιες πεδιάδες σημαντική είναι η πεδιάδα της Κοιλάδας, κατάφυτη από ελαιώνες, στα βόρεια του Κρανιδίου καθώς και η πεδιάδα της Ερμιόνης. Ακόμα και η παραλία που ενώνει την Ερμιόνη με το ακρωτήρι Σκύλλαιο αποτελείται από πολλά πεδινά μέρη.

Η ηπειρωτική χώρα της επαρχίας Σπετσών και Ερμιονίδος μην έχοντας άφθονα ρέοντα νερά και αποτελούμενη ταυτόχρονα από πετρώδες και μη γόνιμο έδαφος, δεν έχει ούτε μεγάλη παραγωγή ούτε ποικιλία προϊόντων. Κύριο προϊόν είναι το λάδι και ακολουθούν το κρασί και προϊόντα κτηνοτροφίας και μελισσοτροφίας. Εξάγει δε και ξυλοκέρατα και λίγη ρητίνη.

Μια από τις μεγάλες πόλεις της επαρχίας είναι το Κρανίδι, στην οποία κατά τη διάρκεια της μελετώμενης περιόδου ο πληθυσμός αυξάνεται συνεχώς. Το Κρανίδι είναι «στεριανό», χτισμένο στα ανατολικά υψώματα της πεδιάδας. Τα πολλά του σπίτια είναι κρυμμένα πίσω από τους λόφους. Όμως τα σπίτια και οι εκκλησίες του διηγούνται την ιστορία στεριανών με νησιώτικη συνείδηση. Το Κρανίδι στην ακμή του είχε πλοία μεγάλης χωρητικότητας και τρεχαντήρια. Όταν παρήκμασαν τα θαλασσινά τους προνόμια, οι κάτοικοι έγιναν σφουγγαράδες.

Τα παράλια της Ερμιονίδος είναι γεμάτα κόλπους, λιμανάκια, κορφογυρίσματα, νησιά, βράχια και ακρωτήρια. Εφόσον υπάρχουν πολλά μικρά κολπάκια, υπάρχουν και αρκετοί ασφαλείς όρμους. Ακόμη, στο ακρωτήρι Θερμήσι βρίσκεται η λιμνοθάλασσα Θερμησία και σημαντική αλατοπηγή - μια από τις σπουδαιότερες αλυκές του κράτους. Επίσης, από ανατολικά προς δυτικά συναντώνται πλήθος νησιά που είναι φυσικά κομμάτια της αργολικής χερσονήσου, τα οποία είχαν από την αρχαιότητα ως τη διαμόρφωση του ελληνικού κράτους άμεση σχέση με την ιστορική ζωή της Ερμιονίδος. Όσον αφορά τα λιμάνια της Ερμιονίδας, το ασφαλέστερο και μεγαλύτερο λιμάνι είναι το Χέλι (Πόρτο Χέλι) στη χερσόνησο του Κρανιδίου. Το Χέλι για την εξεταζόμενη περίοδο αποτελούσε παράλληλα και το μεγαλύτερο λιμάνι του νομού. Άλλο λιμάνι, ανατολικά του προηγούμενου, είναι το Καστρί ή Ερμιόνη.

Στο νησιώτικο τμήμα της επαρχίας και συγκεκριμένα στο νησί των Σπετσών η γη είναι ομαλή και καλλιεργήσιμη, αν και άνυδρος. Δεν έχει πεδιάδες αλλά λόφους και παράλια ικανά προς καλλιέργεια. Παλαιότερα και όσο άκμαζε στο νησί η ναυτιλία, η καλλιέργεια είχε παραμεληθεί, αφού η πλειονότητα του πληθυσμού είχε ως αποκλειστική ασχολία τη θάλασσα. Σιγά σιγά όμως παρατηρείται στροφή των κατοίκων προς την καλλιέργεια της γης κυρίως με την ενασχόλησή τους με ελαιώνες, αμυγδαλιές και συκιές. Ταυτόχρονα, στο νησί υπάρχουν μεγάλες εκτάσεις με πυκνά δάση από πεύκα καθώς και αγροί με δημητριακούς καρπούς.

Το νησί έχει μία και μόνη πόλη κατά τη διάρκεια της μελετώμενης περιόδου, το λιμάνι των Σπετσών, εκεί όπου συγκεντρώνεται όλος ο πληθυσμός του νησιού. Το λιμάνι βρίσκεται στο ανατολικό άκρο της βόρειας παραλίας του νησιού, είναι μικρό αλλά ασφαλές. Η πόλη αυτή αποτελούσε την πρωτεύουσα της επαρχίας Σπετσών και Ερμιονίδος και το 1834 αριθμούσε 6.800 κατοίκους, ενώ το 1907 4.290 κατοίκους.

1.4.2 Διοικητικά της επαρχίας Σπετσών και Ερμιονίδας και των Δήμων της

Η επαρχία Σπετσών σχηματίσθηκε με το ΒΔ της 3/15-4-1833 (ΦΕΚ 12) ως επαρχία του Νομού Αργολίδος και Κορινθίας, με έδρα τις Σπέτσες (Τιπάρηνος). Με το ΒΔ της 28-4/10-5 1834 (ΦΕΚ 19) «Περί της οροθεσίας και τη σε δήμους διαιρέσεως του νομού Αργολίδος και Κορινθίας», σχηματίσθηκαν οι τέσσερις Δήμοι της επαρχίας: Τιπάρηνου (Σπετσών), Μάσητος (Κρανιδίου), Ερμιόνης και Διδύμων.

Με το ΒΔ της 21-12-1841/2-1-1842 οι τέσσερις Δήμοι μετασχηματίσθηκαν σε τρεις: Σπετσών, Μάσητος και Ερμιόνης. Ουσιαστικά, ο μετασχηματισμός αυτός αφορούσε την κατάργηση του Δήμου Διδύμων, του οποίου τμήματα συγχωνεύθηκαν με τους Δήμους Κρανιδίου και Ερμιόνης. Ο Δήμος Διδύμων ανασυστάθηκε με το ΒΔ

της 29-7-1866 (ΦΕΚ 60) αναλαμβάνοντας την περιοχή που είχε πριν τη συγχώνευσή του εκτός από το χωριό Φούρνοι, το οποίο παρέμεινε στον Δήμο Κρανιδίου.
Στην παρούσα μελέτη θα δοθούν οι δημογραφικές εξελίξεις της επαρχίας με τη διαίρεση των τεσσάρων Δήμων. Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία που αφορούν την εξέλιξη του πληθυσμού της Ελλάδας (Χουλιαράκης, 1973), το 1821 η επαρχία Σπετσών αριθμούσε 13.100 άτομα, όλοι χριστιανοί, ενώ το 1832 15.670 άτομα. Η απογραφή του 1834 ανέδειξε την ύπαρξη 13.086 ατόμων στη περιοχή, τα οποία το 1861 έφθασαν τα 19.579.

1.5 Η Επαρχία Τροιζηνίας και οι Δήμοι της

1.5.1 Γεωγραφία της Επαρχίας Τροιζηνίας και των Δήμων της

Η επαρχία Ύδρας και Τροιζηνίας καταλαμβάνει το βόρειο τμήμα του ανατολικού άκρου της αργολικής χερσονήσου, ενώ γεωγραφικά χωρίζεται σε 3 κομμάτια: την κυρίως Τροιζηνία, τη συνεχόμενη αυτής χερσόνησο των Μεθάνων και το νησί του Πόρου (Καλαυρία).

Η επαρχία Τροιζηνίας βρέχεται βόρεια από τη θάλασσα του Σαρωνικού κόλπου, όπου παρεμβάλλεται η χερσόνησος των Μεθάνων η οποία δημιουργεί δύο μεγάλους κόλπους. Νότια η Τροιζηνία συνορεύει με την επαρχία Ερμιονίδος μέσω των οροσειρών Διδύμων και Αδέρων. Δυτικά συνορεύει με την επαρχία Ναυπλίας, ενώ ανατολικά βρέχεται και πάλι από τον Σαρωνικό κόλπο.

Ως επαρχία χαρακτηρίζεται κυρίως ορεινή. Τα όρη στο βόρειο τμήμα της είναι το Μάλιαζε και το Ορθολίθιο, ενώ στη χερσόνησο Μεθάνων το όρος Χελώνα. Στο νότιο τμήμα της κείται το όρος Χώριζα και τμήματα των μεγάλων «συνοριακών» οροσειρών Διδύμων και Αδέρων.

Το κύριο λιμάνι της επαρχίας καθώς και το μεγαλύτερο και ασφαλέστερο ορμητήριο πλοίων της επαρχίας Τροιζηνίας είναι η πόλη της Τροιζηνίας. Ουσιαστικά, δεν είναι κύριο λιμάνι αλλά πορθμός μακρόστενος μεταξύ του Πόρου και της απέναντι παραλίας της Τροιζηνίας, από τους αρχαίους ονομαζόμενος Πώγων. Είναι σημαντικό επίσης να αναφερθεί ότι σε ολόκληρη τη χερσόνησο Μεθάνων δεν υπάρχει ούτε ένα λιμάνι.

Όσον αφορά τις πεδιάδες της επαρχίας, η μεγαλύτερη και κυριότερη είναι της Τροιζηνίας η οποία δυτικά ορίζεται από όρη, ενώ το ανατολικό της κομμάτι καταλήγει στη θάλασσα του Πώγωνος. Στα βόρεια η πεδιάδα καταλήγει σε στενό και μυτερό μυχό

από όπου περνά η Φοιβαία Λίμνη. Άλλη χαμηλή πεδιάδα είναι η Λεσιά στα παράλια του Δήμου Δρυόπης και εκεί καλλιεργούνται δημητριακοί καρποί, αμπέλια, ελιές, βαμβάκι, καπνός και λίγες λεμονιές. Στο άλλο τμήμα της Τροιζηνίας η χερσόνησος Μεθάνων είναι ηφαιστειογενής, ενώ στο νησί του Πόρου υπάρχει μία μόνο πεδιάδα, η ονομαζόμενη Φούσα (στα αλβανικά πεδιάδα), η οποία είναι γεμάτη αμπελώνες. Στο νότιο τμήμα του νησιού υπάρχουν εκτάσεις στις οποίες καλλιεργούνται μόνο ελιές, λεμονιές, συκιές και λαχανικά.

Η επαρχία Τροιζηνίας έχει άφθονες πηγές ύδατος. Στο ανατολικό κομμάτι ο Κρεμαστός ποταμός που πηγάζει από υψώματα των Αδέρων περνά από το ανατολικό κομμάτι της πεδιάδας Τροιζήνας και εκβάλλει στη λίμνη Φοιβαία. Στο δυτικό τμήμα της επαρχίας και συγκεκριμένα στον Δήμο Δρυόπης κείται ο χείμαρρος Μπεδένι ο οποίος διασχίζει την πεδιάδα Ιρίων της επαρχίας Ναυπλίας και εκβάλλει στον Αργολικό κόλπο. Στη χερσόνησο Μεθάνων υπάρχουν τα θειούχα λουτρά της Βρωμολίμνης.

Τα προϊόντα της επαρχίας είναι: δημητριακοί καρποί, σιτάρι, βαμβάκι, λάδι, λεμόνια, μέλι, ρητίνη, τυρί και προϊόντα κτηνοτροφίας, κρασί. Στον δε Δήμο Δρυόπης καλλιεργείται και καπνός.

Τα περισσότερα χωριά της Τροιζηνίας βρίσκονται στο ηπειρωτικό τμήμα της επαρχίας, εκτός από την κτισμένη στην ομώνυμη χερσόνησο πρωτεύουσα, την πόλη του Πόρου. Η πόλη κτίστηκε στα μεσαιωνικά χρόνια της Ελλάδας, όπως και οι πόλεις των Σπετσών και της Ύδρας. Ωστόσο, τη διαφορά με τις παραπάνω πόλεις συνιστά το γεγονός ότι οι κάτοικοι του Πόρου δεν ασχολούνται αποκλειστικά με τη ναυτιλία αλλά και με τη γεωργία. Οι πρώτες κατοικίες του Πόρου χτίστηκαν στο βουνό και όχι στην παραλία, γεγονός που αναδεικνύει την ανάγκη των πρώτων κατοίκων για ασφάλεια από τις πειρατικές επιδρομές. Αργότερα, όπως είναι αναμενόμενο, η πόλη επεκτάθηκε φθάνοντας μέχρι και τα παράλια. Ως συνοικία της πόλης του Πόρου θεωρείται το χωριό Γαλατάς στην απέναντι δυτική άκρη της ηπειρωτικής χώρας της Τροιζηνίας. Πριν τη διοχέτευση νερού στον Πόρο, οι Πορϊώτες μετέφεραν νερό από τον Γαλατά.

Τα υπόλοιπα χωριά της Τροιζηνίας είναι μικρά και διάσπαρτα κυρίως στα παράλια της ηπειρωτικής χώρας.

1.5.2 Διοικητικά της Επαρχίας Τροιζηνίας και των Δήμων της

Η επαρχία Τροιζηνίας σχηματίσθηκε με το ΒΔ της 3/15-4-1833 (ΦΕΚ 12), ως επαρχία του Νομού Αργολίδος και Κορινθίας με έδρα τον Πόρο και «συνισταμένη εκ της μέχρι

τούδε επαρχίας Δαμαλών (Τροιζήνος) και της νήσου Πόρου…». Με το ΒΔ της 28-4/10-5-1834 (ΦΕΚ 19) «Περί της οροθεσίας και την εις δήμους διαιρέσεως του νομού Αργολίδος και Κορινθίας» σχηματίσθηκαν οι τέσσερις Δήμοι της επαρχίας: Καλαυρείας, Μεθάνων, Τροιζήνος, και Δρυόπης. Με το ΒΔ της 14/26-12-1840 οι τέσσερις Δήμοι μετασχηματίσθηκαν σε τρεις: Τροιζήνος, Δρυόπης και Μεθάνων. Ουσιαστικά, ο μετασχηματισμός αυτός αφορούσε την κατάργηση του Δήμου Καλαυρείας (Πόρου) και τη συγχώνευσή του με τον Δήμο Τροιζηνίων.

Στην παρούσα μελέτη θα δοθούν οι δημογραφικές εξελίξεις της επαρχίας με τη διαίρεση των τριών Δήμων. Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία που αφορούν την εξέλιξη του πληθυσμού της Ελλάδας (Χουλιαράκης, 1973), το 1821 η επαρχία Τροιζηνίας αριθμούσε 6.131 άτομα, σχεδόν όλοι χριστιανοί, ενώ με τα στοιχεία της γαλλικής επιστημονικής αποστολής του στρατηγού Maison που αφορούν πληθυσμιακά δεδομένα στα τέλη 1829 αρχές 1830) (Bory de Saint Vincent, 1834, σ. 64) η επαρχία Τροιζηνίας αριθμούσε 12.329 κατοίκους (οι 10.000 από αυτούς στον Πόρο), το 1834 όλη η επαρχία Τροιζηνίας 5.162 άτομα και το 1861 9.994 άτομα.

1.6 Η Επαρχία Ύδρας και οι Δήμοι της

1.6.1 Γεωγραφικά της επαρχίας Ύδρας

Η επαρχία Ύδρας, όπως είναι προφανές, αποτελείται από το νησί - Δήμο Ύδρας. Το νησί έχει εμβαδό 55,8 τ. χλμ., ενώ κατά τη διάρκεια της υπό μελέτη περιόδου ήταν και το πιο πυκνοκατοικημένο νησί της Αργολίδας. Το 1834 αριθμούσε 12.591 κατοίκους, οι οποίοι το 1861 μειώθηκαν σε 9.970.

Στην Ύδρα υπάρχει το κύριο αλλά μικρό και βορεινό λιμάνι, γύρω από το οποίο είναι κτισμένη και η ομώνυμη πόλη. Τα ατμόπλοια λόγω του μικρού μεγέθους του λιμανιού στέκονταν έξω στην ανοικτή θάλασσα. Ανατολικά αυτού υπάρχει άλλο μεγαλύτερο λιμάνι, το Μανδράκι, όπου άραζαν τα μεγάλα πλοία. Το Μανδράκι αποτελούσε παράλληλα και το λοιμοκαθαρτήριο του νησιού.

Η Ύδρα δεν έχει πεδιάδες και ομαλές και καλλιεργήσιμες εδαφικές εκτάσεις. Οι μόνες καλλιέργειες που γίνονται στο νησί είναι καρποφόρων δένδρων, και κυρίως συκιών, αμυγδαλών και ελιών. Επίσης, υπάρχουν πολλοί πευκώνες από τους οποίους συλλέγεται μεγάλη ποσότητα ρητίνης.

Η μία και μόνη πόλη του νησιού είναι η ομώνυμος, στην οποία συγκεντρώνεται και όλος ο πληθυσμός του νησιού. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω για τον Πόρο, τα

πρώτα σπίτια του νησιού χτίστηκαν επί του λόφου πάνω από την παραλία, ενώ στο λιμάνι υπήρχαν ελάχιστες κατοικίες. Ο πληθυσμός του νησιού ασχολείτο αποκλειστικά με τη ναυτιλία, όπως επέβαλλε εξάλλου η γεωγραφία του χώρου.

1.6.2 Διοικητικά της επαρχίας Ύδρας

Η επαρχία Ύδρας με έδρα την Ύδρα σχηματίσθηκε με το ΒΔ της 3/15-4-1833 (ΦΕΚ 12) ως επαρχία του Νομού Αργολίδος και Κορινθίας και «συνισταμένη εκ της ομωνύμου νήσου…». Με το ΒΔ της 28-4/10-5-1834 (ΦΕΚ 19) «Περί της οροθεσίας και την εις δήμους διαιρέσεως του νομού Αργολίδος και Κορινθίας» σχηματίσθηκε ο μοναδικός και ομώνυμος Δήμος της επαρχίας Ύδρας. Με τον Νόμο ΒΧΔ΄ της 6ης Ιουλίου 1899 (ΦΕΚ 136) «Περί διοικητικής διαιρέσεως του Κράτους» διαιρέθηκε ο Νομός Αργολίδας και Κορινθίας στους Νομούς Αργολίδας και Κορινθίας. Η επαρχία Ύδρας διατηρήθηκε ως επαρχία του Νομού Αργολίδας. Με τον Νόμο ΓΥΛΔ της 16ης Νοεμβρίου 1909 (ΦΕΚ 282/Α0) «Περί διοικητικής διαιρέσεως του Κράτους», ανασυστάθηκε ο Νομός Αργολίδας και Κορινθίας και η επαρχία Ύδρας υπήχθη σε αυτόν.

Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία που αφορούν την εξέλιξη του πληθυσμού της Ελλάδας (Χουλιαράκης, 1973), το 1821 η επαρχία Ύδρας αριθμούσε 18.000 άτομα, όλοι χριστιανοί, ενώ το 1832 η επαρχία Ύδρας αριθμούσε 16.000 χριστιανούς, το 1834 12.591 άτομα και το 1907 μόνο 9.994.

2. Οικιστικοί Κόμβοι

2.1 Πυκνότητα πληθυσμού του Νομού Αργολίδας

Πριν μιλήσουμε ειδικά για τους οικισμούς του Νομού Αργολίδας κρίνεται απαραίτητη η αναφορά σε στοιχεία που αφορούν την πυκνότητα του πληθυσμού και την εξέλιξή της με την πάροδο των ετών. Η πυκνότητα του πληθυσμού υπολογίζεται ως σχέση μεταξύ του πληθυσμού και της γεωγραφικής έκτασης όπου διαβιώνει ο πληθυσμός αυτός, ενώ αναδεικνύει την τάση του πληθυσμού να συγκεντρώνεται σε συγκεκριμένες περιοχές.

Στο παρόν κεφάλαιο θα παρουσιαστεί η πυκνότητα του πληθυσμού σε επίπεδο επαρχίας. Θα ήταν πολύ χρήσιμο, αν τα στοιχεία μας το επέτρεπαν, να υπολογίζαμε την πυκνότητα και σε επίπεδο Δήμου. Δυστυχώς δεν γίνεται να γνωρίζουμε την έκταση

των Δήμων που είχαν απογραφεί τότε και επιπλέον, όπως αναφέρθηκε και στο κεφάλαιο 2, την περίοδο εκείνη οι Δήμοι δεν είχαν σταθερή έκταση λόγω μετασχηματισμών και συγχωνεύσεων.

Τα στοιχεία περί εκτάσεως κάθε επαρχίας αντλήθηκαν από την απογραφή του 1907 και με βάση αυτά υπολογίστηκε αναδρομικά η πυκνότητα του πληθυσμού των προηγουμένων ετών, αφού δεν έγιναν αλλαγές τουλάχιστον όσον αφορά την έκταση κάθε επαρχίας του Νομού Αργολίδας.

Σύμφωνα με τα στοιχεία των απογραφών πληθυσμού του 1834 και του 1861, η πυκνότητα του πληθυσμού του Νομού αυξανόταν κατά τη διάρκεια των ετών και από 24,9 κατοίκους ανά τ.χλμ. το 1834 έφθασε τους 30,54 κατοίκους ανά τ.χλμ. το 1861. Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την πυκνότητα του πληθυσμού για κάθε επαρχία του Νομού Αργολίδας κατά τα απογραφικά έτη 1834 και 1861.

Πίνακας 2. Πυκνότητα πληθυσμού του Ν. Αργολίδος ανά επαρχία, 1834, 1861

Πυκνότητα κατά τα έτη 1834 και 1861					
	Έκταση σε Km^2	Πληθυσμός 1834	Η/ΚΜ2	Πληθυσμός 1861	Η/ΚΜ2
Σύνολο Νομού Αργολίδας	2.694	71.532	27	75.804	28
Επαρχία Ναυπλίας	717	13.920	19	15.537	22
Επαρχία Άργους	959	14.182	15	20.724	22
Επαρχία Ερμιονίδος	418	6.286	15	9.736	23
Επαρχία Τροιζηνίας	272	5.162	19	9.994	37
Επαρχία Τροιζηνίας (χωρίς το νησί του Πόρου)	241	2.113	9	2.752	11
Ύδρα	64	12.591	197	9.970	156
Σπέτσες	23	6.800	296	9.843	428
Πόρος	31	3.049	97	7.242	231

Πηγή: Επεξεργασία απογραφών του πληθυσμού των ετών 1834 & 1861

Παρατηρώντας την πυκνότητα του πληθυσμού, κατά την εν λόγω περίοδο για κάθε επαρχία του Νομού διαπιστώνεται μια άνιση εξέλιξη, η οποία σχετίζεται με το γεωφυσικό προφίλ και τον ιστορικό ρόλο κάθε περιοχής[13].

[13] Εδώ κρίνεται χρήσιμο να γίνει μια παραδοχή απομονώνοντας αφενός το νησί των Σπετσών από την επαρχία Σπετσών και Ερμιονίδος και αφετέρου το νησί του Πόρου από την επαρχία Τροιζηνίας, αφού η

Αναλυτικά:

Οι πιο πυκνοκατοικημένες περιοχές της Αργολίδας τόσο το 1834 όσο και το 1861 είναι τα νησιά της, Σπέτσες, Ύδρα και Πόρος, όπου παρατηρούνται πυκνότητες πενταπλάσιες από τον μέσο όρο που επικρατεί στον Νομό. Στις Σπέτσες το 1834 φαίνεται να κατοικούν 296 άτομα ανά τ.χλμ.(!), την ίδια στιγμή που στην επαρχία Ναυπλίας, το πιο πυκνοκατοικημένο ηπειρωτικό κομμάτι του Νομού, κατοικούν μόνο 19,4 άτομα ανά τ.χλμ., ενώ ο μέσος όρος για τον Νομό κυμαίνεται στους 27 κατοίκους ανά τ.χλμ. Όλες οι επαρχίες του Ν. Αργολίδος (εκτός των νησιών που προαναφέραμε) φαίνεται να έχουν, κατά τη διάρκεια των 30 περίπου χρόνων που μελετούμε, πυκνότητα αρκετά χαμηλότερη από τον μέσο όρο. Από αυτές, η πιο πυκνοκατοικημένη το 1834 είναι η επαρχία Ναυπλίας, ενώ ακολουθούν η επαρχία Άργους και Ερμιονίδας. Η πιο αραιοκατοικημένη επαρχία είναι αυτή του ηπειρωτικού τμήματος της Τροιζηνίας, με πυκνότητα που δεν ξεπερνά τους 9 κατοίκους ανά τ.χλμ., γεγονός που δείχνει ότι η πλειονότητα των κατοίκων της επαρχίας αυτής επιλέγει ως χώρο διαμονής το γειτονικό νησί του Πόρου.

Είκοσι εφτά χρόνια αργότερα, σύμφωνα με την απογραφή του 1861, παρατηρούνται τα παρακάτω: Η επαρχία Ερμιονίδος φαίνεται να είναι πιο πυκνοκατοικημένη (23,3 κάτοικοι ανά τετρ. χλμ.) και ακολουθούν οι επαρχίες Ναυπλίας και Άργους με ίδια σχεδόν πυκνότητα (21,7 και 21,6 αντίστοιχα). Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι το ηπειρωτικό κομμάτι της Τροιζηνίας έχει αρχίσει να κατοικείται, αφού η πυκνότητά του το 1861 κυμαίνεται στους 11,4 κατοίκους ανά τ.χλμ. (από 8,1 το 1834). Τα νησιά εξακολουθούν να αποτελούν τις πιο πυκνοκατοικημένες περιοχές του Νομού και να αυξάνουν τον πληθυσμό τους, εκτός από την Ύδρα στην οποία παρατηρείται μείωση.

Προκύπτει λοιπόν ότι το 1834 31% του πληθυσμού του Νομού Αργολίδας κατοικεί σε μέρη που καλύπτουν μόνο το 4,3% της επιφάνειας του Νομού (τα τρία νησιά), ενώ το 1861 κατοικεί εκεί το 36% του πληθυσμού. Κατά συνέπεια, παρατηρείται ακόμα αυξανόμενη συγκέντρωση μεγάλου όγκου του πληθυσμού του Νομού σε μικρής έκτασης χώρο.

συγκέντρωση πληθυσμού σε αυτά τείνει να είναι πολύ μεγαλύτερη από ό,τι στην υπόλοιπη ηπειρωτική χώρα των επαρχιών.

2.2 Κατανομή οικισμών Νομού Αργολίδας σύμφωνα με το μέγεθος

Στο υποκεφάλαιο αυτό θα παρουσιαστούν οι οικισμοί ανάλογα με το μέγεθός τους το 1834 και θα παρατηρηθεί η εξέλιξή τους το 1861.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 1834, ο Νομός Αργολίδας αριθμούσε 91 οικισμούς, αν αφαιρέσουμε τις μονές με λιγότερα από 10 άτομα και κάποιους οικισμούς που παρουσιάζονται ως ακατοίκητοι.

Κύρια μορφή κατοίκησης στον Νομό αποτελούν τα χωριά με 1-1000 κατοίκους, τα οποία αποτελούν την πλειονότητα (93%) των οικισμών στο σύνολο του Νομού, ενώ σε αυτά κατοικεί το 27,3% του συνολικού πληθυσμού. Η πλειονότητα των οικισμών αυτών, ήτοι το 66%, αποτελείται από πολύ μικρά χωριά με κατοίκους από 1-199 άτομα. Τα χωριά αυτά είναι αραιοκατοικημένα, όπως φαίνεται και από τον πίνακα 3, αφού δεν περιλαμβάνουν παρά μόνο το 9,3% του πληθυσμού του Νομού. Οι οικισμοί με πληθυσμό από 200 έως 1000 άτομα αποτελούν το 27,5% του συνόλου και κατοικεί εκεί το 18% του πληθυσμού.

Πίνακας 3. Κατανομή των οικισμών του Ν. Αργολίδας βάσει μεγέθους, 1834

Μέγεθος οικισμών σε κατοίκους	Αριθ. οικισμών	%	Πληθυσμός οικισμών	%
10000+	1	1,1	12.465	21,2
5000-9999	3	3,3	23.012	39,1
2000-4999	2	2,2	7.348	12,5
1000-1999	0	0,0	0	0,0
200-999	25	27,5	10.610	18,0
1-199	60	65,9	5.491	9,3
Σύνολο	**91**	**100,0**	**58.926**	**100,0**

Πηγή: Απογραφή Πληθυσμού, 1834

Οι άνω του επιπέδου αυτού οικισμοί είναι λίγοι: 6 μόνο οικισμοί έχουν από 1.000-9.999 κατοίκους, ενώ σε αυτούς κατοικεί η πλειονότητα του πληθυσμού (73%) του Νομού.

Οι μεγαλύτερες πόλεις του Νομού βρίσκονται είτε στα νησιά είτε σε πεδινά εδάφη. Η πόλη της Ύδρας είναι η μόνη στον Νομό με πληθυσμό άνω των 10.000 (12.465 άτομα). Το συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι στα ορεινά εδάφη

συναντώνται μόνο μικρά και αραιοκατοικημένα χωριά, ενώ δεν κτίζονται μεγάλες πόλεις εκεί.

Η κατάσταση των οικισμών κάμποσα χρόνια μετά και συγκεκριμένα το έτος 1861 –27 χρόνια από το 1834, μετά τη σύσταση του ελληνικού κράτους και τη μεταφορά της πρωτεύουσας από το Ναύπλιο στην Αθήνα– αλλάζει λίγο. Ο αριθμός των οικισμών έχει αυξηθεί και έχει φθάσει τους ενενήντα εννέα.

Πίνακας 4. Κατανομή των οικισμών του Νομού Αργολίδας βάσει μεγέθους, 1861

Μέγεθος οικισμών σε κατοίκους	**Αριθ. οικισμών**	**%**	**Πληθυσμός οικισμών**	**%**
10000+	0	0,0	0	0,0
5000-9999	6	6,1	49.355	65,1
2000-4999	0	0,0	0	0,0
1000-1999	4	4,0	4.890	6,5
200-999	42	42,4	16.759	22,1
1-199	47	47,5	4.780	6,3
Σύνολο	**99**	**100,0**	**75.784**	**100,0**

Πηγή: Απογραφή Πληθυσμού, 1861

Βάσει του Πίνακα 4 η πλειονότητα των οικισμών είναι και πάλι χωριά με 1-1000 κατοίκους. Η διαφορά με την προηγούμενη απογραφή είναι:

1. Δεν καταγράφονται καθόλου οικισμοί των 10.000 κατοίκων και άνω ούτε οικισμοί των 2.000-4.999 ατόμων. Τη θέση τους έχουν πάρει οι κωμοπόλεις με πληθυσμό 1000-1999 κατοίκους που συγκεντρώνουν το 6,5% του πληθυσμού. Πρέπει να σημειωθεί ότι στην απογραφή του 1834 δεν υπήρχε κανείς οικισμός τέτοιου μεγέθους
2. Μειώνεται ο αριθμός των χωριών με πληθυσμό από 200-999 κατοίκους από 25 σε 4 με πληθυσμό ότι πληθαίνουν οι οικισμοί με 200-1000 κατοίκους έναντι των πολύ μικρών οικισμών με έως 199 κατοίκους, ωστόσο αυτά τα χωριά μικρά ή λίγο μεγαλύτερα συγκεντρώνουν το ίδιο ποσοστό πληθυσμού με το 1834. Μόνο συμπέρασμα ότι τα μικρά χωριά τείνουν να εξαφανίζονται και να αντικαθίστανται από τα λίγο μεγαλύτερα.

Εξετάζοντας κάθε επαρχία χωριστά (βλ. πίνακες «Κατανομή των οικισμών ανά Επαρχία βάσει μεγέθους, 1834 -1861» στο Παράρτημα) και συγκρίνοντας τα στοιχεία

του 1861 με αυτά του 1834, προκύπτει ότι στην επαρχία Ναυπλίας αυξάνεται ο αριθμός των οικισμών από 28 σε 34, γεγονός που οφείλεται κυρίως στη δημιουργία ή επανακατοίκηση χωριών με πληθυσμό από 200-999 κατοίκους (από 5 που ήταν το 1834, φθάνουν τα 14 το 1861). Εκεί φαίνεται να κατοικεί το 34% του συνολικού πληθυσμού της επαρχίας. Το Ναύπλιο μαζί με το προάστιό του, την Πρόνοια, το 1834 συγκεντρώνει το 69% του πληθυσμού της επαρχίας, ποσοστό που μειώνεται στο 45% το 1861. Από την άλλη στην επαρχία Άργους οι οικισμοί το 1861 φθάνουν τους 41 (από 38 το 1834). Η πλειονότητα των οικισμών είναι χωριά 1-1000 κατοίκων, τα περισσότερα από τα οποία βρίσκονται σε πεδινές περιοχές. Ο πληθυσμός στην επαρχία του Άργους έχει αυξηθεί, αν και οι περισσότεροι κάτοικοί της κατοικούν σε χωριά. Στην επαρχία Σπετσών και Ερμιονίδας οι οικισμοί το 1861 δεν παρουσιάζουν αλλαγή ως προς το πλήθος, ενώ η πλειονότητα του πληθυσμού εξακολουθεί να κατοικεί στις πόλεις και τα λίγα χωριά να μένουν αραιοκατοικημένα. Οι Σπέτσες έχουν αυξήσει πολύ τον πληθυσμό τους όπως και το Κρανίδι και η Ερμιόνη. Τέλος, στην επαρχία Ύδρας και Τροιζηνίας η κατάσταση παραμένει ίδια, με την πλειονότητα του πληθυσμού της επαρχίας να μένει στα δύο νησιά, την Ύδρα και τον Πόρο, ενώ «αχνοφαίνεται» το 1861 μια ελάχιστη αύξηση των ηπειρωτικών χωριών και των κατοίκων τους.

2.3 Πόλεις, κωμοπόλεις και χωριά

Τι είναι αυτό που λειτουργεί καθοριστικά στον χαρακτηρισμό ενός οικισμού ως μεγάλο χωριό, ως κωμόπολη ή ως πόλη; Αν παρακάμψουμε τη σημασία που μπορεί να έχουν τα διοικητικά, ιστορικά και γεωγραφικά χαρακτηριστικά ενός οικισμού και θεωρήσουμε τα πληθυσμιακά δεδομένα ως τον κύριο παράγοντα διαχωρισμού τους, θεωρητικά ξεπερνιέται ένα μεγάλο μέρος δυσκολίας. Ωστόσο, τα ποσοτικά στοιχεία δεν διευκολύνουν και τόσο την αναζήτησή μας. Η βιβλιογραφία στην οποία έχουμε ανατρέξει– και η οποία αναφέρεται στον τυπικό διαχωρισμό των οικισμών σε πόλεις, κωμοπόλεις και χωριά ανάλογα με τον πληθυσμό τους και κατ' επέκταση τον χαρακτηρισμό των περιοχών σε αστικές, ημιαστικές και αγροτικές –δεν καλύπτει την περίπτωση της μελέτης μας.

Σύμφωνα με την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας (στο εξής ΕΣΥΕ) μια περιοχή ορίζεται σαν αστική, όταν η μεγαλύτερη πόλη που βρίσκεται στην περιοχή έχει το λιγότερο 10.000 κατοίκους, ενώ, αν ο μεγαλύτερος οικισμός έχει λιγότερους

από 2.000 κατοίκους, χαρακτηρίζεται σαν αγροτική και κατά συνέπεια οι οικισμοί της αποκτούν τον ορισμό του χωριού. Σαν ημιαστικές θεωρούνται οι ενδιάμεσες περιοχές, δηλαδή αυτές στις οποίες ο μεγαλύτερος οικισμός έχει από 2.000-9.999 κατοίκους, και ορίζεται ως κωμόπολη. Άλλη άποψη είναι αυτή που υιοθετεί η στατιστική της Γαλλίας· σύμφωνα με αυτήν, μια πόλη είναι ένας οικισμός με τουλάχιστον 2.000 κατοίκους.

Η δυσκολία στην περίπτωσή μας είναι ο ορισμός της διαφοράς μεταξύ πόλης και κωμόπολης. Στη μελέτη μας ένας μόνος οικισμός (η Ύδρα) εμφανίζεται να έχει πάνω από 10.000 κατοίκους και αυτό κατά την απογραφή του 1834. Από εκεί και έπειτα δεν υπάρχουν οικισμοί που να χαρακτηρίζονται ως πόλεις, σύμφωνα με τον ορισμό της ΕΣΥΕ Υιοθετώντας στοιχεία και από τις δύο απόψεις που περιγράψαμε παραπάνω και λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη τον διοικητικό και ιστορικό ρόλο που έχουν οι οικισμοί, κάνουμε μια παραδοχή (βλ. και Vassilenas, 1991) που θα βοηθήσει στην κατάταξή τους. Έχοντας ως δεδομένο ότι το χωριό δεν υπερβαίνει τους 999 κατοίκους, ορίζουμε ως κωμόπολη κάθε οικισμό με πληθυσμό από 1000 άτομα ως 4.999 και κατά συνέπεια ως πόλεις τους οικισμούς με περισσότερους από 5.000 κατοίκους που ταυτόχρονα διαθέτουν και διοικητικές υπηρεσίες.

Όσον αφορά ειδικότερα στα χωριά, όπως προκύπτει από την ανάλυση στα προηγούμενα κεφάλαια, το 1834 το 93,4% των οικισμών του Νομού Αργολίδας αποτελείται από χωριά με λιγότερους από 1.000 κατοίκους, ενώ το 66% αυτών έχουν λιγότερους από 200 κατοίκους. Στα χωριά αυτά ζει το 27% του συνολικού πληθυσμού του Νομού. Για το έτος 1861 και πάλι το 90% των οικισμών του νομού αποτελείται από χωριά με λιγότερο από 1000 κατοίκους, ενώ οι μισοί περίπου από αυτούς τους οικισμούς έχουν λιγότερο από 200 κατοίκους. Δηλαδή παρατηρείται σημαντική μείωση του αριθμού των μικρών χωριών, ενώ φαίνεται μια τάση να αυξάνονται τα χωριά με περισσότερους από 200 κατοίκους. Στα χωριά αυτά και πάλι η εικόνα δεν έχει αλλάξει και κατοικεί το ίδιο ποσοστό πληθυσμού του Νομού (28%). Κατά συνέπεια, την κύρια μορφή οικιστικής συγκέντρωσης στον Νομό Αργολίδας αποτελούσαν τα χωριά, τα οποία ανάλογα με τη γεωμορφολογία κάθε επαρχίας βρίσκονταν στην πεδιάδα ή σε ορεινές περιοχές.

Το 1834 το σύνολο των οικισμών για την επαρχία Άργους αποτελείται κατά το 97% από χωριά, ενώ για το 1861 το ποσοστό αυτό πέφτει στο 92%. Αντίστοιχα για την επαρχία Ναυπλίας, το αντίστοιχα ποσοστά είναι για το 1834 γύρω στα 93% και το 1861 94% του συνόλου των οικισμών. Αναλυτικότερα, στην επαρχία Ναυπλίας το 1834

κατοικούνταν είκοσι έξι (26) χωριά, ενώ το 1861 ο αριθμός τους αυξάνεται σε τριάντα (32) με την Νέα Επίδαυρο από χωριό να εξελίσσεται σε κωμόπολη.

Για τις άλλες δύο επαρχίες τα στοιχεία αποδεικνύουν ότι ο αριθμός των οικισμών εξαρτάται από την έκτασή τους. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, οι επαρχίες Τροιζήνας και Ερμιονίδος κατέχουν τη μικρότερη έκταση στον Νομό, αν εξαιρέσουμε την επαρχία Ύδρας, στην οποία θα αναφερθούμε χωριστά. Έτσι, σε αυτές τις δύο συναντώνται και οι λιγότεροι οικισμοί. Τόσο στην απογραφή του 1834 όσο και του 1861 καταγράφονται στην Ερμιονίδα πέντε χωριά που συγκεντρώνουν το 13% και 15% του πληθυσμού του Νομού αντίστοιχα. Στην επαρχία Τροιζηνίας, που είναι και η μικρότερη σε έκταση από τις υπόλοιπες ηπειρωτικές του Νομού, το 1834 καταγράφηκαν 14 χωριά, ενώ το 1861 παρατηρείται αύξηση του αριθμού τους σε 17 και κατοικεί σε αυτά όλος ο πληθυσμός του Νομού, αν εξαιρέσουμε τα νησιά.

Τα συνολικά στοιχεία για τον Νομό, τόσο του 1834 όσο και του 1861, μας πληροφορούν (βλ. Πίνακα 3 και 4) ότι αν και τα χωριά αποτελούν την κύρια μορφή οικιστικής συγκρότησης, ωστόσο δε συγκεντρώνουν τη πλειονότητα του πληθυσμού. Το 1834 στα χωριά κατοικεί το 27% του πληθυσμού, ενώ το 1861 το 28%. Τα υπόλοιπα άτομα κατοικούν στις ελάχιστες κωμοπόλεις ή πόλεις, όπου υπάρχουν.

Η ύπαρξη πολλών χωριών υποδηλώνει κατά έναν τρόπο τον αγροτικό χαρακτήρα της οικονομίας της ελληνικής κοινωνίας την εποχή αυτή και ταυτόχρονα το χαμηλό οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο της περιοχής και της χώρας. Τα χωριά αυτά δεν αποτελούν ανεξάρτητες διοικητικές μονάδες, αλλά εξαρτώνται άμεσα από τους Δήμους στους οποίους ανήκουν, ενώ ταυτόχρονα αποτελούν και τους «τροφοδότες» των πόλεων και κωμοπόλεων. Όπως αναφέρει και ο Braudel (1979, σ. 549): « Η πόλη δεν υφίσταται (προσδιορίζεται) ως τέτοια παρά μόνο απέναντι σε μια ζωή κατώτερη από τη δική της και ο κανόνας αυτός είναι χωρίς εξαίρεση και κανένα προνόμιο δεν τον αντικαθιστά. Ούτε μια πόλη, ούτε μια τόσο δα πόλη χωρίς τα χωριά της, το κομματάκι της αγροτικής αυτής ζωής, που να μην επιβάλλει στην 'πεδιάδα' της τις ανέσεις της αγοράς της, τη χρήση των μαγαζιών της, τα μέτρα και τα σταθμά της, τους δανειστές της, τους δικηγόρους της ακόμα και τις υπηρεσίες αναψυχής. Θα πρέπει για να 'υπάρχει' να κυβερνά μια αυτοκρατορία έστω και μικροσκοπική […]».

Στη συνέχεια, θα παρουσιαστούν οι κωμοπόλεις και οι πόλεις του νομού Αργολίδος κατά τη διάρκεια της υπό μελέτη περιόδου.

Ειδικότερα, όσον αφορά τις κωμοπόλεις, σύμφωνα με τα στοιχεία του 1834 στον Νομό Αργολίδας υπήρχαν μόνο δύο, οι οποίες συγκέντρωναν το 12% του

συνολικού πληθυσμού. Πρόκειται για το Κρανίδι στην επαρχία Ερμιονίδας (με πληθυσμό 4.299 άτομα), κωμόπολη χτισμένη αμφιθεατρικά σε λόφο, η οποία χωρίς να είναι παραθαλάσσια συγκεντρώνει πληθυσμό που στην πλειονότητά του ασχολείται με τη ναυτιλία. Η άλλη κωμόπολη είναι ο Πόρος στο ομώνυμο νησί (με πληθυσμό 3.049 άτομα).Τα στοιχεία της απογραφής του 1861 δείχνουν μικρή αύξηση των κωμοπόλεων σε 3 και μειωμένη συγκέντρωση του πληθυσμού σε αυτές που φθάνει μόνο το 6,5% του συνολικού. Πρόκειται για τρείς «νέες» κωμοπόλεις: το Κουτσοπόδι στην επαρχία Άργους, τη Νέα Επίδαυρο στην επαρχία Ναυπλίας και τον Αχλαδόκαμπο της επαρχίας Άργους. Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τις κωμοπόλεις στις δύο απογραφές κατά φθίνουσα σειρά του πληθυσμού τους.

Πίνακας 5. Κωμοπόλεις του Νομού Αργολίδος στις απογραφές του 1834 και 1861

Κωμοπόλεις	**1834**	**1861**
Κρανίδιον	4.299	πόλη
Πόρος	3.049	πόλη
Αχλαδόκαμπος	χωριό	1.179
Νέα Επίδαυρος	χωριό	1.051
Κουτσοπόδι	χωριό	1.001

Πηγή: Απογραφές του Πληθυσμού, 1834 και 1861

Παρατηρώντας τον παραπάνω πίνακα διαπιστώνεται ότι οι περισσότερες κωμοπόλεις βρίσκονται σε πεδινές περιοχές, οι πιο μεγάλες δε στα νησιά ή στα παράλια.

Στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμο να δοθεί για τις κυριότερες κωμοπόλεις μια σύντομη περιγραφή.

Ο Πόρος αποτελούσε την πρωτεύουσα της επαρχίας Τροιζηνίας. Πιθανολογείται ότι ο Πόρος, όπως άλλωστε και η Ύδρα και οι Σπέτσες, αποτέλεσαν ασφαλές καταφύγιο κατά των πειρατικών επιδρομών για τις αλβανικές οικογένειες που εγκαταστάθηκαν εκεί, χτίζοντας τα πρώτα σπίτια τους ψηλά στο βουνό της Σφαιρίας. Σιγά σιγά οι κάτοικοι του Πόρου αρχίζουν να κατεβαίνουν προς την παραλία και να ασχολούνται με τη ναυτιλία, ωστόσο δεν έφθασαν ποτέ στο επίπεδο των Σπετσών ή της Ύδρας, ούτε και γνώρισαν αντίστοιχα μεγαλεία, αφού ασχολούνταν παράλληλα και με τη γεωργία. Ίσως και για αυτόν τον λόγο κατά τη διάρκεια των 73 ετών που μελετάμε ο πληθυσμός στον Πόρο αυξάνεται του σε αντίθεση με τις Σπέτσες και την Ύδρα.

Ο Αχλαδόκαμπος βρίσκεται στην επαρχία Άργους, βορειοανατολικά της ομώνυμης πεδιάδας, και είναι κτισμένος αμφιθεατρικά. Οι κάτοικοί του ασχολούνταν με την κτηνοτροφία, τους ελαιώνες και την καλλιέργεια δημητριακών. Λέγεται ότι από τον Αχλαδόκαμπο ο Θ. Κολοκοτρώνης ξεκίνησε την επιστράτευση στην κάθοδο του Δράμαλη, καθώς επίσης και ότι εκεί έγινε και η συμφιλίωσή του με τη Γερουσία και διάφορα συμβούλια στρατιωτικά. Με τον Ιμπραήμ το 1825 το χωριό αφανίστηκε. Για αυτόν τον λόγο ίσως στην απογραφή του 1834 ο Αχλαδόκαμπος εμφανίζεται ως ένα μικρό χωριό (475 κάτοικοι), τετραπλασιάζοντας, ωστόσο, στην πορεία των 73 ετών τον πληθυσμό του, ώστε να χαρακτηριστεί κωμόπολη.

Άλλη κωμόπολη της επαρχίας Ναυπλίας είναι η Νέα Επίδαυρος. Πανάρχαια κατοικημένος τόπος με πολλούς μυκηναϊκούς τάφους, παίρνει τη νεότερη ιστορική της υπόσταση στους βυζαντινούς χρόνους με το φρούριο που ισχυροποιείται αργότερα από τους Φράγκους. Αναφέρεται από το 1342 ως οικισμός με το όνομα Πιάδα, όνομα που αλλάζει το 1822 σε Νέα Επίδαυρο με απόφαση της Α΄ Εθνοσυνέλευσης που έλαβε χώρα εκεί και στην οποία ανακηρύχθηκε η πολιτική ύπαρξη και ανεξαρτησία της Ελλάδας. Σύμφωνα με τα δικά μας ποσοτικά δεδομένα η η Νέα Επίδαυρος συγκαταλέγεται στις κωμοπόλεις, αν και με έγγραφο απόφασης της Α΄ Εθνοσυνέλευσης ορίζεται: «να ονομασθεί πόλις, και εις τον αριθμό των πόλεων να συγκαταριθμηθεί» και «οι πολίται Επιδαύριοι να μην υπόκεινται εις την αποδεκάτωσιν; η εξαίρεσις δ' αύτη να περιορίζεται εις όσα μόνον ευρέθησαν έχοντες κτήματα κατά τον Μάρτιον μήνα του ''αωκά'' έτους» (αρ. 14 του Κώδικος των Νόμων, βλ. και Μηλιαράκης, 1886, σ. 97).

Τέλος, το Κουτσοπόδι της επαρχίας Άργους υπήρξε μεγαλοχώρι από το 1834. Βρίσκεται πολύ κοντά στην αργολική πεδιάδα και περιτριγυρίζεται από ελαιώνες και αμπέλια.

Όσον αφορά τις πόλεις, το 1834 υπήρχαν τέσσερις (Ύδρα, Ναύπλιο, Σπέτσες, Άργος) με πληθυσμό άνω των 5.000 κατοίκων, οι οποίες αντιπροσώπευαν το 4,1 των οικισμών του Νομού, ενώ συγκέντρωναν το 60% του συνολικού πληθυσμού.

Πίνακας 6. Πόλεις και πληθυσμός της επαρχίας Αργολίδας, 1834 και 1861

Πόλεις	**1834**	**Πόλεις**	**1861**
Ύδρα	12.465	Ύδρα	9.970
Ναύπλιο	9.568	Σπέτσες	9.843
Σπέτσες	6.800	Άργος	9.115

Πόλεις	1834	Πόλεις	1861
Άργος	6.644	Ναύπλιο	7.106
		Πόρος / Κρανίδι	6.682 / 6.639

Πηγή: Απογραφές Πληθυσμού 1834 και 1861

Το 1861 ο αριθμός των πόλεων δεν αλλάζει, υπάρχουν πάλι τέσσερις πόλεις, το Άργος, το Ναύπλιο, το Κρανίδι και η Ύδρα, εκ των οποίων τις τρεις τις συναντήσαμε και στην απογραφή του 1834. Οι πόλεις αυτές αποτελούν το 2,8% των συνολικών οικισμών, ενώ συγκεντρώνουν πια μόνο το 34% του συνολικού πληθυσμού. Και στην περίπτωση αυτή φαίνεται η τάση να δημιουργούνται μεγάλες πόλεις στα νησιά, στα παράλια ή στις μεγάλες πεδιάδες.

Από τον παραπάνω πίνακα διαπιστώνεται ότι στις περισσότερες πόλεις μειώνεται ο πληθυσμός εκτός από τις Σπέτσες και το Άργος όπου ο πληθυσμός εξακολουθεί να αυξάνεται κατά πολύ.

Όπως διαπιστώνεται, η πλειονότητα των πόλεων ήταν λιμάνια (Ύδρα, Ναύπλιο, Σπέτσες). Ως λιμάνια, οι οικισμοί αυτοί έχουν εμπορική δραστηριότητα και ο ρόλος τους στην επαρχιακή οργάνωση είναι πολύ σημαντικός. Ουσιαστικά, πρόκειται για δύο μεγάλα λιμάνια, τις Σπέτσες και την Ύδρα, τα οποία πέρα από την ιστορία με την οποία συνδέονται, επιβεβαιώνουν και το γεγονός ότι ο θαλάσσιος δρόμος είχε στην Ελλάδα, παράδοση αιώνων και εξασφάλιζε την επικοινωνία μεταξύ όλων των λιμανιών της χώρας, τις ναυτικές της πόλεις αλλά και τους μικρότερους παράλιους οικισμούς. Κάτω από το καθεστώς της τούρκικης κυριαρχίας ο ελληνικός εμπορικός στόλος ήταν ο μόνος που επιβίωσε και κατάφερε να αναπτυχθεί. Οι νησιώτες της Ύδρας και των Σπετσών εκμεταλλεύτηκαν αρκετά σύντομα την κατάσταση αυτή. Η κινητικότητα της παραλιακής ζώνης ήταν πάντα μεγαλύτερη επειδή, όπως αναφέρει και ο F. Braudel «γειτνιάζει με το κέντρο μιας economie-monde μέσα στα δίχτυα του ίδιου του καπιταλισμού» (Braudel, 1979, V. 3. p. 237).

Η πόλη του Ναυπλίου είναι η πρωτεύουσα της Ελλάδας έως το 1834. Το έτος αυτό ο πληθυσμός της είναι αρκετός, αν και μικρότερος από ό,τι τα δύο προηγούμενα χρόνια. Σύμφωνα με πηγές, το 1832 ο πληθυσμός της πόλης αυτής αυξήθηκε κατά 4,5% περίπου και έφθασε τους 42.870 κατοίκους (Χουλιαράκης, 1973, σ. 27), στους οποίους όμως αντιστοιχούσαν μόνο 2.560 οικογένειες. Το γεγονός αυτό δείχνει ότι θα πρέπει να συνυπολογίστηκαν τα ελληνικά και ξένα στρατιωτικά σώματα που βρίσκονταν στο Ναύπλιο εκείνη την περίοδο. Άλλωστε, παρά τη μεταφορά της πρωτεύουσας στην

Αθήνα το 1834, το Ναύπλιο παρέμεινε στρατιωτικό κέντρο. Επίσης, σημαντικό ρόλο στην πληθυσμιακή ανάπτυξη της πόλης έπαιξε και το προάστιο Πρόνοια, το οποίο κατοικήθηκε αρχικά από Κρήτες και πρόσφυγες καθώς και από διοικητικούς και στρατιωτικούς υπαλλήλους, οι οποίοι ακόμα κατοικούσαν εκεί. Συγκεκριμένα, για την πόλη του Ναυπλίου είναι πολύ πιο έντονο το φαινόμενο αυτό από τη στιγμή (18/1/1823) που ανακηρύσσεται Διοικητικό Κέντρο, λόγω του ότι ενώ ο πόλεμος συνεχιζόταν, η συνθηκολόγηση των Τούρκων, που κατέληξε στην αποχώρησή τους, το είχε μετατρέψει σε ασφαλές καταφύγιο. Το Ναύπλιο φαίνεται να χάνει τον πληθυσμό του μετά τη μεταφορά της πρωτεύουσας, αποτελώντας πάντα τον πιο πυκνοκατοικημένο οικισμό της επαρχίας.

Το Άργος, από την άλλη, αποτελούσε κύριο εμπορικό κέντρο για την επαρχία Άργους και Ναυπλίας. Για αυτόν τον οικισμό, η γεωργία είναι η κύρια παραγωγική οικονομική δραστηριότητα. Στην πόλη του Άργους ο πληθυσμός αυξάνεται κατά 50% στη διάρκεια των επόμενων μετά το 1834 ετών. Έτσι, το 1861 το Άργος κατατάσσεται τρίτη πόλη του Νομού μετά την Ύδρα και τις Σπέτσες.

Θα ήταν ενδιαφέρον να εξετάζαμε πέρα από τα πληθυσμιακά στοιχεία και τη δομή αυτών των πόλεων, και ταυτόχρονα πρωτευουσών των αντίστοιχων Δήμων, μέσα από την κατανομή των κατοίκων τους ανά κοινωνικο-επαγγελματικές κατηγορίες, έτσι όπως δίνονται στις απογραφές. Ωστόσο, κάτι τέτοιο είναι σχεδόν αδύνατον, εφόσον στις απογραφές ο τρόπος κατάταξης των τομέων οικονομικής δραστηριότητας αλλάζει συνεχώς και, όπως αναφέρει και η Χ. Αγριαντώνη (1986, σ. 189) «[…] το περιεχόμενο των κατηγοριών που χρησιμοποιούνται είναι εντελώς ασαφές, όπως ήταν άλλωστε και η ίδια η οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα». Τα στοιχεία που έχουμε διαθέσιμα ως προς αυτό το θέμα είναι για την απογραφή του 1861 και του 1870 η κατανομή του πληθυσμού ανά Δήμο και επάγγελμα, ενώ για την απογραφή του 1861 η κατανομή των κατοίκων των πρωτευουσών κάθε Δήμου ανά γενικές κατηγορίες επαγγελμάτων.

Όπως είναι φανερό, υπάρχει δυσκολία στο να συναχθούν συμπεράσματα από τα παραπάνω. Ωστόσο, στο παρόν κεφάλαιο ενδιαφέρει να δούμε την κατανομή του πληθυσμού σε κοινωνικο-επαγγελματικές κατηγορίες στις κυριότερες πόλεις του Νομού Αργολίδας, προκειμένου να διαπιστώσουμε τον αστικό τους χαρακτήρα και την κύρια ενασχόληση των κατοίκων τους. Έτσι λοιπόν, η απογραφή του 1861 δίνει τον πληθυσμό των πρωτευουσών των Δήμων για κάποιες κατηγορίες επαγγελμάτων όπως: βιομήχανοι, γεωργοί, έμποροι, υπάλληλοι, επιστήμονες, άτομα που ασκούν

εκκλησιαστικά επαγγέλματα, στρατιωτικοί και ναυτικοί. Δεν αναφέρονται στοιχεία για τις υπόλοιπες επαγγελματικές κατηγορίες, όπως εργάτες, υπηρέτες κ.ά. και ούτε συμπεριλαμβάνονται στις παραπάνω. Λόγω αυτού δεν θεωρούμε ότι η εικόνα που δίνεται είναι αξιόπιστη, γιατί π.χ. πώς μια πόλη σαν το Ναύπλιο που αναμφισβήτητα έχει αστικό χαρακτήρα δεν έχει υπηρέτες; Παρ' όλα αυτά επιχειρούμε στον παρακάτω πίνακα να δώσουμε την κατανομή του ενεργού πληθυσμού των πέντε πόλεων (Άργος, Ναύπλιο, Σπέτσες, Ύδρα, Κρανίδι) ανά κατηγορίες επαγγελμάτων το 1861, στη μέση των δύο εξεταζόμενων απογραφών.

Πίνακας 7. Κατανομή του ενεργά οικονομικώς πληθυσμού ανά κατηγορία επαγγελμάτων, σε πέντε πόλεις του Ν. Αργολίδας που ξεπερνούν τους 5.000 κατοίκους, κατά το έτος 1861

Πρωτεύουσες Δήμων	Βιομήχανοι / Βιοτέχνες	Αγρότες	Έμποροι	Υπάλ-ληλοι	Επιστή-μονες	Κληρι-κοί	Στρατιωτικοί & αποδημούντες ναυτικοί
Ναύπλιο	22,0	0,0	5,3	6,2	3,2	0,7	62,5
Άργος	49,0	12,6	11,5	5,9	2,7	1,6	16,7
Σπέτσες	30,3	0,7	6,8	2,4	1,1	1,1	57,5
Κρανίδι	54,9	32,7	3,6	2,4	2,9	3,6	0,0
Ύδρα	37,4	1,0	10,6	4,9	1,4	3,5	41,3

Πηγή: Απογραφή Πληθυσμού, 1861

Από τον παραπάνω πίνακα διαπιστώνεται ότι οι πόλεις όπως το Ναύπλιο, η Ύδρα και οι Σπέτσες λόγω της γεωγραφικής τους θέσης, της ιστορίας τους και των διοικητικών προνομίων τους χαρακτηρίζονται από την ενασχόληση της πλειονότητας των κατοίκων τους σε θέσεις στρατιωτικών και ναυτικών. Από την άλλη, οι κάτοικοι του Άργους και του Κρανιδίου, πόλεων της πεδιάδας, καταγράφονται κυρίως στην κατηγορία των βιομηχάνων, όρος ο οποίος μπορεί να υποδηλώνει βιοτέχνες, ιδιοκτήτες εργαστηρίων ή εργοστασίων αλλά και μεμονωμένους τεχνίτες του αστικού ή του αγροτικού χώρου, όπως και επίσης και τμήμα των τεχνιτών - ειδικευμένων εργατών (Αγριαντώνη, 1986, σ. 358).

Φυσικά, θα ήταν πολύ ενδιαφέρον να είχαμε στοιχεία για το προσωπικό υπηρεσίας (υπηρέτες, υπηρέτριες) κάθε πόλης λόγω του αδιαμφισβήτητα αστικού χαρακτήρα του τόπου που καταγράφεται πιο συχνά το συγκεκριμένο επάγγελμα. Ωστόσο, με βάση τα επαγγέλματα ανά Δήμο που δίνονται στην απογραφή του 1861 όπου υπάρχει η κατηγορία «Υπηρέτες» διαπιστώνεται ακόμα και σε επίπεδο Δήμου τα

σχετικά μεγάλα ποσοστά στο σύνολο ενεργού πληθυσμού που παρουσιάζουν οι απασχολούμενοι ως υπηρετικό προσωπικό. Επίσης, θεωρούμε ότι οι περισσότεροι, αν όχι όλοι, οι κάτοικοι απασχολούνται στην πόλη κάθε Δήμου[14]. Για παράδειγμα, το 18,9 % του οικονομικά ενεργού πληθυσμού του Δήμου Ναυπλίας (Ναύπλιο) είναι υπηρέτες ή υπηρέτριες, το 16,4% στον Δήμο Άργους (Άργος), το 16,4% στις Σπέτσες, το 13,4% στην Ύδρα και μόνο το 2,1% στον Δήμο Κρανιδίου (Κρανίδι). Από τα παραπάνω φαίνεται ξεκάθαρα ότι το Κρανίδι δεν έχει τον αστικό χαρακτήρα της πόλης.

2.4 Αστικός και αγροτικός πληθυσμός – Αστικοποίηση

Στο κεφάλαιο που αφορά τους ορισμούς των οικισμών αναφέρθηκε ο τρόπος με τον οποίο η ΕΣΥΕ διαχωρίζει τις περιοχές σε αστικές, ημιαστικές και αγροτικές ανάλογα με το μέγεθος των οικισμών.

Η διάκριση μεταξύ αστικού και αγροτικού πληθυσμού, τουλάχιστον για τη μελετώμενη περίοδο, δεν είναι σαφής. Το φαινόμενο της συγκέντρωσης του πληθυσμού σε ορισμένους οικισμούς (πόλεις) σε μεγαλύτερο ποσοστό από ό,τι σε άλλους οικισμούς (χωριά) δεν είναι φαινόμενο του 19ου αι. ή του Νομού Αργολίδας. Οι διαφορές μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών δεν εντοπίζονται μόνο σε σχέση με το μέγεθος αλλά και σε σχέση με τις οικονομικές και κοινωνικές δραστηριότητες των κατοίκων τους. Πάντα υπάρχουν μικροί οικισμοί των οποίων οι κάτοικοι καταγράφονται με αστικά οικονομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά.

Διεθνώς, χρησιμοποιούνται διάφορες προσεγγίσεις κατάταξης του πληθυσμού σε αστικό και αγροτικό, κύριο κριτήριο των οποίων είναι το μέγεθος της κατοικημένης περιοχής. Η ΕΣΥΕ, με βάση τα διεθνή κριτήρια, κατατάσσει τον πληθυσμό σε αστικό και αγροτικό ανάλογα με το μέγεθος του πολυπληθέστερου οικισμού κάθε Δήμου ή περιοχής των οποίων γίνεται η κατάταξη: ι) σε αστικό πληθυσμό, όταν ο πολυπληθέστερος οικισμός έχει 10.000 κατοίκους και άνω, ιι) σε ημιαστικό, όταν ο πολυπληθέστερος οικισμός έχει από 2.000-9.999 κατοίκους και ιιι) σε αγροτικό, όταν ο πολυπληθέστερος οικισμός έχει κάτω από 2.000 κατοίκους. Ωστόσο, κατά την υπό

[14] Ωστόσο, η Ε. Καρούζου στο άρθρο της «Το Ναύπλιο και η Αγροτικής του Ενδοχώρα τον 19ο αιώνα» (ΝΑΥΠΛΙΑΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ VIII, 2013, σελ. 412) αναφέρει ότι «[…] *για τους υπηρέτες πολλές φορές εμφανίζονται σε δικαιοπρακτικά έγγραφα να προσλαμβάνονται για αγροτικές εργασίες. Για το λόγο αυτό ο Δήμος Αργείων, δηλαδή η αγρόπολη του Άργους, εμφανίζει πολύ μεγαλύτερο αριθμό υπηρετών από το αστικό Ναύπλιο*»

μελέτη περίοδο στον Νομό Αργολίδος ουσιαστικά δεν υπάρχουν πόλεις με πληθυσμό άνω των 10.000 κατοίκων (εκτός από την Ύδρα το 1834 που απαριθμούσε 12.465 κατοίκους). Έχοντας, λοιπόν ως δεδομένο το συνολικό μέγεθος του πληθυσμού και τις κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες που επικρατούσαν την περίοδο εκείνη, θεωρούμε χρήσιμο και πιο πρακτικό να διαχωρίσουμε τον πληθυσμό σε δύο μόνο κατηγορίες: σε ι) αστικό πληθυσμό ή πληθυσμό των πόλεων που περιλαμβάνει τον πληθυσμό των πόλεων από 5.000 κατοίκους και άνω και ιι) σε αγροτικό πληθυσμό που περιλαμβάνει τον πληθυσμό των οικισμών με λιγότερους από 5.000 κατοίκους.

Πίνακας 8. Κατανομή πληθυσμού του Ν. Αργολίδας κατά περιοχές, 1834, 1861

	1834			**1861**		
Επαρχία	**Πληθυσμός**	**Αστικός**	**Αγροτικός**	**Πληθυσμός**	**Αστικός**	**Αγροτικός**
Ναυπλίας	13.920	69%	31%	15.802	45%	55%
Άργους	14.202	47%	53%	20.724	44%	56%
Σπετσών & Ερμιονίδος	12.882	53%	47%	19.579	84%	16%
Ύδρας & Τροιζηνίας	17.737	70%	30%	19.964	83%	17%
Σύνολο Νομού Αργολίδος	58.741	60%	40%	76.069	65%	35%

Πηγή: Επεξεργασία δεδομένων των απογραφών πληθυσμού του 1834 και 1861

Ο παραπάνω πίνακας δείχνει ότι το 1834 το 60% του πληθυσμού του Νομού ήταν αστικός, διέμενε δηλαδή σε πόλεις με κατοίκους 5.000 και άνω. Οι επαρχίες Ναυπλίας, Σπετσών και Ερμιονίδας και Ύδρας φαίνεται να έχουν κυρίως αστικό πληθυσμό, γεγονός που οφείλεται στις μεγάλες πόλεις που βρίσκονταν στις αντίστοιχες επαρχίες και οι οποίες συγκέντρωναν την πλειονότητα των κατοίκων. Η κατάσταση δείχνει να αλλάζει το 1861, όταν πια το 65% του πληθυσμού παρουσιάζεται ως αστικός, γεγονός που οφείλεται αποκλειστικά και μόνο στην αύξηση του πληθυσμού των νησιών (Σπέτσες Ύδρα και Πόρος) και παρά την επικράτηση του αγροτικού πληθυσμού έναντι του αστικού στις επαρχίες Άργους και Ναυπλίας.

3. Η πόλη του Ναυπλίου

Μετά την παρουσίαση του γενικότερου πλαισίου εξέλιξης του πληθυσμού και των οικισμών του Νομού Αργολίδας θεωρούμε σκόπιμο να αναφερθούμε στην ιστορία της

πόλης του Ναυπλίου και ειδικότερα στον πληθυσμό της, κάτι που κρίνουμε απαραίτητο για την περαιτέρω αποτύπωση της υγειονομικής εικόνας της περιοχής.

3.1 Ναύπλιο: Η πόλη και η ιστορία της έως το 1834

Η πόλη του Ναυπλίου κατά τους προηγούμενους αιώνες έζησε εποχές δόξας αλλά και παρακμής. Η Έλλη Δρούλια στο Επιστημονικό Συμπόσιο για τα «150 Χρόνια από τη Ναυπλιακή Επανάσταση» παρουσιάζει συνοπτικά την ιστορία της:

Η Napoli di Romania, βενετική κτήση έως το 1540 υπήρξε κέντρο της οικονομικής και ναυτικής κυριαρχίας των Ενετών. Κατά την πρώτη Τουρκοκρατία ήταν σημαντική στρατιωτική έδρα και κατά τη δεύτερη Ενετοκρατία, από το 1685 έως το 1715, οπότε ανακαταλήφθηκε από τους Τούρκους, ήταν η πρωτεύουσα της Πελοποννήσου. Μετά τη νέα τουρκική κατάκτηση του 1715, η διοικητική του σημασία υποβαθμίστηκε. Στερήθηκε τις διοικητικές του λειτουργίες και η ορεινή και ανοχύρωτη Τριπολιτσά πήρε τη θέση της πρωτεύουσας της Πελοποννήσου, παρόλο που οι Ενετοί είχαν υλοποιήσει οχυρωματικά έργα, είχαν φροντίσει να αξιοποιήσουν τις λιμενικές του δυνατότητες και είχαν κατασκευάσει οικοδομήματα κατάλληλα για διοικητική και στρατιωτική χρήση. Κατά τη δεύτερη Τουρκοκρατία το Ναύπλιο έπαψε να αποτελεί διοικητικό κέντρο και δεν αναπτύχθηκε ως τοπικός εμπορικός πόλος –το γειτονικό Άργος, αντιθέτως, εξελίχθηκε σε μικρής κλίμακας εμπορική πόλη– και οι κτηριακές του υποδομές παραμελήθηκαν […] (Δρούλια, 2013, σ. 227-228).

Μετά την έναρξη της Επανάστασης το Ναύπλιο πολιορκήθηκε από τους Έλληνες το 1822. Η πολιορκία είχε αίσιο τέλος και οι Τούρκοι παρέδωσαν στον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη την πόλη, που παρέμεινε ελεύθερη κατά τη διάρκεια του Αγώνα. Στα χρόνια 1823-1824 συντελέστηκε η πρώτη και με ριζικό χαρακτήρα δημογραφική αλλαγή στην πόλη του Ναυπλίου. Μετά την παράδοση της πόλης και την υπογραφή συνθήκης οι Τούρκοι κάτοικοί της, τα δύο τρίτα του πληθυσμού της πόλης, υποχρεώθηκαν να εγκαταλείψουν τις εστίες τους. «Το κενό κάλυψαν Έλληνες από τις εμπόλεμες περιοχές της Πελοποννήσου, της Στερεάς, της Μακεδονίας, της Ηπείρου και των νησιών αλλά και Έλληνες των παροικιών του εξωτερικού. Στρατεύματα, ελληνικά και ξένα, κατέκλυσαν στην πόλη. Έλληνες της Οθωμανικής αυτοκρατορίας έφθαναν στα απελευθερωμένα ελληνικά εδάφη […]» (Δρούλια, 2013, σ. 228-229). Αλλά και στο άρθρο της Μπουτζουβή-Μπάνια δίνεται όλη η εικόνα του Ναυπλίου

εκείνη την περίοδο με τη φυγή των Τούρκων, τον ερχομό προσφύγων για τους οποίους το Ναύπλιο αποτελεί καταφύγιο αλλά και σημαντικών προσώπων, αφού το Ναύπλιο ήταν η πρωτεύουσα και το διοικητικό κέντρο της κυβέρνησης. «Αυτό το πολιτισμικά ανομοιογενές πλήθος πού είναι εγκαταστημένο στο Ναύπλιο μετέχει άμεσα και έμμεσα στις διαδικασίες συγκρότησης του κράτους. Το υψηλό ποσοστό αναλφαβητισμού των αυτοχθόνων είχε ως συνέπεια τον αποκλεισμό τους σε μεγάλο βαθμό από το διοικητικό μηχανισμό πού στελεχώνεται από τους εγγράμματους Φαναριώτες και ετερόχθονες» (Μπουτζουβή-Μπάνια, 1986, σ. 114).

Για την κατάσταση που επικρατούσε μετά την έλευση του Καποδίστρια στο Ναύπλιο χαρακτηριστική είναι η μαρτυρία κάποιου Σπ. Βαλέτα[15], ο οποίος κατέφυγε το 1829 στο Ναύπλιο με την οικογένειά του, όπως και πολύς άλλος κόσμος. Σύμφωνα λοιπόν με τον Βαλέτα η κατάσταση του Ναυπλίου από υγειονομική άποψη ήταν άθλια: «είναι νοσωδέστατον, καθ' ημέραν ακούω νοσήματα δεινά και θανατηφόρα». Αλλά και η καθημερινότητα ήταν πολύ δύσκολη, εφόσον υπάρχει «μεγίστη στέρησις όλων των αναγκαίων» και «δεν ευρίσκεται οίκος κατοικήσεως άξιος· είδα και έπαθα διά να εύρω μίαν καλύβαν, διά να καταστήσω υπό στέγην την σύζυγόν μου και το παιδίον μου, και να αναπαύσω οπωσούν τα ασθενή ταύτα όντα μετά την μακράν κακουχίαν». Κι όλα αυτά κατά τον Βαλέτα οφείλονταν στο ότι η Κυβέρνήση βρισκόταν εκεί: «ήξευρα, ότι η Κυβέρνησις ευρίσκετο εις Αίγιναν, κακή τύχη την ηύρα εδώ· το πλήθος τών εν πράγμασι ανθρώπων επροξένησε και την στενοχωρίαν των κατοικημάτων και την έλλειψιν των τροφών […] (Σκλαβενίτης, 2013, σ. 488-489).

Αλλά και ο γραμματέας του Ι. Καποδίστρια, Νικόλαος Δραγούμης, περιγράφει την εικόνα που πρέπει να αντίκρισε ο Κυβερνήτης, όταν αποβιβάστηκε στο λιμάνι του Ναυπλίου στις 8/20 Ιανουαρίου 1828: Οι δρόμοι ήταν στενοί, ανώμαλοι και βρόμικοι, τα σπίτια ξύλινα και σαθρά. Ακόμα και το Κυβερνητήριο δεν είχε σκεπή και η σκάλα του ήταν ασταθής. Βέβαια, στον χώρο της οικοδομής η κατάσταση άλλαξε ραγδαία. Από αρχιτεκτονική άποψη η πενταετία 1828-1833 –περίοδος διακυβέρνησης από τον Ι. Καποδίστρια (1828-1831) και όσο η πόλη ήταν πρωτεύουσα– ήταν πολύ σημαντική

[15] Αλλά και η αγορά περιγράφεται με μελανά χρώματα από τον Σπ. Βαλέτα (1829): Υπήρχαν παντοπωλεία, ραφεία και καφενεία. Αν εξαιρέσουμε τη φουστανέλα, ο τρόπος ζωής γενικά ήταν «ασιατικός»: οι πωλητές – που πουλούσαν πέτρες πυροβόλων, πυροβόλα, σπάγκο, βελόνες, ράμμα, θειάφι– κάθονταν σταυροπόδι στο χώμα και κάπνιζαν τσιμπούκι περιμένοντας αγοραστές (Δρούλια, 2013, σ. 230-231).

για την περιοχή, εφόσον τότε κτίστηκαν ή επισκευάστηκαν πάνω από το 50% των οικοδομών της (Καρδαμίτση-Αδάμη, 2013, σ. 331).

Πιο συγκεκριμένα, η πόλη του Ναυπλίου υπήρξε η πρωτεύουσα της επαρχίας Ναυπλίας αλλά και η πρώτη πρωτεύουσα του νεοσύστατου ελληνικού κράτους ως το 1834. Η ζωή της πόλης για εκατονταετίες οργανωνόταν μέσα στα τείχη του φρουρίου της. Επί ενετοκρατίας και τουρκοκρατίας τείχη κύκλωναν την πόλη και από θάλασσα, τα οποία όμως γκρεμίσθηκαν μετά από την Επανάσταση. Ακολούθησε προέκταση της κάτω πόλης προς τη θάλασσα και κατασκευάσθηκε ταυτόχρονα παραλία με προκυμαία και πλατείες. Η πάνω πόλη επί της Ακροναυπλίας έχει στενά δρομάκια, πολλά σκαλιά και ανηφόρες γύρω από τις οποίες είναι χτισμένα τα σπίτια το ένα δίπλα στο άλλο, σε αντίθεση με την κάτω πόλη η οποία είναι επίπεδη και έχει ευθύγραμμους δρόμους και πλατείες. Μετά την αναγνώριση του Ναυπλίου ως πρωτεύουσας του ελληνικού κράτους, λόγω της αύξησης του πληθυσμού του, κατοικήθηκε και ο εκτός του ανατολικού τείχους χώρος, κυρίως δε ο λόφος στον οποίο βρίσκεται ο ναός της Ευαγγελίστριας, ενώ χορηγήθηκαν από την κυβέρνηση οικόπεδα στους πρόσφυγες από την Κρήτη, με την υποχρέωση να οικοδομήσουν σπίτια αλλά η κυριότητα της γης να παραμείνει στο Δημόσιο. Έτσι κτίσθηκε η Πρόνοια, το προάστιο του Ναυπλίου.

Λίγα χιλιόμετρα έξω από το Ναύπλιο, στην Τίρυνθα, υπήρχε άλλοτε Γεωργική Σχολή η οποία καταργήθηκε, αν και συντέλεσε αρκετά στην ανάπτυξη και βελτίωση της γεωργίας του αργολικού κάμπου. Γενικότερα, βέβαια το Ναύπλιο ως λιμάνι και εμπορική πόλη στην άκρη του αργολικού κόλπου δεν εξυπηρετούσε τα συμφέροντα του αργολικού κάμπου. Σε όλη τη διάρκεια του 19ου αι. αποτελούσε κυρίως μια στρατιωτική πόλη με σώματα στρατού (πεζικού, πυροβολικού, μηχανικού), με οπλοστάσια, αποθήκες, στρατώνες, φυλακές και στρατιωτικό νοσοκομείο[16]. «Συρικνωμένο στις στρατιωτικές και λιμενικές λειτουργίες του, το Ναύπλιο ζει σαν ένα περιθωριακό στρατιωτικό όργανο με μερικές παραδοσιακές οικονομικές δραστηριότητες […]» (Παναγιωτόπουλος, 1980, σ. 41-56).

Στο χρονικό όριο της μελέτης μας, το 1861, πρωτεύουσα του ελληνικού κράτους ήταν αρκετές δεκαετίες ήδη η Αθήνα · ωστόσο το Ναύπλιο την περίοδο εκείνη «…διαθέτει ένα σημαντικό δίκτυο δημόσιων και δημοτικών υπηρεσιών. Υπάρχει ο Δήμος με τον Δήμαρχο και το Δημοτικό Συμβούλιο. Ο νομάρχης, τα σχολεία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και ένα από τα έντεκα Γυμνάσια της χώρας….».

[16] Αργότερα, γύρω στα 1880, η πόλη απέκτησε και πολιτικό νοσοκομείο (Μηλιαράκης, 1886).

Παρέμειναν επίσης κάποιες αρχές, όπως η πολιτική Διοίκηση και τα Δικαστήρια – Πρωτοδικείο, Εφετείο και Εμποροδικείο. Μάλιστα, την εποχή εκείνη έδρευε και πολυάριθμος στρατός, ενώ υπήρχαν και φυλακές, όπου βρίσκονταν 600 έγκλειστοι περίπου (Γκότσης, 2013, σ. 84).

Τόσο αυτή η περίοδος όσο και η επόμενη, η περίοδος που κυβερνά ο Όθωνας, δίνουν την εικόνα που έχει σήμερα η πόλη.

3.2 Η πυκνότητα του Πληθυσμού του Ναυπλίου (1825, 1834, 1861)

Στο παρόν κεφάλαιο θα παρουσιάσουμε αναλυτικά στοιχεία για την πληθυσμιακή κατάσταση του Ναυπλίου το 1825, περίοδο κατά την οποία το Ναύπλιο αποτελούσε διοικητικό κέντρο και ταυτόχρονα ασφαλές καταφύγιο για πολύ κόσμο. Θα συγκρίνουμε τα στοιχεία αυτά με τα πληθυσμιακά στοιχεία των επομένων ετών, από το 1834 έως το 1861, περίοδο που χαρακτηρίζεται από τη μεταφορά της πρωτεύουσας από το Ναύπλιο στην Αθήνα, μια μεταφορά που προκάλεσε σημαντικές αλλαγές στο δημογραφικό και κοινωνικό προφίλ της πόλης.

Τα παραπάνω θα αποτελέσουν τη βάση πάνω στην οποία θα χτιστεί και θα τεκμηριωθεί ο βασικός στόχος της εργασίας μας, δηλαδή η αποτύπωση της υγειονομικής κατάστασης στο Ναύπλιο από το 1834 έως το 1860, έτη για τα οποία έχουμε στοιχεία σχετικά με την κατάσταση υγιεινής στο Ναύπλιο, την εισροή ασθενών στις υγειονομικές δομές του, τις ασθένειες στις οποίες υπόκειται ο πληθυσμός, τη διάρκεια νοσηλείας των ασθενών και την έκβαση των ασθενειών.

Κατά την προεπαναστατική περίοδο λοιπόν το Ναύπλιο, σύμφωνα με την Α. Βατσάκη (2001, σ. 4), «συμβαδίζει με το μοντέλο αύξησης του πληθυσμού, το διάστημα όμως από το 1821 –όπου θα έπρεπε να ισχύει το αντίστοιχο μείωσης– παρατηρούνται τάσεις αύξησής του και συγκεκριμένα ο πληθυσμός της πόλης από το 1822 εμφανίζει ανοδικές τάσεις με αποκορύφωμα τον διπλασιασμό του στα 1825. Αναλυτικά, σύμφωνα με τη βενετική απογραφή του 1700 η πόλη του Ναυπλίου είχε 5.904 κατοίκους (Παναγιωτόπουλος, 1987, σ. 240)· στα 1799 ο Pouqueville κάνει λόγο για 7.000 κατοίκους, για 6.000 στα 1802 και για 4.000 στα 1815 αντίστοιχα[17]. Κατά

[17] Ό,τι στοιχεία διαθέτουμε αναφορικά με τον προεπαναστατικό πληθυσμό της πόλης προέρχονται από τους περιηγητές. Έτσι, στα 1799 το Ναύπλιο κατοικείται από 7.000 Τούρκους, Έλληνες και Αρμένιους. (βλ. Pouqueville, 1827, τ. V, σ. 233). Για το διάστημα 1805-1806 έχουμε μια μαρτυρία για τη σύνθεση

την έναρξη της Επανάστασης, μετά την κατάληψη της πόλης από τους Έλληνες στα 1822, ο πληθυσμός του Ναυπλίου αυξάνεται και στα 1825 φθάνει τους 10.327 κατοίκους. Σημειώνουμε πως για το έτος 1821, όπως και για τα επόμενα έτη, δε διαθέτουμε στοιχεία σχετικά με τον πληθυσμό της πόλης του Ναυπλίου. Ο διπλασιασμός όμως του συνόλου των κατοίκων στα 1825, βάσει των στοιχείων της γενικής απογραφής, μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι την περίοδο 1822-1824 ισχύουν (ανοδικοί) ρυθμοί αύξησης.

Στη συνέχεια, το διάστημα 1828-1830, σύμφωνα με τα στοιχεία της εποχής του Καποδίστρια, οι στατιστικές αναφορές των Τοπικών Αρχών και Ειδικών Επιτρόπων δίνουν πληθυσμό 5.556 κατοίκους, η δημογεροντία κάνει λόγο για 6.307 κατοίκους και η Πολιτειογραφική Επιτροπή για 4.641 κατοίκους, ενώ η Expédition Scientifique de la Morée για 5.500 κατοίκους Σχετικά με τα πληθυσμιακά στοιχεία της εποχής του Καποδίστρια (Δαφνής & Κωστής, 1987, σ. 118-120).

Με βάση στοιχεία που παραθέτει ο Χ. Ρέππας στις 26 Αυγούστου 1825 η Αστυνομία υπέβαλε πίνακες με βάση τους οποίους απεγράφησαν συνολικά 8.206 άτομα (δεν απεγράφησαν οι οικογένειες που βρίσκονταν στην παραλία και αυτές που βρίσκονταν έξω από την πύλη της ξηράς). Ακολούθησε η απογραφή του Νοεμβρίου του 1825 κατά την οποία καταμετρήθηκαν 10.276 κάτοικοι. Ο «υπερπληθυσμός» αυτός συνεχίστηκε και μετά την άφιξη του Καποδίστρια. «….Αι ευρισκόμενοι καλύβαι προ της πύλης του φρουρίου όχι μόνο δεν κατεδαφίσθησαν, αλλά και επολλαπλασιάσθησαν με τόσο ραγδαίο ρυθμό, ώστε να αποτελέσουν ίδιον ‘προάστειον’ […]. Τον Μάιο του έτους 1828 ο προσφυγικός ούτος οικισμός εφιλοξένει 5 έως 6 χιλιάδων κατοίκων….» (Ρέππας, 1982-1984, σ. 292).

Η πυκνότητα του πληθυσμού κατά τη διάρκεια της καταμέτρησης του 1825 πρέπει να ήταν πολύ μεγάλη, κρίνοντας από τα στοιχεία του Ρέππα (1982-1984) που αφορούν τον γενικό μέσο όρο 12 ενοίκων κατά στέγη (συγκεκριμένα, ο μέσος όρος ενοίκων ανερχόταν σε 17, 4 ένοικους ανά καλύβα και 6 ένοικους ανά κατάστημα) Κατόπιν, με την απογραφή της Γαλλικής Επιστημονικής Αποστολής του Maison κατά τα έτη 1829-30 το Ναύπλιο απαριθμεί 5.550 κατοίκους και το προάστιο της Πρόνοιας

του πληθυσμού της πόλης του Ναυπλίου και όχι για τον αριθμό των κατοίκων. Σύμφωνα με αυτήν, το Ναύπλιο κατοικείται μόνο από Τούρκους αγάδες, που κατέχουν εκτάσεις γης στην Αργολίδα, από 200 περίπου στρατιώτες της φρουράς και από λίγους Έλληνες καταστηματάρχες και τεχνίτες (βλ. Leake, 1968, σ. 358-359). Για το σύνολο των κατοίκων στα 1815 βλ. Pouqueville, 1827, σ. 233.

228 κατοίκους (Χουλιαράκης, 1973, σ. 40). Στη συνέχεια, τα στοιχεία για την απογραφή του 1834 δίνουν στο Ναύπλιο 5.854 κατοίκους και στην Πρόνοια 3.714 κατοίκους. Κατά την απογραφή του 1844 (Σταματάκης, 1846) αποτυπώνεται μεγάλη μείωση (που ίσως οφείλεται και στη μεταφορά της πρωτεύουσας στην Αθήνα) του πληθυσμού του Ναυπλίου, ο οποίος καταγράφεται ως εξής: 3.296 κάτοικοι στο Ναύπλιο και 1.971 στην Πρόνοια. Τέλος, σύμφωνα με την απογραφή του 1861, ο πληθυσμός της πόλης του Ναυπλίου ανέρχεται στα 5.211 άτομα και της Πρόνοιας στα 1.895 άτομα.

4. Συμπεράσματα 2ου Μέρους

Συνοψίζοντας όσα γράφτηκαν στα παραπάνω κεφάλαια, καταληγούμε στα εξής:

Ο Νομός Αργολίδος αποτελεί έναν από τους ηπειρωτικούς νομούς .της Ελλάδας «που έχει πολύμορφο σχήμα και μεγάλης έκτασης παράλια». Περιλαμβάνει τις επαρχίες Άργους, Ναυπλίας, Σπετσών και Ερμιονίδας, Τροιζηνίας και Ύδρας. Παρότι λόγω των μεγάλων οροσειρών είναι ορεινός, χρωστά τον χαρακτήρα του και την ιδιαιτερότητά του στον κάμπο. Έχει μεγάλες και εύφορες πεδιάδες.

Το κλίμα της Αργολίδας είναι μεσογειακού τύπου και διαφέρει ανάλογα με την περιοχή και το υψόμετρο της. Είναι ήπιο και ζεστό στα παράλια και κρύο (αλλά υγιεινό) στο εσωτερικό. Πολλοί ορεινοί δήμοι οι οποίοι έχουν πεδινά ή παράλια χωριά, τείνουν να έχουν δύο πρωτεύουσες, μία θερινή και μία χειμερινή. Το χειμώνα οι κάτοικοι εγκαταλείπουν τις ορεινές κατοικίες τους με όλο τους το βιος και τις «αρχές», για να μην αποκλειστούν από τα χιόνια και τον παγετό, και επανέρχονται σε αυτές με τον ερχομό της άνοιξης.

Η επαρχία Ναυπλίας έχει «ψυχολογία» περισσότερο θαλασσινή από την επαρχία Άργους. Κύριο λιμάνι της επαρχίας είναι το Ναύπλιο. Είναι λιμάνι ανοιχτό και όχι ασφαλές, σύμφωνα με τον Μηλιαράκη (1886), λόγω των νοτίων ανέμων που επικρατούν στη συγκεκριμένη περιοχή, και αβαθές, μη προσιτό σε ατμόπλοια και μεγάλα πλοία, τα οποία συνήθως αγκυροβολούσαν αρκετά μακριά, ωστόσο ως πόλη αρκετά ασφαλής λόγω της οχύρωσής της με τείχη.

Όσον αφορά στην πόλη του Ναυπλίου, τόσο από συγγράμματα της εποχής όσο και από τις καταγραφές διάφορων περιηγητών και επιστημόνων που έζησαν εκεί, η ατμόσφαιρα χαρακτηρίζεται εύκρατη, ευχάριστη αλλά ιδιαίτερα υγρή. Πολλά έλη είχαν καταγραφεί στην γύρω περιοχή τα οποία όμως, όπως αναφέρουν πηγές, με την

έλευση του Καποδίστρια, εξαλείφονταν και μετατρέπονταν σε καλλιέργειες αμπελώνων ή άλλων φυτειών. Η μέση θερμοκρασία κατά τον ιατρό Σοφοκλή Οικονόμου ήταν γύρω στους 22,5° Κελσίου. Ενίοτε, βέβαια, η θερμοκρασία ανερχόταν στους 36°, ενώ η χαμηλότερη –στους -3°– καταγράφηκε το 1835. Ο πιο βροχερός μήνας ήταν ο Νοέμβριος ενώ κατά τους καλοκαιρινούς μήνες επικρατούσε ξηρασία. (Σ. Οικονόμος, *Σύνοψις…, Περί του αέρος*, σ. 34).

Με βάση τα στοιχεία που έχουμε για την περίοδο 1834-1861, το συγκοινωνιακό δίκτυο του Νομού περιλάμβανε λίγους αμαξωτούς δρόμους οι οποίοι συνέδεαν τις «κεντρικές» πόλεις μεταξύ τους καθώς και τα λιμάνια με τα κοντινά χωριά, ενώ αποτελούσαν και μέσο πρόσβασης προς τους οικισμούς με αρχαιότητες. Η επαρχία Ναυπλίας συνδέεται, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, με την επαρχία Άργους μέσω αμαξωτού δρόμου. Στο εσωτερικό της επαρχίας, το Ναύπλιο συνδεόταν με αμαξωτούς επίσης δρόμους με το Τολό, το Λυγουριό και το Μέρμπακα.

Ως Ανεξάρτητος Νομός Αργολίδος εμφανίζεται από το 1899 και μετά. Ως εκ τούτου, αναφερόμενοι στον Νομό Αργολίδος στο χρονικό πλαίσιο της διατριβής, κάνουμε την παραδοχή ότι αποτελείται από όλη την έκταση που εσωκλείεται στην αργολική Χερσόνησο και διοικητικά περιλαμβάνει όλες τις επαρχίες του νομού ΑργολιδοΚορινθίας αποκλείοντας την επαρχίας Κορινθίας.

Με το Βασιλικό Διάταγμα του 1833, σχηματίσθηκε μεταξύ άλλων και ο Νομός Αργολίδας και Κορινθίας με τις έξι επαρχίες του: Ναυπλίας με πρωτεύουσα το Ναύπλιο, Άργους με πρωτεύουσα το Άργος, Κορινθίας με πρωτεύουσα την Κόρινθο, Ύδρας με πρωτεύουσα την Ύδρα, Σπετσών και Ερμιονίδος με πρωτεύουσα τις Σπέτσες (Τιπάρηνος), και Τροιζηνίας με πρωτεύουσα τον Πόρο. Με το ΒΔ του 1834 καθορίστηκαν τα όρια και σχηματίσθηκαν οι 65 Δήμοι του Νομού Αργολίδας και Κορινθίας, ενώ λίγους μήνες αργότερα η πρωτεύουσα του ελληνικού κράτους μεταφέρθηκε από το Ναύπλιο στην Αθήνα. Στα έτη που ακολούθησαν εισήχθη, άλλαξε και εν συνεχεία καταργήθηκε το σύστημα των περιφερειακών διοικήσεων και υποδιοικήσεων, για να επανέλθει κατά το έτος 1845 το νομαρχιακό σύστημα του 1833 με τις έξι επαρχίες. Η αλλαγή αυτή διατηρήθηκε ως το 1887, αποτελώντας τη βάση για το διοικητικό σύστημα του ελληνικού κράτους

Όσον αφορά στην πυκνότητα του πληθυσμού του Νομού Αργολίδος τόσο το 1834, όσο και το 1861 παρατηρείται άνιση εξέλιξη, η οποία σχετίζεται με το γεωφυσικό προφίλ και τον ιστορικό ρόλο κάθε περιοχής.

Όλες οι επαρχίες του Ν. Αργολίδος (εκτός των νησιών Σπέτσες, Ύδρα και Πόρος, όπου παρατηρούνται πυκνότητες πενταπλάσιες από τον μέσο όρο που επικρατεί στον Νομό) φαίνεται να έχουν, κατά τη διάρκεια των 30 περίπου χρόνων που μελετούμε, πυκνότητα αρκετά χαμηλότερη από τον μέσο όρο. Από αυτές, η πιο πυκνοκατοικημένη το 1834 είναι η επαρχία Ναυπλίας, ενώ ακολουθούν η επαρχία Άργους και Ερμιονίδας. Η πιο αραιοκατοικημένη επαρχία είναι αυτή του ηπειρωτικού τμήματος της Τροιζηνίας, με πυκνότητα που δεν ξεπερνά τους 9 κατοίκους ανά τ.χλμ., γεγονός που δείχνει ότι η πλειονότητα των κατοίκων της επαρχίας αυτής επιλέγει ως χώρο διαμονής το γειτονικό νησί του Πόρου.

Για το 1861, τα νησιά εξακολουθούν να αποτελούν τις πιο πυκνοκατοικημένες περιοχές του Νομού και να αυξάνουν τον πληθυσμό τους, εκτός από την Ύδρα στην οποία παρατηρείται μείωση. Προκύπτει λοιπόν ότι το 1834 31% του πληθυσμού του Νομού Αργολίδας κατοικεί σε μέρη που καλύπτουν μόνο το 4,3% της επιφάνειας του Νομού (τα τρία νησιά), ενώ το 1861 κατοικεί εκεί το 36% του πληθυσμού. Κατά συνέπεια, παρατηρείται:

- αυξανόμενη συγκέντρωση μεγάλου όγκου του πληθυσμού του Νομού σε μικρής έκτασης χώρο
- Δεν καταγράφονται καθόλου οικισμοί των 10.000 κατοίκων και άνω ούτε οικισμοί των 2.000-4.999 ατόμων. Τη θέση τους έχουν πάρει οι κωμοπόλεις με πληθυσμό 1000-1999 κατοίκους που συγκεντρώνουν το 6,5% του πληθυσμού. Πρέπει να σημειωθεί ότι στην απογραφή του 1834 δεν υπήρχε κανείς οικισμός τέτοιου μεγέθους.
- Την κύρια μορφή οικιστικής συγκέντρωσης στον Νομό Αργολίδας αποτελούσαν τα χωριά, τα οποία ανάλογα με τη γεωμορφολογία κάθε επαρχίας βρίσκονταν στην πεδιάδα ή σε ορεινές περιοχές.
- Εξετάζοντας κάθε επαρχία χωριστά και συγκρίνοντας τα στοιχεία του 1861 με αυτά του 1834, προκύπτει ότι στην επαρχία Ναυπλίας αυξάνεται ο αριθμός των οικισμών. Εκεί φαίνεται να κατοικεί το 34% του συνολικού πληθυσμού της επαρχίας. Το Ναύπλιο μαζί με το προάστιό του, την Πρόνοια, το 1834 συγκεντρώνει το 69% του πληθυσμού της επαρχίας, ποσοστό που μειώνεται στο 45% το 1861.
- Όσον αφορά στις πόλεις, το 1834 υπήρχαν τέσσερις (Ύδρα, Ναύπλιο, Σπέτσες, Άργος) με πληθυσμό άνω των 5.000 κατοίκων, οι οποίες αντιπροσώπευαν το 4,1 των οικισμών του Νομού, ενώ συγκέντρωναν το 60% του συνολικού πληθυσμού. Το 1861

ο αριθμός των πόλεων δεν αλλάζει, υπάρχουν πάλι τέσσερις πόλεις, το Άργος, το Ναύπλιο, το Κρανίδι και η Ύδρα, οι οποίες αποτελούν το 2,8% των συνολικών οικισμών, ενώ συγκεντρώνουν πια μόνο το 34% του συνολικού πληθυσμού. Και στην περίπτωση αυτή φαίνεται η τάση να δημιουργούνται μεγάλες πόλεις στα νησιά, στα παράλια ή στις μεγάλες πεδιάδες. Διαπιστώνεται ότι στις περισσότερες πόλεις μειώνεται ο πληθυσμός εκτός από τις Σπέτσες και το Άργος όπου ο πληθυσμός εξακολουθεί να αυξάνεται κατά πολύ.

- Το 1834 το 60% του πληθυσμού του Νομού ήταν αστικός, διέμενε δηλαδή σε πόλεις με κατοίκους 5.000 και άνω. Οι επαρχίες Ναυπλίας, Σπετσών και Ερμιονίδας και Ύδρας φαίνεται να έχουν κυρίως αστικό πληθυσμό, γεγονός που οφείλεται στις μεγάλες πόλεις που βρίσκονταν στις αντίστοιχες επαρχίες και οι οποίες συγκέντρωναν την πλειονότητα των κατοίκων. Η κατάσταση δείχνει να αλλάζει το 1861, όταν πια το 65% του πληθυσμού παρουσιάζεται ως αστικός, γεγονός που οφείλεται αποκλειστικά και μόνο στην αύξηση του πληθυσμού των νησιών (Σπέτσες Ύδρα και Πόρος) και παρά την επικράτηση του αγροτικού πληθυσμού έναντι του αστικού στις επαρχίες Άργους και Ναυπλίας

Συνεκτιμώντας την παραπάνω ανάλυση για τον χώρο και επικεντρώνοντας την μελέτη μας στην πόλη του Ναυπλίου η οποία θα μας απασχολήσει ιδιαιτέρως στα επόμενα κεφάλαια, διαπιστώνεται ότι το Ναύπλιο είναι μια πόλη καθαρά αστική, γεγονός που επιβεβαιώνεται και από τα επαγγέλματα των κατοίκων της, πρωτεύουσα της Ελλάδας έως το 1834, η οποία όμως, φαίνεται να χάνει τον πληθυσμό της μετά τη μεταφορά της έδρας της πρωτεύουσας στην Αθήνα, εξακολουθώντας ωστόσο να αποτελεί τον πιο πυκνοκατοικημένο οικισμό της επαρχίας σε συνθήκες όχι τόσο υγιεινές, όπως θα δούμε και παρακάτω, και τον μοναδικό πόλο έλξης ασθενών της ίδιας της πόλης, του δήμου, της επαρχίας και κατ' επέκταση του Νομού λόγω της δυνατότητας που είχε μέσω του του Δημοτικού Νοσοκομείου να παρέχει υγειονομικές υπηρεσίες.

Εικόνα 1. *Plan de la Ville de Nauplie. Η πόλη του Ναυπλίου και το φρούριο Ιτσκαλέ. Τοπογραφικό σχέδιο του Villani, 26/9 – 8/10/1833.*

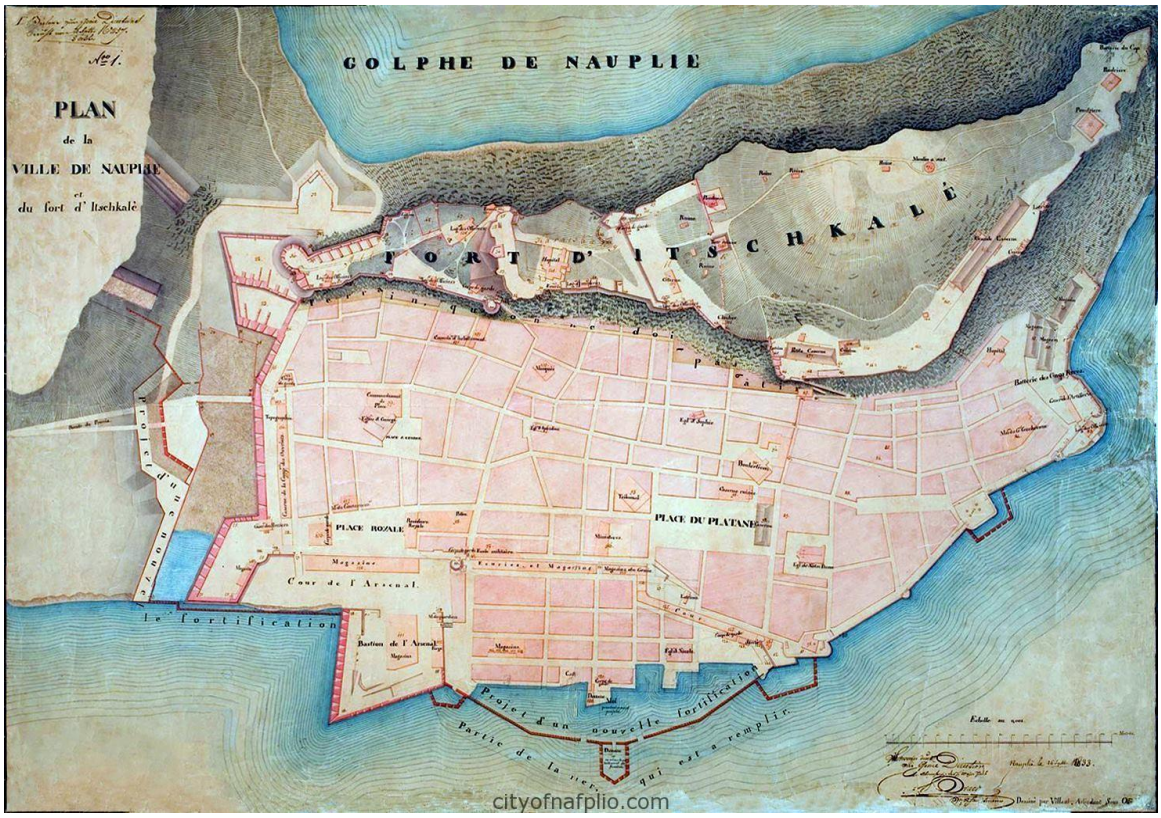

(Το σχέδιο προέρχεται από την προσωπική συλλογή του στρατηγού Πέτρου Στ.)

Μέρος 3. Οι Άνθρωποι

1. Η εξέλιξη του πληθυσμού του Νομού Αργολίδος, 1834-1861

Στο κεφάλαιο αυτό θα εξεταστεί λεπτομερώς η εξέλιξη του πληθυσμού του Νομού Αργολίδος κατά τη διάρκεια της περιόδου 1834-1861. Συγκεκριμένα, θα υπολογιστούν τα μέσα ετήσια ποσοστά δημογραφικής μεταβολής για όλες τις ενδιάμεσες περιόδους των απογραφών.

Όπως αναφέρθηκε και στο προηγούμενο κεφάλαιο, η πρώτη συστηματική απογραφή ήταν αυτή του 1861. Ωστόσο, η εξέλιξη του πληθυσμού μπορεί να υπολογιστεί και με βάση τις προηγούμενες απογραφές –αυτές του 1834, του 1844 και του 1856– αφού ουσιαστικά κατέγραφαν τον πληθυσμό του έτους. Από τα στοιχεία που διαθέτουμε μπορεί να παρατηρηθεί η εξέλιξη μέχρι και σε επίπεδο Δήμου. Η μόνη διαφορά αφορά στο έτος 1834, διότι η τότε κατάταξη των Δήμων κάθε επαρχίας ήταν διαφορετική και οι Δήμοι ήταν περισσότεροι.

1.1 Γενικές εκτιμήσεις περί του πληθυσμού Ελλάδας και Νομού Αργολίδος

Σε γενικές γραμμές η εξέλιξη του πληθυσμού της Αργολίδας κατά την εξεταζόμενη περίοδο ακολουθεί την εξέλιξη του πληθυσμού της Ελλάδας, ενώ αντιτίθεται και στο φαινόμενο της μετακίνησης των πληθυσμών προς τις ορεινές περιοχές αλλά και στη στασιμότητα της δημογραφικής επέκτασης που καταγράφηκε τον προηγούμενο αιώνα.

Τα ποσοστά δημογραφικής αύξησης θα μπορούσαν να συγκριθούν με αυτά του ευρωπαϊκού χώρου κυρίως για το δεύτερο μισό του 19ου αι., ωστόσο δεν μπορεί να γίνει το ίδιο και για τον βαθμό αστικοποίησης και την εξέλιξή του (βλ. Πίνακα 9), εφόσον τα δεδομένα αυτά είναι χαμηλότερα και αντανακλούν τα όρια και τις συνθήκες ενός διαφορετικού κοινωνικού μετασχηματισμού: agro-commerciale στην περίπτωση της Ελλάδας, industrio-commerciale στην περίπτωση της Ευρώπης.

Πίνακας 9. Εξέλιξη του πληθυσμού του Ν. Αργολίδας και βαθμός αστικοποίησης

Νομός Αργολίδος	Έτος 1834	Έτος 1861
Συνολικός πληθυσμός	58.741	76.069
Αστικός πληθυσμός	35.497	49.355
Αγροτικός πληθυσμός	23.244	26.714
Βαθμός αστικοποίησης	60%	65%

Πηγή: Επεξεργασία δεδομένων από τις απογραφές των ετών 1834 και 1861

Στην πραγματικότητα, η Ελλάδα χαρακτηρίζεται αυτήν την περίοδο από μια επιταχυνόμενη δημογραφική αύξηση. Η αύξηση του συνολικού πληθυσμού για την περίοδο 1834-1861 είναι της τάξης του 1,95%.

Για την ίδια χρονική περίοδο η μεταβολή του πληθυσμού του Νομού Αργολίδος δίνεται στον παρακάτω πίνακα ως εξής:

Πίνακας 10. Μέσο[18] ετήσιο ποσοστό πληθυσμιακής μεταβολής Ν. Αργολίδος κατά την περίοδο 1834-1861

	1834-1856	**1834-1844**	**1844-1856**	**1856-1861**	**1834-1861**
Νομός Αργολίδος	1,30%	1,40%	1,22%	-0,65%	0,87%
Επαρχία Ναυπλίας	-0,27%	-2,03%	1,21%	3,46%	0,28%
Δήμος Ναυπλίας	-1,44%	-4,10%	0,84%	5,02%	-0,77%
Δήμος Μιδέας	1,49%	3,20%	0,09%	0,07%	2,01%
Δήμος Μινώας	15,19%	20,41%	11,01%	-6,17%	7,16%
Δήμος Επιδαυρίων	2,36%	3,80%	1,18%	6,36%	1,57%
Δήμος Ασκληπιείου					4,53%
Επαρχία Άργους	1,94%	4,06%	0,21%	-0,88%	1,66%
Δήμος Άργους	2,06%	4,03%	0,44%	-2,42%	1,21%
Δήμος Αλέας	1,28%	3,24%	-0,33%	1,10%	1,58%
Δήμος Λυρκείας	2,15%	4,85%	-0,05%	1,90%	2,73%
Δήμος Προσυμναίων	1,35%	2,89%	0,09%	-0,37%	1,54%
Δήμος Υσίων	2,89%	5,93%	0,42%	0,97%	2,95%
Δήμος Μυκηνών	1,63%	4,13%	-0,41%	0,86%	2,12%
Επαρχία Σπετσών και Ερμιονίδος	1,97%	2,24%	1,75%	-0,53%	1,57%
Δήμος Σπετσών	2,06%	2,58%	1,63%	-1,58%	0,80%
Δήμος Κρανιδίου	2,03%	1,99%	2,06%	0,47%	2,35%
Δήμος Ερμιονίδος	3,81%	6,78%	1,40%	0,95%	2,35%

[18] Το μέσο ετήσιο ποσοστό αύξησης υπολογίστηκε σύμφωνα με τον παρακάτω τύπο:

$P_{x+n} = P_x (1+r)^n$, όπου:

P_x= ο συνολικός πληθυσμός

P_{x+n} = ο πληθυσμός n έτη μετά

n = ο αριθμός των ετών

r = ο βαθμός αστικοποίησης

	1834-1856	1834-1844	1844-1856	1856-1861	1834-1861
Δήμος Διδύμων					1,37%
Επαρχία Τροιζηνίας	3,25%	3,65%	2,92%	-0,87%	2,43%
Δήμος Τροιζηνίων	3,78%	4,55%	3,15%	-2,17%	2,53%
Δήμος Μεθάνων	1,69%	0,92%	2,34%	1,23%	1,99%
Δήμος Δρυόπης	2,08%	2,38%	1,83%	7,11%	2,65%
Επαρχία Ύδρας	0,15%	-0,85%	0,99%	-5,18%	-1,94%
Δήμος Ύδρας	0,15%	-0,85%	0,99%	-5,18%	-1,94%

Πηγή: Επεξεργασία δεδομένων από τις απογραφές των ετών 1834, 1844, 1856 και 1861

Τα στοιχεία του Πίνακα 10 απεικονίζονται επίσης στο διάγραμμα 1.

Διάγραμμα 1. Ρυθμός μεταβολής του πληθυσμού του Νομού Αργολίδος, 1834-1861

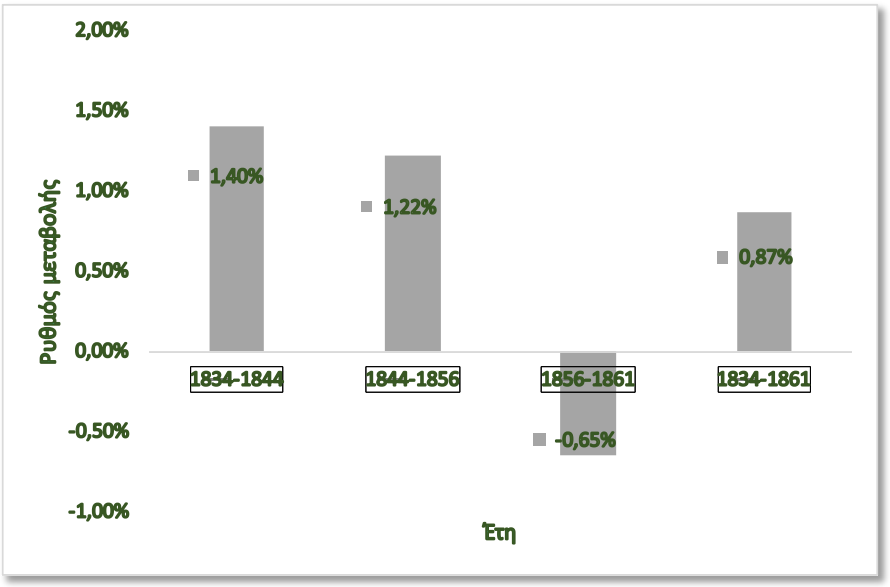

Συμπερασματικά, διαπιστώνεται ότι ο συνολικός πληθυσμός του Νομού Αργολίδος για την περίοδο 1834-1844 αυξάνεται ετησίως με μέσο ρυθμό της τάξης του 1,40%. Εν συνεχεία, παρατηρείται πτώση η οποία κορυφώνεται κατά την πενταετία 1856-1861, κατά την οποία ο πληθυσμός μειώνεται με ρυθμό 0,65% ετησίως. Παρά τη μείωση του ρυθμού αύξησης, για ολόκληρη την περίοδο 1834-1861 ο πληθυσμός της Αργολίδας αυξανόταν κατά μέσο όρο με ρυθμό 0,87% ετησίως.

1.2 Εξέλιξη πληθυσμού Ν. Αργολίδος κατά επαρχίες και Δήμους, 1834-1861

Ο πληθυσμός του Νομού Αργολίδος κατά την περίοδο 1834-1861, βάσει των στοιχείων των αντίστοιχων απογραφών, δείχνει, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, να αυξάνεται συνολικά (βλ. διάγραμμα 2). Το 1834 απογράφηκαν συνολικά στον Νομό 58.941 κάτοικοι, ενώ το 1861 καταγράφηκαν 75.805 κάτοικοι.

Ο μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής υποδεικνύει ότι ο πληθυσμός του Νομού κατά την εν λόγω περίοδο αυξανόταν ετησίως με ρυθμό της τάξης του 0,87%.

Διάγραμμα 2. Εξέλιξη του συνολικού πληθυσμού του Ν. Αργολίδος, 1834-1861

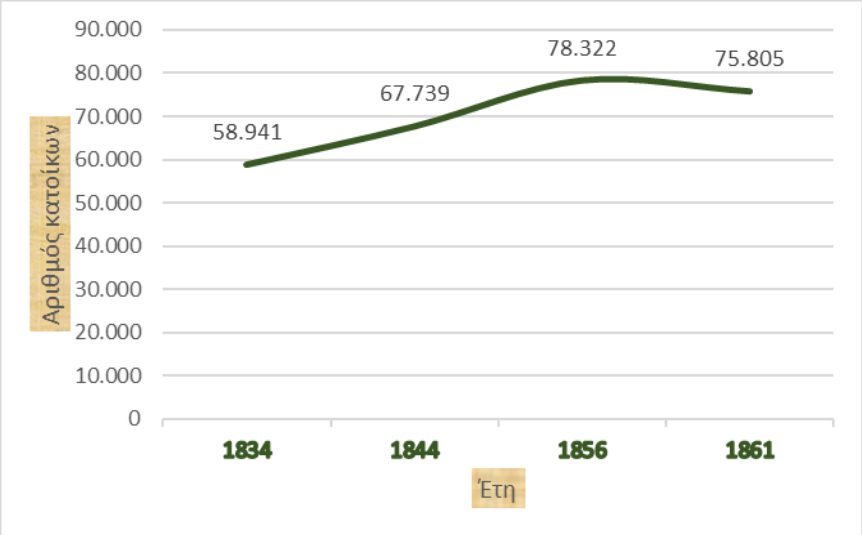

Όπως είναι φανερό και από το παραπάνω διάγραμμα, κατά την περίοδο 1834-1856 παρατηρείται σημαντική αύξηση του πληθυσμού του Νομού Αργολίδος. Ωστόσο, από το 1856 έως και το 1861 ο πληθυσμός του Νομού μειώνεται με ρυθμό 0,65% κατά έτος. Επίσης, από την κατά επαρχία εξέλιξη του πληθυσμού (όπως αποτυπώνεται και στον Πίνακα 10. αλλά και στο διάγραμμα 3) θέτοντας ως αφετηρία το 1834 φαίνεται αύξηση του πληθυσμού για τις επαρχίες Άργους, Ναυπλίας, Σπετσών και Ερμιονίδος και Τροιζηνίας και μείωση για την επαρχία Ύδρας (1,94% ετησίως).

Διάγραμμα 3. Ρυθμός μεταβολής πληθυσμού Ν. Αργολίδος, 1834-1861

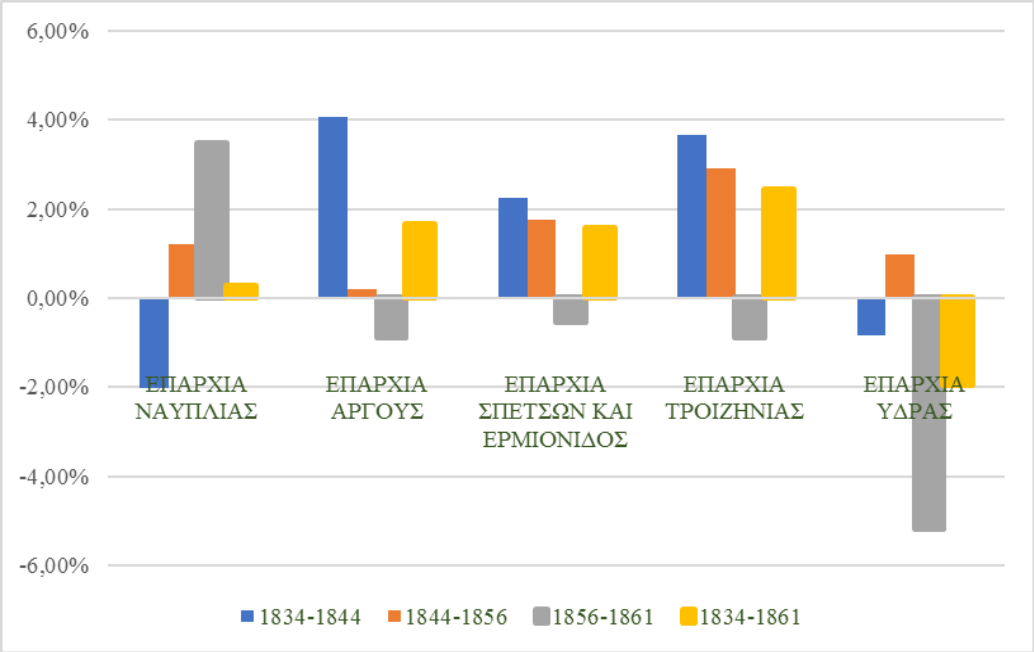

Στο σημείο αυτό κρίνεται αναγκαίο να αναφερθούμε σε κάποια στοιχεία που αφορούν στην εξέλιξη του πληθυσμού σε κάποιους Δήμους του Νομού.

Η κατά Δήμους εξέλιξη του πληθυσμού δείχνει ότι στους περισσότερους αυξάνεται ο πληθυσμός κατά τη διάρκεια της περιόδου 1834-1861. Ωστόσο, θα αναφερθούμε κυρίως στους Δήμους όπου φαίνεται να μειώνεται ο πληθυσμός.

1. Ο πληθυσμός του Δήμου Ναυπλιέων φαίνεται για το συνολικό χρονικό διάστημα να μειώνεται με ρυθμό της τάξης του 0,77% ετησίως, ενώ η μείωση αφορά αποκλειστικά τη δεκαετία 1834-1844 (μείωση της τάξης του 4,03% ετησίως) επιβεβαιώνοντας τον δημογραφικό αντίκτυπο της μεταφοράς της πρωτεύουσας του ελληνικού κράτους από το Ναύπλιο στην Αθήνα.

2. Ο πληθυσμός του Δήμου Ύδρας –ουσιαστικά, το νησί της Ύδρας– φαίνεται να μειώνεται κατά τη διάρκεια των είκοσι επτά ετών με ρυθμό 1,94% ετησίως. Η μείωση ουσιαστικά εντοπίζεται στη δεκαετία 1851-1861, κατά την οποία φτάνει το 5,18% ετησίως.

3. Στην επαρχία Άργους στον Δήμο Άργους αυξάνεται ο πληθυσμός με ρυθμό 4,03% ετησίως κατά τη δεκαετία 1834-1844 (τη δεκαετία που στον Δήμο Ναυπλιέων μειώνεται αντιστοίχως) και μειώνεται κατά την πενταετία 1856-1861, χωρίς να χρεώνεται το συνολικό διάστημα με μείωση πληθυσμού.

4. Από τις υπόλοιπες επαρχίες ο Δήμος Σπετσών και ο Δήμος Τροιζηνίων παρουσιάζουν μείωση πληθυσμού με ποσοστά της τάξης του 1,58%, και 2,17% αντίστοιχα, και αυτό μόνο για την πενταετία 1856-1861.

Τα στοιχεία της απογραφής του 1834 καταδεικνύουν τον Δήμο Ύδρας (το νησί της Ύδρας, δηλαδή) ως πολυπληθέστερο Δήμο του Νομού, αφού το 21% του πληθυσμού του Νομού διαμένει εκεί, ενώ ακολουθεί ο Δήμος Ναυπλιέων με 18%. (βλ. Πίνακα 11.).

Τα στοιχεία της απογραφής του 1856 δείχνουν ότι η πλειονότητα του πληθυσμού του Νομού (16,6%) συγκεντρώνεται στον Δήμο Ύδρας · ακολουθούν ο Δήμος Αργείων με 15,4%, ο Δήμος Σπετσών με 13,6%, ο Δήμος Τροιζηνίων με 10,3% και τελευταίος ο Δήμος Ναυπλίας, ο οποίος στην απογραφή του 1856 φαίνεται να συγκεντρώνει μόλις το 9,8% του πληθυσμού του Νομού. Τα παραπάνω στοιχεία δείχνουν την τάση της συγκεκριμένης περιόδου, ότι δηλαδή 22 χρόνια μετά τη μεταφορά της πρωτεύουσας της Ελλάδος από το Ναύπλιο στην Αθήνα ουσιαστικά ο Δήμος του Ναυπλίου έχει χάσει τον πληθυσμό που άλλοτε κατοικούσε εκεί. Τα νησιά και ο Δήμος Άργους συγκεντρώνουν τους περισσότερους κατοίκους.

Αν συγκρίνουμε τα παραπάνω στοιχεία με τα αποτελέσματα της απογραφής του 1861, η εικόνα αλλάζει εντελώς. Φαίνεται ότι ο πληθυσμός ισομοιράζεται με ποσοστά από 13% έως 14% στο σύνολο του Νομού ανάμεσα στους Δήμους Άργους, Ύδρας, Σπετσών και Ναυπλίου.

Πίνακας 11. Συμμετοχή του πληθυσμού κάθε Δήμου στον συνολικό πληθυσμό του Ν. Αργολίδος

	1834	**1844**	**1856**	**1861**
Επαρχία Ναυπλίας				
Δήμος Ναυπλίας	17,88 %	10,23 %	9,79%	12,92 %
Δήμος Μιδέας	3,28%	3,91%	3,42%	3,55%
Δήμος Μινώας	0,08%	0,46%	1,40%	1,06%
Δήμος Επιδαυρίων	1,68%	2,13%	2,12%	2,98%
Δήμος Ασκληπιείου	0,69%	0,00%	0,00%	0,00%
Επαρχία Άργους				
Δήμος Άργους	13,04 %	16,84 %	15,36 %	14,04 %
Δήμος Αλέας	2,81%	3,37%	2,80%	3,06%

	1834	1844	1856	1861
Δήμος Λυρκείας	2,12%	2,96%	2,55%	2,89%
Δήμος Προσυμναίων	2,32%	2,69%	2,35%	2,38%
Δήμος Υσίων	1,65%	2,55%	2,32%	2,51%
Δήμος Μυκηνών	2,12%	2,77%	2,28%	2,46%
Επαρχία Σπετσών και Ερμιονίδος				
Δήμος Σπετσών	11,54 %	12,96 %	13,61 %	12,98 %
Δήμος Κρανιδίου	7,64%	8,10%	8,95%	9,47%
Δήμος Ερμιονίδος	1,82%	3,05%	3,12%	3,38%
Δήμος Διδύμων	1,20%	0,00%	0,00%	0,00%
Επαρχία Τροιζηνίας				
Δήμος Τροιζηνίων	6,06%	8,22%	10,32 %	9,55%
Δήμος Μεθάνων	1,94%	1,85%	2,11%	2,32%
Δήμος Δρυόπης	0,76%	0,84%	0,90%	1,31%
Επαρχία Ύδρας				
Δήμος Ύδρας	21,36 %	17,07 %	16,61 %	13,15 %

Πηγή: Επεξεργασία απογραφών 1834, 1844, 1856, 1861

Διάγραμμα 4. Κατανομή του πληθυσμού του Ν. Αργολίδος κατά επαρχίες, 1834

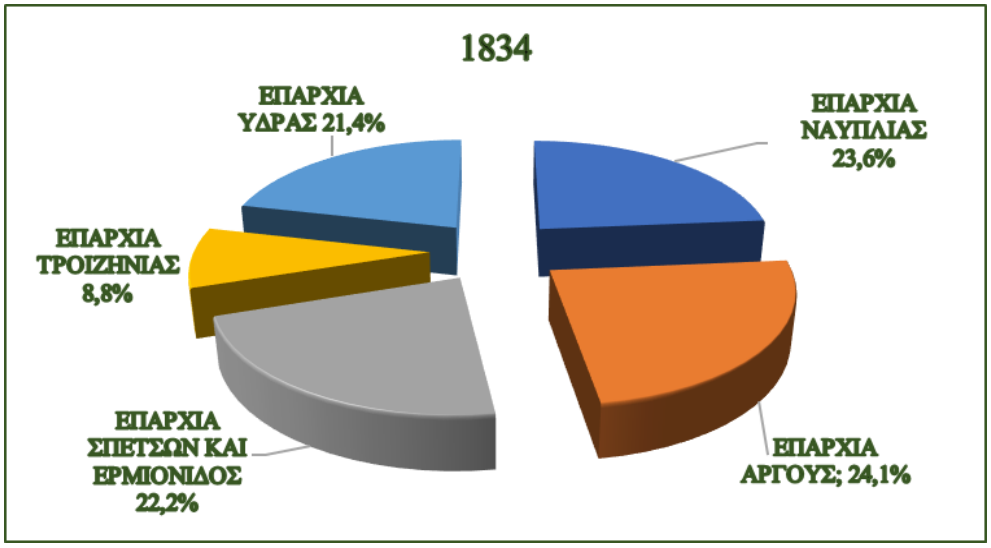

Πηγή: Επεξεργασία δεδομένων της απογραφής του 1834

Διάγραμμα 5. Κατανομή του πληθυσμού του Ν. Αργολίδος κατά επαρχίες, 1861

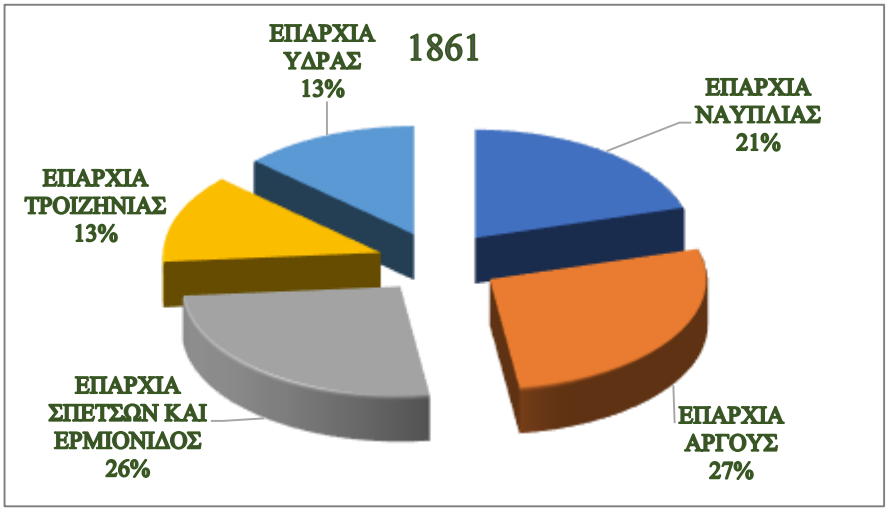

Πηγή: Επεξεργασία δεδομένων απογραφής,1861

1.3 Γενική Εκτίμηση της δομής του πληθυσμού του Ν. Αργολίδος, 1834-1861

Προχωρώντας στην ανάλυση του πληθυσμού του Νομού Αργολίδας κατά φύλο και ηλικία, επιχειρούμε να αποκαλύψουμε το επίπεδο της δημογραφικής εξέλιξης και να αναδείξουμε τα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά στην υπό μελέτη περιοχή. Εφόσον τα στατιστικά στοιχεία είναι είτε ελλιπή είτε ανακριβή (δεν υπάρχουν δεδομένα για τη δομή του πληθυσμού του Νομού Αργολίδας κατά φύλο και ηλικία στην απογραφή του 1834), εστιάζουμε το ενδιαφέρον μας στην περιφερειακή διάρθρωση (articulation peripherique), όπως αυτή αναδεικνύεται από τα δεδομένα της απογραφής του έτους 1861.

Η δημογραφική ανάλυση των δεδομένων της απογραφής δίνει την περιγραφή του μεγέθους και της σύνθεσης του πληθυσμού κατά διάφορα χαρακτηριστικά, όπως φύλο, ηλικία, οικογενειακή κατάσταση, επάγγελμα κατά επαρχία ή ακόμα και Δήμο.

1.3.1 Κατανομή του πληθυσμού κατά φύλο

Η δημοσιοποίηση στοιχείων που αφορούν τη σύσταση και κατανομή του πληθυσμού του Νομού Αργολίδος κατά φύλο, η οποία φθάνει σε επίπεδο Δήμου, δίνεται μέσα από τον Πίνακα «Πληθυσμός των επαρχιών και νομών κατά φύλο» του *Πληθυσμού του έτους 1861* από την απογραφή της εποχής (Στατιστική της Ελλάδος, 1862).

Προκειμένου τα στοιχεία που θα παρουσιαστούν στο κεφάλαιο αυτό να αντικατοπτρίζουν την εικόνα της συγκεκριμένης υπό μελέτη περιόδου και έχοντας ως

σκοπό να συνδέσουμε τα αποτελέσματα με την εικόνα που δίνεται στο τρίτο μέρος, όπου παρουσιάζεται η υγεία αυτών των ανθρώπων, επιλέγουμε στο συγκεκριμένο σημείο να σχολιάσουμε την κατανομή ανά φύλο μόνο για ένα έτος, το 1861, δεδομένου ότι δεν δίνονται από προηγούμενες απογραφές στοιχεία που αφορούν στην κατανομή του πληθυσμού ανά φύλο και ηλικία.

Η αναλογία των φύλων –μετρούμενη ως σχέση αρρένων ως προς τις γυναίκες πολλαπλασιασμένη επί τοις εκατό[19]– δείχνει υπεροχή των γυναικών έναντι των ανδρών στο σύνολο του πληθυσμού του Νομού Αργολίδος. Παρατηρώντας πώς διαμορφώνεται η αναλογία φύλων (βλ. Πίνακα 12) για κάθε επαρχία και Δήμο για το έτος 1861, διαπιστώνονται τα παρακάτω:

Πίνακας 12. Αναλογία φύλων: Λόγος ανδρών επί 100 γυναικών ανά Δήμο και επαρχία, 1861

Επαρχίες	**Δήμοι**	**1861**
Ναυπλίας	Ναυπλίας	114
	Μιδέας	102
	Μινώας	116
	Επιδαύρου	111
	Σύνολο Επαρχίας	111
Άργους	Άργους	90
	Αλέας	109
	Λυρκείας	110
	Προσυμναίων	119
	Υσιών	107
	Μυκηνών	106
	Σύνολο Επαρχίας	100
Σπετσών και Ερμιονίδος	Σπετσών	78
	Κρανιδίου	109
	Ερμιόνης	113
	Σύνολο Επαρχίας	93
	Ύδρας	69
	Τροιζήνας	114

[19]Λόγος ανδρών επί 100 γυναικών: Η αναλογία σε έναν πληθυσμό ή σε τμήμα αυτού (μια ηλικιακή ομάδα) των ανδρών επί των γυναικών, επομένως ο αντιστοιχών αριθμός ανδρών επί 100 γυναικών (rapport de masculinite).

Επαρχίες	Δήμοι	1861
Ύδρας και Τροιζηνίας	Μεθάνων	92
	Δρυόπης	126
	Σύνολο Επαρχίας	89
Σύνολο Νομού Αργολίδος		97

Σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 1861 φαίνεται ότι στο σύνολο του Νομού Αργολίδος υπερτερούν οι γυναίκες, ακολουθώντας την τάση της Ευρώπης. Χαρακτηριστικά, στην εισαγωγή της Απογραφής του 1861 αναφέρεται ότι «.[…] καθ' άπασαν σχεδόν την Ευρώπην ο ανδρικός πληθυσμός είναι υποδεέστερος του γυναικείου […]» (Στατιστική της Ελλάδος, 1862, σ. ιστ'). Όμως, αν εξετάσουμε τα δεδομένα ανά επαρχία διαπιστώνεται ότι στην επαρχία Ναυπλίας υπερτερούν οι άνδρες σε όλους τους Δήμους. Στην επαρχία Άργους διαπιστώνεται ότι σε όλους τους Δήμους οι άνδρες είναι περισσότεροι από τις γυναίκες, με εξαίρεση τον Δήμο Άργους, όπου σε 100 γυναίκες αντιστοιχούν 90 άνδρες. Αλλά και στις επαρχίες Σπετσών και Ερμιονίδος καθώς και Ύδρας και Τροιζηνίας οι Δήμοι Σπετσών, Μεθάνων και Ύδρας έχουν τη χαμηλότερη αναλογία ανδρών σε 100 γυναίκες, 78 άνδρες σε 100 γυναίκες για τις Σπέτσες, 92 για τον Δήμο Μεθάνων και μόλις 69 άνδρες σε 100 γυναίκες για την Ύδρα. Το φαινόμενο αυτό μπορεί να εξηγηθεί με τη λογική της «υπο-απογραφής» (sous-recensement) των ανδρών στις πόλεις του Νομού, προκειμένου να αποφύγουν να στρατολογηθούν ή ακόμα και να φορολογηθούν.

Επίσης, όπως αναφέρεται και στα εισαγωγικά της Απογραφής του 1861, ο αριθμός των ανδρών τόσο στις κατανομές κατά ηλικία όσο και στις κατανομές κατά οικογενειακή κατάσταση μπορεί να εμφανίζεται μειωμένος σε σχέση με τους συνολικούς απογραφικούς πίνακες κατά φύλο για τους παρακάτω λόγους:

1) Δεν είναι καταγεγραμμένοι κάποιοι στρατιωτικοί

2) Δεν είναι καταγεγραμμένοι οι ναυτικοί που βρίσκονταν στο εξωτερικό κατά το διάστημα της απογραφής. Οι ναυτικοί αυτοί δηλώθηκαν ως παρόντες από τους λιμενάρχες (Στατιστική της Ελλάδος 1862, σελ. ιη΄).

Το ζήτημα της αναλογίας των φύλων θα μελετηθεί και στο παρακάτω κεφάλαιο το οποίο αφορά την κατανομή του πληθυσμού ανά ηλικία, όπου θα επιχειρηθεί να υπολογιστεί η αναλογία των φύλων και κατά ηλικιακές ομάδες.

1.3.2 Κατανομή του πληθυσμού κατά ηλικία το 1861

Προκειμένου να δοθεί σε γενικές γραμμές η κατάσταση που επικρατούσε στην Ελλάδα από δημογραφική σκοπιά, σκόπιμο είναι να γίνει αναφορά στους σημαντικότερους δείκτες που χρησιμοποιεί η Δημογραφία για να περιγράψει με όρους στατιστικής τη σύνθεση του πληθυσμού.

Η απογραφή του 1861 δεν ενδείκνυται ως προς την διαθεσιμότητα στοιχείων κατάλληλων στην εξαγωγή όλων των δημογραφικών δεικτών. Συνεπώς, θα αρκεστούμε στην αποτύπωση των πληθυσμιακών στοιχείων και στο συγκεκριμένο κεφάλαιο θα μας απασχολήσει η κατανομή του πληθυσμού κατά ηλικίες.

Για τη μελέτη της κατά ηλικία συνθέσεως του πληθυσμού (σύγκριση κατά τόπο και χρόνο) εκτός από τη θεώρηση της πυραμίδας των ηλικιών, που θα παρουσιαστεί παρακάτω, εξετάζεται η ποσοστιαία σύνθεση της κατανομής αυτής.

Από την επισκόπηση των στοιχείων της κατανομής των ηλικιών της Απογραφής του 1861 προκύπτει ότι δεν υπάρχει αποτύπωση ηλικιών σε πενταετείς ομάδες ηλικιών παρά μόνο σε ευρύτερες ομάδες ηλικιών. Συγκεκριμένα, η πρώτη ομάδα ηλικιών περιέχει τον πληθυσμό ηλικίας 0-18 ετών, με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατός ο υπολογισμός του παιδικού πληθυσμού, ηλικίας 0-14 ετών και συνεπώς να μην είναι δυνατός ο ακριβής προσδιορισμός του δείκτη εξάρτησης του πληθυσμού. Ακολουθεί μια επταετής ομάδα 19-26 ετών και μια πενταετής 26-30 ετών. Οι υπόλοιπες ομάδες είναι δεκαετείς –δηλαδή 31-40 ετών, 41-50 ετών, 61-70 ετών– μέχρι την ηλικία των 70 ετών, ενώ οι υπόλοιπες ηλικίες 71+ ετών καταγράφονται σε μία ομάδα. Για την ομογενοποίηση των στοιχείων και την καλύτερη επεξεργασία τους θα ενοποιήσουμε τις ομάδες ηλικιών 19-25 ετών και 26-30 ετών, δημιουργώντας έτσι μια νέα ομάδα ηλικιών, την 19-30 ετών. Η κατανομή του πληθυσμού του Νομού Αργολίδας κατά ομάδες ηλικιών αποτυπώνεται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 13. Κατανομή πληθυσμού του Ν. Αργολίδος κατά φύλο και ηλικία, 1861

Νομός Αργολίδος	**0-18**	**19-30**	**31-40**	**41-50**	**51-60**	**61-70**	**71+**	**Σύνολο**
Άνδρες	16.705	7.383	4.272	3.136	2.330	1.348	633	35.807
Γυναίκες	16.846	8281	4071	3374	2316	1283	711	36.882
Σύνολο ηλικίας	33.551	15.664	8.343	6.510	4.646	2.631	1.344	72.689
Σύνολο ηλικίας %	46,16 %	21,55 %	11,48 %	8,96 %	6,39 %	3,62 %	1,85 %	

Από την επεξεργασία των ομογενοποιημένων στοιχείων του πίνακα, προκύπτει ότι το 46.16% του πληθυσμού του Νομού Αργολίδας είναι ηλικίας μέχρι 18 ετών, το 67,71% είναι ηλικίας μέχρι 30 ετών, ενώ το 79,18% του πληθυσμού είναι ηλικίας μέχρι 40 ετών. Όσον αφορά στις μεγαλύτερες ηλικίες προκύπτει ότι μόνο το 5,47% του πληθυσμού έχει ηλικία άνω των 61 ετών, ενώ πάνω από 71 έτη έχει ηλικία μόνο το 1,85%. Τα παραπάνω ποσοστά συμμετοχής των ηλικιακών ομάδων στο σύνολο το πληθυσμού είναι παρόμοια τόσο στους άνδρες όσο και στις γυναίκες με πολύ μικρές και στατιστικά ασήμαντες διαφοροποιήσεις.

Στη συνέχεια, θα διερευνήσουμε τη σύνθεση του πληθυσμού ανά φύλο στις ομάδες ηλικιών χρησιμοποιώντας τον δημογραφικό δείκτη της Αναλογίας Φύλων, δείκτη που αποτυπώνει τον αριθμό των ανδρών που αντιστοιχούν σε 100 γυναίκες. Από την επισκόπηση των στοιχείων του πίνακα προκύπτει ότι οι γυναίκες υπερτερούν των ανδρών, καθώς στο σύνολο του πληθυσμού απογράφονται 36.882 γυναίκες και 35.807 άνδρες, που οδηγούν σε Δείκτη Αναλογίας Φύλων της τάξης του 97,09, δηλαδή σε 100 γυναίκες αντιστοιχούν 97,09 άνδρες.

Ο δείκτης αυτός παρουσιάζει σημαντικές αποκλίσεις στις διαφορετικές ηλικιακές ομάδες και συγκεκριμένα:

Στην πρώτη ηλικιακή ομάδα 0-18 ετών φαίνεται να υπάρχει ισορροπία πληθυσμού μεταξύ των δύο φύλων, καθώς απογράφονται 16.705 άνδρες και 16.846 γυναίκες οδηγώντας μας σε ένα Δείκτη Αναλογίας Φύλων της τάξης του 99,16. Η κατάσταση αυτή ανατρέπεται δραματικά στην επόμενη ηλικιακή ομάδα, καθώς απογράφονται 7.383 άνδρες και 8.281 γυναίκες, με αποτέλεσμα σε 100 γυναίκες να αντιστοιχούν 89,16 άνδρες και ο Δείκτης Αναλογίας Φύλων να διαμορφώνεται στο 89,16. Αυτή η μεγάλη διαφοροποίηση αποδίδεται σε τρεις κυρίως ιστορικούς λόγους: ο πρώτος αφορά ψευδείς δηλώσεις της ηλικίας των ανδρών, καθώς κατά την απογραφή δηλώνουν ηλικία μικρότερη των 18 ετών, προκειμένου να αποφύγουν τη στράτευση ή και τη φορολόγηση. Ο δεύτερος λόγος αφορά μετακινήσεις ανδρών οικονομικά ενεργών είτε προς μεγαλύτερα αστικά κέντρα είτε ακόμη και προς το εξωτερικό. Τέλος, ο τρίτος λόγος αφορά τη μη καταγραφή των στρατιωτικών και των ναυτικών, οι οποίοι απογράφονται ως παρόντες από τους λιμενάρχες, χωρίς όμως να εμφανίζονται στις ηλικιακές ομάδες. Στις υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες υπερτερούν οι άνδρες με Δείκτες Αναλογίας Φύλων 104,94 (31-40 ετών), 100,60 (51,60 ετών) και 105,07 (61,70 ετών). Εξαίρεση αποτελεί ηλικιακή ομάδα 41-50 ετών, στην οποία ο Δείκτης Αναλογίας Φύλων είναι 92,95. Τέλος, στην ηλικία 71+ αντιστοιχούν 89,03 άνδρες σε

100 γυναίκες με αποτέλεσμα ο Δείκτης Αναλογίας Φύλων να διαμορφώνεται στο 89,03, γεγονός που καταδεικνύει για αυτήν την ηλικιακή ομάδα αυξημένη ανδρική θνησιμότητα σε σχέση με την αντίστοιχη των γυναικών ή μεγαλύτερη ηλικία επιβίωσης των γυναικών στις ηλικίες αυτές.

Διάγραμμα 6. Πυραμίδα ηλικιών Ν. Αργολίδος

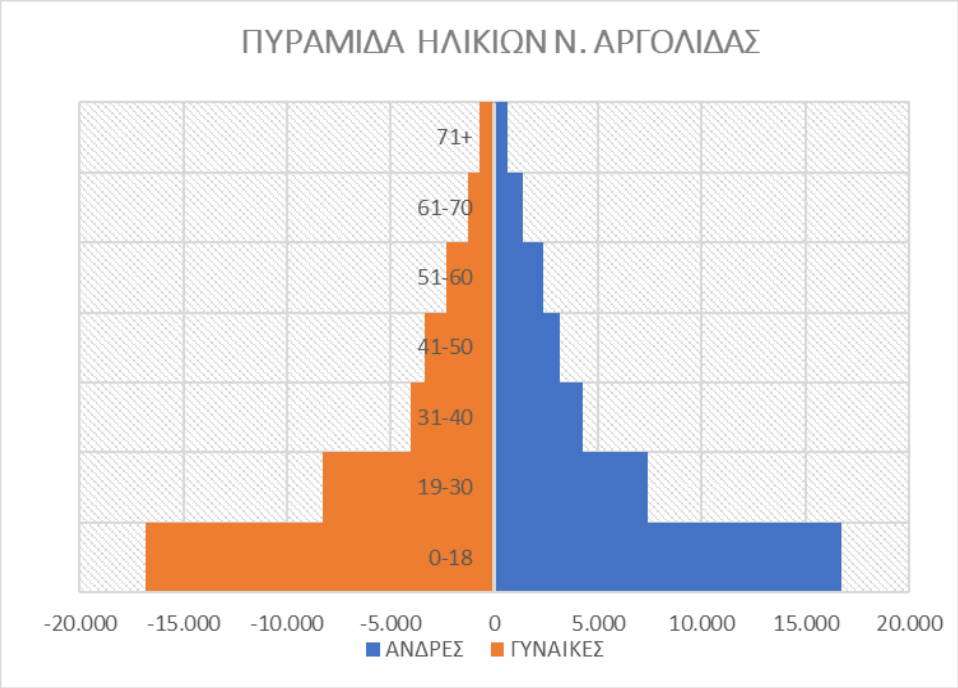

Τα παραπάνω αποτυπώνονται στην πυραμίδα ηλικιών του Νομού Αργολίδας, η οποία έχει τριγωνική μορφή, με μεγάλη βάση και μικρότερες συγκεντρώσεις πληθυσμού καθώς αυξάνεται η ηλικιακή ομάδα. Αυτές οι πυραμίδες αντιστοιχούν σε νέους πληθυσμούς με υψηλά ποσοστά γεννητικότητας και θνησιμότητας, καθώς και μεγάλα ποσοστά αντικατάστασης των γενεών του πληθυσμού. Δυστυχώς, τα υπάρχοντα στοιχεία δεν μας βοηθούν σε περαιτέρω διερεύνηση των δεικτών αυτών, καθώς δεν υπάρχουν στοιχεία για τη φυσική κίνηση του πληθυσμού την εξεταζόμενη περίοδο.

Από την επισκόπηση των πυραμίδων ηλικιών των τεσσάρων επαρχιών του Νομού Αργολίδος προκύπτει ότι παρουσιάζουν την ίδια εικόνα όσον αφορά το δημογραφικό στάδιο στο οποίο βρίσκονται, καθώς όλες παρουσιάζουν τριγωνική μορφή με μεγάλη βάση η οποία βαίνει μειούμενη με την αύξηση της ηλικίας, μορφή

που, όπως είδαμε, αντιστοιχεί σε νέους δημογραφικά πληθυσμούς με υψηλά ποσοστά γεννητικότητας και θνησιμότητας.

Διάγραμμα 7. Πυραμίδα ηλικιών Επαρ. Ναυπλίας

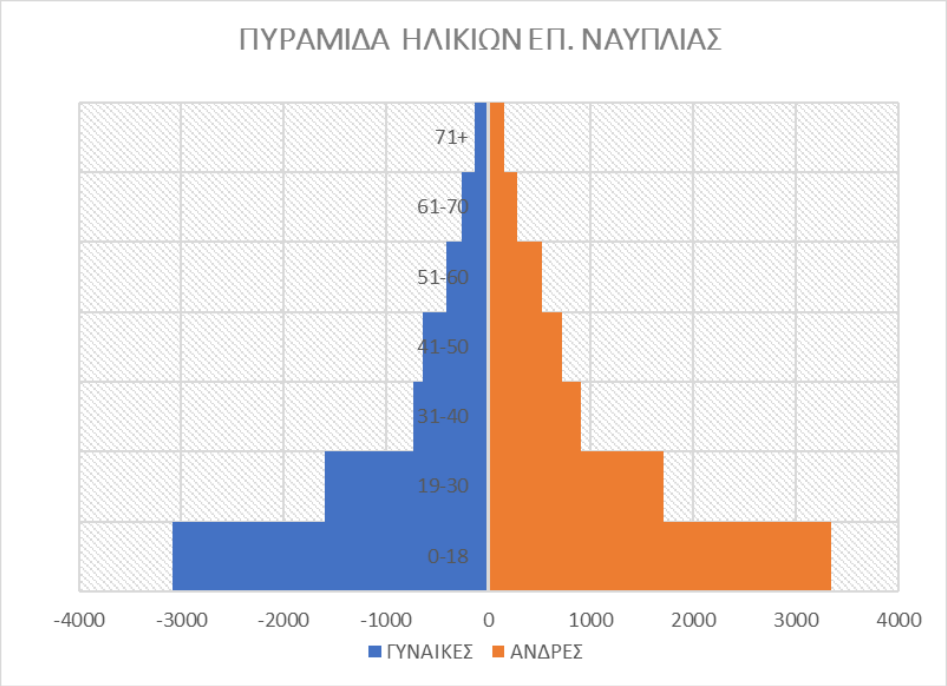

Διάγραμμα 8. Πυραμίδα ηλικιών Επ. Άργους

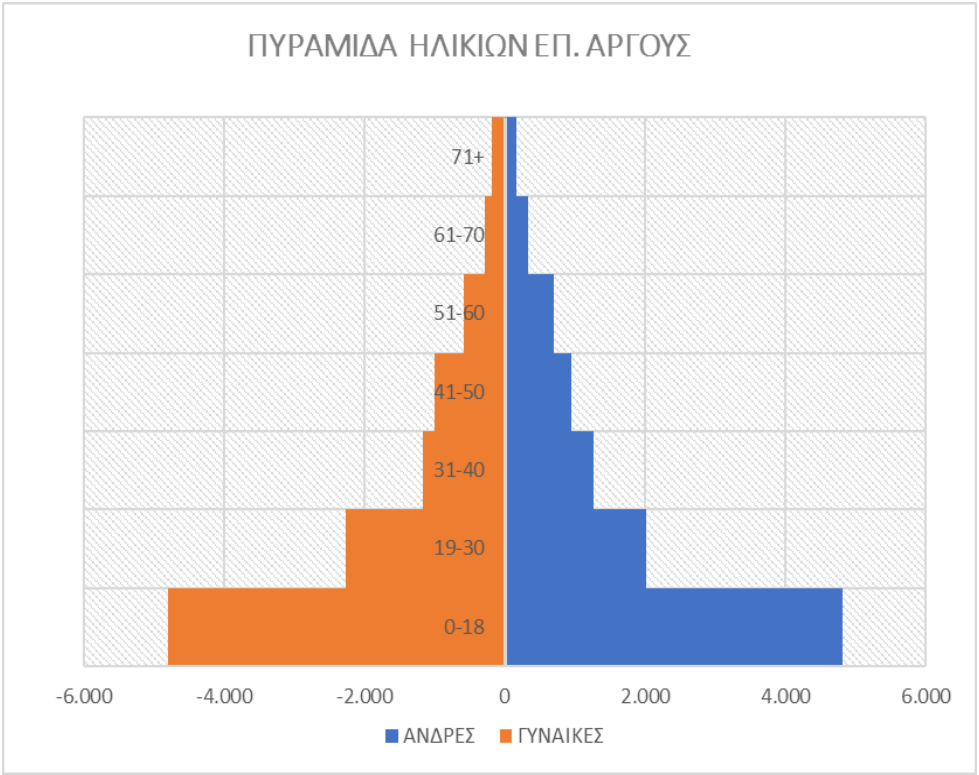

Διάγραμμα 9. Πυραμίδα ηλικιών Επ. Σπετσών-Ερμιονίδος

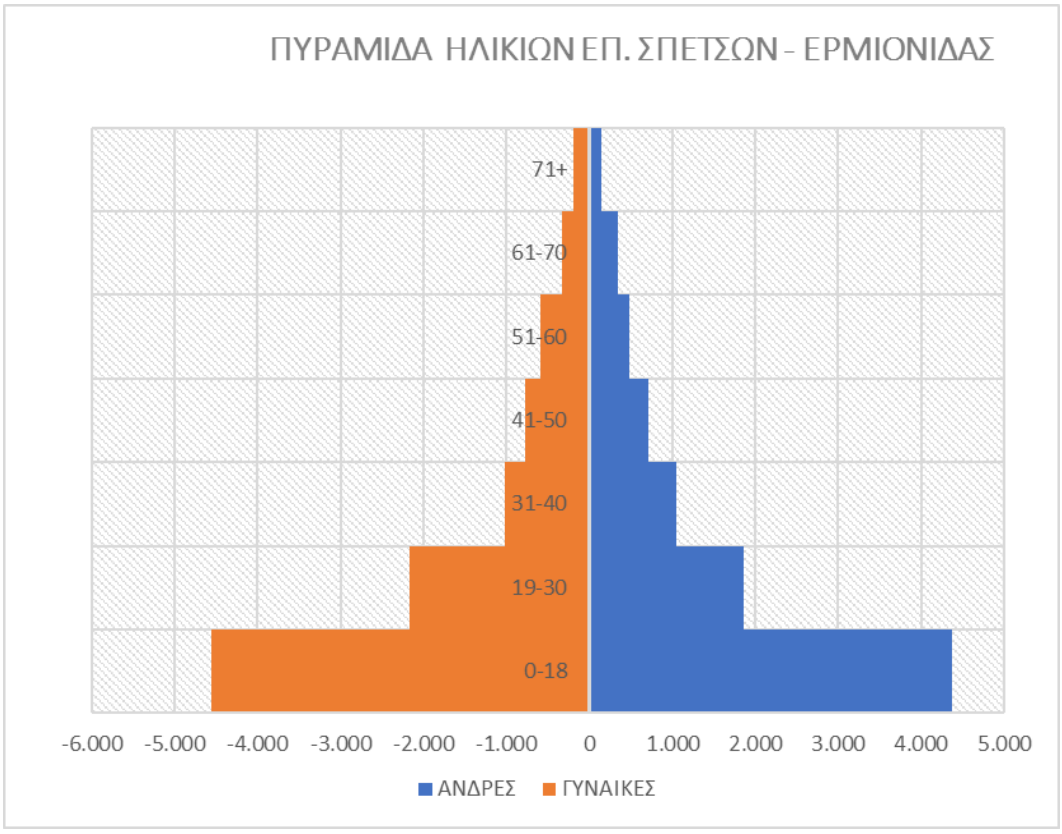

Διάγραμμα 10. Πυραμίδα ηλικιών Επ. Άργους

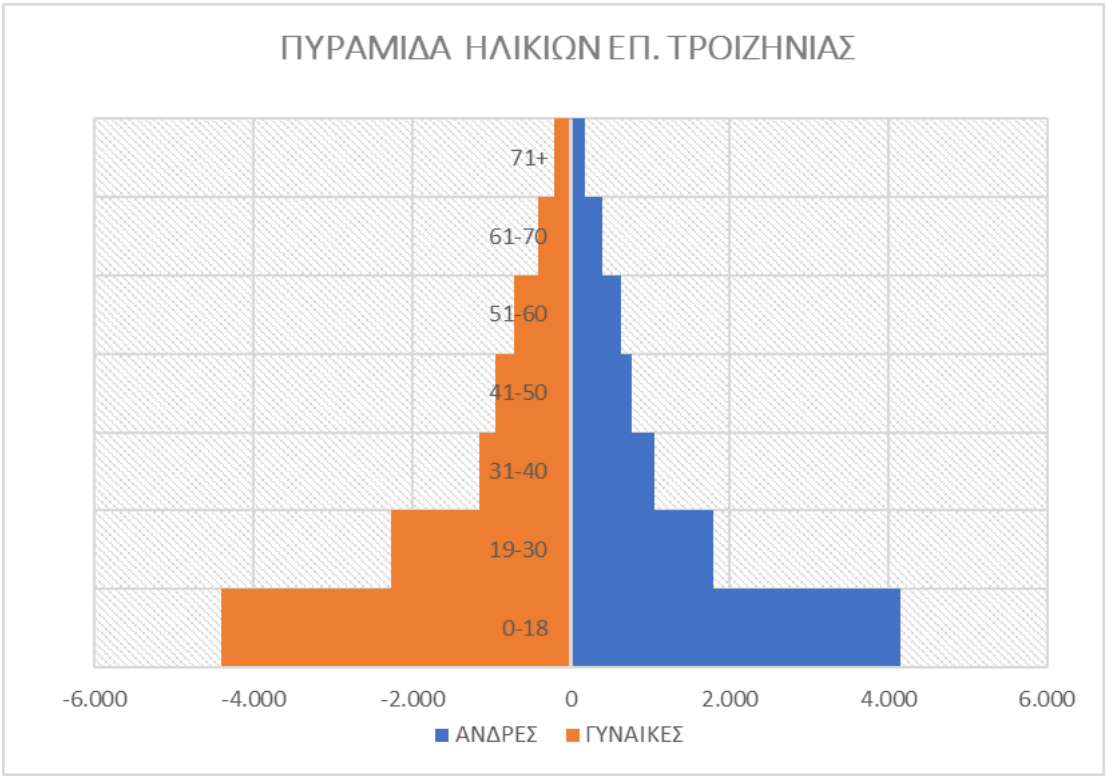

Στην κατά φύλο σύνθεση του πληθυσμού κάθε ηλικίας παρουσιάζονται μεγάλες διαφοροποιήσεις οι οποίες αποτυπώνονται στους παρακάτω πίνακες.

Πίνακας 14. Κατανομή του πληθυσμού της Επ. Ναυπλίας κατά φύλο και ηλικία

Επ.Ναυπλίας	**0-18**	**19-30**	**31-40**	**41-50**	**51-60**	**61-70**	**71+**	**Σύνολο**
Άνδρες	3.351	1.715	905	717	520	281	149	7.638
Γυναίκες	3088	1598	730	640	414	258	131	6.859
Σύνολο ηλικίας	6.439	3.313	1.635	1.357	934	539	280	14.497
% Ηλικίας	43,9%	22,5%	11,8%	9,4%	6,8%	3,7%	2,0%	
Δείκτης Αναλογίας Φύλων	108,52	107,32	123,97	112,03	125,60	108,91	113,74	111,36

Πίνακας 15. Κατανομή του πληθυσμού της Επ. Άργους κατά φύλο και ηλικία

Επαρχία Άργους	**0-18**	**19-30**	**31-40**	**41-50**	**51-60**	**61-70**	**71+**	**Σύνολο**
Άνδρες	4.814	2.008	1.263	943	697	330	173	10.228
Γυναίκες	4.801	2.261	1.175	996	593	288	191	10.305
Σύνολο ηλικίας	9.615	4.269	2.438	1.939	1.290	618	364	20.533
% Ηλικίας	47,1%	19,6%	12,3%	9,2%	6,8%	3,2%	1,7%	0,50
Δείκτης Αναλογίας Φύλων	100,27	88,81	107,49	94,68	117,54	114,58	90,58	99,25

Πίνακας 16. Κατανομή του πληθυσμού της Επ. Σπετσών κατά φύλο και ηλικία

Επ.Σπετσών - Ερμιονίδος	**0-18**	**19-30**	**31-40**	**41-50**	**51-60**	**61-70**	**71+**	**Σύνολο**
Άνδρες	4.380	1.859	1.053	709	474	341	139	8.955
Γυναίκες	4554	2164	1020	779	594	326	187	9.624
Σύνολο ηλικίας	8.934	4.023	2.073	1.488	1.068	667	326	18.579
% Ηλικίας	48,9%	20,8%	11,8%	7,9%	5,3%	3,8%	1,6%	0,48
Δείκτης Αναλογίας Φύλων	96,18	85,91	103,24	91,01	79,80	104,60	74,33	93,05

Πίνακας 17. Κατανομή πληθυσμού της Επ. Τροιζηνίας κατά φύλο και ηλικία

Επ.Τροιζηνίας	**0-18**	**19-30**	**31-40**	**41-50**	**51-60**	**61-70**	**71+**	**Σύνολο**
Άνδρες	4.160	1.801	1.051	767	639	396	172	8.986
Γυναίκες	4403	2258	1146	959	715	411	202	10.094
Σύνολο ηλικίας	8.563	4.059	2.197	1.726	1.354	807	374	19.080
% Ηλικίας	46,3%	20,0%	11,7%	8,5%	7,1%	4,4%	1,9%	0,47
Δείκτης Αναλογίας Φύλων	94,48	79,76	91,71	79,98	89,37	96,35	85,15	89,02

Από την επισκόπηση των πινάκων αυτών προκύπτουν τα ακόλουθα:

Ηλικία 0-18 ετών: Στην επαρχία Άργους απογράφονται ίσοι περίπου άνδρες (4.814) με γυναίκες (4.801) με αποτέλεσμα ο Δείκτης Αναλογίας Φύλων να διαμορφώνεται στο 100,27. Αντίθετα, τόσο στην επαρχία Τροιζηνίας όσο και στην επαρχία Σπετσών - Ερμιονίδος οι γυναίκες υπερτερούν των ανδρών στην ηλικιακή ομάδα 0-18 ετών, καθώς οι αντίστοιχοι Δείκτες Αναλογίας Φύλων διαμορφώνονται στο 94,48 και στο 96,18 αντίστοιχα για την πρώτη και τη δεύτερη επαρχία. Τέλος, στην επαρχία Ναυπλίας η εικόνα είναι τελείως διαφορετική, καθώς απογράφονται 3.358 άνδρες και 3.088 γυναίκες με αποτέλεσμα να αντιστοιχούν 108,52 άνδρες σε 100 γυναίκες διαμορφώνοντας τον Δείκτη Αναλογίας Φύλων στο 108,52.

Ηλικία 19-30 ετών: Στην ηλικιακή αυτή ομάδα σε όλες τις επαρχίες με εξαίρεση την επαρχία Ναυπλίου υπερτερούν οι γυναίκες σε σημαντικό μάλιστα αριθμό. Συγκεκριμένα, στην επαρχία Άργους αντιστοιχούν 88,81 άνδρες σε 100 γυναίκες, στην επαρχία Σπετσών-Ερμιονίδας αντιστοιχούν 85,91 άνδρες σε 100 γυναίκες και στη επαρχία Τροιζηνίας αντιστοιχούν 79,76 άνδρες σε 100 γυναίκες. Αντίθετα στην επαρχία Ναυπλίου αντιστοιχούν 107,32 άνδρες σε 100 γυναίκες, δείκτης που παρότι είναι μεγαλύτερος του 100, ωστόσο είναι μικρότερος από εκείνον της ηλικίας 0-18 ετών (108,52) για την επαρχία Ναυπλίου.

Ηλικία 31-40 ετών: Στην ηλικιακή αυτή ομάδα σε όλες τις επαρχίες με εξαίρεση την επαρχία Τροιζηνίας υπερτερούν οι άνδρες Συγκεκριμένα, στην επαρχία Άργους αντιστοιχούν 107,49 άνδρες σε 100 γυναίκες, στην επαρχία Σπετσών - Ερμιονίδος αντιστοιχούν 103,24 άνδρες σε 100 γυναίκες και στην επαρχία Ναυπλίου αντιστοιχούν 123,97 άνδρες σε 100 γυναίκες. Αντίθετα, στην επαρχία Τροιζηνίας αντιστοιχούν 91,71 άνδρες σε 100 γυναίκες, δείκτης που παρότι είναι μικρότερος του 100, είναι σαφώς μεγαλύτερος από τον αντίστοιχο της ηλικίας 19-30 ετών (79,76) για την επαρχία Τροιζηνίας.

Ηλικία 41-50 ετών: Στην ηλικιακή αυτή ομάδα σε όλες τις επαρχίες με εξαίρεση την επαρχία Ναυπλίας υπερτερούν οι γυναίκες Συγκεκριμένα, στην επαρχία Άργους αντιστοιχούν 94,68 άνδρες σε 100 γυναίκες, στην επαρχία Σπετσών - Ερμιονίδος αντιστοιχούν 91,01 άνδρες σε 100 γυναίκες και στην επαρχία Τροιζηνίας αντιστοιχούν 79,98 άνδρες σε 100 γυναίκες. Αντίθετα, στην επαρχία Ναυπλίας αντιστοιχούν 112,03 άνδρες σε 100 γυναίκες.

Ηλικία 51-60 ετών: Στην ηλικιακή αυτή ομάδα διακρίνουμε μικτές τάσεις καθώς στις επαρχίες Ναυπλίας και Άργους υπερτερούν οι άνδρες, σε αντίθεση με τις

επαρχίες Σπετσών - Ερμιονίδας και Τροιζηνίας στις οποίες υπερτερούν οι γυναίκες Συγκεκριμένα, στην επαρχία Άργους αντιστοιχούν 117,54 άνδρες σε 100 γυναίκες, στην επαρχία Σπετσών - Ερμιονίδος αντιστοιχούν 79,80 άνδρες σε 100 γυναίκες και στην Επαρχία Τροιζηνίας αντιστοιχούν 89,37 άνδρες σε 100 γυναίκες, ενώ στην Επαρχία Ναυπλίας αντιστοιχούν 125,60 άνδρες σε 100 γυναίκες.

Ηλικία 61-70 ετών: Στην ηλικιακή αυτή ομάδα σε όλες τις επαρχίες με εξαίρεση την επαρχία Τροιζηνίας υπερτερούν οι άνδρες. Συγκεκριμένα, στην επαρχία Άργους αντιστοιχούν 114,58 άνδρες σε 100 γυναίκες, στην επαρχία Σπετσών - Ερμιονίδος αντιστοιχούν 104,60 άνδρες σε 100 γυναίκες και στην επαρχία Ναυπλίου αντιστοιχούν 108,91 άνδρες σε 100 γυναίκες. Αντίθετα, στην επαρχία Τροιζηνίας αντιστοιχούν 96,35 άνδρες σε 100 γυναίκες.

Ηλικία 71+ ετών: Στην ηλικιακή αυτή ομάδα σε όλες τις επαρχίες με εξαίρεση την επαρχία Ναυπλίου υπερτερούν οι γυναίκες σε σημαντικό μάλιστα αριθμό. Συγκεκριμένα, στην επαρχία Άργους αντιστοιχούν 90,58 άνδρες σε 100 γυναίκες, στην επαρχία Σπετσών - Ερμιονίδας αντιστοιχούν 74,33 άνδρες σε 100 γυναίκες και στην επαρχία Τροιζηνίας αντιστοιχούν 85,15 άνδρες σε 100 γυναίκες. Αντίθετα, στην επαρχία Ναυπλίου αντιστοιχούν 113,74 άνδρες σε 100 γυναίκες.

Ολοκληρώνοντας την ανάλυση των δεδομένων για την κατά ηλικία και φύλο κατανομή του πληθυσμού του Νομού Αργολίδος και των τεσσάρων επαρχιών του συνοψίζονται στα παρακάτω:

Ο πληθυσμός τόσο για το σύνολο του Νομού όσο και για όλες τις επαρχίες του είναι νέος πληθυσμός, ο οποίος αποτυπώνεται σε πυραμίδες τριγωνικής μορφής, οι οποίες αντιστοιχούν σε πληθυσμούς με μεγάλα ποσοστά γεννητικότητας και θνησιμότητας. Ο Δείκτης Αναλογίας Φύλων διαφοροποιείται κατά επαρχία και ηλικία. Κοινός παρονομαστής είναι η υπεροχή των γυναικών στις ηλικίες 19-30 ετών με εξαίρεση την επαρχία Ναυπλίου. Το γεγονός αυτό, όπως αναφέρθηκε, οφείλεται είτε σε ψευδή δήλωση της ηλικίας των ανδρών, ώστε να αποφύγουν στράτευση και φορολογικά βάρη, είτε στο ότι είναι ναυτικοί είτε στο ότι μεταναστεύουν σε μεγαλύτερα αστικά κέντρα ή στο εξωτερικό.

Το τελευταίο φαινόμενο είναι ιδιαίτερα έντονο στις επαρχίες Σπετσών - Ερμιονίδος και Τροιζηνίας στις οποίες οι γυναίκες υπερτερούν στις περισσότερες ομάδες ηλικιών, γεγονός που ερμηνεύεται από την ενασχόληση των κατοίκων των επαρχιών αυτών με τη ναυτιλία.

Στις γεροντικές ηλικίες 71+ετών με εξαίρεση την επαρχία Ναυπλίας υπερτερούν οι γυναίκες, γεγονός που καταδεικνύει μεγαλύτερη θνησιμότητα των ανδρών και μεγαλύτερο μέσο όρο ζωής των γυναικών αντίστοιχα.

1.3.3 Κατανομή του πληθυσμού κατά οικογενειακή κατάσταση

Η κατά φύλο και ηλικία σύνθεση του πληθυσμού είναι ιδιαίτερης σημασίας για την κατάταξη ως προς τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά του, όπως είναι η οικογενειακή κατάσταση, το επάγγελμα, το επίπεδο εκπαίδευσης κ.ά. Στο κεφάλαιο αυτό θα εξεταστεί η κατανομή του πληθυσμού κατά φύλο, ηλικία και οικογενειακή κατάσταση.

Η κατά οικογενειακή κατάσταση (άγαμοι, έγγαμοι, χήροι, διαζευγμένοι) κατάταξη του πληθυσμού με μεταβλητές την ηλικία και το φύλο παρουσιάζει σημαντικό ενδιαφέρον από κοινωνικο-δημογραφικής άποψης. Ωστόσο, τα στοιχεία της απογραφής του 1861 δεν μας επιτρέπουν δυστυχώς τέτοια ανάλυση, εφόσον δεν δίνονται στοιχεία οικογενειακής κατάστασης ανά ηλικία αλλά μόνο ανά φύλο.

Όμως, θα μπορούσαμε να δώσουμε για το έτος 1861, για το οποίο έχουμε και την κατά ηλικία κατανομή του πληθυσμού αλλά και τους γάμους της συγκεκριμένης χρονιάς[20] τον συντελεστή γενικής γαμηλιότητας σαν σχέση των γάμων του έτους 1861 ως προς τον μέσο πληθυσμό του ίδιου έτους στις ηλικίες γάμου οι οποίες συμβατικά λαμβάνονται από την ηλικία των 15 και άνω. Ωστόσο, στην απογραφή του 1861 η πρώτη κατηγορία ηλικιών αφορά τα άτομα ηλικίας 0-18 ετών, γεγονός που σημαίνει ότι ήδη το αποτέλεσμα δεν θα είναι εντελώς αξιόπιστο.

Με βάση τα παραπάνω λοιπόν, το ποσοστό γενικής γαμηλιότητας για το έτος 1861, υποθέτοντας ότι οι γάμοι αρχίζουν στην ηλικία των 18 ετών, είναι 13 περίπου γάμοι ανά 1.000 κατοίκους. Ωστόσο, αν υπολογίσουμε ότι οι γάμοι γίνονται και σε πιο νεαρές ηλικίες, το ποσοστό φτάνει γύρω στο 11‰.

Σύμφωνα με την κατανομή του πληθυσμού του Νομού Αργολίδος ανά φύλο και οικογενειακή κατάσταση χωρίς διαχωρισμό ηλικίας στην απογραφή του 1861, η πλειονότητα του πληθυσμού ανεξαρτήτως φύλου σε όλες τις επαρχίες του Νομού Αργολίδος είναι άγαμοι. Αυτό ισχύει περισσότερο για τους άνδρες, αφού όπως φαίνεται και από τον Πίνακα 18, το 64,5% καταγράφονται ως άγαμοι, ενώ το

[20] Επεξεργασία δεδομένων από το ετήσιο τεύχος *Στατιστική της Φυσικής Κινήσεως του Πληθυσμού της Ελλάδος* της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος για το έτος 1861.

αντίστοιχο ποσοστό για τις γυναίκες είναι 53%. Είναι γεγονός ότι οι γυναίκες τείνουν προς τον γάμο συχνότερα από τους άνδρες. Επίσης, το ποσοστό έγγαμων γυναικών (33%) είναι μεγαλύτερο σε όλες τις επαρχίες του Νομού από το αντίστοιχο των ανδρών (32%), γεγονός που επιβεβαιώνει τα προηγούμενα.

Πίνακας 18. Άγαμοι, έγγαμοι και σε χηρεία στον Ν. Αργολίδος, 1861

	Άνδρες			**Γυναίκες**			**Σύνολο**		
Επαρχίες	**Άγαμοι**	**Έγγαμοι**	**Χήροι**	**Άγαμες**	**Έγγαμες**	**Χήρες**	**Άγαμοι**	**Έγγαμοι**	**Χήροι**
Ναυπλίας	65,0	32,0	3,0	53,9	33,5	12,6	59,7	32,7	7,5
Άργους	61,3	34,3	4,4	52,6	34,5	12,9	56,9	34,4	8,7
Σπετσών και Ερμιονίδος	66,8	31,0	2,2	51,4	35,5	13,1	58,8	33,3	7,8
Ύδρας και Τροιζηνίας	65,5	32,0	2,5	53,6	32,2	14,2	59,2	32,1	8,7
Σύνολο Νομού	**64,5**	**32,4**	**3,1**	**52,8**	**34,0**	**13,2**	**58,6**	**33,2**	**8,2**

Τέλος, οι γυναίκες χηρεύουν περισσότερο ή συχνότερα από τους άνδρες, αφού ο μέσος όρος του ποσοστού χηρείας για τις γυναίκες είναι 12%, ενώ το αντίστοιχο για τους άνδρες μόνο 3%. Αυτό φανερώνει αφενός το γεγονός που αναφέρθηκε και παραπάνω, δηλαδή ότι οι γυναίκες παντρεύονται σε μεγαλύτερο ποσοστό από τους άνδρες σε συνδυασμό με τη μεγαλύτερη θνησιμότητα των ανδρών από κάποια ηλικία και έπειτα. Άλλωστε, είναι γνωστό ότι οι γυναίκες, αν ξεπεράσουν τους κινδύνους που ελλοχεύει ο τοκετός, έχουν μεγαλύτερη προσδοκώμενη ζωή. Ο Δήμος με τη μεγαλύτερη συγκέντρωση γυναικών που χηρεύουν είναι η Ύδρα (17%) · ακολουθούν η Ερμιόνη (15%), το Άργος (15%) και το Ναύπλιο (14%).

Αναφορικά με την κατανομή του πληθυσμού ανά Δήμο και οικογενειακή κατάσταση το έτος 1861 σε επίπεδο επαρχίας και συγκριμένα στην επαρχία Ναυπλίας –η οποία μας ενδιαφέρει ιδιαίτερα, εφόσον στο τρίτο μέρος της διατριβής μας θα αναφερθούμε ως μελέτη περίπτωσης στην πόλη του Ναυπλίου όσον αφορά τις υγειονομικές δομές και τη νοσηρότητα που εκφράζονται μέσω αυτών– παρατηρείται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό άγαμων ανδρών (67%) της επαρχίας έχει απογραφεί στον Δήμο Ναυπλίας καθώς και ότι ο Δήμος Ναυπλίας μαζί με τους Δήμους Άργους και Ύδρας έχουν τα χαμηλότερα ποσοστά έγγαμων γυναικών και τα υψηλότερα ποσοστά γυναικών που χηρεύουν.

Στην πόλη του Ναυπλίου, όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα, βάσει των στοιχείων της απογραφής του 1861, το 71% των ανδρών είναι άγαμοι, ενώ οι μισές γυναίκες της πόλης είναι έγγαμες. Συγκεκριμένα, από τα στοιχεία φαίνεται ότι 1.383 γυναίκες είναι έγγαμες στο Ναύπλιο, ενώ οι άνδρες που βρίσκονται στην αντίστοιχη οικογενειακή κατάσταση είναι μόνο 649. Αυτή η μεγάλη διαφορά εικάζεται ότι οφείλεται στην μη καταγραφή των στρατιωτικών και των αποδημούντων ναυτικών ανά ηλικία και οικογενειακή κατάσταση, οι οποίοι αν και δηλώθηκαν από τους λιμενάρχες και καταγράφηκαν ως αριθμός ανδρών στην απογραφή, ωστόσο δεν υπολογίστηκαν στην περίπτωση των πινάκων που αφορούσαν τόσο τον πληθυσμό κατά οικογενειακή κατάσταση όσο και κατά ηλικία.

Πίνακας 19. Κατανομή πληθυσμού της πόλης του Ναυπλίου ανά φύλο και οικογενειακή κατάσταση

	Οικογενειακή κατάσταση					
	Άνδρες			**Γυναίκες**		
	Άγαμοι	**Έγγαμοι**	**Χήροι**	**Άγαμες**	**Έγγαμες**	**Χήρες**
Ναύπλιο	1.657	649	41	1.016	1.383	246
	71%	28%	2%	38%	52%	9%
Επαρχία Ναυπλίας	68%	30%	3%	42%	48%	10%

Σημειώνουμε ότι τα στοιχεία αυτά στο τρίτο μέρος της διατριβής θα συγκριθούν με τα στοιχεία που μας δίνονται από τους καταλόγους των εισερχομένων ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου.

1.3.4 Κατανομή του πληθυσμού κατά επάγγελμα

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζεται η κατανομή του πληθυσμού κατά επάγγελμα. Συγκεκριμένα, η απογραφή του 1861 παρουσιάζει την κατανομή του πληθυσμού κάθε επαρχίας (ακόμα και Δήμου) σύμφωνα με το επάγγελμα που ασκούν. Στη συγκεκριμένη απογραφή ο πληθυσμός φαίνεται να απασχολείται σε συνολικά 14 κατηγορίες επαγγελμάτων. Από την άλλη, η απογραφή του 1861 δεν παρουσιάζει επαγγέλματα ανά φύλο ·αναφέρει ξεχωριστά μόνο δύο κατηγορίες, της μαμμής (μαίας) και της υπηρέτριας, που θεωρούνται κατεξοχήν «γυναικεία επαγγέλματα».

Στο σημείο αυτό θεωρείται απαραίτητο να δοθεί ο γενικός δείκτης δραστηριότητας ανά επαρχία και Δήμο σαν σχέση του οικονομικώς ενεργού πληθυσμού ως προς το σύνολο του πληθυσμού του έτους. Το σύνολο λοιπόν του εργατικού δυναμικού του Νομού Αργολίδος ανέρχεται σε 22.768 άτομα (το 30% του

συνολικού πληθυσμού του Νομού), τα οποία «σχεδόν» ισοκατανέμονται στις τέσσερις επαρχίες, όπως φαίνεται παρακάτω. Ο Πίνακας 20 που παρατίθεται στη συνέχεια παρουσιάζει τον δείκτη οικονομικής δραστηριότητας, όπως εξελίσσεται σε κάθε **επαρχία.**

Πίνακας 20. Ποσοστά συμμετοχής σε οικονομικές δραστηριότητες στον Ν. Αργολίδος ανά επαρχίες **(**Δείκτης οικονομικής δραστηριότητας), 1861

Επαρχία	**Ποσοστό**
Ναυπλίας	31%
Άργους	33%
Σπετσών και Ερμιονίδας	26%
Ύδρας και Τροιζηνίας	30%
Σύνολο Νομού Αργολίδος	30%

Από τον παραπάνω πίνακα φαίνεται ότι το ποσοστό συμμετοχής του πληθυσμού του Νομού Αργολίδος σε οικονομικές δραστηριότητες φθάνει στο 30%. Συγκεκριμένα, σε επίπεδο επαρχίας φαίνεται ότι οι επαρχίες Ναυπλίας καθώς και Ύδρας - Τροιζηνίας κινούνται στα ίδια ποσοστά με τον Νομό Αργολίδος. Η επαρχία Άργους σημειώνει υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής στην οικονομική δραστηριότητα (33%) από τον μέσο όρο, ενώ αντιθέτως η επαρχία Σπετσών και Ερμιονίδος χαμηλότερο (26%).

Για την επαρχία Ναυπλίας, που μας ενδιαφέρει ιδιαίτερα, ο παρακάτω Πίνακας 21 δίνει τα ποσοστά συμμετοχής στην οικονομική δραστηριότητα κάθε Δήμου σε σχέση με το σύνολο του πληθυσμού του:

Πίνακας 21. Ποσοστά συμμετοχής σε οικονομικές δραστηριότητες ανά Δήμο στην Επ. Ναυπλίας **(**Δείκτης οικονομικής δραστηριότητας), 1861

Επαρχία/Δήμος	**Ποσοστό**
Επαρχία Ναυπλίας	31%
Δήμος Ναυπλίου	29%
Δήμος Μιδέας	32%
Δήμος Μινώας	41%
Δήμος Επιδαύρου	34%
Σύνολο Νομού Αργολίδος	30%

Από τον παραπάνω πίνακα φαίνεται ότι σχεδόν το 30% του πληθυσμού κάθε Δήμου συμμετέχει σε κάποιου είδους οικονομική δραστηριότητα, εκτός από τον Δήμο Μινώας του οποίου συμμετέχει σε κάποιου είδους οικονομική δραστηριότητα το 41% του πληθυσμού. Παρακάτω, δίνονται και τα επαγγέλματα στα οποία δραστηριοποιείται αυτό το ποσοστό του πληθυσμού κάθε Δήμου.

Τα επαγγέλματα που καταγράφονται στην απογραφή του 1861 χωρίζονται στις παρακάτω δεκατέσσερις (14) κατηγορίες:

1) Κτηματίες
2) Βιομήχανοι
3) Γεωργοί
4) Ποιμένες
5) Εργάτες
6) Υπηρέτες
7) Υπηρέτριες
8) Αγωγιάτες
9) Καλλιτέχνες
10) Κληρικοί
11) Έμποροι (Μικρέμποροι και Μεγαλέμποροι)
12) Ναυτικοί (του Βασιλικού Ναυτικού και του Εμπορικού Ναυτικού)
13) Υπάλληλοι (Δημόσιοι και Δημοτικοί)
14) Επιστήμονες (Δάσκαλοι, Δικηγόροι, Εφημεριδογράφοι, Ιατροί, Φαρμακοποιοί, Μαίες)

Στον πίνακα αναφέρονται χωριστά και οι μαθητές ανά φύλο, τους οποίους φυσικά και δεν καταχωρούμε με τα επαγγέλματα.

Στον Πίνακα 22 αποτυπώνονται οι κυριότερες (πολυπληθείς) επαγγελματικές δραστηριότητες στον Νομό Αργολίδος, σε κάθε επαρχία και σε κάθε Δήμο.

Πίνακας 22. Ποσοστό συμμετοχής εργαζομένων ανά επάγγελμα και επαρχία, 1861

Επαγγέλματα	Επαρχίες				Νομός Αργολίδος
	Ναυπλίας	Άργους	Σπετσών & Ερμιονίδος	Ύδρας & Τροιζηνίας	
Κτηματίες	1,73	3,27	1,98	4,47	2,96
Βιομήχανοι	16,50	8,69	14,90	15,01	13,38
Γεωργοί	26,18	30,82	7,99	9,47	19,14
Ποιμένες	20,53	17,02	2,93	4,02	11,20
Εργάτες	7,78	22,63	7,95	4,74	11,54
Υπηρέτες	9,89	8,53	3,22	2,47	6,04
Υπηρέτριες	4,34	1,17	5,43	4,68	3,71
Αγωγιάτες	0,88	1,84	0,35	0,34	0,91
Καλλιτέχνες	0,40	0,07	0,04	0,03	0,12
Κληρικοί	1,92	0,82	0,89	2,37	1,47
Έμποροι	2,63	2,28	3,01	3,93	2,95
Μικρέμποροι	0,71	2,28	3,01	3,81	2,51
Μεγαλέμποροι	1,92	0,00	0,00	0,12	0,43
Ναυτικοί	1,98	0,03	49,33	45,75	23,45
του Βασιλικού Ναυτικού	0,02	0,00	1,01	4,25	1,34
του Εμπορικού Ναυτικού	1,96	0,03	48,32	41,49	22,12
Υπάλληλοι	3,65	2,18	1,53	2,00	2,30
Δημόσιοι	2,84	0,40	0,89	1,02	1,19
Δημοτικοί	0,81	1,78	0,64	0,98	1,11
Επιστήμονες	1,61	0,65	0,45	0,71	0,82
Δάσκαλοι	0,42	0,25	0,00	0,24	0,22
Δικηγόροι	0,71	0,04	0,02	0,00	0,17
Εφημεριδογράφοι	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ιατροί	0,08	0,17	0,16	0,10	0,13
Φαρμακοποιοί	0,10	0,06	0,08	0,08	0,08
Μαίες	0,29	0,13	0,19	0,29	0,22

Πηγή: Στατιστική της Ελλάδος, Πληθυσμός 1861

Στο σύνολο του Νομού κύριο επάγγελμα των εργαζομένων κατοίκων φαίνεται να είναι η ναυτιλία. Το 22% των κατοίκων είναι ναυτικοί του εμπορικού ναυτικού. Ακολουθούν οι γεωργοί που αποτελούν το 19% των εργαζομένων και οι βιομήχανοι (βιοτέχνες) με ποσοστό 13%. Στην επαρχία Ναυπλίας η πλειονότητα του εργατικού δυναμικού είναι γεωργοί (26%) και ποιμένες (20%), ενώ ο τομέας της βιοτεχνίας συγκεντρώνει το 16,5% περίπου των εργαζομένων. Στην επαρχία Άργους το 31% των εργαζομένων είναι γεωργοί, το 23% εργάτες και το 17% ποιμένες. Στην επαρχία Σπετσών και Ερμιονίδος καθώς και Ύδρας - Τροιζηνίας κύριος τομέας δραστηριότητας είναι η ναυτιλία (49% και 46% αντίστοιχα) η πλειονότητα των οποίων είναι στο εμπορικό ναυτικό. Εργαζόμενοι σε ποσοστό 15% και για τις δύο επαρχίες συμμετέχουν στη βιοτεχνία. Βέβαια, για τις δύο αυτές επαρχίες τα ποσοστά αλλάζουν αν απομονώσουμε τα νησιά Σπέτσες και Ύδρα, στα οποία σαφώς η πλειονότητα του εργατικού δυναμικού ασχολείται με τη ναυτιλία.

1.3.5 Επαγγελματίες στην επαρχία Ναυπλίας και στο Ναύπλιο το 1861

Μελετώντας τα στοιχεία του Πίνακα 23 σχετικά με τα επαγγέλματα που ευδοκιμούσαν στους Δήμους της επαρχίας Ναυπλίας συνάγεται ότι το σύνολο των εργαζομένων στην επαρχία Ναυπλίας ανέρχεται στα 4.794 άτομα, το 31% του πληθυσμού που έχει απογραφεί στην Επαρχία βάσει της Απογραφής του 1861 . Κύρια επαγγελματική δραστηριότητά τους είναι η γεωργία (26%), η ποιμενική (21%) και η βιοτεχνία (16 %). Ακριβώς η ίδια εικόνα ισχύει και στο σύνολο της Ελλάδας, όπως αναφέρεται στην απογραφή του 1861:«Εκ της διαιρέσεως ταύτης του πληθυσμού κατ' επιτηδεύματα, εξάγεται ότι η πολυπλήθεστερη τάξις των πολιτών είναι η των γεωργών […]. Μετά δε την γεωργικήν τάξιν πολυπληθεστέρα […] είναι η ποιμενική» (Στατιστική της Ελλάδος, 1862, σ. ιθ΄). Οι κύριοι τομείς στους οποίους δραστηριοποιούνται οι κάτοικοι που απογράφονται στον Δήμο Ναυπλίας είναι: με ποσοστό 25% η βιομηχανία –στην πραγματικότητα πρόκειται για βιοτεχνία- η οποία για την εποχή εκείνη προφανώς θα αφορούσε μικρές μονάδες παραγωγής (αλευρόμυλους, βυρσοδεψεία, ελαιοτριβεία και κλωστήρια…), ακολουθεί με 19% η γεωργία και με 13% η κτηνοτροφία. Αξιοσημείωτο είναι το ποσοστό των υπηρετών/τριών που φθάνει συνολικά το 19% (12% άνδρες και 7% γυναίκες) των κατοίκων και μαρτυρά από τη μία τον αστικό χαρακτήρα της πόλης του Ναυπλίου αλλά και την πιθανή ενασχόλησή τους σε

αγροτικές εργασίες[21]. Υψηλό είναι και το ποσοστό εργατών (6%)[22], των δημοσίων υπαλλήλων (5%), ενώ ακολουθούν οι ναυτικοί (3%) και οι έμποροι (4%), κυρίως μεγαλέμποροι. Παρατηρείται, επίσης για το 1861, εκπροσώπηση –αν εξαιρέσουμε τους εφημεριδογράφους που δεν δηλώθηκε ούτε ένας– όλων των επαγγελμάτων που καταμετρήθηκαν στην απογραφή: δραστηριοποιούνται 34 αγωγιάτες που αφορούν στα χωριά του Ναυπλίου οι οποίοι συνήθως μεταφέρουν αγροτικά προϊόντα στην πόλη (Ε. Καρούζου, 2013), 17 δάσκαλοι, 32 δικηγόροι, 36 κληρικοί και 19 καλλιτέχνες.

Πίνακας 23. Κατανομή Επαγγελμάτων στους Δήμους της Επ. Ναυπλίας, 1861

ΕΠΑΡΧΙΑ ΝΑΥΠΛΙΑΣ					
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ	Δήμος Ναυπλιέων	Δήμος Μιδέας	Δήμος Μινώας	Δήμος Επιδαυρίων	*Σύνολο*
Κτηματίες	49	2	7	25	83
Βιομήχανοι	706	47	12	26	791
Γεωργοί	535	466	52	202	1.255
Ποιμένες	379	157	206	242	984
Εργάτες	167	46	8	152	373
Αγωγιάτες	34	7	0	1	42
Υπηρέτες	336	60	29	49	474
Υπηρέτριες	203	3	0	2	208
Μεγαλέμποροι	92	0	0	0	92
Μικρέμποροι	11	10	2	11	34
Δημόσιοι Υπάλληλοι	126	2	1	7	136
Δημοτικοί Υπάλληλοι	17	17	2	3	39
Ναυτικοί Εμπορικού	86	1	7	0	94
Ναυτικοί του Βασιλιά	1	0	0	0	1
Κληρικοί	36	24	1	31	92
Καλλιτέχνες	19	0	0	0	19
Εκπαιδευτικοί	17	0	1	2	20
Δικηγόροι	32	2	0	0	34
Ιατροί	4				4
Φαρμακοποιοί	5				5
Μαίες	3	5	1	5	14

[21] Όπως αναφέρει και η Ε. Καρούζου (2013) πολλές φορές εμφανίζονται σε δικαιοπρακτικά έγγραφα να προσλαμβάνουν υπηρέτες για αγροτικές εργασίες.

[22] Ωστόσο η Ε. Καρούζου (2013, σελ, 411), αναφέρει ότι «….Ο αριθμός των εργατών θα πρέπει να αφορά κυρίως στη γεωργία, διότι από δικαιοπρακτικά έγγραφα γνωρίζουμε την απασχόληση εργατών γης στα χωριά του κάμπου…»

ΕΠΑΡΧΙΑ ΝΑΥΠΛΙΑΣ					
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ	Δήμος Ναυπλιέων	Δήμος Μιδέας	Δήμος Μινώας	Δήμος Επιδαυρίων	*Σύνολο*
Σύνολο Επαγγελματιών	**2.858**	**849**	**329**	**758**	**4.794**

Πηγή: Στατιστική της Ελλάδος, Πληθυσμός 1861

Τέλος, διαπιστώνεται ότι σε Υπηρεσίες Υγείας απασχολείται μόνο το 0,4% του πληθυσμού της επαρχίας, εκ των οποίων οι μόνοι τέσσερις (4) ιατροί της επαρχίας και οι πέντε (5) φαρμακοποιοί φαίνεται να κατοικούν στον Δήμο Ναυπλίου, ενώ συνολικά καταγράφονται 14 μαίες στην επαρχία, εκ των οποίων οι τρείς κατοικούν στον Δήμο Ναυπλίου.

Από την άλλη, στον Δήμο Μιδέας η πλειονότητα των κατοίκων ασχολείται με τη γεωργία και την κτηνοτροφία (55% και 19% αντίστοιχα) και λιγότερο με τη βιομηχανία (5,5%), ενώ ο Δήμος έχει 46 εργάτες, 24 κληρικούς και 63 υπηρέτες. Στον Δήμο Μινώας το 63% των εργαζομένων ασχολείται με την κτηνοτροφία, ενώ στον Δήμο Επιδαύρου σε ισόποσα ποσοστά της τάξης του 25% περίπου οι κάτοικοι ασχολούνται με τη γεωργία και την κτηνοτροφία ή είναι εργάτες. Φυσικά, ούτε σε αυτούς τους δύο Δήμους δεν λείπουν οι υπηρέτες (30 για τον Δήμο Μινώας και 50 για τον Δήμο Επιδαυρίων).

Στην πόλη του Ναυπλίου, το σκηνικό αλλάζει και, όπως φαίνεται και από τον παρακάτω πίνακα, η πλειονότητα των κατοίκων (63%) είναι στρατιωτικοί ή αποδημούντες ναυτικοί, οι οποίοι –όπως ειπώθηκε και προηγουμένως– απογράφηκαν στο σύνολό τους ως επαγγελματική κατηγορία μόνο στον πληθυσμό των πρωτευουσών των Δήμων και δεν συμπεριλαμβάνονται στην κατανομή του πληθυσμού κατά επιτηδεύματα, ενώ ακολουθούν οι βιομήχανοι (βιοτέχνες) με 22%. Από τα παρακάτω στοιχεία για τα επαγγέλματα που κυριαρχούν στο Ναύπλιο (βλ. Πίνακα 24) δίνεται σαφέστατα η εικόνα ότι αφορούν αποκλειστικά σε επαγγέλματα της πόλης.

Πίνακας 24. Επαγγελματίες στο Ναύπλιο το 1861

	Επάγγελμα						
	Στρατιωτικοί & αποδημούντες ναυτικοί	**Βιομή-χανοι**	**Γεωργοί**	**Έμποροι**	**Υπάλ-ληλοι**	**Επιστή-μονες**	**Κληρικοί**
Ναύπλιο	1.032	363	0	87	103	53	12
	63%	22%	0%	5%	6%	3%	1%
Επαρχία Ναυπλίας	54%	21%	9%	5%	6%	3%	2%

Πηγή: Στατιστική της Ελλάδος, Πληθυσμός 1861

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι στην Απογραφή του 1861 δεν δίνονται στοιχεία για περισσότερα επαγγέλματα στις πρωτεύουσες των Δήμων. Όπως αναφέρει και η Ε. Καρούζου (2013, σελ, 411), « […] ο μικρός αριθμός κτηματιών του Δήμου Ναυπλιέων αφορά στην πόλη και υποδηλώνει την κοινωνική και οικονομική βαρύτητα του όρου κτηματίας στο Ναύπλιο, ο οποίος περιορίζεται σε μικρό αριθμό κτηματιών…..». Η πλειονότητα των εμπόρων του Δήμου Ναυπλίας καταγράφεται στο Ναύπλιο, αφορά κυρίως μεγαλεμπόρους και αναδεικνύει για άλλη μια φορά τον αστικό χαρακτήρα της πόλης. Ωστόσο, στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφερθεί ο πολύ μικρός αριθμός των μικρεμπόρων στο Δήμο Ναυπλιέων σε σχέση με τον Δήμο Αργείων επιβεβαιώνοντας τα όσα έχει γράψει η Ε. Καρούζου (2013) αναφερόμενη στο γεγονός ότι η έδρα των μεγαλεμπόρων των Επαρχιών Άργους και Ναυπλίας είναι το Ναύπλιο ενώ ο μικρός αριθμός των μικροεμπόρων του Ναυπλίου αναδεικνύει την υπανάπτυκτη εσωτερικής αγορά της πόλης. .

Τέλος, κάνοντας αναφορά στο φύλο διαπιστώνεται ότι οι εργαζόμενες γυναίκες αποτελούν το 2% του συνολικού πληθυσμού (ανδρών και γυναικών), ενώ μόνο το 4% των γυναικών εργάζεται και ασκεί επαγγέλματα –όπως προαναφέρθηκε, της μαίας ή της υπηρέτριας.

2. Η οικονομική δραστηριότητα του πληθυσμού το 1861

2.1 Στοιχεία για την περίοδο διενέργειας της Στατιστικής της Γεωργίας του 1861

Κατά την περίοδο που εξετάζουμε στο συγκεκριμένο κεφάλαιο, την εποχή δηλαδή που διενεργήθηκε η Στατιστική της Γεωργίας, το 1861, στην Ελλάδα ίσχυε ακόμα το καθεστώς των εθνικών γαιών, το οποίο τροποποιείται και ουσιαστικά καταργείται με τη διανομή γης μετά το 1871. Έτσι, στην Πελοπόννησο τα στοιχεία δείχνουν ότι οι μισές (53%) των σπαρμένων εκτάσεων είναι εθνικές, ενώ για ολόκληρο το Βασίλειο της Ελλάδος το αντίστοιχο ποσοστό φθάνει το 35% (βλ. Πίνακα 25). Σημειώνουμε εδώ ότι πολλά έχουν γραφτεί σχετικά με την αξιοπιστία της Στατιστικής της Γεωργίας, ωστόσο, τουλάχιστον για αυτήν τόσο το ύψος της παραγωγή όσο και ο αριθμός των ζώων θεωρούνται ακριβή και με βάση αυτά επιχειρούνται εκτιμήσεις των εκτάσεων (Ψυχογιός, 1995, σ. 21).

Την ίδια εποχή στο σύνολο του Νομού Αργολίδος η πλειονότητα (63%) των εκτάσεων είναι ιδιόκτητες, γεγονός που ισχύει για όλες τις επιμέρους επαρχίες.

Εξαίρεση «σχετικά» αποτελεί η επαρχία Ναυπλίας στην οποία οι εθνικές γαίες καλύπτουν το 47% στο σύνολο των σπαρμένων γαιών. Τέλος, σημειώνουμε ότι το μέσο οικογενειακό αγρόκτημα, σύμφωνα με τη Στατιστική της Γεωργίας του 1861, είναι περίπου τριάντα (30) στρέμματα.

Πίνακας 25. Έκταση των σπαρθεισών γαιών κατά επαρχίες και Νομούς

	Εκτάσεις (σε στρέμματα)			
Επαρχίες	**Ιδιόκτητα**	**Εθνικά**	**Σύνολο**	**Εθν. σύνολο %**
Ναυπλίας	8.330	7.475	15.805	47,3%
Άργους	27.462	14.252	41.714	34,2%
Σπετσών	6.720	2.252	8.972	25,1%
Τροιζηνίας	6.960	4.520	11.480	39,4%
Σύνολο Νομού	49.472	28.499	77.971	36,6%
Σύνολο Βασιλείου	1.369.225	754.980	2.124.205	35,5%
Πελοπόννησος	528.325	592.829	1.121.154	52,9%

Πηγή: Στατιστική της Γεωργίας, Αθήνα, 1861

Οι εκτάσεις όπου καλλιεργούνταν αμπέλια και σταφίδες ήταν κυρίως ιδιόκτητες. Απαγορεύονταν οι φυτείες σε εκτάσεις εθνικών γαιών, για αυτόν τον λόγο και η πλειονότητα των εκτάσεων αμπελιών, σταφιδώνων κ.λ.π. είναι ιδιόκτητες. Ούτως ή άλλως το κύριο προϊόν της επαρχίας Σπετσών και Ερμιονίδος και της Ύδρας και Τροιζηνίας είναι το λάδι. Το ίδιο ισχύει για εκτάσεις με ελιές μόνο στις επαρχίες Άργους και Ναυπλίας. Το λάδι που παράγεται στις επαρχίες Σπετσών και Τροιζηνίας προέρχεται σχεδόν αποκλειστικά από εθνικές και εθνικο-ιδιόκτητες γαίες (91,7% και 97,1% αντίστοιχα στο σύνολο των γαιών, γεγονός που δεν ισχύει ούτε για την Πελοπόννησο ούτε για το Βασίλειο της Ελλάδος ολόκληρο).

Η αργολική γη φαίνεται (βλ. Πίνακα 26) να καλλιεργείται κυρίως με δημητριακά, αφού στο σύνολο των 123.000 καλλιεργημένων στρεμμάτων τα 80.000 αφορούν δημητριακά (δηλ. 65%), ενώ μόνο το 20% της καλλιεργημένης γης έχει αμπέλια.

Πίνακας 26. Καλλιέργειες ανά είδος και επαρχία, 1861 (σε χιλ. στρέμματα)

Επαρχίες	Δημητριακά	Ελιές	Αμπέλια	Σταφίδα	Περιβόλια	Σύνολο
Ναυπλίας	17	2	15	3	0	37
Άργους	42	0	0	0	0	42
Σπετσών-Ερμιον.	9	8	6	0	0	23
Ύδρας-Τροιζηνίας	12	6	3	0	0	21
Σύνολο Νομού	80	16	24	3	0	123
Σύνολο Βασιλείου	2.354	326	497	156	83	3.416
Πελοπόννησος	1.202	205	268	147	70	1.892

Πηγή: Στατιστική της Γεωργίας, Αθήνα, 1861

Συγκεκριμένα, η επαρχία που παράγει τη μεγαλύτερη ποσότητα δημητριακών είναι η επαρχία Άργους (51%). Η πλειονότητα της παραγόμενης ποσότητας λαδιού συγκεντρώνεται στην Ερμιονίδα και Τροιζηνία, ενώ το 78% της παραγωγής κρασιού του νομού και το 84% της σταφίδας συγκεντρώνεται στην Αργοναυπλία. Επισημαίνουμε ότι το κύριο δημητριακό που παράγεται και προωθείται στο εμπόριο στην Αργολίδα, όπως και σε ολόκληρη την Ελλάδα, είναι το σιτάρι. Το σιτάρι, όπως όλα τα δημητριακά, καλλιεργούνταν κατά τον 19ο αιώνα με το σύστημα της διετούς αμειψισποράς (διετής εναλλαγή καλλιεργειών), όντας παράλληλα το πιο εμπορεύσιμο προϊόν. Παράλληλα, μεγάλο μέρος του προοριζόταν για αυτοκατανάλωση.

Η συγκεκριμένη απογραφή διενεργείται την εποχή που, έως και τη δεκαετία του '70, παρατηρείται ταχύρρυθμη αύξηση της παραγωγής και των εξαγωγών σταφίδας. Η Αγγλία αποτελεί τον αποκλειστικό αγοραστή προϊόντος. Εδώ κρίνεται αναγκαίο να επισημανθεί ότι βάσει των στοιχείων της Στατιστικής της Γεωργίας του 1861 η επαρχία Άργους εμφανίζει μηδενικές τιμές τόσο στην παραγωγή λαδιού όσο και κρασιού και σταφίδας. Ωστόσο, ο Α. Μηλιαράκης κάνει αναφορά στους αμπελώνες, σταφιδώνες και ελαιώνες της επαρχίας, γράφοντας: «Ουχ ήττον το πεδίον τούτο, καίτοι άνυδρον, είναι ευφορώτατον εις παραγωγήν παντός είδους δημητριακών καρπών. Μεγάλη αυτού έκτασις κατέχεται υπό αμπελώνων και σταφιδαμπελώνων […] πλην τούτων εν τω πεδίω παράγεται […] έλαιον, οίνος και παντός είδους λαχανικά» (1886, σ. 36). Αλλά και η επόμενη γεωργική απογραφή του 1911, αναφέρεται στις εκτάσεις και την παραγωγή των προϊόντων αυτών. Σύμφωνα με διευκρινιστικά σχόλια

στην εισαγωγή της Στατιστικής της Γεωργίας, στη συγκεκριμένη στατιστική υπολογίστηκαν στην επαρχία Ναυπλίας και οι ποσότητες κρασιού και σταφίδας της επαρχίας Άργους. Επίσης, σύμφωνα με την Καρούζου (1995, σ. 111), η σταφίδα καλλιεργείται μόνο γύρω από τις δύο πόλεις, το Ναύπλιο και το Άργος. Εξαίρεση αποτελεί το χωριό Κιβέρι.

Ανάμεσα στα στοιχεία που δίνει η Στατιστική της Γεωργίας είναι και η συσχέτιση μεταξύ παραγωγής των κύριων προϊόντων (δημητριακά, λάδι, κρασί και σταφίδα) και πληθυσμού. Ως εκ τούτου, μπορεί να υπολογιστεί και το μέρος της παραγωγής σε οκάδες που αντιστοιχεί σε κάθε κάτοικο (βλ. Πίνακα 27). Έτσι, στον κάτοικο της επαρχίας Ναυπλίας αντιστοιχούν 126 οκάδες δημητριακών και στον κάτοικο της επαρχίας Άργους 223. Για τα άλλα τρία προϊόντα τα στοιχεία είναι κοινά για τις δύο επαρχίες, δηλαδή 0,8 οκάδες λάδι, 89 οκάδες κρασί και 12 οκάδες σταφίδα ανά κάτοικο. Φυσικά, το γεγονός ότι αντιστοιχούν μεγάλες ποσότητες είτε δημητριακών είτε αμπελιών σε κάθε κάτοικο δεν έχει σχέση με την οικονομική κατάσταση του, αφού μεγάλα ποσά αφαιρούνταν από τη φορολογία. Το στοιχείο αυτό βοηθά να κατανοηθεί το μέγεθος παραγωγής συγκεκριμένων προϊόντων στα οποία βασίζεται η αγροτική δραστηριότητα (Καρούζου, 1995, σ.148). Για τις άλλες δύο επαρχίες διαπιστώνεται ότι η ποσότητα λαδιού που αντιστοιχεί σε κάθε κάτοικο είναι μεγαλύτερη του μέσου όρου του Νομού.

Πίνακας 27. Παραγωγή ανά κάτοικο (οκάδες κατά άτομο, οκά =1,280kg)

Επαρχίες	**Δημητριακά**	**Λάδι**	**Κρασί**	**Σταφίδα**	**Σύνολο γεωργ. παραγωγής**
Ναυπλίας	126	2	208	28	363
Άργους	223	0	0	0	223
Σπετσών-Ερμιονίδος	36	7	15	2	59
Ύδρας-Τροιζηνίας	96	5	31	2	133
Σύνολο Νομού	121	3	55	7	186
Σύνολο Βασιλείου	172	5	87	26	290
Πελοπόννησος	181	6	98	47	332

Πηγή : Στατιστική της Γεωργίας, 1861

Όσον αφορά το είδος και τον αριθμό ζώων, το 1861 καταγράφηκαν συνολικά στον Νομό Αργολίδος 370.707 ζώα, εκ των οποίων: 186.171 γίδια, 153.352 πρόβατα, 10.335 κυψέλες, 6.442 όνοι, 6.381 βόδια, 3.510 άλογα, 2.791 αγελάδες, 1.044 ημίονοι

και 681 χοίροι. Σημειώνουμε ότι εκείνη την εποχή ο μέσος όρος κοπαδιού προβάτων ήταν 50 ανά οικογένεια (Καρούζου, 1995, σ. 289). Ο παρακάτω Πίνακας 28 δείχνει τα είδη και τον αριθμό των ζώων αναλυτικότερα:

Πίνακας 28. Είδη και αριθμός ζώων, 1861

	Επαρχίες						
Ζώα	**Ναυπλίας**	**Άργους**	**Σπετσών - Ερμιονίδος**	**Ύδρας - Τροιζηνίας**	**Σύνολο Νομού**	**Σύνολο Βασιλείου**	**Πελοπόννησος**
Άλογα	1.377	1.305	373	455	3.510	83.101	35.861
Βόδια	1.095	3.437	926	923	6.381	168.926	91.021
Γίδια	57.574	76.277	26.226	26.094	186.171	2.406.943	1.186.171
Χοίροι	219	255	81	126	681	133.718	78.170
Πρόβατα	53.906	52.109	21.942	25.395	153.352	2.538.538	1.335.537
Ημίονοι	214	351	214	265	1.044	30.443	14.373
Όνοι	2.240	2.305	1.052	845	6.442	69.870	36.044
Κυψέλες	3.531	2.211	2.200	2.393	10.335	280.096	98.948
Αγελάδες	925	1.239	243	384	2.791	83.845	40.292
Σύνολο	**121.081**	**139.489**	**53.257**	**56.880**	**370.707**	**5.795.480**	**2.916.417**

Πηγή: Στατιστική της Γεωργίας, 1861

Η πλειονότητα των ζώων που εκτρέφονται τόσο στο Βασίλειο της Ελλάδος (και στην Πελοπόννησο) συνολικά όσο και στον Νομό Αργολίδος είναι πρόβατα και γίδια με ποσοστό περίπου 45%, επί του συνόλου των ζώων κάθε είδους. Από τα δεδομένα που έχουμε στη διάθεσή μας για το εν λόγω χρονικό διάστημα, προκύπτει ότι σε κάθε στρέμμα καλλιεργούμενης έκτασης του Νομού Αργολίδος συνολικά αντιστοιχούσαν 2,8 γιδοπρόβατα, το διπλάσιο δηλαδή από τον αντίστοιχο μέσο όρο για το Βασίλειο της Ελλάδος. Τα αντίστοιχα νούμερα για την Πελοπόννησο ήταν 1,3 γιδοπρόβατα ανά στρέμμα και για το Βασίλειο συνολικά 1,4 γιδοπρόβατα ανά στρέμμα.

Στο σύνολο 307.707 ζώων τα 20.168 αποτελούν αροτριώντα ζώα χρήσιμα για καλλιέργειες. Τα άλογα που χρησιμοποιούνται στο όργωμα σπανίζουν (γύρω στο 14% επί των αροτριώντων ζώων του Νομού), όσα περίπου και τα γαϊδούρια τα οποία χρησιμοποιούν οι χωρικοί αντί των βοδιών. Βέβαια, τα βόδια είναι τα ζώα που

χρειάζεται ο χωρικός περισσότερο, προκειμένου να διεκπεραιώσει σωστά και ευκολότερα την εργασία του, όμως όπως βλέπουμε είναι ελάχιστα σε σχέση με τα γιδοπρόβατα.

Τέλος, πρέπει να επισημανθεί ότι την περίοδο εκείνη τα ζώα δεν φορολογούνταν.

Περνώντας στα στοιχεία που αφορούν τον γεωργικό πληθυσμό, επισημαίνουμε ότι το 1861, με βάση τα στοιχεία της Στατιστικής της Γεωργίας, η επαρχία Άργους είναι η πολυπληθέστερη του Νομού Αργολίδος ως προς τον αγροτικό πληθυσμό με 5.100 γεωργούς, ποιμένες, εργάτες και κτηματίες.

Σύμφωνα με το διάγραμμα 11 το 13,5% του συνολικού πληθυσμού του Νομού Αργολίδος ασχολείται με τη γεωργία στην ευρύτερη έννοια της, δηλαδή είναι γεωργοί, κτηματίες, ποιμένες και εργάτες.

Προκύπτει λοιπόν, πως οι περισσότεροι κάτοικοι του Νομού Αργολίδος –6% του συνόλου– είναι γεωργοί. Ακολουθούν με 3,5% οι εργάτες (γεωργικοί εργάτες) και με 3,4% οι ποιμένες, ενώ οι κτηματίες αποτελούν μόνο το 1% του συνολικού πληθυσμού.

Διάγραμμα 11. Κατανομή γεωργικών επαγγελμάτων ανά περιοχή, 1861

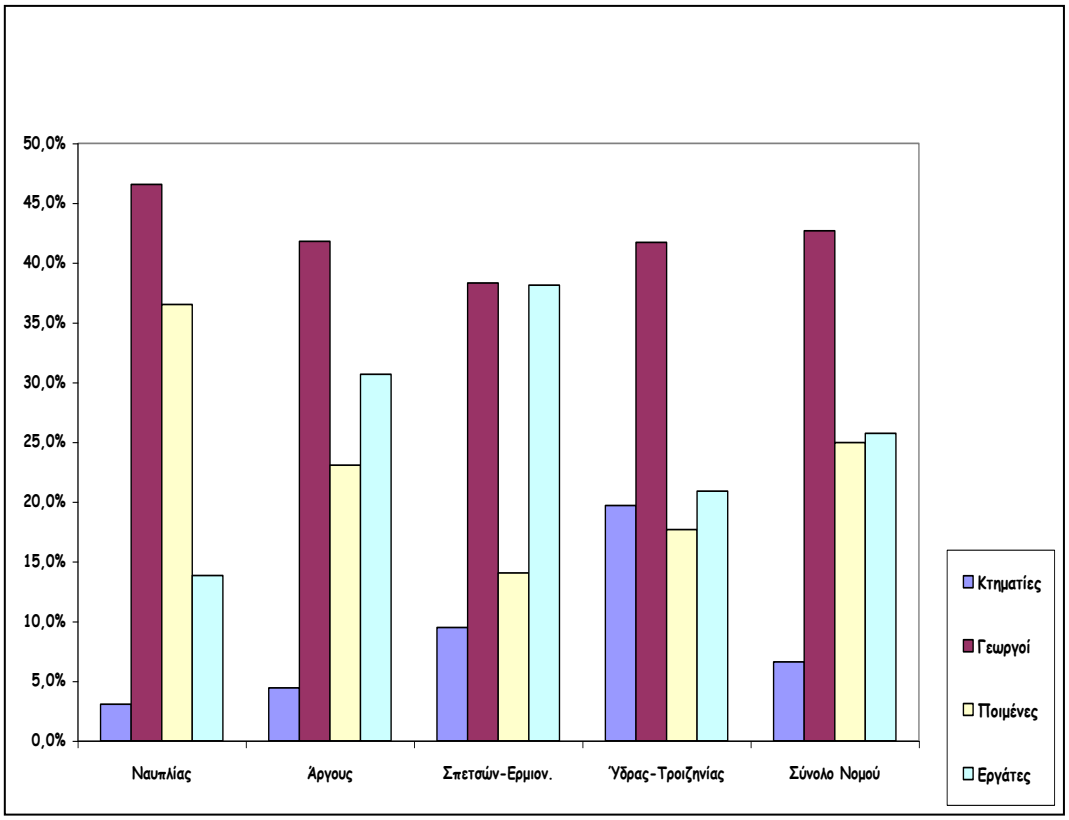

Πηγή Στατιστική της Γεωργίας, 1861

Εξετάζοντας τη συμμετοχή κάθε επαγγέλματος (γεωργών, κτηματιών, ποιμένων και εργατών) στο σύνολο του αγροτικού εργαζόμενου πληθυσμού, διαπιστώνεται ότι η εικόνα που δίνεται από τη Στατιστική της Γεωργίας του 1861 για τον αγροτικό πληθυσμό της Πελοποννήσου αλλά και του Βασιλείου της Ελλάδος ολόκληρου είναι σχεδόν ίδια, εφόσον οι περισσότεροι εργαζόμενοι είναι γεωργοί (67% για το Βασίλειο και 67,5% για την Πελοπόννησο), οι ποιμένες δεν ξεπερνούν το 17%, ενώ οι εργάτες (εργάτες γης) εμφανίζουν σχετικά χαμηλά ποσοστά (9% για το Βασίλειο της Ελλάδος συνολικά και 7% ειδικότερα για την Πελοπόννησο), συγκρίνοντάς τα με τα αντίστοιχα ποσοστά του Νομού Αργολίδος, όπως θα δούμε παρακάτω.

Ωστόσο, σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία φαίνεται να καταγράφονται στην Ελλάδα συνολικά περίπου 20.000 εργάτες γης, οι οποίοι φυσικά, εφόσον δε δηλώνονται ως γεωργοί ή κτηματίες, υποθέτουμε ότι δεν έχουν και στην κατοχή τους ζώα.

Πίνακας 29. Πληθυσμιακά δεδομένα κτηματιών, γεωργών, ποιμένων και εργατών των επαρχιών Νομού Αργολίδος και κατανομή επαγγελμάτων ανά επαρχία (%)

Περί των κτηματιών, γεωργών, ποιμένων και εργατών των επαρχιών του Νομού Αργολίδος					
Επαρχίες	**Κτηματίες**	**Γεωργοί**	**Ποιμένες**	**Εργάτες**	**Πληθυσμός**
Ναυπλίας	83	1255	984	373	15537
Άργους	226	2132	1177	1565	20724
Σπετσών & Ερμιονίδος	102	412	151	410	19579
Ύδρας & Τροιζήνος	264	559	237	280	19661
Σύνολο Νομού	**675**	**4358**	**2549**	**2628**	**75501**
Κατανομή αγροτικών επαγγελμάτων ανά επαρχία (%)					
Επαρχίες	**Κτηματίες**	**Γεωργοί**	**Ποιμένες**	**Εργάτες**	**Πληθυσμός**
Ναυπλίας	12%	29%	39%	14 %	21%
Άργους	33%	49%	46%	60 %	27%
Σπετσών & Ερμιονίδος	15%	9%	6%	16 %	26%
Ύδρας & Τροιζήνος	39%	13%	9%	11 %	26%
Σύνολο Νομού	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**

Διάγραμμα 12. Κατανομή αγροτικών επαγγελμάτων ανά επαρχία του Ν. Αργολίδος

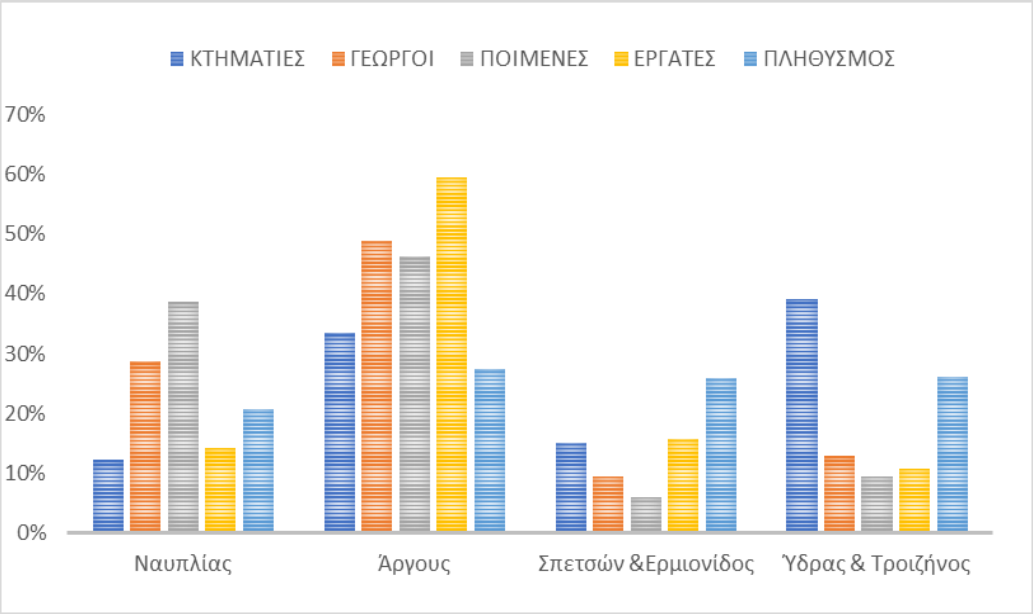

Όσον αφορά τον αγροτικό πληθυσμό του Νομού Αργολίδος, η πλειονότητα είναι γεωργοί (43%), ενώ ακολουθούν οι εργάτες με 26% και οι ποιμένες με 25%. Σε αυτό το σημείο είναι σημαντικό να αναφερθούμε στο υψηλό ποσοστό των εργατών, το οποίο δεν συναντάται στην Πελοπόννησο αλλά ούτε και στο Βασίλειο της Ελλάδος γενικότερα. Και τίθεται το ερώτημα: αν πρόκειται για εργάτες που απασχολούνται σε αγροτικές εργασίες, μήπως οι απογραφόμενοι δήλωσαν εργάτες αντί για γεωργοί, πράγμα που δεν συνέβη στους υπόλοιπους Νομούς.

Τέλος, παρατηρώντας κάθε επαρχία του Νομού Αργολίδος χωριστά διαπιστώνεται ότι στην επαρχία Ναυπλίας η πλειονότητα του αγροτικού πληθυσμού (46,6%) είναι γεωργοί, ενώ το 36% είναι ποιμένες και το 14% εργάτες. Οι κτηματίες αποτελούν το 3% του αγροτικού πληθυσμού μόνο. Η εικόνα δεν είναι ίδια για τις υπόλοιπες επαρχίες του Νομού. Στην επαρχία Άργους η πλειονότητα είναι γεωργοί (42%), αλλά μεγάλο ποσοστό,το 31%, είναι εργάτες (γεωργικοί) και το 23% ποιμένες.

Στην επαρχία Σπετσών και Ερμιονίδος ο αγροτικός πληθυσμός αποτελείται στην πλειονότητά του από γεωργούς (38,3%) και εργάτες (38,1%), οι κτηματίες είναι κατά περίεργο λόγο αυξημένοι (9,5%), ενώ οι ποιμένες αποτελούν το 14% του πληθυσμού μόνο, αφού ούτως ή άλλως έχουν και τα λιγότερα ζώα του Νομού. Στην επαρχία Ύδρας - Τροιζηνίας τα στοιχεία εμφανίζουν τους κτηματίες να αποτελούν το 20% του αγροτικού πληθυσμού της περιοχής, τους εργάτες το 21%, τους ποιμένες το 18% και φυσικά τους γεωργούς το 42%. Αυτό που συμπεραίνεται γενικά είναι ότι στον

Νομό Αργολίδος η πλειονότητα του αγροτικού πληθυσμού είναι γεωργοί, εργάτες σε γεωργικές εργασίες και κτηνοτρόφοι.

3. Συμπεράσματα 3ου Μέρους

Συνοψίζοντας τα κεφάλαια του Δεύτερου Μέρους καταλήγουμε στα παρακάτω όσον αφορά στην δομή και εξέλιξη του πληθυσμού του Νομού Αργολίδος και κατ' επέκταση των Επαρχιών του, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στα δεδομένα που αφορούν στο Δήμο Ναυπλίου και στην πρωτεύουσά του κατά τα έτη 1834 έως και 1861.

Σε γενικές γραμμές η εξέλιξη του πληθυσμού της Αργολίδας κατά την εξεταζόμενη περίοδο ακολουθεί την εξέλιξη του πληθυσμού της Ελλάδας η οποία χαρακτηρίζεται από μια επιταχυνόμενη δημογραφική αύξηση, ενώ αντιτίθεται και στο φαινόμενο της μετακίνησης των πληθυσμών προς τις ορεινές περιοχές αλλά και στη στασιμότητα της δημογραφικής επέκτασης που καταγράφηκε τον προηγούμενο αιώνα. Τα ποσοστά δημογραφικής αύξησης θα μπορούσαν να συγκριθούν με αυτά του ευρωπαϊκού χώρου κυρίως για το δεύτερο μισό του 19ου αι., ωστόσο δεν μπορεί να γίνει το ίδιο και για τον βαθμό αστικοποίησης και την εξέλιξή του, εφόσον τα δεδομένα αυτά είναι χαμηλότερα και αντανακλούν τα όρια και τις συνθήκες ενός διαφορετικού κοινωνικού μετασχηματισμού.

Η κατά Δήμους εξέλιξη του πληθυσμού του Νομού δείχνει ότι στους περισσότερους αυξάνεται ο πληθυσμός κατά τη διάρκεια της περιόδου 1834-1861, σε αντίθεση με τον πληθυσμό του Δήμου Ναυπλιέων ο οποίος φαίνεται για το συνολικό χρονικό διάστημα να μειώνεται με ρυθμό της τάξης του 0,77% ετησίως, ενώ η μείωση αφορά αποκλειστικά τη δεκαετία 1834-1844 (μείωση της τάξης του 4,03% ετησίως) επιβεβαιώνοντας τον δημογραφικό αντίκτυπο της μεταφοράς της πρωτεύουσας του ελληνικού κράτους από το Ναύπλιο στην Αθήνα.

Τα στοιχεία της απογραφής του 1834 καταδεικνύουν τον Δήμο Ύδρας (το νησί της Ύδρας, δηλαδή) ως πολυπληθέστερο Δήμο του Νομού, αφού το 21% του πληθυσμού του Νομού διαμένει εκεί, ενώ ακολουθεί ο Δήμος Ναυπλιέων με 18%. Τα δεδομένα της απογραφής του 1856 δείχνουν την τάση της συγκεκριμένης περιόδου, ότι δηλαδή 22 χρόνια μετά τη μεταφορά της πρωτεύουσας της Ελλάδος από το Ναύπλιο στην Αθήνα ουσιαστικά ο Δήμος του Ναυπλίου έχει χάσει τον πληθυσμό που άλλοτε κατοικούσε εκεί. Τα νησιά και ο Δήμος Άργους συγκεντρώνουν τους περισσότερους κατοίκους. Τέλος, με τα στοιχεία της απογραφής του 1861, φαίνεται ότι ο πληθυσμός

ισομοιράζεται με ποσοστά από 13% έως 14% στο σύνολο του Νομού ανάμεσα στους Δήμους Άργους, Ύδρας, Σπετσών και Ναυπλίου.

Η απογραφή του 1861 δεν ενδείκνυται ως προς την διαθεσιμότητα στοιχείων κατάλληλων στην εξαγωγή όλων των δημογραφικών δεικτών. Συνεπώς, η μελέτη επικεντρώνεται στην αποτύπωση των πληθυσμιακών στοιχείων. Βάσει των αναλύσεων προκύπτουν τα παρακάτω:

Ο πληθυσμός τόσο για το σύνολο του Νομού όσο και για όλες τις επαρχίες του είναι νέος πληθυσμός, ο οποίος αποτυπώνεται σε πυραμίδες τριγωνικής μορφής, οι οποίες αντιστοιχούν σε πληθυσμούς με μεγάλα ποσοστά γεννητικότητας και θνησιμότητας. Ο Δείκτης Αναλογίας Φύλων διαφοροποιείται κατά επαρχία και ηλικία. Κοινός παρονομαστής είναι η υπεροχή των γυναικών στις ηλικίες 19-30 ετών με εξαίρεση την επαρχία Ναυπλίας. Το γεγονός αυτό, όπως αναφέρθηκε, οφείλεται είτε σε ψευδή δήλωση της ηλικίας των ανδρών, ώστε να αποφύγουν στράτευση και φορολογικά βάρη, είτε στο ότι είναι ναυτικοί είτε στο ότι μεταναστεύουν σε μεγαλύτερα αστικά κέντρα ή στο εξωτερικό.

Το τελευταίο φαινόμενο είναι ιδιαίτερα έντονο στις επαρχίες Σπετσών - Ερμιονίδος και Τροιζηνίας στις οποίες οι γυναίκες υπερτερούν στις περισσότερες ομάδες ηλικιών, γεγονός που ερμηνεύεται από την ενασχόληση των κατοίκων των επαρχιών αυτών με τη ναυτιλία.

Στις γεροντικές ηλικίες 71+ ετών, με εξαίρεση την επαρχία Ναυπλίας υπερτερούν οι γυναίκες, γεγονός που καταδεικνύει μεγαλύτερη θνησιμότητα των ανδρών και μεγαλύτερο μέσο όρο ζωής των γυναικών αντίστοιχα.

Αναφορικά με την κατανομή του πληθυσμού ανά Δήμο και οικογενειακή κατάσταση το έτος 1861 σε επίπεδο επαρχίας και συγκριμένα στην επαρχία Ναυπλίας παρατηρείται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό άγαμων ανδρών (67%) της επαρχίας έχει απογραφεί στον Δήμο Ναυπλίας καθώς και ότι ο Δήμος Ναυπλίας μαζί με τους Δήμους Άργους και Ύδρας έχουν τα χαμηλότερα ποσοστά έγγαμων γυναικών και τα υψηλότερα ποσοστά γυναικών που χηρεύουν.

Αναλυτικότερα, στην πόλη του Ναυπλίου, το 71% των ανδρών είναι άγαμοι, ενώ οι μισές γυναίκες της πόλης είναι έγγαμες. Συγκεκριμένα, από τα στοιχεία φαίνεται ότι 1.383 γυναίκες είναι έγγαμες στο Ναύπλιο, ενώ οι άνδρες που βρίσκονται στην αντίστοιχη οικογενειακή κατάσταση είναι μόνο 649. Αυτή η μεγάλη διαφορά εικάζεται ότι οφείλεται στην μη καταγραφή των στρατιωτικών και των αποδημούντων ναυτικών ανά ηλικία και οικογενειακή κατάσταση, οι οποίοι αν και δηλώθηκαν από τους

λιμενάρχες και καταγράφηκαν ως αριθμός ανδρών στην απογραφή, ωστόσο δεν υπολογίστηκαν στην περίπτωση των πινάκων που αφορούσαν τόσο τον πληθυσμό κατά οικογενειακή κατάσταση όσο και κατά ηλικία.

Το σύνολο του εργατικού δυναμικού του Νομού Αργολίδος ανέρχεται σε 22.768 άτομα (το 30% του συνολικού πληθυσμού του Νομού), τα οποία «σχεδόν» ισοκατανέμονται στις τέσσερις επαρχίες, ενώ για την επαρχία Ναυπλίας τα δεδομένα της απογραφής του 1861 αναδεικνύουν τον ίδιο δείκτη οικονομικής δραστηριότητας (30%) ανά Δήμο, εκτός από τον Δήμο Μινώας για τον οποίο ο αντίστοιχος δείκτης ανέρχεται στο 41%.

Στο σύνολο του Νομού κύριο επάγγελμα των εργαζομένων κατοίκων φαίνεται να είναι η ναυτιλία. Το 22% των κατοίκων είναι ναυτικοί του εμπορικού ναυτικού η πλειονότητα των οποίων καταγράφεται ως είναι αναμενόμενο στις επαρχίες Σπετσών και Ερμιονίδος και Ύδρας και Τροιζηνίας. Ακολουθούν οι γεωργοί που αποτελούν το 19% των εργαζομένων και οι βιομήχανοι (βιοτέχνες) με ποσοστό 13%.

Στην επαρχία Ναυπλίας η πλειονότητα του εργατικού δυναμικού είναι γεωργοί (26%) και ποιμένες (20%), ενώ ο τομέας της βιοτεχνίας συγκεντρώνει το 16,5% περίπου των εργαζομένων.

Οι κύριοι τομείς στους οποίους δραστηριοποιούνται οι κάτοικοι που απογράφονται στον Δήμο Ναυπλίας είναι η βιοτεχνία και ακολουθούν η γεωργία-κτηνοτροφία η οποία προφανώς και αφορά στην αγροτική ενδοχώρα του δήμου, ενώ φαίνεται να καταγράφονται και αρκετοί υπηρέτες εκ των οποίων κάποιοι προσλαμβάνονταν για αγροτικές εργασίες. Διαπιστώνεται επίσης ότι σε Υπηρεσίες Υγείας απασχολείται μόνο το 0,4% του πληθυσμού της επαρχίας,

Το Ναύπλιο φανερώνει για ακόμα μια φορά τον αστικό του χαρακτήρα μέσα από την επαγγελματική δραστηριότητα των κατοίκων του.

Πέραν του γεγονότος ότι η πλειονότητα των κατοίκων είναι στρατιωτικοί ή αποδημούντες ναυτικοί, λόγω του ρόλου της πόλης, το Ναύπλιο έχει πολλούς βιοτέχνες και μεγαλεμπόρους, κτηματίες -αν και ο αριθμός τους είναι μικρός ωστόσο υποδηλώνει την κοινωνική και οικονομική βαρύτητα του όρου κτηματίας στο Ναύπλιο-, πολλούς επιστήμονες, ενώ οι μόνοι τέσσερις (4) ιατροί της επαρχίας και οι πέντε (5) φαρμακοποιοί φαίνεται να κατοικούν στον Δήμο Ναυπλίου.

Μέρος 4. Η Υγεία

1. Μελέτη Νοσολογίας

1.1 Γενικά

Ερευνητικές εργασίες στην Ελλάδα και στο εξωτερικό που αφορούν στη νοσολογία έγιναν πολύ πριν τον 19ο αιώνα και –παρά την εξέλιξη της ιατρικής και ειδικότερα της διερεύνησης των αιτιών των ασθενειών καθώς και των τρόπων ίασής τους– αρκετά συχνά κινήθηκαν στο πλαίσιο αλληλεπίδρασης νοσολογίας και περιβάλλοντος χώρου.

Στο έργο του Ιπποκράτη *Περί Ανέμων, Υδάτων και Τόπων* θα ανατρέχουν συνεχώς οι ιατροί αυτοί που θέλουν να μελετήσουν την επιρροή του κλίματος πάνω στον άνθρωπο. Ο Ιπποκράτης περιγράφει με κάθε λεπτομέρεια τις επιδημικές αρρώστιες και συμβουλεύει κυρίως τους ιατρούς-ταξιδιώτες να μην εστιάζουν την προσοχή τους μόνο στις διαφορετικές ηλικίες, φύλα και ιδιοσυγκρασίες αλλά και –επιμένει ιδιαίτερα– στα ήθη και έθιμα καθώς και στον τρόπο ζωής των αρρώστων. Μάλιστα, επισημαίνει συνετά πως η σύσταση του αέρα δεν αρκεί να εξηγήσει το γιατί οι επιδημικές αρρώστιες είναι πιο βαριές για τους μεν και όχι για τους δε. Το πρώτο, υποστηρίζει ο Ιπποκράτης, που θα πρέπει να κάνει κάθε νέος ιατρός ο οποίος πηγαίνει σε έναν τόπο που δεν γνωρίζει, προκειμένου να ασκήσει το επάγγελμά του (την τέχνη του), είναι να εξετάσει με προσοχή την έκθεση της πόλης στους ανέμους και στα διαφορετικά ηλιοβασιλέματα και ανατολές του ήλιου, εφόσον υπάρχει μεγάλη διαφορά ανάμεσα σε μια πόλη εκτεθειμένη στον βορρά με μια άλλη στον νότο, ανάμεσα σε μια πόλη προσανατολισμένη στην ανατολή και σε μια άλλη στη δύση. Θα πρέπει επίσης να εξετάσει την ποιότητα του πόσιμου ύδατος, τη σύσταση του εδάφους και τη διατροφή των κατοίκων (Κοραής, 1800 και 1816).Από κάθε ένα από όλα τα παραπάνω και από τον συνδυασμό τους ο ιατρός μπορεί να συμπεράνει για το ποια νοσήματα μαστίζουν την πόλη, ποια είναι η σχέση των κατοίκων με το περιβάλλον που κατοικούν και ποια επίδραση ασκεί το περιβάλλον στη διαμόρφωση του σώματος και του χαρακτήρα των κατοίκων. Επίσης, για τον Ιπποκράτη, σημαντική είναι η επίδραση των μετεωρολογικών φαινομένων και των ατμοσφαιρικών μεταβολών στην υγεία των ανθρώπων και στην ανάπτυξη των νοσημάτων. Τέλος, ανακεφαλαιώνοντας, ο Ιπποκράτης αποφαίνεται ότι στη σωματική και ψυχική διαμόρφωση κάθε λαού επιδρά το κλίμα του τόπου και οι κοινωνικές και πολιτικές συνήθειες.

Βασιζόμενοι στο έργο του Ιπποκράτη πολλά γράφτηκαν αργότερα για την ιδιαίτερη σχέση περιβάλλοντος - ανθρώπων και ασθενειών τους. Η έκφραση όλων των παραπάνω οδηγεί στα τέλη του 18ου αιώνα στη γέννηση της ιατρικής τοπογραφίας (topographie medicale), μιας επιστήμης που διαχέεται σε όλη την Ευρώπη και, παρότι κάνει τότε τα πρώτα της βήματα, διέπεται ήδη από κανόνες.

Συγκεκριμένα, από το 1797 ο Γερμανός Leonhard Ludwig Finke δημοσιεύει κανόνες για τα στοιχεία που πρέπει να περιλαμβάνει η ιατρική τοπογραφία (Rosen, 1946, σ. 527–538). Αργότερα, ο Lachaise στην εισαγωγή του βιβλίου του *La topographie medicale de Paris* αναφέρεται κυρίως στη δομή που ακολούθησε η συγγραφή της ιατρικής τοπογραφίας του Παρισιού (1822, σ. 22-24), χωρίζοντάς τη σε πέντε μέρη: α) τη θέση της πόλης, την έκτασή της, τη φυσιογνωμία της και το κλίμα της στις διάφορες εποχές του χρόνου, β) τη φυσική ιστορία της, γ) τη μελέτη των διαφόρων αιτιών που μπορεί να έχουν επίδραση στην υγιεινή της πόλης (ποταμοί, στάσιμα νερά, δάση αλλά και δομή των κατοικιών, διάταξη των δρόμων, επιρροή της οδοποιίας και της τοποθεσίας των νεκροταφείων στον ατμοσφαιρικό αέρα καθώς και λεπτομερής καταγραφή της δημόσιας και ιδιωτικής υγιεινής), δ) τη φυσική κίνηση του πληθυσμού, τον αριθμό των κατοίκων, των γεννήσεων, των θανάτων, των γάμων, τωνηθών τους καθώς και οποιασδήποτε ιατρικής ή ιατροφιλοσοφικής αντίληψη συνδέεται με τα παραπάνω και με τη σωματική και ηθική συγκρότηση των κατοίκων και την επιρροή όλων αυτών στις αιτίες, τη φύση και την εξέλιξη των ασθενειών, και τέλος ε) τη συσχέτιση των ασθενειών με τις κύριες εποχές του έτους. Είναι αξιοσημείωτο ότι στη συγκεκριμένη μελέτη γίνεται απλή αναφορά στα «κτίρια του πόνου», όπως ό ίδιος χαρακτηρίζει τα νοσοκομεία.

Φαίνεται λοιπόν πως ο νέος γιατρός που θα τον καλούσαν σε μια περιοχή, κατά τον 19ο αιώνα, θα έπρεπε να έχει ακριβή γνώση όλων αυτών που περιέβαλλαν τους κατοίκους της, προκειμένου να προκειμένου να διακριθεί και να ξεχωρίσει στο επάγγελμά του (Lachaise, 1822, σ. 4).

1.2 Ιστορική αναδρομή της Ιατρικής Γεωγραφίας (Geographie Medicale) – Σχετική βιβλιογραφία έως τον 19ο αιώνα

Μέσα από το άρθρο του Mirko Drazen Grmek «Geographie medicale et histoire des civilizations» (ιατρική γεωγραφία και ιστορία των πολιτισμών), που δημοσιεύθηκε το 1963 στο περιοδικό *Annales*, ερχόμαστε σε επαφή με την επιστήμη της ιατρικής

γεωγραφίας,την οποία ο Grmek περιγράφει ως επιστήμη συνένωσης που αναδεικνύει ταυτόχρονα την ιατρική και τη γεωγραφία. Η επιδημιολογία και η παθολογία επωφελούνται από τις μεθόδους και τα ιδιαίτερα δεδομένα της γεωγραφίας και αντίστροφα της διαθέτουν πληροφορίες ιατρικού τύπου. Συγκεκριμένα, η ιατρική γεωγραφία μελετά την κατανομή των ασθενειών στον χώρο και τα τοπικά χαρακτηριστικά της εξέλιξης της παθολογίας. Επίσης, προτείνει τη μελέτη των αιτιών των ασθενειών και των συνθηκών της κατανομής τους καθώς και τις νοσολογικές τους παραλλαγές (Grmek, 1963, σ.1071).

Ο συγγραφέας αναφέρει ότι οι γεωγραφικοί παράγοντες που διέπουν την υγεία του ανθρώπου είναι βασικά φυσικοί παράγοντες (facteurs physiques): το κλίμα, το ανάγλυφο και τα χαρακτηριστικά του εδάφους, οι συνθήκες ύδρευσης, η χλωρίδα και η πανίδα, η κατανομή διάφορων μικροοργανισμών κ.λπ. Η επιρροή αυτών των γεωγραφικών παραγόντων στην υγεία μπορεί να είναι άμεση ή έμμεση. Σε αυτούς προστίθενται και οι κοινωνικοί παράγοντες, οι επιρροές της κοινωνικής ζωής. Το είδος της ζωής, η πυκνότητα του πληθυσμού και άλλα δημογραφικά φαινόμενα, η κατοικία, το επίπεδο και η κατάσταση της οικονομίας, τα ήθη και έθιμα, η διοικητική οργάνωση κ.λπ., όλα αυτά αντανακλούν στην παθολογία των ανθρωπίνων ομάδων (Grmek, 1963, σ. 1072). Αυτοί οι φυσικοί/βιολογικοί και κοινωνικοί παράγοντες που αναφέρθηκαν παραπάνω, στο σύνολό τους, σχηματίζουν ένα σύμπλεγμα, του οποίου δεν είναι εύκολο να εκτιμηθούν όλες οι αλληλεπιδράσεις. Επιπλέον, μελετώντας την κατανομή των ασθενειών στο χώρο θα πρέπει να συμπεριλάβουμε και τον χρονικό παράγοντα. Η ιατρική γεωγραφία χρησιμοποιεί ιστορικά στοιχεία και –επιμένει σε αυτό ο συγγραφέας – μπορεί να βοηθήσει πολύ στη μελέτη της ιστορίας των πολιτισμών.

Στην ιστορική αναδρομή της πορείας της ιατρικής γεωγραφίας –ή αλλιώς ιατρικής τοπογραφίας –ο Grmek ως πρώτο σύγγραμμα αφιερωμένο στα θέματά της θεωρεί ένα κομμάτι του Corpus Hippocraticum γνωστό με τον τίτλο *Περί αέρων, υδάτων και τόπων* (Littre, 1839). Μάλιστα, τα βιβλία του Ιπποκράτη (460-377 π.χ.) *Επιδημίες*, και κυρίως οι τόμοι Ι και ΙΙΙ, αποτελούν μια τέλεια συλλογή των φαινομένων που αφορούν την ιατρική γεωγραφία. Επίσης, ο Αριστοτέλης (384-322 π.Χ.) μιλά για την επιρροή του κλίματος στον πολιτικό χαρακτήρα (temperament) (Politique, 1. VII). Αλλά και αργότερα, στην περίοδο της Αναγέννησης, ο ιατρός Paracelse (1493-1541) δηλώνει ότι ο ιατρός «πρέπει να είναι ένας κοσμογράφος», να ταξιδεύει και να μελετά επί τόπου τις τοπικές διαφορές των ασθενειών» (Grmek, 1963, σ. 1074).

Από τον 17ο αιώνα αυξάνεται συνεχώς ο αριθμός των γιατρών που προσπαθούν να περιγράψουν τις ασθένειες και την υγειονομική κατάσταση πόλεων, επαρχιών ακόμα και ολόκληρων ευρωπαϊκών εθνών. Την αρχή αυτών των «ιατρικών τοπογραφιών» (topographies medicales) την κάνει ο Caroli Claromontius το 1672 μεένα έργο για τις ασθένειες στην Αγγλία, το *De aere, locis et aquis terrae Angliae; Deque morbis Anglorum vernaculis* (τίτλος σαφώς επηρεασμένος από το έργο του Ιπποκράτη) (Grmek, 1963, σ. 1075, Clermont, 2010). Τον επόμενο αιώνα, τον 18ο, ο Gaspar Casal (1680-1759) δημοσιεύει την ιατρική τοπογραφία της Ισπανίας το 1762(Casal, 1762). Ακολουθεί ο γάλλος ιατρός Jean Jacques Menuret de Chambaud (1733-1815) που γράφει την ιατρο - τοπογραφική ιστορία του Παρισιού το 1786 (Menuret de Chambaud, 1786), ο Claude Lachaise με την *Topographie Medicale de Paris* (Lachaise, 1822) και πολλοί άλλοι μετά από αυτόν. Ευρύτερα, για τη Γαλλία το πρώτο συστηματικό έργο που αφορά την τοπική παθολογία και την επιρροή των εποχών στην υγεία των ανθρώπων είναι του Joseph-Jean-Francois Fuster (1801-1876) (Fuster, 1840). Υπάρχουν επίσης διάφορες μελέτες εκείνης της εποχής που αφορούν στη Γερμανία. Άξια αναφοράς είναι και η μελέτη του Daniel Drake (1785-1852) για την ιατρική τοπογραφία της κοιλάδας του Μισσισσιπή (Drake, 1850-1855). Γενικότερα, η βιβλιογραφία εκείνης της εποχής για την ιατρική τοπογραφία συγκεκριμένων περιοχών είναι ευρεία (βλ. Pauly, 1874).

Στον τομέα της ιατρικής τοπογραφίας η παράδοση του 18ου αιώνα φθάνει στο απόγειό της μέσω του Γερμανού Leonhard Ludwig Finke (1747-1837), ο οποίος το 1792 εκδίδει τον πρώτο τόμο του έργου του *Essai d'une geographie generale medico-pratique.* Ο Finke ακολουθεί τις ιδέες του συμπατριώτη του Johann Peter Frank (1745-1821), εισηγητή της έννοιας της «ιατρικής αστυνομίας». Ακόμα και στην εποχή του – αναφέρει ο συγγραφέας του άρθρου Grmek (1963, σ. 1077)– οι υγιεινολόγοι θεωρούσαν «αριστούργημα» τον τρόπο με τον οποίο ο Frank εξέταζε τη επιρροή του φυσικού, βιολογικού και κοινωνικού περίγυρου στην ανθρώπινη υγεία και τον τρόπο με τον οποίο αντλούσε από τα αποτελέσματα τα μέτρα που έπρεπε να παρθούν, ώστε να βελτιωθεί υγειονομική κατάσταση ενός πληθυσμού (αν και ο Finke υποστηρίζει ότι τα στοιχεία που αναφέρει ο Frank ισχύουν μόνο για τους κατοίκους της δυτικής και κεντρικής Ευρώπης).

Αν θέλουμε να εφαρμόσουμε τους κανόνες της ιατρικής γεωγραφίας σε όλες τις χώρες του κόσμου θα πρέπει καταρχήν να γνωρίζουμε τις γεωγραφικές, κοινωνικές και ιατρικές ιδιαιτερότητες της κάθε περιοχής. Εδώ τίθεται και το θέμα των κανόνων

που θέτουν οι Γερμανοί και δημοσιεύει ο Finke το 1795 σαν εισαγωγή στον τρίτο τόμο του μεγάλου του έργου, μια μεθοδολογική μελέτη πάνω στον καλύτερο τρόπο με τον οποίο μπορείς να συνθέσεις μια «ιατρο-τοπογραφική περιγραφή» μιας περιοχής. Μέσω αυτού ο Finke προτείνει στους ιατρούς συγκεκριμένους κανόνες και ένα μοντέλο ιατρικής τοπογραφίας η οποία ακολουθήθηκε από πολλούς συγγραφείς, κυρίως Γερμανούς. Αυτό που προτείνει ο Finke (η σύνθεσή του) είναι μια συστηματοποίηση των περιγραφών (Grmek, 1963, σ. 1078), η οποία όμως δεν είναι ιδιαίτερα επεξηγηματική. Στο σημείο αυτό επανερχόμαστε στον Grmek ο οποίος στο άρθρο του στα *Annales* αναφέρει πως «η επιθυμία –η δοξασία– της ιατρικής γεωγραφίας κατά τη διάρκεια όλου του 19ου αιώνα είναι να γίνει μια επιστήμη ερμηνείας, ένα μάθημα που παρακολουθεί και ανακαλύπτει τις σχέσεις αιτίας-αποτελέσματος στα γεωγραφικά και φυσιοπαθολογικά φαινόμενα» (Grmek, 1963, σ. 1078).

Συνεχίζοντας, ο Grmek αναφέρει ότι υπήρξε ένα ρεύμα γάλλων και άγγλων φιλοσόφων προς την παραπάνω κατεύθυνση. Ωστόσο, ο κύριος εκπρόσωπος αυτής της φιλοσοφικής άποψης (σύμφωνα με τον συγγραφέα) ήταν ο Pierre Jean Georges Cabanis (1757-1808) ιδίως μέσα από το έργο του *De l'influence des climats sur les habitudes morales* (Cabanis, 1802, σ. LXXVIII). Ο Cabanis στο έργο του αναλύει την αλληλεξάρτηση του κλίματος, της φυσιολογίας, της φύσης των ασθενειών, της ιδιοσυγκρασίας και της κοινωνικής ζωής. Δίνει την έννοια του κλίματος / τουπεριβάλλοντος ως «το σύνολο των φυσιολογικών και φυσικών (naturelles et physiques) περιστάσεων μέσα στις οποίες ζούμε σε κάθε τόπο». Σύμφωνα με αυτόν, οι ασθένειες που έχουν συνέπειες σε διανοητικές δραστηριότητες και κατά συνέπεια στην πορεία της ιστορίας (όπως οι φλεγμονές του εγκεφάλου ή των αναπαραγωγικών οργάνων ή του πνεύμονα) είναι ίδιες σε κάποιες χώρες και σε κάποια κλίματα-περιβάλλοντα (Cabanis, 1802, σ. LXXVII).

Ο Claude Lachaise το 1822 στην εισαγωγή του στην *Topographie Medicale de Paris* (σελ. 8) παραθέτει ένα πολύ σημαντικό κομμάτι για την ιατρική γεωγραφία από τον Julien Joseph Virey που είχε εκδοθεί το 1817 στο Dictionnaire des Sciences Medicales, στο τεύχος 18 (Virey, 1817):

Αυτός είναι ο άνθρωπος πάνω στη γη….αν είναι ο κυρίαρχος σχεδόν όλων, και αυτός ο ίδιος αλλάζει περισσότερο ή λιγότερο από τη χρήση όλων αυτών… Ο αέρας, η γη, το έδαφος , η ζέστη, το κρύο, η ημέρα , η νύχτα, η δίαιτα με λαχανικά ή κρεατικά, η σάρκα του κρέατος ή του ψαριού, τα δημητριακά, τα φρούτα, το ύφασμα από μετάξι ή

από βαμβάκι ή από λινό όλα αυτά αλλάζουν, διεγείρουν, επιβραδύνουν την αρμονία των λειτουργιών μας. Και αν θεωρούμε ακόμη ότι αυτές οι γόνιμες πεδιάδες είναι κατάλληλες για τη γεωργία, για πολιτισμένη ζωή, ενώ η άνυδρη οροσειρά, ή αυτή η έρημος δεν μπορεί να θρέψει παρά μόνο πρωτόγονους πληθυσμούς, και ότι τα ποτάμια με τα ψάρια, τα νησιά, το αρχιπέλαγος ενέχουν μια ζωή εμπορική και ναυτιλιακή, καταλαβαίνουμε πώς ο άνθρωπος δεν είναι στη γη παρά ότι τον έκανε η φύση. Δημιουργεί με βάση τη φύση τους θεσμούς του, αλλάζει του νόμους ακολουθώντας τις συνθήκες στις οποίες η φύση τον τοποθετεί, εμφανίζει ενδημικές νόσους εντοπισμένες σε κάθε τόπο…. Αν αλλάξει τόπο και πάει να κατοικήσει κάπου αλλού είναι αναγκασμένος να εγκλιματιστεί ή να χαθεί…

Βέβαια, ο πραγματικός θεμελιωτής της ιατρικής γεωγραφίας ως επεξηγηματικής επιστήμης είναι ο Γάλλος στρατιωτικός ιατρός Jean-Christian-Marc Boudin (1806-1867). Σύμφωνα με τον Boudin (1843), η ιατρική γεωγραφία έχει ως αντικείμενο την κατανόηση των αλλαγών που αποτυπώνονται σε έναν οργανισμό από την επιρροή του κλίματος, τη μελέτη των νόμων που επικρατούν στην κατανομή των ασθενειών σε διάφορα μέρη της γης καθώς και τις τοπογραφικές σχέσεις μεταξύ τους. Ο Boudin μελετά τις αρρώστιες υπό το πρίσμα της τοπογραφίας και αναφέρει ότι η μελέτη της ιατρικής γεωγραφίας υπηρετεί με τον καλύτερο τρόπο όχι μόνο τη νοσολογία και τη θεραπευτική αλλά και τη δημόσια υγιεινή. Λίγο αργότερα, το 1884, μπαίνει το θέμα της πρόληψης με τον Poincare, ο οποίος είναι πεπεισμένος ότι «κανείς δεν τοποθετεί ιδιαίτερα την ιατρική γεωγραφία στην υπηρεσία της υγιεινής και της πρόληψης» (Poincare, 1884, σ. 3).

Εντωμεταξύ, ο γεννημένος το 1817 εβραίος ιατρός Hirsch παθιάζεται με την ιστορία της ιατρικής και –σύμφωνα με τον Grmek (1963, σ. 1091)– στη μελέτη του *Handbook of geographical and historical pathology* (1883-86) αναφέρει ότι η ιατρική γεωγραφία ως επιστημονικό πεδίο προσεγγίζεται με δύο μεθόδους: 1) μέσω της μελέτης από γεωγραφική άποψη, αναλύοντας/ αντισταθμίζοντας ανά χώρα από τη μια μεριά τα εθνικά χαρακτηριστικά επίγειων, κλιματικών, βιολογικών και κοινωνικών παραγόντων και από την άλλη των φυσιολογικών και παθολογικών ιδιαιτεροτήτων των κατοίκων. Σε αυτού του είδους τη μελέτη ο Hirsch δίνει το όνομα της εξειδικευμένης ιατρικής γεωγραφίας, όνομα που αντιστοιχεί σε αυτό που ονομάζουμε ιατρική τοπογραφία της οποίας κύριος πρωταγωνιστής και θεμελιωτής είναι ο Finke, 2) μέσω της μελέτης της ιατρικής γεωγραφίας από ανθρωπολογική πλευρά, δηλαδή γνωρίζοντας- αναλύοντας κάθε «φυσιολογικό» και παθολογικό χαρακτηριστικό σε

σχέση με τις μεταβολές που οφείλονται σε γεωγραφικούς παράγοντες. Επίσης, στο βιβλίο του με τίτλο *Handbook of geographical and historical pathology,* ο Hirsch διαχωρίζει τα κεφάλαια με βάση τις ασθένειες, τις οποίες διακρίνει σε τρία είδη: 1) τις οξείες λοιμώδεις νόσους, 2) τις χρόνιες νόσους στις οποίες συγκαταλέγει τη λέπρα, τη σύφιλη, το σκορβούτο κ.λπ, και 3) τις νόσους των οργάνων. Όπως αναφέρει ο Gmerk, η θεωρία του Hirsch φάνηκε πολύ χρήσιμη τόσο στους γιατρούς όσο και στους ιστορικούς και τους γεωγράφους.

Στο άρθρο του περί ιατρικής γεωγραφίας ο Grmek αναφέρει επίσης (1963, σ. 1091) ότι η ιστορία ενός τόπου σε μεγάλο βαθμό έχει καθοριστεί από ασθένειες που «[…]ερήμωσαν μεγάλες περιοχές, σταμάτησαν πολέμους ή καθόρισαν την εξέλιξή τους, άφησαν το αποτύπωμά τους στην οικονομική και πολιτική ζωή, τη θρησκεία, τη φιλοσοφία ακόμα και την επιστήμη», αλλά και από την ανθρωπογεωγραφία του, εφόσον «οι ασθένειες επιφέρουν οικονομικές συνέπειες ιδιαίτερα βαριές και από την άλλη η συχνότητα και η κατανομή τους εξαρτώνται από οικονομικούς παράγοντες».

Στα τέλη του 19^{ου} αι. αρχές 20^{ού} αι. η ιατρική γεωγραφία υπέστη πλήγμα που οφειλόταν τόσο στην ανακάλυψη των παθογενών μικροοργανισμών και την ενοχοποίησή τους για τις επιδημίες περισσότερο από τις συνέπειες του περιβάλλοντος χώρου σε αυτές, όσο και στον θρίαμβο της ανακάλυψης και της εξέλιξης της παθολογοανατομίας (Grmek, 1963, σ. 1085). Ωστόσο, από εκείνη την εποχή και μετά η ιατρική γεωγραφία παύει να συνιστά παρακλάδι της ανθρωπογεωγραφίας και συνιστά από μόνη της ένα νέο επιστημονικό πεδίο.

Στο ίδιο άρθρο του ο Grmek (σελ. 1091) αναφέρεται στο γεγονός ότι «[…] σημαντικό τελικά δεν είναι να μελετήσουμε τις επιπτώσεις των ασθενειών στη μακρά διάρκεια, αλλά να αναδείξουμε την ιστορική αναγκαιότητα της ενδημικότητας και της μετανάστευσης των ασθενειών […]» και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι «η ιστορία και η γεωγραφία είναι χρήσιμες στην επιδημιολογία, αλλά και η επιδημιολογία θα μπορούσε με τη σειρά της «να προσκομίσει χρήσιμες εξηγήσεις στα ιστορικά φαινόμενα».

1.3 Η ιατρική τοπογραφία στην Ελλάδα

1.3.1 Εξέλιξη της ιατρικής τοπογραφίας στην Ελλάδα

Σε αυτό το πλαίσιο και κατά τη διάρκεια της άνθισης αυτής της νέας επιστήμης που αφορούσε τις μελέτες των ιατρών κατά την παραμονή τους σε διάφορα μέρη, εκδίδεται

το 1809 Ιατροτοπογραφική μελέτη για το νησί της Τήνου από τον ιατρό Μάρκο-Φίλιππο Ζαλλόνη (1782-1850), με τον τίτλο *Voyage a Tine, l'une des îles de l'archipel de la Grece. Suivi d'un traite de l'asthme* (Ταξίδι στην Τήνο. Συνοδεύεται από μελέτη για το άσθμα) (Zallony, 1809). Πρόκειται για μια από τις πρώτες μελέτες μιας περιοχής της Ελλάδας με τους κανόνες της ιατρικής τοπογραφίας και αποτέλεσε παράδειγμα προς μίμηση για πολλούς μετέπειτα ιατρο-μελετητές της ελληνικής τοπογραφίας. Στην εισαγωγή του ο Zallony αναφέρεται στη σχεδόν «επιπόλαιη» συγγραφή κειμένων από διάφορους περιηγητές στην Ελλάδα οι οποίοι μιλούν για τους Έλληνες, τα ήθη και τα έθιμά τους, δίχως να εμβαθύνουν στη μελέτη τους και στηριζόμενοι σε αυτά που οι ίδιοι (οι Έλληνες) θα τους πουν για τους εαυτούς τους.

Στο εγχειρίδιο του ο συγγραφέας, ο οποίος κατάγεται από την Τήνο, αναφέρεται αρχικά στην αρχαία ιστορία της περιοχής και στην τότε πολιτική κατάσταση που επικρατούσε στο νησί. Στη συνέχεια, μιλά για την τοπογραφία της περιοχής, το κλίμα (περιβάλλον-le climat), τα νερά, τα ορυκτά, τα ποτάμια, τις λίμνες, τις θάλασσες, για την παραγωγή, τα λαχανικά, τα ζώα, τους κατοίκους και τα παιδιά τους, την εκπαίδευσή τους, τη διατροφή τους, την ένδυσή τους, τα ήθη και έθιμά τους, τις εργασίες τους, τις προλήψεις τους και τέλος για τις κύριες ασθένειες που επικρατούν ανά εποχή και για την ίασή τους με εμπειρικές ή ιατρικές μεθόδους. Ο συγγραφέας αναφέρει ότι προσπάθησε να περιγράψει τα παραπάνω με κάθε λεπτομέρεια, προκειμένου να δοθεί μια πλήρης εικόνα για το καθετί. Αυτήν ακριβώς τη διαφορά επισημαίνει συγκριτικά με τους περιηγητές, οι οποίοι παραθέτουν τελείως επιφανειακά πληροφορίες για κάθε περιοχή που επισκέπτονται.

Στη συνέχεια, το 1827, ο Alphonse Ferrara εκδίδει μελέτη με τίτλο *Coup d'oeil sur le maladies les plus importantes qui regnent dans une des iles les plus celebres de la Grece où Topographie medicale de l'ile de Leucade ou Sainte Maure* (Μια ματιά στις πιο σημαντικές ασθένειες που επικρατούν σε ένα από τα πιο διάσημα νησιά της Ελλάδας ή ιατρική τοπογραφία της Λευκάδας) η οποία έχει ως αντικείμενο τη νοσολογία της Λευκάδας κατά το διάστημα παραμονής του στο νησί ως ιατρός του αγγλικού στρατού και του νοσοκομείου Λευκάδας, το οποίο είχε ιδρυθεί από τον στρατηγό Ross. Ο συγγραφέας καταρχάς δίνει τα τοπογραφικά –βουνά, ποτάμια, νερά– στοιχεία του νησιού και μετά ασχολείται με το κλίμα (περιβάλλον) και την επιρροή του στην υγεία και τον χαρακτήρα των κατοίκων, ακολουθώντας την κλασική –με επιρροή από τον Ιπποκράτη–σειρά των μελετών ιατρικής τοπογραφίας. Στη συνέχεια, η μελέτη επικεντρώνεται στις κύριες ασθένειες που αναπτύσσονται στους κατοίκους του νησιού

και περιγράφει αναλυτικά κάποιες περιπτώσεις, καταλήγοντας στα μέτρα προφύλαξης που πρέπει να ληφθούν, ώστε να βελτιωθεί ο αέρας που αναπνέουν και έτσι να περιοριστεί η εμφάνιση και έξαρση των ασθενειών. Τα μέτρα που προτείνει–και θεωρούμε ότι όσα έχουμε μελετήσει είναι κοινά για τις περισσότερες περιοχές της Ελλάδας–συνοψίζονται στα παρακάτω: 1) να διοχετεύονται κάπως τα νερά και να μην παραμένουν στάσιμα, 2) δενδροφυτεύσεις για οξυγόνωση του αέρα, 3) καθαριότητα δρόμων και κατοικιών, 4) ενταφιασμοί ανθρώπων και ζώων σε χώρους καλά αεριζόμενους και μακριά από κατοικήσιμες περιοχές, «μιμούμενοι τα 'πολιτισμένα' έθνη», 5) προσοχή στη διατροφή και στην τεμπελιά, 6) συμβουλές προς τους αγρότες για τις ώρες που θα πηγαίνουν και θα φεύγουν από τα χωράφια τους, και τέλος 7) συμβουλές προς τη διοίκηση σχετικά με τους στρατιώτες και τη σταδιακή προσαρμογή του οργανισμού τους στις νέες συνθήκες περιβάλλοντος.

Λίγο αργότερα, οι Βαυαροί, στήνοντας τη Νέα Διοίκηση, εκδίδουν το διάταγμα της 30ης Οκτωβρίου 1833 «περί συστάσεως ιατρών κατά νομούς και περί των καθηκόντων αυτών» (ΦΕΚ 7, 8/20-2-1834) βάσει του οποίου σε κάθε Νομαρχία του κράτους διορίζεται ένας ιατρός, ο οποίος πρέπει να έχει θεωρητικές και πρακτικές γνώσεις ιατρικής, χειρουργικής και «μαμμικής». Αυτό που προδιαγράφεται στο εν λόγω διάταγμα και αφορά τη μελέτη μας είναι η επιβολή του Νομίατρου ως κεντρικού επιτηρητή της υγειονομικής αστυνομίας στο πλαίσιο του Νομού. Ο ρόλος του Νομίατρου εμπεριέχει πολλές αρμοδιότητες ·έτσι, πέρα από την επιτήρηση των δημόσιων καταστημάτων που υπάγονται στην αρμοδιότητα της υγειονομικής αστυνομίας, των ιατρών, εμβολιαστών και φαρμακοποιών είναι υπεύθυνος και για την παρατήρηση της εξέλιξης συνήθων ή μη ασθενειών και για την επαγρύπνηση αναφορικά με την εμφάνιση επιδημικών, κολλητικών και μιασματικών νόσων καθώς και για την καταγραφή όλων των «περίεργων συμβάντων» σχετικά με την ιατρική, τη φυσική ιστορία και τη μετεωρολογία, προκειμένου να συσταθεί η «τέλεια ιατρική τοπογραφία του Νομού» (ΦΕΚ 7, 8/20-2-1834, σ. 58-59).

Με τον νόμο ΣΜΑ της 7ης Δεκεμβρίου 1852 «περί συστάσεως επαρχιακών ιατρών» και το διάταγμα της 14ης Μαρτίου 1853 «περί εκτελέσεως του νόμου περί συστάσεως επαρχιακών ιατρών»(ΦΕΚ25, 19-12-1853, σ. 267-269) οι διορισμένοι ιατροί στις κατά τόπους Επαρχίες ή Νομούς είναι υποχρεωμένοι να συλλέγουν και να καταγράφουν τις απαραίτητες πληροφορίες για την ιατρική τοπογραφία. Το πρώτο δε δεκαπενθήμερο του Μαρτίου, εκτός απροόπτου, το διάταγμα επιβάλλει συνάντηση των επαρχιακών ιατρών με τους Νομίατρους κάθε περιοχής για ανταλλαγή απόψεων

σχετικά με την κατάσταση, τα μέτρα και τις ελλείψεις της δημόσιας υγείας της περιοχής, τους εμβολιασμούς και τις επικρατούσες νοσογόνες αιτίες κατά το προηγούμενο έτος, καθώς και τα μέτρα για τη διατήρηση της καλής δημόσιας υγείας.

1.3.2 Μελέτες ιατρικής τοπογραφίας στην Ελλάδα

Η κατά χρονολογική σειρά συγγραφή ιατροτοπογραφικών μελετών, συμπεριλαμβανομένων και όσων προαναφέραμε, έχει ως εξής:

- Το 1809 ο ιατρός Marcaky Zallony γράφει ιατροτοπογραφική μελέτη με τίτλο *Voyage a Tine, l'une des îles de l'archipel de la Grece* (Ταξίδι στην Τήνο. Συνοδεύεται από μελέτη για το άσθμα).
- Το 1827 εκδίδεται η μελέτη του Alphonse Ferrara με τίτλο *Coup d'oeil sur le maladies les plus importantes qui regnent dans une des iles les plus celebres de la Grece où Topographie medicale de l'ile de Leucade ou Sainte Maure*(Μια ματιά στις πιο σημαντικές ασθένειες που επικρατούν σε ένα από τα πιο διάσημα νησιά της Ελλάδας ή ιατρική τοπογραφία της Λευκάδας).
- Το 1834 Emmanuel Joudan συγγράφει την *Topographie Medicale de Patras*.
- Το 1837 στο περιοδικό *Ασκληπιός* εκδίδεται άρθρο του Ι. Βούρου, θεμελιωτή της ιατρικής περίθαλψης στην Ελλάδα, με τίτλο «Ιατρικές Παρατηρήσεις για τις Κυκλάδες».
- Το 1838 ο Σοφοκλής Οικονόμος γράφει Υπόμνημα με τίτλο *Σύνοψις ιατρικής χωρογραφίας της Ναυπλίας.* Το υπόμνημα αυτό σώζεται ως ανέκδοτο χειρόγραφο στο Κέντρο Μελέτης Ελληνικού Πολιτισμού της Ακαδημίας Αθηνών.
- Το 1838-1839 οι Γ. Η. Πεντόγαλος και Γ. Α. Σταθόπουλος συγγράφουν το «Οι Ιατροστατιστικοί Πίνακες των Διοικήσεων του Ελληνικού Βασιλείου (1838-1839)» που περιλαμβάνεται στην Επιστημονική Επετηρίδα του Τμήματος Ιατρικής του Α.Π.Θ. (τ. 17, Θεσσαλονίκη 1988, σ. 71-80). Οι «ιατροστατιστικοί»αυτοί πίνακες των Διοικήσεων του Βασιλείου λογικά στηρίζονται στις αναφορές των τότε Νομιάτρων. Πρόκειται για τη μόνη φορά που δημοσιεύεται κάτι τέτοιο.
- Το 1858 ο Θ. Αφεντούλης γράφει την *Ιατρική νοσογραφία της Άνδρου*. Το ίδιο έτος, το 1858, γράφουν ο Π. Παλλάδιος την *Τοπογραφική νοσολογία τινών δήμων Κυνουρίας* και ο Αν. Γούδας το *Έρευναι περί Ιατρικής Χωρογραφίας και κλίματος Αθηνών*.
- Το 1878 ο Γ. Βάφας γράφει το *Αι Αθήναι υπό ιατρικήν έποψιν.*

- Το 1888 ο Χ. Κορύλλος γράφει το *Αι Πάτραι υπό φυσικήν και ιατρικήν έποψιν.*
- Το 1894 ο Ανδρ. Κ Φραγκίδης γράφει το *Η νήσος Σύρος υπό τοπογραφικήν, κλιματολογικήν και ιατρικήν έποψιν.*
- Τον αιώνα κλείνει το 1896 ο Στεφ. Κ. Καλλίας, γράφοντας το *Η Χαλκίς υπό φυσικήν και ιατρικήν έποψιν*.

2. Η κυβερνητική πολιτική για τη δημόσια υγεία 1822-1827, 1827-1832, 1832 και έπειτα

2.1 Συνοπτική ανασκόπηση της νομοθεσίας

Ήδη από τις πρώτες μέρες του αγώνα η επιθυμία συστηματικής συγκρότησης κράτους υπήρξε συνεχής. Ωστόσο, δεν διαμορφώθηκαν νόμοι και θεσμοί, όπως τους γνωρίζουμε εμείς σήμερα, αφού ο βασικός σκοπός της διοικητικής οργάνωσης ήταν ούτως ή άλλως διαφορετικός από την εποχή μας. Τότε το κύριο μέλημα και ο βασικός σκοπός της διοικητικής οργάνωσης πήγαζε από τις ανάγκες της εποχής σε μια χώρα η οποία ήταν σε εμπόλεμη κατάσταση με όλες τις συνέπειες που αυτή αποφέρει, δηλαδή τραυματίες και θύματα από πολεμικές αναμετρήσεις αλλά και από την εμφάνιση επιδημιών, όπως πανώλη, τύφος, δυσεντερία, χολέρα, ευλογιά. Ό,τι μέτρα λοιπόν ελήφθησαν εκείνη την εποχή απέβλεπαν «εις την εξυπηρέτησιν των στρατιωτικών, οργανωτικών και δημοσιονομικών αναγκών του Αγώνος» (Δημακόπουλος, 1966α, σ. 3-4).

Ο Γ. Δ. Δημακόπουλος στο άρθρο του με τίτλο «Η επί του αγώνος υπέρ της Δημόσιας Υγείας κυβερνητική πολιτική» (Δημακόπουλος, 1972α) παρουσιάζει μια συνοπτική έκθεση της κυβερνητικής πολιτικής που ασκήθηκε κατά την περίοδο της Προσωρινής Διοικήσεως της Ελλάδας (1822-1827) και της Ελληνικής Πολιτείας (1827-1832) καθώς και των διοικητικών μέτρων που ελήφθησαν για τη διασφάλιση της δημόσιας υγείας μέσω της ίδρυσης κρατικών νοσοκομείων και της οργάνωσης της υγειονομικής αστυνομίας. Αντλώντας στοιχεία από την προαναφερθείσα μελέτη του Γ. Δημακόπουλου θα επιχειρήσουμε να παρουσιάσουμε συνοπτικά και κατά χρονολογική σειρά τα βήματα που έγιναν από τη μεριά του «κράτους», έτσι ώστε να στηθεί για την εποχή εκείνη ο μηχανισμός που θα εξασφάλιζε και θα προάσπιζε τηδημόσια υγεία.

Τον Ιανουάριο του 1822 με το ψηφισθέν Προσωρινό Πολίτευμα της Ελλάδος (1822-1827) δημιουργήθηκαν οκτώ Μινιστέρια, δηλαδή Υπουργεία, το Μινιστέριον

των Εσωτερικών, των Εξωτερικών, της Δικαιοσύνης, των Οικονομικών, των Στρατιωτικών, των Ναυτικών, των Θρησκευμάτων και της Αστυνομίας. Το Μινιστέριον των Εσωτερικών το 1823 μετονομάζεται σε Υπουργείο Εσωτερικών, το 1827 σε Γραμματεία των Εσωτερικών και της Αστυνομίας, το 1828 συγχωνεύεται με τη Γραμματεία Επικρατείας, ενώ από το 1829 και μετά την άφιξη του Όθωνα μετονομάζεται σε Γραμματεία της Επικρατείας επί των Εσωτερικών με το Διάταγμα 3/15 Απριλίου 1833, περί του σχηματισμού και της αρμοδιότητος της επί των Εσωτερικών Γραμματείας (ΦΕΚ 14, 13/25-4-1833, σ. 90-92) και το 1845 σε Υπουργείον των Εσωτερικώνμε τον«περί διοργανισμού των Υπουργείων»Νόμο ΛΓ΄της 3ης Ιουνίου 1846 (ΦΕΚ 14, 7-6-1846, σ. 53-55), διατηρώντας τις ευρείες αρμοδιότητές του ως το 1910, όταν άρχισαν να αποσπώνται τομείς από αυτό και να ιδρύονται ειδικά Υπουργεία.

Στο Υπουργείο Εσωτερικών κατά την περίοδο 1822-1832 αλλά και μετά την καθίδρυση της βασιλείας, υπάγεται ό,τι αφορά στην εσωτερική διοίκηση της χώρας πλην των στρατιωτικών, οικονομικών και δικαστικών υποθέσεων (Αγγελόπουλος, 1885, σ. 168-170) και εξαρχής του δόθηκαν αρμοδιότητες ίδρυσης και λειτουργίας νοσοκομείων (Δημακόπουλος, 1972β, σ. 1231-1257).

Ωστόσο, οι περιστάσεις και οι οικονομικές δυνατότητες του αγωνιζόμενου Έθνους δεν επέτρεπε τη διάθεση πιστώσεων για την προστασία της δημόσιας υγείας μέσω της ίδρυσης κρατικού πολιτικού νοσοκομείου. Αντί αυτού δημιουργήθηκαν πρόχειρα ή πρόσκαιρα νοσηλευτικά ιδρύματα σε διάφορες πόλεις με τη συνδρομή των τοπικών αρχών ή ιδιωτών ή με τη συνδρομή της Διοίκησης και παρείχαν στοιχειώδη περίθαλψη σε τραυματίες και ασθενείς. Η περίθαλψη σε αυτά τα ιδρύματα[23] γινόταν από Έλληνες ή φιλέλληνες ιατρούς (Παπαγεωργίου, 1968, σ. 15-18).

Συνοψίζοντας, οι σημαντικότερες νομοθετικές ρυθμίσεις εκείνης της περιόδου για την υγειονομική περίθαλψη στην Ελλάδα ήταν ο νόμος «περί νοσοκομείων» του 1825 και ο νόμος «περί υγειονομείων» του 1826, οι οποίοι αποτέλεσαν τις πρώτες υποτυπώδεις προσπάθειες εκ μέρους της Προσωρινής Διοίκησης της Ελλάδας για υγειονομική οργάνωση της χώρας.

- *Ο «Νόμος περί νοσοκομείων» του 1825* (Ν. 49/5-10-1825, Γενική Εφημερίς της Ελλάδος, Φ.4/17-10-1825 (βλ. Δημακόπουλος, 1966β, σ.165-166).

[23] Σε αυτήν την περίοδο και κατά τη διάρκεια κυβέρνησης του Καποδίστρια έχουμε και τα στοιχεία για το Α΄ Εθνικόν Νοσοκομείον στο Ναύπλιο.

Με το άρθρο δ΄ του νόμου «περί νοσοκομείων» που θεσπίστηκε το 1825, προβλέφθηκε η έκδοση διατάγματος περί σύστασης και επιστασίας των Νοσοκομείων. Το σχέδιο διατάγματος συντάχθηκε από τον ιατρό Etienne-Marin Bailly, ο οποίος έφθασε τον Σεπτέμβριο του 1825 στο Ναύπλιο σταλμένος από το φιλελληνικό κομιτάτο του Παρισιού, για να παράσχει τις συμβουλές του στην κυβέρνηση, προκειμένου να οργανωθούν οι κλάδοι των υπηρεσιών υγείας αλλά και «επιφορτισμένος με την ευθύνη ίδρυσης και λειτουργίας ενός στρατιωτικού νοσοκομείου» (Προβατά, 2008, σ. 40, 49).Ο ιατρός Bailly, ο οποίος ως οπαδός του Σαιντ Σιμόν[24] αναγνωρίζει τον Γάλλο φιλόσοφο ως ιδρυτή μιας νέας επιστήμης, της «φυσιολογίας του ανθρώπινου είδους» (Προβατά, 2008, σ. 29), ασχολείται ιδιαίτερα με την αναζήτηση ενός τρόπου, προκειμένου να βρουν οι ιατροί την χαμένη αίγλη τους. Μάλιστα, γράφει ότι για να ανακτήσουν τη σπουδαιότητα που είχαν παλιότερα «οι ιατροί πρέπει να εντάξουν στο επιστημονικό τους πεδίο την παρατήρηση του πνευματικού ή ηθικού ανθρώπου. Πρέπει να ικανοποιήσουν τη μεγαλύτερη σύγχρονη ανάγκη της κοινωνίας, προσφέροντάς της […] το σύστημα κοινωνικής οργάνωσης που αρμόζει καλύτερα στο επίπεδο των γνώσεων και του πολιτισμού της» και ότι «φαίνεται πώς έφτασε η στιγμή για να εφαρμοστεί μια θεωρία της επιστήμης του ανθρώπου που θα στηρίζεται εξίσου στην παρατήρηση των γεγονότων που συνδέονται με τις ηθικές, αλλά και τις φυσικές του ανάγκες» (Bailly, 1825, σ. 226-272, ειδικότερα σ. 269-272). Η παραπάνω μελέτη του Bailly παρουσιάζει –σύμφωνα με την Προβατά (2008, σ. 38)– μεγάλο ενδιαφέρον, γιατί συμπυκνώνει τη σκέψη του Saint-Simon για τη θέση και τον ρόλο της επιστήμης και ειδικότερα της ιατρικής στην κοινωνία του μέλλοντος.

Στο παράρτημα του έργου του Δημακόπουλου *Κώδιξ των Νόμων* (1966β, σ. 215-222) επισυνάπτεται το «σχέδιον διατάξεως περί οργανώσεως των νοσοκομείων και της δημοσίας υγιεινής» που συντάχθηκε, όπως είπαμε και παραπάνω, από τον Bailly μετά από αίτημα της Κυβέρνησης για τη συγγραφή ενός σχεδίου διατάγματος σχετικά με την οργάνωση του συστήματος υγείας το οποίο θα υπέβαλε προς έγκριση στο Βουλευτικό. Στο σχέδιο αυτό τελικά τέθηκαν θέματα οργάνωσης της υγιεινής και

[24] Ο κόμης Saint-Simon είχε ως όραμα έναν νέο κόσμο και μια κοινωνία όπου όλοι οι λαοί της Ευρώπης θα μπορούσαν να ζήσουν αρμονικά. Όπως αναφέρει και η Δ. Προβατά (2008, σ. 40, 49) ο Saint Simon «στοχεύοντας στην ευημερία και την κοινωνική ευδαιμονία ανέδειξε τις νέες κοινωνικές και οικονομικές δυνάμεις που θα αποτελούσαν την κινητήρια δύναμη του νέου κόσμου, εκφράζοντας τις ιδέες του κινήματος του σαινσιμονισμού, ενός κινήματος που χαρακτηρίζεται από αμφισημίες και αντιφάσεις […]».

της εκπαίδευσης της ιατρικής τόσο μέσω της ίδρυσης νοσοκομείων όσο και μέσω του ελέγχου των ιατρών και όσων άλλων τελούσαν το έργο της ιατρικής.

Όπως ο ίδιος ο Bailly αναφέρει σε επιστολή του, τον Σεπτέμβριο του 1825 που αποβιβάστηκε στο Ναύπλιο, οι κάτοικοί του –στους οποίους προστίθενται και αυτοί που προέρχονταν από μέρη γύρω από το Ναύπλιο, όπως Τριπολιτσά, Άργος ή άλλα μέρη που είχε κάψει στο πέρασμά του ο Ιμπραήμ Πασάς– νοσούσαν από την ίδια ασθένεια που είχε ο ίδιος μελετήσει στην Ιταλία και για την οποία μάλιστα είχε συντάξει και μελέτη λίγο πριν αναχωρήσει για την Ελλάδα (Δημακόπουλος, 1966β, σ. 41 και γράμμα του Bailly στο περιοδικό *Le Producteur*, 1825, τ. 2, σ. 190). Η επιτυχία του έγινε ευρύτερα γνωστή και απέκτησε φήμη, έτσι ώστε η ελληνική κυβέρνηση να του ζητήσει να οργανώσει το γενικό σύστημα υγείας της χώρας και ο ίδιος Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος, εκ μέρους της Κυβερνήσεως, να του προτείνει να αναλάβει τη διεύθυνση. Μέσα από το προτεινόμενο σχέδιο νόμου –στο οποίο θα αναφερθούμε παρακάτω λεπτομερώς– αναφέρεται στη φιλοσοφική «κατεύθυνση» της ιατρικής που ασπάζονταν τότε, υπογραμμίζοντας ότι επέτρεψε στους γιατρούς να βελτιώσουν την υγεία των ανθρώπων όχι μόνο με ατομικές συμβουλές στους ασθενείς αλλά κυρίως με γενικά διοικητικά μέτρα –που δεν ήταν άλλα από μέτρα υγιεινής– τα οποία θεωρούνται απαραίτητα για την υγεία του πλήθους (περιοδικό *Le Producteur*, 1825, τ. 2, σελ. 191). Συγκεκριμένα, το «σχέδιο διατάξεως περί οργανώσεων των νοσοκομείων και της δημόσιας υγιεινής» αφορούσε καταρχάς τον διορισμό μιας διευθύνουσας επιτροπής για θέματα της «*Γενικής Υπουργίας της εις την Ελλάδα Υγείας*» Η επιτροπή θα αποτελούνταν από τρία μέλη με πρόεδρο τον Διευθυντή της Γενικής Υπουργίας Υγείας στην Ελλάδα (θέση για την οποία προοριζόταν ο Bailly), ενώ κάθε επίτροπος θα εστίαζε την προσοχή του σε έξι θέματα, όπως φαίνεται στα αντίστοιχα τμήματα του νόμου που παραθέτουμε παρακάτω:

Ο Bailly στο πρώτο τμήμα «Περί της εργασίας των τεχνών: ιατρικής, χειρουργικής και φαρμακοποιίας» αναφέρεται στους τρόπους με τους οποίους θα οργανωθεί το σύστημα υγείας, έτσι ώστε να μην ασκούν το επάγγελμα του ιατρού, του χειρουργού και του φαρμακοποιού παρά μόνο όσοι έχουν δίπλωμα από ευρωπαϊκό πανεπιστήμιο ή όσοι παρέχουν τις αντίστοιχες υπηρεσίες τουλάχιστον πέντε έτη και αφού κριθούν κατάλληλοι και πάρουν άδεια από ειδική εξεταστική επιτροπή. Για αυτόν τον λόγο θα συστήνονταν στις μεγάλες πόλεις επιτροπές στις οποίες θα συμμετείχαν δύο σημαντικά μέλη των τοπικών αρχών και ο Διευθυντής της τριμελούς επιτροπής. Η επιτροπή θα είχε ως στόχο την καταγραφή των ιατρών με δίπλωμα από

ευρωπαϊκό πανεπιστήμιο αλλά και όσων παρείχαν υπηρεσίες ιατρών, χειρουργών και φαρμακοποιών τουλάχιστον για πέντε έτη, δίνοντάς τους την άδεια να τις ασκούν, εφόσον κριθούν έμπειροι και με αρκετές γνώσεις. Κατά συνέπεια, οποιοσδήποτε νέος ήθελε να γίνει ιατρός, θα έπρεπε να αποκτήσει δίπλωμα ευρωπαϊκού πανεπιστημίου μέχρι να ιδρυθεί ιατρική σχολή στην Ελλάδα. Τα μέτρα αυτά θα ίσχυαν και για το λοιπό προσωπικό των υπηρεσιών υγείας αλλά και για όσους αργότερα θα ήθελαν να ενταχθούν ως δάσκαλοι στη Σχολή Ιατρικής (Δημακόπουλος, 1966β, σ. 216-217).

Στο τμήμα «Περί της διοργανώσεως των νοσοκομείων» αναφέρεται η ίδρυση τεσσάρων νοσοκομείων (στο Ναύπλιο, την Αθήνα, το Μεσολόγγι και τα Χανιά) και ορίζεται ξεκάθαρα η οργανωτική δομή τους και ο αριθμός του προσωπικού τους (Δημακόπουλος, 1966β, σ. 218-219). Οριζόταν ότι σε κάθε νοσοκομείο την «υπουργία» θα είχαν ένας οικονόμος, ένας επιθεωρητής, ένας εφημέριος και ένας νοσοκόμος καθώς και οι αρμοδιότητες που θα είχε καθένας από αυτούς. Ο ιατρός για κάθε πενήντα ασθενείς θα είχε και έναν βοηθό, ο χειρουργός έναν βοηθό για κάθε 25 τραυματίες και ο φαρμακοποιός έναν βοηθό για 100 αρρώστους. Οι βοηθοί αυτοί θα επιλέγονταν από τον Διευθυντή της επιτροπής. Σύμφωνα με το σχέδιο διατάγματος που έγραψε ο Bailly, τα νοσοκομεία θα συνέβαλλαν και στην αρχική εκπαίδευση των ιατρών τους, για αυτόν τον λόγο και ο Διευθυντής θα έπρεπε να συντάξει ειδικά συγγράμματα. Επιπλέον, σε αυτό το διάταγμα, που έχει ενδιαφέρον για τη μελέτη μας, εμπεριέχεται η κατηγοριοποίηση που προτείνει ο Bailly για τους ασθενείς: 1) αυτοί που νοσούν από επιδημική νόσο, 2) εγκαταλελειμμένα βρέφη, 3) έγκυες γυναίκες, 4) αδύναμοι γέροι και γριές (ηλικιωμένοι) με ασθένειες που θεωρούνται ανίατες, και 5) ασθενείς φυλακισμένοι[25] (Δημακόπουλος, 1966β, σ. 218).

Στο τρίτο τμήμα «Περί της διοργανώσεως της υπουργίας της υγείας εις το στρατιωτικόν» (Δημακόπουλος, 1966β, σ. 219-220) ο Bailly θέτει τους όρους και τις προϋποθέσεις, προκειμένου να ανταπεξέλθουν στις αυξημένες ανάγκες του Αγώνα και στην περίθαλψη των τραυματιών. Περιγράφει με κάθε λεπτομέρεια το υγειονομικό υλικό που θα μεταφέρεται καθώς και τον τρόπο της ασφαλούς μεταφοράς των

[25] Δημακόπουλος, 1966β, σ. 218: «…την διαίρεσιν των αρρώστων εις διαφόρους τάξεις: Η διαίρεσις αύτη να γίνη εις τους νοσούντας επιδήμιον νόσον, τα άπορριγμένα βρέφη, τας εγγαστρωμένας γυναίκας, τους γέροντας και γραίας απαδυνατίσαντας και θεωρούμενους ως ανιάτους και τους φυλακωμένους αρρώστους».

τραυματιών και της περίθαλψής τους, διορίζοντας στο πλευρό κάθε οπλαρχηγού έναν αρχίατρο και χειρουργούς.

Το τέταρτο τμήμα αφορά τα «Περί υπουργίας υγειονόμου των παραλίων των πόλεων» (Δημακόπουλος, 1966β, σ. 220), διευκρινίζοντας τις συνθήκες βάσει των οποίων θα προφυλασσόταν η δημόσια υγεία μέσω της δημιουργίας καθαρτηρίων στις μεγαλύτερες πόλεις της Ελλάδας ενώ σε κάθε παράλια πόλη ή χωριό θα συστήνεται υγειονομική εφορία, η οποία και θα ελέγχει τα πλοία πριν και θα απαγορεύει την αποβίβαση των επιβατών τους, αν το κρίνει απαραίτητο.

Το πέμπτο τμήμα του διατάγματος που συνέταξε ο Bailly ως «Τμήμα της Ιατρικής Στατιστικής» αφορά κυρίως τη θεματολογία της διατριβής μας και αναφέρεται στη σημασία της στατιστικής για την αναγνώριση των αιτιών των γεγονότων, ενώ υποχρεώνει την επιτροπή να συλλέγει στοιχεία σχετικά με τις γεννήσεις, τους θανάτους, τους γάμους καθώς και τις εξαγωγές και εισαγωγές ντόπιων και εισαγόμενων προϊόντων. Το σημείο που μας αφορά ιδιαίτερα αναφέρεται στο γεγονός ότι κάθε ιατρός και χειρουργός των νοσοκομείων των πόλεων και των χωριών της Ελλάδας θα πρέπει να παρουσιάζει κάθε χρόνο στον Διευθυντή μια γενική έκθεση των ασθενειών που επικράτησαν στους τόπους που υπηρετούσε (Δημακόπουλος, 1966β, σ. 221). Όλα τα παραπάνω, αναφέρει ο Bailly στο σχέδιό του, θα μπορούν να χρησιμεύσουν στη συλλογή στοιχείων που θα επιτρέπει την ανάλυση γεγονότων –όπως π.χ. της θνησιμότητας ανά ηλικία, ανά επάγγελμα, ανά τοποθεσία και όλων των άλλων παραγόντων που την προκαλούν– προκειμένου να τροποποιηθούν τα αποτελέσματα προς όφελος του πληθυσμού. Καταλήγει, ευχόμενος «[…] η εξυγίανση των νοσηρών τόπων, η καλυτέρευση των βιομηχανικών μέσων, ο πληθυσμός των κατοίκων, η αύξηση των προϊόντων, η μείωση των ασθενειών να είναι αντικείμενα συζητήσεως ως στοιχεία προόδευσης και ευζωίας του πληθυσμού» (Δημακόπουλος, 1966β, σ. 221).

Στο περιοδικό *Le Producteur* (1825, σ. 191, 192) δημοσιεύεται ένα γράμμα του Bailly προς την επιτροπή, στο οποίο αναφέρεται στην προτεινόμενη ίδρυση τεσσάρων νοσοκομείων (στο Ναύπλιο, την Αθήνα, το Μεσολόγγι και τα Χανιά), στην ίδρυση ενός κεντρικού φαρμακείου στην Ελλάδα και στην αναγκαιότητα προμήθειας με φάρμακα τα οποία είχε καταναλώσει κατά την ίαση ασθενών στο Ναύπλιο. Επίσης, στην επιστολή αυτή αναφέρεται με μεγάλη αγάπη στον «δυστυχή» ελληνικό λαό και τη θετική ανωτερότητά του, όπως ό ίδιος αναγνωρίζει μέσα από την «organisation physique», καθώς και στο σχέδιο που του ανατέθηκε να γράψει και στην κριτική που ενδέχεται να δεχθεί σχετικά με το κομμάτι της ιατρικής στατιστικής, υπερασπιζόμενος

τον ρόλο των ιατρών, οι οποίοι βοηθούν στη βελτίωση της υγείας των ασθενών όχι μόνο με τις ιατρικές τους συμβουλές αλλά και με διοικητικά μέτρα που δεν είναι άλλα από μέτρα υγιεινής. Επίσης, στο ίδιο γράμμα αναφέρεται στην έλλειψη ληξιαρχικών καταγραφών γεννήσεων, γάμων και θανάτων καθώς και στο ότι με τα μέτρα που προτείνει το σχέδιό του μόνο χρήσιμο μπορεί να είναι για τον ελληνικό λαό […].

Ωστόσο, τα παραπάνω όσο ελπιδοφόρα και αν φαίνονται, δεν πραγματοποιήθηκαν εκείνη την περίοδο λόγω των επαναστατικών αγώνων. Το μόνο που τελικά επιτεύχθηκε, ήταν η ίδρυση νοσοκομείων στην Αθήνα, το Ναύπλιο, τη Σύρο και αλλού.

- *Ο «Νόμος περί υγειονομείων» του 1826*

Σύμφωνα με τον Νόμο 52 της 25ης Ιανουαρίου 1826 περί υγειονομείων (εκ του Κώδικος των Νόμων αριθ. νβ', Γενική Εφημερίς της Ελλάδος, φ. 33 / 30-1-1826) η σύσταση υγειονομείων κρίθηκε αναγκαία, προκειμένου να δρομολογηθεί η κάθαρση των εισερχομένων από μέρη με «λοιμικές» ασθένειες στα λιμάνια της Ελλάδας. Το Βουλευτικό λοιπόν θεσπίζει τη σύσταση υγειονομείων σε όλες τις παράλιες πόλεις της Ελλάδας στις οποίες προσαράσσουν καράβια όλων των μεγεθών, δίνοντας επίσης λεπτομέρειες σχετικά με την επιστασία τους και το κόστος τους.

- *Ο Νόμος του 1833*

Το 1833 η Γραμματεία των Εσωτερικών επιφορτίζεται, μεταξύ άλλων, με τα καθήκοντα της «υγειονομικής αστυνομίας» και αναλαμβάνει να ιδρύσει την πρώτη υγειονομική υπηρεσία της χώρας. Συγκεκριμένα, στην αρμοδιότητα της επί των Εσωτερικών Γραμματείας υπάγονται «[…] ιθ) η υγειονομική αστυνομία, επομένως η σύστασις και η διατήρησις των αναγκαίων υγειονομικών καταστημάτων τόσον εις το εσωτερικόν του τόπου, καθώς και εις τα σύνορα, προ πάντων δε εις τους λιμένας […] η σύστασις και ο αρμόδιος διοργανισμός των νοσοκομείων διά τους ασθενείς ή τους φρενοβλαβείς […]» (Διάταγμα 3/15 Απριλίου 1833, περί του σχηματισμού και της αρμοδιότητος της επί των Εσωτερικών Γραμματείας, ΦΕΚ 14, 13/25-4-1833, σ. 90-92).Παράλληλα, με το Διάταγμα της 30-10-1833 θεσπίζεται ο θεσμός του Νομίατρου, ως κεντρικού επιτηρητή της υγειονομικής αστυνομίας στο πλαίσιο του Νομού(ΦΕΚ7, 8/20-2-1834, σ. 58-59, Παράρτημα 4).

Στη συνέχεια, το 1836 με Διάταγμα της 31.12.1836 (ΦΕΚ 83/31-12-1836, Παράρτημα 5) «Περί εμποδισμού της μεταδόσεως των μολυσματικών αρρωστιών» θεσπίζεται μια σειρά μέτρων για την καταπολέμηση των λοιμωδών νοσημάτων, ενώ το 1845 ψηφίζεται ο «υγειονομικός νόμος» ΚΒ΄/1845, ο οποίος αποτελεί τον πρώτο

ολοκληρωμένο υγειονομικό κανονισμό, και παράλληλα ο νόμος ΚΓ΄/1845 «Περί υγειονομικών αρχών εν γένει» (ΦΕΚ 31/7-12-1845, Παράρτημα 6), ο οποίος καθορίζει την οργάνωση των υγειονομείων και λοιμοκαθαρτηρίων στα λιμάνια της χώρας.

Από τα μέσα του 19ου αιώνα και μέχρι τις αρχές του 20ού παρατηρείται μια μακρά περίοδος στασιμότητας τόσο για τις υγειονομικές υπηρεσίες όσο και για την πρόοδο της υγειονομικής νομοθεσίας. Το 1870 ο θεσμός του Νομίατρου καταργείται και σταδιακά ακολουθεί η κατάργηση των επαρχιακών ιατρών και των εμβολιαστών. Μπαίνοντας στον 20ό αι., το 1914 ψηφίζεται ο νόμος 346/1914 «περί επιβλέψεως της δημόσιας υγείας», ο οποίος αποτελεί την πρώτη αξιόλογη προσπάθεια αναδιοργάνωσης των υγειονομικών υπηρεσιών με διατάξεις τόσο για την κεντρική υγειονομική υπηρεσία που ανήκει ακόμη στην αρμοδιότητα του Υπουργείου των Εσωτερικών όσο και για τις περιφερειακές υγειονομικές υπηρεσίες των Νομών της χώρας. Επίσης, με τον ν. 2882/1922 ιδρύεται για πρώτη φορά το Υπουργείο Υγιεινής και Κοινωνικής Πρόνοιας, που αποτελεί σταθμό στην εξέλιξη των υγειονομικών υπηρεσιών.

2.2 Περί Υγειονομικής Αστυνομίας

Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, κατά τη διάρκεια της Επανάστασης –όταν πια η ανάγκη για ιατρική φροντίδα των τραυματιών του πολέμου αλλά και των ασθενών ήταν απαραίτητη– δημιουργούνται προσωρινές ή και πιο μόνιμες υγειονομικές δομές.
Με τον υπ' αρ. ΜΘ (49) νόμο της 5ης Οκτωβρίου 1825 (Δημακόπουλος, 1966α, σ. 165-166) η Προσωρινή Διοίκηση της χώρας θεσμοθετεί την ίδρυση νοσοκομείων για τις ανάγκες της Επανάστασης.

Ωστόσο, την εποχή εκείνη ολοένα και αυξάνονταν οι επιδημίες οι οποίες, προκειμένου να αντιμετωπιστούν και να ληφθούν προφυλακτικά μέτρα, έχρηζαν συνολικής αντιμετώπισης, οργάνωσης και πειθαρχίας. Την ευθύνη εφαρμογής μέτρων προφύλαξης κατά των επιδημιών είχαν οι αστυνομικές και οι λιμενικές αρχές.

Κατά τον πρώτο λιμενικό οργανισμό, η υγειονομική αστυνομία υπαγόταν στη διεύθυνση του Υπουργείου των Ναυτικών ως άμεσα συνδεόμενη με την υγειονομική επιτήρηση και έλεγχο των πλοίων, τα δε καθήκοντα του υγειονόμου τα αναλάμβανε ο λιμενάρχης της πόλης. Όσο πέρναγε ο χρόνος «απεδεικνύετο αναγκαία και επιτακτική η συστηματική οργάνωση ειδικής υγειονομικής αστυνομίας. Τούτο όμως εν καιρώ πολέμου, εσωτερικής αναταραχής και απειθαρχίας ήτο δυσεπίτευκτο, συν τοις άλλοις

και διότι η Διοίκηση εδυσχεραίνετο να επιβάλει τα απαιτούμενα ειδικά αστυνομικά μέτρα στις περιοχές που δεν έλεγχε συνεχώς» (Δημακόπουλος, 1972α, σ. 273-274).

Στις 25 Ιανουαρίου 1826 εκδόθηκε ο υπ'αρ. ΝΒ΄(52) νόμος περί υγειονομείων ΦΕΚ, 33/30-1-1826 (Δημακόπουλος, 1966β, σ. 181-184), ο οποίος προέβλεπε την ίδρυση υγειονομείων σε όλες τις παράλιες πόλεις της Ελλάδας, ακόμα και σε αυτές που δεν είχαν λοιμοκαθαρτήρια, για την κάθαρση των πλοίων που κατέπλεαν στα λιμάνια τους από περιοχές μολυσμένες από λοιμώδεις ασθένειες. Ο νόμος όμως κρίθηκε ατελής, διότι δεν περιλάμβανε ρυθμίσεις κανονισμού λειτουργίας των υγειονομείων και των σχετικών με την κάθαρση των πλοίων και των επιβατών τους.

Τα πρώτα, σύμφωνα με τη βιβλιογραφία μας, σοβαρά μέτρα υγειονομίας πάρθηκαν από τον Κυβερνήτη Ι. Καποδίστρια, όταν στα μέσα του 1828 εκδηλώθηκε πανώλη στο Ναύπλιο και πήρε άμεσα μέτρα προφύλαξης αλλά και εξυγίανσης των πληγεισών από τις επιδημίες περιοχών.

Συγκεκριμένα, στο Ναύπλιο η κατάσταση ήταν ιδιαίτερα δύσκολη λόγω της μεγάλης εισροής πληθυσμού, προσφύγων, στρατιωτών και απλών ανθρώπων που κατέφευγαν στην πόλη, προκειμένου να νιώθουν πιο ασφαλείς, επιτείνοντας έτσι την ήδη βεβαρυμένη κατάσταση στην οποία βρίσκονταν οι κάτοικοι του Ναυπλίου. Ο Καποδίστριας, προκειμένου να εξυγιανθεί η πόλη, δίνει εντολή να κατεδαφισθούν διάφορα παραοικοδομήματα που εμπόδιζαν τον αερισμό των κατοικιών, και να βελτιωθεί το σύστημα ύδρευσης και αποχέτευσης της πόλης, ενώ ταυτόχρονα δημιουργεί έναν νέο οικισμό, την «Πρόνοια», μεταφέροντας τους κατοίκους της πόλης των οποίων τα σπίτια κατεδαφίστηκαν (Ι. Καποδίστριας, Επιστολαί, τόμος Β΄, Αθήνα, 1841, σελ. 35-37). Ως λοιμοκαθαρτήριο του Ναυπλίου χρησιμοποιήθηκε το 1828 το Μπούρτζι. Ανάλογα μέτρα ελήφθησαν και σε άλλες περιοχές της χώρας.

Με το ΙΕ ψήφισμα που εκδόθηκε στις 20 Αυγούστου 1828 τίθεται σε εφαρμογή η «Διάταξις Υγειονομική». Όπως αναφέρει ο Γ. Δημακόπουλος (1966α, σ. 28),«το κείμενον της Διατάξεως είναι εντυπωσιακόν διά την εποχήν του. Περιλαμβάνει 318 άρθρα, διαιρείται δε εις ειδικά κεφάλαια περί εξετάσεως των εγγράφων των πλοίων, περί υγειονομικής πιστοποιήσεως, […] περί καθάρσεως παραλίων και μεσογειακών λοιμοκαθαρτηρίων, ως και περί οργανώσεως των υγειονομείων».

Με το Β.Δ. της 3/15 Απριλίου 1833 η Γραμματεία των Εσωτερικών επιφορτίζεται, μεταξύ άλλων, με τα καθήκοντα της «υγειονομικής αστυνομίας» και αναλαμβάνει να ιδρύσει την πρώτη υγειονομική υπηρεσία της χώρας. Παράλληλα, με το Διάταγμα της 30-10-1833 θεσπίζεται ο θεσμός του Νομίατρου, ως υπεύθυνου για

τα υγειονομικά θέματα κάθε Νομού. Λίγο αργότερα, το 1836, με το Διάταγμα της 31-12-1836 «Περί εμποδισμού της μεταδόσεως των μολυσματικών αρρωστιών» (ΦΕΚ83/31-12-1836, σ. 426-429) θεσπίζεται μια σειρά μέτρων για την καταπολέμηση των λοιμωδών νοσημάτων, όπως τύφος, πανώλη, χολέρα, ευλογιά, λέπρα, αιγυπτιακή οφθαλμία, αφροδισιακά, ψώρα, αχώρα, πνευμονική φθίσις, σπασμωδικός βήχας ή κοκίτης, υδροφοβία κ.ά. Στη συνέχεια, το 1845 ψηφίζεται ο «Υγειονομικός Νόμος» ΚΒ΄/1845, ο οποίος αποτελεί τον πρώτο ολοκληρωμένο υγειονομικό κανονισμό και παράλληλα ο νόμος ΚΓ΄/1845 «Περί υγειονομικών αρχών εν γένει», ο οποίος καθορίζει την οργάνωση των υγειονομείων και λοιμοκαθαρτηρίων στα λιμάνια της χώρας. Από το 1864 ως και το 1914 παρατηρείται σημαντική κάμψη αναφορικά με τα υγειονομικά θέματα από την πλευρά του κράτους (Δημακόπουλος, 1972^{α}, σ. 291).Δεν υπήρξε καμία συστηματική μέριμνα και υγειονομική πολιτική, οι ασθενείς νοσηλεύονταν σε δημοτικά νοσοκομεία και η νομοθεσία περιορίστηκε στην κάλυψη έκτακτων αναγκών.

3. Η υγειονομική κατάσταση στην Ελλάδα και στο Ναύπλιο

3.1 Η υγειονομική κατάσταση της Ελλάδας αρχές του 19^{ου} αιώνα

Η υγειονομική κατάσταση της Ελλάδας την εποχή εκείνη ήταν αρκετά δυσάρεστη. Πλήθος ανθρώπων συνέρρεαν σε οργανωμένες και οχυρωμένες πόλεις λόγω των πολεμικών αντιπαραθέσεων και της αναζήτησης ασφάλειας με άμεσο αποτέλεσμα τη δημιουργία υγειονομικών προβλημάτων, τα οποία είχαν ως βασική αιτία την έλλειψη καθαριότητας. Όπως περιγράφει ο Δημακόπουλος, μεγάλος αριθμός προσφύγων και στρατευμάτων με τα ζώα τους συνέρρεαν σε πόλεις που δεν πληρούσαν «συνθήκες υγιεινής», λόγω απουσίας αποχετευτικών δικτύων, στενών δρόμων, διακεκομμένων από ερείπια και σκουπίδια, κατεστραμμένων υδραγωγείων, έλλειψη τροφών, έλλειψη χώρων υγιεινής, έλλειψη ιατρών και φαρμάκων». Σε αυτά προστίθεντο «οι προκαταλήψεις και η αμάθεια, η αδιαφορία και η άγνοια κινδύνου». Όλα μαζί συντελούσαν, ώστε η Ελλάδα να αποτελεί εύφορο τόπο εμφάνισης επιδημιών. Μάλιστα, αναφέρεται ότι η πρώτη καταγεγραμμένη επιδημία από την κήρυξη της επανάστασης αφορούσε τον εξανθηματικό τύφο στην Τριπολιτσά με 3.000 νεκρούς, ενώ επιδημία τύφου εκδηλώθηκε και αργότερα στο Ναύπλιο και άλλες πόλεις.

Από την άλλη, μετά από τις πολιορκίες οι Έλληνες αναγκάζονταν να κάνουν ακατάλληλη διατροφή (τρώγοντας νεκρά ζώα ακόμα και συγγενείς τους), με

αποτέλεσμα να νοσούν από δυσεντερία η οποία επιβάρυνε ακόμα περισσότερο τους αποδυναμωμένους οργανισμούς τους που εκδήλωναν έλλειψη βιταμινών και στην πλειονότητά τους νοσούσαν από σκορβούτο.

Επιπρόσθετα, το υγιεινό πόσιμο νερό είτε δεν αρκούσε είτε ο εχθρός κυρίευε τις πηγές υδροδότησης με αποτέλεσμα να μην έχουν οι Έλληνες ελεύθερη πρόσβαση σε αυτές, ενώ τα πηγάδια μολύνονταν είτε εσκεμμένα από τους ίδιους για να μην τα χρησιμοποιήσει ο εχθρός είτε λόγω του ότι αποθήκευαν εκεί τα χάλκινα σκεύη τους καθιστώντας όμως το νερό μη πόσιμο.

Τέλος, άλλη αιτία ασθενειών αποτέλεσαν τα ενδύματα και τα αντικείμενα που έπαιρναν οι αγωνιστές από τους νεκρούς αντιπάλους τους και τα οποία τις περισσότερες φορές αποτελούσαν αιτίες θανατηφόρων λοιμώξεων ευνοώντας τις επιδημίες.

Γενικότερα, όπως αναφέρει και ο Γάλλος περιηγητής Pouqueville (1827) «οι συνθήκες δημόσιας υγείας της εποχής και οι συνέπειες των συνθηκών επιβίωσης κατά τη διάρκεια του αγώνα για την ελευθερία οδήγησαν στην εκδήλωση σοβαρών ασθενειών, από τις οποίες οι κυριότερες ήταν η δυσεντερία, η χολέρα, η πανώλης, η ευλογιά και η ελονοσία, που προκάλεσαν αθροιστικά περισσότερους θανάτους, συγκριτικά με τις απώλειες στα πεδία των μαχών. Οι ασθένειες αυτές, που συχνά εξελίσσονταν σε επιδημίες».

Αλλά και ο συγγραφέας, μυθιστοριογράφος και περιηγητής Edmond About (1855) στο έργο του *La Grece Contemporaine* δεν αναφέρεται με τόσο καλά λόγια στην υγειονομική κατάσταση της Ελλάδας: «[…] Η Ελλάδα είναι ένας τόπος ανθυγιεινός, οι εύφορες πεδιάδες, οι τραχείς βράχοι, οι γελαστές ακρογιαλιές, όλα κρύβουν πίσω τους τον πυρετό. Αν αναπνέεις κάτω από τις πορτοκαλιές έναν αέρα μεθυστικό, δηλητηριάζεσαι, λες και στη γηραιά αυτή Ανατολή ακόμα κι ο αέρας βρίσκεται σε αποσύνθεση. Η άνοιξη και το φθινόπωρο φέρνουν σε όλη τη χώρα περιοδικούς πυρετούς. Εξαιτίας τους, τα παιδιά πεθαίνουν, οι άνθρωποι υποφέρουν […]», ενώ στη συνέχεια συμπληρώνει ότι «[…] Ευτυχώς, η ελληνική φυλή έχει τέτοιο σφρίγος, που ο πυρετός μόνο τα παιδιά σκοτώνει: οι ενήλικες έχουν κάποιες κρίσεις στην άνοιξη, τους πέφτει ο πυρετός και τον ξεχνούν μέχρι το φθινόπωρο».

Τα συμπεράσματά του «από αυθεντικά γεγονότα και έγκυρα στοιχεία» έχουν ως εξής:

- Ο ελληνικός πληθυσμός είναι φτωχός όμως όχι και η χώρα. Αν την καλλιεργούσαν σωστά θα παρήγαγε για κατανάλωση δημητριακά, βαμβάκι, φρούτα, λαχανικά, ξύλο και για εξαγωγή σταφίδες, λάδι, κρασί, καπνό, ριζάρι και μετάξι […]»
- «Η χώρα είναι "κακο-καλλιεργημένη" λόγω έλλειψης εργατικού δυναμικού, κεφαλαίου και δρόμων. Το εργατικό δυναμικό δεν θα έλειπε, αν η χώρα ήταν υγιής, αν ο πυρετός δεν αποδεκάτιζε τις οικογένειες, αν ένας νόμος αποκλεισμού δεν απωθούσε τους ετερόχθονες και τους ξένους […]».

3.2 Η υγειονομική κατάσταση στο Ναύπλιο

3.2.1 Η υγειονομική κατάσταση στο Ναύπλιο το 1825

Η κατάσταση που επικρατεί από υγειονομικής άποψης στο Ναύπλιο το 1825 περιγράφεται από τον Ρέππα (1982-1984) μέσω της αλληλογραφίας ανάμεσα στο Υπουργείο Αστυνομίας, το Εκτελεστικό και την Αστυνομία Ναυπλίου. «[…] Οι θάνατοι από την επιδημίαν είχαν αρχίσει με δριμύτητα και δεν υπήρχε σπίτι, το οποίο να μην είχε ασθενείς άλλο πολλούς, άλλο ολίγους, οι δε διαμένοντες εις το ύπαιθρον όλοι σχεδόν ήσαν ασθενείς» (Ρέππας, 1982-1984).

Επίσης, η αναφορά, βάσει της ίδιας πηγής, ενός πολίτη του Ναυπλίου προς το Υπουργείο Αστυνομίας και τα προτεινόμενα μέτρα, όπως περιληπτικά θα αναφέρουμε παρακάτω, αναδεικνύουν τη δύσκολη και επικίνδυνη από υγιεινής άποψης κατάσταση στη συγκεκριμένη χρονική στιγμή. Συγκεκριμένα, ο πολίτης προτείνει τον καθαρισμό των αποχετεύσεων, των δρόμων από Άραβες αιχμαλώτους, τη μεταφορά των σκουπιδιών εκτός πόλης, την κατασκευή αποχωρητηρίων κ.ά..

Στο Ναύπλιο την περίοδο εκείνη επικρατούσε «ο νόμος του αδιαχώρητου». Ο υπαστυνόμος Μεταξάς αναφέρει: «[…] παρατηρήσατε ότι ευρίσκονται εδώ μέσα υπέρ τες 20 χιλιάδες ψυχές […]» και παρακάτω «[…] θαυμάζω πώς υποφέρουν 30 και 40 ψυχαί μέσα εις έναν ονδάν, τα κατώγια γιομάτα, οι σάλες γιομάτες, ώστε όπου και επάνω εις κεραμίδια μερικών σπιτιών κοιμούνται […]» (Ρέππας, 1982-1984, σ. 278)[26].

Την υγειονομική κατάσταση της πόλης του Ναυπλίου φανερώνει και η επιστολή - διαταγή αρ. 441/28-2-1825, την οποία υπογράφει ο Πανούτζος Νοταράς, πρόεδρος του Βουλευτικού Σώματος και η οποία απευθύνεται προς το «Σεβαστόν»

[26] Βλ. και ΓΑΚ, φ. 31, Υπαστυνόμος Σπ. Μεταξάς προς Υπ. Αστ. 5-8-1825.

Εκτελεστικό με αντικείμενο της κάθαρσιν της πόλης. Μέσα από την επιστολή δίνεται η εντολή εκποίησης των εθνικών σπιτιών διότι «[…] αι ζέσται ήρχισαν, αι ακαθαρσίαι υπερπληθύνθησαν […] Η ασθένεια επαπειλεί όλους και δια να αποφύγει τις τον κίνδυνον πρέπει να παραιτήσει ταύτην την πόλιν […]»

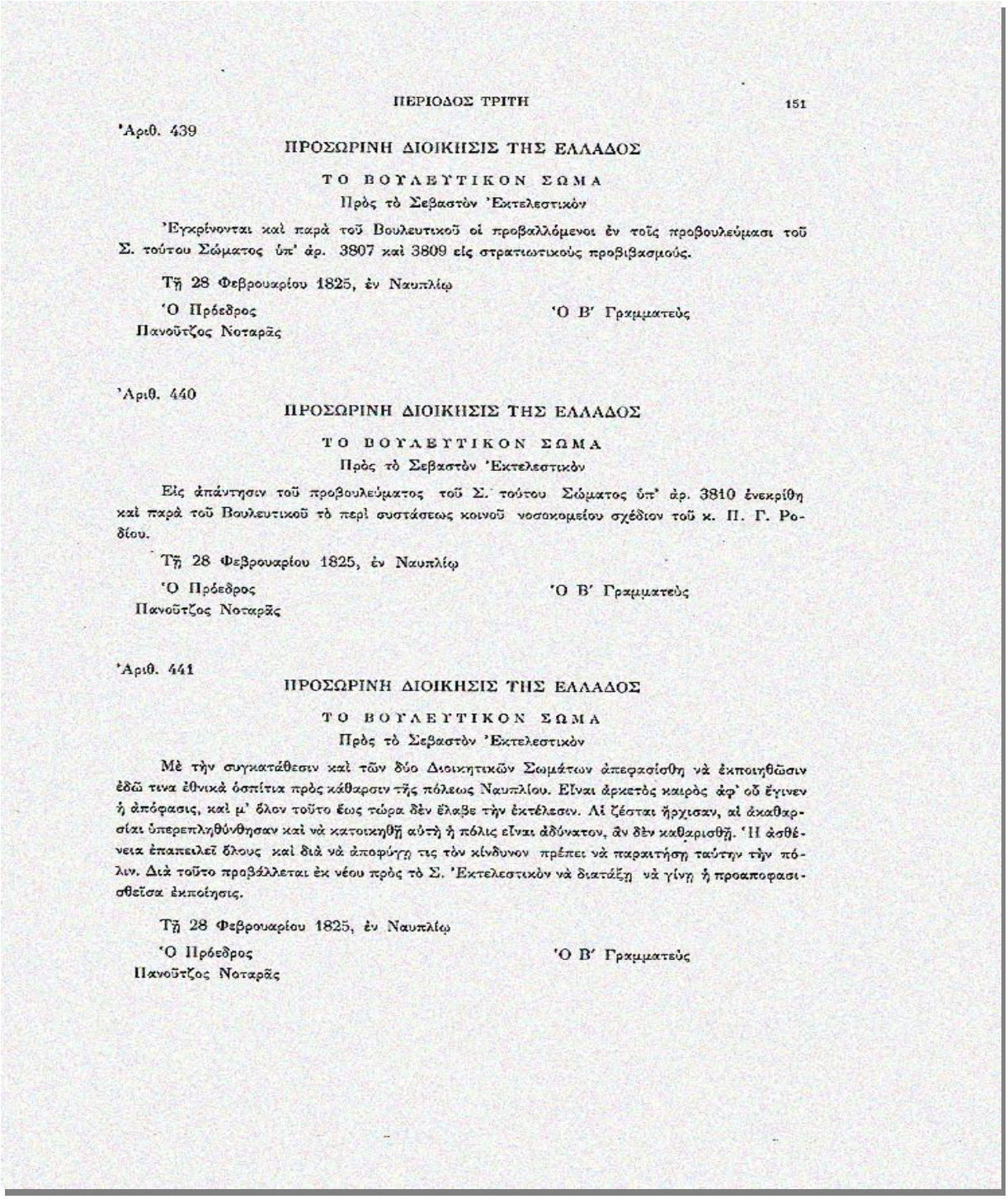

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΡΙΤΗ 151

Ἀριθ. 439

ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΝ ΣΩΜΑ

Πρὸς τὸ Σεβαστὸν Ἐκτελεστικόν

Ἐγκρίνονται καὶ παρὰ τοῦ Βουλευτικοῦ οἱ προβαλλόμενοι ἐν τοῖς προβουλεύμασι τοῦ Σ. τούτου Σώματος ὑπ' ἀρ. 3807 καὶ 3809 εἰς στρατιωτικούς προβιβασμούς.

Τῇ 28 Φεβρουαρίου 1825, ἐν Ναυπλίῳ

Ὁ Πρόεδρος Ὁ Β' Γραμματεὺς
Πανοῦτζος Νοταρᾶς

Ἀριθ. 440

ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΝ ΣΩΜΑ

Πρὸς τὸ Σεβαστὸν Ἐκτελεστικόν

Εἰς ἀπάντησιν τοῦ προβουλεύματος τοῦ Σ. τούτου Σώματος ὑπ' ἀρ. 3810 ἐνεκρίθη καὶ παρὰ τοῦ Βουλευτικοῦ τὸ περὶ συστάσεως κοινοῦ νοσοκομείου σχέδιον τοῦ κ. Π. Γ. Ροδίου.

Τῇ 28 Φεβρουαρίου 1825, ἐν Ναυπλίῳ

Ὁ Πρόεδρος Ὁ Β' Γραμματεὺς
Πανοῦτζος Νοταρᾶς

Ἀριθ. 441

ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΝ ΣΩΜΑ

Πρὸς τὸ Σεβαστὸν Ἐκτελεστικόν

Μὲ τὴν συγκατάθεσιν καὶ τῶν δύο Διοικητικῶν Σωμάτων ἀπεφασίσθη νὰ ἐκποιηθῶσιν ἐδῶ τινα ἐθνικὰ ὁσπίτια πρὸς κάθαρσιν τῆς πόλεως Ναυπλίου. Εἶναι ἀρκετὸς καιρὸς ἀφ' οὗ ἔγινεν ἡ ἀπόφασις, καὶ μ' ὅλον τοῦτο ἕως τώρα δὲν ἔλαβε τὴν ἐκτέλεσιν. Αἱ ζέσται ἤρχισαν, αἱ ἀκαθαρσίαι ὑπερεπληθύνθησαν καὶ νὰ κατοικηθῇ αὐτὴ ἡ πόλις εἶναι ἀδύνατον, ἂν δὲν καθαρισθῇ. Ἡ ἀσθένεια ἐπαπειλεῖ ὅλους καὶ διὰ νὰ ἀποφύγῃ τις τὸν κίνδυνον πρέπει νὰ παραιτήσῃ ταύτην τὴν πόλιν. Διὰ τοῦτο προβάλλεται ἐκ νέου πρὸς τὸ Σ. Ἐκτελεστικὸν νὰ διατάξῃ νὰ γίνῃ ἡ προαποφασισθεῖσα ἐκποίησις.

Τῇ 28 Φεβρουαρίου 1825, ἐν Ναυπλίῳ

Ὁ Πρόεδρος Ὁ Β' Γραμματεὺς
Πανοῦτζος Νοταρᾶς

Στο πλαίσιο αυτό κρίθηκε αναγκαίο, όπως ήδη αναφέρθηκε, να ιδρυθούν εθνικά νοσηλευτικά ιδρύματα– και μάλιστα στο Ναύπλιο– και να συγκροτηθούν υγειονομεία. Για την ανάγκη ίδρυσης νοσοκομείων γράφει χαρακτηριστικά, στις 10 Μαΐου 1823 ο Πρόεδρος του Βουλευτικού σε έγγραφο που απευθύνει στον Πρόεδρο του Εκτελεστικού με το οποίο δίνει την εντολή να «[…] *λάβη το Εκτελεστικόν τα αναγκαία και δραστήρια μέτρα, να επιτάξει τους κατά τόπον ιατρούς […]*», στη μητρόπολη, που ήταν τότε η Τριπολιτσά, αλλά και στο Ναύπλιο, «[…] διά να *μεταχειρισθώσιν όλα τα δυνατά μέσα προς προφύλαξιν των ανθρώπων και εξάλειψιν της νόσου, διορίζον, όσον αι περιστάσεις συγχωρούν, νοσοκομεία εις περίθαλψιν των νοσούντων*»[27].

Η ίδρυση λοιπόν νοσοκομείου στο Ναύπλιο για την ίαση ασθενών και τραυματιών πραγματοποιείται από τους πρώτους ήδη μήνες της απελευθέρωσης της πόλης (Μάρτιος 1823) στην αρχή ως «κοινό»**,** δηλαδή στους χώρους του συνυπήρχαν πολίτες και στρατιωτικοί, και κατόπιν χωρισμένο σε δύο τμήματα, το «Νοσοκομείον των πληγωμένων» και το «Νοσοκομείον των ασθενών».

3.2.2 Η υγειονομική κατάσταση στο Ναύπλιο 1825-1831 με τα μάτια ενός ιατρού. Το Ναύπλιο του Etienne-Marie Bailly

Σε συνέχεια της υγειονομικής κατάστασης της Ελλάδας, όπως περιγράφηκε στα προηγούμενα κεφάλαια, έρχεται να προστεθεί και η αναφορά με τίτλο *Documents relatives a l'etat present de la Grece, publie d'apres les communications du Commite philhellenique de Paris προς τα μέλη της Φιλελληνικής Επιτροπής των Παρισίων* του ιατρού Etienne-Marie Bailly (1831), ο οποίος –όπως αναφέρθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο– έφθασε τον Σεπτέμβριο του 1825 στο Ναύπλιο σταλμένος από το φιλελληνικό κομιτάτο του Παρισιού, «οφείλοντας να παράσχει τις συμβουλές του στην κυβέρνηση, προκειμένου να οργανωθούν οι διάφοροι κλάδοι των υπηρεσιών υγείας» αλλά και «επιφορτισμένος με την ευθύνη ίδρυσης και λειτουργίας ενός στρατιωτικού νοσοκομείου» (Προβατά, 2008, σ. 40, 49).

Στην αναφορά του αυτή ο Bailly παρουσιάζει την κατάσταση στην οποία βρίσκει την Ελλάδα γενικότερα και ειδικότερα την πόλη του Ναυπλίου, όταν έφτασε εκεί μαζί με τον ανιψιό του M. Blondeau. Συγκεκριμένα, αναφέρει ότι κατά την άφιξή

[27] Αρχεία της Ελληνικής Παλιγγενεσίας μέχρι της εγκαταστάσεως της Βασιλείας, Επιστολή αρ. 29 (10-5-1823), Αθήνα 1862, σελ. 441.

τους στην Ελλάδα σχεδόν όλος ο πληθυσμός ήταν συγκεντρωμένος στο Ναύπλιο. Η μιζέρια, όλων των ειδών οι καημοί, η στέρηση ειδών πρώτης ανάγκης, ο συνωστισμός τόσων δύστυχων ανθρώπων διωγμένων από τη γενέτειρά τους, χωρίς ψωμί, ρούχα και καταφύγιο, εκτεθειμένων στο έλεος των εποχών, ανέπτυσσαν έναν μεταδοτικό τύφο άκρως θανατηφόρο που η έλλειψη θεραπείας καθιστούσε πιο φοβερό. Εγκαταστάθηκαν λοιπόν στην «εστία αυτής της τόσο επικίνδυνης μάστιγας», όπως ο ίδιος αναφέρει, και είχαν «την ιδιαίτερη ικανοποίηση» να σταματήσουν άμεσα τη θνησιμότητα που απειλούσε να αποδεκατίσει αυτή τη χώρα. Όπως αναφέρει, προσέφεραν φροντίδα σε Έλληνες όλων των τάξεων, σε ξένους και σε φιλέλληνες όλων των εθνών. Μάλιστα, με τη βοήθεια του ανιψιού του «έδωσαν» την υγεία και τη ζωή σε πάνω από 30.000 ασθενείς και τραυματίες (Bailly, 1831, σ. 3-4).

Αυτό λοιπόν που προσέφεραν δεν ήταν μόνο η άμεση φροντίδα των ασθενών και των τραυματιών αλλά και η εισαγωγή, ιατρικών μεθόδων αγνώστων σε ένα έθνος υπόδουλο στον τουρκικό ζυγό, καθώς και η εξάλειψη πρακτικών βλαβερών για την υγεία.

4. "Σαν" Μελέτη Ιατρικής Τοπογραφίας του Ναυπλίου: Το χειρόγραφο του Σοφοκλή Οικονόμου (1834-1837)

Το ανέκδοτο χειρόγραφο με τίτλο *Σύνοψις ιατρικής χωρογραφίας της Ναυπλίας* του Σοφοκλή Οικονόμου[28] βρίσκεται στο Αρχείο Κωνσταντίνου και Σοφοκλή Οικονόμου που φυλάσσεται στο Κέντρο Ερεύνης του Μεσαιωνικού και Νέου Ελληνισμού της Ακαδημίας Αθηνών [29].

Το κείμενο συναντάται σε δύο μορφές, μία συνοπτική και μια μεγαλύτερης έκτασης, στην οποία στηρίζεται και η παρουσίαση των στοιχείων μας. Αριθμεί περίπου 68 φύλλα στα οποία όμως προστίθενται και κάποια επιπλέον χωρίς αρίθμηση τα οποία αφορούν σε σχόλια του συγγραφέα και σε πληροφορίες από άλλα κείμενα ή από άλλες πηγές.

[28] Το χειρόγραφο *Σύνοψις ιατρικής χωρογραφίας της Ναυπλίας* του Σοφοκλή Οικονόμου παρουσιάστηκε το 2013 στο Επιστημονικό Συμπόσιο για τα 150 Χρόνια από τη Ναυπλιακή Επανάσταση από τον κ. Γιάννη Μπαφούνη, δρ. Ιστορίας. Βλ. Μπαφούνης, 2013, σ. 283-296.

[29] Ακαδημία Αθηνών, Κ.Ε.Μ.Ν.Ε., Αρχείο Οικονόμου, φακ. XXVIII, 12.

Ο Σοφοκλής Οικονόμος εγκαταστάθηκε στο Ναύπλιο τον Οκτώβριο του 1834 και εξάσκησε εκεί την Ιατρική για τρία χρόνια, ενώ μετακόμισε στην Αθήνα, πρωτεύουσα πια του ελληνικού κράτους, τον Απρίλιο του 1837. Μεγαλωμένος και με σπουδές στο εξωτερικό μετέφερε την κουλτούρα και τις καινοτομίες του εξωτερικού, υπακούοντας όμως ταυτόχρονα και στις εντολές της διοίκησης η οποία στις αρχές του 1834 με Βασιλικό Διάταγμα όρισε τα «περί συστάσεως ιατρών κατά νομούς και περί των καθηκόντων αυτών» (ΦΕΚ 7, 8/20-2-1834). Μάλιστα, ανάμεσα στα καθήκοντα των ιατρών που επρόκειτο να καταλάβουν τις σχετικές θέσεις, περιλαμβανόταν και η καταγραφή όλων των συμβάντων που σχετίζονταν με την ιατρική, τη φυσική ιστορία και τη μετεωρολογία, «διά να δυνηθή όσον τάχιστα να καταστρωθή εντελής ιατρική τοπογραφία του Νομού» (ΦΕΚ 7, 8/20-2-1834, άρθρο 3, παρ. θ΄). Στο πλαίσιο λοιπόν των καθηκόντων του, όπως περιγράφονταν από το αντίστοιχο ΒΔ, ο Σ. Οικονόμου συνέταξε το χειρόγραφό του.

Συγκεκριμένα, το χειρόγραφο του Σοφοκλή Οικονόμου, τουλάχιστον η συνοπτική εκδοχή του, φαίνεται αρχικά να συντάχθηκε το 1838, και –όπως τεκμαίρεται από το εξώφυλλο αυτής της πρώτης εκδοχής– «ήταν να παρουσιαστεί στην Ιατρική Εταιρεία των Αθηνών και να εκδοθεί κατόπιν το κείμενο, τίποτα όμως από αυτά τα δύο δεν φαίνεται ότι συνέβη» (Μπαφούνης, 2013, σ. 284).

Η χρησιμότητα του χειρόγραφου αυτού για τη διατριβή μας είναι μεγάλη, διότι μας δίνει την εικόνα της κατάστασης των υγειονομικών δομών καθώς και της επικρατούσας νοσολογικής κατάστασης στο Ναύπλιο κατά την περίοδο 1834-1837, περίοδο που έχασε την αίγλη και τα προνόμιά του λόγω μετατροπής του από πρωτεύουσα του κράτους σε απλή πόλη. Επίσης, το εν λόγω χειρόγραφο απεδείχθη ιδιαίτερα χρήσιμο για τη διατριβή μας και για έναν ακόμη λόγο: καταγράφει και επεξηγεί τις ασθένειες που θα συναντήσουμε αργότερα στους καταλόγους εισερχομένων ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου.

Το χειρόγραφο, στην αναλυτική του μορφή πάντα, αποτελείται από τις παρακάτω ενότητες:

Α. Χωρογραφία (σελ. 1-7)

Β. Ιστορία της πόλεως (σελ. 7-30)

Γ. Επιγραφαί Ελληνικαί - Πολιτική Κυβέρνησις της Ναυπλίας (σελ. 30)

Δ. Περί των Ένδοξων ανδρών της Ναυπλίας (σελ. 31-34)

Ε. Περί του αέρος (σελ. 34-35)

ΣΤ. Κλίμα (σελ. 35-45)

Η. Περί των κατοίκων (σελ. 46-48)

Θ. Περί φυσικής ανατροφής των παιδιών (σελ. 48-49)

Ι. Περί γάμων, γεννήσεων και θανάτων (σελ. 49-51)

ΙΑ. Περί των επιχωριαζουσών ασθενειών (σελ. 52-54)

ΙΒ. Περί των λουτρών (σελ. 55)

ΙΓ. Περί Νεκροταφείων (σελ. 56-57)

ΙΔ. Περί Φαρμακοπωλείων (σελ. 58)

ΙΕ. Περί του εγκεντρισμού… (σελ. 58-59)

ΙΣΤ. Περί των Νοσοκομείων (σελ. 59-61)

ΙΖ. Περί των φυλακών (σελ. σελ. 61-62)

ΙΗ. Περί του Ορφανοτροφείου (σελ. 62-63)

ΙΘ. Περί των ιατρών (σελ. 64)

Κ. Περί των μαιών (σελ. 64-68)

Ειδικότερα:

Στο χειρόγραφό του *Σύνοψις ιατρικής χωρογραφίας της Ναυπλίας* ο Σοφοκλής Οικονόμου αρχικά αναφέρεται εκτενώς στην ιστορία της πόλης από αρχαιοτάτων χρόνων. Μάλιστα, το μέρος αυτό είναι μεγαλύτερο σε έκταση από όλα τα υπόλοιπα. Όσον αφορά στην περιγραφή της πόλης την περίοδο που έζησε εκεί ο Οικονόμου ο Γ. Μπαφούνης αναφέρει:

«το Ναύπλιο του Οικονόμου είναι μια πόλη ‘εύκτιστος’, με διώροφα σπίτια “ου πάνυ ευρύχωρα”, ενώ στο προάστιο της Πρόνοιας τα σπίτια είναι “χθαμαλά και πλινθόκτιστα ως επί το πλείστον”. Οι δρόμοι είναι μάλλον στενοί, λιθόστρωτοι και φέρουν ονομασία, υπάρχουν δύο πλατείες, τέσσερις εκκλησίες και αρκετά δημόσια κτήρια, για τα οποία φροντίζει να δώσει ιστορικές πληροφορίες […]. Γύρω από το Ναύπλιο η εξοχή είναι γεμάτη αμπέλια, νεόφυτα δένδρα και αρωματικά φυτά, έτσι ώστε η κοιλάδα χαρακτηρίζεται “αξιόλογος και τερπνή” […]» (Μπαφούνης, 2013, σ. 292-293).

Όσον αφορά την ατμόσφαιρα της περιοχής ο Οικονόμου αναφέρεται στην «ευκρασίαν και τερπνότητα», ενώ «η μέση καθ’ έτος θερμοκρασία είναι 18° θερμόμετρο Ρεωμύρου[30]», δηλαδή 22,5° Κελσίου. Ενίοτε, βέβαια, η θερμοκρασία

[30] Η κλίμακα Ρεωμύρου είναι μία από τις τρείς κλίμακες που χρησιμοποιούνται (οι άλλες δύο είναι οι Κελσίου και Φαρενάιτ. Χρησιμοποιείται πιο πολύ η κλίμακα του Κελσίου, η οποία έχει 100 υποδιαιρέσεις και ορίζεται από τα

ανέρχεται στους 36°, ενώ η χαμηλότερη –στους -3°– καταγράφηκε το 1835. Οι θερμοκρασίες καταγράφονται στον παρακάτω πίνακα κατά μήνα (*Σύνοψις…, Περί του αέρος*, σ. 34).

Πίνακας 29. Θερμοκρασίες κατά μήνα για το έτος 1835

Μήνας	°C
Ιανουάριος	7
Φεβρουάριος	5
Μάρτιος	8
Απρίλιος	12
Μάιος	
Ιούνιος	16
Ιούλιος	20
Αύγουστος	18
Σεπτέμβριος	14
Οκτώβριος	10
Νοέμβριος	6
Δεκέμβριος	4

Ο χειμώνας αρχίζει από τα μέσα Νοέμβρη και κρατά έως τα μέσα Μάρτη. Εντωμεταξύ, υπάρχουν μέρες λαμπρότατες και θερμότατες ακόμα και μέσα στον Ιανουάριο, όταν η πεδιάδα του Άργους «χλοάζει και ζέφυρος πνέει», ωστόσο οι βόρειοι άνεμοι του χειμώνα προκαλούν βλάβες στο αναπνευστικό. Ανεμοθύελλες και σεισμοί σπάνια παρατηρούνται, ενώ και οι κεραυνοί δεν είναι πολλοί. Ωστόσο, οι βροχές είναι άφθονες τον χειμώνα. Όσον αφορά το κλίμα της Ναυπλίας είναι «μέτριον, προσηνές και ευχάριστον. Η δε ατμόσφαιρα «ολίγον ζωηρή και ύφυγρη». Συμβάλλει δε στο «ύφυγρον» της ατμόσφαιρας και η παρουσία της Ακροναυπλίας και του Παλαμηδίου, τα οποία «ώρα χειμώνος» εμποδίζουν τις ακτίνες του ήλιου να εισχωρήσουν στην πόλη. Το φθινόπωρο στο Ναύπλιο στην αρχή είναι καλό, όμως κατά τα τέλη Οκτωβρίου αρχίζουν άφθονες βροχές, οι οποίες διαρκούν μέρες ολόκληρες. Ο πιο

σημεία πήξης και ζέσης του νερού. Το σημείο πήξης έχει την τιμή 0° και το σημείο ζέσης 100° και η υπόλοιπη κλίμακα χωρίζεται σε 100 ίσα μέρη. Ο Ρεωμύρος όρισε με τον ίδιο τρόπο την κλίμακα, αλλά αντί 100° έβαλε στο σημείο ζέσης 80°.

βροχερός μήνας είναι ο Νοέμβριος. Το καλοκαίρι πολλές φορές περνά χωρίς βροχές. Οι ξηρότεροι μήνες είναι ο Ιούνιος, ο Ιούλιος και ο Αύγουστος.

Αναφερόμενος στη σχέση κλίματος και ασθενειών ο Οικονόμου σημειώνει ότι επί τουρκοκρατίας το κλίμα ήταν νοσώδες λόγω των λιμναζόντων υδάτων και των άλλων ακαθαρσιών «και κακοήθεις διαλείποντες πυρετοί διατρέφοντο […]. Σύνεργον δε και τα της Λέρνης και Ελκυώνος μιάσματα μεταφέροντο διά του αέρος». Όλα αυτά τα αίτια κατέστησαν την πόλη νοσώδη και μάλιστα στις αρχές της παλιγγενεσίας του ελληνικού έθνους, εφόσον –εξαιτίας της πολιορκίας και κατόπιν εξαιτίας άλλων ανωμαλιών– λίγη ήταν η φροντίδα για την καθαριότητα. Με την επιμέλεια όμως του Κυβερνήτη όλα εξαλείφθηκαν, ενώ σε κάθε χώρο, όπου το «έλος» εξαλειφόταν, προχωρούσαν σε καλλιέργειες αμπελιών ή άλλων φυτειών. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνεται και από την «έλλειψη των επιδημιών» και την ελάττωση των «διαλειπόντων πυρετών»[31] (*Σύνοψις…, Περί του Κλίματος*, σ. 35-45).

Στο κεφάλαιο *Περί των κατοίκων* ο Οικονόμου αναφέρεται σε πληροφορίες σχετικά με τον αριθμό των κατοίκων του Ναυπλίου τις οποίες και αντλεί από διάφορους ξένους περιηγητές όπως οι Pouqueville, Gell, Edward Dodwell, Leake, Guilletiere κ.ά.

Όσον αφορά τον χαρακτήρα των κατοίκων ο Οικονόμου αναφέρει καταρχάς ότι οι Τούρκοι κάτοικοι της Ναυπλίας ήταν θηριώδεις και οι βαρβαρότεροι όλων των άλλων πόλεων, γεγονός που το κατέγραψε και ο Gell (1810). Σημειώνει επίσης, ότι ως επακόλουθο της βαρβαρότητας που έζησαν οι κάτοικοι της περιοχής κατά την Επανάσταση «μήτε σοφούς, μήτε ποιητές, μήτε ζωγράφους εύρισκες εις την πόλιν ταύτην, ενώ παλιότερα και ζωγράφοι και πεπαιδευμένοι άνδρες εξήλθαν εκ των κόλπων της Ναυπλίας» και πως, παρότι η ήδη εκπαιδευμένη νεολαία δίνει ελπίδες, ωστόσο «ο εισαγόμενος ξένος πιθηκισμός περί τα των ευρωπαίων ήρξατο» (*Σύνοψις…, Περί κατοίκων,* σ. 47).

Ο λαός του Ναυπλίου χαρακτηρίζεται από τον συγγραφέα ως φιλέορτος, εφόσον «άδει πατριωτικά τραγούδια» και «εργαζόμενος και περιπατών και άλλη οποιαδήποτε εργασία εκτελεί. Ωραίο θέαμα είναι κατά τα πανηγύρια και τις γιορτές ότι

[31] Κατά τα χρόνια διακυβέρνησης του Καποδίστρια (1828-1831) ελήφθησαν μέτρα για την καθαριότητα (εξάλειψη των ελών κ.ά.). Από τα στοιχεία που έχουμε για τα μετέπειτα χρόνια 1837-1846 και από τους καταλόγους των νοσοκομείων, διαπιστώνουμε ότι ισχύει αυτό που γράφει ο Σοφοκλής Οικονόμου, δηλαδή «έλλειψη επιδημιών» και ολοένα και μικρότερος αριθμός ασθενών που νοσούν από «ιαλείποντες πυρετούς».

απαξάπαντες οι κάτοικοι της Ναυπλίας «αφήνοντες τα εργόχειρα και ποικίλως ενδεδυμένοι» εξερχόνται «διά της πύλης της ξηράς προς περιδιάβασιν». Και εκεί νέοι και γέροι περπατούν «αναπνέοντες τον καλό της θάλασσας Ζέφυρο», ενώ οι γυναίκες έχουν «κεφαλοδεσίματα χρυσοϋφαντα, τα οποία φέρνουν ευρωπαϊκά σημάδια εκ της ανάμιξης του αρχαιοτρόπου και της ευρωπαϊκής ενδυμασίας» (*Σύνοψις…, Περί κατοίκων,* σ. 47). Όσον αφορά, τέλος, τη διατροφή του ο Ναυπλιεύς αγαπά την επίδειξη, όταν φιλοξενεί κόσμο, ωστόσο κατ' ιδίαν είναι εγκρατής και ολιγαρκής. Τρέφεται κυρίως με ψάρια, χόρτα, λάδι, τυρί και κρέας. Πίνει δε κατά κόρον «λακωνικόν οίνον» και μετρίως ρακή. Κύρια ενασχόλησή του είναι το εμπόριο και η γεωργία.

Το κεφάλαιο *Περί των επιχωριαζουσών ασθενειών* (σελ. 52-54) είναι αυτό που μας ενδιαφέρει ιδιαίτερα ως θεματολογία για τη διατριβή μας, εφόσον σε αυτό ο Σοφοκλής Οικονόμου μας δίνει πληροφορίες σχετικά με τη νοσηρότητα της πόλης και τις ασθένειες που επικρατούν. Καταρχάς αναφέρει ότι ο κάτοικος του Ναυπλίου από τη φύση του έχει υγιή κράση, όμως «διά της τροφής» αρχίζει να γίνεται μαλθακός και να εκνευρίζεται» και κατά συνέπεια νέες ασθένειες προκύπτουν στην πόλη, πολύ λιγότερες όμως σε σύγκριση με άλλες πόλεις. Το γεγονός αυτό της «ολιγονόσου» το μαρτυρούν και τα λίγα περιστατικά της φθίσης στην πόλη συγκριτικά με τις άλλες πόλεις της Ελλάδας μάλιστα, όσοι από τους φθισικούς έρχονται σε αυτήν την πόλη, αναπαύονται και πολλές φορές εξαλείφονται «τα σπέρματα της δεινής αυτής ασθένειας των πνευμόνων». Τα –σύμφωνα με τον Οικονόμου– στοιχεία για τις γενικές επιχώριες ασθένειες και την εποχικότητα των ασθενειών θα παρουσιαστούν παρακάτω, όταν θα αναλυθούν οι ασθένειες της εποχής.

Σχετική με την υγεία των κατοίκων είναι και η ύπαρξη λουτρών στην πόλη. Όπως αναφέρει ο Οικονόμου, τα δύο λουτρά στη Ναυπλία, που έγιναν επί Τουρκοκρατίας, φωτίζονται άνωθεν από τρύπα που κάλυπτε υποπράσινο γυαλί, «υπόγειο δε πυρ θερμαίνει όλα τα δωμάτια». Όσο για τη χρήση τους, κατά τον Οικονόμου γινόταν κατάχρηση, εφόσον «κατ' εξοχήν οι Πελοποννήσιες γυναίκες κάνουν αμέτρως χρήσιν των λουτρών γι' αυτό και ξηρόν του δέρματος, ρυτίδωσις και ρευματισμοί ως κεφαλαλγίες και βλάβες περί τους οδόντες κι άλλες νοσηλείες παράγουσιν από κατάχρηση των λουτρών». Ο συγγραφέας παρακάτω αναφέρει ότι πέραν των λουτρών δίνεται η δυνατότητα στους Ναυπλιείς να κάνουν χρήση και των θαλάσσιων υδάτων στην περιοχή των Πέντε Αδελφών καθώς επίσης και από την Αρβανιτιά έως το μεθώριον του Καραθώνα και «περί του Αλίπυργου», όπου ο

Καποδίστριας κατασκεύασε «πήγμα προς χρήση των θαλάσσιων υδάτων». Από τη χρήση αυτών των θαλάσσιων υδάτων προκύπτουν πολλές ωφέλειες για την υγεία των κατοίκων της περιοχής (ειδικά αναφορικά με «του ήπατος και της σπληνός εμφράξεις» και «των οφθαλμών φλογώσεις»). Αλλά τα θαλάσσια λουτρά γίνονται στο ύπαιθρο και πολλάκις οι πάσχοντες «υποπίπτουσι σε ρευματισμούς και φλογώσεις καίριων οργάνων», για αυτό και ο Οικονόμου συμβουλεύει τον Δήμο των Ναυπλιέων «όπως απαιτεί λίγα ασημένια κέρματα στα μνημονηθέντα μέρη, έτσι ώστε να μην παραβλάπτεται η υγεία των κατοίκων» (*Σύνοψις…*, *Περί των λουτρών*, σ. 55).

Στο κεφάλαιο *Περί ιατρών* ο Σοφοκλής Οικονόμου αναφέρεται στους ιατρούς της πόλης λέγοντας ότι «η πόλη του Ναυπλίου έχει ιατρούς, πολιτικούς, στρατιωτικούς, μεταξύ δε των ιατρών είμαι και εγώ, χειρουργούς και μαιευτές. Οι περισσότεροι από τους ιατρούς είναι της ιταλικής, γαλλικής ή γερμανικής σχολής, μάλιστα οι στρατιωτικοί οι οποίοι έχουν και τη Διεύθυνση του Νοσοκομείου ή την υπηρεσία παρά τη φρουρά […] χαίρουν δε κατά το μάλλον την υπόληψιν αναλόγως δε της εμπειρία και αξίας». Βέβαια, μολονότι υπήρχαν ιατροί έμπειροι και άξιοι δεν έλειπαν οι αγύρτες, οι οποίοι επαγγέλονταν το ιατρικό έργο. Οι κάτοικοι πολλές φορές αντί να απευθυνθούν στους επιστήμονες ιατρούς κατέφευγαν στους αγύρτες, τις μαίες και τις γηραιές γυναίκες, λόγω της αμορφωσιάς, των προλήψεων και των δεισιδαιμονιών. Όμως, και πολλοί μορφωμένοι εξαπατώνταν και κατέφευγαν στους αγύρτες. Μάλιστα, ο Οικονόμου αναφέρει ότι παρίστανε τον ιατρό ακόμη και ο έμπειρος ως φλεβητόμος κουρέας –ο οποίος, όπως είδαμε στους Κανονισμούς του Νοσοκομείου Ναυπλίου του 1839 και του 1851, συμπεριλαμβανόταν στο προσωπικό του Νοσοκομείου (*Σύνοψις…*, *Περί ιατρών*, σ. 64).

Στο κεφάλαιο *Περί των Νοσοκομείων* (σ. 59-61), ο Οικονόμος αναφέρεται στη σύσταση των νοσοκομείων της περιόδου (πριν την έλευσή του στην Ελλάδα αλλά και κατά τη διάρκειά της), συνοψίζοντας όσα επισημάναμε στο προηγούμενο κεφάλαιο. Γράφει πως, παρότι «ο καταστρεπτικός πόλεμος δεν ησύχαζε [...] η φρόνησις των τότε διοικούντων τα της Ελλάδος έχουσι να συστήσει νοσοκομεία»[32]. Μάλιστα, στην ίδρυση των νοσοκομείων συνεισέφεραν και οι φιλέλληνες Ευρωπαίοι, όπως ο ιατρός Bojons που «διέτριβεν εις Ναυπλίαν το 1824». Έτσι, ιδρύθηκε «δημόσιον κατάστημα» το 1824 το οποίο όμως είχε μικρή διάρκεια ζωής. Μετά από αυτό, το 1825 η

[32] Γενική Εφημερίς της Ελλάδος, 1825, αρ. 6, σ. 21.

Κυβέρνηση ίδρυσε πολιτικό νοσοκομείο. Επί Καποδίστρια το νοσοκομείο προικίσθηκε με εισοδήματα και ορίστηκε ο ταμίας να κρατά το ήμισυ τοις εκατό από κάθε πληρωμή και από αυτά τα χρήματα να δίδονται στο νοσοκομείο της πόλεως κατά έτος 3.000 φοινίκια. Από αυτήν τη συνεισφορά, αναφέρει ο Οικονόμου, και από την παρέμβαση των εμπόρων οι οποίοι συνεισέφεραν «τέταρτον γροσίου τοις εκατό εκ των πραγματειών, εξοικονομούνταν τα έξοδα του νοσοκομείου» και θεραπευόταν πλήθος ασθενών οι οποίοι ευλογούσαν το όνομα του Κυβερνήτη. Ο δε ιατρός του Νοσοκομείου Στεφανίτσης (ο οποίος υπογράφει και όλα τα παραπάνω έγγραφα της Γενικής Εφημερίδος της Κυβέρνησης που αφορούν τα νοσοκομεία) εξέδιδε κατά έτος ειδήσεις περί των εξόδων και εσόδων και των εισερχομένων και εξερχομένων ασθενών[33]. Αυτό το νοσοκομείο λειτούργησε μέχρι την άφιξη του βασιλιά Όθωνα (1829). Εκείνη την εποχή «εκ των ελθόντων επικουρικών Βαυαρικών στρατευμάτων πολλοί ενόσησαν και δεν εχωρούσαν εις το στρατιωτικόν νοσοκομείο». Έτσι, «έλαβε αυτό (το Εθνικό Νοσοκομείο) η Κυβέρνησις προς χρήσιν προσωρινή»[34]. Έπειτα, «αφού εκ των πασχόντων ο αριθμός ελαττώθηκε το οίκημα μεταβλήθηκε σε αποθήκη και, τέλος, το 1837 διά πολλών και αλλεπάλληλων αιτημάτων της κοινότητας εδόθη και αυτό γυμνόν από κλίνες και άλλα έπιπλα και του χρηματικού κεφαλαίου το οποίο είχε ανέβει εις τας 40.000 δραχμές».

Στη συνέχεια, συνέστησε «ο Κυβερνήτης και νοσοκομείον στρατιωτικόν στην Ακροναυπλία, όπως περιθάλποντες οι οπαδοί του Άρεως, οι κατατροπόσαντες τους βαρβάρους και μωαμεθανούς. Τούτο δε το νοσοκομείο επί της Αντιβασιλείας ηυξήθη και επισκευάσθη και δύναται να συγκριθεί με τα του είδους καταστήματα της Δυτικής Ευρώπης. Είναι δε ευρύχωρον και καλά διατεταγμένον. Έχει δε δικόν του φαρμακοποιόν και ιατρόν και χειρουργόν και τους ανήκοντες υπηρέτες.» (*Σύνοψις*…, *Περί των Νοσοκομείων*, σ. 61). Αναφέρει βέβαια και ότι το νοσοκομείο έχει κλίνες, αλλά είναι κενό το σημείο του αριθμού.

Το κεφάλαιο περιέχει και άλλες πληροφορίες, οι οποίες στην πλειονότητά τους είναι δυσανάγνωστες. Οι πληροφορίες αναφέρονται στις αποφάσεις που πάρθηκαν από την Κυβέρνηση εκείνη την εποχή για τα νοσοκομεία, στα οποία έχουμε ήδη αναφερθεί. Μάλιστα, περιγράφονται με λεπτομέρεια τα άρθρα στη Γενική

---

33 Βλ. σχετικά Γενική Εφημερίς της Ελλάδος, 1825, αρ. 4 σ. 13-15 / 1825, αρ.16, σ. 61 / 1829, αρ. 30, σ. 118 / 1829, αρ. 31, σ. 122 και 1830, αρ. 48, σ. 195.

34 «Από το Μάιο του 1832 το Νοσοκομείο επιτάσσεται από τα γαλλικά συμμαχικά στρατεύματα για τις ανάγκες τους. Η αναστολή της λειτουργίας του νοσοκομείου ως εθνικού σήμαινε τη λήξη παροχής υπηρεσιών ως κρατικού νοσηλευτικού ιδρύματος…».

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως στα οποία εμπεριέχονται στοιχεία για τα νοσοκομεία, τη χρηματοδότησή τους ακόμα και τα στατιστικά στοιχεία που εκδίδει ο Στεφανίτσης για την περίοδο 1827-1831!

Τρία φαρμακεία, σύμφωνα με τον Σοφοκλή Οικονόμο, υπάρχουν στο Ναύπλιο υπό τη διεύθυνση φαρμακοποιών σπουδαγμένων στην Ιταλία ή μαθητευόμενων παρά κάποιον «σπουδαγμένον» φαρμακοποιόν (*Σύνοψις…*, *Περί Φαρμακοπωλείων*, σ. 58). Όσον αφορά τον εμβολιασμό των κατοίκων ήταν πολύ αυστηρός λέγοντας «… εάν εξ' αρχής που εφάνη η δαμαλίς (η ευλογιά) οι κάτοικοι της Αργολίδος φρόντιζαν να εμβολιάζουν τα παιδιά τους προφυλάσσοντάς τα από αυτή την ασθένεια. Και κατά τη διάρκεια της Αντιβασιλείας οι πολίτες εμβολίαζαν τα τέκνα τους […]…Αλλά πολλάκις το έργον γίνεται αμελέστερον… Είδαμε πολλάκις σε εμβολιασμένα βρέφη κακοήθη εξανθήματα. Συνήθως ο κοινός όχλος της Ναυπλίας αφού η φουσκάλα της δαμαλίδος έσκαγε έβαζαν πάνω τους … «ή κλήματα…..» (*Σύνοψις..., Περί εγκεντρισμού,* σ. 58-59).

Σε άλλο κεφάλαιο ο Οικονόμου αναφέρεται στην κατάσταση των φυλακών, επισημαίνοντας ότι οι φυλακές που υπάρχουν στην περιοχή δίπλα στο Βουλευτικό και στο Παλαμήδι είναι σε άθλια υγειονομική κατάσταση (νοσηρά) και τα δωμάτιά του; ήταν υπόγεια, σκοτεινά, με υγρασία, άθλια και βρώμικα (*Σύνοψις,… Περί των φυλακών*, σ. 61-62)

Στο κεφάλαιο *Περί των Μαιών* ο Οικονόμου αναφέρεται στις αναλογικά με τον πληθυσμό της Ναυπλίας αρκετές σε αριθμό και αυτοδίδακτες ή κατά παράδοση συγγένειας μαίες, οι οποίες φροντίζουν τις λεχώνες με τρόπο ως επί τον πλείστον λογικό, παρότι οι γνώσεις τους περιορίζονταν σε κάποιες απλές εγχειρήσεις. Ωστόσο, υπήρχαν και παραδείγματα «εσχάτης αμεθίας και βαρβαρότητας» (*Σύνοψις…, Περί των Μαιών*, σ. 66), όπως η γέννα και ο θάνατος μητέρας και παιδιού λόγω άγνοιας της μαίας, παράδειγμα «άξιον μνείας αλλά όμως πλήρες τρόμου και φρίκης».

Η εικόνα του Οικονόμου για τη δημογραφική κατάσταση του Ναυπλίου παρατίθεται στην ενότητα *Περί γάμων, γενόντων και θανόντων*, όπου γράφει με γλαφυρό τρόπο σχετικά με τη φύση του Έλληνα και την εκτέλεση των συζυγικών του καθηκόντων: «ο Έλλην υπάρχει γυναικόφιλος αλλά ουχί θηλυμανής και φιλόκτενος διά τούτο και νεώτατος νυμφεύεται. Συμβάλλει δε εις την εκτέλεσιν του καθήκοντος τούτου η του κλίματος θερμότης, ήτις αναπτύσσει ταχύτερον τας ορέξεις» καθώς και η υπέρμετρος χρήση «αφροδισιακών φαγητών» (όπως «το σέλινον, το άνιθον, τα αγγούρια, τα κρόμμυα»). Επίσης, αναφέρει ότι τα κορίτσια από του 13 έτους είναι

ώριμα για γάμο και ότι ο αριθμός των κοριτσιών που γεννιούνται υπερτερεί των αγοριών. Επισημαίνει και ότι ο αριθμός των νεογνών / νηπίων που αποθνήσκει είναι τεράστιος, γράφοντας: «αποθνήσκουσι δε οι περισσότεροι γύρω στο 1ο έτος, διότι η των μαιών και των γραιών βάναυση εμπειρία, τουτέστιν απειρία, καταπιέζει τη ζωή ποικιλοτρόπως και στερεί την πόλη από πολλούς πολίτες». Προς επικύρωση όσων αναφέρει, ο Οικονόμου παραθέτει πίνακα με γάμους, αποβιώσεις και γεννήσεις κατά το έτος 1836.

Πίνακας 30. Γεννήσεις, Γάμοι και Αποβιώσεις κατά το έτος 1836

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ				**ΓΑΜΟΙ**	**ΑΠΟΒΙΩΣΕΙΣ**													
ΓΝΗΣΙΩΝ		ΝΟΘΩΝ			Εις το 1ο έτος		Εις τα πρώτα 3 έτη		Έως 20 ετών		Έως 20 ετών		Έως 60 ετών		60 ετών +		**Σύνολο**	
άρρεν	θήλυ	άρρεν	θήλυ		άρρεν	θήλυ	άρρεν	θήλυ	άρρεν	θήλυ	άρρεν	θήλυ	άρρεν	θήλυ	άρρεν	θήλυ	άρρεν	θήλυ
66	72		1	66	21	13	15	11	14	10	14	5	5	5	2	3	71	47

Πηγή: Σ. Οικονόμου, Σύνοψις…..

Βάσει του παραπάνω πίνακα κατά το έτος 1836 γεννήθηκαν συνολικά 66 αγόρια και 73 κορίτσια. Επιβεβαιώνεται λοιπόν ότι γεννιούνται πολυπληθέστερα κορίτσια σε σχέση με τα αγόρια καθώς και ότι τα κορίτσια επιβιώνουν περισσότερο κατά την κρίσιμη τριετία 0-3 ετών (εφόσον πέθαναν 36 αγόρια σε αντίθεση με 24 κορίτσια έως 3 ετών).

Ο Οικονόμου ακόμη επισημαίνει ότι οι οικογένειες των κατώτερων τάξεων έχουν πολλές ευθύνες λόγω και του πλήθους των παιδιών. Μάλιστα, πολλές φορές κάθε χρόνο προστίθεται και ένα νέο μέλος στην ελληνική οικογένεια. Γι' αυτόν τον λόγο η μητέρα μόνο θηλάζει το παιδί της, ενώ όταν μειώνονται «οι χυμοί» της μάνας, τότε προκύπτει μια νέα εγκυμοσύνη.

Πέρα από αυτό, βέβαια, και μακρόβιοι «πολλοί των κατοίκων γίνονται και η ηλικία αυτών φθάνει μέχρι τα 80 έτη» (Σύνοψις…, *Περί γάμων, γενόντων και θανόντων*, σ. 49-50).

Στο κεφάλαιο *Περί Νεκροταφείων* ο Οικονόμου αναφέρει τη συνήθεια των ορθόδοξων Ελλήνων αλλά και των άλλων χριστιανών, να θάβουν τους αποθανόντες

στον περίβολο του ναού. Και τούτο συνέβαινε και στο Ναύπλιο μέχρι της τυφώδους επιδημίας (Φεβρουάριος 1824), όταν διέταξε η Κυβέρνηση να θάβονται οι νεκροί εκτός της πόλεως. Επιπλέον, στο κείμενο του Οικονόμου, γίνεται αναφορά στα δύο νεκροταφεία που υπάρχουν κοντά στην πόλη καθώς και στην ανάγκη ύπαρξης νεκροθαλάμων.

Μέρος 5. Δημογραφική Ανάλυση των Ασθενών και των Ασθενειών του Δημοτικού Νοσοκομείου Ναυπλίου

Ο επιστήμων γλωσσαμύντορας, που θα περιμένει έως ότου
οι ιατρικές στατιστικές γίνουν νοσολογικά ακριβείς,
δεν είναι σοφότερος από τον αγρότη του Οράτιου
που περίμενε να αλλάξει η ροή του ποταμού
Major Greenwood

1. Το Α΄ Εθνικόν Νοσοκομείο Ναυπλίου (1823-1836)

Στο Ναύπλιο, τον Μάρτιο του 1823, τρείς μήνες μετά την απελευθέρωση της πόλης, λειτούργησε, υποτυπωδώς λόγω των συνθηκών, το πρώτο Κρατικό Πολιτικό Νοσοκομείο για οκτώ μήνες, προκειμένου να περιθάλψει τραυματίες πολέμου και ασθενείς από τη μεγάλη επιδημία του τύφου. Στο νοσοκομείο αυτό υπηρέτησε ο φιλέλληνας ιατρός Φρειδερίκος Bojons, ο οποίος ανέφερε ότι κατά το 1823 περιέθαλψε περί τους 400 ασθενείς (Δημακόπουλος, 1972α, σ. 253). Το νοσοκομείο αυτό διέκοψε τη λειτουργία του τον Νοέμβριο του 1823 λόγω χρεών και παραίτησης του επιτρόπου και του ιατρού, όπως φαίνεται και από τα έγγραφα που παρατίθενται παρακάτω[35].

Αμέσως μετά ο φρούραρχος της πόλεως Νικηταράς (Νικήτας Σταματελόπουλος), ζητά, ανάμεσα σε άλλα, κάποια ναυπλιακά σπίτια να γίνουν σχολείο και νοσοκομείο, όπως φαίνεται από το παρακάτω έγγραφό του προς το Υπουργείο Εσωτερικών[36]:

[35] ΓΑΚ, Αρχείο Βλαχογιάννη, Υπ. Εσωτερικών, φ.43/30-10-1823

[36] Αναφορά Επάρχου Ναυπλίου προς Υπουργείο Εσωτερικών, 172/30-10-1823, στο Κλεισιούνης, 1952, σ. 88.

«Εξοχώτατε Υπουργέ των Εσωτερικών

Επειδή και εις την ανθρωπότητα το πρώτον αγαθόν πράγμα είναι η παιδεία, καθώς προς τούτοις εις την ιδίαν, ιερώτατον και η υπεράσπισις των πτωχών ασθενών, μάλιστα δε των στρατιωτών, ζητώ διά του παρόντος μου μέσον του Υπουργείου τούτου παρά της Υπερτάτης Διοικήσεως, ίνα δοθώσιν εις την εξουσίαν μου, πρώτον το τζαμί του Αγαπασά μεθ' όλα του τα περιεχόμενα εργαστήρια, ίνα χρησιμεύση διά θέατρον, δεύτερον την μεγάλην οικίαν ευρισκομένην εις το πλάτωμα απέναντι του τζαμίου, ίνα χρησιμεύση διά σχολείον μεθ' όλα του τα περιεχόμενα εργαστήρια, και τρίτον, ένα οσπίτιον μεγάλον κατά τα Πέντε Αδέλφια, ίνα χρησιμεύση διά Νοσοκομείον, διά τα οποία, αφού μου δοθεί η άδεια, αφήνω επίτροπον διά να τα τελειώσει, παρακαλώντας την Υπερτάτην διά να ήθελεν να διορίση έναν επιστάτην της, ίνα μετά του ειδικού μου λαμβάνωσι τα εισοδήματα, και κάμνωσι τα έξοδα και χρονικώς δίδωσι λογαριασμόν.

Όθεν και να έχω την απόκρισιν, προσκυνώ και μένω

Εκ Ναυπλίου τη 25 9βρίου 1823

Νικήτας Σταματελόπουλος»

Το αίτημά του δεν φαίνεται να έπιασε τόπο. Έναν μήνα νωρίτερα είχε συνταχθεί το εξής έγγραφο, το οποίο σηματοδοτούσε και τη διακοπή λειτουργίας του νοσοκομείου, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω:

(Αποστολέας:) Επαρχείον Ναυπλίου Περίοδος βα Αρθ. 172
Προσωρινή Διοίκησις της Ελλάδος
Προς το Έξοχον Υπουργείον των Εσωτερικών

Ο του Νοσοκομείου της Πόλεως ταύτης επίτροπος θεωρήσας τον λογαριασμόν του ιατρού, μέχρι της τριακοστής του παρόντος Οκτωβρίου,μένει χρεώστης εις μεν τον ιατρόν γρόσια 1760, εις δε τον επιστάτην του ιδίου Νοσοκομείου γρόσια 1000 και επειδή πόρον ανάλογον προς εξοικονόμησιν των χρεών του Νοσοκομείου δεν έχει, επαρουσιάσθη εις το επαρχείον τούτο σήμερον ο τε επίτροπος μετά του Ιατρού, δίδοντες την παραίτησίν των, και λέγοντες ότι από σήμερον εκλείσθη το Νοσοκομείον, οι δε ασθενούντες θέλουν αποθνήσκη εις το εξής απερίσκεπτοι, όπου ο καθείς ευρεθή. Το επαρχείον τούτο κατά χρέος αναφέρει αυτό τούτο εις το έξοχον τούτο Υπουργείον, ίνα λάβη την περί τούτων αναγκαίαν πρόνοιαν.

Και με όλο το προσήκον σέβας

Ο έπαρχος Ναυπλίου
Τη 30 Οκτωβ: 1823 *Χρήστος Βλάσης*
Ο γεν: γραμματεύς
Μιχ. Παλασάκης

Τον Αύγουστο του 1824 η κυβέρνηση τελικά ανταποκρίθηκε στο αίτημά τους παραχωρώντας «εθνικήν τινά οικίαν εις την κοινότητα του Ναυπλίου, όπως χρησιμεύση ως Νοσοκομείον προς περίθαλψιν των ενδεών εκείνων, οίτινες από τας κακοπάθειας του πολέμου υποπίπτοντες εις νόσον απέθνησκον οτέ μεν εν ταις οδοίς οτέ δε εν καταγωγείοις»[37]. Τη διεύθυνση του Νοσοκομείου αυτού ανέλαβαν οι Νικ. Γερακάρης, επιστήμονας ιατρός από την Κεφαλονιά, Ν. Καλλέργης και Θ. Βαλλιάνος, ενώ ιατρός του ιδρύματος ορίστηκε ο φιλέλληνας ιατρός Φρειδερίκος Bojons. Το κτίριο όμως φαίνεται πως ήταν πολύ μικρό και δεν τηρούσε τις προδιαγραφές ενός νοσοκομείου. Έτσι, επιτυγχάνεται η μεταστέγασή του τον επόμενο χρόνο, ενώ –όπως αναφέρει η Ι. Λιάτα (1983, σ. 25, σημείωση 5)– «πρόκειται προφανώς για το ίδιο οίκημα, το οποίο αναφέρεται επίσημα ότι ήταν νοσοκομείο στα χρόνια του Καποδίστρια και βρίσκεται στη θέση του κανονοστασίου των Πέντε Αδελφών».

Ο Bojons πέθανε τον Νοέμβριο του 1824. Σύμφωνα με όσα αναφέρει ο Δημακόπουλος, πιθανότατα το νοσοκομείο μετά τον θάνατο του Bojons διέκοψε τη λειτουργία του και επαναλειτούργησε με τον διορισμό του Ερρίκου Τράιμπερ ως ιατρού στα τέλη Φεβρουαρίου του 1825, ενώ διορίζεται και δεύτερος γιατρός (ο Λουκάς Βάγιας), αφού οι νοσηλευόμενοι ξεπερνούν τους σαράντα (Δημακόπουλος, 1972α, σ. 255).

Σε ενίσχυση του κρατικού αυτού Νοσοκομείου και προς βοήθεια των πτωχών, των γυναικών σε χηρεία και των ορφανών συστάθηκε από τη Φιλανθρωπική Εταιρεία του Ναυπλίου[38] «πρόσκαιρον θεραπευτήριον» για τις ανάγκες των «απελπισμένων», το οποίο και λειτούργησε έως τον Φεβρουάριο του 1826.

---

[37] Δημοτικό Αρχείο Ναυπλίου, φακ. Η3 (1853), έγγραφο προς τη Νομαρχία Αργολίδος με ημερομηνία 10-06-1853.

[38] Η Φιλανθρωπική Εταιρεία Ναυπλίου είχε ως σκοπό την περίθαλψη των απόρων, των ασθενών, των χηρών και ορφανών καθώς και την εκπαίδευση των απόρων και ορφανών παιδιών, όπως αναφέρει ο Δημακόπουλος (1972α), σελ. 256

Λίγα χρόνια αργότερα, τον Ιούλιο του 1829, ο τότε Φρούραρχος Ναυπλίου Βαυαρός συνταγματάρχης Κάρολος Έυδεκ, σε αναφορά του προς τον Κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια, έγραφε (Κλεισιούνης, 1949, σ. 285):

[...] Εφρόντισα την σύστασιν Νοσοκομείου Στρατιωτικών, μεταχειρισθείς επί τούτω παλαιόν ερείπιον διά το ευκραές του αέρος και την καλήν του θέσιν. Το Νοσοκομείον τούτο έχει σήμερον κρεββάτια διά 42 ασθενείς. Έχει αρχίατρον, φαρμακοποιόν, επιστάτην, γραίας τινάς διά το μαγειρείον και το πλύσιμον και τακτικήν φαρμακείαν. Η διατροφή των ασθενών, συμπεριλαμβανομένης μάλιστα και της αγοράς τινών ιατρικών, δεν φέρει δαπάνην εις το Εθνικόν Ταμείον, διότι πληρώνεται από τους δέκα παράδες και από το ψωμί, τα οποία καθ' εκάστην αφαιρούνται από έκαστον νοσοκομούμενον στρατιώτην [...] Προστίθεται ήδη εις αυτό νέος θάλαμος διά 16 κρεββάτια και ένας τόπος διά την Φαρμακείαν, τους φαρμακοποιούς και το χημικόν εργαστήριον [...]

Με τον υπ' αρ. ΜΘ (49) νόμο της 5ης Οκτωβρίου 1825 (Δημακόπουλος, 1966α, σ. 165-166), όπως είπαμε και προηγουμένως, αποφασίστηκε «να συσταθώσι τα αναγκαία νοσοκομεία διά τους ασθενείς και πληγωμένους» ως έργα φιλάνθρωπα αλλά και ως χρέος της Διοικήσεως. Η εκτέλεσή του έργου ανατέθηκε στο Υπουργείο Εσωτερικών που ήταν αρμόδιο, όπως είπαμε και παραπάνω, για θέματα υγιεινής, ενώ η χρηματοδότησή του ανατέθηκε στο Υπουργείο Οικονομικών. Επίσης, δημοσιεύεται στη *Γενική Εφημερίδα της Ελλάδος* (Φύλλο 4/17-10-1825, σ. 13-14) η θέσπιση μέτρων από το Βουλευτικό της προσωρινής Διοίκησης εκ των οποίων το βασικότερο για τη χρηματοδότηση των νοσοκομείων είναι η κράτηση του μισού τοις εκατό από την πληρωμή των μισθών για τα έξοδα των νοσοκομείων.

Για τη συντήρηση του νοσοκομείου και την εξασφάλιση της βιωσιμότητάς του, η Κυβέρνηση επέβαλε φόρους. Οι σημαντικότεροι πόροι του νοσοκομείου προέρχονταν από το 1% των εσόδων του Δικαστηρίου Λειών (Θαλάσσιο Δικαστήριο) και από το ειδικό τέλος ¼ του γροσίου (10 παράδες) επί τοις εκατό στα εισαγόμενα και εξαγόμενα εμπορεύματα από το Τελωνείο του Ναυπλίου (Πρωτοψάλτη, 1961, σ. 86). Στην ενίσχυση των εσόδων του Νοσοκομείου συνέβαλλαν και έκτακτες εισφορές από την περιφορά ειδικού δίσκου βοήθειας στους ναούς της πόλης κατά τις εορτάσιμες ημέρες. Επειδή όμως οι παραπάνω πόροι κρίθηκαν ανεπαρκείς, προστέθηκε και ειδικός φόρος προς τους βιοτέχνες, τα μέλη του Βουλευτικού και του Εκτελεστικού και τους Υπουργούς. Κατόπιν παραχωρήθηκαν για την οικονομική ενίσχυση και έσοδα από την

εκμίσθωση του δημόσιου στατήρα του Ναυπλίου και των Μύλων (Δημακόπουλος, 1972α, σ. 260).

Μετά τη μεταφορά της έδρας της Κυβερνήσεως της Ελλάδας στο Ναύπλιο στα 1829, και την αύξηση των κατοίκων της πόλεως, το Νοσοκομείο έγινε «το πρώτον κατάστημα, το οποίο προσελκύει το βλέμμα των ξένων [..], ως έργον φιλανθρωπότερον». Τη μεγαλύτερη αίγλη του τη γνωρίζει κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησης της χώρας από τον Καποδίστρια και ονομάζεται πλέον «Α΄ Εθνικόν Νοσοκομείον του Ναυπλίου». Το Νοσοκομείο χρησιμοποιήθηκε μέχρι τον Μάιο του 1832 για τη νοσηλεία στρατιωτικών, πτωχών, ορφανών, καταδίκων και υποδίκων, πορνών, ξένων, αιχμαλώτων του πολέμου και πασχόντων από ανίατες ασθένειες. Όσοι ήταν οικονομικά εύρωστοι νοσηλεύονταν στο σπίτι τους.

Από τον Μάιο του 1832 το Νοσοκομείο επιτάσσεται από τα γαλλικά συμμαχικά στρατεύματα για τις ανάγκες τους. Η αναστολή της λειτουργίας του νοσοκομείου ως εθνικού σήμαινε τη λήξη παροχής υπηρεσιών ως κρατικού νοσηλευτικού ιδρύματος (Δημακόπουλος, 1972α, σ. 267).

Μετά τη μεταφορά της πρωτεύουσας στην Αθήνα, τον Σεπτέμβριο του 1834, το νοσοκομείο εκκενώθηκε από τους στρατιωτικούς, για να διατεθεί τον Ιούλιο του 1836 στον Δήμο Ναυπλίας και να λειτουργήσει ξανά σαν πολιτικό νοσοκομείο. Για αυτό το νοσοκομείο (το αναφερόμενο πλέον ως Δημοτικό Νοσοκομείο Ναυπλίου) έχουμε στατιστικά στοιχεία από το 1837 έως και το 1847 και από το 1859 έως το 1860 με κάποια κενά.

2. Ασθενείς στο Α΄ Εθνικόν (Δημοτικό) Νοσοκομείο Ναυπλίου (1827-1831)

2.1 Κατάλογος εισερχομένων και εξερχομένων ασθενών στο Α΄ Εθνικόν (Δημοτικό) Νοσοκομείον Ναυπλίου, για την περίοδο από Ιούλιο 1827 έως Φεβρουάριο 1831

Στην **Γενική Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, αρ.31 του έτους 1829** δημοσιεύτηκε πίνακας εισερχομένων και εξερχομένων ασθενών, πληγωμένων φτωχών στρατιωτών, φυλακισμένων στρατιωτών, ορφανών και αλλοεθνών στο **Α΄ Εθνικόν (Δημοτικό) Νοσοκομείον του Ναυπλίου από 1η Ιουλίου 1827 έως τέλος Φεβρουαρίου 1829** καθώς και πίνακας εξόδων και εσόδων για την ίδια περίοδο.

Στον πίνακα με τα στοιχεία ασθενών παρουσιάζονται στοιχεία συνολικά για τους μήνες από Ιούλιο 1827 έως και Απρίλιο 1828 (σύνολο 10 μήνες) και στη συνέχεια ανά μήνα από τον Μάιο του 1828 έως και τον Φεβρουάριο του 1829, ανά κατηγορία ασθενών, ανά έκβαση του περιστατικού και ανά αποτέλεσμα.

Συγκεκριμένα, οι κατηγορίες των ασθενών περιλαμβάνουν: φτωχούς, τεχνίτες, στρατιώτες τακτικούς και άτακτους, αιχμάλωτους οθωμανούς, φυλακισμένους, αλλοεθνείς και ορφανά.

Η πορεία έκβασης του κάθε περιστατικού μπορεί να είναι ιατρική ή χειρουργική ενώ το αποτέλεσμα του κάθε περιστατικού κυμαίνεται από την ίαση έως την παραμονή στο Νοσοκομείο και το θάνατο.

Πίνακας 31. Πίνακας Εισερχομένων – Εξερχομένων Ασθενών, 7/1827-2/1829

ΜΗΝΕΣ	Σύνολο	Φτωχοί	Τεχνίτες	Στρατιώτες	Αιχμάλωτοι Οθωμανοί	Φυλακισμένοι	Στρατιώτες τακτικοί	Ορφανά	Αλλοεθνείς	Κλάσις ιατρίας	Κλάσις χειρουργίας	Υγιείς	Αποθαμμένοι	Μείναντες εις το Νοσοκομείο
από 1/7/1827 έως 30/4/1828	240	157	15	35	7	1	20		5	199	41	224	16	
από 1/5/1828 έως 2/1829	742	263	3	0	41	6	116	312	1	686	56	644	16	82
Μάϊος 1828	59	28			3	1	27			49	10	55	4	
Ιούνιος 1828	81	26			6	1	48			76	5	80	1	
Ιούλιος 1828	51	13			9	1	27		1	49	2	50	1	
Αύγουστος 1828	34	18			6	2	8			34		34		
Σεπτέμβριος 1828	42	29			7	1	5			39	3	42		
Οκτώβριος 1828	51	25	1		7		1	17		47	4	48	3	
Νοέμβριος 1828	125	35	1		2			87		122	3	125		
Δεκέμβριος 1828	109	34			1			74		98	11	107	2	
Ιανουάριος 1829	94	26	1					67		84	10	55	2	37
Φεβρουάριος 1829	96	29						67		88	8	48	3	45
ΣΥΝΟΛΟ ΜΗΝΩΝ: 20	982	420	18	35	48	7	136	312	6	885	97	868	32	82

Πηγή: Γενική Εφημερίς της Ελλάδος, αρ.31, 24-4-1829

Όπως παρατηρούμε στον Πίνακα 31, για τους 10 μήνες του 1827-1828 (Ιούλιο με Απρίλιο) εισήχθησαν πολύ λιγότεροι, το ένα τρίτο περίπου, των ασθενών (240 ασθενείς) του επόμενου δεκάμηνου του 1828-1829, Μάιο με Φεβρουάριο (742 ασθενείς). Το 65% των ασθενών που εισήχθησαν στο Νοσοκομείο κατά το πρώτο

δεκάμηνο ήταν φτωχοί ενώ για το επόμενο δεκάμηνο το αντίστοιχο ποσοστό κυμαίνεται στο 35%.

Από το δεύτερο δεκάμηνο που δίνεται αναλυτικά η ανά μήνα εισαγωγή στο Α΄ Εθνικό Νοσοκομείο παρατηρούμε ότι τα μεγαλύτερα ποσοστά εισαγωγής στο Νοσοκομείο ήταν τους φθινοπωρινούς και χειμερινούς μήνες (από Νοέμβριο έως και Φεβρουάριο) και μειώνονται κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού. Έως τον Σεπτέμβριο του 1828 δεν φαίνεται να καταγράφονται ως εισερχόμενοι ασθενείς στο Νοσοκομείο τα ορφανά ενώ καταμετρούνται πλέον από τον Οκτώβριο 1828 και εμφανίζουν και ποσοστά που κυμαίνονται στο 67%-72% του συνόλου των εισερχομένων ασθενών. Ωστόσο όπως προκύπτει από τις παρατηρήσεις του πίνακα δεν καταγράφεται κανένας θάνατος για τα ορφανά[39].

Το 90% των περιστατικών που εισήχθησαν την περίοδο των 20 μηνών στο Νοσοκομείο αντιμετωπίστηκαν ως παθολογικό περιστατικό και μόνο των 10% από το σύνολο αντιμετωπίστηκε χειρουργικά ενώ η πλειονότητα εξέρχεται από το Νοσοκομείο υγιής.

Εν συνεχεία, στην Γενική Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, αρ.48, Ε΄ έτους κυκλοφορίας του έτους 1830 (21/6/1830) δημοσιεύτηκε ξανά πίνακας εισερχομένων και εξερχομένων ασθενών που κάλυπτε το διάστημα από Μάρτιο του 1829 έως και Φεβρουάριο του 1830. Στο παράρτημα του φύλλου της εφημερίδας της Ελλάδας αναφέρεται επιστολή του επιστάτη του Νοσοκομείου, ιατροχειρουργού κ. Στεφανίτση στην οποία εκφράζονται οι ευχαριστίες του προς τον Κυβερνήτη της χώρας και στους φιλάνθρωπους στους οποίους οφείλουν την ύπαρξη τους οι ασθενείς[40].

Στον πίνακα με τα στοιχεία ασθενών παρουσιάζονται στοιχεία συνολικά για τους μήνες από Μάρτιο του 1829 ανά μήνα έως και τον Φεβρουάριο του 1830, ανά κατηγορία ασθενών, ανά έκβαση του περιστατικού και ανά αποτέλεσμα.

Συγκεκριμένα, οι κατηγορίες των ασθενών στον Πίνακα 32 περιλαμβάνουν: φτωχούς, στρατιώτες άτακτους, φυλακισμένους, αλλοεθνείς, ορφανά και Εθνικούς Ναύτες.

---

[39] «*Χάρις τω Θεώ από τακτικούς στρατιώτες και ορφανά δεν απέθανε κανείς*», παρατήρηση στον πίνακα που δημοσιεύτηκε στην Γενική Εφημερίς της Ελλάδος, αρ.31, 24-4-1829

[40] Γενική Εφημερίς της Ελλάδος , αρ. 48, 21-6-1830*, «Τοιαύτας φιλανθρώπους πράξεις καθυποβάλων υπ'όψιν του κοινού, δεν λείπω να εκφράσω και την ανήκουσα ευγνωμοσύνη εκ μέρους των ασθενών, οίτινες οφείλουν την ύπαρξιν των εις την πρόνοιαν της Σεβαστής Κυβερνήσεως και εις τας γενναίας των φιλανθρώπων συνεισφοράς*»

Θα μπορούσαμε να ενοποιήσουμε τους δύο πίνακες αν οι κατηγορίες των ασθενών ήταν οι ίδιες αλλά όπως διαπιστώνουμε αυτές αλλάζουν με την πάροδο των ετών.

Η πορεία έκβασης του κάθε περιστατικού μπορεί να είναι ιατρική ή χειρουργική ενώ το αποτέλεσμα του κάθε περιστατικού κυμαίνεται από την ίαση έως την παραμονή στο Νοσοκομείο και το θάνατο.

Στο φύλλο αυτό, όπως και στο προηγούμενο, υπάρχει αναλυτικός πίνακας εσόδων και εξόδων ενώ ταυτόχρονα εκδίδεται πίνακας καταγραφής των επαγγελματιών που απασχολούνταν στο Α΄ Εθνικό Νοσοκομείο εκείνη την περίοδο.

Πίνακας 32. Πίνακας Εισερχομένων – Εξερχομένων Ασθενών, 3/1829-2/1830

ΜΗΝΕΣ	Σύνολο	Φτωχοί	Στρατιώτες [illegible]	Φυλακισμένοι	Αλλοεθνείς	Ορφανά	Εθνικοί Ναύται	Κλάσις ιατρικής	Κλάσις χειρουργίας	Υγιείς	Αποθαμμένοι	Μείναντες εις [illegible]	Παρατηρήσεις
Μάρτιος 1829	92	31	1			60		38	54	73	1	18	Εκτός των χρονικών ασθενειών σε όλους τους άλλους θνητούς γίνεται τακτικώς η ανατομία προς ανακάλυψιν του πάθους τους.
Απρίλιος 1829	45	31	1		2	10	1	20	25	28		17	
Μάιος 1829	62	59	1			1	1	23	39	36	2	23	
Ιούνιος 1829	62	52	2		1	1	6	32	30	40	1	21	
Ιούλιος 1829	79	49			1	19	10	40	39	51	3	25	
Αύγουστος 1829	67	40	6		3	12	6	47	20	47	3	17	
Σεπτέμβριος 1829	86	67	3		3	11	2	74	12	48	5	33	
Οκτώβριος 1829	84	55	2		2	23	2	62	22	54	6	24	
Νοέμβριος 1829	81	53				24	4	47	34	52	3	26	
Δεκέμβριος 1829	66	44	2		1	18	1	36	30	37	4	25	
Ιανουάριος 1830	76	50	1	1		23	1	47	29	45	5	26	
Φεβρουάριος 1830	67	34	5		1	20	7	36	31	29	3	35	
ΣΥΝΟΛΟ ΜΗΝΩΝ: 12	867	565	24	1	14	222	41	502	365	540	36	35	

Πηγή: Γενική Εφημερίς της Ελλάδος, αρ.48, 21-06-1830

Από τον παραπάνω πίνακα διαπιστώνεται ότι ο αριθμός εισερχομένων στο Α΄ Εθνικόν Νοσοκομείο Ναυπλίου κατά τη διάρκεια ενός έτους είναι στο μεγαλύτερο ποσοστό φτωχοί (65%) και ορφανά (26%). Η μεγαλύτερη εισροή ορφανών στο Νοσοκομείο καταγράφεται το Μάρτιο του 1829 και αποτελεί το 65% του συνόλου των

ασθενών που εισήχθησαν στο νοσηλευτικό αυτό ίδρυμα συνεχίζοντας τα ίδια μεγάλα ποσοστά που συναντάμε τους προηγούμενους μήνες του 1829. Όσον αφορά στην εποχική εισροή ασθενών στο Νοσοκομείο παρατηρείται αύξηση τους φθινοπωρινούς μήνες, ενώ αξιοσημείωτη είναι η είσοδος αρκετών ασθενών το Μάρτιο του 1829 (που η πλειονότητά τους όπως είπαμε ήταν παιδιά ορφανά) αλλά και τον Ιούλιο και τον Ιανουάριο του 1830.

Η σημαντική διαφορά με τον προηγούμενο πίνακα έγκειται στο γεγονός ότι μπορεί τα περισσότερα περιστατικά να αντιμετωπίζονται ως παθολογικά ωστόσο το 42% των εισερχόμενων ασθενών φαίνεται να αντιμετωπίζονται χειρουργικά γεγονός που εγγράφεται και στις παρατηρήσεις του πίνακα «*Εκτός των χρονικών ασθενειών σε όλους τους άλλους θνητούς γίνεται τακτικώς η ανατομία προς ανακάλυψιν του πάθους τους*».

Και σε αυτήν την περίοδο η πλειονότητα των ασθενών εξέρχεται από το Νοσοκομείο υγιής ωστόσο ο αριθμός των εξερχόμενων υγιών, των θανόντων και αυτών που παρέμειναν στο Νοσοκομείο δεν αντιστοιχεί στο σύνολο των εισερχόμενων ασθενών. Πιθανολογείται ότι κάποια στοιχεία δεν κατεγράφησαν.

Δίνεται επίσης και πίνακας εξόδων και εσόδων για το χρονικό διάστημα από Μάρτιο 1829 έως Φεβρουάριο 1830 όπου τα έξοδα ξεπερνούν τα έσοδα (βλ. Παράρτημα).

Στην Γενική Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, αρ.54, ΣΤ΄ έτους κυκλοφορίας 1831 (18/07/1831) δημοσιεύτηκε πίνακας εισερχομένων και εξερχομένων ασθενών που κάλυπτε το διάστημα από Μάρτιο του 1830 έως και Φεβρουάριο του 1831. Στο παράρτημα του φύλλου της εφημερίδας της Ελλάδας αναφέρεται επιστολή του Δημόσιου Ιατροχειρουργού και Διευθυντή του Νοσοκομείου, όπως πλέον επονομάζεται ο κ. Στεφανίτσης, στην οποία και πάλι εκφράζονται οι ευχαριστίες του προς «*την Σεβαστήν ημών Κυβέρνησιν….. και προς πάντας τους λόγω και έργω βοηθήσαντας Φιλανθρώπους συνδρομητάς*».

Στον Πίνακα 33 παρουσιάζονται στοιχεία συνολικά για τους μήνες από Μάρτιο του 1830 ανά μήνα έως και τον Φεβρουάριο του 1831, ανά κατηγορία ασθενών, ανά έκβαση του περιστατικού και ανά αποτέλεσμα.

Πίνακας 33. Πίνακας Εισερχομένων – Εξερχομένων Ασθενών, 3/1830-2/1831

ΜΗΝΕΣ	Σύνολο	Φτωχοί	Στρατιώτες τακτικοί	Στρατιώτες άτακτοι	Φυλακισμένοι	Αλλοεθνείς	Εθνικοί Ναύται	Ορφανά	Κλάσις ιατρικής	Κλάσις χειρουργίας	Υγιείς	Αποθαμμένοι	Μείναντες εις το Νοσοκομείο
Μάρτιος 1830	107	46		10	3		5	43	46	61	64	3	40
Απρίλιος 1830	97	40		5	3		2	47	26	71	55	3	39
Μάιος 1830	87	49		3	3		2	30	29	58	47	2	38
Ιούνιος 1830	82	51		2	3		1	25	37	45	53	1	28
Ιούλιος 1830	119	78	6	3		1	1	30	57	62	70	1	48
Αύγουστος 1830	110	63	19	4	3	1	5	15	53	57	73	2	35
Σεπτέμβριος 1830	83	57	6	2	2	1	2	13	49	34	45	3	35
Οκτώβριος 1830	85	69	1	4	2			9	63	22	54	1	30
Νοέμβριος 1830	62	56		3	2	1			51	11	32	2	28
Δεκέμβριος 1830	134	124		4	3		2	1	53	81	82	3	49
Ιανουάριος 1831	117	85	16	2	9		4	1	63	54	69	3	45
Φεβρουάριος 1831	75	60	5	3	7				43	32	43	1	31
ΣΥΝΟΛΟ 12 ΜΗΝΩΝ	1158	778	53	45	40	4	24	214	570	588	687	25	31

Πηγή: Γενική Εφημερίς της Ελλάδος, αρ.54 ΣΤ΄, 18-07-1831

Συγκεκριμένα, οι κατηγορίες των ασθενών στον Πίνακα 33 περιλαμβάνουν: φτωχούς, στρατιώτες τακτικούς και άτακτους, φυλακισμένους, αλλοεθνείς, ορφανά και Εθνικούς Ναύτες με μόνη διαφορά με τον Πίνακα 32 την προσθήκη στην κατηγοριοποίηση των τακτικών στρατιωτών. Και σε αυτήν την χρονική περίοδο η πλειονότητα των ασθενών (67%) κατατάσσεται στην κατηγορία «φτωχοί», τα περιστατικά που χρήζουν χειρουργική αντιμετώπιση ξεπερνούν (51%) αυτά που χρήζουν «ιατρική» αντιμετώπιση. Επιπρόσθετα, όπως αναφέρεται και στην παρατήρηση του πίνακα «*Κατ' αυτόν τον χρόνον ολιγότατοι ετελεύτησαν στο Νοσοκομείο, διότι δεν συνέβησαν επιδημικά πάθη*»

Τα έξοδα και πάλι ξεπερνούν κατά πολύ τα έσοδα και διατίθενται ,όπως αναφέρεται και στις παρατηρήσεις παραπέμποντας στα κατάστιχα του Νοσοκομείου, ως εξής: η πλειονότητα «*στην περίθαλψη των ασθενών*», και εν συνεχεία «*εις την μάνδραν, θύραν και εις λοιπάς οικοδομάς και επισκευάς*», «*εις τους υπηρέτας*» και τέλος «*εις χαλκώματα, κρεβάτια και άλλα αναγκαία του Νοσοκομείου*»[41].

[41] Γενική Εφημερίς της Ελλάδος, αρ. 54., 18-07-1831

Συμπερασματικά, όπως φαίνεται και από τον Πίνακα 34 οι ασθενείς που καταφεύγουν στο Νοσοκομείο για την περίθαλψή τους είναι κάθε χρόνο και περισσότεροι. Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρατίθενται στην Γενική Εφημερίδα της Κυβερνήσεως παρατηρείται ότι επί Κυβέρνηση Καποδίστρια αφενός ξεκινά η καταγραφή των εισερχομένων στο Νοσοκομείο κατά «κοινωνικές» κατηγορίες, κατά έκβαση και κατά αποτέλεσμα. Παρατηρείται μια τεράστια αύξηση της τάξης του 209% των εισερχομένων στο Α΄ Εθνικό Νοσοκομείο Ναυπλίου από τον Απρίλιο του 1828 έως και τον Φεβρουάριο 1829 που οφείλεται στην υποδοχή και καταγραφή για πρώτη φορά, απ' ότι φαίνεται, των ορφανών. Από εκεί και έπειτα η αύξηση καταγράφεται σε πιο λογικά επίπεδα (17% για το έτος 1829-1830 και 34% για το έτος 1830-1831) με τα ορφανά να συμμετέχουν σε μεγάλα ποσοστά στον αριθμό των ασθενών μαζί με την κατηγορία των φτωχών.

Πίνακας 34. Πίνακας Εισερχομένων – Εξερχομένων Ασθενών, 1/1827-2/1831

ΧΡΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ	Σύνολο	Φτωχοί	Τεχνίτες	Στρατιώτες τακτικοί	Στρατιώτες άτακτοι	Αιχμάλωτοι [illegible]	Φυλακισμένοι	Ορφανά	Άλλοεθνείς	Εθνικοί Ναύτα	Κλάσις ιατρίας	Κλάσις χειρουργίας	Υγιείς	Αποθαμμένοι	Μείναντες εις το Νοσοκομείο
από 1/7/1827 έως 30/4/1828	240	157	15	20	35	7	1		5		199	41	224	16	
από 1/5/1828 έως 2/1829	742	263	3	116	0	41	6	312	1	0	686	56	644	16	82
από 3/1829 έως 2/1830	867	565	0	0	24	0	1	222	14	41	502	365	540	36	35
από 3/1830 έως 2/1831	1.158	778	0	53	45	0	40	214	4	24	570	588	687	25	31
από 1/7/1827 έως τέλος 2/1831	3.007	1.763	18	189	104	48	48	748	24	65	1.957	1.050	2.095	93	148

Πηγή: Επεξεργασία Πινάκων 3 έως 5

Θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας ότι, μετά τη μεταφορά της έδρας της Κυβερνήσεως της Ελλάδας στο Ναύπλιο στα 1829, και την αύξηση των κατοίκων της πόλεως, το Νοσοκομείο έγινε «το πρώτον κατάστημα, το οποίο προσελκύει το βλέμμα των ξένων….., ως έργον φιλανθρωπότερον»[42] . Τη μεγαλύτερη αίγλη του τη γνωρίζει κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησης της χώρας από τον Καποδίστρια και ονομάζεται

[42] Γ. Δημακόπουλος, «Η επί του αγώνος…», σελ. 260

πλέον «Α΄ Εθνικόν Νοσοκομείον του Ναυπλίου». Το Νοσοκομείο χρησιμοποιήθηκε μέχρι το Μάϊο του 1832 για τη νοσηλεία στρατιωτικών, πτωχών, ορφανών, καταδίκων και υποδίκων, πορνών, ξένων, αιχμαλώτων του πολέμου και πασχόντων από ανίατες ασθένειες. Όσοι ήταν οικονομικά εύρωστοι νοσηλεύονταν στο σπίτι τους.

Μια σημαντική εξέλιξη που καταγράφεται μέσα από τα δεδομένα της εποχής εκείνης είναι η τάση να αυξάνονται οι περιπτώσεις αντιμετώπισης των περιστατικών χειρουργικά. Επίσης, αυξάνεται συνεχώς ο αριθμός των ατόμων που θεραπεύονται και φαίνεται να μειώνεται ο αριθμός των ασθενών που μένουν στο Νοσοκομείο. Επίσης, πρέπει να επισημάνουμε το γεγονός ότι πρέπει να υπήρξε λάθος στην καταγραφή των δεδομένων για τα έτη 1829-1831 αφού το σύνολο των εξερχομένων, θανόντων, και αυτών που παρέμειναν στο Νοσοκομείο δεν συμπίπτει με τον αριθμό των εισερχομένων.

2.2 Στοιχεία Ασθενών και Νοσηρότητας Πληθυσμού Ναυπλίου βάσει του Ιατροστατιστικού Πίνακα του 1838

Βάσει του Διατάγματος της 30-10-1833 στο οποίο θεσπίζεται ο θεσμός του νομίατρου, ως υπεύθυνου για τα υγειονομικά θέματα κάθε νομού, ο νομίατρος πέρα από την επιτήρηση των Δομών, των ιατρών, εμβολιαστών και φαρμακοποιών επωμίζεται και την παρατήρηση και επαγρύπνηση για την εμφάνιση επιδημικών νόσων αλλά και την καταγραφή όλων των «περίεργων συμβάντων» σχετικά με την ιατρική, τη φυσική ιστορία και μετεωρολογία.

Στον Ελληνικό Ταχυδρόμο του 1839, Παράρτημα 58, εκδίδεται, για πρώτη και τελευταία φορά, Ιατροστατιστικός Πίνακας της Διοικήσεως της Αργολίδας ο οποίος αφορά σε στοιχεία για το έτος 1838.

Στον πρώτο πίνακα δίνονται στοιχεία που αφορούν γενικά στη Διοίκηση Αργολίδας και συνοψίζονται στα παρακάτω:

- Έκταση γης σε στρέμματα
- Σύνορα
- Θέση και φυσική κατάσταση της γης
- Κύριοι άνεμοι
- Ύδατα
- Προϊόντα

- Κατάσταση της καλλιέργειας
- Αριθμός κατοίκων (άνδρες-γυναίκες)
- Αριθμός και ονόματα δήμων
- Δημόσια καταστήματα
- Επικρατούσες ασθένειες
- Αιτίες ασθενειών
- Θεραπείες ασθενειών και μέτρα προφύλαξης
- Αριθμός υπαρχόντων ιατρών ανά ειδικότητα.

Σύμφωνα με τον Ιατροστατιστικό πίνακα, και όπως έχει ήδη αναφερθεί και στο πρώτο κεφάλαιο, η Διοίκηση Αργολίδος (κατά το έτος 1838) συνορεύει ανατολικά με τη θάλασσα της Διοικήσεως της Ύδρας, δυτικά με τη Διοίκηση Κύναιθης και Μαντινείας, βόρεια με τη Διοίκηση Κορινθίας και νότια με τη Διοίκηση Κυνουρίας. Περιλαμβάνει 23 δήμους οι οποίοι συνολικά καλύπτουν 197.848 στρέμματα. Το μεγαλύτερο μέρος της Διοικήσεως είναι επίπεδο και ευνοεί την καλλιέργεια αμπελώνων, σταφιδαμπελώνων και διάφορων άλλων δενδροφυτειών η δε κατάσταση της καλλιέργειας είναι μέτρια. Οι άνεμοι που επικρατούν είναι δυτικοί και νότιοι και κύριος ποταμός είναι ο Ερασίνος, ενώ υπάρχουν αρκετά ρυάκια και πολλές μικρές λίμνες.

Τα κύρια προϊόντα παραγωγής είναι σιτάρι, κριθάρι, κρασί, λάδι, βαμβάκι, αραποσίτι, μετάξι, λινάρι, ρύζι, όσπρια κάθε είδους κρεμμύδια, σκόρδα , σουσάμι, κύμινο, γλυκάνισο, καπνό, λεμόνια, πορτοκάλια, αμύγδαλα, καρύδια, μέλι, βούτυρο, τυριά και ζώα.

Στο σύνολο της Διοικήσεως Αργολίδος ο πληθυσμός που καταμετρήθηκε, (χωρίς να αναφέρεται στον τρόπο καταμέτρησης), είναι συνολικά 28.492 κάτοικοι με 14.786 γυναίκες και 13.706 άνδρες.

Τα Δημόσια καταστήματα που υπάρχουν στη Διοίκηση είναι 3 Υγειονομεία, 56 νεκροταφεία, 5 στρατώνες ο ένας της χωροφυλακής σε ιδιωτικό κατάστημα, 20 σχολεία, 2 φυλακές, Λοιμοκαθαρτήρια δεν υπάρχουν (ακόμα), 3 Νοσοκομεία, τα δύο στρατιωτικά το ένα δημοτικό, 5 φαρμακοπωλεία, 101 εκκλησίες, 6 μονύδρεις (μετόχια) και 25 ερημοκλήσια και 35 άλλα δημόσια καταστήματα. « […] Εκτός των παραπάνω υπάρχουν και άλλα καταστήματα, οικίες και στρατώνες στην Ακροναυπλία, Παλαμήδι, στο της θαλάσσης φρούριο (Μπούρτζι) και τα διάφορα κατά την πόλιν κανονοστάσια».

Οι ασθένειες που επικρατούν στην περιοχή είναι οι γαστρικοί, φλογώδεις και διαλείποντες κακοήθεις πυρετοί, οι χλωρώσεις, οι κυνάγχαι, οι αγγίναι, οι δυσεντερίες και κάποια δερματικά πάθη. Οι αιτίες των παραπάνω ασθενειών εντοπίζονται κυρίως, σύμφωνα με τον ιατροστατιστικό πίνακα, στην υγρασία των οικιών, στην κακοφαγία, στην έλλειψη καθαριότητας, στους βάλτους και στα λιμνάζοντα νερά σε δήμους όπως Τημενίου, Αλέας, Ναυπλίας και αλλού. Ως θεραπευτικά και προφυλακτικά μέτρα προτείνεται να αποξηραθούν οι βάλτοι, τα λιμνάζοντα νερά και η νεκρά θάλασσα στο Ναύπλιο, να εμποδισθούν οι χαμόγειες επισκευές των οικημάτων, να προτρέπονται οι κάτοικοι να είναι καθαρότεροι και να τρέφονται με καλύτερη τροφή ενώ ο υγειονομικός οργανισμός μέσω της υγειονομικής αστυνομίας να συμβάλλει στην τήρηση του νόμου περί καθαριότητας.

Τέλος, συνολικά στη Διοίκηση Αργολίδος κατά το έτος 1838 υπηρετούν 8 ιατροί, 8 χειρούργοι και έμπειροι ιατροί, 5 φαρμακοπώλες, 61 μαίες, 54 φλεβοτόμοι και 1 εμβολιαστής.

Συγκεκριμένα τώρα για το Δήμο Ναυπλίας ο Ιατροστατιστικός πίνακας αναφέρει ότι η υγιεινή του κατάσταση κρίνεται καλή, έκτασή του είναι επίπεδη και περίπου 1200 στρέμματα, όλα καλλιεργημένα με αμπελοφυτείες και δενδροφυτείες εκτός από τα βουνά και ένα μικρό βαλτώδες μέρος. Ο Δήμος Ναυπλίας παράγει σιτάρι, κριθάρι, κρασί, διάφορα όσπρια, βαμβάκι και λίγο μέλι.

Ο πίνακας παρουσιάζει στοιχεία αναλυτικά φυσικής και υγειονομικής κατάστασης ανά πόλη και χωριό του κάθε δήμου. Συγκεκριμένα:

Το Ναύπλιο είναι χτισμένο σε ορεινή, πετρώδη περιοχή, και κατά κάποιο τρόπο υγιεινή, κάτω από την Ακροναυπλία. Τα πόσιμα ύδατα είναι πηγαία και καλλίστης ποιότητας, οι άνεμοι βορειοδυτικοί και τα κύρια προϊόντα παραγωγής είναι σιτάρι, κριθάρι, όσπρια, βαμβάκι και κρασί. Ο συνολικός αριθμός των κατοίκων του Ναυπλίου είναι 6.075 οι οποίοι είναι κυρίως έμποροι, τεχνίτες και γεωργοκτηματίες. Η φυσική τους κατάσταση χαρακτηρίζεται ως «εύρωστος και αιματώδης» κράσης.

Στο Ναύπλιο υπάρχουν:

- τρία (3) Φαρμακοπωλεία σε καλή κατάσταση,
- ένα (1) Υγειονομείο σε κακή θέση, σε κακή κατάσταση, πεπαλαιωμένο και ετοιμόρροπο το οποίο πρέπει να είναι πιο ευρύχωρο, να επισκευαστεί και να γίνει «λαμπρότερο»,

- Ένα (1) Νεκροταφείο το οποίο δεν επαρκεί για τον πληθυσμό, δεν πληροί τις προϋποθέσεις του νόμου και κυρίως δεν βρίσκεται σε σωστή θέση απειλώντας έτσι τη δημόσια υγεία. Χρήζει και άλλων νεκροταφείων.
- Πέντε (5) σχολεία (ένα Γυμνάσιο, δύο αλληλοδιδακτικά, ένα των κορασίων και ένα ελληνικόν ιδωτικόν) που στεγάζονται σε δημόσια καταστήματα

Οι ασθένειες που επικρατούσαν στο Ναύπλιο ήταν κυρίως γαστρικοί, φλογώσεις και διαλείποντες πυρετοί, ρευματισμοί, κυνάγχαι, πλευρίτες, πνευμονίτιδες, αγχιναι, αιμοπτύσεις, αμηνόρροιες και χλωρώσεις. Αιτίες αυτών των ασθενειών θεωρούνταν η υπέρμετρος υγρασία, η οινοποσία, η κατά το ιχθυοτροφείο και κατά την παραλία νεκρά θάλασσα, η έλλειψη καθαριότητας σε κάποιους δρόμους και η κάκιστη θέση του νεκροταφείου.

Στον ιατροστατιστικό πίνακα αναφέρονται και θεραπείες για τις παραπάνω ασθένειες αλλά και μέτρα προφύλαξης των κατοίκων από αυτές. Συγκεκριμένα, προτείνεται να αποξηραθούν τα λιμνάζοντα νερά και η θάλασσα γύρω από το ιχθυοτροφείο και στα παράλια. Η υγειονομική αστυνομία θα πρέπει να προτρέπει τους κατοίκους να τηρούν το νόμο περί καθαριότητας οι δε κάτοικοι να κάνουν λιγότερη χρήση του οίνου…

Τέλος γίνεται λόγος για τους υπάρχοντες γιατρούς στην πόλη και συγκεκριμένα για τρείς (3) ιατροχειρουργούς με δίπλωμα, τρείς (3) εμπειρικούς ιατρούς χωρίς άδεια και πάμπολλους «αγύρτες και λαοπλάνες οι οποίοι περιφέρονται ακολάστως ενώ η δημοτική αστυνομία αδιαφορεί», τρείς (3) φαρμακοποιούς με άδεια, πέντε (5) μαίες άνευ άδειας και ενός(1) δημόσιου εμβολιαστή.

3. Δημοτικό Νοσοκομείο Ναυπλίου. Κανονισμοί Λειτουργίας 1839 και 1851

Στα Γενικά Αρχεία του Κράτους, παράρτημα Ναυπλίου, εντοπίστηκε χειρόγραφος Κανονισμός Λειτουργίας Νοσοκομείου Ναυπλίου του 1839[43]. Ο Κανονισμός υπογράφηκε στο Ναύπλιο στις 15 Απριλίου του 1839 από το Αδελφάτο του Δημοτικού Νοσοκομείου Ναυπλίου του οποίου μέλη ήταν οι Γ. Μ. Αντωνόπουλος (Πρόεδρος), Σπ. Αλεξόπουλος, Β. Παυλίδης, Ηλίας Βάβουλας και Ν. Μαράτος. Ο Κανονισμός του Δημοτικού Νοσοκομείου Ναυπλίου του 1851 εντοπίστηκε και αυτός στα Γενικά

[43] ΔΗΜ 1.1/Α. Ι24ζ 1839

Αρχεία του Κράτους, παράρτημα Ναυπλίου[44], σε έντυπη πλέον μορφή. Ο Κανονισμός αυτός υπογράφηκε στις 5 Ιουνίου 1851 από το Αδελφάτο με Πρόεδρο τον Λ. Γιαννακόπουλο και μέλη τους Ν. Μαράτο, Χαρ. Μπακόπουλο, Δημ. Παπαγιάννη και Γ. Αδάμ και θεωρήθηκε από τον Νομάρχη Αργολίδος, Κ. Ράδο, στο Ναύπλιο στις 11 Ιουνίου 1851.

Ο Κανονισμός του 1851, όπως και του 1839, περιλαμβάνει τέσσερα μέρη.

Το πρώτο μέρος «*Περί του Καταστήματος»* και το δεύτερο μέρος «*Περί της διαθέσεως του καταστήματος*» αναφέρονται στην κατανομή και χρήση του χώρου και είναι πανομοιότυπα και για τα δύο έτη εκτός του γεγονότος ότι στον κανονισμό του 1851 δεν αναφέρονται λεπτομερώς στη χρήση του υπόγειου χώρου και του αύλειου χώρου, όπως στον Κανονισμό του 1839 όπου αναφέρονται στη διαίρεση του χώρου σε 3 «*Δώματα*», τα οποία πιθανόν είναι όροφοι, καθώς και στη χρήση τους.

Συγκεκριμένα:

- Ο 1ος όροφος αποτελείται από μία αίθουσα η οποία διατίθεται στους ασθενείς που πάσχουν από μεταδοτικές ασθένειες, όπως οφθαλμία, ψώρα κ.ά. και προτείνεται να χωριστεί σε ανδρών και γυναικών και να έχει από πέντε κρεβάτια για κάθε φύλο. Επίσης, στον όροφο υπάρχει και ένας μεγάλος κοιτώνας, ο οποίος θα χρησιμεύει ως αποθήκη για τα ενδύματα των ασθενών, όταν εισέρχονται στο νοσοκομείο καθώς και για τα ενδύματα του νοσοκομείου που προορίζονται για αυτούς. Υπάρχει ακόμη ένας μικρός κοιτώνας χωρισμένος με σανίδες στον οποίο θα κατοικεί ο υπηρέτης.
- Ο 2ος όροφος αποτελείται από μία αίθουσα «Ανδρών» με οκτώ κρεβάτια, η οποία προορίζεται για άνδρες με «κοινή» ασθένεια και ένας μεγάλος κοιτώνας στον οποίο κατοικούν ο επιστάτης, η επιστάτρια και ο υπηρέτης, ενώ χωρίζεται με τέτοιο τρόπο, ώστε να χωρά και αποθήκη στην οποία θα αποθηκεύονται ενδύματα του νοσοκομείου.
- Ο 3ος όροφος (ή πάνω πάτωμα) αποτελείται από μία αίθουσα Γυναικών μικρότερη των άλλων δύο, με οκτώ κρεβάτια και η οποία προορίζεται για τις άρρωστες γυναίκες και έναν μεγάλο κοιτώνα ως κατοικία του γενικού Επιστάτη και γραφείο του Αδελφάτου. Αποτελείται και από ένα μικρό δωμάτιο για το οποίο ο κανονισμός αναφέρει ότι είτε αυτό είτε ο κοιτώνας θα πρέπει να προσδιορισθεί ως λουτρό και να διαμορφωθεί ως τέτοιο και να τοποθετηθούν αγγεία ως νιπτήρες, προκειμένου να χρησιμεύσει στους ασθενείς.

[44] ΔΗΜ 1.1/Α. Η1 1851

- Στο κάτω μέρος του κτιρίου υπάρχουν δύο υπόγεια δωμάτια. Στον κανονισμό αναφέρεται η επιθυμία το ένα δωμάτιο, με τις απαραίτητες μετατροπές, να προορίζεται για φρενοκομείο, εφόσον «η δαπάνη διά να διορθωθεί και να διατηρηθεί δεν είναι υπέρ την δύναμιν…». Τα υπόλοιπα χωρίσματα να χρησιμοποιηθούν για αποθήκες.
- Στον αύλειο χώρο υπάρχουν δύο μαγειρεία, ένα «μαγαζίδιον» και στην πίσω πλευρά του κτιρίου ένας μικρός κοιτώνας προς την πίσω πύλη ο οποίος θα χρησιμοποιηθεί ως χειρουργείο, για να γίνονται οι «ανατομικαί αυτοψίαι».

Είναι άξιο παρατήρησης το σχόλιο που γίνεται για την επιθυμία διάθεσης –και την παράβλεψη του γεγονότος τελικά– ενός δωματίου για «φαρμακοπωλείο» και η διατύπωση ότι «τα ιατρικά ενεκρίθει να προβλέπονται από τα εις την πόλιν φαρμακοπωλεία»

Το τρίτο μέρος «*Περί του Αδελφάτου*» αναφέρεται –λεπτομερώς στον κανονισμό του 1839 και μετέπειτα –πιο συνοπτικά– σε αυτόν του 1851– στα καθήκοντα των μελών του Αδελφάτου. Τα Αδελφάτα συστήνονται με το Βασιλικό Διάταγμα «Περί Αγαθοεργών καταστημάτων» της 1/13 Δεκεμβρίου του 1836 (ΦΕΚ72/6-12-1836) για τη διοίκηση νοσοκομείων, ορφανοτροφείων, νοθοτροφείων, κ.λπ. και αποτελούνται από τον Δήμαρχο του Δήμου στο οποίο βρίσκεται το κατάστημα και από τρεις ή τέσσερις δημότες τους οποίους εκλέγουν τα Δημοτικά Συμβούλια από κατοίκους εκτός του Δήμου τους για τρία χρόνια. Εάν στα όρια του Αδελφάτου υπάρχει ένας ιατρός, τότε γίνεται μέλος του, αν όμως υπάρχουν περισσότεροι, τότε το Δημοτικό Συμβούλιο εκλέγει έναν από αυτούς[45].

Το υποκεφάλαιο του τρίτου μέρους «Περί του προσωπικού και των χρεών του» αναφέρεται στην αναγκαία στελέχωση του νοσοκομείου. Αναφέρεται λοιπόν σε:

- έναν ιατρό, τα καθήκοντα του οποίου είναι: να επισκέπτεται τους ασθενείς δύο φορές την ημέρα (πρωί και δειλινό) και αν χρειαστεί και τρεις και τέσσερις. Κοντά στο κρεβάτι του ασθενή θα πρέπει να υπάρχει πινακίδιο στο οποίο να αναγράφεται το όνομά του, η ηλικία του, η πατρίδα, η τέχνη του (επάγγελμα), η ημέρα που μπήκε στο νοσοκομείο καθώς και το είδος της ασθένειάς του «κατά διάγνωσιν». Σε αυτό το πινακίδιο θα πρέπει να σημειώνεται κάθε μέρα η πορεία του ασθενή. Η διαδικασία που ακολουθείται κατά την επίσκεψη του ιατρού στον ασθενή με τη βοήθεια του επιστάτη είναι η ίδια στους κανονισμούς του 1851 και του 1849. Ωστόσο, ο κανονισμός του

[45] Βλ. Παράρτημα (Κανονισμοί Νοσοκομείου 1839 και 1851).

1839 αναφέρεται έντονα στην προσοχή και ευσπλαχνία που πρέπει να δείχνει ο γιατρός στους ασθενείς του.

- δύο επιστάτες (έναν γενικό και έναν δεύτερο) οι οποίοι θα πρέπει να γνωρίζουν γράμματα και οι δύο. Ο γενικός επιστάτης, ο οποίος είναι μετά τον ιατρό ο ανώτερος υπάλληλος του νοσοκομείου και έχει υπό τη διεύθυνσή του το υπόλοιπο προσωπικό, κρατά τα πρακτικά και την αλληλογραφία του Αδελφάτου. Επίσης, είναι υπεύθυνος να κρατά το Βιβλίο Εισερχομένων και Εξερχομένων ασθενών, δηλαδή ένα βιβλίο όπου καταγράφονται αυτοί που εισέρχονται, ποιοι και πόσοι θεραπεύονται καθώς και ποιοι και πόσοι πεθαίνουν με την παρακάτω σειρά: α) αύξων αριθμός, β) όνομα, επώνυμο, ηλικία, τέχνη και πατρίδα, γ) θρησκεία, δ) αν είναι έγγαμος ή όχι, αν έχει οικογένεια, γυναίκα, τέκνα, πόσα άρρενα και πόσα θήλεα και πού βρίσκονται, ε) αν έχει μαζί του πράγματα, στ) το είδος της ασθένειάς του, το δωμάτιο και τον αριθμό του κρεβατιού, ζ) τον αριθμό των ημερών που διέμεινε στο νοσοκομείο, και η) το αποτέλεσμα, αν δηλαδή θεραπεύθηκε ή απεβίωσε. Ο επιστάτης ήταν επίσης αρμόδιος και για την καταγραφή και διατήρηση σε καλή κατάσταση «των αποσκευών» του καταστήματος, καθώς και για την ευταξία και καθαριότητα του καταστήματος και για τις νυχτερινές βάρδιες, όταν ήταν ανάγκη. Τελικά, φαίνεται πως ο γενικός επιστάτης ήταν ο αρμόδιος για όλα. Μάλιστα, ο δεύτερος επιστάτης ήταν υπάλληλος του γενικού και φρόντιζε για όσα του υπαγόρευε ο γενικός. Όλα αυτά γίνονταν, προκειμένου να ελεγχθούν από το Αδελφάτο και να προβλεφθούν τα ετήσια έξοδα. Ευνόητο είναι ότι η μηνιαία και ετήσια καταγραφή των ασθενών με όλα τα παραπάνω στοιχεία αποτελεί πολύτιμο υλικό για την παρούσα μελέτη. Επίσης, σημαντικό είναι ότι το πινάκιο του κρεβατιού καταχωρούνταν στα αρχεία του νοσοκομείου.
- έναν κουρέα. Ο κουρέας είναι υπάλληλος του ιατρού, υπάγεται άμεσα σε αυτόν και εκτελεί τις εντολές του. Κύρια καθήκοντα του είναι, με εντολή του ιατρού, να φλεβοτομεί τους ασθενείς, να βάζει βδέλλες, κλυστήρια, βιζιγάντια, να αλλάζει τις πληγές, και να κάνει όποια άλλη εργασία του αναθέτει ο ιατρός. Όφειλε κι αυτός να πηγαίνει στο νοσοκομείο οποιαδήποτε ώρα του ζητηθεί είτε μέρα είτε νύχτα.
- έναν ιερέα. Ο ιερέας ως υπάλληλος του νοσοκομείου έχει τα ακόλουθα χρέη: να προσφέρει στους ασθενείς τα θρησκευτικά βοηθήματα, να ιερουργεί στο παρεκκλήσι του νοσοκομείου μια φορά την εβδομάδα, να αγιάζει μια φορά τον μήνα τους ασθενείς, να τρέχει οποιαδήποτε ώρα κληθεί, ακόμα και αργά τη νύχτα, να εξομολογεί και να ρωτά τους ασθενείς πού θα ήθελαν να δώσει τα πράγματά τους και να το αναφέρει στον γενικό επιστάτη και τέλος να οδηγεί τους θανόντες στην ταφή.

- μία επιστάτρια και μία υπηρέτρια, οι οποίες είχαν και κοινές εργασίες και χωριστές. Οι κοινές περιλάμβαναν: να φροντίζουν τις ανάγκες των ασθενών διαδεχόμενη η μια την άλλη, να φροντίζουν για την καθαριότητα των δωματίων, να φροντίζουν τους ασθενείς και την καθαριότητά τους, να τους ντύνουν, να τους αλλάζουν σεντόνια, να περιποιούνται τα κρεβάτια τους και να είναι πρόθυμες να ικανοποιήσουν οποιαδήποτε ανάγκη τους. Οι χωριστές εργασίες της επιστάτριας αφορούν: την επιστασία όλης της «αποσκευής» του νοσοκομείου η οποία της δίνεται γραπτώς από τον γενικό επιστάτη και αφορά τρόφιμα καθώς και ιματισμό (υποκάμισα, σεντόνια, εσώρουχα κ.λπ., για τα οποία θα πρέπει να φροντίζει να πλένονται, όταν είναι ακάθαρτα, και να τα τακτοποιεί). Στην επιστασία της ανήκουν και όλα τα σκεύη της κουζίνας και του καφέ. Τέλος, η επιστάτρια μετέχει και στις εσπερινές εργασίες έως τις 10 μ.μ., ενώ βοηθά τα βράδια τους σοβαρά ασθενείς. Η υπηρέτρια αναλαμβάνει να καθαρίζει τα δωμάτια των ασθενών και τα ουροδοχεία τους. Φροντίζει επίσης, βοηθώντας τον μάγειρα, να πηγαίνει το σωστό φαγητό στους ασθενείς σύμφωνα με τις εντολές που έχει δώσει ο ιατρός στον επιστάτη.
- έναν υπηρέτη**,** ο οποίος είναι ο τελευταίος υπάλληλος του νοσοκομείου και υπάγεται στον γενικό επιστάτη αλλά υπακούει στις εντολές και όλων των άλλων υπαλλήλων του καταστήματος. Ο υπηρέτης φροντίζει να κλειδώνει την πόρτα του νοσοκομείου καθώς και να την ανοίγει, όποτε είναι ανάγκη να διακομισθεί κάποιος ασθενής, ειδοποιώντας ταυτόχρονα τον γενικό επιστάτη. Επίσης, βοηθά τους υπόλοιπους υπαλλήλους στις διανυκτερεύσεις με τους σοβαρά ασθενείς, είναι υπεύθυνος για την καθαριότητα του εξωτερικού χώρου και γενικά κάνει τα πάντα.

Στο τέταρτο μέρος υπάρχει το υποκεφάλαιο «Περί των τροφίμων». Τα τρόφιμα που προμηθεύονται στο νοσοκομείο είναι: κρέας, όρνιθες, ιχθείς, ωά, γεώμηλα, ρύζι, φιδές, χόρτα, άρτος, οίνος, λάδι, καφέ και ζάχαρη. Το κρέας τα ψάρια και τα χόρτα τα προμηθεύονται καθημερινώς, τα αυγά και τον άρτο κάθε δύο ημέρες, ενώ τα υπόλοιπα μηνιαίως. Σε αντίθεση με όσα γράφει ο κανονισμός του 1851, το 1839 δεν υπάρχει στην παραγγελία βούτυρο. Μάλιστα, στον κανονισμό του 1851 προβλέπεται όλα τα τρόφιμα να τα προμηθεύεται το νοσοκομείο μετά από δημοπρασία.

Τέλος, υπάρχει παράγραφος με τίτλο «Γενικοί Ορισμοί», ίδιο και στους δύο κανονισμούς, το οποίο αναφέρεται σε απαγόρευση της εισόδου επισκεπτών, χωρίς την άδειά του γενικού επιστάτη, καθώς και σε απαγόρευση προσκόμισης φαγητού και ποτού στους ασθενείς.

Σύμφωνα με τους κανονισμούς που αναλύθηκαν παραπάνω και βάσει των στοιχείων που δίνονται για τη χωρητικότητα ανά όροφο και δωμάτιο, το Νοσοκομείο φαίνεται να μπορεί να φιλοξενήσει περίπου είκοσι έξι (26) ασθενείς στους τρεις ορόφους. Το απαραίτητο προσωπικό που εργάζεται στο Νοσοκομείο ανέρχεται στο σύνολό του σε εννέα (9) άτομα περίπου.

4. Η κατηγοριοποίηση των ασθενειών

Οι πρώτες προσπάθειες για την υποτυπώδη ταξινόμηση των νόσων τοποθετούνται στον 18ο αιώνα (François Bossier de Lacroix 1706-1777). Κατά γενική παραδοχή, όμως, η ταξινόμηση των νοσημάτων στη σύγχρονή της μορφή αντλεί την καταγωγή της από το έργο του William Farr (1807-1883). Η αξία της εργασίας του Farr γίνεται γρήγορα αντιληπτή και στο πρώτο διεθνές στατιστικό συνέδριο (Γενεύη 1853) τίθενται οι βάσεις για την International List of Causes of Death (Διεθνής Λίστα Αιτιών Θανάτου), πρόγονο των σημερινών ταξινομικών συστημάτων. Στη σημερινή της μορφή, η Διεθνής Ταξινόμηση των Νόσων (International Classification of Diseases) είναι υπό την αιγίδα του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (WHO). Το σύστημα καλύπτει το πλήρες νοσολογικό φάσμα, ανανεώνεται συνεχώς και σήμερα βρίσκεται στην 10η έκδοσή του (πρόσφατα δημοσιεύτηκε η 11η έκδοση).

4.1 Ιστορική Αναδρομή της Κατηγοριοποίησης των Ασθενειών[46]

Η στατιστική ταξινόμηση των νοσημάτων και κακώσεων εξαρτάται από τη χρήση που πρόκειται να γίνει και πρέπει να περιορίζεται σε ορισμένο αριθμό κατηγοριών που συμπεριλαμβάνουν όλο το φάσμα των νοσηρών καταστάσεων και επιλέγονται με τρόπο ώστε να διευκολύνουν τη στατιστική μελέτη τους. Μια ομάδα νοσημάτων πρέπει να αποτελεί ξεχωριστή κατηγορία στην ταξινόμηση, μόνο όταν το δικαιολογεί η συχνότητα της εμφάνισής της ή η σημασία της ως νοσηρής κατάστασης. Από την άλλη, πολλοί τίτλοι στην ταξινόμηση αναφέρονται σε ομάδες ξεχωριστών αλλά συναφών νοσηρών καταστάσεων. Κάθε νοσηρή κατάσταση, βέβαια, πρέπει να κατέχει μια ορισμένη / κατάλληλη θέση, όταν περιληφθεί σε μια από τις κατηγορίες της

[46] Το μεγαλύτερο τμήμα του υλικού που παρουσιάζεται στο παρόν υποκεφάλαιο έχει αναπαραχθεί από την Εισαγωγή της Έβδομης Αναθεώρησης της ICD, η οποία δίνει εμπεριστατωμένη περιγραφή της ιστορίας της ταξινόμησης των ασθενειών.

στατιστικής ταξινόμησης. Ωστόσο, μερικές κατηγορίες του στατιστικού καταλόγου περιλαμβάνουν τίτλους που αφορούν μικτές καταστάσεις και δεν μπορούν να ταξινομηθούν σε ειδικότερες κατηγορίες, μια επιλογή που θα πρέπει να περιορίζεται σε πολύ μικρό αριθμό.

Οι σκοποί της στατιστικής ταξινομήσεως των νοσημάτων δεν μπορούν να δοθούν με μεγαλύτερη σαφήνεια από ό,τι στις ακόλουθες παραγράφους που γράφτηκαν από τον William Farr πριν από έναν αιώνα. Σύμφωνα λοιπόν με τον Farr, είναι πολλές οι ωφέλειες από τη σωστή χρήση μιας στατιστικής ταξινομήσεως των νοσημάτων –όπως η Διεθνής Στατιστική Ταξινόμηση που εδώ και πολλά χρόνια ανανεώνεται και διαμορφώνεται από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας. Οι κυριότερες είναι:

1. Βοηθάει στην καλύτερη αντιμετώπιση κάθε άρρωστου, γιατί μπορεί με τη σωστή ταξινόμηση να συνδυασθεί η σημερινή του ασθένεια με προηγούμενες και να υπάρχει ένα ενιαίο ιστορικό για κάθε παρέκκλιση από το φυσιολογικό.

2. Στις περιπτώσεις θανάτου γίνεται ευκολότερη και επιστημονικότερη η ταξινόμηση της αιτίας. Αυτό διευκολύνει και τον κλινικό γιατρό αλλά, σε ενδεχόμενες αμφισβητήσεις, και τις κρατικές υπηρεσίες που έχουν την ευθύνη για την έρευνα των αιτιών θανάτου.

3. Κάνει δυνατή τη σωστή στατιστική ανάλυση των αιτιών νόσων και θανάτων. Χωρίς υιοθέτηση από κάθε γιατρό της ονοματολογίας και της ταξινόμησης των νοσημάτων της Διεθνούς Στατιστικής Ταξινόμησης, τέτοια στατιστική ανάλυση είναι ανακριβής ή ακόμη και αδύνατη.

4. Ως επακόλουθο του προηγούμενου επιτρέπει την επιδημιολογική διερεύνηση της νοσηρότητας και θνησιμότητας σε μια χώρα.

5. Τα παραπάνω επιδημιολογικά δεδομένα αποτελούν τη μόνη σωστή βάση για τη χάραξη ορθής πολιτικής υγείας από το κράτος.

6. Συμβάλλει σημαντικά στην ορθή σκέψη των ιατρών, γιατί μόνο όταν είναι κανείς υποχρεωμένος να χρησιμοποιήσει την ορολογία της στατιστικής ταξινόμησης, αναγκάζεται να σκεφθεί με σύστημα και σοβαρότητα και να αποφύγει τους ασαφείς και γενικούς όρους που καλύπτουν αδιαφορία, αδράνεια ή/και άγνοια.

Αναφορικά με την ιστορία της στατιστικής ταξινόμησης των νοσημάτων επισημαίνουμε πως σε συνέδριο στο Παρίσι το 1855 ο Farr και ο d’ Espine υπέβαλαν δύο χωριστούς σχετικούς καταλόγους, βασισμένους σε πολύ διαφορετικές αρχές. Η ταξινόμηση του Farr είχε 5 ομάδες: επιδημικά νοσήματα, ιδιοσυστατικά (γενικά)

νοσήματα, τοπικά νοσήματα αναλόγως της ανατομικής θέσης, εξελικτικά νοσήματα και νοσήματα που είναι άμεσο αποτέλεσμα βίας. Ο d' Espine ταξινόμησε τις νόσους αναλόγως με τη φύση τους (αρθριτικές, ερπητικές, αιματικές κ.λπ.). Το Συνέδριο υιοθέτησε έναν συμβιβαστικό κατάλογο 138 υποτίτλων. Η ταξινόμηση αυτή –που αναθεωρήθηκε «βάσει του προτύπου του Farr» το 1864 και μετέπειτα το 1874, το 1880 και το 1886– παρότι δεν έγινε ποτέ παγκόσμια αποδεκτή ως γενική διευθέτηση που περιλαμβάνει την αρχή της ταξινόμησης των νοσημάτων κατά ανατομική θέση όπως προτάθηκε από τον Farr, επέζησε σαν βάση του Διεθνούς Καταλόγου Αιτιών Θανάτου.

4.2 Η κατηγοριοποίηση των ασθενειών που καταγράφονται στο Δημοτικό Νοσοκομείο του Ναυπλίου 1837-1860 βάσει της ICD-10

Τα στοιχεία των ασθενειών που περισυλλέγησαν στις καταγραφές της εισόδου των ασθενών του Νοσοκομείου του Ναυπλίου 1837-1846 δεν αφήνουν και πολλά περιθώρια επεξεργασίας τους. Οι καταγραφές μας έτσι και αλλιώς είναι ελλιπείς· ωστόσο, θα επιχειρήσουμε να χρησιμοποιήσουμε μεθοδολογικά εργαλεία, έτσι ώστε να επιτύχουμε το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα. Προκειμένου, λοιπόν, η επεξεργασία τους να αποβεί χρήσιμη και κυρίως αξιόπιστη, κατηγοριοποιήσαμε τις ασθένειες των εντύπων σε ευρύτερες ομάδες νόσων σύμφωνα με τον βασικό συνοπτικό κατάλογο της «Διεθνούς Στατιστικής Ταξινόμησης Νόσων και Συναφών Προβλημάτων Υγείας». Η δέκατη αναθεώρηση της Διεθνούς Στατιστικής Ταξινόμησης Νόσων και Συναφών Προβλημάτων Υγείας (2008, έκδοση ΠΟΥ 2009, στο εξής ICD-10) είναι η πιο πρόσφατη μιας σειράς που καθιερώθηκε το 1893 ως Ταξινόμηση Bertillon ή Διεθνής Κατάλογος των Αιτιών Θανάτου.

Ως ταξινόμηση των νόσων ορίζεται ένα σύστημα κατηγοριών στο οποίο καταγράφονται οι νοσολογικές οντότητες σύμφωνα με καθιερωμένα κριτήρια. Η στατιστική ταξινόμηση των νόσων περιλαμβάνει ολόκληρο το φάσμα των νοσολογικών καταστάσεων μέσα σε έναν ικανό αριθμό κατηγοριών. Η επιλογή αυτών των 20 κατηγοριών νόσων ήταν χρήσιμη και απαραίτητη, διότι αλλιώς δεν θα μπορούσαν να γίνουν συγκρίσεις μεταξύ των ετών.

Οι κατηγορίες του βασικού συνοπτικού καταλόγου της δέκατης αναθεώρησης της «Διεθνούς Στατιστικής Ταξινόμησης Νόσων» είναι οι παρακάτω:

1. Λοιμώδη και παρασιτικά νοσήματα
1. Νεοπλάσματα

2. Παθήσεις του αίματος, των αιμοποιητικών οργάνων και ορισμένες διαταραχές του ανοσολογικού μηχανισμού
3. Ενδοκρινικές, διατροφικές και μεταβολικές παθήσεις
4. Ψυχικές διαταραχές και διαταραχές συμπεριφοράς
5. Παθήσεις του νευρικού συστήματος
6. Παθήσεις του οφθαλμού και των εξαρτημάτων του
7. Παθήσεις του ωτός και της μαστοειδούς απόφυσης
8. Παθήσεις του κυκλοφορικού συστήματος
9. Παθήσεις του αναπνευστικού συστήματος
10. Παθήσεις του πεπτικού συστήματος
11. Παθήσεις του δέρματος και του υποδόριου ιστού
12. Παθήσεις του μυοσκελετικού συστήματος και του συνδετικού ιστού
13. Παθήσεις του ουροποιογεννητικού συστήματος
14. Κύηση, τοκετός και λοχεία
15. Καταστάσεις που έχουν την αρχή τους στην περιγεννητική περίοδο
16. Συγγενείς ανωμαλίες, διαμαρτίες της διάπλασης και χρωμοσωμικές ανωμαλίες
17. Μη αλλού ταξινομημένα (συμπτώματα, σημεία και παθολογικά κλινικά και εργαστηριακά ευρήματα που δεν ταξινομούνται αλλού)
18. Συνέπειες τραυματισμού, δηλητηρίασης και ορισμένες άλλες εξωγενείς αιτίες
19. Ατυχήματα

Όπως αναφέρεται στις οδηγίες για την κατηγοριοποίηση των ασθενειών του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ICD-10, τ. 2. Εγχειρίδιο Οδηγιών, σ. 12), μεταφέροντας τις δηλώσεις του William Farr το 1856 (Sixteenth annual report…1856, σ. 76-105): «Η ταξινόμηση είναι μια μέθοδος γενίκευσης. Επομένως, πολλές ταξινομήσεις είναι δυνατό να χρησιμοποιηθούν επωφελώς˙ και ο γιατρός, ο παθολογοανατόμος ή ο ιατροδικαστής, καθένας από την πλευρά του, μπορεί νόμιμα να ταξινομεί τα νοσήματα και τις αιτίες θανάτου με τον τρόπο που θεωρεί καλύτερα προσαρμοσμένο, ώστε να διευκολύνει τις έρευνές του, και να εξάγει γενικά συμπεράσματα […]»

Ο William Farr (1856) αναφέρει ότι από το 1837 υπήρχε στην Αγγλία καταγραφή των αιτιών θανάτων, ενώ το 1851 ακόμα και στην Ιρλανδία γινόταν καταγραφή και των αιτιών ασθενειών. Στο πρώτο στατιστικό συνέδριο προέκυψε τόσο έντονα η ανάγκη για ομοιόμορφη καταγραφή των κατηγοριών των ασθενειών για όλες τις χώρες, ούτως ώστε αυτός και ο Marc d’ Espine ανέλαβαν να επιβλέπουν τη

διαδικασία στη Γενεύη και την Αγγλία με ζητούμενο τη δημιουργία μιας κοινής ονοματολογίας των ασθενειών για όλες τις χώρες (Sixteenth annual report… 1856, σ. 73). Στο κεφάλαιο με τίτλο «Νοσολογία: Ταξινόμηση ασθενειών και αιτιών θανάτου» ο ο W. Farr αναφέρεται στην κατηγοριοποίηση των ασθενειών στις παρακάτω πέντε (5) κατηγορίες (Sixteenth annual report… 1856, σ. 77):

1) Ενδημικές - επιδημικές ασθένειες
2) «Ιδιοσυγκρασιακή» ασθένεια
3) Τοπικές ασθένειες
4) Αναπτυξιακές Ασθένειες
5) Βιαίοι Θάνατοι ή ασθένειες

Έτσι λοιπόν, με τους καταλόγους εισερχομένων ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου που επεξεργαζόμαστε και βάσει των ασθενειών που συναντάμε εκείνη την περίοδο, αποκλείουμε κάποιες κατηγορίες από τη συνολική κατηγοριοποίηση της ICD 10 (γιατί δεν καταγράφονται τέτοιου είδους ασθένειες εκείνη την εποχή) και καταλήγουμε στην παρακάτω κατηγοριοποίηση για τις ασθένειες εκείνης της εποχής, η οποία περιλαμβάνει δεκαέξι κατηγορίες ως εξής:

1. Λοιμώδη και παρασιτικά νοσήματα
2. Νεοπλάσματα
3. Παθήσεις του αίματος, των αιμοποιητικών οργάνων και ορισμένες διαταραχές του ανοσολογικού μηχανισμού
4. Ψυχικές διαταραχές και διαταραχές συμπεριφοράς
5. Παθήσεις του νευρικού συστήματος
6. Παθήσεις του οφθαλμού και των εξαρτημάτων του
7. Παθήσεις του κυκλοφορικού συστήματος
8. Παθήσεις του αναπνευστικού συστήματος
9. Παθήσεις του πεπτικού συστήματος
10. Παθήσεις του δέρματος και του υποδόριου ιστού
11. Παθήσεις του μυοσκελετικού συστήματος και του συνδετικού ιστού
12. Παθήσεις του ουροποιογεννητικού συστήματος
13. Κύηση, τοκετός και λοχεία
14. Μη αλλού ταξινομημένα (Συμπτώματα, σημεία και παθολογικά κλινικά και εργαστηριακά ευρήματα που δεν ταξινομούνται αλλού)
15. Συνέπειες τραυματισμού, δηλητηρίασης και ορισμένες άλλες εξωγενείς αιτίες
16. Ατυχήματα

Εμείς έχουμε προσθέσει και την κατηγορία 0 στην οποία εντάσσονται οι δυσανάγνωστες και οι μη καταγεγραμμένες ασθένειες (τα κενά).

4.3 Κατηγορίες Ασθενειών και ασθένειες που καταγράφονται στους καταλόγους εισερχομένων ασθενών του Α΄ Εθνικού (Δημοτικού) Νοσοκομείου Ναυπλίου

Στο σημείο αυτό, κρίνεται απαραίτητη η αναφορά των ασθενειών[47] οι οποίες καταγράφονται στις πηγές μας ανά κατηγορία και με αύξουσα σειρά, δηλαδή από τις κατηγορίες ασθενειών που συναντάμε πιο συχνά. Οι ασθένειες λοιπόν που καταγράφονται στους καταλόγους εισερχομένων ασθενών του Δημοτικού Νοσοκομείου Ναυπλίου μπορούν να κατηγοριοποιηθούν στις παρακάτω κατηγορίες με αύξουσα σειρά:

Η 1η κατηγορία αφορά στα λοιμώδη και παρασιτικά νοσήματα και εκεί καταγράφονται οι παρακάτω ασθένειες:

- Αφροδισιακά Πάθη: Αφροδισιακά πάθη και φίμωση, αφροδισιακά πάθη χρονικά, αφροδισιακή λώβη, αφροδισιακοί ρευματισμοί, αφροδισιακά έλκη. Συναντώνται επίσης με τον όρο γαλλικό πάθος ή μαλαφράντζα ή συφιλίτις νόσος.
- Γαστρεντερίτις: Λοίμωξη του γαστρεντερικού συστήματος που εκδηλώνεται με εμετούς ή/και με διάρροια. Γρίπη του στομάχου ή γαστρική γρίπη. Η πλειονότητα των περιπτώσεων γαστρεντερίτιδας παγκοσμίως αφορά παιδικό πληθυσμό.
- Διάρροια: Η διάρροια είναι αποτέλεσμα τροφικών δηλητηριάσεων οι οποίες οφείλονται σε δράση τοξικών παραγόντων που εισάγονται στον οργανισμό, σχετίζονται με την τροφή και το νερό και επιδρούν βλαπτικά στον οργανισμό, παρουσιάζοντας μία ποικιλία συμπτωμάτων. Τα συμπτώματα αυτά μπορεί να είναι απλά επιγαστρικά άλγη ή αυτοπεριοριζόμενα διαρροϊκά σύνδρομα, μπορεί όμως να εμφανιστεί εμετός, υψηλός πυρετός, επίμονη επιγαστραλγία, αιματηρή κένωση.
- Δυσεντερία: Λοιμώδης νόσος με διαταραχή της λειτουργίας του παχέος εντέρου που οφείλεται σε μικροοργανισμούς και εκδηλώνεται με κοιλιακούς πόνους, διάρροια και αίμα στα κόπρανα. Τα μέρη στα οποία συναντάται η δυσεντερία είναι με υγρασία

[47] Όπου δεν υπάρχει ιδιαίτερη υποσημείωση, οι ορισμοί των ασθενειών προέρχονται από τη Βικιπαιδεία.

(Clon Stephanos, σ. 497), σε προσχώσεις κοντά σε λίμνες ή ποτάμια, τα σπίτια είναι υγρά, δεν αερίζονται καλά και είναι σκοτεινά και οι κάτοικοι τρέφονται άσχημα και πίνουν μολυσμένα νερά από στέρνα, όπως στην Αργολίδα, στο έλος του Ίναχου. Κάποιες φορές η δυσεντερία εξελίσσεται σε επιδημία και πλήττει κυρίως τα παιδιά. Λίγες από τις επιδημίες αυτές κατέληξαν να έχουν μεγάλο ποσοστό θνησιμότητας (στη μελέτη μας η συχνότητα της δυσεντερίας αξιολογείται μαζί με τα δεδομένα για γαστρεντερίτιδα και διάρροια).

- Ελμινθίαση: Η ελμινθίαση είναι μια ασθένεια παρασιτικής γένεσης, που χαρακτηρίζεται από μια χρόνια πορεία και εμπλοκή στην παθολογική διαδικασία όλων των οργάνων και συστημάτων που προκαλείται από την εισχώρηση παρασιτικών σκουληκιών στο ανθρώπινο σώμα. Ο Ι. Βούρος στη μελέτη του αναφέρεται στην ελμινθίαση η οποία συναντάται στα νησιά και κυρίως στα βρέφη και είναι αποτέλεσμα της κακής και δύσπεπτης τροφής και του θερμού κλίματος (Βούρος, 1837, σ. 374).
- Ευλογιά Φυσική: Λοιμική επιδημική νόσος που οφείλεται σε ιούς (Variolamajor ή Variola minor) και προκαλεί ερυθηματώδη εξανθήματα και αργότερα φουσκάλες γεμάτες υγρό.
- Ηπατίτις: Φλεγμονή ή και νόσος του ήπατος που προκαλείται συνήθως από ιούς.
- Ιογενής Εγκεφαλίτιδα: Η εγκεφαλίτιδα είναι μια φλεγμονή του εγκεφάλου. Ο όρος συνήθως χρησιμοποιείται για να περιγράψει μια μόλυνση που προκαλείται από βακτηρίδια, παράσιτα, εμβόλια και ιούς. Μη μολυσματικοί παράγοντες, όπως τα δηλητήρια, μεταβολικές ανωμαλίες που οφείλονται σε ανεπάρκεια ήπατος ή νεφρού και όγκοι, μπορούν επίσης να προκαλέσουν καταστάσεις σαν την εγκεφαλίτιδα. Οι περισσότερες περιπτώσεις οφείλονται σε ιούς: εντεροϊούς, ερπητοϊούς, αρμποϊούς. Οι ιοί της ιλαράς, παρωτίτιδας και ερυθράς παλιά ήταν συχνές αιτίες.
- Πυρετός Γαστρικός: Ο πυρετός ως σύμπτωμα μιας νόσου παρά μια ασθένεια από μόνη της.
- Πυρετός Διαλείπων (ή αλλιώς αμφιμερινός –σύμφωνα με τον Ιπποκράτη): ονομάζεται έτσι ο περιοδικός πυρετός, όταν οι παροξυσμοί επανέρχονται κάθε 24 ώρες. Οι παροξυσμοί μπορεί επίσης να επανέρχονται κάθε τρίτη ή τέταρτη ημέρα (τριταίος ή τεταρταῖος πυρετός). Επίσης, είναι ευρύτερα γνωστό ότι η ελονοσία, γνωστή από τα αρχαιότατα χρόνια, στους πληθυσμούς των πεδινών περιοχών, αποδίδεται και με τους όρους «περιοδικοί πυρετοί», «διαλείποντες πυρετοί» και «θέρμη περιοδική»

(Καραμπερόπουλος, 2003, σ. 282-283). Χαρακτηρίζεται από ταχεία άνοδο του πυρετού σε υψηλά επίπεδα έως 40-41°C, τη διατήρηση του για ώρες στα επίπεδα αυτά, αλλά και την ταχεία πτώση του, μέσα στο 24ωρο, στα φυσιολογικά επίπεδα ή και κάτω από αυτά (υποθερμία), (π.χ. λοιμώδης ενδοκαρδίτιδα). Οι τύποι του διαλείποντος πυρετού είναι: α. αμφιμερινός πυρετός με περιοδικότητα 24 ωρών, τυπικό χαρακτηριστικό της ελονοσίας από Plasmodium falciparum ή Plasmodium knowlesi, β. τριταίος πυρετός (περιοδικότητα 48 ωρών), χαρακτηριστικό της ελονοσίας από Plasmodium vivax ή Plasmodium ovale, και γ. τεταρταίος πυρετός (περιοδικότητα 72 ωρών), χαρακτηριστικό της ελονοσίας από Plasmodium malariae.

Πιο αναλυτικά σχετικά με την ελονοσία**,** όπως αναφέρει και ο Clon Stephanos (σ. 493), στην αρχαιότητα η ύπαρξη δασών στα βουνά εμπόδιζε την κάθοδο νερών και κατά συνέπεια τη δημιουργία ελών, στα οποία θα ευδοκιμούσε η ελονοσία. Εξάλλου, όπως αναφέρει και ο συγγραφέας, πολλοί μύθοι, για παράδειγμα, κάποιοι άθλοι του Ηρακλή, μπορεί να αναφέρονται στο φαινόμενο της ελονοσίας (Λερναία Ύδρα, στάβλοι του Αυγεία, Στυμφαλίδες Όρνιθες). Αργότερα, κατά τον Μεσαίωνα, με την καταστροφή δασών το πρόβλημα αρχίζει να εμφανίζεται· ωστόσο, ακόμα τα χωριά χτίζονταν στους λόφους ή σε πρόποδες βουνών οπότε οι κάτοικοι δεν αντιμετώπιζαν πρόβλημα ελονοσίας. Μετά την απελευθέρωση όμως, οι άνθρωποι άρχισαν να κατεβαίνουν στις πεδιάδες και να καλλιεργούν ελώδεις περιοχές. Τότε, μεγάλο μέρος του πληθυσμού, που κατοικούσε υπό αυτές τις συνθήκες στις συγκεκριμένες περιοχές, άρχισε να εκτίθεται στην επιδημία της ελονοσίας. Ωστόσο όμως, η εξέλιξη της καλλιέργειας συνεισφέρει αρκετά στον περιορισμό της ασθένειας. Η ασθένεια εμφανίζεται, όταν επικρατούν και οι κατάλληλες ατμοσφαιρικές συνθήκες. Στην Αργολίδα κύρια έλη ήταν το έλος της Λέρνης και το έλος του ποταμού Ίναχου. Οι κάτοικοι των βουνών και των απομακρυσμένων από τα έλη περιοχών μολύνονταν και αυτοί από την ελονοσία μέσω του αέρα. Όσο πιο ήπιος είναι τόσο πιο εύκολα μεταφέρεται η ελονοσία και επί το πλείστον οι οργανισμοί που δεν είναι συνηθισμένοι σε τέτοιες ασθένειες είναι αυτοί που ασθενούν πιο εύκολα, ενώ –όντας εκτεθειμένοι σε πιο ψυχρούς ανέμους και στις ατμοσφαιρικές αλλαγές που συμβαίνουν πιο συχνά στα ορεινά μέρη– επιτρέπουν στην ασθένεια της ελονοσίας να εισχωρήσει στον οργανισμό τους. Γενικά, ο πυρετός της ελονοσίας εμφανίζεται και ως επιπλοκή οξέων ασθενειών και αδυναμίας των ασθενών μετά από αιμορραγίες, διάρροιες, συνεχιζόμενους πυρετούς κ.ά. Η ελονοσία ενισχύει τη φθινοπωρινή θνησιμότητα μετά το καλοκαίρι και

σε κάποιες περιπτώσεις και περιοχές αυτή του χειμώνα. Η μεγαλύτερη συχνότητα πυρετού ελονοσίας παρατηρείται τον Σεπτέμβριο (Clon Stephanos, p. 497). Οι διαλείποντες πυρετοί της Άνοιξης είναι οι πιο ελαφριοί και οι ασθενείς ανακάμπτουν πιο εύκολα. Οι πυρετοί του καλοκαιριού συνοδεύονται κυρίως από εντερικές διαταραχές όπως ναυτία, εμετούς, δυσκοιλιότητα ή διάρροια και συνήθως γίνονται συνεχείς. Οι πυρετοί του φθινοπώρου είναι γενικά πιο σοβαροί, πιο επίμονοι και μετατρέπονται εύκολα σε αδυναμία και καχεξία ελονοσίας. Οι διαλείποντες πυρετοί στην Ελλάδα εμφανίζονται κυρίως το δεύτερο μισό του καλοκαιριού ως απλοί ή γαστρικοί και στις αρχές του φθινοπώρου ως τυφοειδείς, οι οποίοι είναι και πιο επικίνδυνοι.

Επίσης, όσον αφορά στους πυρετούς ο Ferrara (Ferrara, 1827, σ. 13) αναφέρει ότι σπάνια καταγράφονται διαλείποντες πυρετοί τον χειμώνα ή την άνοιξη, σε αντίθεση με το καλοκαίρι που είναι πολύ συχνοί. Στην αρχή του καλοκαιριού είναι απλοί και συνήθως καταγράφονται ως τριταίοι ή καθημερινοί, όμως στη συνέχεια εξελίσσονται σε κακοήθεις. Η σοβαρότητα και ο αριθμός των συμπτωμάτων εξαρτάται από το αν η άνοιξη ήταν βροχερή και τα έλη πιο εκτενή. Ενώ όταν η Άνοιξη ήταν ξηρή τα κακοήθη περιστατικά είναι λιγότερα το καλοκαίρι, αφού ο αριθμός και το εύρος των ελών είναι μικρότερο. Βέβαια, όπως αναφέρει και ο Ferrara, τα περιστατικά ήταν λιγότερο κακοήθη και όταν φυσούσε βοριάς. Το φθινόπωρο οι διαλείποντες πυρετοί εμφανίζονται ως τεταρταίοι και συνοδεύονται κάποιες φορές από διάρροια και κάποιες από δυσεντερία.

- Τυφοειδής Πυρετός: Ο τυφοειδής πυρετός, ή απλώς «τυφοειδής», είναι μια συνηθισμένη ασθένεια που εμφανίζεται παγκοσμίως. Μεταδίδεται από την κατανάλωση φαγητού ή νερού μολυσμένου με κόπρανα ατόμου που έχει προσβληθεί από την ασθένεια, τα οποία περιέχουν το βακτήριο Salmonella enterica, serovar Typhi. Δεν θα πρέπει να συγχέεται ο τυφοειδής πυρετός με την εντελώς ασύνδετη ασθένεια που λέγεται τύφος. Η γενική προφύλαξη του ανθρώπου είναι να διαθέτει σωστά δίκτυα ύδρευσης και αποχέτευσης. Οι επιδημίες τυφοειδούς πυρετού ελάμβαναν χώρα κυρίως την εποχή της μεγάλης συχνότητας της ελονοσίας. Μεγάλη επιδημία τύφου σημειώνεται στο Ναύπλιο κατά την περίοδο από τον Νοέμβριο του 1879 έως τον Μάρτιο του 1880. Πάνω από 250 περιπτώσεις σε 4.600 κατοίκους, εκ των οποίων οι 10 περιπτώσεις ήταν θανατηφόρες.

Στο «Εθνικόν Ημερολόγιον» –ένα σημαντικό χρονογραφικό, φιλολογικό και γελοιογραφικό περιοδικό, του Κωνσταντίνου Φ. Σκόκου (Σκόκος 1893)– του έτους

1893, μεταξύ άλλων ενδιαφερόντων θεμάτων, υπήρχε ένα απόσπασμα από τα απομνημονεύματα του Φωτίου Χρυσανθόπουλου του γνωστού Φωτάκου, γραμματέα του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη, που αναφέρεται στον μεγάλο λοιμό του Ναυπλίου γύρω στα 1820, τον «τύφο», με τα παρακάτω λόγια: «Η νόσος αύτη είχε πολλά πρωτοφανή και παράξενα συμπτώματα και αποτελέσματα. Όστις κατελαμβάνετο από αυτήν ήτο αδύνατον να ζήση, και όστις έζη και διέφευγεν αυτήν, εστερείτο μιαν από τας αισθήσεις του, ή το φως του, ή την μνήμην του, ή την ακοήν. Όταν η νόσος έφθανεν εις την ακμήν της, ο πάσχων ετρελαίνετο και η φαντασία του ανέβαινεν υψηλά. Πολλοί εκ των αρρώστων εσηκώθησαν, οι μεν την νύκτα, οι δε την ημέραν να κολυμβήσουν εις την θάλασσαν όπου και επνίγησαν, ερρίπτοντο δε εις την θάλασσαν δια να δροσισθούν, διότι η φλόγα μέσα των ήτον αθεράπευτος. Άλλοι πάλιν ενόμιζον ότι το έδαφος ήτο θάλασσα και έριπτον εαυτούς από τα παράθυρα της οικίας των κάτω εις την γήν, αφού προηγουμένως εκδύοντο και άφιναν τα ενδύματά των διά να μη βραχούν˙ όσοι δε από το πέσιμον εσώζοντο, εγύριζαν γυμνοί εις την πόλιν, και κανείς δεν τους εσυμάζωνεν, όλος δε ο κόσμος από τον φόβον της νόσου έφευγεν» (Σκόκος 1893).

- Φθίσις, μεταδοτική ασθένεια που προσβάλλει τους πνεύμονες και άλλα όργανα (πρόκειται για τη συνήθη ορολογία της φυματίωσης που χρησιμοποιούσαν κατά την εποχή του Νεοελληνικού Διαφωτισμού και η οποία αναφέρεται και στα έργα του Ιπποκράτη (Καραμπερόπουλος, 2003, σ. 272).
- Χοιραδικά και Χοιραδικά Έλκη (οιδήματα των αδένων του λαιμού), χοιράδωση: χρόνια φυματιώδης λεμφαδενίτιδα του τραχήλου. Τα χοιραδικά (έλκη) εμφανίζονται κυρίως τον χειμώνα που ο καιρός είναι υγρός, κρύος και βροχερός αλλά και κατά την εαρινή ισημερία, εποχή ζεστή, υγρή και μεταβλητή κατάλληλη για την εμφάνιση χοιραδικών ειδικά σε μια ελώδη χώρα. Άλλοι παράγοντες για την εμφάνισή τους είναι η κακή διατροφή, οι με υγρασία, σκοτεινές και κακώς αεριζόμενες κατοικίες.

Ακολουθούν οι παθήσεις του αναπνευστικού συστήματος στις οποίες καταγράφονται:

- Αιμόπτυση και Πνευμονορραγία: Αιμόπτυση είναι η αποβολή αίματος σε μικρή ποσότητα αιμόφυρτων πτυέλων από τους βρόγχους, τον λάρυγγα, την τραχεία ή τον πνεύμονα. Πνευμονορραγία είναι η αποβολή του αίματος σε μεγάλη ποσότητα (η φυματίωση, ο καρκίνος, η βρογχεκτασία, η στάση του αίματος στους πνεύμονες είναι οι συνηθέστερες αιτίες)

- Άσθμα Χρονικόν: Το άσθμα είναι χρόνια πάθηση του αναπνευστικού συστήματος η οποία προκαλεί παροδική στένωση των βρόγχων με αποτέλεσμα να εμφανίζεται δύσπνοια. Οξύ άσθμα συναντάται στα νήπια, δυσχερώς θεραπεύονται από αυτό οι έφηβοι, ενώ δεν θεραπεύονται οι ηλικιωμένοι. Το άσθμα εκδηλώνεται δύο φορές πιο συχνά σε αγόρια από ό,τι σε κορίτσια, το σοβαρό βρογχικό άσθμα εκδηλώνεται σε ίσα ποσοστά. Αντίθετα, οι ενήλικες γυναίκες εμφανίζουν υψηλότερα ποσοστά άσθματος από τους άνδρες, ενώ η νόσος εκδηλώνεται πιο συχνά στις νεότερες από ό,τι στις ηλικιωμένες γυναίκες.
- Βρογχίτις: Η βρογχίτιδα είναι η λοίμωξη των βρόγχων (αεραγωγοί μεγάλου και μεσαίου μεγέθους) του πνεύμονα. Παρά το γεγονός ότι είναι λοίμωξη και στη Βικιπαίδεια το κατατάσσουν στις λοιμώδεις ασθένειες, στη μελέτη μας παίρνει τη θέση της στις παθήσεις του αναπνευστικού συστήματος σύμφωνα με την ICD-10.
- Κατάρρους Χρονικός: Καταρροή ονομάζεται η υπέρμετρη αποστράγγιση των ρινικών και άλλων γύρω ιστών αλλά και των αιμοφόρων αγγείων της μύτης. Η παραγόμενη βλέννα μπορεί να είναι σχεδόν υγρή ή αρκετά πηχτή. Η καταρροή μπορεί να οφείλεται σε οτιδήποτε ερεθίζει ή προκαλεί φλεγμονή στους ιστούς της ρινικής κοιλότητας, όπως ιοί, αλλεργιογόνα και άλλοι ερεθιστικοί παράγοντες.
- Κυνάγχη Χρονική: στρεπτοκοκκική φαρυγγίτιδα, φλεγμονή του φάρυγγα που προκαλεί δυσκολία στην αναπνοή και την κατάποση και συνάχι. Ειδικότερα, αναφέρεται ότι είναι ασθένεια των σκύλων που προκαλεί φλόγωση των πνευμόνων και μπορεί να καταλήξει σε θάνατο[48].
- Λαρυγκίτις: Λαρυγγίτιδα ονομάζεται η φλεγμονή του λάρυγγα. Προκαλεί βραχνάδα στη φωνή ή ακόμα και πλήρη απώλεια της φωνής λόγω των ερεθισμένων φωνητικών χορδών.
- Πλευρίτις (ή υδροθώραξ): Στο βιβλίο του Δ. Καραμπερόπουλου αναφέρεται ότι ο Α. Στρατηγός δίνει τον ορισμό για τον πλευρίτη ως «πάθος της πλευράς», δηλαδή του υπεζωκότος της μεμβράνης που περιβάλλει τον πνεύμονα (Καραμπερόπουλος, 2003, σ. 271).
- Περιπνευμονία, πνευμονίτις: Η πνευμονία είναι φλεγμονώδης νόσος του πνεύμονα που επηρεάζει πρωτίστως τους μικροσκοπικούς σάκους αέρα που είναι γνωστοί ως πνευμονικές κυψελίδες. Συνήθως προκαλείται από ιογενείς μολύνσεις ή

[48] https://el.wiktionary.org/wiki/%CE%BA%CF%85%CE%BD%CE%AC%CE%B3%CF%87%CE%B7

βακτήρια και λιγότερο συχνά από άλλους μικροοργανισμούς, ορισμένα φάρμακα και άλλες παθήσεις γνωστές ως αυτοάνοσα νοσήματα. Ο Κέλσιος αναφέρει ότι οι αρχαίοι Έλληνες περιέγραφαν την «περιπνευμονία» ως μία οξεία και σοβαρή νόσο με χαρακτηριστικά συμπτώματα –πυρετό οξείας έναρξης, βήχα και δύσπνοια. Ο ορισμός αυτός παρέμεινε η βάση για τη διάγνωση και την κατανόηση της νόσου.

Οι παθήσεις του δέρματος και του υποδόριου ιστού καταγράφονται ως:

- Απόστημα: Περιχαρακωμένη συλλογή φλεγμονώδους υγρού (πύου) σε οποιοδήποτε ιστό ή όργανο.
- Έλκη: Πληγή στα τοιχώματα του στομάχου ή του δωδεκαδακτύλου.
- Ερυσίπελας: Φλόγωσις του δέρματος με ερυθρότητα, πόνο, κνησμό και πυρετό Συναντάται και ως ανεμοπύρωμα, φουσκοπύρωμα και είναι πιο συχνό στις γυναίκες (Καραμπερόπουλος, 2003, σ. 273). Λοιμώδης νόσος με εξάνθημα την πρώτη και δεύτερη ημέρα, σοβαρή λοίμωξη του δέρματος και των υποδόριων ιστών από στρεπτόκοκκο που προκαλεί ερυθρό εξάνθημα, κυρίως στο πρόσωπο[49].
- Κασίδα: Πάθηση του τριχωτού της κεφαλής με κύριο χαρακτηριστικό την τριχόπτωση.
- Λίπωμα: Το λίπωμα αποτελεί καλοήθη όγκο που αναπτύσσεται στον υποδόριο ιστό, ακριβώς κάτω από το δέρμα.
- Μελανιές
- Πληγές χρονικές κ.ά.
- Ψώρα: Η ψώρα είναι μεταδοτική παρασιτική νόσος του δέρματος από το άκαρι της ψώρας. Είναι το ίδιο κοινή και στα δύο φύλα. Οι νέοι και γέροι επηρεάζονται περισσότερο. Σύμφωνα με τον Clon Stephanos, η ψώρα δεν εμφανίζει πυρετό, αλλά είναι νόσος συχνή στα παιδιά, συναντάται σπάνια στα σπίτια των πλουσίων, είναι συχνή στους φτωχούς, στα στρατόπεδα και στα νοσοκομεία και κολλητική με το άγγιγμα.
- Ψωρίαση: Η ψωρίαση είναι μια χρόνια, μη μεταδοτική αυτοάνοση ασθένεια που επηρεάζει το δέρμα και τις αρθρώσεις.

Οι παθήσεις του κυκλοφορικού συστήματος στις οποίες περιλαμβάνονται:

- Αιμοπληξία: Μπορεί και να συγχέεται με τον όρο αποπληξία.

[49] Ορισμός από Βικιπαιδεία

- Αποπληξία: Η αποπληξία[50] (από την αρχαιοελληνική λέξη αποπληξία) είναι αιμορραγία εντός των εσωτερικών οργάνων και τα συμπτώματα που τα συνοδεύουν. Ο όρος παλαιότερα αναφερόταν σε αυτό που καλείται τώρα εγκεφαλικό επεισόδιο. Ο Ιπποκράτης (460-377 π.Χ.) αλλά και ο Γαληνός (129-199 μ.Χ.) θεώρησαν την αποπληξία ως μια ολοκληρωτική και συχνά θανατηφόρο πάθηση, «η αποπληξία αποτελεί παράλυση όλου του σώματος και των αισθήσεων και της νόησης και της κίνησης» (Γιάτσιου, 2014). Αυτό που έχει ενδιαφέρον είναι ότι ανεπίσημα ή μεταφορικά, ο όρος αποπληξία συνδέεται με τη μανιώδη κατάσταση, ειδικά ως «αποπληκτικός». Στην εργασία μας την έχουμε κατατάξει στις ασθένειες του κυκλοφορικού συστήματος. Εξάλλου, όλες οι καταγεγραμμένες περιπτώσεις αφορούν σε άνδρες, οπότε συμπεραίνουμε ότι δεν αφορούν μανιώδη κατάσταση η οποία είναι «γυναικεία» υπόθεση, όπως προκύπτει από την επεξεργασία των στοιχείων των καταλόγων του Δημοτικού Νοσοκομείου του Ναυπλίου.
- Εγκεφαλίτις: Φλεγμονή του εγκεφάλου που προκαλείται από ιό. Η εγκεφαλίτιδα μπορεί να καταλήξει σε μόνιμη βλάβη του εγκεφάλου ή θάνατο. Στο περιοδικό *Ασκληπιός*, άρθρο με τίτλο *Περί της υγρογόνου εγκεφαλίτιδος των μικρών παιδίων*, από τον Ιατρό Κ.Ι. Ολυμπίου αναφέρεται ότι: «Μία από τις επικρατέστερες εις την Ελλάδα νόσος είναι και η υγρογόνος εγκεφαλίτις, η οποία δεν σέβεται μεν, όσον εξεύρομεν, καμμίαν ηλικίαν, μαστίζει εξαιρέτως τα μικρά παιδιά […]» (1837, σ. 329).
- Έμφραγμα χρονικό-άτακτος πυρετός.
- Οίδημα ποδιού.
- Χρονική υδροπικία, Ύδρωψ ανά σάρκα και Υδροπερικαρδίτιδα: Στην ιατρική υδρωπικία ή ύδρωπας ονομάζεται η συγκέντρωση ορώδους υγρού σε κοιλότητες του σώματος ή μέσα στους ιστούς ή κάτω από το δέρμα. Η συλλογή αυτού του υγρού οφείλεται σε κάποια πίεση επάνω στις φλέβες, με αποτέλεσμα να λιμνάζει το αίμα και να βγαίνει ο ορός. Ανάλογα με το όργανο η υδρωπικία παίρνει και την ονομασία της· για παράδειγμα, υδροθώρακας, υδροπερικάρδιο, ύδραθρο, υδροκεφαλία κλπ. Συνήθως ο όρος υδρωπικία αναφέρεται στη συλλογή υγρού στην κοιλιά (ασκίτης). Το υγρό πιέζει τα όργανα και προκαλεί πρόσθετες ενοχλήσεις, πέρα από αυτές της κύριας νόσου που προκάλεσε την υδρωπικία. Ο Δ. Καραμπερόπουλος στο βιβλίο του με τίτλο «*Η Ιατρική Ευρωπαϊκή Γνώση στον Ελληνικό χώρο 1745-1821*» αναφέρει ότι αν το «εκ των αρτηριών και φλεβών εξατμηθέν υγρόν δεν απορροφηθεί από τα λυμφατικά

[50] Ορισμός από Βικιπαίδεια

αγγεία, μένει στον ιστό και αποτελεί τον ύδρωπα» (2003, σ. 278). Μπορεί και να αναφέρεται ως υδροπικία ανασάρκα. Η θεραπεία της, εκτός από την αντιμετώπιση του αιτίου, είναι και συμπτωματική και εξαρτάται από το μέρος που πάσχει και από την πίεση που ασκεί στα άλλα όργανα.

Στις παθήσεις μυοσκελετικού συστήματος και συνδετικού ιστού συναντώνται ασθένειες, όπως:

- Αγκύλωση των ποδιών
- Αρθρίτιδα και χρονικοί ρευματισμοί: Μερικές φορές στις αρθρώσεις μπορεί να φθαρεί ο χόνδρος, να μεγαλώσουν και να παραμορφωθούν τα οστά της άρθρωσης ή να αναπτυχθεί ιστός ανάμεσα στα οστά της. Οι παθήσεις αυτές ονομάζονται αρθρίτιδες και έχουν ως αποτέλεσμα να δυσκολεύονται οι κινήσεις. Οι αρθρίτιδες συνοδεύονται από πόνους, διογκώσεις, κοκκινίσματα και τοπικές αυξήσεις της θερμοκρασίας. Οι αρθρίτιδες είναι διάφορων ειδών και μπορούν να προκληθούν από διάφορα αίτια, όπως τραυματισμούς των αρθρώσεων, παχυσαρκία, κακή διατροφή, υγρό περιβάλλον διαβίωσης ή ακόμη από ψυχολογικούς ή κληρονομικούς παράγοντες[51].
- Γονάγρα, αρθρίτιδα στο γόνατο, ποδάγρα, αρθρίτιδα στο μεγάλο δάχτυλο του ποδιού: Σύμφωνα με τις πληροφορίες που έχει συλλέξει ο Κοραής συνδέεται με μεγάλες διαστάσεις κεφαλιού και άρα πιο εύρωστο νευρικό σύστημα.
- Εξόστισις (εξόστωση: καλοήθης όγκος στην επιφάνεια του οστού): Οι εξοστώσεις (οστεοχονδρώματα) είναι καλοήθεις όγκοι των οστών. Είναι αρκετά συνηθισμένοι και μπορούν να εμφανιστούν σε οποιοδήποτε οστό. Συνήθως, εντοπίζονται κοντά στα άκρα των μακρών οστών και πρωτοεμφανίζονται σε νεαρά άτομα. Σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί να είναι πολλαπλά.
- Ισχιαλγία (Sciatica) ή Ισχιάδα: Κάθε είδους πόνος και σύνολο συμπτωμάτων κατά μήκος του ισχιακού νεύρου, ανεξάρτητα από το είδος του αιτίου που το προκάλεσε.
- Κνημίτις Χρονικός
- Υδροπαρασκύλι: παράλυση βραχίονος

Στην κατηγορία παθήσεις του αίματος, των αιμοποιητικών οργάνων και ορισμένες διαταραχές του ανοσολογικού μηχανισμού καταγράφονται ασθένειες, όπως:

[51] Ορισμός από Βικιπαίδεια.

- Ίκτερος: Αποκαλείται η κίτρινη απόχρωση του δέρματος, του σκληρού χιτώνα των ματιών και άλλων βλεννογόνων μεμβρανών που προκαλείται από υπερχολερυθριναιμία (αυξημένα επίπεδα χολερυθρίνης στο αίμα) [52]. Λέγεται ότι στις τροπικές περιοχές η ελονοσία μπορεί να προκαλέσει ίκτερο.
- Πληγή χρονική μετά σπληνίτη
- Σπληνίτης: Γίνεται αναφορά από τον ClonStephanos για σηπτική σπληνίτιδα που πρόκειται για νόσο των ζώων και είναι δυνατόν να μεταδοθεί στον άνθρωπο και σε δύο έως τέσσερις ημέρες να επιφέρει τον θάνατο (ClonStephanos, σ. 275).
- Νεφρίτιδα: Η φλεγμονή των νεφρών.
- Κίρρωση: Ιστοπαθολογική συνέπεια της χρόνιας ηπατικής νόσου. Η λέξη «κίρρωση» προέρχεται από το αρχαιοελληνικό κιρρός (κιτρινωπός, καστανόξανθος) από το κίτρινο χρώμα του ασθενούς με ίκτερο, συνηθισμένη επιπλοκή της ηπατικής ανεπάρκειας.
- Σκίρον του στομάχου.

Σε 22 ασθενείς αναφέρθηκε ως αιτία εισαγωγής στο νοσοκομείο οι συνέπειες τραυματισμού, δηλητηρίασης και άλλων εξωγενών παραγόντων στην οποία περιλήφθησαν τα παρακάτω:

- Έγκαυμα
- Πληγαί ανίατοι
- Πληγή από δάγκωμα σκύλου
- Πληγές προξενηθείσες από εκρηξη πυρίτιδας
- Τραύμα πυροβόλου
- Τραύμα βραχίονος
- Τραύμα στο πόδι
- Τραύμα της κεφαλής
- Φαρμάκωσις

Ακολουθούν οι ψυχικές διαταραχές και διαταραχές συμπεριφοράς στην οποία καταγράφονται,

- Ηλιθιότης με αλαλία: Πιθανότατα τότε τους κωφάλαλους τους θεωρούσαν ηλίθιους και ανόητους. Τώρα ως αιτία εισαγωγής στο Νοσοκομείο φαίνεται λίγο περίεργο.

[52] Ορισμός από Wikipedia

- Μανία: Στις μέρες μας καταγράφεται ως εξαιρετικά σοβαρή διαταραχή διάθεσης, η οποία χαρακτηρίζεται από ανυψωμένη ή οξύθυμη διάθεση, ανυψωμένη ενέργεια και διαταραγμένες σκέψεις. Τα επεισόδια της μανίας συνδέονται γενικά με τη διπολική διαταραχή και την κλινική κατάθλιψη. Παραδειγματικά «γυναικεία νόσος» που γνώρισε τη «χρυσή» της εποχή στην Ευρώπη μεταξύ 1870 και Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου η υστερία έχει ιστορικά αποδοθεί από τους ειδικούς στην ίδια τη «γυναικεία φύση»[53].
- Μελαγχολία: Είναι μια διαταραχή διάθεσης, που χαρακτηρίζεται από χαμηλά επίπεδα ενθουσιασμού καθώς και προθυμίας για δραστηριότητα. Η μελαγχολία ισχύει μόνο για τα ψυχικά ή συναισθηματικά συμπτώματα κατάθλιψης. Ομοίως, η μελαγχολία στην αρχαία χρήση περιλάμβανε και ψυχικές διαταραχές οι οποίες αργότερα θα διαφοροποιούνταν ως σχιζοφρένειες ή διπολικές διαταραχές. Γύρω στον 19ο αιώνα, οι άνθρωποι χρησιμοποιούσαν τον όρο κατάθλιψη συνώνυμα με τη μελαγχολία.
- Παραφροσύνη**:** Παθολογική κατάσταση κατά την οποία διαταράσσεται η πνευματική ισορροπία και η λογική του ανθρώπου.
- Φρενοβλαβία: Διανοητική δυσλειτουργία, ψυχιατρικό νόσημα, σχιζοφρένεια, μανιοκατάθλιψη, απώλεια της λογικής –λέξη που σπάνια χρησιμοποιείται πλέον και προτιμούνται πιο διακριτικοί όροι.
- Υποχονδρία: Η νεύρωση κατά την οποία κάποιος νιώθει συνεχώς ότι είναι άρρωστος, η παθολογική εμμονή με την υγιεινή και την καθαριότητα.

Ακολουθούν οι παθήσεις του νευρικού συστήματος στις οποίες καταγράφονται:

- Επιληψία: Παροξυσμική διαταραχή του εγκεφάλου με απώλεια αισθήσεων κατά την οποία εκπέμπονται ανώμαλα εγκεφαλικά ηλεκτρικά σήματα.
- Ημιπληγία: Η παθολογική κατάσταση κατά την οποία μετά από εγκεφαλικό επεισόδιο έχει παραλύσει η μία πλευρά του σώματος.
- Κεφαλαλγία: Ο πόνος στο κεφάλι, πονοκέφαλος.
- Παραλυσία.

[53] Γράφει ο Β. Καραμανωλάκης σχετικά με τον κοινωνικό στιγματισμό των ψυχικά ασθενών και των κοινωνικών αντιλήψεων: «οι ψυχικές διαταραχές της γυναίκας αποδίδονται σε ανωμαλίες της έμμηνης ρύσης, ενώ η συνήθης πρακτική είναι ο εγκλεισμός στο σπίτι, υπό αυστηρή εχεμύθεια και η αναμονή του γάμου, του αλεξικέραυνου της ασθένειας» (1998, σ. 53).

Ακολουθεί η κατηγορία των παθήσεων του ουροποιογεννητικού συστήματος στις οποίες περιλαμβάνονται:

- Λιθίασις
- Μητρίτις: φλεγμονή του μυομητρίου.
- Ορχίτις: πρωτογενής λοίμωξη των όρχεων.

Οι παθήσεις του οφθαλμού και των εξαρτημάτων του στην οποία περιλαμβάνονται έξι περιπτώσεις χρονικού οφθαλμίτη (ερεθισμός ματιών).

Στην κατηγορία νεοπλάσματα καταγράφεται μία περίπτωση καρκινώματος.

Οι παθήσεις του πεπτικού συστήματος περιλαμβάνουν:

- Ασκίτης: Με τον όρο ασκίτης, εννοούμε τη συσσώρευση υγρού εντός της κοιλίας (περιτοναϊκής κοιλότητας). Είναι η πιο κοινή επιπλοκή της κίρρωσης, ενώ σχετίζεται με αυξημένο κίνδυνο λοίμωξης, με κακή ποιότητα ζωής και κακή μακροχρόνια πρόβλεψη.
- Κήλις χρονικός.
- Μέλαινα: Μαύρα κόπρανα ή μέλαινα κένωση υποδηλώνουν ότι υπάρχει απώλεια αίματος στον πεπτικό σωλήνα.
- Περιτονίτιδα.

Στα ατυχήματα, καταγράφονται δύο «θαλασσοπνιγμένοι» και ένας με κάψιμο.

Στην κατηγορία κύηση, τοκετός, λοχεία καταγράφεται ένα περιστατικό λοχείας.

Τέλος, η κατηγορία μη καταγεγραμμένο, που προστέθηκε από εμάς, περιλαμβάνει τις δυσανάγνωστες και κενές εγγραφές.

5. Δημογραφική Ανάλυση των ασθενών και των ασθενειών σύμφωνα με τους καταλόγους εισερχομένων ασθενών στο Δημοτικό Νοσοκομείο Ναυπλίου

5.1 Περιεχόμενο καταλόγων εισερχομένων ασθενών. Προβλήματα - περιορισμοί των διαθέσιμων στατιστικών στοιχείων

Στα Γενικά Αρχεία του Κράτους, Παράρτημα Νομού Αργολίδος εντοπίστηκε πρωτογενές υλικό το οποίο μας έδωσε και την αφορμή για την θεματολογία της διατριβής μας[54]. Συγκεκριμένα στο Δημοτικό Αρχείο Ναυπλίου βρέθηκαν κατάλογοι

[54] Παράλληλα, στην βιβλιοθήκη των ΓΑΚ/Παράρτημα Ναυπλίου εντοπίστηκε η εργασία της κα Ι. Λιάτα (Λιάτα Ι., 1983) στην Ιατρική Σχολή που είχε ως αντικείμενο την παρουσίαση των Καταλόγων Εισερχομένων Ασθενών 1837-

εισερχομένων και εξερχομένων ασθενών στο Δημοτικό Νοσοκομείο Ναυπλίου για τα έτη 1837, 1838, 1839, 1840, 1842, 1843, 1846, 1859 και 1860. Οι κατάλογοι είναι χειρόγραφοι, εκτός του 1838 ο οποίος φαίνεται να δημοσιεύθηκε και στην εφημερίδα ΑΙΩΝ, αριθμός 51.

Ο κάθε χειρόγραφος κατάλογος περιλάμβανε στήλες:

1. Αύξοντα αριθμό
2. Ονοματεπώνυμο
3. Ηλικία
4. Πατρίδα
5. Ημερομηνία εισαγωγής και εξαγωγής από το Νοσοκομείο
6. Είδος ασθένειας
7. Αποτέλεσμα
8. Και ενίοτε παρατηρήσεις

Όπως ειπώθηκε και παραπάνω, οι κατάλογοι ήταν χειρόγραφοι, με καλλιγραφία της εποχής, με αρκετά δυσανάγνωστα στοιχεία για τα οποία χρειάστηκαν πολλές ώρες επίπονης δουλειάς προκειμένου καταρχήν να τα εντοπίσουμε, να τα φωτογραφήσουμε και κατόπιν να τα αποκρυπτογραφήσουμε και να τα μεταφέρουμε σε ηλεκτρονική μορφή προκειμένου να τα επεξεργαστούμε και να εξάγουμε στατιστικά συμπεράσματα σχετικά με την νοσολογική κατάσταση του Ναυπλίου κατά την μελετούμενη περίοδο, για τη συχνότητα των ασθενειών, για την έκβασή τους, για το μέσο όρο νοσηλείας κ.α., στοιχεία ιδιαίτερα σημαντικά για την εποχή τους.

Από την επεξεργασία των πρωτογενών στοιχείων του Νοσοκομείου Ναυπλίου προκύπτει ότι για το σύνολο της χρονολογικής σειράς που διαθέτουμε, καταγράφηκαν 847 εισαγωγές στο Νοσοκομείο. Συγκεκριμένα, για το έτος 1837 καταγράφηκαν 66 εισαγωγές στο Δημοτικό Νοσοκομείο Ναυπλίου, για το έτος 1838 εισήχθησαν 95 ασθενείς (αρκετοί κατάδικοι, υπόδικοι, σύμφωνα με τις παρατηρήσεις), το 1839 εισήχθησαν 107 ασθενείς, το 1840 καταγράφηκαν 96 εισαγωγές, το 1842 83 εισαγωγές, το 1843 90 ασθενείς εισήχθησαν στο Νοσοκομείο, το 1846 καταγράφηκαν 109 εισαγωγές, το 1859 113 εισαγωγές και το 1860 εισήλθαν 88 ασθενείς.

1846 στο Δημοτικό Νοσοκομείο Ναυπλίου. Η εργασία της κας Λιάτα χρησιμοποιήθηκε στην διατριβή μας στο πλαίσιο του αρχικού ελέγχου της αποδελτίωσης και της αδρομερούς καταγραφής των πρωτογενών στοιχείων των ΓΑΚ.

Διάγραμμα 13. Αριθμός Εισαγωγών ασθενών στο Δημοτικό Νοσοκομείο Ναυπλίου, κατά φύλο και έτος

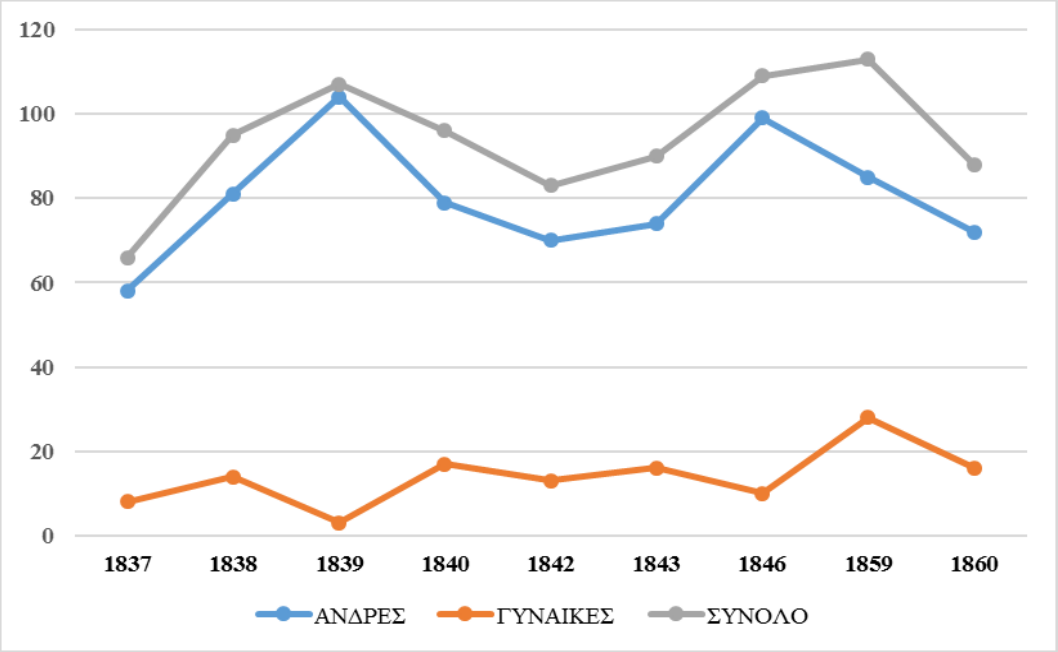

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Καταλόγων Ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου από 1837 έως 1860.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι κατά το 1846, καταγράφονται συνολικά 140 ασθενείς, αλλά μόνο για τους 109 στους οποίους αναφερόμαστε υπάρχουν αναλυτικά στοιχεία για τις ασθένειές τους, ενώ οι οι υπόλοιποι εμφανίζονται με παρεμβολές μεταξύ των καταγραφέντων ασθενών και παρατίθενται στο τέλος του καταλόγου χωρίς όμως στοιχεία για την ασθένειά τους.

Ως εκ τούτου και για τον σκοπό της παρούσης εργασίας που αφορά στην αποτύπωση της νοσηρότητας κατά την εξεταζόμενη περίοδο θα εξετασθούν οι 109 αναλυτικές καταγραφές για το εν λόγω έτος.

Τα παραπάνω στοιχεία εισαγωγών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου αποτυπώνονται κατά φύλο, στον πίνακα που ακολουθεί:

Πίνακας 35. Αριθμός εισερχομένων ασθενών κατά φύλο και έτος

Έτος	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο
1837	58	8	**66**
1838	81	14	**95**
1839	104	3	**107**
1840	79	17	**96**

Έτος	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο
1842	70	13	**83**
1843	74	16	**90**
1846	99	10	**109**
1859	85	28	**113**
1860	72	16	**88**
Σύνολο	**722**	**125**	**847**

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Καταλόγων Ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου από 1837 έως 1860.

Πριν συνεχίσουμε στην περαιτέρω επεξεργασία των στοιχείων και προκειμένου να αποτυπώσουμε τη νοσηρότητα και τις επικρατούσες ασθένειες της εξεταζόμενης περιόδου θα πρέπει να παραθέσουμε αι παρατηρήσεις σχετικά με τα στοιχεία αυτά.

Τα δεδομένα που αντλήσαμε από τους χειρόγραφους Καταλόγους εισερχομένων ασθενών δεν αποτελούν ενιαία χρονολογική σειρά, καθώς δεν αναφέρονται σε συνεχόμενα έτη, με τις τελευταίες δύο καταγραφές των ετών 1859 και 1860 να απέχουν 13 και 14 έτη αντίστοιχα από την προηγούμενη καταγραφή του 1846. Αντίθετα, από το 1837 έως το 1846 υπάρχει μια σχεδόν συνεχής χρονολογική σειρά καθώς λείπουν στοιχεία για μόνο 3 έτη και συγκεκριμένα για τα 1841, 1844 και 1845.

Από τον έλεγχο των στοιχείων, διαπιστώθηκε ότι δεν υπάρχουν σοβαρές διαφορές ούτε στις συχνότητες των ασθενειών αλλά ούτε και στα βασικά δημογραφικά χαρακτηριστικά των εισερχομένων ασθενών, τουλάχιστον όχι σε τέτοιο βαθμό που να μπορεί να υποστηριχθεί ότι μεταξύ των δύο υποπεριόδων υφίσταται σημαντική τροποποίηση του προτύπου νοσηρότητας, ή των δημογραφικών χαρακτηριστικών των ασθενών.

Βασιζόμενοι λοιπόν στην παραπάνω διαπίστωση, για τους σκοπούς της εργασίας μας, θα χρησιμοποιήσουμε το σύνολο των στοιχείων για τις χρονιές από το 1837 έως 1860 προκειμένου να συνθέσουμε τον νοσολογικό πίνακα της εξεταζόμενης περιόδου και να περιγράψουμε τις βασικότερες ασθένειες και τη νοσηρότητα της εποχής, ενώ θα πραγματοποιηθεί σύγκριση, όπου αυτή είναι δυνατή, μεταξύ των στοιχείων της δεκαετίας 1837-1846 η οποία μπορεί να χαρακτηριστική ενιαία χρονολογική σειρά όσον αφορά τα νοσολογικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά των εισερχομένων ασθενών, με τα στοιχεία της διετίας 1859, 1860 προκειμένου να

διαπιστωθούν τυχόν μεταβολές στο πρότυπο νοσηρότητας στο τέλος της δεύτερης δεκαπενταετίας της εξεταζόμενης περιόδου.

Από την επεξεργασία των στοιχείων προκύπτει ότι καθ΄ όλη τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου δεν έχει καταγραφεί στα αρχεία του Νοσοκομείου η ασθένεια για 37 συνολικά ασθενείς και συγκεκριμένα για 3 ασθενείς το 1839, για 1 ασθενή το 1840, για 1 ασθενή το 1842, για 1 ασθενή το 1843, για 9 ασθενείς το 1846, για 14 ασθενείς το 1859 και για 8 ασθενείς το 1860.

Πίνακας 36. Αριθμός ασθενών για τους οποίους δεν καταγράφεται η ασθένεια, 1839-1860

Έτος	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο
1839	3		3
1840	1		1
1842	1		1
1843	1		1
1846	7	2	9
1859	9	5	14
1860	5	3	8
Σύνολο	**27**	**10**	**37**

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Καταλόγων Ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου από 1839 έως 1860.

Στην ανάλυση που θα ακολουθήσει, για την αποτύπωση και περιγραφή των ασθενειών, θα προσμετρηθούν μόνο οι ασθενείς για τους οποίους έχει καταγραφεί αναλυτικά η ασθένειά τους. Συνεπώς, ενώ λοιπόν καταγράφηκαν στα βιβλία ασθενών του Νοσοκομείου Ναυπλίου 847 ασθενείς, 646 για την πρώτη περίοδο 1837-1846 και 201 για την περίοδο 1859-1860, για τη μελέτη των ασθενειών η προσέγγιση θα αφορά τους 810 ασθενείς για τους οποίους έχουμε πληροφορίες σχετικά με την ασθένειά τους και ειδικότερα 631 ασθενείς για την περίοδο 1837-1846 και 179 ασθενείς για την περίοδο 1859-1860.

Επίσης, όσον αφορά στη δηλωθείσα ηλικία, προκύπτει ότι δεν έχουμε καταγραφή ηλικίας για 2 ασθενείς, 1 το 1839 και 1 το 1846. Συνεπώς η ανάλυση της ηλικιακής κατανομής των ασθενών του Νοσοκομείου Ναυπλίου θα πραγματοποιηθεί επί 845 ασθενών, ήτοι για 644 ασθενείς της περιόδου 1837-1846 και 201 ασθενείς της περιόδου 1859-1860. Ωστόσο, η ανάλυση του προτύπου νοσηρότητας κατά ηλικία και ασθένεια βάσει και των προαναφερθέντων ελλείψεων συμπλήρωσης της ασθένειας στους καταλόγους, θα πραγματοποιηθεί συνολικά επί 808 ασθενών.

Για τον έλεγχο της αξιοπιστίας των δηλωθέντων ή καταγραφέντων από το Νοσοκομείο ηλικιών των νοσηλευθέντων ασθενών χρησιμοποιήσαμε τη μέθοδο των στρογγυλών και μη στρογγυλών αριθμών (Dupaquier, J., 1972, σ.. 207 και Κόμης, Κ., 1995, σ. 186-187). Η μέθοδος αυτή σε γενικές γραμμές στηρίζεται στην παραδοχή που ορίζει πως στο βαθμό που οι δηλώσεις ή οι καταγραφές των ηλικιών των ασθενών αντικατοπτρίζουν την πραγματική τους ηλικία, τότε οι αριθμοί των ηλικιών που λήγουν σε 1,2.3…0 θα παρουσιάζουν τυχαία κατανομή με αποτέλεσμα οι ηλικίες που λήγουν σε 0 να είναι κοντά στο 10%, ενώ οι ηλικίες που λήγουν σε ζυγούς αριθμούς θα είναι κοντά στο 40%. Σε αντίθεση περίπτωση, όσο μεγαλύτερη είναι η ποσοστιαία συμμετοχή των ηλικιακών συχνοτήτων που λήγουν σε 0 σε σχέση με τις ζυγές ηλικίες τόσο περισσότερο θεωρείται ότι υπάρχει στρογγυλοποίηση των ηλικιών προς τις ηλικίες που λήγουν στο 0. Το ίδιο ισχύει και για τις ηλικίες που λήγουν σε 5 σε σχέση με τις ηλικίες που λήγουν σε περιττό αριθμό.

Στην περίπτωση του ελέγχου που πραγματοποιήθηκε για τους ασθενείς του Νοσοκομείου του Ναυπλίου διαπιστώθηκε μεγάλη τάση στρογγυλοποίησης των ηλικιών στο 0 και μικρότερη αλλά ισχυρή τάση στρογγυλοποίησης των ηλικιών στο 5.

Πίνακας 37. Πίνακας ελέγχου αξιοπιστίας δήλωσης ηλικιών. Σύνολο ασθενών

Μη Στρογγυλές Ηλικίες				**Στρογγυλές Ηλικίες**				**Σύνολο**	
Ζυγές ηλικίες εκτός του 0		Μονές ηλικίες εκτός του 5		Ηλικίες που λήγουν σε 0		Ηλικίες που λήγουν σε 5			
Α	Γ	Α	Γ	Α	Γ	Α	Γ	Α	Γ
180	23	97	12	278	61	164	31	719	127
25,03%	18,11%	13,49%	9,45%	38,66%	48,03%	22,81%	24,41%	100%	100%

Από την επισκόπηση του πίνακα προκύπτει, ότι για το 38,66% των ανδρών καταγράφονται ηλικίες που λήγουν σε 0 και για το 22,81% ηλικίες που λήγουν σε 5. Τα αντίστοιχα ποσοστά για τις γυναίκες ανέρχονται σε 48,03% για τις ηλικίες που λήγουν σε 0 και σε 24,41% για τις ηλικίες που λήγουν σε 5. Η καταγραφή αυτή οφείλεται σε δύο παράγοντες: Πρώτον σε λανθασμένη (στρογγυλοποιημένη) δήλωση ηλικίας από τον ίδιο τον ασθενή και δεύτερον σε στρογγυλοποιημένη καταγραφή της ηλικίας κατά την εισαγωγή από τους αρμόδιους για την καταγραφή των ασθενειών του Νοσοκομείου.

Η τάση στρογγυλοποίησης είναι μεγαλύτερη για τις ηλικίες που λήγουν σε 0 και μικρότερη στις ηλικίες που λήγουν σε 5, ενώ είναι εντονότερη για τις γυναίκες τόσο για τις στρογγυλοποιήσεις στο 0 όσο και για τις στρογγυλοποιήσεις στο 5.

Αυτό θέτει ενδεχομένως ζητήματα στρογγυλοποιήσεων των ηλικιών στο 0, φαινόμενο που είναι ιδιαίτερα έντονο στην καταγραφή των ηλικιών των γυναικών, με αποτέλεσμα τα στοιχεία των ηλικιών των ανδρών να θεωρούνται περισσότερο αξιόπιστα από τα αντίστοιχα των γυναικών.

Για την περαιτέρω διερεύνηση του προβλήματος της στρογγυλοποίησης των ηλικιών ερευνήθηκε η τάση αυτή σε ευρύτερες ομάδες ηλικιών.

Τα αποτελέσματα της διερεύνησης αυτής αποτυπώνονται στους πίνακες που ακολουθούν.

Πίνακας 38. Πίνακας ελέγχου αξιοπιστίας δήλωσης ηλικιών. Σύνολο ασθενών Ηλικιακής Ομάδας 0-19 ετών

Μη Στρογγυλές Ηλικίες				**Στρογγυλές Ηλικίες**				**Σύνολο**	
Ζυγές ηλικίες εκτός του 0		Μονές ηλικίες εκτός του 5		Ηλικίες που λήγουν σε 0		Ζυγές ηλικίες εκτός του 0		Μονές ηλικίες εκτός του 5	
Α	Γ	Α	Γ	Α	Γ	Α	Γ	Α	Γ
50	16	42	4	2	2	21	6	115	28
43,48%	57,14 %	36,52%	14,29 %	1,74%	7,14 %	18,26%	21,43 %	100%	100 %

Στην ηλικιακή ομάδα 0-19 ετών παρατηρείται ελαφρά τάση στρογγυλοποίησης των ηλικών στις ηλικίες που λήγουν σε 5, τόσο για τα αγόρια όσο και για τα κορίτσια, γεγονός που μαρτυρά ότι η ηλικία των παιδιών και των εφήβων καταγράφεται με μεγαλύτερη ακρίβεια, πιθανώς επειδή δηλώνεται από τους γονείς για τα παιδιά, οι οποίοι έχουν την τάση να δηλώνουν την ακριβή ηλικία των τέκνων τους.

Πίνακας 39. Πίνακας ελέγχου αξιοπιστίας δήλωσης ηλικιών. Σύνολο ασθενών Ηλικιακή Ομάδα 20-29 ετών

Μη Στρογγυλές Ηλικίες				**Στρογγυλές Ηλικίες**				**Σύνολο**	
Ζυγές ηλικίες εκτός του 0		Μονές ηλικίες εκτός του 5		Ηλικίες που λήγουν σε 0		Ζυγές ηλικίες εκτός του 0		Μονές ηλικίες εκτός του 5	
Α	Γ	Α	Γ	Α	Γ	Α	Γ	Α	Γ
74	3	27	2	64	11	68	14	233	30
31,76%	10,00 %	11,59%	6,67 %	27,47%	36,67 %	29,18%	46,67 %	100%	100 %

Στην ηλικιακή ομάδα αυτή που αντιπροσωπεύει το 50% περίπου των εισερχομένων ασθενών, παρατηρείται τάση στρογγυλοποίησης των ηλικιών των

ανδρών τόσο στο 0 όσο και στο 5 (27,47% και 29,18% αντίστοιχα) και ισχυρότερη τάση στρογγυλοποίησης των ηλικιών των γυναικών, καθώς το ποσοστό των ηλικιών που λήγουν σε 0 ανέρχεται σε 36,67% και τπο αντίστοιχο για τις ηλικίες που λήγουν σε 5 ανέρχεται σε 46,67%

Πίνακας 40. Πίνακας ελέγχου αξιοπιστίας δήλωσης ηλικιών. Σύνολο ασθενών. Ηλικιακή Ομάδα 0-39 ετών

Μη Στρογγυλές Ηλικίες				**Στρογγυλές Ηλικίες**				**Σύνολο**	
Ζυγές ηλικίες εκτός του 0		Μονές ηλικίες εκτός του 5		Ηλικίες που λήγουν σε 0		Ζυγές ηλικίες εκτός του 0		Μονές ηλικίες εκτός του 5	
Α	Γ	Α	Γ	Α	Γ	Α	Γ	Α	Γ
155	21	81	9	117	23	132	24	485	77
31,96%	27,27 %	16,70 %	11,69 %	24,12 %	29,87 %	27,22 %	31,17 %	100%	100%

Εάν εξετάσουμε την ευρύτερη ηλικιακή ομάδα 0-39 ετών η οποία αντιπροσωπεύει το 66% περίπου του συνόλου των ασθενών προκύπτει ότι παρουσιάζονται τάσεις στρογγυλοποίησης των ηλικιών τόσο των ανδρών (24,12% για τις ηλικίες που στρογγυλοποιούνται στο 0 και 27,22% για τις ηλικίες που στρογγυλοποιούνται στο 5) όσο και των γυναικών (29,87% για τις ηλικίες που στρογγυλοποιούνται στο 0 και 31,17% για τις ηλικίες που στρογγυλοποιούνται στο 5).

Πίνακας 41. Πίνακας ελέγχου αξιοπιστίας δήλωσης ηλικιών. Σύνολο ασθενών. Ηλικιακή Ομάδα 40 ετών και άνω

Μη Στρογγυλές Ηλικίες				**Στρογγυλές Ηλικίες**				**Σύνολο**	
Ζυγές ηλικίες εκτός του 0		Μονές ηλικίες εκτός του 5		Ηλικίες που λήγουν σε 0		Ηλικίες που λήγουν σε 5			
Ανδρες	Γυναίκες	Ανδρες	Γυναίκες	Ανδρες	Γυναίκες	Ανδρες	Γυναίκες	Ανδρες	Γυναίκες
23	0	19	3	161	38	32	7	235	48
9,79%	0,00%	8,09%	6,25%	68,51 %	79,17%	13,62%	14,58%	100%	100%

Τέλος για στην ηλικία των 40 ετών και άνω παρουσιάζεται έντονη τάση στρογγυλοποίησης των ηλικιών τόσο των ανδρών (68,51%) όσο και των γυναικών (79,17%) στις ηλικίες που λήγουν σε 0, ενώ η αντίστοιχη τάση στρογγυλοποίησης των ηλικιών τόσο των ανδρών (13,62%) όσο και των γυναικών (14,58%) στις ηλικίες που λήγουν σε 5 είναι σχεδόν αμελητέα. Τα ευρήματα αυτά υποδεικνύουν ότι από μια ηλικία και άνω οι δηλωθείσες ή και καταγραφείσες ηλικίες φαίνεται να στρογγυλοποιούνται σε ηλικίες που λήγουν σε 0 ήτοι σε δεκαετίες!!!

Από τον έλεγχο στρογγυλοποίησης των ηλικιών προκύπτουν τα παρακάτω συμπεράσματα:

1. Παρατηρούνται φαινόμενα στρογγυλοποίησης των ηλικιών τα οποία είναι εντονότερα για τις γυναίκες σε σχέση με τους άνδρες.
2. Η ηλικιακή ομάδα 0-19 παρουσιάζει πολύ μικρή τάση στρογγυλοποίησης των ηλικιών, κυρίως στις ηλικίες που λήγουν σε 5, γεγονός που μας οδηγεί στη διαπίστωση ότι επειδή οι δηλώσεις των ηλικιών γίνονται από τους γονείς για λογαριασμό των παιδιών, αυτές τείνουν να είναι ως επί το πλείστον ακριβείς.
3. Στην ευρύτερη ηλικιακή ομάδα 0-39 ετών η οποία αντιπροσωπεύει το 66% περίπου του συνόλου των ασθενών, καταγράφεται τάση στρογγυλοποίησης των ηλικιών τόσο των ανδρών (24,12% για τις ηλικίες που στρογγυλοποιούνται στο 0 και 27,22% για τις ηλικίες που στρογγυλοποιούνται στο 5) όσο και των γυναικών (29,87% για τις ηλικίες που στρογγυλοποιούνται στο 0 και 31,17% για τις ηλικίες που στρογγυλοποιούνται στο 5). Η τάση αυτή είναι ελαφρώς μεγαλύτερη κατά 5 περίπου ποσοστιαίες μονάδες για τις γυναίκες, τόσο για τις ηλικίες που στρογγυλοποιούνται στο 0 όσο και για εκείνες που στρογγυλοποιούνται στο 5.
4. Στις ηλικίες 40 ετών και άνω το φαινόμενο είναι ιδιαίτερα έντονο και για τα δύο φύλα και μάλιστα στις ηλικίες που λήγουν σε 0, γεγονός που υποδεικνύει ότι από μια ηλικία και άνω οι δηλωθείσες ή και καταγραφείσες ηλικίες φαίνεται να στρογγυλοποιούνται σε δεκαετίες!!!

Από τα παραπάνω συνάγεται ότι για τις ηλικίες έως και 39 ετών η τάση στρογγυλοποίησης είναι μικρή με αποτέλεσμα τα δεδομένα να θεωρούνται περισσότερο αξιόπιστα, ιδίως για τους άνδρες καθώς οι γυναίκες παρουσιάζουν μεγαλύτερες τάσεις στρογγυλοποίησης των ηλικιών κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες από τις αντίστοιχες των ανδρών. Τέλος ο έλεγχος στρογγυλοποίησης των ηλικιών για τις ηλικίες 40 ετών και άνω και όσο αυξάνεται η ηλικία κατέδειξε ότι υπάρχει σημαντικό πρόβλημα αξιοπιστίας της καταγραφής των ηλικιών των ασθενών καθώς οι δηλωθείσες/ καταγραφείσες ηλικίες στρογγυλοποιούνται στο 0 σε ποσοστά που πλησιάζουν το 70% για τους άνδρες και το 80% για τις γυναίκες

5.2 Οι Ασθένειες. Γενικό Πρότυπο Νοσηρότητας

5.2.1 Οι Ευρύτερες Κατηγορίες Ασθενειών

Το σύνολο των ασθενών οι οποίοι νοσηλεύθηκαν στο Νοσοκομείο Ναυπλίου ανέρχεται σε 847 άτομα, εκ των οποίων οι 722 ήταν άνδρες και οι 125 γυναίκες. Αυτό καταδεικνύει ότι κατά την εξεταζόμενη περίοδο, στα Νοσοκομειακά ιδρύματα

νοσηλεύονται κυρίως οι άνδρες, καθώς σύμφωνα με τα στοιχεία το 85,24% των νοσηλευθέντων ήταν άνδρες και μόνο το 14,76% περίπου ήταν γυναίκες. Επίσης, το ποσοστό των νοσηλευομένων σε σχέση με τον συνολικό πληθυσμό φαίνεται ότι είναι μικρό και αφορά κυρίως άνδρες από ασθενέστερες οικονομικά ομάδες πληθυσμού, ενώ οι περισσότερο εύποροι συνήθως αντιμετωπίζουν τις ασθένειές τους κατ' οίκον.

Πίνακας 42. Συχνότητες Και Ποσοστιαία Σύνθεση Των Εισερχομένων Ασθενών Κατά Φύλο Και Υποπεριόδους

Έτος	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο
1837-1860	722	125	847
%	85,24%	14,76%	100,00%
1859-1860	565	81	646
%	87,46%	12,54%	100,00%
Σύνολο	157	44	201
%	78,11%	21,89%	100%

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Καταλόγων Ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου από 1837 έως 1860.

Τα δεδομένα αυτά διαφοροποιούνται ελαφρώς ανάμεσα στις δύο περιόδους. Συγκεκριμένα κατά τη περίοδο 1837-1846 νοσηλεύθηκαν στο Νοσοκομείο Ναυπλίου 646 άτομα, εκ των οποίων οι 565 ή 87,46% ήταν άνδρες και οι 81 ή 12,54% ήταν γυναίκες.

Αυτή η εικόνα φαίνεται να μεταβάλλεται προς το τέλος της εξεταζόμενη περιόδου, καθώς οι νοσηλευθείσες γυναίκες αντιπροσωπεύουν το 21,89% του συνόλου των νοσηλευθέντων ασθενών κατά τη διετία 1859-1860, ποσοστό που όμως εξακολουθεί να υπολείπεται σημαντικά από το αντίστοιχο ποσοστό των νοσηλευθέντων ανδρών που ανέρχεται στο 78,11% του συνόλου των νοσηλευθέντων ασθενών.

Η μικρή αυτή ποσοστιαία μεταβολή δεν μπορεί να αλλάξει την αρχική μας τοποθέτηση ότι κατά την εξεταζόμενη περίοδο Νοσοκομείο νοσηλεύονται στην πλειονότητα άνδρες, ενώ οι γυναίκες σπάνια επισκέπτονται το Νοσοκομείο, γεγονός όμως που παρουσιάζει μικρή τάση αύξησης κατά τα έτη 1859-1860.

Στον επόμενο πίνακα αποτυπώνεται η κατανομή των ασθενών οι οποίοι νοσηλεύθηκαν στον Νοσοκομείο Ναυπλίου κατά ευρύτερη κατηγορία ασθένειας.

Πίνακας 43. Κατανομή Ασθενών Κατά Κατηγορία Ασθένειας (βάσει της ICD-10), 1837-1860

Κατηγορίες Ασθενειών	Ασθενείς	%
Λοιμώδη Και Παρασιτικά Νοσήματα	315	37,19%
Παθήσεις του Αναπνευστικού Συστήματος	176	20,78%
Παθήσεις του Δέρματος και του Υποδόριου Ιστού	76	8,97%
Παθήσεις του Κυκλοφορικού Συστήματος	43	5,08%
Ψυχικές Διαταραχες και Διαταραχές Συμπεριφοράς	34	4,01%
Μη Καταγεγραμμένο/Δυσανάγνωστο	33	3,90%
Παθήσεις του Μυοσκελετικού Συστήματος και του Συνδετικού Ιστού	29	3,42%
Παθήσεις του Αίματος των Αιμοποιητικών Οργάνων και Ανοσολογικές Διαταραχές	25	2,95%
Συνέπειες Τραυματισμού, Δηλητηρίασης και Άλλες Εξωγενείς Αιτίες	22	2,60%
Παθήσεις του Νευρικού Συστήματος	20	2,36%
Γηρατειά	18	2,13%
Μη Άλλου Ταξινομημένα	15	1,77%
Παθήσεις του Πεπτικού Συστήματος	10	1,18%
Παθήσεις του Ουροποιογεννητικού Συστήματος	10	1,18%
Παθήσεις του Οφθαλμού και των Εξαρτημάτων του	8	0,94%
Κύηση Τοκετός Λοχεία	5	0,59%
Ατυχήματα	3	0,35%
Προς Περίθαλψη	3	0,35%
Νεοπλάσματα	2	0,24%
Σύνολο	**847**	**100,00 %**

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Καταλόγων Ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου από 1837 έως 1860.

Από την επισκόπηση του παραπάνω πίνακα, διαπιστώνουμε ότι η πλειονότητα των ασθενών, 315 ασθενείς, που αντιστοιχεί σε ποσοστό της τάξης του 37,19% επί του συνόλου των νοσηλευθέντων, νοσηλεύεται **με λοιμώδη και παρασιτικά νοσήματα**.

Ακολουθούν οι παθήσεις του αναπνευστικού συστήματος με 176 ασθενείς που αντιστοιχούν σε ποσοστό της τάξης του 20,78% επί του συνόλου των νοσηλευθέντων.

Στη συνέχεια ακολουθούν **οι ασθένειες του δέρματος** με 76 ασθενείς που αντιστοιχούν σε ποσοστό σε ποσοστό της τάξης του 8,97% επί του συνόλου των νοσηλευθέντων.

Οι υπόλοιποι ασθενείς κατανέμονται ως ακολούθως:

- 43 ασθενείς που αντιστοιχεί σε ποσοστό της τάξης του 5,08% επί του συνόλου των νοσηλευθέντων, νοσηλεύθηκαν με παθήσεις του κυκλοφορικού συστήματος,
- 34 ασθενείς που αντιστοιχεί σε ποσοστό σε ποσοστό της τάξης του 4,01% επί του συνόλου των νοσηλευθέντων, νοσηλεύθηκαν με ψυχικές διαταραχές και διαταραχές συμπεριφοράς,
- 29 ασθενείς που αντιστοιχεί σε ποσοστό της τάξης του 3,42% επί του συνόλου των νοσηλευθέντων, νοσηλεύθηκαν με παθήσεις του μυοσκελετικού συστήματος,
- 25 ασθενείς που αντιστοιχεί σε ποσοστό σε ποσοστό της τάξης του 2,95% επί του συνόλου των νοσηλευθέντων, νοσηλεύθηκαν με παθήσεις του αίματος και ανοσολογικές διαταραχές,
- 22 ασθενείς που αντιστοιχεί σε ποσοστό σε ποσοστό της τάξης του 2,60% επί του συνόλου των νοσηλευθέντων, νοσηλεύθηκαν συνέπεια τραυματισμών, δηλητηριάσεων και λοιπών εξωγενών παραγόντων, ενώ τέλος,
- 20 ασθενείς που αντιστοιχεί σε ποσοστό σε ποσοστό της τάξης του 2,36% επί του συνόλου των νοσηλευθέντων, νοσηλεύθηκαν με παθήσεις του νευρικού συστήματος.

Οι υπόλοιπες κατηγορίες ασθενειών παρουσιάζουν μικρότερες συγκεντρώσεις, της τάξης του 2,13% (18 ασθενείς), με διάγνωση «γηρατειά», 1,18% (10 ασθενείς) για τις παθήσεις του του πεπτικού συστήματος και για τις παθήσεις του ουροποιητικού συστήματος, και 0,94% (8 ασθενείς) για τις παθήσεις οφθαλμού.

Διάγραμμα 14. Ποσοστιαία Κατανομή Κατηγοριών Ασθενειών 1837-1846 και 1859-1860

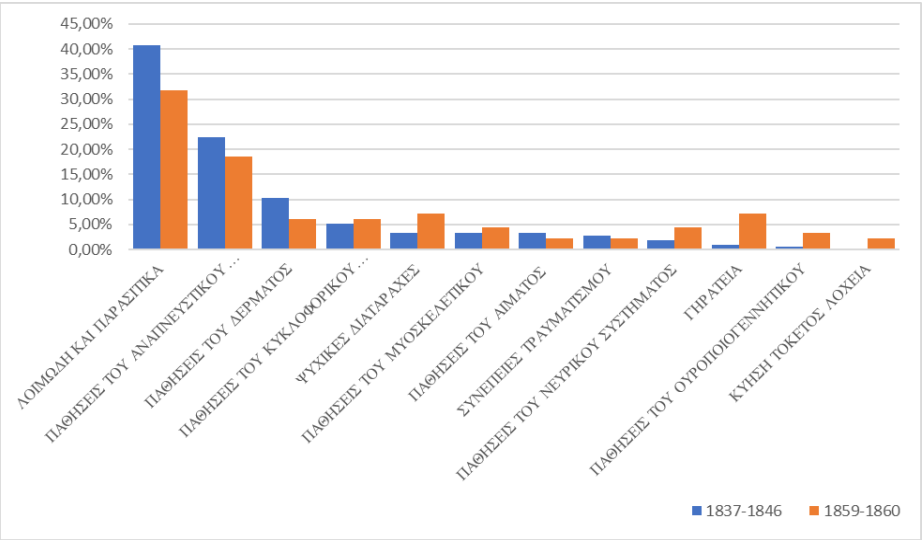

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Καταλόγων Ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου από 1837 έως 1860.

Η παραπάνω εικόνα των ασθενειών είναι παρόμοια και για τις δύο περιόδους 1836-1846 και 1859-1860, καθώς οι επικρατούσες ασθένειες είναι τα «Λοιμώδη και παρασιτικά Νοσήματα» με ποσοστά 40,73% για την πρώτη περίοδο και 31,69% και οι «Παθήσεις του Αναπνευστικού Συστήματος» με ποσοστά 22,5% για την πρώτη περίοδο και 18,58% για τη δεύτερη περίοδο.

Στη συνέχεια ακολουθούν και για τις δύο περιόδους οι «Παθήσεις του Δέρματος και του Υποδόριου Ιστού» με ποσοστά 10,3% για την πρώτη περίοδο όντας η τρίτη στην κατάταξη κατηγορίας ασθένειας και 6% για τη δεύτερη περίοδο όντας η πέμπτη στην κατάταξη κατηγορία ασθενειών.

Στα στοιχεία της δεύτερης περιόδου, σημαντικό ποσοστό της τάξης του 7,1% παρουσιάζουν οι γέροντες και οι ασθενείς με «Ψυχικές διαταραχές και διαταραχές της συμπεριφοράς» με αποτέλεσμα να καταλαμβάνουν την τρίτη θέση στην κατάταξη των ευρύτερων κατηγοριών ασθενειών.

Τα παραπάνω αποτυπώνονται στον πίνακα που ακολουθεί:

Πίνακας 44. Ποσοστιαία Σύνθεση των Κατηγοριών Ασθενειών για τις Περιόδους 1837-1846 και 1859-1860

Κατηγορίες Ασθενειών	1837-1846	1859-1860
Λοιμώδη και Παρασιτικά Νοσήματα	40,73%	31,69%
Παθήσεις του Αναπνευστικού Συστήματος	22,50%	18,58%
Παθήσεις του Δέρματος και του Υποδόριου Ιστού	10,30%	6,01%
Παθήσεις του Κυκλοφορικού Συστήματος	5,07%	6,01%
Ψυχικές Διαταραχές και Διαταραχές Συμπεριφοράς	3,33%	7,10%
Παθήσεις του Μυοσκελετικού Συστήματος και του Συνδετικού Ιστού	3,33%	4,37%
Παθήσεις του Αίματος των Αιμοποιητικών Οργάνων και Ανοσολογικές Διαταραχές	3,33%	2,19%
Συνέπειες Τραυματισμού, Δηλητηρίασης Και Άλλες Εξωγενείς Αίτιες	2,85%	2,19%
Μη Αλλού Ταξινομημένα	1,90%	1,09%
Παθήσεις του Νευρικού Συστήματος	1,90%	4,37%
Παθήσεις του Πεπτικού Συστήματος	1,43%	0,55%
Παθήσεις του Οφθαλμού και των Εξαρτημάτων του	0,95%	1,09%
Γηρατειά	0,95%	7,10%
Παθήσεις του Ουροποιογεννητικού Συστήματος	0,63%	3,28%
Ατυχήματα	0,48%	
Κύηση Τοκετός Λοχεία	0,16%	2,19%
Νεοπλάσματα	0,16%	0,55%
Σύνολο	100%	100%

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Καταλόγων Ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου, 1837-1860.

Από την πρώτη λοιπόν επισκόπηση των στοιχείων μας μπορούμε να συμπεράνουμε τα εξής:

1. Οι ασθενείς οι οποίοι εισέρχονται στο Νοσοκομείο Ναυπλίου είναι στην πλειονότητά τους άνδρες καθώς αντιπροσωπεύουν το 87,46% την περίοδο 1837-1846 και το 78,11% τη διετία 1859-1860. Η τάση μείωσης του ποσοστού των ανδρών, ή ορθότερα, η αύξηση των γυναικών οι οποίες νοσηλεύονται, ενδεχομένως εμπεριέχει ψήγματα μετάβασης της αντιμετώπισης των δομών υγείας εκ μέρους των ασθενών και εν μέρει αποδοχής τους κατά το δεύτερο ήμισυ του 18ου αιώνα, καθώς φαίνεται να αυξάνεται ο αριθμός των νοσηλευθέντων ασθενών αλλά και των νοσηλευθέντων γυναικών. Η αύξηση των νοσηλευθέντων γυναικών σχετίζεται, όπως θα δούμε αναλυτικά στην κατά φύλο ανάλυση και με την αύξηση καταγραφής ψυχικών ασθενειών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου από το 3,25% τη δεκαετία 1837-1846 στο 7,07% τη διετία 1859-1860. Σε κάθε περίπτωση οι διαφαινόμενες τάσεις μεταβολής απλώς παρατίθενται ως ενδείξεις καθώς τα διαθέσιμα στοιχεία αφορούν σε δύο μόνο έτη με χαμηλό αριθμό παρατηρήσεων.

2. Οι βασικότερες ασθένειες είναι τα «Λοιμώδη και Παρασιτικά Νοσήματα (39,78% την περίοδο 1837-1846 και 31,69% τη διετία 1859-1860), και οι ασθένειες που σχετίζονται με τις «Παθήσεις του Αναπνευστικού Συστήματος» (22,50% την περίοδο 1837-1846 και 18,58% τη διετία 1859-1860). Στη συνέχεια ακολουθούν οι «Ασθένειες του Δέρματος και του Υοδόριου Ιστού» (10,30% την περίοδο 1837-1846 και 6,01% τη διετία 1859-1860) Και οι τρεις αυτές κατηγορίες ασθενειών σχετίζονται άμεσα με τις συνθήκες διαβίωσης και υγιεινής, γεγονός που ενισχύεται από το γεγονός ότι οι νοσηλευθέντες στο Νοσοκομείο του Ναυπλίου, όπως άλλωστε και στα Νοσοκομεία όλης της Ευρώπης εκείνη την περίοδο ανήκουν στις αδύναμες οικονομικά και κατώτερες κοινωνικά τάξεις, καθώς για τις ανώτερες οικονομικά και κοινωνικά τάξεις η νοσηλεία στα Νοσοκομεία είναι πολύ σπάνια, αφού νοσηλεύονται κατ' οίκον από τους προσωπικούς τους ιατρούς.

3. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η αύξηση των ασθενών με «Ψυχικές διαταραχές και Διαταραχές της Συμπεριφοράς» από 3,33% την πρώτη περίοδο στο 7,1% τη δεύτερη περίοδο, το οποίο σχετίζεται και με την άνοδο των νοσηλευθέντων γυναικών την δεύτερη περίοδο, όπως επίσης και των γερόντων (καταγεγραμμένη ασθένεια: Γηρατειά» από το 0,95% την πρώτη περίοδο στο 7,10% κατά τη δεύτερη περίοδο.

5.2.2 Οι Σημαντικότερες Ασθένειες

Στη συνέχεια θα περιγράψουμε την κατανομή των σημαντικότερων ασθενειών της περιόδου. Από την επισκόπηση του πίνακα κατανομής συχνοτήτων των ασθενών ανά ασθένεια προκύπτουν τα ακόλουθα:

Πίνακας 45. Κατανομή των ασθενών του Νοσοκομείου Ναυπλίου ανά ασθένεια, 1837-1860

Ασθένεια	Ασθενείς	%
Πυρετός Διαλείπων	106	13,01%
Πνευμονίτις /Περιπνευμονία	67	8,22%
Γαστρεντερίτις	60	7,36%
Πλευρίτης	57	6,99%
Αφροδισιακά Πάθη	44	5,40%
Πληγές Χρονικές κ. α.	35	4,29%
Αιμόπτυση	20	2,45%
Σπληνίτις	20	2,45%
Φθίσις	19	2,33%
Γηρατειά	17	2,09%
Έλκη	16	1,96%
Παραφροσύνη	15	1,84%
Πυρετός Γαστρικός	15	1,84%
Δυσεντερία	15	1,84%
Ηπατίτης	14	1,72%
Αποπληξία	14	1,72%
Βρογχίτης	13	1,60%
Τυφοειδής Πυρετός	11	1,35%
Αρθρίτις	10	1,23%
Διάρροια	9	1,10%
Οφθαλμίτης Χρονικός	8	0,98%
Απόστημα	8	0,98%
Ερυσιπέλας	8	0,98%
Επιληψία	7	0,86%
Χοιραδικά	7	0,86%
Εγκεφαλίτης	6	0,74%
Ευλογιά Φυσική	6	0,74%
Άσθμα Χρονικόν	6	0,74%
Ασκίτης	6	0,74%
Παραλυσία	5	0,61%
Ρευματισμοί Χρονικοί	5	0,61%
Ύδρωψ	5	0,61%
Ιογενής Εγκεφαλίτιδα	5	0,61%
Μανία	5	0,61%
Πληγή Από Δάγκωμα Σκύλου	5	0,61%
Κεφαλαλγία	4	0,49%
Κύηση	4	0,49%
Κάταγμα	4	0,49%
Κυνάγχη Χρονική	4	0,49%

Ασθένεια	Ασθενείς	%
Ύδρωψ Ανασάρκα	4	0,49%
Αικίαι	4	0,49%
Τραύμα	4	0,49%
Ημιπληγία	4	0,49%
Ισχιαλγία	4	0,49%
Οίδημα Ποδιού	3	0,37%
Υδροπερικαρδίτιδα	3	0,37%
Δυσανάγνωστο	3	0,37%
Τραύμα της Κεφάλης	3	0,37%
Πνευμονορραγία	3	0,37%
Λαρυγκίτης	3	0,37%
Βλακία	3	0,37%
Δυσουρία	3	0,37%
Κασίδα	3	0,37%
Φρενίτιδα	3	0,37%
Χρονική Υδροπικία	3	0,37%
Καταρρούς Χρονικός	3	0,37%
Μέλαινα	2	0,25%
Κυστίτιδα	2	0,25%
Παρδρύα Χρονική	2	0,25%
Τραύμα Πυροβόλου	2	0,25%
Χοιραδικά Έλκη	2	0,25%
Ψωρίασις	2	0,25%
Θαλασσοπνιγμένος	2	0,25%
Υποχονδρία	2	0,25%
Παροξυσμός	2	0,25%
Έγκαυμα	2	0,25%
Τραύμα Βραχίονος	2	0,25%
Καρκίνος	2	0,25%
Χωρίς Εγγραφή	2	0,25%
Φλεγμονή	2	0,25%
Αναπηρία	1	0,12%
Μελανιές	1	0,12%
Λιθίασις Μετ' Επιτυχίας	1	0,12%
Ίκτερος	1	0,12%
Σκίρον Στομάχου	1	0,12%
Φαρμάκωσις	1	0,12%
Κνημίτις Χρονικός	1	0,12%
Οξύτατου	1	0,12%
Μαστεκτομή	1	0,12%
Φινήκης	1	0,12%
Λίπωμα	1	0,12%
Κήλις Χρονικός	1	0,12%
Υπερτροφία της Καρδιάς	1	0,12%
Ορχίτης	1	0,12%
Υστερίτιδα	1	0,12%
Εξόστισις	1	0,12%

Ασθένεια	Ασθενείς	%
Τραύματα	1	0,12%
Ψώρα	1	0,12%
Εμφράξεις Ήπατος και Σπλήνας	1	0,12%
Αιμοπληξία	1	0,12%
Έρπης	1	0,12%
Ατοσφορία	1	0,12%
Κίρρωση	1	0,12%
Λοχεία	1	0,12%
Ελμινθίαση	1	0,12%
Κάψιμο	1	0,12%
Ημιαλγία	1	0,12%
Περιτονίτης	1	0,12%
Μελαγχολία	1	0,12%
Εμφρ. Χρονικό- Άτακτος Πυρετός	1	0,12%
Γονάγρα	1	0,12%
Πληγαί Ανίατοι	1	0,12%
Στραναλιγία	1	0,12%
Πληγαί Προξενηθείσες από Έκρηξη Πυρίτιδας	1	0,12%
Μητρίτης	1	0,12%
Αγκύλωσις των Ποδιών	1	0,12%
Τραύμα στο Πόδι	1	0,12%
Πληγή Χρονική Μετά Σπληνίτη	1	0,12%
Οξαλγία	1	0,12%
Φρενοβλαβία	1	0,12%
Γκρίνι	1	0,12%
Προχωρημένη Ηλικία	1	0,12%
Υδροκήλη	1	0,12%
Νεφρίτιδα	1	0,12%
Υδροπαρασκύλι - Παράλυση Βραχίονος	1	0,12%
Ηλιθιότης με Αλαλία	1	0,12%
Σύνολο	**815**	**100,00%**

Διαλείποντες Πυρετοί

Τη μεγαλύτερη συχνότητα καταγραφής στους καταλόγους εμφανίζουν οι ασθενείς οι οποίοι εισέρχονται στο νοσοκομείο με τη διάγνωση του διαλείποντος πυρετού καθώς αυτοί ανέρχονται σε 106 ή ποσοστό 13,01% επί του συνόλου των ασθενών. Εάν στο νούμερο αυτό προστεθούν και 15 ασθενείς με γαστρικό πυρετό και 11 με τυφοειδή πυρετό τότε η συχνότητα των ασθενών ανέρχεται σε 132 και το αντίστοιχο ποσοστό σε 16,20% επί του συνόλου των ασθενών.

Στο σημείο αυτό διαπιστώνεται ότι ο πυρετός καταγράφεται ως ασθένεια και όχι ως σύμπτωμα ασθένειας όπως εξάλλου το ίδιο γεγονός αποτυπώνεται και για το Νοσοκομείο Σύρου στη διατριβή του Ν. Λειβαδάρα (Λειβαδάρας, Ν. (2012),σελ. 68).

Οι πυρετοί όπως αποτυπώνονται στα αρχεία του Νοσοκομείου Ναυπλίου αφορούν σε διαλείποντες πυρετούς, πυρετούς δευτεραίους, πυρετούς τριταίους (οι οποίοι εμφανίζονται μέρα παρά μέρα), πυρετούς τεταρταίους (οι οποίοι εμφανίζονται κάθε τρίτη μέρα με συνηθέστερη αιτία την ελονοσία), πυρετούς συνεχείς και πυρετούς τυφοειδείς. Η μεγαλύτερη συχνότητα των πυρετών αφορά σε πυρετούς τριταίους διαλείποντες με συνολικό αριθμό 36 νοσηλευθέντων που αντιστοιχεί στο 33,96% του συνόλου των ασθενών οι οποίοι νοσούν από διαλείποντες πυρετούς.. Οι πυρετοί αυτοί χαρακτηρίζονται από ταχεία άνοδο του πυρετού σε υψηλά επίπεδα έως 40-41, από τη διατήρηση της υψηλής αυτής θερμοκρασίας τους για αρκετές ώρες, αλλά και από την ταχεία πτώση τους στα φυσιολογικά όρια εντός του εικοσιτετράωρου.

Πλευρίτις-Πνευμονίτις-Περιπνευμονία

Η δεύτερη μεγαλύτερη συχνότητα νοσημάτων αφορά σε παθήσεις του αναπνευστικού και συγκεκριμένα σε πνευμονίτη-περιπνευμονία, καθώς σύμφωνα με τα στοιχεία εισερχομένων ασθενών του Νοσοκομείου Ναυπλίου, αυτοί που νοσηλεύθηκαν με την ασθένεια αυτήν ανήλθαν σε 67, και αποτελούν το 8,22% του συνόλου των νοσηλευθέντων. Η δεύτερη αιτία εισαγωγής στο Νοσοκομείο ασθενών με προβλήματα του αναπνευστικού είναι ο πλευρίτις με 57 ασθενείς οι οποίοι αποτελούν το 6,99% του συνόλου των νοσηλευθέντων ασθενών κατά την εξεταζόμενη περίοδο.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να προστεθούν και 20 περιπτώσεις, ποσοστό της τάξης του 2,45%, που αφορούν σε ασθενείς οι οποίοι εισέρχονται στο Νοσοκομείο με **αιμόπτυση**, χωρίς να αναγράφεται εάν αυτή οφείλεται σε κάποια υποκείμενη νόσο του αναπνευστικού συστήματος, ωστόσο καταγράφεται ως ξεχωριστή ασθένεια όπως γίνεται και με τους πυρετούς.

Γαστρεντερίτις - Διάρροια – Δυσεντερία

Η τρίτη μεγαλύτερη συχνότητα νοσημάτων αφορά επίσης, λοιμώδη και παρασιτικά και συγκεκριμένα γαστρεντερίτιδες, διάρροια και δυσεντερία. Οι ασθενείς που νοσηλεύθηκαν με συμπτώματα των παραπάνω ασθενειών ανέρχονται σε 84 (60 με γαστρεντερίτιδα, 9 με διάρροια και 15 με δυσεντερία) οι οποίοι αποτελούν το 10,31% του συνόλου των νοσηλευθέντων.

«Οι ασθένειες αυτές σχετίζονται άμεσα με τις συνθήκες διαβίωσης και συναντώνται σε μέρη με υγρασία, σε προσχώσεις κοντά σε λίμνες ή ποτάμια, τα σπίτια

είναι υγρά , δεν αερίζονται καλά και είναι σκοτεινά ενώ οι κάτοικοι τρέφονται άσχημα και πίνουν μολυσμένα νερά από στέρνα. […] Κάποιες φορές η δυσεντερία εξελίσσεται σε επιδημία και πλήττει κυρίως τα παιδιά», όπως αναφέρει και ο Σοφοκλής Οικονόμου. (Ακαδημία Αθηνών, Κ.Ε.Μ.Ν.Ε., Αρχείο Οικονόμου, φακ. XXVIII, σελ. 52-54).

Αφροδισιακά Πάθη

Η επόμενη κατά σειρά σημαντικότητας ασθένεια είναι τα αφροδισιακά πάθη, η οποία αρκετές φορές καταγράφεται και ως γαλλικό πάθος ή αφροδισιακή λώβη. Οι ασθενείς που νοσηλεύθηκαν με αφροδισιακό πάθος ανέρχονται σε 44 αποτελώντας το 5,40% του συνόλου των νοσηλευθέντων. Από αυτούς οι 27 ήταν άνδρες και 17 γυναίκες αποτελώντας όμως για τις γυναίκες την πρώτη αιτία εισαγωγής στο νοσοκομείο, όπως θα αναφερθεί και παρακάτω, καθώς τα αφροδισιακά πάθη είναι η αιτία που συγκεντρώνει το 14,53% του συνόλου των γυναικών που εισέρχονται στο Νοσοκομείο Ναυπλίου.

Παθήσεις του Δέρματος και του Υποδόριου Ιστού

Στις παθήσεις του δέρματος και του υποδόριου ιστού καταγράφεται κατά την εξεταζόμενη χρονική περίοδο μεγάλη συγκέντρωση καθώς νοσηλεύονται 77 ασθενείς, που αντιστοιχούν σε ποσοστό της τάξης του 8,91% περίπου του συνόλου των νοσηλευθέντων ασθενών.

Οι παθήσεις αυτές αφορούν κυρίως σε «πληγές χρονικές» καθώς καταγράφονται 35 ασθενείς, οι οποίοι αποτελούν το 4,05% του συνόλου των ασθενών. Οι πληγές αυτές είναι συνήθως είτε χρονίζουσες «συριγγώδεις πληγές» είτε επιφανειακά τραύματα σε διάφορα σημεία του σώματος όπως «πληγές εις τας χείρας». «πληγές εις την κεφαλήν», «τραύμα κατά την κεφαλήν», «τραύμα κάτω κοιλία» «πληγή χρονική ποδιών», «πληγή στη χείρα και βραχίονα», «τραύμα κατά τη δεξιά άκρα χείρα», «χρονική πληγή περί της κνήμης», πληγή στην χείρα και βραχίονα».

Οι υπόλοιπες παθήσεις αυτής της κατηγορίας αφορούν σε διάφορα έλκη, όπως «έλκη κατά το ισχύον», «έλκη κάτω τον τράχηλον», «έλκη εις τα κάτω άκρα», «ατονωτικά έλκη», «έλκη κατά το πρόσωπον», «έλκη εις αμφοτέρους τα πόδας», αλλά και σε «κασίδα», «ψώρα», «ψωρίαση», «ερυσίπελα επί της κεφαλής» και «ερυσίπελα εις τον εγκέφαλον» και διάφορα λιπώματα.

Ο αριθμός των ασθενών που καταγράφεται στις παραπάνω ασθένειες ανέρχονται σε 31 που αντιστοιχεί σε ένα ποσοστό της τάξης του 3,51% του συνόλου

των ασθενών που νοσηλεύθηκαν στο Νοσοκομείο Ναυπλίου κατά την εξεταζόμενη περίοδο.

Ψυχικές Διαταραχές

Η επόμενη ασθένεια αφορά σε ψυχικές διαταραχές καθώς καταγράφονται συνολικά 39 ασθενείς. Η σημαντικότερη ψυχική ασθένεια είναι η παραφροσύνη για την οποία καταγράφονται 15 ασθενείς ενώ άλλες ψυχικές ασθένειες καταγράφονται ως «ηλιθιότης», «μανία», «μελαγχολία», φρενοβλαβία», «υποχονδρία», «βλακία», «υστερίτιδα», «παροξυσμός», «φρενίτιδα». Στο σημείο αυτό θα πρέπει να σημειώσουμε ότι από τους 39 ασθενείς με ψυχικές διαταραχές οι 17 είναι γυναίκες αποτελώντας το 13,18% των γυναικών που εισέρχονται στο Νοσοκομείο Ναυπλίου, με αποτέλεσμα μαζί με τα αφροδισιακά πάθη να αποτελούν τη σημαντικότερη αιτία εισαγωγής των γυναικών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου. Ειδικότερα οι 11 από τις 17 γυναίκες έχουν ως διάγνωση την «παραφροσύνη», που αντιστοιχεί στο 9,40% του συνόλου των γυναικών, με αποτέλεσμα η «παραφροσύνη» να αποτελεί τη δεύτερη αιτία εισαγωγής των γυναικών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου.

Φθίσις

Η φθίση αποτελεί μια πολύ σοβαρή ασθένεια και καταγράφεται ως αιτία εισαγωγής για 19 ασθενείς οι οποίοι αποτελούν το 2,33% του συνόλου των ασθενών του Νοσοκομείου Ναυπλίου κατά την εξεταζόμενη περίοδο. Η ασθένεια αυτή αναφέρεται ως σημαντική όχι μόνο εξαιτίας της παρατηρούμενης συχνότητας ασθενών, αλλά εξαιτίας του υψηλού ποσοστού θνησιμότητας που παρουσιάζει, καθώς, όπως θα δούμε στην ανάλυση της θνησιμότητας των ασθενειών στα επόμενα κεφάλαια, το σύνολο των ασθενών που νοσηλεύθηκαν με φθίση απεβίωσε

Από την παραπάνω ανάλυση προκύπτει ότι οι σημαντικότερες ασθένειες κατά την εξεταζόμενη περίοδο είναι οι διαλείποντες πυρετοί, ο πνευμονίτις-περιπνευμονία, ο πλευρίτις, τα γαστρεντερολογικά προβλήματα και η φθίσις. Ακολουθούν οι παθήσεις του δέρματος, τα αφροδισιακά πάθη και ψυχικές διαταραχές. Σε κάθε περίπτωση όμως, το σημαντικότερο εύρημα της ανάλυσης που προηγήθηκε αποτελεί το γεγονός του ότι τα στατιστικά δεδομένα επαληθεύουν πλήρως τα αναφερόμενα τόσο στους περιηγητές, όσο και στην «Σύνοψη» του Σοφοκλή Οικονόμου σχετικά με τις συνέπειες των συνθηκών διαβίωσης και υγιεινής, καθώς και την επίδραση του υγρού κλίματος και της

ύπαρξης ελών και λιμναζόντων νερών στην ευρύτερη περιοχή, στην υγεία των ανθρώπων και στο πρότυπο νοσηρότητας της εξεταζόμενης περιόδου.

5.3 Το Φύλο των Ασθενών

Στο κεφάλαιο αυτό επιχειρείται η αποτύπωση του προφίλ της νοσηρότητας των ανδρών και των γυναικών σύμφωνα με τα αρχεία του Νοσοκομείου του Ναυπλίου.

5.3.1 Άνδρες Ασθενείς

Οι άνδρες ακολουθούν σε μεγάλο βαθμό την κατανομή του συνόλου του πληθυσμού των ασθενών και αυτό είναι λογικό καθώς αποτελούν την μεγάλη πλειοψηφία των ασθενών και σε μεγάλο βαθμό καθορίζουν το πρότυπο νοσηρότητας του Νοσοκομείου Ναυπλίου. Στον Πίνακα που ακολουθεί αποτυπώνεται η κατανομή των σημαντικότων ασθενειών των νοσηλευθέντων ανδρών κατά την εξεταζόμενη περίοδο.

Η κύρια αιτία εισόδου των ανδρών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου είναι οι πυρετοί καθώς 97 άνδρες (13,92%) διαγνώστηκαν με διαλείποντα πυρετό. Εάν σε αυτούς προστεθούν 11 άνδρες με τυφοειδή πυρετό και 15 άνδρες με γαστρικό πυρετό, τότε το ποσοστό των πυρετών ως ασθένεια εισαγωγής των ανδρών ανέρχεται στο 17,65% του συνόλου των ανδρών. Οι πυρετοί όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως αφορούν σε διαλείποντες πυρετούς, πυρετούς δευτεραίους, πυρετούς τριταίους (οι οποίοι εμφανίζονται μέρα παρά μέρα), πυρετούς τεταρταίους (οι οποίοι εμφανίζονται κάθε τρίτη μέρα με συνηθέστερη αιτία την ελονοσία), πυρετούς συνεχείς και πυρετούς τυφοειδείς.

Η δεύτερη αιτία εισαγωγής των ανδρών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου είναι οι παθήσεις του αναπνευστικού συστήματος. Συγκεκριμένα 64 άνδρες (9,18%) εισάγονται με διάγνωση «πνευμονίτις-περιπνευμονία» και 51 άνδρες (7,32%) με διάγνωση «πλευρίτις». Εάν σε αυτούς προσθέσουμε και 3 άνδρες με διάγνωση «πνευμορραγία» τότε το ποσοστό των ανδρών που εισέρχεται στο Νοσοκομείο Ναυπλίου με τις παραπάνω διαγνώσεις του αναπνευστικού συστήματος ανέρχεται σε 16,90% του συνόλου των ανδρών.

Η τρίτη μεγαλύτερη συχνότητα νοσημάτων για τους άνδρες αφορά, όπως και την πρώτη αιτία, στα λοιμώδη και παρασιτικά νοσήματα και συγκεκριμένα σε γαστρεντερίτιδες, διάρροια και δυσεντερία. Οι ασθενείς που νοσηλεύθηκαν με συμπτώματα των παραπάνω ασθενειών ανέρχονται σε 66 (55 με γαστρεντερίτιδα, 7 με

διάρροια και 12 με δυσεντερία) οι οποίοι αποτελούν το 10,62% του συνόλου των νοσηλευθέντων ανδρών.

Μια κατηγορία ασθενειών στην οποία οι άνδρες οποία παρουσιάζουν μεγάλη συγκέντρωση αφορά σε παθήσεις του δέρματος και του υποδόριου ιστού καθώς καταγράφονται 72 ασθενείς που αντιστοιχούν σε ποσοστό της τάξης του 9,82% περίπου του συνόλου των νοσηλευθέντων ασθενών.

Οι πληγές αυτές είναι κυρίως «πληγές χρονικές» καθώς καταγράφονται 35 ασθενείς, οι οποίοι αποτελούν το 5,02% του συνόλου των ασθενών.

Οι υπόλοιπες ασθένειες αυτής της κατηγορίας, οι οποίες αφορούν όπως περιγράφηκε ανωτέρω, σε διάφορα έλκη, «κασίδα», «ψώρα», «ψωρίαση», «ερυσίπελα επί της κεφαλής», «ερυσίπελα εις τον εγκέφαλον» και διάφορα λιπώματα, πλήττουν 31 ασθενείς, αριθμός που αντιστοιχεί σε ένα ποσοστό της τάξης του 4,8% του συνόλου των ανδρών ασθενών που νοσηλεύθηκαν στο Νοσοκομείο Ναυπλίου την κατά εξεταζόμενη περίοδο.

Όσον αφορά στις υπόλοιπες καταγεγραμμένες ασθένειες-διαγνώσεις σημαντική συγκέντρωση παρουσιάζουν οι ασθενείς που εισέρχονται στο Νοσοκομείο Ναυπλίου με αιμόπτυση, καθώς καταγράφονται 20 ασθενείς που αντιστοιχούν σε ποσοστό της τάξης του 2,87% του συνόλου των ανδρών. Στο σημείο αυτό επισημαίνεται ότι όπως και στους πυρετούς στην περίπτωση της αιμόπτυσης καταγράφεται το σύμπτωμα και όχι η ασθένεια, χωρίς στη συνέχεια, κατά την εξέλιξη της νοσηλείας ή κατά την έξοδο από το Νοσοκομείο να αλλάζει η διάγνωση, εάν πχ η αιμόπτυση αφορά κάποιο νόσημα του αναπνευστικού όπως περιπνευμονία, πνευμονίτη, κ.ο.κ.

Ακολουθούν οι παθήσεις του κυκλοφορικού συστήματος, οι οποίες καταγράφονται ως «αιμοπληξία», «αποπληξία», «εγκεφαλίτις», «έμφραγμα», «ύδρωψ ανασάρκα» και αποτελούν στο σύνολό τους το 5,46% του συνολικού αριθμού των ανδρών που νοσηλεύθηκαν το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα.

Τέλος, δύο ακόμη ασθένειες παρουσιάζουν αξιοσημείωτα ποσοστά, τα «αφροδισιακά πάθη», ασθένεια με την οποία εισέρχονται στο Νοσοκομείο Ναυπλίου 27 ασθενείς, αποτελώντας το 3,87% του συνόλου των ανδρών ασθενών και η «φθίσις» ασθένεια εξαιτίας της οποίας εισέρχονται στο Νοσοκομείο Ναυπλίου 15 ασθενείς, αποτελώντας το 2,18% του συνόλου των ανδρών ασθενών.

Κλείνοντας την καταγραφή των ασθενειών των ανδρών είναι φανερό ότι το πρότυπο νοσηρότητας του ανδρικού πληθυσμού, ακολουθεί το πρότυπο νοσηρότητας του συνολικού πληθυσμού.

Συγκεκριμένα, η βασική αιτία εισαγωγής των ανδρών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου αφορά σε «Λοιμώδη και παρασιτικά Νοσήματα» με ποσοστό της τάξης του 38,06% (279 άνδρες ασθενείς σε σύνολο 733 ανδρών ασθενών), ακολουθούν οι «Παθήσεις του Αναπνευστικού Συστήματος» με ποσοστό 23,47% (172 ασθενείς), οι «Παθήσεις του δέρματος και του υποδόριου ιστού» με ποσοστό 9,82% (72 ασθενείς) και οι «Παθήσεις του Κυκλοφορικού Συστήματος» με ποσοστό 5,46% (40 ασθενείς)

Όσον αφορά τις ασθένειες αναλυτικά παρατηρούνται τα εξής:

Κύρια αιτία εισαγωγής του ανδρικού πληθυσμού στο Νοσοκομείο αποτελούν οι πυρετοί με 123 ασθενείς, αριθμός που αντιστοιχεί στο 17,65% του συνόλου των ανδρών. Από τους ασθενείς αυτούς οι 97 εμφανίζουν διαλείποντες πυρετούς, οι 15 γαστρικό πυρετό και οι 11 τυφοειδή πυρετό.

Ακολουθούν οι γαστρεντερίτιδες, με 55 ασθενείς που αντιστοιχεί σε ποσοστό της τάξης του 7,89% επί του συνόλου των ανδρών ασθενών. Εάν σε αυτούς προστεθούν και οι ασθενείς με διάρροια (7 ασθενείς) και δυσεντερία (12 ασθενείς) τότε τα γαστρεντερολογικά νοσήματα αποτελούν την αιτία από την οποία ασθενεί το 10,62 % του συνόλου των εισερχόμενων στο Νοσοκομείο ανδρών.

Επόμενη αιτία εισαγωγής αποτελεί ο «πνευμονίτις/περιπνευμονία» καθώς λόγω αυτής την ασθένεια νοσούν 64 ασθενείς αριθμός που αντιστοιχεί σε ποσοστό της τάξης του 9,18% του συνόλου των ανδρών ασθενών, ενώ ακολουθεί ο «πλευρίτις» ασθένεια με την οποία διαγιγνώσκονται 51 ασθενείς οι οποίοι αποτελούν το 7,32% του συνόλου των ανδρών ασθενών.

Ακολουθούν οι «πληγές χρονικές και τα έλκη» με 35 ασθενείς που αντιστοιχεί σε ποσοστό της τάξης του 5,02 % επί του συνόλου των ανδρών ασθενών, τα «αφροδισιακά πάθη» με 27 ασθενείς που αντιστοιχεί σε ποσοστό της τάξης του 3,87% επί του συνόλου των ανδρών ασθενών, η «αιμόπτυση» με 20 ασθενείς που αντιστοιχούν σε ποσοστό της τάξης του 2,87% επί του συνόλου των ανδρών ασθενών, ο «σπληνίτις» με 18 ασθενείς που αντιστοιχούν σε ποσοστό της τάξης του 2,58% επί του συνόλου των ανδρών ασθενών και η «φθίσις» με 15 ασθενείς που αντιστοιχεί σε ποσοστό της τάξης του 2,15% επί του συνόλου των ανδρών ασθενών

Όλα τα παραπάνω μπορούν να αποτυπωθούν συνοπτικά στους παρακάτω πίνακες:

Πίνακας 46. Πρότυπο Νοσηρότητας Ανδρών ανά κατηγορία Ασθένειας

Κατηγορία Ασθένειας	Αριθμός Ασθενών	Ποσοστό επί του Συνόλου
Λοιμώδη και Παρασιτικά Νοσήματα	279	38,06%
Παθήσεις του Αναπνευστικού Συστήματος	172	23,47%
Παθήσεις του Δέρματος και του Υποδόριου Ιστού	72	9,82%
Παθήσεις του Κυκλοφορικού Συστήματος	40	5,46%
Παθήσεις του Μυοσκελετικού Συστήματος και του Συνδετικού Ιστού	22	3%

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Καταλόγων Ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου από 1837 έως 1860.

Πίνακας 47. Πρότυπο Νοσηρότητας Ανδρών Ανά Ασθένεια

Ασθένεια	Ασθενείς	%
Πυρετός Διαλείπων	97	13,92%
Πνευμονίτις /Περιπνευμονία	64	9,18%
Γαστρεντερίτις	55	7,89%
Πλευρίτης	51	7,32%
Πληγές Χρονικές Κ. Α.	35	5,02%
Αφροδισιακά Πάθη	27	3,87%
Αιμόπτυση	20	2,87%
Σπληνίτις	18	2,58%
Πυρετός Γαστρικός	15	2,15%
Φθίσις	15	2,15%
Έλκη	14	2,01%
Ηπατίτης	13	1,87%
Γηρατειά	13	1,87%
Βρογχίτης	13	1,87%
Αποπληξία	13	1,87%
Δυσεντερία	12	1,72%
Τυφοειδής Πυρετός	11	1,58%
Χοιραδικά	7	1,00%
Διάρροια	7	1,00%
Αρθρίτις	7	1,00%
Απόστημα	7	1,00%
Ερυσιπέλας	7	1,00%

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Καταλόγων Ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου από 1837 έως 1860.

5.3.2 Γυναίκες Ασθενείς

Ο αριθμός των νοσηλευόμενων γυναικών στο εξεταζόμενο διάστημα ανέρχεται σε 125 αριθμός ο οποίος αντιστοιχεί στο 14,76% του συνολικού αριθμού των ασθενών του Νοσοκομείου Ναυπλίου. Το γεγονός αυτό οδηγεί στη διαπίστωση ότι οι γυναίκες νοσηλεύονται σε πολύ μικρότερο αριθμό σε σχέση με του άνδρες στο Νοσοκομείο Ναυπλίου. Στην ανάλυση που θα ακολουθήσει, ο αριθμός των γυναικών θα είναι 117, καθώς για 8 γυναίκες δεν έχει καταγραφεί ή είναι δυσανάγνωστη η ασθένεια με την οποία διαγνώσθηκαν.

Εξετάζοντας λοιπόν τις ασθένειες με τις οποίες διαγιγνώσκονται οι γυναίκες παρατηρούμε ότι ακολουθούν τελείως διαφορετικό πρότυπο νοσηρότητας τόσο από εκείνο των ανδρών όσο και από εκείνο του συνόλου το πληθυσμού.

Η πρώτη αιτία εισόδου των γυναικών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου αφορά λοιμώδες νόσημα, αλλά σε αντίθεση με τους άνδρες που η κύρια αιτία εισόδου είναι οι πυρετοί (λοιμώδη και παρασιτικά νοσήματα», για τις γυναίκες είναι τα «αφροδισιακά πάθη» καθώς 17 γυναίκες διαγνώστηκαν με τη συγκεκριμένη ασθένεια αποτελώντας το 14,53% του συνόλου των γυναικών που νοσηλεύθηκαν στο Νοσοκομείο Ναυπλίου τη συγκεκριμένη περίοδο, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους άνδρες ανέρχεται σε 3,87%. Οι γυναίκες αυτές στην πλειοψηφία τους όπως θα δούμε και στην ανάλυση των επαγγελμάτων είναι ως επί των πλείστο υπηρέτριες οι οποίες όμως όπως περιγράφεται για την εποχή εκείνη, φαίνεται να ασκούν συγκαλυμμένα το επάγγελμα της πόρνης, ενώ η ασθένειά τους περιγράφεται, ως «αφροδισιακό πάθος» ή «γαλλικό πάθος», ή «αφροδισιακή λώβη», ενώ σε κάποιες περιπτώσεις παρουσιάζονται «αφροδισιακοί ρευματισμοί» ή «πληγές αφροδισιακές».

Η δεύτερη αιτία εισόδου των γυναικών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου είναι η παραφροσύνη καθώς 11 διαγνώστηκαν με τη συγκεκριμένη ασθένεια αποτελώντας το 9,40% του συνόλου των γυναικών που νοσηλεύθηκαν στο Νοσοκομείο Ναυπλίου τη συγκεκριμένη περίοδο. Το ποσοστό αυτό, εάν προστεθεί η «μανία» και η «μελαγχολία», ανέρχεται σε 12,82% για την κατηγορία «Ψυχικές Διαταραχές και Διαταραχές Συμπεριφοράς» τη στιγμή που το αντίστοιχο ποσοστό για τους άνδρες ανέρχεται μόλις στο 2,73% του συνόλου των ανδρών ασθενών.

Τρίτη αιτία εισόδου των γυναικών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου είναι οι πυρετοί καθώς αποτελούν το 6,84% των γυναικών που νοσηλεύθηκαν στο Νοσοκομείο Ναυπλίου ποσοστό όμως πολύ χαμηλότερο από εκείνο των ανδρών το οποίο ανήλθε σε 16,20% αποτελώντας την κύρια ασθένεια για τον ανδρικό πληθυσμό. Οι πυρετοί για

τις γυναίκες αφορούν αποκλειστικά σε διαλείποντες τριταίους πυρετούς, ενώ δεν καταγράφεται άλλου είδους πυρετοί όπως γαστρικοί και τυφοειδείς πυρετοί.

Η τρίτη σε μεγαλύτερη συχνότητα νόσος αφορά σε παθήσεις του αναπνευστικού και συγκεκριμένα στον «πλευρίτη», καθώς οι γυναίκες που νοσηλεύθηκαν με την ασθένεια αυτή ανήλθαν σε 6 αποτελώντας το 5,13% του συνόλου των γυναικών, τη στιγμή που για τους άνδρες το αντίστοιχο ποσοστό ανήλθε σε 6,99%.

Τέλος, αξιοσημείωτο ποσοστό γυναικών καταγράφεται με γαστρεντερολογικά νοσήματα και συγκεκριμένα με γαστρεντερίτιδα νοσηλεύεται το 4,27% του συνόλου των γυναικών, με δυσεντερία το 2,56% και με διάρροιες το 1,71% αποτελώντας αθροιστικά το 8,55% του συνόλου των νοσηλευθέντων γυναικών ποσοστό που είναι ελαφρώς χαμηλότερο του αντίστοιχου ποσοστό για τον ανδρικό πληθυσμό το οποίο ανέρχεται στο 10,31% του συνόλου των νοσηλευθέντων ανδρών.

Από την καταγραφή των ασθενειών των γυναικών προκύπτει ότι το πρότυπο νοσηρότητας του γυναικείου πληθυσμού, διαφέρει σημαντικά από το πρότυπο νοσηρότητας τόσο του συνολικού πληθυσμού όσο και από το πρότυπο νοσηρότητας του ανδρικού πληθυσμού.

Συγκεκριμένα, αν και η βασική αιτία εισαγωγής των γυναικών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου αφορά σε «Λοιμώδη και παρασιτικά Νοσήματα» με ποσοστό της τάξης του 35,90% (42 γυναίκες ασθενείς με λοιμώδη και παρασιτικά σε σύνολο 117 γυναικών ασθενών), ακολουθούν οι «Ψυχικές Διαταραχές και Διαταραχές Συμπεριφοράς» με ποσοστό της τάξης του 12,82% και οι «Παθήσεις του Αναπνευστικού Συστήματος» με ποσοστό της τάξης του 9,40%. Η μεγαλύτερη διαφοροποίηση όμως παρατηρείται στις επικρατέστερες ασθένειες των γυναικών, καθώς βασικότερη ασθένεια αποτελούν τα «Αφροδισιακά Πάθη» με ποσοστό της τάξης του 14,90%, ακολουθεί η «Παραφροσύνη» με ποσοστό της τάξης του 9,40%, ενώ οι «Διαλείποντες Πυρετοί» αποτελούν την τρίτη τη τάξη ασθένεια των γυναικών με ποσοστό της τάξης του 6,84%.

Πίνακας 48. Πρότυπο Νοσηρότητας Γυναικών ανά Κατηγορία Ασθένειας

Ασθένεια	Ασθενείς	%
Λοιμώδη και Παρασιτικά Νοσήματα	42	35,90%
Ψυχικές Διαταραχές και Διαταραχές Συμπεριφοράς	15	12,82%
Παθήσεις του Αναπνευστικού Συστήματος	11	9,40%
Παθήσεις του Μυοσκελετικού Συστήματος και του Συνδετικού Ιστού	7	5,98%
Παθήσεις του Νευρικού Συστήματος	6	5,13%
Κύηση, Τοκετός, Λοχεία	5	4,27%
Παθήσεις του Δέρματος αι του Υποδόριου Ιστού	5	4,27%

Ασθένεια	Ασθενείς	%
Μη Αλλού Ταξινομημένα	5	4,27%
Γηρατειά	4	3,42%
Παθήσεις του Κυκλοφορικού Συστήματος	4	3,42%
Συνέπειες Τραυματισμού, Δηλητηρίασις και Άλλες Εξωγενείς Αίτιες	4	3,42%
Παθήσεις του Αίματος των Αιμοποιητικών Οργάνων και Ανοσολογικές Διαταραχές	3	2,56%
Παθήσεις του Ουροποιογεννητικού Συστήματος	2	1,71%
Παθήσεις του Οφθαλμού και των Εξαρτημάτων του	2	1,71%
Ατυχήματα	1	0,85%
Παθήσεις του Πεπτικού Συστήματος	1	0,85%
Σύνολο	**117**	**100,00%**

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Καταλόγων Ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου από 1837 έως 1860.

Πίνακας 49. Πρότυπο Νοσηρότητας Γυναικών ανά Ασθένεια

Ασθένεια	Ασθενείς	%
Αφροδισιακά Πάθη	17	14,53%
Παραφροσύνη	11	9,40%
Πυρετός Διαλείπων	8	6,84%
Πλευρίτης	6	5,13%
Γαστρεντερίτις	5	4,27%
Κύηση	4	3,42%
Γηρατειά	4	3,42%
Φθίσις	4	3,42%
Αρθρίτις	3	2,56%
Κάταγμα	3	2,56%
Πνευμονίτις /Περιπνευμονία	3	2,56%
Δυσεντερία	3	2,56%
Ημιπληγία	3	2,56%
Σπληνίτις	2	1,71%
Διάρροια	2	1,71%
Σύνολο	**78**	**100,00%**

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Καταλόγων Ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου από 1837 έως 1860.

5.4 Η Ηλικία των Ασθενών

Στο κεφάλαιο αυτό επιχειρείται η διερεύνηση του ηλικιακού προτύπου των κυριότερων κατηγοριών ασθενειών και των κυριότερων ασθενειών του Νοσοκομείου Ναυπλίου και εν συνεχεία η σύνθεση του προτύπου νοσηρότητας ανά ηλικία.

5.4.1 Το Ηλικιακό Πρότυπο των Εισερχομένων Ασθενών

Για τη σύνθεση του ηλικιακού προτύπου νοσηρότητας θα χρησιμοποιήσουμε περιγραφικούς δείκτες και συγκεκριμένα

- τον μέσο όρο ηλικίας ή μέση ηλικία κάθε ασθένειας,
- τη διάμεσο ηλικία, δείκτης ο οποίος προσδιορίζει την ηλικία η οποία χωρίζει τον μελετούμενο πληθυσμό σε δύο ίσα μέρη, δηλαδή μέχρι τη διάμεσο ηλικία καταγράφεται το 50% των ασθενών και πάνω από αυτήν το υπόλοιπο 50%.
- Το πρώτο τεταρτημόριο Q1, δείκτης ο οποίος προσδιορίζει την ηλικία κάτω από την οποία βρίσκεται το 25% των ασθενών,
- Το τρίτο τεταρτημόριο Q3, δείκτης ο οποίος προσδιορίζει την ηλικία κάτω από την οποία βρίσκεται το 75% των ασθενών,
- Τα δεκατημόρια, πρώτο D1 και ένατο D9, δείκτες οι οποίες προσδιορίζουν τις ηλικίες μέχρι τις οποίες καταγράφεται αντίστοιχα το 10% και το 90% των ασθενών

Από την επισκόπηση του Πίνακα 50 προκύπτει ότι η μέση ηλικία των ασθενών του Νοσοκομείου Ναυπλίου ανέρχεται στα 34,18 έτη, ενώ η διάμεσος ηλικία ανέρχεται στα 30 έτη. Από τις τιμές αυτές μπορούμε να συμπεράνουμε ότι το 50% των ασθενών έχει ηλικία μέχρι 30 ετών.

Η μέση ηλικία των ασθενών συνάδει με το ηλικιακό πρότυπο των πληθυσμών εκείνης της εποχής, το οποίο ως επί το πλείστο χαρακτηρίζεται από «νεαρό» πληθυσμό, ο οποίος αποτυπώνεται σε τριγωνικές πυραμίδες με μεγάλες συγκεντρώσεις πληθυσμού στις μικρότερες ηλικιακές ομάδες, οι οποίες βαίνουν μειούμενες όσο αυξάνεται η ηλικία, καταλήγοντας σε τριγωνική κορυφή.

Το παραπάνω γεγονός ενισχύεται από το γεγονός ότι το 25% των ασθενών έχει ηλικία μέχρι 20 ετών (Πρώτο τεταρτημόριο ηλικιών Q1=20), ενώ το 75% των ασθενών έχει ηλικία μέχρι 40 ετών (Τρίτο τεταρτημόριο ηλικιών Q3=40), το 90% των ασθενών έχει ηλικία μέχρι 55 ετών (ένατο δεκατημόριο D9=55,6) και μόνο το 10% των ασθενών έχει ηλικία πάνω από τα 56 έτη. Το ίδιο ισχύει και για τις μικρότερες ηλικίες, καθώς μόλις το 10% των ασθενών έχει ηλικία ίση ή μικρότερη των 15 ετών (πρώτο δεκατημόριο D1=16).

Όσον αφορά τις επί μέρους ηλικιακές ομάδες παρατηρούμε ότι στην ηλικιακή ομάδα 0-19 ετών συγκεντρώνεται το 16,5% των ασθενών, στην ηλικιακή ομάδα 20-29 συγκεντρώνεται το το 32,92% του συνόλου των ασθενών, αποτελώντας την πολυπληθέστερη ηλικιακή ομάδα των ασθενών που εισήλθαν στο Νοσοκομείο του Ναυπλίου. Στη συνέχεια όσο αυξάνεται η ηλικία μειώνεται ο αριθμός των ασθενών,

καθώς στην ηλικιακή ομάδα 30-39 ετών καταγράφεται το 21,74% του συνόλου των ασθενών, αποτελώντας τη δεύτερη πολυπληθέστερη ηλικιακή ομάδα των ασθενών που εισήλθαν στο Νοσοκομείο του Ναυπλίου, στην ηλικιακή ομάδα 40-49 καταγράφεται το 13,51%, του συνόλου των ασθενών στην ηλικιακή ομάδα 50-64 ετών καταγράφεται το 10,4% του συνόλου των ασθενών, ενώ τέλος στην ηλικιακή ομάδα 65 ετών και άνω καταγράφεται μόλις το 4,97% του συνόλου των ασθενών, αποτελώντας την μικρότερη ηλικιακή ομάδα των ασθενών που εισήλθαν στο Νοσοκομείο του Ναυπλίου.

Διάγραμμα 15. Κατανομή των Ασθενών ανά Ηλικιακή Ομάδα

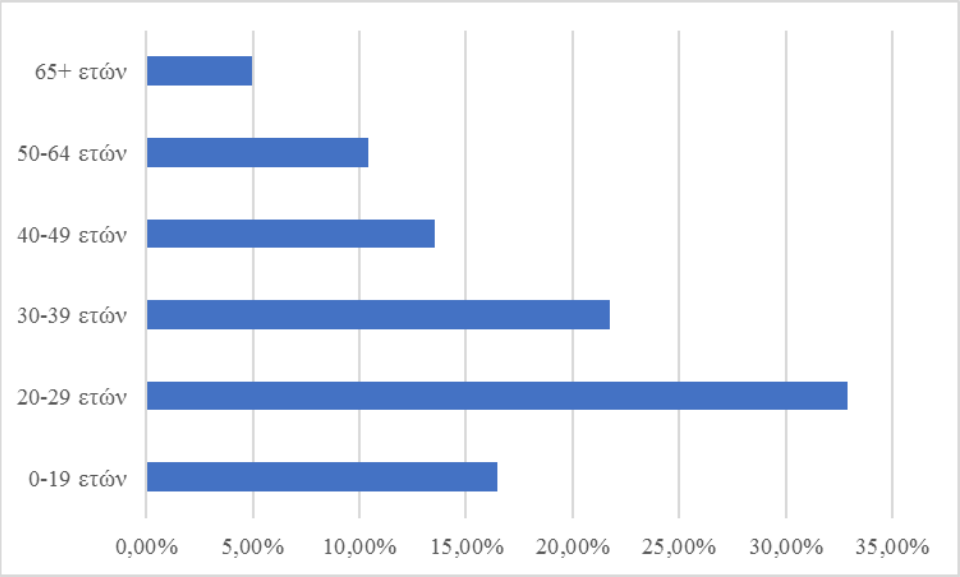

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Καταλόγων Ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου, 1837-1860.

Από τα παραπάνω μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η πυραμίδα των ηλικιών των ασθενών του Νοσοκομείου ακολουθεί, αφενός μεν τις πυραμίδες ηλικιών του συνολικού πληθυσμού της εποχής αυτής, αφετέρου ακολουθεί και τα εν γένει πρότυπα νοσηρότητας των ηλικιακών ομάδων.

Συγκεκριμένα ο μεγαλύτερος όγκος των ασθενών παρατηρείται στην ηλικιακή ομάδα 20-29 ετών, και βαίνει μειούμενος όσο αυξάνει η ηλικία, αντικατοπτρίζοντας πλήρως την πυραμίδα ηλικιών ενός «νεαρού» πληθυσμού, όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο κατά τη ανάλυση κατά ηλικία και φύλο του συνολικού πληθυσμού της περιοχής, με μεγάλες συγκεντρώσεις πληθυσμού στις νεαρότερες ηλικίες οι οποίες μειώνονται όσο αυξάνονται οι ηλικίες καταλήγοντας σε τριγωνικές πυραμίδες ηλικιών με πλατιές βάσεις και στενές κορυφές.

Εξαίρεση αποτελούν οι παιδικές ηλικίες, οι οποίες εμφανίζουν μικρές συγκεντρώσεις, γεγονός που ερμηνεύεται πλήρως είτε από τα χαμηλά ποσοστά εισαγωγών παιδιών στο Νοσοκομείο είτε από τη χαμηλή νοσηρότητα σε σχέση με τον υπόλοιπο πληθυσμό της συγκεκριμένης ηλικιακής ομάδας. Το πιθανότερο είναι να πρόκειται για συνδυασμό των δύο παραγόντων, καθώς η φύση των στοιχείων που διαθέτουμε δεν μας επιτρέπει περαιτέρω ανάλυση

Αυτή η εικόνα διαφοροποιείται ελαφρώς ανάμεσα στα δύο φύλα. Από την επισκόπηση της πυραμίδας ηλικιών των ασθενών του Νοσοκομείου Ναυπλίου κατά την εξεταζόμενη περίοδο, προκύπτει ότι οι άνδρες σε γενικές γραμμές ακολουθούν το ηλικιακό πρότυπο του συνόλου του πληθυσμού, με μεγάλες συγκεντρώσεις σε νεότερες ηλικιακές ομάδες, οι οποίες μειώνονται με την αύξηση της ηλικίας με εξαίρεση, όπως για το σύνολο του πληθυσμού την ηλικιακή ομάδα 0-19 ετών η οποία εμφανίζει χαμηλό αριθμό ασθενών. Αντίθετα οι γυναίκες εμφανίζουν μεν τη μεγαλύτερη συγκέντρωση πληθυσμού στην ηλικιακή ομάδα 20-29 ετών όπως και οι άνδρες με χαμηλότερα όμως ποσοστό, εμφανίζουν όμως τη δεύτερη μεγαλύτερη συγκέντρωση ασθενών, σε αντίθεση με την εικόνα του ανδρικού πληθυσμού στην ηλικιακή ομάδα 0-19 ετών. Στη συνέχεια εμφανίζουν χαμηλά ποσοστά συγκέντρωσης στις ηλικιακές ομάδες 30-39 και 40-49 ετών, ποσοστά τα οποία αυξάνονται στης επόμενη ηλικιακή ομάδα 50-64 ετών.

Διάγραμμα 16. Πυραμίδα Ηλικιών Νοσηλευθέντων Ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου, 1837-1860

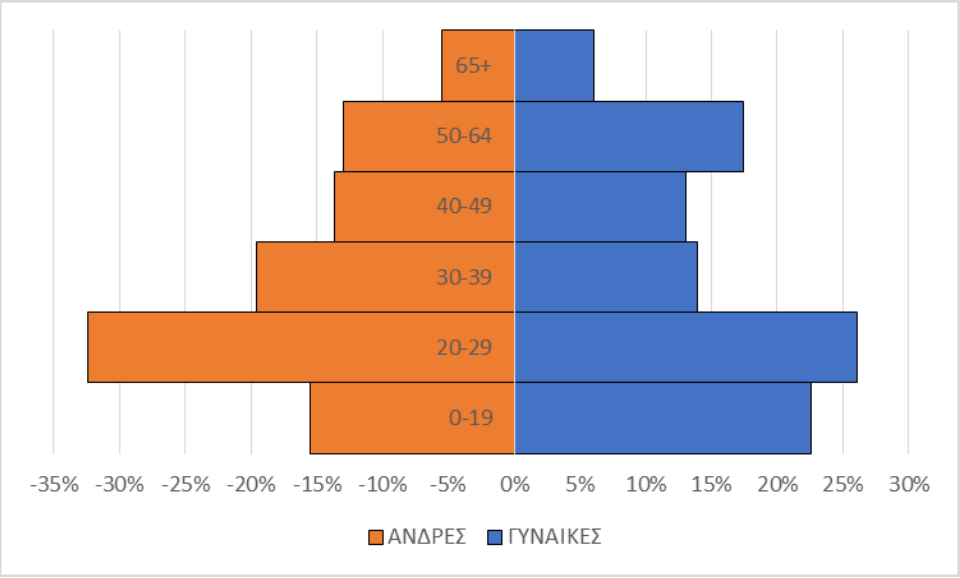

Συνεπώς, από την πρώτη επισκόπηση της ηλικιακής κατανομής των ασθενών του Νοσοκομείο του Ναυπλίου συμπεραίνουμε ότι η διάμεσος ηλικία των ασθενών ανέρχεται στα 30 έτη, ενώ η μεγαλύτερη συγκέντρωση ασθενών παρατηρείται στις ηλικίες 20-29 ετών, καθώς σε αυτό το διάστημα ηλικιών συγκεντρώνεται το 32,92% του συνόλου των ασθενών, ενώ στην ηλικία των16-40 ετών συγκεντρώνεται το 65% των ασθενών.

Τα παραπάνω ευρήματα αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 50. Ηλικιακό Πρότυπο Ασθενών

Στατιστικοί Δείκτες	Ηλικία	Συγκεντρώσεις Ασθενών
Μέση ηλικία ασθενών	34,18 έτη	
Διάμεσος ηλικία ασθενών	30 έτη	50% ασθενών έως 30 ετών
Πρώτο τεταρτημόριο	20 έτη	25% ασθενών έως 20 ετών
Τρίτο Τεταρτημόριο	40 έτη	75% ασθενών έως 40 ετών
3	0-19 ετών	16,5% των ασθενών
1	20-29 ετών	32,92% των ασθενών
2	30-39 ετών	21,74% των ασθενών
4	40-49 ετών	13,51% των ασθενών
5	50-64 ετών	10,4% των ασθενών
6	65+ ετών	4,97% των ασθενών

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Καταλόγων Ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου από 1837 έως 1860.

5.4.2 Ηλικιακό Πρότυπο των Ευρύτερων Κατηγοριών Ασθενειών

Με βάση τους παραπάνω περιγραφικούς δείκτες αποτυπώνεται το ηλικιακό πρότυπο των βασικών κατηγοριών ασθενειών, καθώς και των σημαντικότερων ασθενειών κατά την εξεταζόμενη περίοδο.

Λοιμώδη και Παρασιτικά Νοσήματα

Η μέση ηλικία των ασθενών με λοιμώδη παρασιτικά νοσήματα ανέρχεται στα 30,6 έτη, ενώ η διάμεσος ηλικία ανέρχεται στα 26 έτη, γεγονός που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το 50% των ασθενών που νοσούν με Λοιμώδη και Παρασιτικά Νοσήματα, έχει ηλικία μέχρι 26 ετών.

Το 25% των παραπάνω ασθενών έχει ηλικία μέχρι 20 ετών (Πρώτο τεταρτημόριο ηλικιών Q1=20), ενώ το 75% των ασθενών έχει ηλικία μέχρι 36,5 ετών (Τρίτο τεταρτημόριο ηλικιών Q3=36,5), το 90% των ασθενών έχει ηλικία μέχρι 50

ετών (ένατο δεκατημόριο D9=50) και μόνο το 10% των ασθενών έχει ηλικία πάνω από τα 50 έτη. Το ίδιο ισχύει και για την παιδική ηλικία 0-15 ετών, καθώς μόλις το 10% των ασθενών έχει ηλικία ίση ή μικρότερη των 15 ετών (πρώτο δεκατημόριο D1=15,40).

Πίνακας 51. Ηλικιακό Πρότυπο Ασθενών με Λοιμώδη και Παρασιτικά Νοσήματα

Στατιστικοί δείκτες	Ηλικία	Συγκεντρώσεις ασθενών
Μέση ηλικία ασθενών	30,23 έτη	
Διάμεσος ηλικία ασθενών	26 έτη	50% ασθενών έως 26 ετών
Πρώτο τεταρτημόριο	20 έτη	25% ασθενών έως 20 ετών
Τρίτο Τεταρτημόριο	36,5 έτη	75% ασθενών έως 36,5 ετών
Ένατο δεκατημόριο	50 έτη	90% ασθενών έως 50 ετών
3	0-19 ετών	21,40% των ασθενών
Μεγαλύτερη συγκέντρωση	20-29 ετών	32,30% των ασθενών
2	30-39 ετών	27,24% των ασθενών
5	40-49 ετών	9,34% των ασθενών
4	50-64 ετών	9,73% των ασθενών
6	65+ ετών	2,72% των ασθενών

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Καταλόγων Ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου από 1837 έως 1860.

Όσον αφορά τις επιμέρους ηλικιακές ομάδες, η μεγαλύτερη συγκέντρωση ασθενών με λοιμώδη και παρασιτικά νοσήματα καταγράφεται στις ηλικίες 20-29 ετών με ποσοστό της τάξης του 32,30%, ακολουθεί η ηλικιακή ομάδα 30-39 ετών με ποσοστό της τάξης του 27,24%. Τρίτη, σε αντίθεση με την κατάταξή της στο σύνολο των ασθενών, ακολουθεί η ηλικιακή ομάδα 0-19 ετών με ποσοστό της τάξης του 21,40%. Ακολουθούν οι ηλικιακές ομάδες 50-64 ετών με ποσοστό της τάξης του 9,73% , 40-49 ετών με ποσοστό της τάξης του 9,34%, και η ηλικιακή ομάδα 65 ετών και άνω με ποσοστό της τάξης του 2,72%.

Συνεπώς, για τα Λοιμώδη και Παρασιτικά Νοσήματα το ηλικιακό πρότυπο διαφοροποιείται ελαφρώς από το συνολικό ηλικιακό πρότυπο προς χαμηλότερες ηλικίες καθώς η μέση ηλικία των ασθενών ανέρχεται στα 30,6 έτη, η διάμεσος ηλικία ανέρχεται στα μόλις 26 έτη, ενώ η μεγαλύτερη συγκέντρωση ασθενών παρατηρείται στις ηλικίες 16-30 ετών, καθώς σε αυτό το διάστημα ηλικιών συγκεντρώνεται το 45% του συνόλου των ασθενών, ενώ στην ηλικία 16-37,5 ετών συγκεντρώνεται το 65% των ασθενών. Όσον αφορά τις επιμέροους ηλικιακές ομάδες, η μεγαλύτερη συγκένυτωση

ασθενών καταγράφεται στην ηλικιακή ομάδα 20-29 ετών, ακολουθεί η ηληκιακή ομάδα 30-39 ετών και η ηλικιακή ομάδα 0-19 ετών, η οποία καταγράφει αυξημένα ποσοστά ασθενών.

Διάγραμμα 17. Συγκριτική Κατανομή του συνόλου των ασθενών και των ασθενών με Λοιμώδη και Παρασιτικά Νοσήματα κατά Ηλικιακή Ομάδα

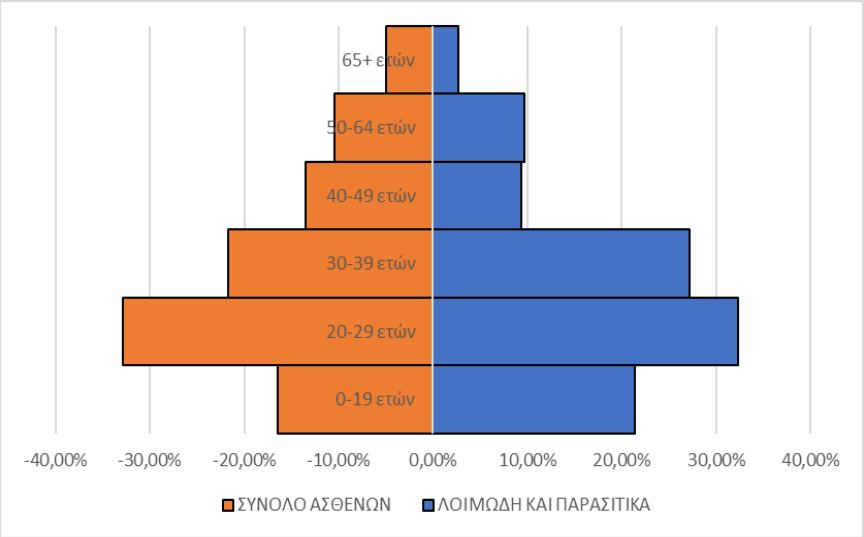

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Καταλόγων Ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου από 1837 έως 1860.

Το ηλικιακό πρότυπο των ασθενών με Λοιμώδη και Παρασιτικά Νοσήματα αποτυπώνεται στον πίνακα που ακολουθεί:

Παθήσεις του Αναπνευστικού

Η μέση ηλικία των ασθενών με ασθένειες του αναπνευστικού συστήματος ανέρχεται στα 36,13 έτη, ενώ η διάμεσος ηλικία ανέρχεται στα 30 έτη, γεγονός που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το 50% των ασθενών που παρουσιάζουν ασθένειες του αναπνευστικού συστήματος, έχει ηλικία μέχρι τα 30 ετών. Η διαφορά μεταξύ των δύο δεικτών, δηλαδή του μέσου όρου και της διαμέσου ηλικία οφείλεται σε κάποιες ακραίες τιμές της ηλικίας προς τα άνω όρια, οι οποίες έλκουν τον μέσο όρο της ηλικίας προς τα πάνω. Συγκεκριμένα, καταγράφονται δύο άνδρες ηλικίας 90 και 96 ετών αντίστοιχα με διάγνωση «άσθμα χρονικόν» και ένας άνδρας ηλικίας 90 ετών με διάγνωση «περιπνευμονίτιδα»

Το 25% των παραπάνω ασθενών έχει ηλικία μέχρι 23 ετών (Πρώτο τεταρτημόριο ηλικιών Q1=23), ενώ το 75% των ασθενών έχει ηλικία μέχρι 40 ετών (Τρίτο τεταρτημόριο ηλικιών Q3=37,5), το 90% των ασθενών έχει ηλικία μέχρι 60 ετών (ένατο δεκατημόριο D9=60) και μόνο το 10% των ασθενών έχει ηλικία πάνω από

τα 60 έτη. Τέλος, το 10% των ασθενών έχει ηλικία ίση ή μικρότερη των18.40 ετών (πρώτο δεκατημόριο D1=20).

Πίνακας 52. Ηλικιακό Πρότυπο Ασθενών με Παθήσεις του Αναπνευστικού Συστήματος

Στατιστικοί Δείκτες	Ηλικία	Συγκεντρώσεις Ασθενών
Μέση ηλικία ασθενών	36,13 έτη	
Διάμεσος ηλικία ασθενών	30 έτη	50% ασθενών έως 30 ετών
Πρώτο τεταρτημόριο	23 έτη	25% ασθενών έως 23 ετών
Τρίτο Τεταρτημόριο	40 έτη	75% ασθενών έως 40 ετών
Ενατο δεκατημόριο	60 έτη	90% ασθενών έως 60 ετών
5	0-19 ετών	10,86% των ασθενών
Μεγαλύτερη συγκέντρωση	20-29 ετών	35,43% των ασθενών
3	30-39 ετών	15,43% των ασθενών
2	40-49 ετών	18,29% των ασθενών
4	50-64 ετών	12,00% των ασθενών
6	65+ ετών	8,00% των ασθενών

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Καταλόγων Ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου,1837-1860.

Η κατανομή των ασθενών κατά ευρύτερες ηλικιακές ομάδες σε αυτή την κατηγορία ασθενειών ακολουθεί με μεγαλύτερη τυπικότητα το πρότυπο κατανομής στις ομάδες ηλικιών του συνόλου των ασθενών, εμφανίζοντας όμως πολύ μεγαλύτερη συγκέντρωση ασθενών στην κυρίαρχη ηλικία 20-29 ετών της τάξης του 35,43% έναντι του 32,5% για το σύνολο του πληθυσμού. Συγκεκριμένα, η μεγαλύτερη συγκέντρωση ασθενών με παθήσεις του αναπνευστικού συστήματος καταγράφεται στις ηλικίες 20-29 ετών με ποσοστό της τάξης του 35,43% και ακολουθούν οι ηλικιακές ομάδες 40-49 ετών με ποσοστό της τάξης του 18,29% και 30-39 ετών με ποσοστό της τάξης του 15,43%. Ακολουθεί η ηλικιακή ομάδα 50-64 ετών με πσοστό της τάξης του 12%, η ηλικιακή ομάδα 0-19 ετών με ποσοστό της τάξης του 10,86% και τέλος η ηλικιακή ομάδα 65+ ετών με ποσοστό της τάξης του 8 %.

Συνεπώς, για τις Παθήσεις του Αναπνευστικού Συστήματος, το ηλικιακό πρότυπο φαίνεται να διαφοροποιείται ως προς τα εύρη των ηλικιών σε σχέση με το συνολικό πρότυπο των ασθενών του Νοσοκομείου Ναυπλίου καθώς παρατηρείται μεγάλη συγκέντρωση ασθενών στην ηλικιακή ομάδα 20-29 ετών ενώ όλες οι υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες καταγράφουν ποσοστά συγκέντρωσης ασθενών μικρότερα του 20%.

Διάγραμμα 18. Συγκριτική Κατανομή του συνόλου των ασθενών και των ασθενών με Παθήσεις του Αναπνευστικού Συστήματος κατά Ηλικιακή Ομάδα

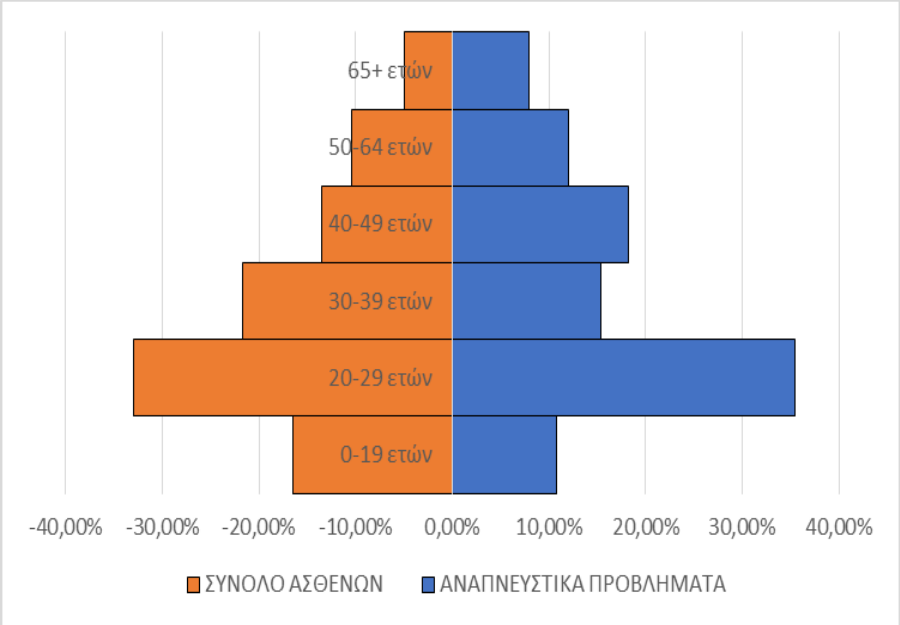

Παθήσεις του Δέρματος και του Υποδόριου Ιστού

Η μέση ηλικία, των ασθενών με παθήσεις του δέρματος και του υποδόριου ιστού ανέρχεται στα 31,16 έτη, ενώ η διάμεσος ηλικία ανέρχεται στα 25,5 έτη, γεγονός που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το 50% των ασθενών που νοσούν με Παθήσεις του Δέρματος και του υποδόριου ιστού , έχει ηλικία μέχρι 25 ετών.

Το 25% των παραπάνω ασθενών έχει ηλικία μέχρι 20 ετών (Πρώτο τεταρτημόριο ηλικιών Q1=20), ενώ το 75% των ασθενών έχει ηλικία μέχρι 40,50 ετών (Τρίτο τεταρτημόριο ηλικιών Q3=40,50), το 90% των ασθενών έχει ηλικία μέχρι 52,5 ετών (ένατο δεκατημόριο D9=52,5) και μόνο το 10% των ασθενών έχει ηλικία πάνω από τα 53 έτη.

Πίνακας 53. Ηλικιακό Πρότυπο Ασθενών με Παθήσεις του Δέρματος και του Υποδόριου Ιστού

Στατιστικοί Δείκτες	Ηλικία	Συγκεντρώσεις Ασθενών
Μέση ηλικία ασθενών	31,16 έτη	
Διάμεσος ηλικία ασθενών	25,50 έτη	50% ασθενών έως 25,50 ετών
Πρώτο τεταρτημόριο	20 έτη	25% ασθενών έως 20 ετών
Τρίτο Τεταρτημόριο	40,5 έτη	75% ασθενών έως 40,5 ετών
Ενατο δεκατημόριο	52,5 έτη	90% ασθενών έως 52,5 ετών
2	0-19 ετών	21,5% των ασθενών

Στατιστικοί Δείκτες	Ηλικία	Συγκεντρώσεις Ασθενών
Μεγαλύτερη συγκέντρωση	20-29 ετών	34,21% των ασθενών
3	30-39 ετών	15,79% των ασθενών
4	40-49 ετών	13,16% των ασθενών
5	50-64 ετών	13,16% των ασθενών
6	65+ ετών	2,63% των ασθενών

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Καταλόγων Ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου, 1837-1860

Η μεγαλύτερη συγκέντρωση ασθενών με παθήσεις του δέρματος και του υποδόριου ιστού καταγράφεται στις ηλικίες 20-29 ετών με ποσοστό της τάξης του 34,21%, ακολουθεί η ηλικιακή ομάδα 0-19 ετών με ποσοστό της τάξης του 21,55%, η ηλικιακή ομάδα 30-39 ετών με ποσοστό της τάξης του 15,79%. Ακολουθούν οι ηλικιακές ομάδες 40-49 ετών και 50-64 ετών με το ίδιο ποσοστό της τάξης του 13,16% και τελευταία η ηλικιακή ομάδα 65 ετών και άνω με ποσοστό της τάξης του 2,63%.

Διάγραμμα 19. Συγκριτική Κατανομή του συνόλου των ασθενών και των ασθενών με Παθήσεις του Δέρματος κατά Ηλικιακή Ομάδα

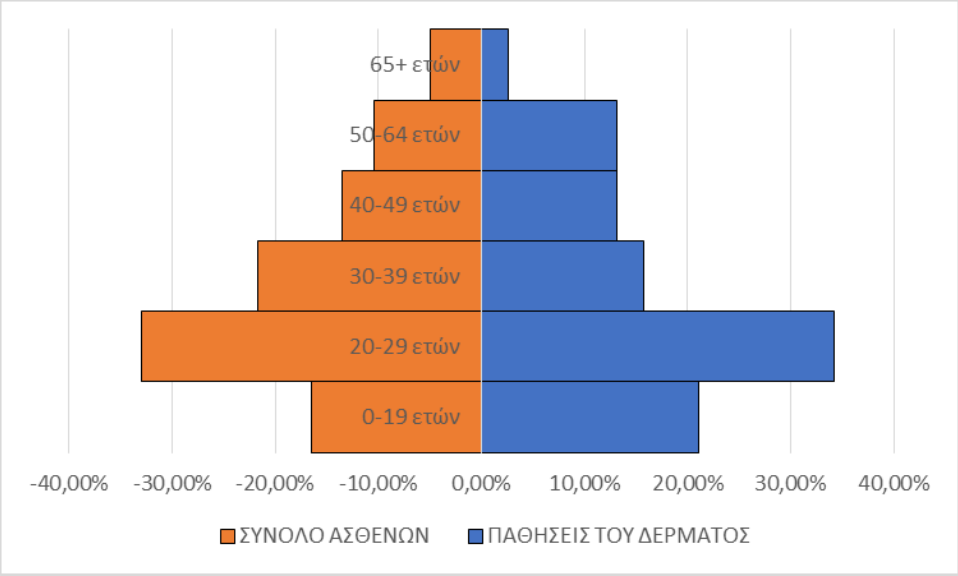

Συνεπώς, για τις Παθήσεις του Δέρματος και του Υποδόριου Ιστού το ηλικιακό πρότυπο ακολουθεί το επικρατούν πληθυσμιακό πρότυπο στου συνόλου των ασθενών, με μεγάλη συγκέντρωση ασθενών στην ηλικιακή ομάδα 20-29 ετών, με μια διαφοροποίηση ως προς τη συγκέντρωση ασθενών στην ηλικιακή ομάδα 0-19 ετών η οποία εμφανίζει τη δεύτερη μεγαλύτερη συγκέντρωση ασθενών για τις Παθήσεις του

Δέρματος και του Υποδόριου Ιστού, ενώ στη συνέχεια η συχνότητα των ασθενών βαίνει μειούμενη με την αύξηση της ηλικίας.

Παθήσεις του Κυκλοφορικού Συστήματος

Στην κατηγορία αυτή των ασθενειών όλοι οι εξεταζόμενοι δείκτες οι οποίοι καθορίζουν το ηλικιακό πρότυπο νοσηρότητας εμφανίζονται μετατοπισμένοι προς μεγαλύτερες ηλικίες σε σχέση με τις προηγούμενες κατηγορίες ασθενειών, γεγονός που απεικονίζει και ηλικιακά την φύση των ηλικιών που πλήττουν οι παθήσεις του κυκλοφορικού συστήματος. Η μέση ηλικία λοιπόν, των ασθενών με παθήσεις του κυκλοφορικού συστήματος ανέρχεται στα 43,79 περίπου έτη, ενώ η διάμεσος ηλικία ανέρχεται στα 40 έτη, γεγονός που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το 50% των ασθενών που παρουσιάζουν Παθήσεις του Κυκλοφορικού Συστήματος, έχει ηλικία μέχρι 40 ετών.

Το 25% των παραπάνω ασθενών έχει ηλικία μέχρι 29 ετών (Πρώτο τεταρτημόριο ηλικιών Q1=25), ενώ το 75% των ασθενών έχει ηλικία μέχρι 55 ετών (Τρίτο τεταρτημόριο ηλικιών Q3=37,5), το 90% των ασθενών έχει ηλικία μέχρι 68,60 ετών (ένατο δεκατημόριο D9=50) και το 10% των ασθενών έχει ηλικία πάνω από τα 70 έτη.

Πίνακας 54. Ηλικιακό Πρότυπο Ασθενών με Παθήσεις του Κυκλοφορικού Συστήματος

Στατιστικοί Δείκτες	Ηλικία	Συγκεντρώσεις Ασθενών
Μέση ηλικία ασθενών	43,79 έτη	
Διάμεσος ηλικία ασθενών	40 έτη	50% ασθενών έως 40 ετών
Πρώτο τεταρτημόριο	29 έτη	25% ασθενών έως 29 ετών
Τρίτο Τεταρτημόριο	55 έτη	75% ασθενών έως 55 ετών
Ενατο δεκατημόριο	68,60 έτη	90% ασθενών έως 52,5 ετών
6	0-19 ετών	4,65% των ασθενών
3	20-29 ετών	20,93% των ασθενών
Μεγαλύτερη συγκέντρωση	30-39 ετών	23,26% των ασθενών
2	40-49 ετών	20,93% των ασθενών
4	50-64 ετών	18,6% των ασθενών
5	65+ ετών	11,63% των ασθενών

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Καταλόγων Ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου, 1837-1860

Η εικόνα αυτή απεικονίζεται και στην κατανομή των ασθενών κατά ομάδες ηλικιών, καθώς οι συγκεντρώσεις ασθενών με προβλήματα του κυκλοφορικού

συστήματος μετατοπίζονται προς μεγαλύτερες ηλικίες. Η μεγαλύτερη συγκέντρωση εμφανίζεται στην ηλικιακή ομάδα 30-39 ετών με ποσοστό της τάξης του 23,26%, ενώ ακολουθούν οι ηλικιακές ομάδες 40-49 ετών και 20-29 ετών με το ίδιο ποσοστό της τάξης του 20,93%. Η ηλικιακή ομάδα 50-64 ετών καταγράφει ποσοστό της τάξης του 18,60% η ηλικιακή ομάδα 65 ετών και άνω ποσοστό της τάξης του 11,63%, ενώ τέλος η ηλικιακή ομάδα 0-19 ετών καταγράφει ποσοστό μόλις 4,65%.

Διάγραμμα 20. Συγκριτική Κατανομή του συνόλου των ασθενών και των ασθενών με Παθήσεις του Κυκλοφορικού Συστήματος κατά Ηλικιακή Ομάδα

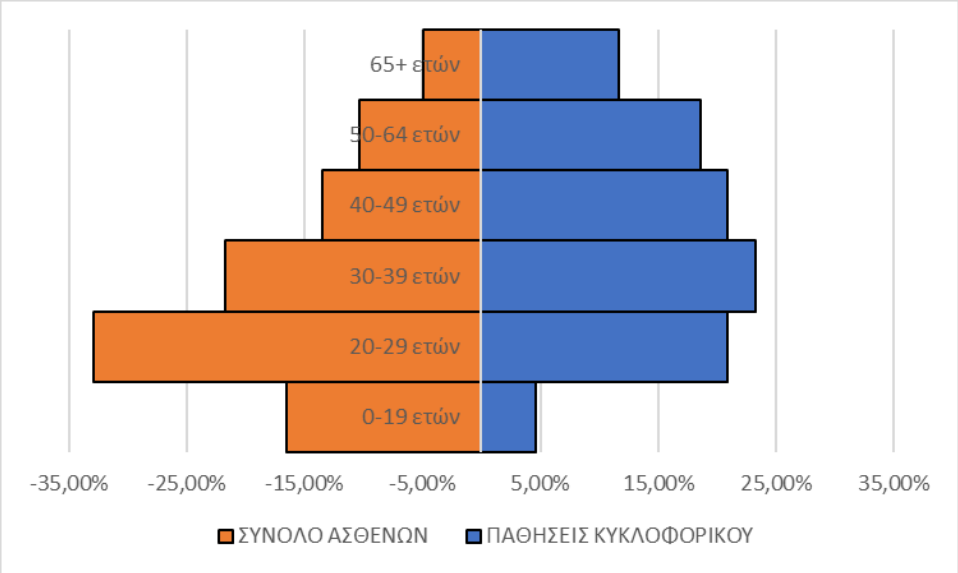

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Καταλόγων Ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου, 1837-1860

Συνεπώς, για τις Παθήσεις του Κυκλοφορικού Συστήματος το ηλικιακό πρότυπο διαφοροποιείται σημαντικά σε σχέση τόσο με το ηλικιακό πρότυπου του συνόλου των ασθενειών όσο και με το ηλικιακό πρότυπο των προηγουμένων κατηγοριών ασθενειών, καθώς η διάμεσος ηλικία των ασθενών ανέρχεται στα 40 έτη, σημαντικά υψηλότερη από 25 έως 30 έτη των υπολοίπων κατηγοριών ασθενειών, ενώ η μεγαλύτερη συγκέντρωση ασθενών καταγράφεται στην ηλικιακή ομάδα 30-39 ετών με παράλληλες μεγαλύτερες συγκεντρώσεις στις στις γηραιότερες ομάδες ηλικιών.

Ψυχικές Διαταραχές

Η μέση ηλικία λοιπόν, των ασθενών με ψυχικές διαταραχές ανέρχεται στα 38 έτη, ενώ η διάμεσος ηλικία ανέρχεται στα 40 έτη, γεγονός που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το 50% των ασθενών που νοσούν με ψυχικές διαταραχές, έχει ηλικία μέχρι 40 ετών.

Το 25% των παραπάνω ασθενών έχει ηλικία μέχρι 30 ετών (Πρώτο τεταρτημόριο ηλικιών Q1=25), το 90% των ασθενών έχει ηλικία μέχρι 50 ετών (ένατο δεκατημόριο K9=50).

Διάγραμμα 21. Συγκριτική Κατανομή του συνόλου των ασθενών και των ασθενών με Ψυχικές Διαταραχές κατά Ηλικιακή Ομάδα

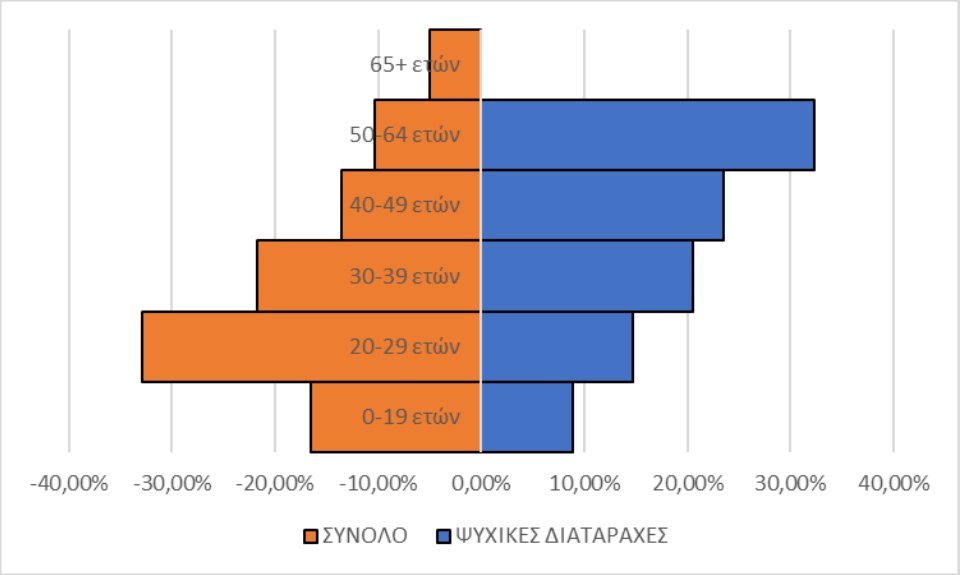

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Καταλόγων Ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου, 1837-1860

Η κατανομή των ασθενών στις ηλικιακές ομάδες, ακολουθεί διαφορετικό πρότυπο, από το επικρατούν ηλικιακό πρότυπο των ασθενειών, καθώς όπως ήδη υποδηλώνουν ο μέσος όρος και η διάμεσος ηλικία παρατηρείται μετατόπιση των ασθενών με ψυχικές διαταραχές σε υψηλότερες ηλικιακές ομάδες. Συγκεκριμένα, η μεγαλύτερη συγκέντρωση ασθενών με ψυχικές διαταραχές εμφανίζεται στην ηλικιακή ομάδα 50-64 ετών καθώς σε αυτή την ηλικιακή ομάδα συγκεντρώνεται το 32,35% των ασθενών με ψυχολογικές διαταραχές, ακολουθεί η ηλικιακή ομάδα 40-49 ετών με ποσοστό της τάξης του 23,53%, η ηλικιακή ομάδα 30-39 ετών με ποσοστό της τάξης του 20,59%, η ηλικιακή ομάδα 20-29 ετών με πσοστό ης τάξης του 14,71% και τέλος η ηλικιακή ομάδα 0-19 με ποσοστό της τάξης του 8,82%

Πίνακας 55. Ηλικιακό Πρότυπο Ασθενών με Ψυχικές Διαταραχές

Στατιστικοί Δείκτες	**Ηλικία**	**Συγκεντρώσεις Ασθενών**
Μέση ηλικία ασθενών	38 έτη	
Διάμεσος ηλικία ασθενών	40 έτη	50% ασθενών έως 40 ετών
Πρώτο τεταρτημόριο	30 έτη	25% ασθενών έως 30 ετών
Τρίτο Τεταρτημόριο	50 έτη	75% ασθενών έως 50 ετών
1	0-19 ετών	8,82% των ασθενών

Στατιστικοί Δείκτες	Ηλικία	Συγκεντρώσεις Ασθενών
2	20-29 ετών	14,71% των ασθενών
3	30-39 ετών	20,59% των ασθενών
4	40-49 ετών	23,53% των ασθενών
Μεγαλύτερη συγκέντρωση	50-64 ετών	32,5% των ασθενών
	65+ ετών	0

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Καταλόγων Ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου, 1837-1860

5.4.3 Το Ηλικιακό Πρότυπο των Σημαντικότερων Ασθενειών Πυρετοί

Το ηλικιακό πρότυπο των ασθενών με που εισέρχονται στο Νοσοκομείο Ναυπλίου με πυρετούς ακολουθεί ή καλύτερα διαμορφώνει τόσο το ηλικιακό πρότυπο των λοιμωδών νοσημάτων όσο και το ηλικιακό πρότυπο του συνόλου των ασθενών, καθώς αποτελούν τη βασικότερη και πολυπληθέστερη ασθένεια,. Συγκεκριμένα, η μέση ηλικία λοιπόν, των ασθενών με πυρετούς ανέρχεται στα 28,29 έτη, ενώ η διάμεσος ηλικία ανέρχεται στα 25 έτη, γεγονός που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το 50% των ασθενών με διαλείποντα πυρετό έχει ηλικία μέχρι 25 ετών.

Το 25% των παραπάνω ασθενών έχει ηλικία μέχρι 20 ετών (Πρώτο τεταρτημόριο ηλικιών Q1=20), ενώ το 75% των ασθενών έχει ηλικία μέχρι 35 ετών (Τρίτο τεταρτημόριο ηλικιών Q3=35), το 90% των ασθενών έχει ηλικία μέχρι 50 ετών (ένατο δεκατημόριο D9=50)

Διάγραμμα 22. Συγκριτική Κατανομή του συνόλου των ασθενών και των ασθενών με Πυρετούς κατά Ηλικιακή Ομάδα

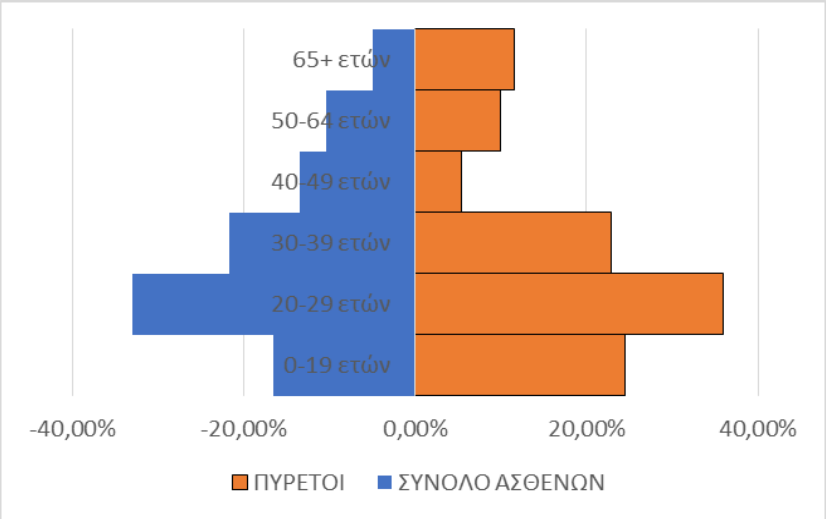

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Καταλόγων Ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου, 1837-1860

Από την επισκόπηση της κατανομής των πυρετών ανά ηλικιακή ομάδα, προκύπτει μεγάλη συγκέντρωση ασθενών στις νεότερες ηλικιακές ομάδας. Συγκεκριμένα, στην ηλικιακή ομάδα 20-29 ετών καταγράφεται το 35,88% των

ασθενών με πυρετό, ακολουθεί η ηλικιακή ομάδα 0-19 ετών με ποσοστό της τάξης του 24,43% και η ηλικιακή ομάδα 30-39 ετών με ποσοστό της τάξης του 22,90%. Οι υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες καταγράφουν σαφώς μικρότερα ποσοστά της τάξης του 5,34% για την ηλικιακή ομάδα 40-49 ετών και 9,92% για την ηλικιακή ομάδα 65 ετών και άνω.

Πίνακας 56. Ηλικιακό Πρότυπο Ασθενών με Πυρετούς

Στατιστικοί Δείκτες	Ηλικία	Συγκεντρώσεις Ασθενών
Μέση ηλικία ασθενών	28,89 έτη	
Διάμεσος ηλικία ασθενών	25 έτη	50% ασθενών έως 25 ετών
Πρώτο τεταρτημόριο	20 έτη	25% ασθενών έως 20 ετών
Τρίτο Τεταρτημόριο	35 έτη	75% ασθενών έως 35 ετών
Ενατο δεκατημόριο	50 έτη	90% ασθενών έως 50 ετών
2	0-19 ετών	24,43% των ασθενών
Μεγαλύτερη συγκέντρωση	20-29 ετών	35,88% των ασθενών
3	30-39 ετών	22,9% των ασθενών
5	40-49 ετών	5,34% των ασθενών
4	50-64 ετών	9,92 των ασθενών
6	65+ ετών	8,33% των ασθενών

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Καταλόγων Ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου, 1837-1860

Γαστρεντερίτις - Διάρροια – Δυσεντερία

Το ηλικιακό πρότυπο των λοιμωδών νοσημάτων της κατηγορίας αυτής εμφανίζει τιμές και συγκεντρώσεις σε μεγαλύτερες ηλικίες τόσο σε σχέση με τις αντίστοιχες τιμές του συνόλου των λοιμωδών νοσημάτων όσο και με το ηλικιακό πρότυπο του συνόλου των ασθενών.

Η μέση ηλικία λοιπόν, των ασθενών με γαστρεντερολογικά προβλήματα ανέρχεται στα 36,18 έτη, ενώ η διάμεσος ηλικία ανέρχεται στα 30 έτη, γεγονός που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το 50% των ασθενών με γαστρεντερίτιδα έχει ηλικία μέχρι 30 ετών.

Το 25% των παραπάνω ασθενών έχει ηλικία μέχρι 25 ετών (Πρώτο τεταρτημόριο ηλικιών Q1=25), ενώ το 75% των ασθενών έχει ηλικία μέχρι 45 ετών (Τρίτο τεταρτημόριο ηλικιών Q3=45), το 90% των ασθενών έχει ηλικία μέχρι 60 ετών (ένατο δεκατημόριο D9=50).

Πίνακας 57. Ηλικιακό Πρότυπο Ασθενών με Γαστρεντερολογικά Προβλήματα

Στατιστικοί Δείκτες	Ηλικία	Συγκεντρώσεις Ασθενών
Μέση ηλικία ασθενών	36,18 έτη	
Διάμεσος ηλικία ασθενών	30 έτη	50% ασθενών έως 30 ετών
Πρώτο τεταρτημόριο	25 έτη	25% ασθενών έως 25 ετών
Τρίτο Τεταρτημόριο	45 έτη	75% ασθενών έως 45 ετών
Ένατο δεκατημόριο	60 έτη	90% ασθενών έως 60 ετών
5	0-19 ετών	13,10% των ασθενών
Μεγαλύτερη συγκέντρωση	20-29 ετών	28,57% των ασθενών
2	30-39 ετών	21,43% των ασθενών
3	40-49 ετών	14,29% των ασθενών
4	50-64 ετών	14,29% των ασθενών
6	65+ ετών	8,33% των ασθενών

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Καταλόγων Ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου, 1837-1860

Από την επισκόπηση της κατανομής των γαστρεντερολογικών προβλημάτων ανά ηλικιακή ομάδα, παρατηρείται παρόμοια κατανομή με την αντίστοιχη κατανομή για το σύνολο των ασθενών. Συγκεκριμένα, στην ηλικιακή ομάδα 20-29 ετών καταγράφεται το 28,57% των ασθενών με γαστρεντερολογικά προβλήματα, ακολουθεί η ηλικιακή ομάδα 30-39 ετών με ποσοστό της τάξης του 21,43% και οι ηλικιακές ομάδες 40-49 και 50-54 ετών με ποσοστό της τάξης του 14,29%. Οι υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες καταγράφουν μικρότερα ποσοστά της τάξης του 13,10% για την ηλικιακή ομάδα 0-19 ετών και 8,33% για την ηλικιακή ομάδα 65 ετών και άνω.

Τα ευρήματα αυτά που αφορούν στο ηλικιακό πρότυπο των ασθενών του Νοσοκομείου Ναυπλίου με δυσεντερία, φαίνεται να έρχονται σε αντίθεση με τα αναφερόμενα από τον Οικονόμου ότι «κάποιες φορές η δυσεντερία εξελίσσεται σε επιδημία και πλήττει κυρίως τα παιδιά», πρέπει όμως να επισημανθεί ότι ο αριθμός των παιδιών που νοσηλεύθηκαν στο Νοσοκομείο είναι ιδιαίτερα χαμηλός μόλις το 9,5% περίπου του συνόλου των ασθενών, τη στιγμή που ο αριθμός των παιδιών ηλικίας μέχρι 15 ετών ανέρχεται στο 40% του συνολικού πληθυσμού του Ναυπλίου

Διάγραμμα 23. Συγκριτική Κατανομή του συνόλου των ασθενών και των ασθενών με Γαστρεντερολογικές Παθήσεις κατά Ηλικιακή Ομάδα

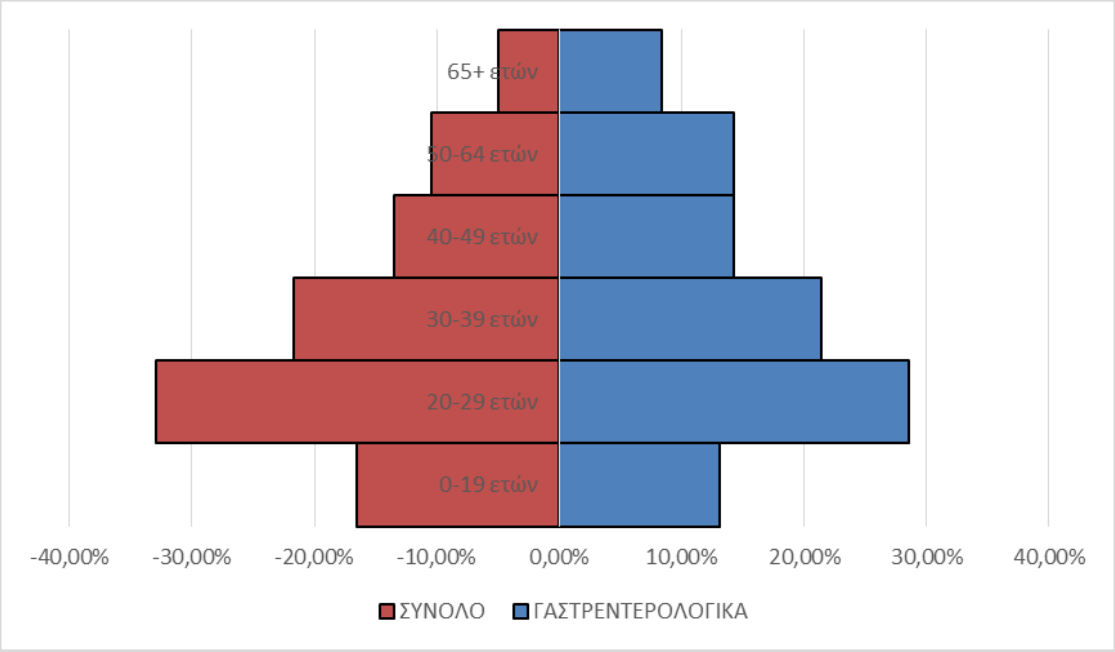

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Καταλόγων Ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου, 1837-1860

Η διαπίστωση μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ο παιδικός πληθυσμός συνήθως δεν νοσηλεύεται στο Νοσοκομείο και απαιτούνται περισσότερα ποσοτικά στοιχεία, προκειμένου να απορρίψουμε ή να αποδεχθούμε τον ισχυρισμό του Οικονόμου σχετικά με τις ηλικίες που πλήττουν τα γαστρεντερικά προβλήματα.

Πλευρίτις – Πνευμονίτις - Περιπνευμονία

Πλευρίτις

Το ηλικιακό πρότυπο των ασθενών με πλευρίτη φαίνεται να ακολουθεί το επικρατούν ηλικιακό πρότυπο του συνόλου των ασθενών. Από την επισκόπηση των ποσοτικών στοιχείων, προκύπτει ότι η μέση ηλικία, των ασθενών με πλευρίτη ανέρχεται στα 29,96 έτη, ενώ η διάμεσος ηλικία ανέρχεται στα 25 έτη, γεγονός που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το 50% των ασθενών με πλευρίτη έχει ηλικία μέχρι 25 ετών.

Το 25% των παραπάνω ασθενών έχει ηλικία μέχρι 23 ετών (Πρώτο τεταρτημόριο ηλικιών Q1=23), ενώ το 75% των ασθενών έχει ηλικία μέχρι 40 ετών (Τρίτο τεταρτημόριο ηλικιών Q3=37,5).

Πίνακας 58. Ηλικιακό Πρότυπο Ασθενών με Πλευρίτη

Στατιστικοί Δείκτες	Ηλικία	Συγκεντρώσεις Ασθενών
Μέση ηλικία ασθενών	29.96 έτη	
Διάμεσος ηλικία ασθενών	25 έτη	50% ασθενών μέχρι 25 ετών
Πρώτο τεταρτημόριο	23 έτη	25% ασθενών μέχρι 23 ετών
Τρίτο Τεταρτημόριο	40 έτη	75% ασθενών μέχρι 40 ετών
4	0-19 ετών	8,77% των ασθενών
Μεγαλύτερη συγκέντρωση	20-29 ετών	49,12% των ασθενών
3	30-39 ετών	15,79% των ασθενών
2	40-49 ετών	19,30% των ασθενών
5	50-64 ετών	5.26% των ασθενών
6	65+ ετών	1.75% των ασθενών

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Καταλόγων Ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου, 1837-1860

Η μεγαλύτερη συγκέντρωση ασθενών με πλευρίτη, με αξιοσημείωτα μεγάλη διαφορά από τις υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες, καταγράφεται στις ηλικίες 20-29 ετών με ποσοστό της τάξης του 49,12%, ακολουθεί η ηλικιακή ομάδα 40-49 ετών με ποσοστό της τάξης του 19,30%, η ηλικιακή ομάδα 30-39 ετών με ποσοστό της τάξης του 15.79%. Οι υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες καταγράφουν σαφώς λιγότερους ασθενείς με πλευρίτιδα, της τάξης του 8.77% για τις ηλικίες 0-19 ετών 5,26% για τις ηλικιακές ομάδες 50-64 ετών, ενώ τέλος η ηλικιακή ομάδα 65 ετών καταγράφει ποσοστό της τάξης του 1,75%.

Διάγραμμα 24. Συγκριτική Κατανομή του συνόλου των ασθενών και των ασθενών με Πλευρίτη κατά Ηλικιακή Ομάδα

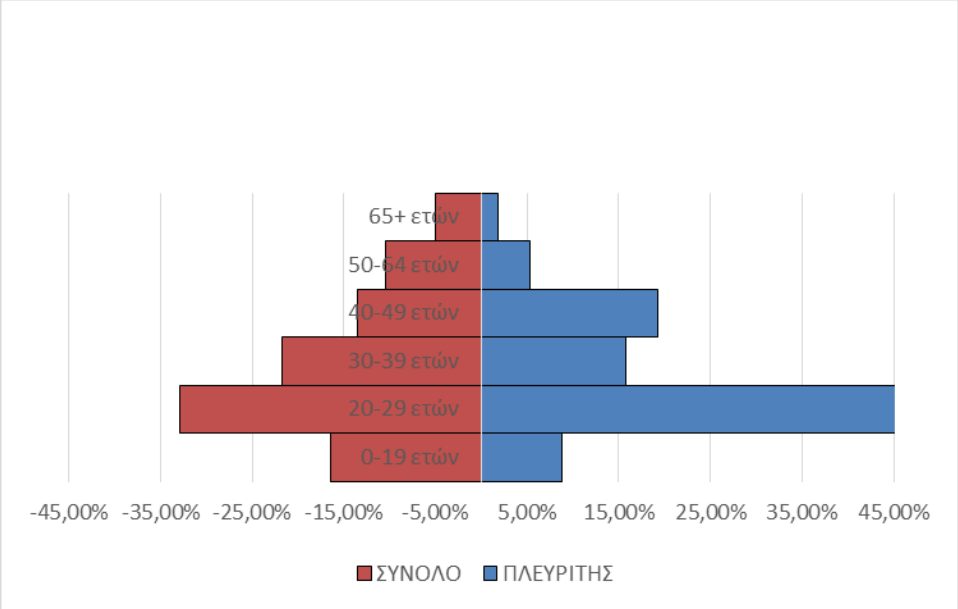

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Καταλόγων Ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου, 1837-1860

Η παραπάνω εικόνα υψηλής συγκέντρωσης των ασθενών με πλευρίτιδα στην ηλικία 20-29 ετών συνάδει απόλυτα με το γεγονός ότι εκείνη την περίοδο τα περιστατικά πλευρίτιδας σε νέα άτομα ήταν συχνότερα λόγω του υψηλού επιπολασμού της φυματίωσης.

Πνευμονίτις - Περιπνευμονία

Το ηλικιακό πρότυπο των ασθενών με περιπνευμονία διαφοροποιείται σημαντικά από το επικρατούν ηλικιακό πρότυπο τόσο ως προς τους βασικούς δείκτες όσο και ως προς τις συγκεντρώσεις στις επιμέρους ηλικιακές ομάδες.

Από την επισκόπηση των ποσοτικών δεδομένων προκύπτει ότι η μέση ηλικία, των ασθενών με πνευμονίτη-περιπνευμονία μετατοπίζεται σημαντικά προς τα άνω και ανέρχεται στα 41,98 έτη, ενώ η διάμεσος ηλικία ανέρχεται στα 40 έτη, γεγονός που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το 50% των ασθενών με πνευμονίτη - περιπνευμονία έχει ηλικία μέχρι 40 ετών.

Το 25% των παραπάνω ασθενών έχει ηλικία μέχρι 25 ετών (Πρώτο τεταρτημόριο ηλικιών Q1=25), ενώ το 75% των ασθενών έχει ηλικία μέχρι 53,75 ετών (Τρίτο τεταρτημόριο ηλικιών Q3=50), το 90% των ασθενών έχει ηλικία μέχρι 70 ετών (ένατο δεκατημόριο D9=70).

Πίνακας 59. Ηλικιακό Πρότυπο Ασθενών με Πνευμονίτη-Περιπνευμονία

Στατιστικοί Δείκτες	Ηλικία	Συγκεντρώσεις Ασθενών
Μέση ηλικία ασθενών	41,98 έτη	
Διάμεσος ηλικία ασθενών	40 έτη	50% ασθενών έως 40 ετών
Πρώτο τεταρτημόριο	25 έτη	25% ασθενών έως 25 ετών
Τρίτο Τεταρτημόριο	53,75 έτη	75% ασθενών έως 53,75 ετών
5	0-19 ετών	12,12%% των ασθενών
Μεγαλύτερη συγκέντρωση	20-29 ετών	19,70% των ασθενών
4	30-39 ετών	16,67% των ασθενών
1	40-49 ετών	19,70% των ασθενών
1	50-64 ετών	19,70% των ασθενών
6	65+ ετών	12,12% των ασθενών

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Καταλόγων Ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου, 1837-1860

Όσον αφορά στην κατανομή των ασθενών με πνευμονίτη-περιπνευμονία παρατηρούμε ότι σε αντίθεση με το επικρατούν πρότυπο, οι ασθενείς κατανέμονται σχεδόν ομοιόμορφα σε όλες τις ηλικιακές ομάδες και κυμαίνονται μεταξύ του 12% περίπου για τις ηλικίες 0-19 ετών και 65 ετών και άνω μέχρι το 19,7% για τις ομάδες ηλικιών 20-29 ετών, 40-49 ετών και 50-64ετών.

Διάγραμμα 25. Συγκριτική Κατανομή του συνόλου των ασθενών και των ασθενών με Πνευμονίτη-Περιπνευμονία κατά Ηλικιακή Ομάδα

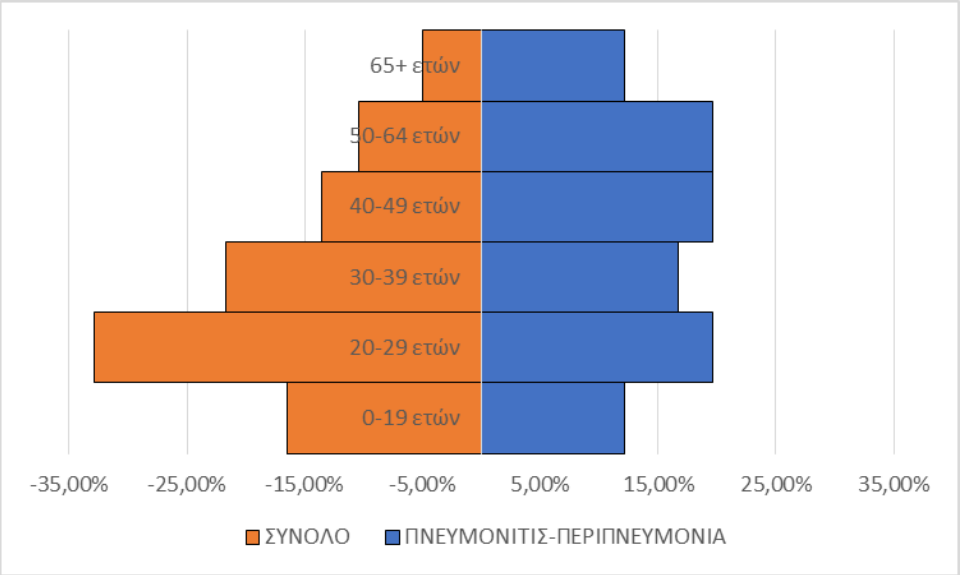

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Καταλόγων Ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου, 1837-1860

Αφροδισιακά Πάθη

Η επόμενη ασθένεια είναι τα αφροδισιακά πάθη, ασθένεια η οποία αναφέρεται και ως γαλλικό πάθος και αφροδισιακή λώβη. Οι ασθενείς που νοσηλεύθηκαν με αφροδισιακό πάθος ανέρχονται σε 26 αποτελώντας το 4,02% του συνόλου των νοσηλευθέντων. Από αυτούς οι 16 ήταν άνδρες και 10 γυναίκες αποτελώντας όμως για τις γυναίκες τη δεύτερη αιτία εισαγωγής στο νοσοκομείο καθώς τα αφροδισιακά πάθη αποτελούν το 12,35% του συνόλου των γυναικών που εισέρχονται στο Νοσοκομείο Ναυπλίου

Η μέση ηλικία, των ασθενών με αφροδισιακά πάθη ανέρχεται στα 26,79 έτη, ενώ η διάμεσος ηλικία ανέρχεται στα 24 έτη, γεγονός που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το 50% των ασθενών με αφροδισιακά πάθη έχει ηλικία μέχρι 24 ετών.

Το 25% των παραπάνω ασθενών έχει ηλικία μέχρι 20 ετών (Πρώτο τεταρτημόριο ηλικιών Q1=20), ενώ το 75% των ασθενών έχει ηλικία μέχρι 31 ετών (Τρίτο τεταρτημόριο ηλικιών Q3=31).

Πίνακας 60. Ηλικιακό Πρότυπο Ασθενών με Αφροδισιακά Πάθη

Στατιστικοί Δείκτες	Ηλικία	Συγκεντρώσεις Ασθενών
Μέση ηλικία ασθενών	26,79 έτη	
Διάμεσος ηλικία ασθενών	24 έτη	50% ασθενών έως 24 ετών
Πρώτο τεταρτημόριο	20 έτη	25% ασθενών έως 20 ετών
Τρίτο Τεταρτημόριο	31 έτη	75% ασθενών έως 31 ετών
2	0-19 ετών	20,93%% των ασθενών
Μεγαλύτερη συγκέντρωση	20-29 ετών	46,51% των ασθενών
3	30-39 ετών	16,28% των ασθενών
4	40-49 ετών	11,63% των ασθενών
5	50-64 ετών	4,65% των ασθενών
	65+ ετών	0

Από την επισκόπηση της κατανομής των ασθενών με αφροδισιακά πάθη ανά ηλικιακή ομάδα, παρατηρείται μεγάλη συγκέντρωση ασθενών, στην ηλικιακή ομάδα 20-29 ετών καθώς σε αυτή την ηλικιακή ομάδα καταγράφεται το 46,51% των ασθενών με αφροδισιακά πάθη, ακολουθεί η ηλικιακή ομάδα 10-19 ετών με ποσοστό της τάξης του 20,93% και η ηλικιακή ομάδα 30-39 με ποσοστό της τάξης του 16,28%. Οι υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες καταγράφουν μικρότερα ποσοστά της τάξης του 11,63% για την ηλικιακή ομάδα 40-49 ετών και 4,65% για την ηλικιακή ομάδα 50-64 ετών ενώ για την ηλικιακή ομάδα 65 ετών και άνω δεν καταγράφονται ασθενείς με αφροδισιακά πάθη.

Διάγραμμα 26. Συγκριτική Κατανομή του συνόλου των ασθενών και των ασθενών με Αφροδισιακά Πάθη κατά Ηλικιακή Ομάδα

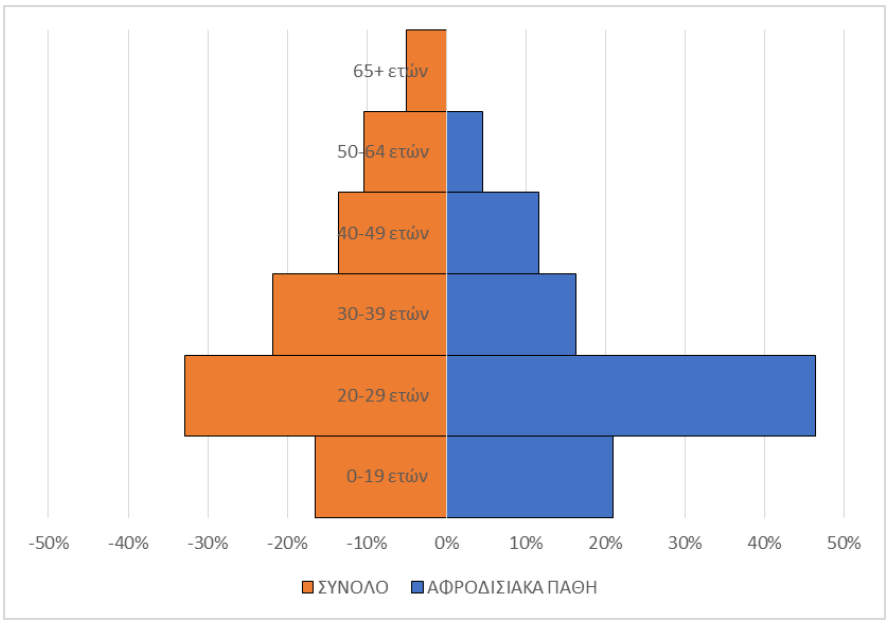

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Καταλόγων Ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου, 1837-1860

Ψυχικές Διαταραχές

Η επόμενη ασθένεια αφορά σε ψυχικές διαταραχές με σημαντικότερη εκείνη που καταγράφεται ως παραφροσύνη και αποτελούν συνολικά το 3,25% των ασθενειών συνολικά ενώ η παραφροσύνη αποτελεί το 2,32% των ασθενειών και συγκεκριμένα 15 ασθενείς εκ των οποίων οι 11 ήταν άνδρες και οι 81 γυναίκες. Οι παραπάνω αριθμοί οδηγούν στα αντίστοιχα ποσοστά της τάξης του 87,46% που αφορά σε άνδρες και 12,54% που αφορά σε γυναίκες.

5.4.4 Πρότυπο Νοσηρότητας ανά Ηλικιακή Ομάδα

Οι Ηλικιακές Ομάδες

Στη συνέχεια θα διερευνήσουμε το πρότυπο νοσηρότητας ανά ευρύτερη ηλικιακή ομάδα. Από την επισκόπηση των διαθέσιμων ποσοτικών στοιχείων, προκύπτει ότι σχεδόν σε όλες τις ηλικιακές ομάδες, τη βασική αιτία εισόδου στο Νοσοκομείο Ναυπλίου, αποτελούσαν τα λοιμώδη και παρασιτικά νοσήματα, ακολουθούμενα από τις παθήσεις του αναπνευστικού συστήματος.

Οι βασικότερες κατηγορίες ασθενειών και ασθενειών ανά ηλικιακές ομάδες είναι ως εξής:

Ηλικιακή ομάδα 0-19 ετών (παιδιά)

Από τους ασθενείς της ηλικιακής ομάδας 0-19 ετών, περίπου οι μισοί (49,25%) πάσχουν από λοιμώδη και παρασιτικά νοσήματα, ακολουθώντας το πρότυπο νοσηρότητας του γενικού πληθυσμού.

Δεύτερη αιτία εισόδου στο Νοσοκομείο αποτελούν οι παθήσεις του αναπνευστικού με ποσοστό της τάξης του 14,18% του συνόλου των παιδιών και ακολουθούν οι παθήσεις του δέρματος και του υποδόριου ιστού με ποσοστό της τάξης του 11,94%.

Όσον αφορά στις ασθένειες, η συχνότερη αιτία εισόδου στο Νοσοκομείο του Ναυπλίου είναι οι διαλείποντες πυρετοί καθώς αντιστοιχούν στο 18,03% του συνόλου των παιδιών ασθενών, εάν δε προστεθούν και οι γαστρικοί και τυφοειδείς πυρετοί το ποσοστό αυτό ανέρχεται στο 24,59% του συνόλου των απιδιών ασθενών.

Ακολουθούν η γαστρεντερίτιδα με ποσοστό της τάξης του 9,84%, ο πλευρίτις με ποσοστό της τάξης του 4,92%, η περιπνευμονία με ποσοστό 3,28%, η κασίδα με ποσοστό 3,28%, η ηπατίτιδα με ποσοστό 3,28%, ο ασκήτις με ποσοστό επίσης 3,28%.

Ηλικιακή ομάδα 20-29 ετών

Στη ηλικιακή ομάδα 20-29 ετών βασικότερη αιτία εισαγωγής στο Νοσοκομείο Ναυπλίου αποτελούν επίσης τα λοιμώδη και παρασιτικά νοσήματα, καθώς αποτελούν το 41,96% του συνόλου των ασθενών της ομάδας αυτής. Ακολουθούν οι παθήσεις του αναπνευστικού συστήματος με ποσοστό της τάξης του 24,31% και οι παθήσεις του δέρματος και του υποδόριου ιστού με το ίδιο ποσοστό της τάξης του 10,2%.

Όσον αφορά στις ασθένειες, η συχνότερη αιτία εισόδου στο Νοσοκομείο του Ναυπλίου είναι οι διαλείποντες πυρετοί καθώς αντιστοιχούν στο 14,15% του συνόλου των ασθενών ηλικίας 20-29 ετών, ενώ δεύτερη αιτία εισόδου αποτελεί ο πλευρίτις με ποσοστό της τάξης του 11,32% και τρίτη αιτία η γαστρεντερίτιδα με ποσοστό της τάξης του 8,02% του συνόλου των ασθενών ηλικίας 20-29 ετών

Ακολουθούν με το ίδιο ποσοστό της τάξης του 4,72% του συνόλου των ασθενών ηλικίας 20-29 ετών η τα αφροδισιακά πάθη, η αιμόπτυση, και οι χρονικές πληγές, ενώ σημαντικός είναι και ο αριθμός με περιπνευμονία, καθώς περιλαμβάνει το 4,25% του συνόλου των ασθενών ηλικίας 20-29 ετών.

Ηλικιακή ομάδα 30-39 ετών

Στη ηλικιακή ομάδα 30-39 ετών βασικότερη αιτία εισαγωγής στο Νοσοκομείο Ναυπλίου αποτελούν επίσης τα λοιμώδη και παρασιτικά νοσήματα, καθώς αποτελούν το 48,68% του συνόλου των ασθενών της ομάδας αυτής. Ακολουθούν οι παθήσεις του αναπνευστικού συστήματος με ποσοστό της τάξης του 17,76% και οι παθήσεις του δέρματος και του υποδόριου ιστού με το ίδιο ποσοστό της τάξης του 7,89%.

Όσον αφορά στις ασθένειες, η συχνότερη αιτία εισόδου στο Νοσοκομείο του Ναυπλίου είναι οι διαλείποντες πυρετοί καθώς αντιστοιχούν στο 15% του συνόλου των ασθενών ηλικίας 20-29 ετών, ενώ δεύτερη αιτία εισόδου αποτελεί η γαστρεντερίτιδα με ποσοστό της τάξης του 10% και τρίτη αιτία περιπνευμονία και οι χρονικές πληγές με ποσοστό της τάξης του 7,14% του συνόλου των ασθενών ηλικίας 30-39 ετών

Ακολουθούν με το ίδιο ποσοστό της τάξης του 6,43% του συνόλου των ασθενών ηλικίας 30-39 ετών η φθίση και ο πλευρίτις, ενώ σημαντικός είναι και ο αριθμός των ασθενών με αφροδισιακά πάθη, καθώς αντιστοιχεί στο 5% του συνόλου των ασθενών ηλικίας 30-39 ετών και η ηπατίτιδα με ποσοστό της τάξης του 4,29%, όσο ακριβώς και το ποσοστό των ασθενών με παραφροσύνη.

Ηλικιακή ομάδα 40-49 ετών

Στη ηλικιακή ομάδα 40-49 ετών βασικότερη αιτία εισαγωγής στο Νοσοκομείο Ναυπλίου αποτελούν οι παθήσεις του αναπνευστικού συστήματος με ποσοστό της

τάξης του 29,09 % του συνόλου των ασθενών της ηλικιακής ομάδας αυτής. Ακολουθούν τα λοιμώδη και παρασιτικά νοσήματα, καθώς αποτελούν το 25,45% του συνόλου των ασθενών της ηλικιακής ομάδας 40-49 ετών και οι παθήσεις του δέρματος και του υποδόριου ιστού με ποσοστό της τάξης του 9,09%.

Στην ηλικιακή ομάδα αυτή καταγράφονται αξιοσημείωτες συγκεντρώσεις τόσο στις παθήσεις του κυκλοφορικού με ποσοστό της τάξης του 8,18% όσο και στις ψυχικές διαταραχές με ποσοστό της τάξης του 7,27%.

Όσον αφορά τις ασθένειες, η συχνότερη αιτία εισόδου στο Νοσοκομείο του Ναυπλίου είναι ο πλευρίτις καθώς οι ασθενείς με πλευρίτη αντιστοιχούν στο 11,49%, ενώ δεύτερη αιτία εισόδου αποτελούν η περιπνευμονία η γαστρεντερίτιδα με το ίδιο ποσοστό της τάξης του 8,05% του συνόλου των ασθενών ηλικίας 40-49 ετών

Ακολουθούν με το ίδιο ποσοστό της τάξης του 5,75% του συνόλου των ασθενών ηλικίας 40-49 ετών η τα αφροδισιακά πάθη και τα έλκη, ενώ οι διαλείποντες πυρετοί ανέρχονται σε ποσοστό της τάξης του 4,60% του συνόλου των ασθενών ηλικίας 40-49 ετών όσο ακριβώς και το ποσοστό των ασθενών με αιμόπτυση και παραφροσύνη.

Ηλικιακή ομάδα 50-64 ετών

Στη ηλικιακή ομάδα 50-64 ετών επανέρχεται το βασικό πρότυπο νοσηρότητας με ομαλότερη όμως κατανομή μεταξύ των κατηγοριών των ασθενειών, καθώς βασικότερη αιτία εισαγωγής στο Νοσοκομείο Ναυπλίου αποτελούν πάλι τα λοιμώδη και παρασιτικά νοσήματα, με ποσοστό όμως της τάξης του 27,27% του συνόλου των ασθενών της ομάδας αυτής. Ακολουθούν οι παθήσεις του αναπνευστικού συστήματος με ποσοστό της τάξης του 19,09%, οι ψυχικές διαταραχές με ποσοστό της τάξης του 10%, οι παθήσεις του δέρματος και του υποδόριου ιστού με το ίδιο ποσοστό της τάξης του 9,09% και οι παθήσεις του κυκλοφορικού με ποσοστό της τάξης του 7,27%

Όσον αφορά τις ασθένειες, η συχνότερη αιτία εισόδου στο Νοσοκομείο του Ναυπλίου είναι ο διαλείπων πυρετός και η περιπνευμονία με το ίδιο ποσοστό της τάξης του 13,43% του συνόλου των ασθενών της ηλικιακής ομάδας 50-64 ετών, ενώ τρίτη αιτία εισόδου αποτελεί η γαστρεντερίτιδα με ποσοστό της τάξης του 10,45% του συνόλου των ασθενών ηλικίας 50-64 ετών

Ακολουθούν οι χρονικές πληγές με ποσοστό της τάξης του 7,46% του συνόλου των ασθενών ηλικίας 50-64 ετών και η αποπληξία με ποσοστό της τάξης του 4,48% το οποίο ανέρχεται στο 5,97% συνόλου των ασθενών ηλικίας 50-64 ετών εάν συνυπολογίσουμε και τους ασθενείς με αιμοπληξία.

Ηλικιακή ομάδα 65 ετών και άνω

Στη ηλικιακή ομάδα 65 ετών και άνω παρατηρούμε εντελώς διαφοροποιημένο πρότυπο νοσηρότητας, καθώς βασικότερη αιτία εισαγωγής στο Νοσοκομείο Ναυπλίου για την ηλικιακή ομάδα αυτή, αποτελούν οι παθήσεις του αναπνευστικού συστήματος, καθώς αποτελούν το 30,43% του συνόλου των ασθενών της ομάδας αυτής. Ακολουθούν τα γηρατειά με ποσοστό της τάξης του 26,09%, τα λοιμώδη και παρασιτικά νοσήματα με ποσοστό της τάξης του 19,57% , και οι παθήσεις του κυκλοφορικού συστήματος με ποσοστό της τάξης του 10,87% του συνόλου των ασθενών της ομάδας αυτής.

Όσον αφορά τις ασθένειες, η συχνότερη αιτία εισόδου στο Νοσοκομείο του Ναυπλίου είναι τα γηρατειά με ποσοστό της τάξης του 18,75% του συνόλου των ασθενών ηλικίας 65 ετών και άνω, ακολουθεί η περιπνευμονία με ποσοστό της τάξης του 12,5% και η διάρροια με ποσοστό της τάξης του 9,38% του συνόλου των ασθενών της ηλικιακής ομάδας 65 ετών και άνω.

Στη συνέχεια ακολουθούν με το ίδιο ποσοστό της τάξης του 6,25% του συνολικού αριθμού των ασθενών ηλικίας 65 ετών και άνω η αποπληξία, το άσθμα και η δυσεντερία.

Από την προηγούμενη ανάλυση προκύπτουν τα παρακάτω:

1. Οι σημαντικότερες κατηγορίες ασθενειών είναι τα λοιμώδη και παρασιτικά νοσήματα, οι παθήσεις του αναπνευστικού και οι παθήσεις του δέρματος και του υποδόριου ιστού. Για την ηλικία 65 ετών και άνω σημαντικές αιτίες εισόδου στο Νοσοκομείου του Ναυπλίου αποτελούν τα γηρατειά ως ασθένεια και οι παθήσεις του κυκλοφορικού συστήματος.
2. Η πολυπληθέστερη ασθένεια σχεδόν σε όλες τις ηλικιακές ομάδες είναι οι διαλείποντες πυρετοί. Εξαίρεση αποτελεί η ηλικιακή ομάδα 40-49 ετών όπου σημαντικότερη ασθένεια αποτελεί ο πλευρίτης και η ηλικία 65 ετών και άνω όπου πολυπληθέστερη ασθένεια είναι τα «γηρατειά και εν συνεχεία η περιπνευμονία.
3. Οι σημαντικότερες ασθένειες μετά τους διαλείποντες πυρετούς είναι οι γαστρεντερίτιδες, ο πλευρίτης και η περιπνευμονία
4. Στην ηλικία 15-19 ετών δεύτερη πολυπληθέστερη ασθένεια είναι τα αφροδισιακά πάθη.

5.5 Η Εποχικότητα των Ασθενειών

5.5.1 Το Εποχικό Πρότυπο των Εισερχόμενων Ασθενών

Στη ενότητα αυτή θα παρακολουθήσουμε σε πρώτη φάση την κατανομή των ασθενών που εισέρχονται στο Νοσοκομείο σε σχέση με τις βασικότερες κατηγορίες ασθενειών και εν συνεχεία σε σχέση με τις επικρατέστερες ασθένειες.

Στη συνέχεια θα προσπαθήσουμε να αποτυπώσουμε το εποχικό πρότυπο των βασικότερων ασθενειών, το οποίο θα συμπεριληφθεί στο πρότυπο νοσηρότητας του Νοσοκομείου Ναυπλίου κατά την εξεταζόμενη περίοδο,

Η πλειονότητα των ασθενών ήτοι 229 ασθενείς που αντιστοιχούν σε ποσοστό της τάξης 27,52% εισέρχεται στο Νοσοκομείο Ναυπλίου το Καλοκαίρι. Το Φθινόπωρο εισέρχονται 225 ασθενείς που αντιστοιχούν σε ποσοστό της τάξης του 27,04%. Το Χειμώνα οι ασθενείς που επισκέπτονται το Νοσοκομείο Ναυπλίου κατά τη μελετώμενη περίοδο ανέρχονται στους 198, ήτοι το 23,79%, ενώ την Άνοιξη νοσεί και νοσηλεύεται σε Νοσοκομείο το “χαμηλότερο" ποσοστό της τάξης του 21,63% ή 180 ασθενείς. Επικρατούσες κατηγορίες ασθενειών για όλες τις εποχές είναι, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, τα Λοιμώδη και Παρασιτικά Νοσήματα και οι Παθήσεις του Αναπνευστικού. Όσο ζεσταίνει ο καιρός αυξάνονται τα λοιμώδη και μειώνονται τα αναπνευστικά ενώ όσο κρυώνει ο καιρός η τάση αυτή αντιστρέφεται.

Το Καλοκαίρι η πλειονότητα των ασθενών που εισέρχεται στο Νοσοκομείο (44,54%) νοσεί από Λοιμώδη και Παρασιτικά Νοσήματα και ακολουθούν αυτοί που νοσούν από Παθήσεις του Αναπνευστικού (19,21%) και οι ασθενείς με Παθήσεις του Δέρματος και του Υποδόριου Ιστού (7,42%)

Όσον αφορά στις επικρατέστερες ασθένειες, το μεγαλύτερο ποσοστό των ασθενών της τάξης του 17,03% πάσχει από διαλείποντες πυρετούς, στους οποίους εάν προσθέσουμε τους γαστρικούς και τυφοειδείς πυρετούς το ποσοστό ανέρχεται στο 19,65%. Ακολουθούν οι ασθενείς με γαστρεντερίτιδα παρουσιάζοντας ποσοστό της τάξης του 8,73%, και οι ασθενείς που νοσηλεύονται με Πλευρίτη με ποσοστό της τάξης του 7,42%. Στη συνέχεια υψηλό ποσοστό εμφανίζουν οι ασθενείς οι οποίοι πάσχουν από περιπνευμονία με ποσοστό της τάξης του 7,86% και ακολουθούν τα αφροδισιακά πάθη με ποσοστό της τάξης του 5,24%

Η ίδια εικόνα ισχύει και για **το Φθινόπωρο** όπου η πλειονότητα των ασθενών, το 47,11%, νοσεί από Λοιμώδη στο ίδιο περίπου ποσοστό με το καλοκαίρι ενώ

ακολουθούν οι Αναπνευστικές παθήσεις οι οποίες όμως παρουσιάζουν σημαντική πτώση με ποσοστό της τάξης του 16%.

Αυτό ερμηνεύεται από την αναλυτική προσέγγιση των επικρατέστερων ασθενειών. Συγκεκριμένα, το 16,89% των ασθενών πάσχει από διαλείποντα πυρετό, ενώ μεγάλη αύξηση παρουσιάζει το ποσοστό των ασθενών οι οποίοι πάσχουν από γαστρεντερίτιδα καθώς από το 8,73% του καλοκαιριού φθάνουν στο 10,22% του συνόλου των ασθενών κατά το Φθινόπωρο.

Αντίστροφη τάση παρατηρείται στις επικρατέστερες ασθένειες των Αναπνευστικών, καθώς ο πλευρίτις από το 7,42% του καλοκαιριού μειώνεται σημαντικά αποτελώντας το 5,33% του συνόλου των ασθενών το Φθινόπωρο, ενώ ο πνευμονίτις/περιπνευμονία από το 7,86% του καλοκαιριού μειώνεται στο 4,44% του συνόλου των ασθενών κατά το Φθινόπωρο.

Τα αφροδισιακά νοσήματα παρουσιάζουν σταθερότητα καθώς αποτελούν το 5,33% του συνόλου των ασθενών που νοσηλεύονται κατά τους Φθινοπωρινούς μήνες.

Το Χειμώνα οι ασθενείς που νοσούν από Λοιμώδη μειώνονται και από ποσοστά της τάξης του 45% περίπου για το καλοκαίρι και το Φθινόπωρο καταλήγει σε ποσοστό της τάξης του 28,28% ενώ παράλληλα ανέρχεται το ποσοστό εκείνων που πάσχουν από παθήσεις του Αναπνευστικού με αποτέλεσμα το ποσοστό τους να ανέρχεται στο 25,25% του συνόλου των ασθενών. Αν σε αυτούς τους ασθενείς προστεθούν και αυτοί οι οποίοι πάσχουν από φθίση το ποσοστό των ασθενών με αναπνευστικά προβλήματα κατά τους χειμερινούς μήνες ανέρχεται στο 29,29% υπερισχύοντας κατά τέσσερις ποσοστιαίες μονάδες των ασθενών που εισέρχονται με λοιμώδη και παρασιτικά.

Η πολυπληθέστερη ασθένεια είναι η περιπνευμονία, καθώς από αυτή νοσεί το 11,62% των ασθενών που εισέρχονται στο Νοσοκομείο του Ναυπλίου κατά τους Χειμερινούς μήνες και ακολουθούν ο πλευρίτης με ποσοστό της τάξης του 8,6% και οι διαλείποντες πυρετοί με ποσοστό της τάξης του 8,08%. Τους χειμωνιάτικους μήνες αύξηση παρουσιάζουν, όπως ειπώθηκε και ανωτέρω, οι ασθενείς οι οποίοι εισέρχονται στο Νοσοκομείο με φθίση, καθώς αποτελούν το 4% του συνόλου των ασθενών, ενώ τα αφροδισιακά πάθη εμφανίζουν παρόμοιο με τις άλλες εποχές ποσοστό αποτελώντας το 5% του συνόλου των ασθενών κατά την περίοδο του Χειμώνα.

Τέλος, **την Άνοιξη,** ο αριθμός των ασθενών που νοσηλεύονται με Λοιμώδη και Παρασιτικά Νοσήματα κυμαίνεται περίπου στα ίδια επίπεδα με εκείνα του Χειμώνα παρουσιάζοντας ποσοστό της τάξης του 28,3% του συνόλου των ασθενών. Το ίδιο

ισχύει και με τους ασθενείς με Παθήσεις του Αναπνευστικού οι οποίοι αποτελούν το 25,56% του συνόλου των ασθενών του Νοσοκομείου Ναυπλίου.

Όσον αφορά στις ασθένειες μεγαλύτερη συχνότητα εμφανίζει η πνευμονίτιδα-περιπνευμονία με ποσοστό της τάξης του 8,89%, ακολουθούν οι γαστρεντερίτιδες με ποσοστό της τάξης του 7,78% του συνόλου των ασθενών κατά την Άνοιξη και ακολουθούν με ποσοστό της τάξης του 6,67% και οι διαλείποντες πυρετοί. Τέλος ο πλευρίτης εμφανίζει ποσοστό της τάξης του 6,11% ενώ από αφροδίσια νοσήματα νοσεί το 5% του συνόλου των ασθενών κατά την Άνοιξη.

Από την ανάλυση που προηγήθηκε προκύπτει ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των νοσηλευθέντων ασθενών πάσχει από διαλείποντες πυρετούς και γαστρεντερολογικά προβλήματα, ενώ ακολουθούν ο πλευρίτης και ο πνευμονίτις για όλες τις εποχές του έτους, με εξαίρεση τον χειμώνα όπου το μεγαλύτερο ποσοστό εμφανίζει η περιπνευμονία με τις υπόλοιπες ασθένειες να ακολουθούν με παραπλήσια ποσοστά.

Οι υπόλοιπες ασθένειες δεν παρουσιάζουν ιδιαίτερες διακυμάνσεις όσον αφορά στα ποσοστά τους σε σχέση με το συνολικό αριθμό των νοσηλευθέντων στις διαφορετικές εποχές, με εξαίρεση τη φθίση που παρουσιάζει αυξημένο ποσοστό κατά τους χειμερινούς μήνες.

Τα παραπάνω επιβεβαιώνονται τόσο από τον Clon Stefanos (1884, σελ.491-492) ο οποίος αναφέρεται στην εμμονή των πυρετών και των γαστρεντερολογικών παθήσεων το Καλοκαίρι και το Φθινόπωρο , όσο και από τον Zallony (1809) όταν στο Voyage a Tine, καταγράφει ως κύρια ασθένεια στην Τήνο, το Καλοκαίρι και το Φθινόπωρο τους διαλείποντες πυρετούς.

5.5.2 Το Εποχικό Πρότυπο των Κατηγοριών Ασθενειών και των σημαντικότερων Ασθενειών

Στη συνέχεια επιχειρείται, μέσα από την επεξεργασία των δεδομένων, η αποτύπωση του προτύπου εποχικότητας που ακολουθούν οι βασικές κατηγορίες ασθενειών, καθώς και κάθε μια από τις επικρατέστερες ασθένειες της εξεταζόμενης περιόδου.

Τα **λοιμώδη και παρασιτικά νοσήματα** εμφανίζουν έντονη εποχικότητα, καθώς το 66% περίπου των νοσούντων από λοιμώδη και παρασιτικά νοσήματα συγκεντρώνεται κατά τους καλοκαιρινούς και φθινοπωρινούς μήνες. Από την επισκόπηση των στοιχείων προκύπτει ότι το 33,65% των ασθενών με λοιμώδη και παρασιτικά νοσήματα νοσεί το Φθινόπωρο και ακολουθεί το Καλοκαίρι με ποσοστό

της τάξης του 32,38%. Τον Χειμώνα καταγράφεται το 17,78% ενώ την Άνοιξη το ποσοστό αυτών των ασθενών μειώνεται στο 16,19%.

Διάγραμμα 27. Εποχική Διακύμανση των Εισαγωγών των Ασθενών με Λοιμώδη και Παρασιτικά Νοσήματα

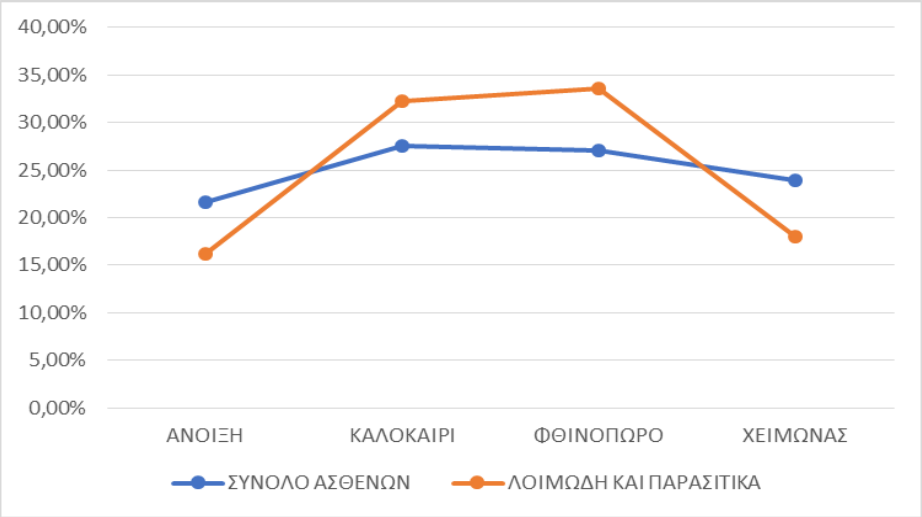

Οι **παθήσεις του αναπνευστικού συστήματος** εμφανίζουν και αυτές εποχική διακύμανση η οποία διαφοροποιείται όμως σε σχέση με τα λοιμώδη και παρασιτικά νοσήματα.

Συγκεκριμένα οι παθήσεις του αναπνευστικού συστήματος εμφανίζονται σε όλες τις εποχές του χρόνου με παρόμοια ποσοστά εκτός του Φθινοπώρου όπου παρουσιάζουν τα μικρότερα ποσοστά. Συγκεκριμένα, οι ασθενείς με παθήσεις αναπνευστικού ισοκατανέμονται μεταξύ Χειμώνα, Άνοιξης και Καλοκαιριού με ποσοστά της τάξης από 25% έως 28% περίπου, ενώ κατά το Φθινόπωρο το ποσοστό πέφτει στο 20,45%.

Διάγραμμα 28. Εποχική Διακύμανση των Εισαγωγών των Ασθενών με Παθήσεις του Αναπνευστικού

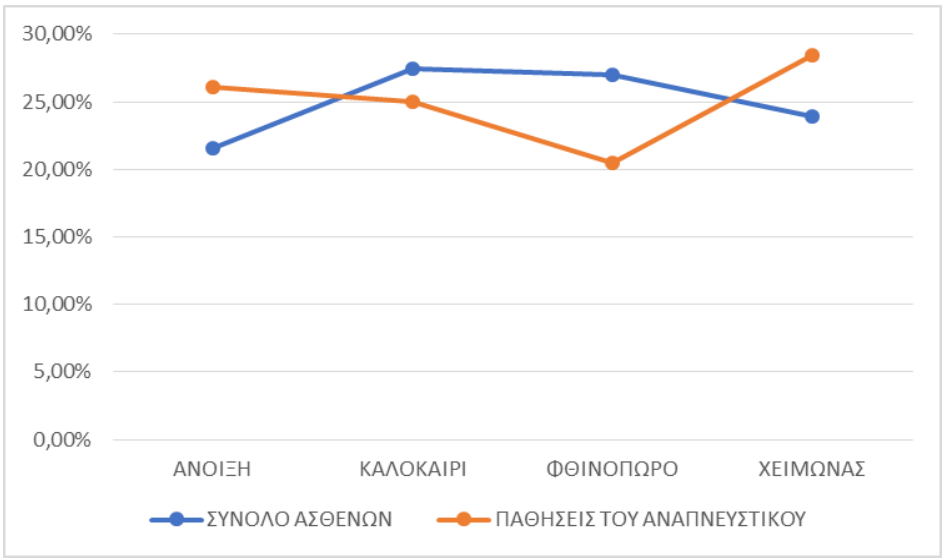

Οι **παθήσεις του Δέρματος και του Υποδόριου Ιστού**, παρουσιάζουν ισοκατανομή των ασθενών, με εξαίρεση το χειμώνα όπου παρατηρείται η μέγιστη τιμή της τάξης του 31,58% των εισερχομένων ασθενών του Νοσοκομείου Ναυπλίου, με ποσοστά κυμαίνονται μεταξύ του 22,37% την Άνοιξη και του 23,68% τους Φθινοπωρινούς μήνες.

Διάγραμμα 29. Εποχική Διακύμανση των Εισαγωγών των Ασθενών με Παθήσεις του Δέρματος και του υποδόριου ιστού

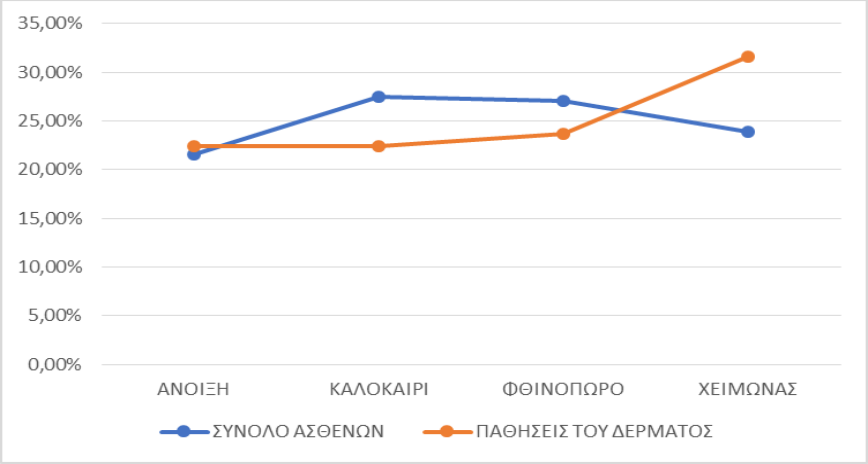

Έντονη εποχική διακύμανση παρουσιάζουν οι ασθενείς οι οποίοι εισέρχονται στο Νοσοκομείο Ναυπλίου με **ψυχικές διαταραχές**. Οι ασθένειες αυτές παρουσιάζουν μεγάλη έξαρση κατά την Άνοιξη, καθώς σε αυτή την εποχή συγκεντρώνεται το 40% των ασθενών με ψυχικές διαταραχές και ακολουθεί ο Χειμώνας με ποσοστό της τάξης του 30%, ενώ το καλοκαίρι το ποσοστό αυτό μειώνεται στο 16,7%.

Διάγραμμα 30. Εποχική Διακύμανση των Εισαγωγών των Ασθενών με Ψυχικές Διαταραχές

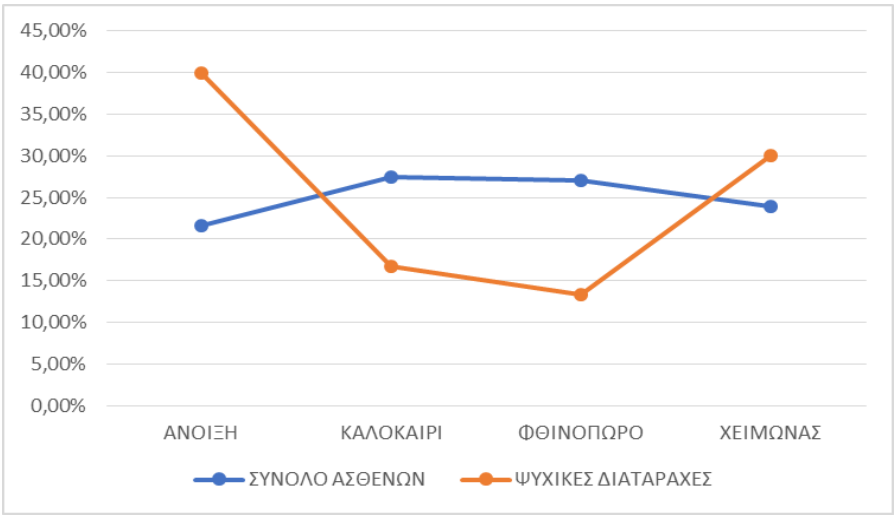

Αξιοσημείωτο είναι να αναφερθεί η σχέση εποχής και καταγραφής ψυχικών διαταραχών στις γυναίκες. Η εποχή που νοσηλεύεται το μέγιστο ποσοστό γυναικών λόγω ψυχικών διαταραχών εξακολουθεί να είναι η Άνοιξη με ποσοστό της τάξης του 35,71%, όμως εξίσου υψηλά ποσοστά εμφανίζονται κατά το Φθινόπωρο και τον Χειμώνα , της τάξης του 28,57% , και μόνο κατά τους καλοκαιρινούς μήνες το ποσοστό αυτό μειώνεται στα πολύ χαμηλά επίπεδα του 7,14%.

Στη συνέχεια θα διερευνήσουμε τις εποχικές διακυμάνσεις των επικρατέστερων ασθενειών, όπως αυτές καταγράφονται από τους καταλόγους των εισερχόμενων ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου κατά την εξεταζόμενη περίοδο.

Οι **διαλείποντες πυρετοί** εμφανίζουν τη μέγιστη τιμή τους το Καλοκαίρι και εν συνεχεία μειώνονται συνεχώς το Φθινόπωρο και τον Χειμώνα για να καταλήξουν στην μικρότερη τιμή τους την Άνοιξη.

Συγκεκριμένα, από το σύνολο των ασθενών με διαλείποντες πυρετούς, το μεγαλύτερο ποσοστό της τάξης του 37,14% καταγράφεται το καλοκαίρι και εν συνεχεία το 36,19% καταγράφεται το Φθινόπωρο με αποτέλεσμα το Καλοκαίρι και το Φθινόπωρο να καταγράφονται το 73% περίπου των ασθενών με διαλείποντες πυρετούς.

Στη συνέχεια ο αριθμός των ασθενών με διαλείποντα πυρετό βαίνει μειούμενος καθώς το Χειμώνα καταγράφεται το 15,24% των ασθενών και την Άνοιξη το 11,43%.

Διάγραμμα 31. Εποχική Διακύμανση των Εισαγωγών των Ασθενών με Πυρετούς και Γαστρεντερολογικά Προβλήματα

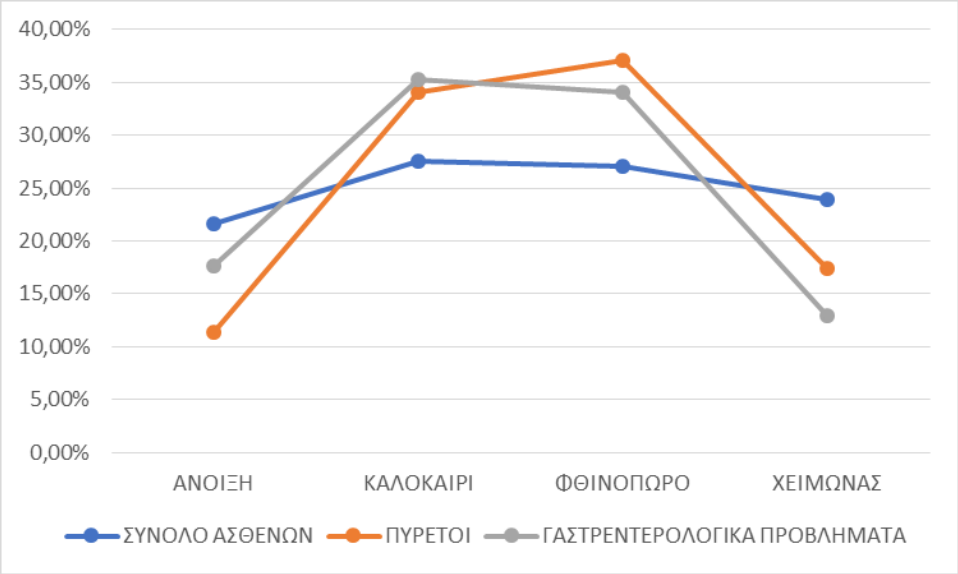

Για τις **γαστρεντερίτιδες** η μεγαλύτερη συχνότητα εμφανίζεται επίσης κατά τους Καλοκαιρινούς και Φθινοπωρινούς μήνες, καθώς κατά τους μήνες αυτούς καταγράφονται το 70% του συνόλου των ασθενών με γαστρεντερίτιδα.

Το εποχικό πρότυπο όμως διαφοροποιείται σε σχέση με το πρότυπο των πυρετών καθώς αυτές εμφανίζονται από την Άνοιξη σε ποσοστό της τάξης του 22,95% του συνόλου των ασθενών με γαστρεντερίτιδα και βαίνει αυξανόμενο φθάνοντας το 32,8% το Καλοκαίρι και καταλήγοντας στο 37,70% του Φθινοπωρινούς μήνες για να πέσει στη συνέχεια στο ιδιαίτερα χαμηλό ποσοστό της τάξης του 6,56% κατά του Χειμερινούς μήνες.

Το εποχικό πρότυπο για τον **πλευρίτη** παρουσιάζει έντονες διακυμάνσεις μεταξύ των τεσσάρων εποχών με μέγιστα προς τα επάνω το Καλοκαίρι και τον Χειμώνα με ποσοστά της τάξης του 29,8%, και ελάχιστα προς τα κάτω το Φθινόπωρο και την Άνοιξη με ποσοστά της τάξης του 21% και 19% αντίστοιχα%.

Συνεπώς ο πλευρίτης εμφανίζει έξαρση το Καλοκαίρι, στη συνέχεια παρουσιάζει ύφεση κατά του Φθινοπωρινούς μήνες, επανεμφανίζεται τον Χειμώνα.

Διάγραμμα 32. Εποχική Διακύμανση των Εισαγωγών των Ασθενών με Πλευρίτη και Περιπνευμονία

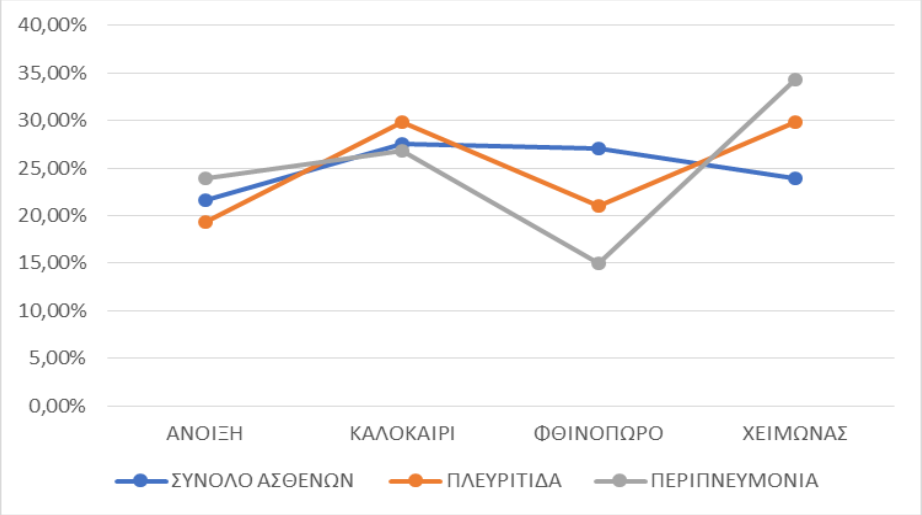

Το εποχικό πρότυπο της **πνευμονίτιδας** διαφέρει ελαφρώς από εκείνο του πλευρίτη. Η συγκεκριμένη ασθένεια εμφανίζει υψηλά ποσοστά κατά την Άνοιξη, της τάξης του 23,88%, αυξάνεται κατά τους καλοκαιρινούς μήνες με ποσοστό 26,87%, εν συνέχεια παρατηρείται ύφεση κατά το Φθινόπωρο καθώς το ποσοστό αυτό πέφτει στο 14,9% περίπου για να παρουσιάσει έξαρση κατά τους χειμερινούς μήνες φθάνοντας τη μέγιστη τιμή του 34,33%.

Τα **αφροδισιακά πάθη** δεν εμφανίζουν έντονη εποχικότητα. Το ποσοστό των ασθενών με αφροδισιακά πάθη παρουσιάζει συγκεντρώσει που κυμαίνεται μεταξύ 23% και 28% για όλες τις εποχές εκτός από την Άνοιξη που παρουσιάζει συγκέντρωση της τάξης του 21%.

Διάγραμμα 33. Εποχική Διακύμανση των Εισαγωγών των Ασθενών με Αφροδισιακά Πάθη

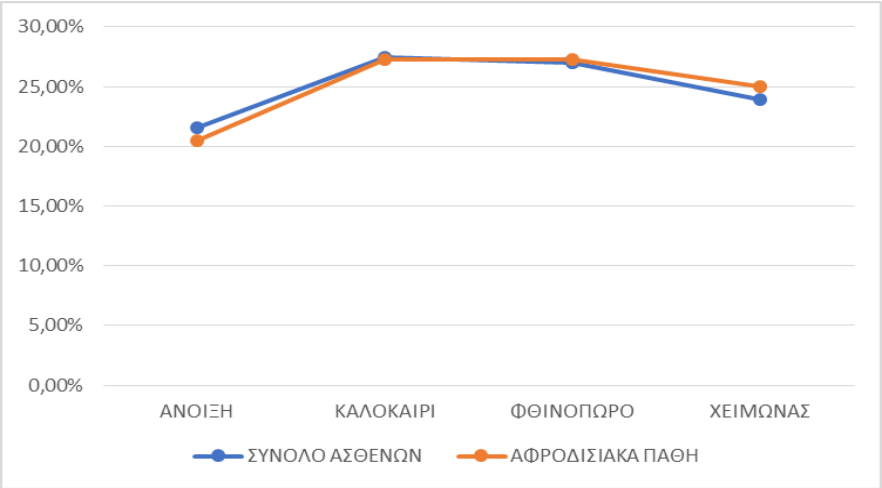

Οι μισοί περίπου από τους ασθενείς οι οποίοι εισέρχονται στο Νοσοκομείο Ναυπλίου με **φθίση** και συγκεκριμένα το 42% εισέρχονται τους Χειμερινούς μήνες. Το 31,5% εισέρχεται το Φθινόπωρο, το 15,8% την Άνοιξη και μόνο το 10,5% το Καλοκαίρι.

Διάγραμμα 34. Εποχική Διακύμανση των Εισαγωγών των Ασθενών με Φθίση

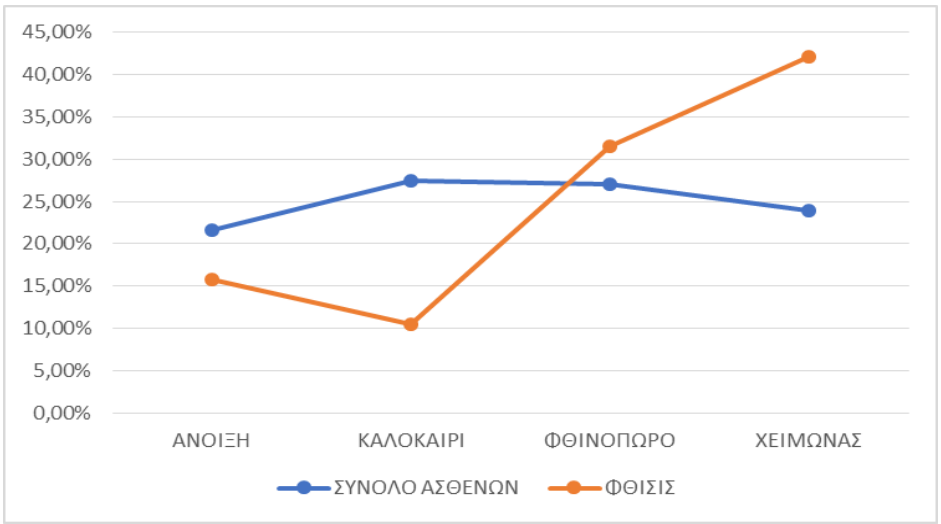

Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι η φθίση εμφανίζεται το φθινόπωρο, παρουσιάζει έξαρση και φθάνει στη μέγιστη τιμή της κατά τους Χειμερινούς μήνες, ενώ στη συνέχεια σταδιακά φθίνει.

Από την παραπάνω ανάλυση μπορούμε να συμπεράνουμε τα παρακάτω σχετικά με τις εποχικές διακυμάνσεις των ασθενειών.

Σε όλες τις επικρατούσες ασθένειες για την εξεταζόμενη περίοδο, μεγαλύτερη συγκέντρωση ασθενειών εμφανίζεται κατά τους καλοκαιρινούς μήνες με εξαίρεση τη φθίση, όπου η μεγαλύτερη συγκέντρωση παρατηρείται τον Χειμώνα.

Για τους διαλείποντες πυρετούς και τις γαστρεντερίτιδες η μεγαλύτερη συγκέντρωση ασθενών καταγράφεται τους καλοκαιρινούς και φθινοπωρινούς μήνες, ενώ για τα αναπνευστικά, δηλαδή πλευρίτιδες και πνευμονίτιδες οι μεγαλύτερες συγκεντρώσεις καταγράφονται τους καλοκαιρινούς και τους χειμερινούς μήνες. Ειδικά για τις πνευμονίτιδες και τις περιπνευμονίες σημαντική συγκέντρωση παρατηρείται και κατά την Άνοιξη.

Τα αφροδισιακά πάθη δεν παρουσιάζουν κάποια ιδιαίτερη εποχικότητα, καθώς με εξαίρεση την Άνοιξη όπου παρατηρείται η μικρότερη συγκέντρωση, τις υπόλοιπες εποχές παρατηρούνται παραπλήσιες συγκεντρώσεις.

Τέλος, ενδιαφέρον παρουσιάζει η εποχικότητα των ασθενών με ψυχικές διαταραχές, για τους οποίους οι μεγάλες συγκεντρώσεις παρατηρούνται κατά τους χειμερινούς και ανοιξιάτικους μήνες, ενώ κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, σε αντίθεση με την πλειοψηφία των επικρατέστερων ασθενειών, εμφανίζουν τις μικρότερες συγκεντρώσεις.

5.6 Η Θνησιμότητα των Ασθενών

Από την επισκόπηση των στοιχείων που αφορούν στο αποτέλεσμα της νοσηλείας, προκύπτει ότι από τους 839 ασθενείς κατά την εξεταζόμενη περίοδο, για τους οποίους καταγράφεται το αποτέλεσμα της νοσηλείας, απεβίωσαν οι 160, αριθμός που οδηγεί σε ένα αδρό ποσοστό θνησιμότητας επί των νοσηλευθέντων κατά την εξεταζόμενη περίοδο της τάξης του 19,07%.

Πίνακας 61. Θάνατοι Ασθενών Κατ' Έτος 1837-1860

Έτος	Θάνατοι	Νοσηλευθέντες	Ποσοστό Θνησιμότητας
1837	15	66	22,73%
1838	13	95	13,68%
1839	15	107	14,02%
1840	21	94	22,34%
1843	15	82	18,29%
1842	19	89	21,35%
1846	28	105	26,67%
1859	21	113	18,58%
1860	13	88	14,77%
Σύνολο	**160**	**839**	**19,07%**

Αυτό το ποσοστό παρουσιάζει αποκλίσεις κατ' έτος. Τα μεγαλύτερα ποσοστά θνησιμότητας εμφανίζονται κατά τα έτη 1846 (26,67%), 1837 (22,73%), 1840 (22,34%) και 1842 (21,35%), ενώ τα μικρότερα ποσοστά εμφανίζονται κατά τα έτη 1838 (13,68%), 1839 (14,02%), και 1860 (14,77%).

5.6.1 Θνησιμότητα και φύλο Ασθενών

Το ποσοστό θνησιμότητας παρουσιάζει διαφοροποιήσεις μεταξύ ανδρών και γυναικών. Σύμφωνα με τα στοιχεία του παρακάτω πίνακα προκύπτει ότι ενώ το ποσοστό των ανδρών ανέρχεται στο αντίστοιχο μέσο ποσοστό θνησιμότητας και συγκεκριμένα στο 19,69%, για τις γυναίκες είναι σημαντικά χαμηλότερο καθώς κυμαίνεται στο 15,45%.

Πίνακας 62. Θάνατοι Ασθενών Κατά Φύλο 1837-1860

Φύλο	Θάνατοι	Νοσηλευθέντες	Ποσοστό θνησιμότητας
Άνδρες	141	716	19,69%
Γυναίκες	19	123	15,45%
Σύνολο	**160**	**829**	**19,30%**

Η εικόνα αυτή αναφορικά με τους θανάτους και τα αντίστοιχα ποσοστά θνησιμότητας επί των νοσηλευθέντων ασθενών παρουσιάζουν μεγάλη απόκλιση σε σχέση με τα αντίστοιχα ποσοστά που καταγράφονται στη μελέτη του Λειβαδάρα για

το Νοσοκομείο Σύρου, όπου τα αντίστοιχα ποσοστό είναι της τάξης του 8,53% για τους άνδρες (544 θάνατοι ανδρών επί 6.493 νοσηλευθέντων ανδρών), ενώ για τις γυναίκες η απόκλιση είναι μικρότερη καθώς το αντίστοιχο ποσοστό είναι της τάξης του 17,43% για τους (144 θάνατοι γυναικών επί 566 νοσηλευθέντων γυναικών). (Λειβαδάρας, 2012. σελ 76)

Από τους 160 ασθενείς που απεβίωσαν, έχουμε στοιχεία για την ασθένειά τους για τους 153, καθώς για 7 ασθενείς δεν καταγράφεται το εν λόγω πεδίο. Από αυτούς λοιπόν, οι 63 απεβίωσαν με καταγεγραμμένη ασθένεια τα λοιμώδη και παρασιτικά νοσήματα, οι 31 με παθήσεις του αναπνευστικού, οι 25 με παθήσεις του κυκλοφορικού συστήματος, οι 8 με παθήσεις του δέρματος, 5 λόγω γήρατος και 4 με ψυχικές διαταραχές.

5.6.2 Θνησιμότητα των ασθενειών

Εξετάζοντας την θνησιμότητα κατά κατηγορία ασθενειών συμπεραίνεται ότι υψηλό ποσοστό θνησιμότητας καταγράφεται για τις παθήσεις του κυκλοφορικού συστήματος καθώς από τους 43 νοσηλευθέντες απεβίωσαν οι 25 με αποτέλεσμα το ποσοστό θνησιμότητας σε αυτές τις ασθένειες να ανέλθει σε 58,14%.

Πίνακας 63. Ποσοστά Θνησιμότητας Ανά Κατηγορία Ασθενών 1837-1860

Κατηγορία Ασθένειας	Θάνατοι	Νοσηλευθέντες	Ποσοστό θνησιμότητας
Λοιμώδη και Παρασιτικά Νοσήματα	63	314	20,06%
Παθήσεις του Αναπνευστικού Συστήματος	31	175	17,71%
Παθήσεις του Κυκλοφορικού Συστήματος	25	43	58,14%
Παθήσεις του Δέρματος και του Υποδόριου Ιστού	8	76	10,53%
Γηρατειά	5	16	31,25%
Ψυχικές Διαταραχές και Διαταραχές Συμπεριφοράς	4	34	11,76%
Παθήσεις του Πεπτικού Συστήματος	4	10	40,00%
Παθήσεις του Αίματος των Αιμοποιητικών Οργάνων και Ανοσολογικές Διαταραχές	3	26	11,54%
Συνέπειες Τραυματισμού, Δηλητηρίασης και Άλλες Εξωγενείς Αίτιες	3	21	14,29%
Μη Αλλού Ταξινομημένα	2	15	13,33%

Κατηγορία Ασθένειας	Θάνατοι	Νοσηλευθέντες	Ποσοστό θνησιμότητας
Παθήσεις του Ουροποιογεννητικού Συστήματος	2	10	20,00%
Παθήσεις του Νευρικού Συστήματος	1	20	5,00%
Ατυχήματα	1	3	33,33%
Νεοπλάσματα	1	2	50,00%
Παθήσεις του Μυοσκελετικού Συστήματος και του Συνδετικού Ιστού		29	0,00%
Παθήσεις του Οφθαλμού και των Εξαρτημάτων Του		8	0,00%
Κύηση, Τοκετός, Λοχεία		5	0,00%

Υψηλό ποσοστό θνησιμότητας παρουσιάζουν οι ασθενείς οι οποίοι νοσηλεύονται λόγω γήρατος, καθώς από τους 16 συνολικά νοσηλευθέντες απεβίωσαν οι 5 καταγράφοντας ποσοστό θνησιμότητας της τάξης του 31,25%. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να σημειώσουμε ότι ο αριθμός των γερόντων που εισέρχονται στο νοσοκομείο με διάγνωση τα «γηρατειά» και όχι κάποια άλλη ασθένεια είναι ούτως ή άλλως μικρός και αφορά κυρίως άπορους και χωρίς οικογένεια γέροντες, αφού όπως έχει αναφερθεί στο Νοσοκομείο Ναυπλίου νοσηλεύονται κοινωνικά και οικονομικά αδύναμοι, άποροι και άνθρωποι χωρίς οικογένεια, ή μέλη οικογενειών που δεν μπορούν να τους φροντίσουν εντός της οικίας τους.

Από τις υπόλοιπες κατηγορίες ασθενειών με σημαντικό αριθμό νοσηλευθέντων, τα λοιμώδη και παρασιτικά νοσήματα παρουσιάζουν δείκτη θνησιμότητας της τάξης του 20,06% καθώς απεβίωσαν οι 63 από τους 314 νοσηλευθέντες, οι ασθένειες του αναπνευστικού παρουσιάζουν δείκτη θνησιμότητας της τάξης του 17,71% καθώς απεβίωσαν οι 31 από τους 175 ασθενείς που νοσηλεύθηκαν με αναπνευστικά προβλήματα. Τέλος, οι παθήσεις του δέρματος και του υποδόριου ιστού παρουσιάζουν μικρό δείκτη θνησιμότητας σε σχέση με το συνολικό δείκτη , της τάξης του 10,53% καθώς απεβίωσαν οι 8 από τους 76 νοσηλευθέντες με παθήσεις του δέρματος.

Στη συνέχεια θα διερευνήσουμε τη θνησιμότητα των σημαντικότερων ασθενειών της εξεταζόμενης περιόδου.

Οι περισσότεροι θάνατοι καταγράφονται σε ασθενείς που νοσηλεύθηκαν με γαστρεντερολογικά προβλήματα Συγκεκριμένα οι ασθενείς που απεβίωσαν με γαστρεντερολογικές παθήσεις ανέρχονται σε 23 και συγκεκριμένα 13 με

γαστρεντερίτιδα σε σύνολο 61 νοσηλευθέντων καταγράφοντας ποσοστό θνησιμότητας της τάξης του 21,31%, 7 με διάρροια σε σύνολο 9 νοσηλευθέντων καταγράφοντας ποσοστό θνησιμότητας της τάξης του 77,8%, και 4 με δυσεντερία σε σύνολο 15 νοσηλευθέντων καταγράφοντας ποσοστό θνησιμότητας της τάξης του 26,7 %.

Ακολουθούν οι πάσχοντες από πνευμονίτιδα/περιπνευμονία καθώς απεβίωσαν οι 20 από τους 67 που νοσηλεύθηκαν με αυτή την ασθένεια καταγράφοντας ποσοστό θνησιμότητας της τάξης του 29,9%.

Η ασθένεια της «Φθίσης» όπου απεβίωσε το σύνολο των 19 νοσηλευθέντων ασθενών καταγράφει ποσοστό θνησιμότητας 100%.

Από «αποπληξία» πεθαίνουν οι 11 από τους 14 νοσηλευθέντες καταγράφοντας ποσοστό θνησιμότητας της τάξης του 78,6%. Ακολουθούν 6 θάνατοι σε σύνολο 35 νοσηλευθέντων με πληγές χρονικές καταγράφοντας ποσοστό θνησιμότητας της τάξης του 17,1%, ο εγκεφαλίτης με 5 θανάτους σε σύνολο 6 ασθενών και ποσοστό θνησιμότητας 83,3%, ο τυφοειδής πυρετός με 5 θανάτους σε σύνολο 11 ασθενών και ποσοστό θνησιμότητας 45,5%, ο ασκήτις με 4 θανάτους σε σύνολο 6 ασθενών και ποσοστό θνησιμότητας 66,7%, τα αφροδισιακά πάθη με 4 θανάτους σε σύνολο 44 ασθενών και ποσοστό θνησιμότητας 9,1%, η ηπατίτιδα με 3 θανάτους σε σύνολο 13 ασθενών και ποσοστό θνησιμότητας 23,1%, ο ύδρωψ ανασάρκα με 3 θανάτους σε σύνολο 4 ασθενών και ποσοστό θνησιμότητας 75%, η χρονική υδρωπικία με 3 θανάτους σε σύνολο 3 ασθενών και ποσοστό θνησιμότητας 100%, ενώ οι υπόλοιπες ασθένειες έχουν 2 και λιγότερους θανάτους.

Πίνακας 64. Ποσοστά θνησιμότητας των Σημαντικότερων Ασθενειών 1837-1860

Ασθένεια	Θάνατοι	Νοσηλευθέντες	Ποσοστό θνησιμότητας
Γαστρεντερίτις	13	61	21,31%
Διάρροια	7	9	77,8%
Δυσεντερία	4	15	26,7%
Πνευμονίτις /Περιπνευμονία	20	67	29,9%
Φθίσις	19	19	100,0%
Αποπληξία	11	14	78,6%
Πληγές Χρονικές κ. α.	6	35	17,1%
Γηρατειά	5	16	31,3%
Εγκεφαλίτης	5	6	83,3%
Τυφοειδής Πυρετός	5	11	45,5%

Ασθένεια	Θάνατοι	Νοσηλευθέντες	Ποσοστό θνησιμότητας
Ασκίτης	4	6	66,7%
Αφροδισιακά Πάθη	4	44	9,1%
Ηπατίτης	3	13	23,1%
Πλευρίτης	3	57	5,3%
Ύδρωψ Ανασάρκα	3	4	75,0%
Χρονική Υδροπικία	3	3	100,0%

5.6.3 Θνησιμότητα και ηλικία

Από την επισκόπηση του πίνακα ηλικιών των ασθενών που απεβίωσαν προκύπτει ότι η μέση ηλικία των θανόντων είναι τα 40,42 έτη. Για τον υπολογισμό της μέσης ηλικίας έχει αφαιρεθεί η επίδραση 4 παρατηρήσεων με ακραίες τιμές 110 ετών (3 παρατηρήσεις) και 112 ετών (1 παρατήρηση).

Η διάμεσος ηλικία ανέρχεται στα 38 έτη, γεγονός που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το 50% των ασθενών που απεβίωσε έχει ηλικία μέχρι 38 ετών.

Το 25% των παραπάνω ασθενών που απεβίωσαν έχει ηλικία μέχρι 25 ετών (Πρώτο τεταρτημόριο ηλικιών Q1=25), ενώ το 75% των ασθενών έχει ηλικία μέχρι 51 ετών (Τρίτο τεταρτημόριο ηλικιών Q3=51).

Σύμφωνα με την καταγραφή των θανάτων στα αρχεία του Νοσοκομείου Ναυπλίου παρατηρούμε τα παρακάτω:

Στην ηλικία 0-19 ετών καταγράφονται 14 θάνατοι σε σύνολο 141 νοσηλευθέντων γεγονός που οδηγεί σε ποσοστό θνησιμότητας της τάξης του 9,93% για τις ηλικίες αυτές.

Στην ηλικία 20-29 ετών καταγράφονται 34 θάνατοι σε σύνολο 262 νοσηλευθέντων γεγονός που οδηγεί σε ποσοστό θνησιμότητας της τάξης του 12,98% για τις ηλικίες αυτές.

Στην ηλικία 30-39 ετών καταγράφονται 35 θάνατοι σε σύνολο 157 νοσηλευθέντων γεγονός που οδηγεί σε ποσοστό θνησιμότητας της τάξης του 22,29% για τις ηλικίες αυτές.

Στην ηλικία 40-49 ετών καταγράφονται 20 θάνατοι σε σύνολο 110 νοσηλευθέντων γεγονός που οδηγεί σε ποσοστό θνησιμότητας της τάξης του 18,18% για τις ηλικίες αυτές.

Στην ηλικία 50-64 ετών καταγράφονται 33 θάνατοι σε σύνολο 120 νοσηλευθέντων γεγονός που οδηγεί σε ποσοστό θνησιμότητας της τάξης του 27,50% για τις ηλικίες αυτές.

Στην ηλικία 65 ετών καταγράφονται 24 θάνατοι σε σύνολο 46 νοσηλευθέντων γεγονός που οδηγεί σε ποσοστό θνησιμότητας της τάξης του 52,17% για τις ηλικίες αυτές.

Τέλος, για δύο (2) θανάτους δεν δηλώνεται ηλικία.

Πίνακας 65. Αριθμός Θανάτων Και Ποσοστό Θνησιμότητας ανά Ομάδα Ηλικιών

Ομάδες Ηλικιών	Θάνατοι	Νοσηλευθέντες	Ποσοστό Θνησιμότητας
0-19	14	141	9,93%
20-29	34	259	12,98%
30-39	35	154	22,29%
40-49	20	108	18,18%
50-64	33	120	27,50%
65+	24	45	52,17%

5.6.4 Εποχικότητα της θνησιμότητας

Το ποσοστό θνησιμότητας παρουσιάζει εποχικές διακυμάνσεις εμφανίζοντας υψηλές τιμές κατά τους χειμερινούς και τους ανοιξιάτικους μήνες και χαμηλές τιμές κατά τους καλοκαιρινούς και φθινοπωρινούς μήνες αντίστοιχα

Πίνακας 66. Εποχική Διακύμανση Του Ποσοστού Θνησιμότητας

	Ασθενείς	Θάνατοι	Ποσοστό Θνησιμότητας
Άνοιξη	180	41	22,78%
Καλοκαίρι	228	37	16,23%
Φθινόπωρο	223	38	17,04%
Χειμώνας	178	41	23,03%

Από την επισκόπηση του πίνακα προκύπτει ότι το ποσοστό θνησιμότητας των ασθενών του Νοσοσκομείου λαμβάνει τη μέγιστη τιμή του τον Χειμώνα (23,03%) και ακολούθως την Άνοιξη (22,78%). Οι τιμές αυτές μειώνονται κατά τους καλοκαιρινούς

μήνες στο 16,23% που αποτελεί και την ελάχιστη τιμή του ποσοστού θνησιμότητας, ενώ το Φθινόπωρο το ποσοστό θνησιμότητα κυμαίνεται στο 17,04%.

Η εποχική διακύμανση του ποσοστού θνησιμότητας διαφοροποιείται στις επιμέρους κατηγορίες ασθενειών.

Για τα Λοιμώδη και Παρασιτικά νοσήματα το εποχικό πρότυπο θνησιμότητας διαφοροποιείται ελαφρώς σε σχέση με το συνολικό εποχικό πρότυπο θνησιμότητας, καθώς η μέγιστη τιμή του ποσοστού θνησιμότητας εμφανίζεται την Άνοιξη (31,3%), στη συνέχεια μειώνεται κατά το καλοκαίρι (20,79%), εμφανίζει την ελάχιστη τιμή του το Φθινόπωρο (12,38%) για να ανέβει σε υψηλά πάλι επίπεδα τον Χειμώνα (24,56%).

Διάγραμμα 35. Εποχική Διακύμανση του Ποσοστού Θνησιμότητας των Λοιμωδών και Παρασιτικών Νοσημάτων

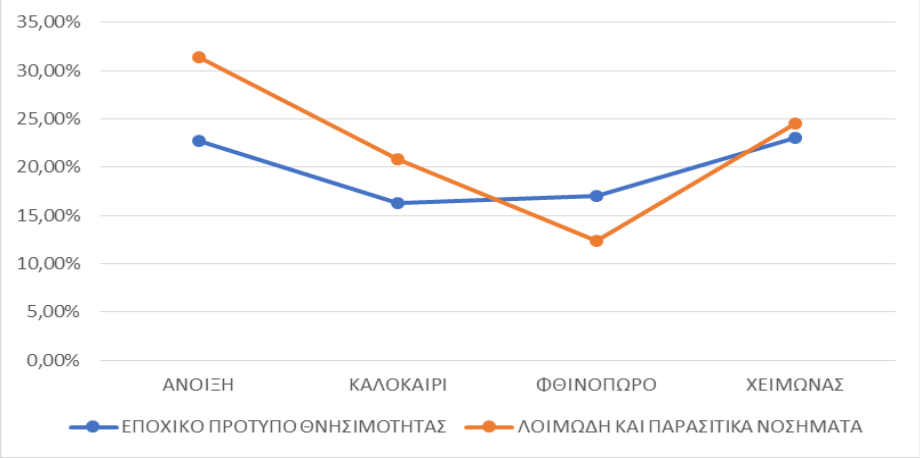

Το ποσοστό θνησιμότητας των Λοιμωδών και Παρασιτικών Νοσημάτων είναι υψηλότερο από το συνολικό ποσοστό θνησιμότητας, με εξαίρεση τους φθινοπωρινούς μήνες κατά τους οποίους λαμβάνει μικρότερη τιμής σε σχέση με την αντίστοιχη του συνόλου των ασθενειών (12,38% έναντι 17,04%).

Οι ασθενείς με Παθήσεις του Αναπνευστικού παρουσιάζουν παρόμοιο πρότυπο θνησιμότητας σε σχέση με το συνολικό εποχικό πρότυπο θνησιμότητας με εξαίρεση το Φθινόπωρο. Συγκεκριμένα, τα υψηλότερα ποσοστά θνησιμότητας εμφανίζονται κατά τους χειμερινούς μήνες (23,68%) και ακολουθούν οι φθινοπωρινοί μήνες (23,08%). Στη συνέχεια, το ποσοστό θνησιμότητα βαίνει μειούμενο την Άνοιξη (16,98) για να λάβει την ελάχιστη τιμή του το καλοκαίρι (6,98%).

Διάγραμμα 36. Εποχική Διακύμανση του Ποσοστού Θνησιμότητας των Παθήσεων του Αναπνευστικού

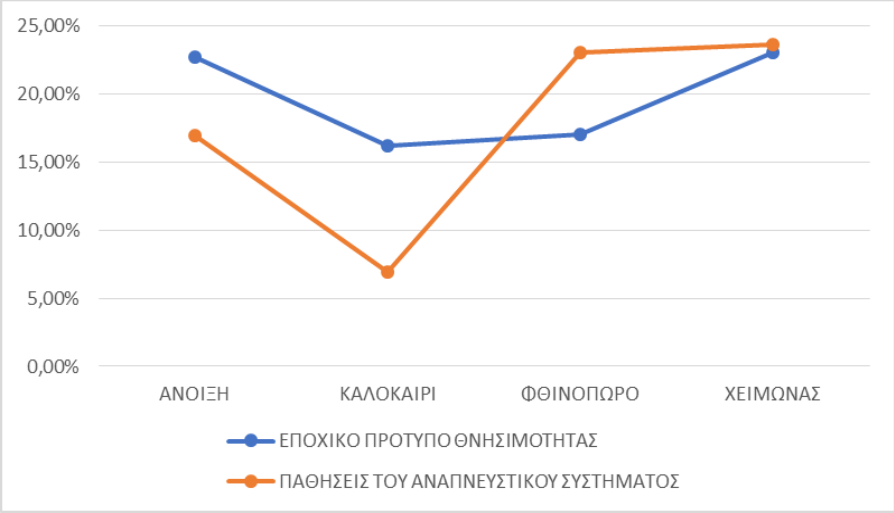

Από την επισκόπηση του διαγράμματος προκύπτει ότι οι Παθήσεις του Αναπνευστικού εμφανίζουν υψηλότερα ποσοστά θνησιμότητα σε σχέση με τα αντίστοιχα του συνόλου των ασθενών κατά το Φθινόπωρο και τον Χειμώνα, ενώ στη συνέχεια όχι μόνο μειώνονται αλλά λαμβάνουν χαμηλότερες τιμές σε σχέση με τις αντίστοιχες τιμές του συνόλου των ασθενών.

Το εποχικό πρότυπο θνησιμότητας των ασθενών με Παθήσεις του Δέρματος ακολουθεί το συνολικό εποχικό πρότυπο θνησιμότητας με λαμβάνοντας όμως σημαντικά χαμηλότερες τιμές από αυτό σε όλες τις εποχές του έτους.

Διάγραμμα 37. Εποχική Διακύμανση του Ποσοστού Θνησιμότητας των Παθήσεων του Δέρματος και του Υποδόριου Ιστού

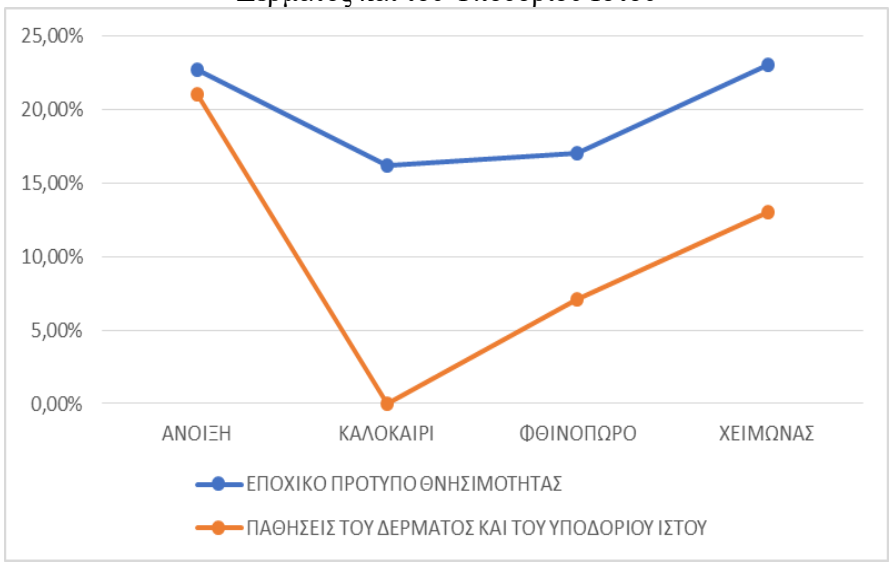

Συγκεκριμένα, η μέγιστη τιμή του ποσοστού θνησιμότητας των ασθενών με Παθήσεις του Δέρματος και του Υποδόριου ιστού εμφανίζεται την Άνοιξη (21,05%). Το καλοκαίρι δεν παρατηρήθηκαν θάνατοι ασθενών με Παθήσεις του Δέρματος, ενώ στη συνέχεια το ποσοστό θνησιμότητα αυξάνεται στο 7,14% το Φθινόπωρο για να καταλήξει στο 13,04% το Χειμώνα.

Οι Παθήσεις του Κυκλοφορικού Συστήματος ακολουθούν εντελώς διαφορετικό πρότυπο θνησιμότητας, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί «αντίστροφο» σε σχέση με το εποχικό πρότυπο θνησιμότητας του συνόλου των ασθενών και είναι σημαντικά υψηλότερο σε όλες τις εποχές του έτους.

Διάγραμμα 38. Εποχική Διακύμανση του Ποσοστού Θνησιμότητας των Παθήσεων του Κυκλοφορικού Συστήματος

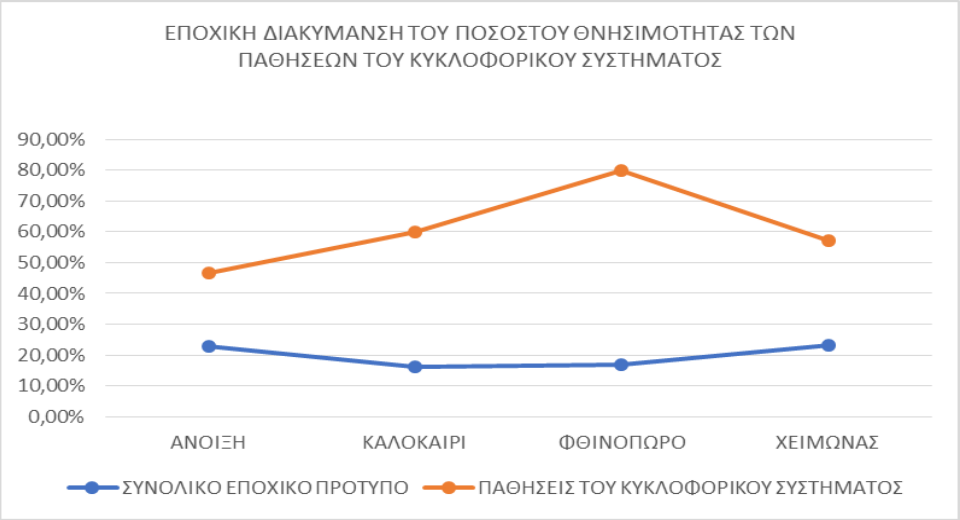

Συγκεκριμένα, η μέγιστη τιμή του ποσοστού θνησιμότητας για τις Παθήσεις του Κυκλοφορικού Συστήματος εμφανίζεται το Φθινόπωρο (80%) ακολουθεί το Καλοκαίρι (60%) ο Χειμώνας (57,14%) για να καταλήξει στην ελάχιστη τιμή του την Άνοιξη (46,67%).

Τέλος, το εποχικό πρότυπο του ποσοστού θνησιμότητας των ψυχικά ασθενών ακολουθεί το συνολικό εποχικό πρότυπο, εμφανίζοντας σημαντικά (έως και μηδενικές τιμές) τιμές με εξαίρεση το Χειμώνα που καταγράφεται υψηλότερο ποσοστό θνησιμότητας σε σχέση με το αντίστοιχο του συνόλου των ασθενών.

Διάγραμμα 39. Εποχική Διακύμανση του Ποσοστού Θνησιμότητας των Ψυχικών Διαταραχών

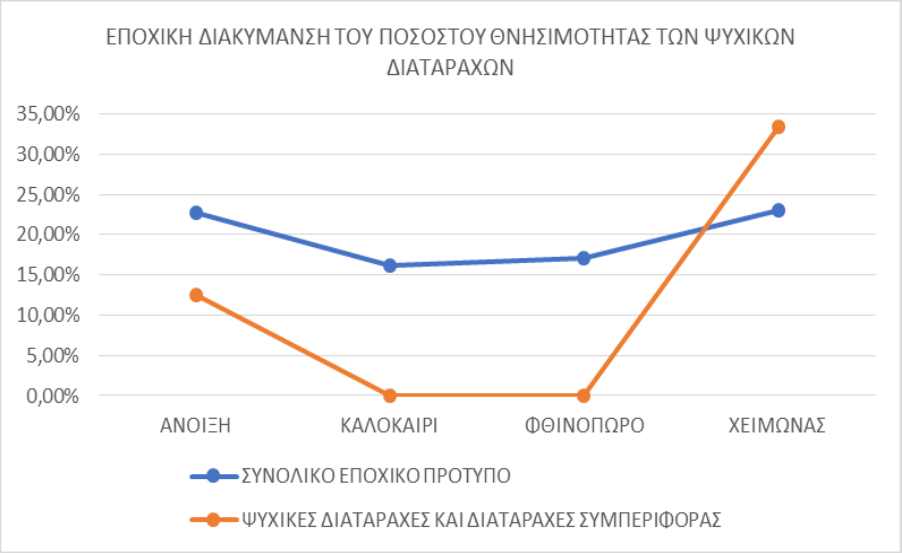

Συγκεκριμένα, από την επισκόπηση του διαγράμματος προκύπτει ότι κατά τους καλοκαιρινούς και φθινοπωρινούς μήνες δεν καταγράφονται θάνατοι ασθενών με ψυχικές διαταραχές, εν συνεχεία το ποσοστό θνησιμότητας λαμβάνει τη μέγιστη τιμή του τον Χειμώνα (33,33%) σημαντικά υψηλότερη από τον αντίστοιχο μέσον όρο, για να μειωθεί πάλι την Άνοιξη στο 13,5%.

Η θνησιμότητα των ασθενών οι οποίοι πάσχουν από πυρετούς είναι σημαντικά χαμηλότερη από τη θνησιμότητα του συνόλου των ασθενών του Νοσοκομείου Ναυπλίου, καθώς το ποσοστό θνησιμότης των ασθενών με πυρετούς κυμαίνεται στο 5,40%, το οποίο στο μεγαλύτερο βαθμό οφείλεται στην θνησιμότητα από τους τυφοειδείς πυρετούς, ενώ για τους γαστρικούς πυρετούς δεν καταγράφονται θάνατοι. Η θνησιμότητα από τους πυρετούς ακολουθεί αντίστροφο εποχικό πρότυπο, όπως αποτυπώνεται και στο επόμενο διάγραμμα, από το εποχικό πρότυπο θνησιμότητας του συνόλου των ασθενών, καθώς το ποσοστό θνησιμότητας εμφανίζει τη μέγιστη τιμή του κατά την Άνοιξη (15,4%) ενώ στη συνέχεια βαίνει μειούμενο και κυμαίνεται μεταξύ 4,8% το Καλοκαίρι, 3,9% το Φθινόπωρο και 4,3% τον Χειμώνα.

Διάγραμμα 40. Εποχική Διακύμανση του Ποσοστού Θνησιμότητας των Ασθενών με Πυρετούς

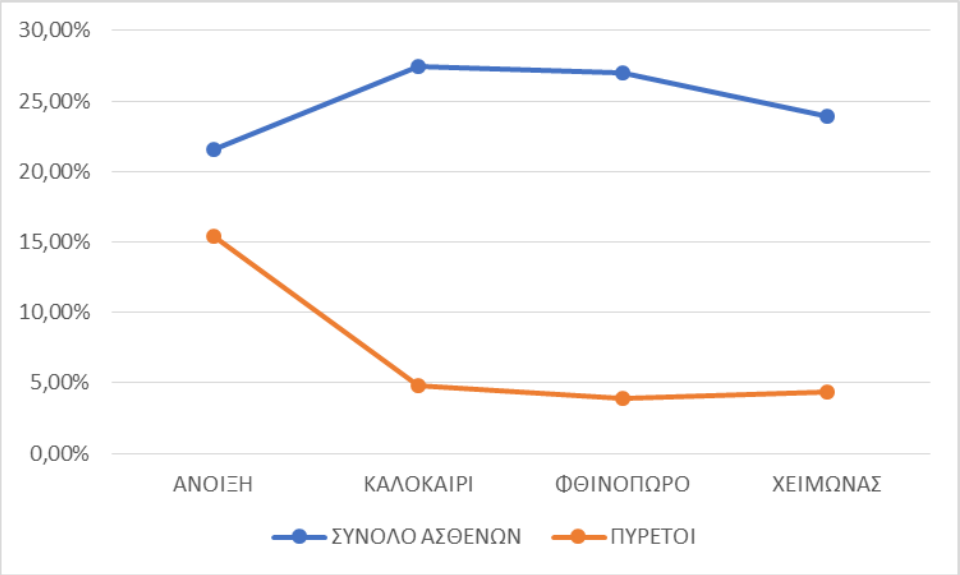

Η θνησιμότητα των ασθενών με γαστρεντερολογικά προβλήματα είναι υψηλότερη από τη θνησιμότητα του συνόλου των ασθενών και το αντίστοιχο ποσοστό θνησιμότητας κυμαίνεται στο επίπεδο του 28,2%. Το μεγαλύτερο ποσοστό θνησιμότητας το εμφανίζουν οι ασθενείς οι οποίοι νοσηλεύονται με διάρροια (77,78%) ενώ οι ασθενείς που νοσηλεύονται με γαστρεντερίδα (21,31%) και με δυσεντερία (26,76%) εμφανίζουν χαμηλότερα ποσοστά θνησιμότητας, υψηλότερα όμως σε κάθε περίπτωση από το μέσο ποσοστό θνησιμότητας για το σύνολο των ασθενών.

Διάγραμμα 41. Εποχική Διακύμανση του Ποσοστού Θνησιμότητας των Ασθενών με Γαστρεντερολογικά Προβλήματα

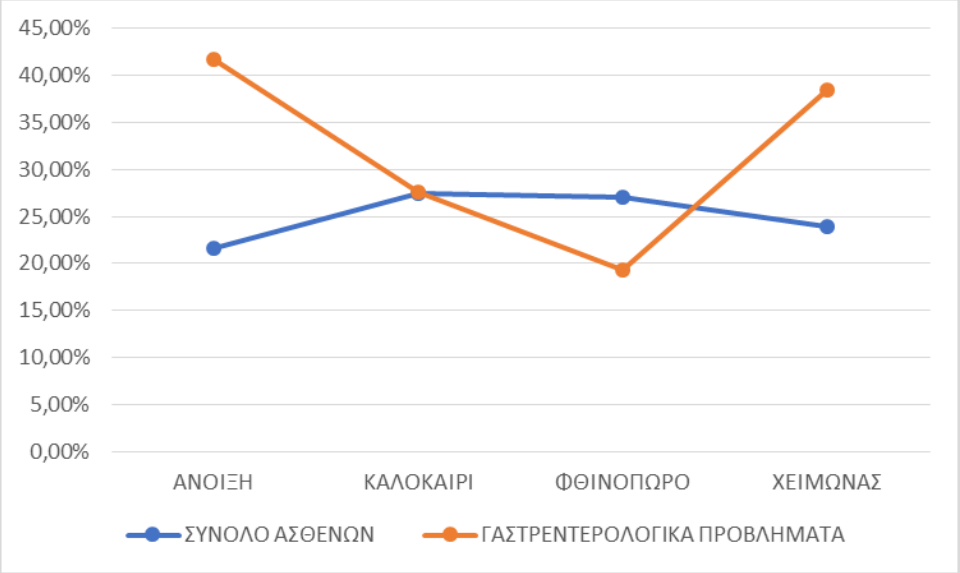

Η εποχική διακύμανση της θνησιμότητας των ασθενών με γαστρεντερολογικά προβλήματα είναι έντονη, καθώς το ποσοστό θνησιμότητας παρουσιάζει τη μέγιστη τιμή του της τάξης του 41,7% κατά την Άνοιξη, εν συνεχεία μειώνεται κατά τους καλοκαιρινούς μήνες (27,6%) και τους φθινοπωρινούς μήνες (19,4%) για να αυξηθεί πάλι κατά του χειμερινούς μήνες φθάνοντας στο 38,5%.

Οι ασθενείς με πλευρίτιδα εμφανίζουν πολύ μικρά ποσοστά θνησιμότητα (3,57%) σε σχέση με τη μέση θνησιμότητα, ενώ και οι εποχικές διακυμάνσεις είναι μικρές, καθώς με εξαίρεση το Καλοκαίρι που δεν καταγράφηκαν θάνατοι, για τις υπόλοιπες εποχές κυμαίνεται μεταξύ του 6,7% και του 8,3%.

Διάγραμμα 42. Εποχική Διακύμανση του Ποσοστού Θνησιμότητας των Ασθενών με Πλευρίτιδα

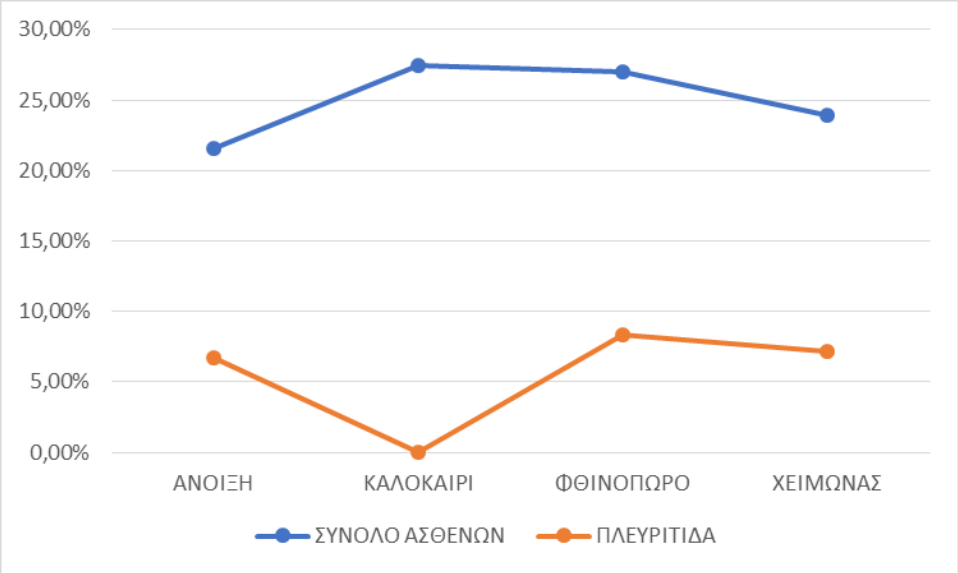

Το ποσοστό θνησιμότητας των ασθενών οι οποίοι νοσηλεύθηκαν με πνευμονία-περιπνευμονία είναι σημαντικά υψηλότερο από το μέσο ποσοστό θνησιμότητας του συνόλου των νοσηλευθέντων, καθώς πλησιάζει το 30%. Το ποσοστό αυτό είναι αυξημένο για όλες τις εποχές του έτους, παρουσιάζοντας ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά το Φθινόπωρο 57,14% και τον Χειμώνα (41,18%). Αξιοσημείωτο όσον αφορά στην εποχική διακύμανση του ποσοστού θνησιμότητας των ασθενών που νοσηλεύθηκαν με πνευμονία-περιπνευμονία είναι η μη καταγραφή θανάτων κατά του καλοκαιρινούς μήνες.

Διάγραμμα 43. Εποχική Διακύμανση του Ποσοστού Θνησιμότητας των Ασθενών με Πνευμονία-Περιπνευμονία

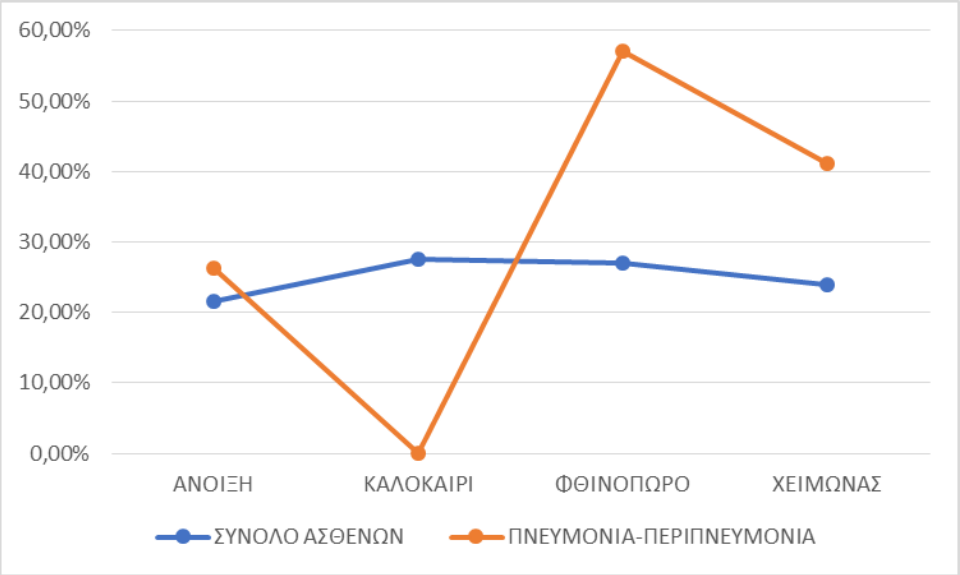

Τέλος, το ποσοστό θνησιμότητα των ασθενών με αφροδισιακά πάθη είναι χαμηλότερο (9,5%) από το αντίστοιχο μέσο ποσοστό θνησιμότητας για το σύνολο των νοσηλευθέντων. Παρουσιάζει τη μέγιστη τιμή του (33%) κατά την Άνοιξη, ενώ στη συνέχεια μειώνεται κατά το Καλοκαίρι (14,3%) μηδενίζεται το Φθινόπωρο για να αυξηθεί ελαφρώς στο 6,7% κατά τους χειμερινούς μήνες.

Διάγραμμα 44. Εποχική Διακύμανση του Ποσοστού Θνησιμότητας των Ασθενών με Αφροδισιακά Πάθη

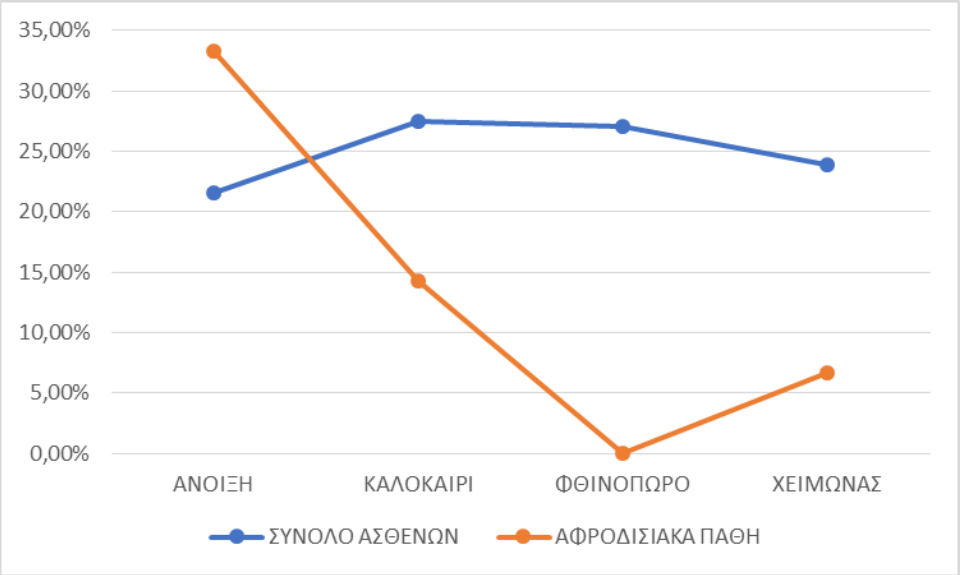

Συνοψίζοντας, παρατηρείται ότι, το ποσοστό θνησιμότητας των ασθενών που νοσηλεύθηκαν στο Νοσοκομείο Ναυπλίου κατά την εξεταζόμενη περίοδο ανέρχεται στο 19,30%, γεγονός που σημαίνει ότι αποβιώνει περίπου το 1/5 των νοσηλευθέντων. Το ποσοστό αυτό διαφοροποιείται μεταξύ των ετών 1837-1860, χωρίς όμως να καταγράφεται κάποιο συγκεκριμένο γεγονός ικανό να ερμηνεύσει τη διαφοροποίηση αυτή. Επίσης το ποσοστό θνησιμότητας διαφοροποιείται μεταξύ ανδρών και γυναικών, με τους άνδρες να εμφανίζουν ποσοστό θνησιμότητα της τάξης του 19,69%, ενώ οι γυναίκες σημαντικά χαμηλότερο της τάξης του 15,5%.

Οι περισσότεροι ασθενείς (περίπου το 41% των νοσηλευθέντων) που απεβίωσαν πάσχουν από λοιμώδη και παρασιτικά νοσήματα και ακολουθούν οι παθήσεις του αναπνευστικού (περίπου 20,5% των νοσηλευθέντων). Το μεγαλύτερο ποσοστό θνησιμότητας το παρουσιάζουν οι ασθενείς οι οποίοι νοσηλεύθηκαν με φθίση καθώς απεβίωσαν στο σύνολό τους. Ακολουθούν οι ασθενείς με αποπληξία οι οποίοι αποβιώνουν σε ποσοστό της τάξης του 79%.

Από τις ασθένειες οι οποίες παρουσιάζουν σημαντικό αριθμό νοσηλευθέντων, υψηλά ποσοστά θνησιμότητας παρουσιάζουν οι ασθενείς οι οποίοι νοσηλεύθηκαν με γαστρεντερολογικά προβλήματα, καθώς παρουσιάζουν ποσοστά θνησιμότητας που κυμαίνονται από 80% περίπου για τις διάρροιες, 27% περίπου για δυσεντερίες και 20% για γαστρεντερίτιδες, όπως επίσης και οι ασθενείς που νοσηλεύθηκαν με πνευμονίτη και περιπνευμονίτιδα που παρουσιάζουν ποσοστά θνησιμότητας της τάξης του 30% περίπου.

Η διάμεσος ηλικία των θανόντων είναι τα 38 έτη ενώ η θνησιμότητα αυξάνεται, όπως είναι αναμενόμενο καθώς, αυξάνεται η ηλικία με εξαίρεση την ηλικιακή ομάδα 40-49 ετών που εμφανίζει ελαφρώς μικρότερο ποσοστό θνησιμότητας (18,18%) σε σχέση με την προηγούμενη ηλικιακή ομάδα 30-39 που εμφανίζει ποσοστό θνησιμότητας του 22.29%.

5.7 Διάρκεια νοσηλείας

Στο σημείο αυτό θα διερευνήσουμε τη διάρκεια νοσηλείας των νοσηλευθέντων στο Νοσοκομείο Ναυπλίου κατά την εξεταζόμενη περίοδο. Από την επεξεργασία των στοιχείων παρατηρήθηκαν κάποιες ακραίες τιμές οι οποίες έλκουν τον μέση διάρκεια νοσηλείας προς μεγαλύτερες τιμές. Συγκεκριμένα:

- Κατά το έτος 1838 καταγράφεται άνδρας 25 ετών, κατάδικος, ο οποίος εισήλθε στο Νοσοκομείο Ναυπλίου στις 1/12/1838 «όστις διατέλει εισέτι νοσηλευόμενος» επί 289 ημέρες στις 30/12/1839 με διάγνωση «σπληνίτις χρονικός».
- Κατά το έτος 1838 καταγράφεται κορίτσι 5 ετών το οποίο εισήλθε στο Νοσοκομείο Ναυπλίου στις 27/4/1838, νοσηλεύθηκε επί 285 ημέρες και εξήλθε στις 12/3/1839 με διάγνωση «κασίδα».
- Κατά το έτος 1839 καταγράφεται άνδρας 19 ετών ο οποίος εισήλθε στο Νοσοκομείο Ναυπλίου στις 31/3/1839, νοσηλεύθηκε επί 174 ημέρες και εξήλθε στις 24/7/1839 με διάγνωση «αγκύλωσις των ποδιών».
- Κατά το έτος 1840 καταγράφεται άνδρας 40 ετών ο οποίο εισήλθε στο Νοσοκομείο Ναυπλίου στις 24/4/1840, νοσηλεύθηκε επί 247 ημέρες και εξήλθε στις 31/12/1840 με διάγνωση «πλευρίτη».
- Κατά το έτος 1840 καταγράφεται άνδρας 40 ετών ο οποίο εισήλθε στο Νοσοκομείο Ναυπλίου στις 14/6/1840, νοσηλεύθηκε επί 161 ημέρες και εξήλθε στις 25/11/1840 με διάγνωση «ημιπληγία».
- Κατά το έτος 1842 καταγράφεται άνδρας 26 ετών ο οποίος εισήλθε στο Νοσοκομείο Ναυπλίου στις 3/3/1842, νοσηλεύθηκε επί 171 ημέρες και εξήλθε στις 24/8/1842 με διάγνωση «πληγαί χρονικαί».
- Κατά το έτος 1842 καταγράφεται άνδρας 110 ετών ο οποίος εισήλθε στο Νοσοκομείο Ναυπλίου στις 1/1/1842, νοσηλεύθηκε επί 287 ημέρες και απεβίωσε στις 18/10/1842 με διάγνωση «αποπληξία».
- Κατά το έτος 1843 καταγράφεται άνδρας 39 ετών ο οποίος εισήλθε στο Νοσοκομείο Ναυπλίου στις 14/5/1843, νοσηλεύθηκε επί 332 ημέρες και εξήλθε στις 16/4/1844 με διάγνωση «διαλείποντες πυρετοί».
- Κατά το έτος 1846 καταγράφεται γυναίκα 110 ετών η οποία εισήλθε στο Νοσοκομείο Ναυπλίου στις 5/6/1846, νοσηλεύθηκε επί 136 ημέρες και απεβίωσε στις 21/10/1846 με διάγνωση «υδροπερικαρδίτιδα».
- Κατά το έτος 1846 καταγράφεται άνδρας 46 ετών ο οποίος εισήλθε στο Νοσοκομείο Ναυπλίου την 1/1/1846, νοσηλεύθηκε επί 187 ημέρες και εξήλθε στις 8/7/1846 με διάγνωση «χοιραδικά έλκη».
- Κατά το έτος 1846 καταγράφεται άνδρας 80 ετών ο οποίος εισήλθε στο Νοσοκομείο Ναυπλίου στις 2/1/1846, νοσηλεύθηκε επί 215 ημέρες και απεβίωσε στις 6/8/1846 με δυσανάγνωστη διάγνωση.

- Κατά το έτος 1846 καταγράφεται άνδρας 50 ετών ο οποίος εισήλθε στο Νοσοκομείο Ναυπλίου την 1/1/1846, νοσηλεύθηκε επί 196 ημέρες και απεβίωσε στις 17/7/1846 με διάγνωση «σκίρον στομάχου».
- Κατά το έτος 1858 καταγράφεται άνδρας 25 ετών «αλιεύς» ο οποίος εισήλθε στο Νοσοκομείο Ναυπλίου στις 20/9/1858 και παρέμεινε νοσηλευόμενος επί 228 ημέρες και εξήλθε στις 6/5/1859 με διάγνωση «υπερτροφία της καρδιάς». Ο ίδιος ασθενής εισέρχεται εκ νέου στις 6/10/59 με επάγγελμα «ναύτης» και εξήλθε στις 10/4/1860 με διάγνωση «υδροπερικαρδίτιδα» Εισέρχεται εκ νέου στις 23/10/1860 και απεβίωσε στις 24/9/1862 με διάγνωση «υδρωπικία».
- Κατά το έτος 1859 καταγράφεται άνδρας 16 ετών «υπηρέτης» ο οποίος είχε εισέλθη στο Νοσοκομείο Ναυπλίου στις 12/8/1857, νοσηλεύθηκε επί 524 ημέρες και εξήλθε στις 18/01/1859 με διάγνωση «συριγκώδεις πληγαί χρονικαί».
- Κατά το έτος 1859 καταγράφεται γυναίκα 50 ετών η οποία εισήλθε στο Νοσοκομείο Ναυπλίου στη 1/3/1859, νοσηλεύθηκε επί 228 ημέρες και εξήλθε στις 10/11/1860 με διάγνωση «μανία».
- Κατά το έτος 1860 καταγράφεται άνδρας 50 ετών, «δήμιος», ο οποίος εισήλθε στο Νοσοκομείο Ναυπλίου στις 25/3/1860, νοσηλεύθηκε επί 271 ημέρες και εξήλθε στις 20/12/1860 χωρίς εγγραφή της διάγνωσης.

Μετά την αφαίρεση των παραπάνω περιπτώσεων από τον υπολογισμό την μέσης διάρκειας νοσηλείας και από την επισκόπηση του πίνακα που ακολουθεί προκύπτει ότι κατά την εξεταζόμενη περίοδο η μέση διάρκεια νοσηλείας ήταν 27,53 ημέρες, 26,71 ημέρες για τους άνδρες και 32,61 ημέρες για τις γυναίκες. Η διάρκεια νοσηλείας περιστρέφεται γύρω από τον μέσο όρο για όλη την εξεταζόμενη περίοδο, χωρίς ιδιαίτερες διακυμάνσεις κατ' έτος. Η μεγαλύτερη διάρκεια νοσηλείας για τους άνδρες παρατηρείται κατά το έτος 1859 (33,27 ημέρες) και για τις γυναίκες κατά το έτος 1846 (38 ημέρες). Αντίθετα η μικρότερη διάρκεια νοσηλείας για τους άνδρες παρατηρείται κατά το έτος 1860 (17,22 ημέρες) ενώ αντίστοιχα για τις γυναίκες κατά το έτος 1859 (25,83 ημέρες). Τέλος με εξαίρεση τα έτη 1839 και 1859 η μέση διάρκεια νοσηλείας των γυναικών είναι μεγαλύτερη από τη μέση διάρκεια νοσηλείας των ανδρών.

Πίνακας 67. Διάρκεια Νοσηλείας Κατ' Έτος και Φύλο

Έτος	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο
1837	29,48	29,63	29,50
1838	31,54	34,31	31,92
1839	28,10	26,67	28,06
1840	27,76	33,88	28,84
1842	28,86	36,38	30,10
1843	23,74	31,38	25,18
1846	20,89	38,00	22,35
1859	33,27	25,83	31,75
1860	17,22	35,92	20,42
1837-1860	26,71	32,61	27,53

Από τη επισκόπηση του πίνακα στον οποίο αποτυπώνεται η μέση διάρκεια νοσηλείας στις ευρύτερες κατηγορίες ασθενειών προκύπτει ότι οι δύο σημαντικότερες κατηγορίες ασθενειών παρουσιάζουν μέση διάρκεια νοσηλείας χαμηλότερη από τον μέσο όρο. Συγκεκριμένα στα λοιμώδη και παρασιτικά νοσήματα η μέση διάρκεια νοσηλείας ανέρχεται στις 24,21 ημέρες, ενώ στις παθήσεις του αναπνευστικού συστήματος η μέση διάρκεια νοσηλείας ανέρχεται στις 23,89 ημέρες.

Αντίθετα, οι τρεις επόμενες κατηγορίες ασθενειών παρουσιάζουν μέση διάρκεια νοσηλείας μεγαλύτερη από το μέσον όρο και αναλυτικότερα, οι παθήσεις του Δέρματος και του υποδόριου ιστού εμφανίζουν μέση διάρκεια νοσηλείας 41,92 ημέρες, οι παθήσεις του κυκλοφορικού συστήματος εμφανίζουν μέση διάρκεια νοσηλείας 29,89 ημέρες, οι ψυχικές διαταραχές εμφανίζουν μέση διάρκεια νοσηλείας 36,86 ημέρες και οι παθήσεις του αίματος των αιμοποιητικών οργάνων και ανοσολογικές διαταραχές εμφανίζουν μέση διάρκεια νοσηλείας 28,22 ημέρες. Η υψηλή μέση διάρκεια νοσηλείας των ψυχικών διαταραχών ερμηνεύει σε μεγάλο βαθμό και την υψηλότερη μέση διάρκεια νοσηλείας που εμφανίζουν οι γυναίκες σε σχέση με τους άνδρες καθώς απ' ότι παρουσιάστηκε στα προηγούμενα οι ψυχικές ασθένειες αποτελούν την πολυπληθέστερη κατηγορία ασθενειών για τις γυναίκες.

Πινακας 68. Διάρκεια Νοσηλείας Κατά κατηγορία Ασθένειας

Κατηγορία Ασθενειών	Μέση Διάρκεια Νοσηλείας
Λοιμώδη και Παρασιτικά Νοσήματα	24,21
Παθήσεις του Αναπνευστικού Συστήματος	23,89
Παθήσεις του Δέρματος και του Υποδόριου Ιστού	41,92
Παθήσεις του Κυκλοφορικού Συστήματος	29,89
Ψυχικές Διαταραχές και Διαταραχές Συμπεριφοράς	36,86
Παθήσεις του Αίματος των Αιμοποιητικών Οργάνων και Ανοσολογικές Διαταραχές	28,22
Παθήσεις του Μυοσκελετικού Συστήματος και του Συνδετικού Ιστού	32,42
Νεοπλάσματα	81,00
Παθήσεις του Οφθαλμού και των Εξαρτημάτων του	53,00
Κύηση, Τοκετός, Λοχεία	45,40
Παθήσεις του Πεπτικού Συστήματος	44,00
Παθήσεις του Ουροποιογεννητικού Συστήματος	37,56
Παθήσεις του Νευρικού Συστήματος	28,94
Γηρατειά	28,18
Συνέπειες Τραυματισμού, Δηλητηρίασης και Άλλες Εξωγενείς Αίτιες	27,95
Μη Αλλού Ταξινομημένα	21,29
Ατυχήματα	8,67

Στον πίνακα που ακολουθεί αποτυπώνεται η μέση διάρκεια νοσηλείας στις σημαντικότερες ασθένειες ταξινομημένες κατά φθίνουσα τάξη μεγέθους του αριθμού των νοσηλευθέντων κάθε ασθένειας..

Πίνακας 69. Διάρκεια Νοσηλείας των Σημαντικότερων Ασθενειών

Ασθένειες	Διάρκεια Νοσηλείας
Πυρετός Διαλείπων	16,23
Πνευμονίτις /Περιπνευμονία	21,32
Γαστρεντερίτις	20,49
Πλευρίτης	24,56
Αφροδισιακά Πάθη	37,07
Πληγές Χρονικές κ. α.	44,90
Αιμόπτυση	30,58
Σπληνίτις	21,74
Φθίσις	39,58
Γηρατειά	28,18

Ασθένειες	Διάρκεια Νοσηλείας
Έλκη	42,14
Δυσεντερία	27,47
Παραφροσύνη	51,13
Πυρετός Γαστρικός	10,64
Αποπληξία	27,91
Ηπατίτης	33,31
Βρογχίτης	21,69
Τυφοειδής Πυρετός	23,91
Αρθρίτις	39,11
Χοιραδικά	48,33
Διάρροια	21,89

Από τη επισκόπηση του πίνακα προκύπτει ότι οι τρεις σημαντικότερες ασθένειες της εξεταζόμενης περιόδου παρουσιάζουν μέση διάρκεια νοσηλείας χαμηλότερη από τον μέσο όρο των 30 περίπου ημερών. Συγκεκριμένα οι νοσηλευθέντες με διαλείποντες πυρετούς παρουσιάζουν μέση διάρκεια νοσηλείας 16,23 ημέρες, οι πευμονίτιδες/περιπνευμονίες 21,32 ημέρες και οι γαστρεντερίτιδες 20,49 ημέρες.

Εν συνεχεία, οι ασθενείς με πλευρίτη νοσηλεύονται κατά μέσον όρο 24,56 ημέρες, ενώ οι ασθενείς με αφροδισιακά πάθη παρουσιάζουν μέση διάρκεια νοσηλείας 37 περίπου ημέρες.

Οι χρονικές πληγές εμφανίζουν επίσης υψηλό μέσο αριθμό ημερών νοσηλείας της τάξης των 45 περίπου ημερών. Υψηλή μέση διάρκεια νοσηλείας της τάξης των 40 περίπου ημερών παρουσιάζουν οι ασθενείς με φθίση, οι οποίοι όπως αναφέραμε απεβίωσαν στο σύνολό τους.

Από τις υπόλοιπες ασθένειες ξεχωρίζει η υψηλή μέση διάρκεια νοσηλείας των ασθενών με χοιραδικά (42 περίπου ημέρες), καθώς και των ασθενών με παραφροσύνη οι οποίοι νοσηλεύονται για 51 περίπου ημέρες κατά μέσον όρο.

Όσον αφορά στην μέση διάρκεια νοσηλείας κατά ομάδες ηλικιών παρατηρούμε ότι δεν καταγράφονται σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των διαφορετικών ομάδων ηλικιών και κυμαίνονται κοντά στον μέσο όρο. Τη μεγαλύτερη μέση διάρκεια νοσηλείας την εμφανίζουν οι ηλικίες 50-64 ετών με 30,29 ημέρες νοσηλείας, ακολουθεί η ομάδα ηλικιών 0-19 με 28,87 ημέρες νοσηλείας και η ομάδα ηλικιών 30-39 ετών με διάρκεια νοσηλείας 28,68 ημέρες. Οι υπόλοιπες ομάδες ηλικιών

παρουσιάζουν μέση διάρκεια νοσηλείας ελαφρώς κάτω του μέσου όρου και συγκεκριμένα, η ηλικιακή ομάδα 20-29 έτη εμφανίζει μέση διάρκεια νοσηλείας 26,13 ημέρες, η ηλικιακή ομάδα 40-49 έτη εμφανίζει μέση διάρκεια νοσηλείας 26,68 ημέρες και η ηλικιακή ομάδα 65+ εμφανίζει μέση διάρκεια νοσηλείας 22,42 ημέρες,

Πίνακας 70. Μέση Διάρκεια Νοσηλείας Κατά Ομάδες Ηλικιών

Ομάδες Ηλικιών	**Μέση Διάρκεια Νοσηλείας**
0-19	28,87
20-29	26,13
30-39	28,68
40-49	26,68
50-64	30,29
65+	22,42
Σύνολο	**27,53**

Συνοψίζοντας τα παραπάνω:

Η μέση διάρκεια νοσηλείας των ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου κατά την εξεταζόμενη περίοδο είναι 30,24 ημέρες έχοντας αφαιρέσει από τους υπολογισμούς κάποιες περιπτώσεις με πολύ υψηλή διάρκεια νοσηλείας οι οποίες παρουσιάστηκαν αναλυτικά.

Η διάρκεια νοσηλείας δεν φαίνεται να διαφοροποιείται σημαντικά ούτε μεταξύ των εξεταζόμενων ετών καθώς κυμαίνεται μεταξύ της χαμηλότερη τιμής που είναι 26,81 ημέρες το 1860 και 33,49 ημέρες το 1859. Η μέση διάρκεια νοσηλείας των γυναικών είναι ελαφρώς μεγαλύτερη από εκείνη των ανδρών, καθώς στις γυναίκες ανέρχεται στις 32,61 ημέρες, ενώ στους άνδρες στις 29,89 ημέρες.

Αντίθετα εμφανίζεται έντονη διαφοροποίηση της μέσης διάρκειας νοσηλείας μεταξύ των σημαντικότερων ασθενειών. Τη μεγαλύτερη μέση διάρκεια νοσηλείας εμφανίζουν οι ασθενείς με «χοιραδικά» καθώς νοσηλεύονται 62 περίπου ημέρες κατά μέσον όρο και ακολουθεί η «παραφροσύνη» με 51 ημέρες κατά μέσον όρο και οι «πληγαί χρονικαί» με 45 περίπου ημέρες νοσηλείας κατά μέσον όρο. Από την άλλη τον χαμηλότερο μέσον όρο νοσηλείας εμφανίζει ο «γαστρικός πυρετός» και ακολουθεί η σημαντικότερη ασθένεια της εποχής, «οι διαλείποντες πυρετοί» με 19,27 ημέρες νοσηλείας κατά μέσον όρο. Τέλος η «φθίσις», ασθένεια που παρουσιάζει 100%

ποσοστό θνησιμότητας, εμφανίζει και πολύ υψηλό μέση διάρκεια νοσηλείας (40 περίπου ημέρες).

5.8 Τα Επαγγέλματα Των Ασθενών

Στα στοιχεία των εισερχομένων ασθενών του Νοσοκομείου Ναυπλίου υπάρχει καταχώριση του επαγγέλματος («τέχνης») μόνο για τα έτη 1859 και 1860. Στην ανάλυσή μας λοιπόν για το επάγγελμα των νοσηλευθέντων θα αναφερθούμε μόνο για τις δύο αυτές χρονιές.

Σύμφωνα λοιπόν με το αρχείο εισερχομένων ασθενών υπάρχουν στοιχεία επαγγέλματος για 182 ασθενείς εκ των οποίων 151 άνδρες και 31 γυναίκες. Οι ασθενείς αυτοί ασκούσαν 56 επαγγέλματα τα οποία αποτυπώνονται στον πίνακα που ακολουθεί:

Πίνακας 71. Νοσηλευθέντες Κατά Φύλο και Τέχνη Στο Νοσοκομείο Ναυπλίου 1589-1860

Τέχνη	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο
Αλιεύς	3		3
Άνευ Επαγγέλματος	3	7	10
Ανθρακεύς	1		1
Απόμαχος	2		2
Αρτοποιός	8		8
Αχθοφόρος	1		1
Βαφέας	1		1
Γεωργός	17		17
Γραφειάς	2		2
Δήμιος	1		1
Δημοσία		1	1
Δυσανάγνωστο	2	1	3
Έμπορος	1		1
Έμπορος Πρώην	1		1
Επαίτης		1	1
Επιστάτης	1		1
Εργάτης	8		8
Ιερέας	1		1
Ιερομόναχος	1		1
Καπνοπώλης	1		1
Κατάδικος		1	1
Καφεπώλης	1		1
Κτηματίας	3		3
Μαθητής	3		3

Τέχνη	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο
Μανάβης	3		3
Μαχαιροποιός	1		1
Μεταπράτης	3		3
Μοναχός	1		1
Μυλωνάς	1		1
Ναύτης	11		11
Ξυλάς	1		1
Ξυλουργός	2		2
Παντοπώλης	1		1
Περιβολάρης	2		2
Ποιμήν	4		4
Πρώην Ποιμήν	1		1
Ράπτης	5		5
Σιδηρουργός	2		2
Στρατιώτης	2		2
Συνταξιούχος	6		6
Τέκνο	1		1
Τσαγκάρης	3		3
Υδροφόρος	1		1
Υπαξ	1		1
Υπηρέτης	22		22
Υπηρέτρια		20	20
Υποδηματοποιός	3		3
Υπόδικος	1		1
Υπολοχαγός	1		1
Υφαντής	1		1
Φούρναρης	1		1
Φραγκοράπτης	1		1
Φύλαξ	1		1
Χρυσοχόος	3		3
Χτίστης	2		2
Χωροφύλαξ	1		1
Συνολο	**151**	**31**	**182**

Η πολυπληθέστερη επαγγελματική ομάδα που νοσηλεύθηκε στο Νοσοκομείο Ναυπλίου κατά τα δύο αυτά έτη είναι οι υπηρέτες / υπηρέτριες, καθώς καταγράφηκαν 22 υπηρέτες και 20 υπηρέτριες.

Για τους άνδρες καταγράφονται επίσης 17 γεωργοί, 11 ναύτες και 3 αλιείς, 8 αρτοποιοί και 1 φούρναρης, 8 εργάτες, 5 ράπτες και 1 φραγκοράπτης, 6 συνταξιούχοι, 4 ποιμένες και 1 πρώην ποιμήν, 3 κτηματίες, 3 μαθητές, 3 μανάβηδες, 3 μεταπράτες, 3

τσαγκάρηδες, 3 κατάδικοι και 3 χρυσοχόοι. Τα υπόλοιπα επαγγέλματα παρουσιάζουν 2 ή λιγότερους ασθενείς για τους άνδρες, μεταξύ των οποίων και ένας δήμιος.

Για τις γυναίκες εκτός από τις υπηρέτριες, καταγράφονται 7 γυναίκες άνευ επαγγέλματος και 1 δημοσία. Εικάζεται ότι οι γυναίκες άνευ επαγγέλματος είναι μάλλον πόρνες, για τις οποίες δεν καταγράφεται το πραγματικό τους επάγγελμα. Καταγράφονται επίσης 1 γυναίκα επαίτης και 1 γυναίκα κατάδικος.

Στη συνέχεια εξετάζονται οι κατηγορίες ασθενειών και οι ασθένειες των παραπάνω επαγγελμάτων για τα οποία καταγράφεται σημαντικός αριθμός παρατηρήσεων.

Πίνακας 72. Κατανομή των υπηρετών κατά κατηγορία ασθένειας 1859-1860

Κατηγορίες Ασθενειών	Νοσηλευθέντες
Λοιμώδη και Παρασιτικά Νοσήματα	13
Παθήσεις του Αναπνευστικού Συστήματος	4
Παθήσεις του Δέρματος και του Υποδόριου Ιστού	1
Παθήσεις του Νευρικού Συστήματος	1
Παθήσεις του Ουροποιογεννητικού Συστήματος	1
Ψυχικές Διαταραχές και Διαταραχές Συμπεριφοράς	1
Σύνολο	**21**

Από την επισκόπηση των δεδομένων του πίνακα παρατηρούμε ότι οι βασικότερες κατηγορίες ασθενειών για τους υπηρέτες είναι τα λοιμώδη και παρασιτικά νοσήματα, καθώς με αυτές τις ασθένειες καταγράφονται οι 13 από τους 21 υπηρέτες και ακολουθούν οι παθήσεις του αναπνευστικού συστήματος με 4 ασθενείς. Οι υπόλοιπες κατηγορίες ασθενειών παρουσιάζουν από 1 καταγραφή.

Στον επόμενο πίνακα αποτυπώνονται οι ασθένειες με τις οποίες νοσηλεύθηκαν οι υπηρέτες κατά τα έτη 1859-1860. Από την επισκόπηση του πίνακα αυτού προκύπτει ότι η επικρατέστερη ασθένεια είναι οι διαλείποντες πυρετοί με 8 παρατηρήσεις και ακολουθούν τα αφροδισιακά πάθη με 3 παρατηρήσεις.

Πίνακας 73. Κατανομή των υπηρετών κατά ασθένειες 1859-1860

Κατηγορίες Ασθενειών	Νοσηλευθέντες
Πυρετός Διαλείπων	8
Αφροδισιακά Πάθη	3
Πνευμονίτις /Περιπνευμονία	2

Κατηγορίες Ασθενειών	Νοσηλευθέντες
Γαστρεντερίτις	1
Δυσουρία	1
Επιληψία	1
Παροξυσμός	1
Πλευρίτης	2
Πληγές Χρονικές κ. α.	1
Χοιραδικά	1
Σύνολο	**21**

Από την επισκόπηση του παραπάνω πίνακα προκύπτει ότι οι βασικές ασθένειες των γεωργών είναι λοιμώδη και παρασιτικά νοσήματα καθώς με αυτά νοσούν οι 6 από τους 17 γεωργούς και τα αναπνευστικά καθώς από αυτά νοσούν οι 3 από τους 17.

Πίνακας 74. Κατανομή των γεωργών κατά κατηγορία ασθένειας 1859-1860

Κατηγορίες Ασθενειών	Νοσηλευθέντες
Λοιμώδη και Παρασιτικά Νοσήματα	6
Παθήσεις του Αίματος των Αιμοποιητικών Οργάνων και Ανοσολογικές Διαταραχές	1
Παθήσεις του Αναπνευστικού Συστήματος	3
Παθήσεις του Δέρματος Και Του Υποδόριου Ιστού	1
Παθήσεις του Κυκλοφορικού Συστήματος	2
Παθήσεις του Νευρικού Συστήματος	1
Παθήσεις του Ουροποιογεννητικού Συστήματος	1
Παθήσεις του Πεπτικού Συστήματος	1
Συνέπειες Τραυματισμού, Δηλητηρίασης και Άλλες Εξωγενείς Αίτιες	1
Σύνολο	**17**

Όσον αφορά στις ασθένειες των γεωργών αυτές δεν παρουσιάζουν κάποια συγκέντρωση με εξαίρεση δύο παρατηρήσεις με αφροδισιακά πάθη, 2 με πνευμονίτιδα/περιπνευμονία, 2 με πυρετούς.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η κατανομή των ασθενειών των υπηρετριών κατά την περίοδο 1859-1860, καθώς οι 6 από τις 20 νοσηλεύονται με αφροδισιακά πάθη και 3 λόγω κύησης. Αυτές οι ασθένειες ενδεχομένως να σχετίζονται με την σεξουαλική εκμετάλλευση των γυναικών αυτών την εποχή εκείνη.

Πίνακας 75. Κατανομή των υπηρετριών κατά ασθένεια 1859-1860

Κατηγορίες Ασθενειών	Νοσηλευθέντες
Αφροδισιακά Πάθη	6
Κύηση	3
Πυρετός Διαλείπων	2
Αναπηρία	1
Αρθρίτις	1
Κάταγμα	2
Μανία	1
Οφθαλμίτης Χρονικός	1
Προς Περίθαλψη	2
Σύνολο	**21**

Για τις υπόλοιπες επαγγελματικές ομάδες ο αριθμός των παρατηρήσεων είναι πιο μικρός και ως εκ τούτου δεν προκύπτει κάποια ιδιαίτερη συγκέντρωση ή και τάση όσον αφορά τις καταγραφείσες ασθένειες των επαγγελματικών ομάδων αυτών.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να σημειώσουμε ότι τα ευρήματα από την ανάλυση των στοιχείων των επαγγελμάτων των εισερχομένων ασθενών του Νοσοκομείου Ναυπλίου, αφενός μεν συμβαδίζουν αναλογικά σε μεγάλο βαθμό με τα στοιχεία των επαγγελμάτων για το Ναύπλιο όπως αυτά προέκυψαν από την επεξεργασία των δεδομένων της Απογραφής του Πληθυσμού του 1861, αφετέρου ενσωματώνουν πλήρως το προφίλ του πληθυσμού που προσέρχονται στις Νοσοκομειακές Δομές στην Ελλάδα, για την εξεταζόμενη εποχή.

Από τα στοιχεία της Απογραφής προέκυψε ότι οι κάτοικοι του Ναυπλίου κατά φθίνουσα τάξη επαγγελματιών ήταν γεωργοί, βιομήχανοι, υπηρέτες, εργάτες, δημόσιοι υπάλληλοι, ναυτικοί και έμποροι.

Αντίστοιχα, από τα στοιχεία των καταλόγων εισερχομένων ασθενών του Νοσοκομείου του Ναυπλίου προκύπτει ότι το μεγαλύτερο ποσοστό νοσηλευθέντων ήταν υπηρέτες/υπηρέτριες (22,4%) και εν συνεχεία γεωργοί (11,2%), ναύτες (5,85%) και εργάτες (4,26%).

Η εικόνα αυτή συνδυαζόμενη με το γεγονός ότι την περίοδο εκείνη στα Νοσοκομεία προσέρχονταν οι οικονομικά και κοινωνικά ασθενέστερες τάξεις, αναλογικά συμβαδίζει πλήρως με την κατανομή των επαγγελμάτων του συνολικού πληθυσμού του Ναυπλίου, καθώς οι οικονομικά εύπορες τάξεις των βιομηχάνων,

εμπόρων και δημοσίων υπαλλήλων που παρουσιάζουν υψηλά ποσοστά κατά την Απογραφή δεν προσέρχονται στο Νοσοκομείο, νοσηλευόμενοι στις οικίες τους.

Συμπερασματικά από την επισκόπηση των ασθενειών κατά επάγγελμα παρατηρούμε ότι κατά την διετία 1859-1860 για την οποία διαθέτουμε στοιχεία για την τέχνη/επάγγελμα των νοσηλευθέντων είναι 182, εκ των οποίων 151 άνδρες και 31 γυναίκες. Οι ασθενείς αυτοί ασκούσαν 56 επαγγέλματα.

Από τα καταγεγραμμένα επαγγέλματα των νοσηλευθέντων ανδρών, προκύπτει ότι η πολυπληθέστερη επαγγελματική ομάδα ήταν οι υπηρέτες με 21 ασθενείς, οι οποίοι ως επί το πλείστο νοσηλεύθηκαν με διαλείποντα πυρετό (8 υπηρέτες) και εν συνεχεία με αφροδισιακά νοσήματα (3 υπηρέτες). Ακολούθησαν οι γεωργοί με 17 ασθενείς, χωρίς όμως να παρουσιάζουν κάποια συγκέντρωση ασθενειών ή κάποια συστηματική ασθένεια. Ακολουθούν οι ναύτες με 11 ασθενείς, οι αρτοποιοί με 9 ασθενείς, οι οποίο νοσηλεύονται με λοιμώδη και παρασιτικά νοσήματα (2 με διαλλείποντα πυρετό, 2 με γαστρικό πυρετό και 2 με γαστρεντερίτιδα). Τέλος καταγράφηκαν και 8 εργάτες οι 4 εκ των οποίων νοσηλεύθηκαν με έλκη.

Στις γυναίκες πολυπληθέστερη ομάδα είναι οι υπηρέτριες, καθώς νοσηλεύθηκαν 19 υπηρέτριες εκ των οποίων οι 6 νοσηλεύθηκαν με αφροδισιακά πάθη και οι 3 λόγω κύησης, γεγονός που όπως αναφέρεται γενικότερα στη βιβλιογραφία, αντικατοπτρίζει τη σεξουαλική εκμετάλλευση των συγκεκριμένων γυναικών. Ακολουθούν 6 γυναίκες για τις οποίες δεν αναγράφεται το επάγγελμα και για τις οποίες εικάζεται ότι είναι πόρνες και 1 «δημοσία» οι οποίες νοσηλεύονται με αφροδισιακά πάθη, ψυχικές διαταραχές και μία ασθενής με μαστεκτομή.

Τέλος τα στοιχεία των επαγγελμάτων των ασθενών, συμβαδίζουν αναλογικά με τα επαγγέλματα του Ναυπλίου σύμφωνα με την Απογραφή του 1861, ενσωματώνοντας παράλληλα το ταξικό, κοινωνικό και οικονομικό προφίλ των νοσηλευομένων στα Νοσοκομεία γενικότερα, για την εξεταζόμενη περίοδο.

5.9 Συμπεράσματα 5ου Μέρους

Στην ενότητα που προηγήθηκε προσπαθήσαμε να αποτυπώσουμε τα βασικά δημογραφικά χαρακτηριστικά των εισερχομένων ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου και εν συνεχεία να περιγράψουμε το επικρατούν πρότυπο νοσηρότητας για την εξεταζόμενη περίοδο.

Αρχικά αναλύθηκαν οι περιορισμοί στους οποίους υπόκειται η έρευνά μας, οι οποίοι οφείλονται στη φύση των πρωτογενών στοιχείων. Οι περιορισμοί αυτοί

συνίστανται σε τρεις (3) παράγοντες. Πρώτος παράγοντας αποτέλεσε ο τρόπος αποτύπωσης των στοιχείων των εισερχομένων ασθενών, με δυσανάγνωστα χειρόγραφα, αλλά και με όχι ενιαίο τρόπο αποτύπωσης των επιμέρους στοιχείων. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, την απώλεια κάποιων εγγραφών, αλλά και το περιορισμό της ανάλυσης των επαγγελμάτων στην περίοδο 1859-1860. Δεύτερος παράγοντας αποτέλεσε η απουσία ενιαίας χρονολογικές σειράς. Αυτό μας οδήγησε στην επιλογή αρχικά να χωρίσουμε τα στοιχεία μας σε δύο (2) υποπεριόδους η πρώτη για τα έτη 1837-1846 και η δεύτερη για τα έτη 1859-1860. Από τη συγκριτική ανάλυση που πραγματοποιήσαμε μεταξύ των δεδομένων των δύο περιόδων, διαπιστώσαμε ότι δεν παρουσιάζεται κάποια σημαντική διαφοροποίηση στα βασικά χαρακτηριστικά νοσηρότητας μεταξύ των δύο περιόδων, ικανή να μας οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι υφίσταται σημαντική τροποποίηση των προτύπου νοσηρότητας μεταξύ των δύο υποπεριόδων. Το συμπέρασμα αυτό μας οδήγησε στην απόφαση να χρησιμοποιήσουμε το σύνολο των υπαρχόντων σημείων για να περιγράψουμε το πρότυπο νοσηρότητας και τα βασικά δημογραφικά χαρακτηριστικά των ασθενών για ολόκληρη την εξεταζόμενη περίοδο 1837-1860. Τρίτος παράγοντας αποτέλεσε η ενδεχόμενη ύπαρξη ψευδών δηλώσεων ή στρογγυλοποιημένων καταγραφών των ηλικιών των εισερχομένων ασθενών. Πραγματοποιήθηκε έλεγχος με τη μέθοδο των στρογγυλών αριθμών τόσο για το σύνολο των ασθενών όσο και κατά επιμέρους ηλικιακές ομάδες. Το αποτέλεσμα του ελέγχου κατέδειξε ότι όντως υπάρχει τάση στρογγυλοποίησης στις ηλικίες που λήγουν σε 0 και σε 5. Ο έλεγχος αυτός πραγματοποιήθηκε και σε επιμέρους ηλικιακές ομάδες, ο οποίος κατέδειξε ότι η τάση στρογγυλοποίησης είναι εντονότερη σε υψηλότερες ηλικιακές ομάδες, ενώ λαμβάνει τις χαμηλότερες τιμές της στις ηλικιακές ομάδες 0-19 ετών και 20-29 ετών.

Στη συνέχεια, πραγματοποιήσαμε την αποδελτίωση και στην στατιστική επεξεργασία των στοιχείων αυτών αποτυπώνοντας εν τέλει το πρότυπο νοσηρότητας για την εξεταζόμενη περίοδο, τα βασικά δημογραφικά χαρακτηριστικά των εισερχομένων ασθενών και συντάσσοντας το νοσολογικό πίνακα των βασικότερων κατηγοριών ασθενειών και των επικρατέστερων ασθενειών.

Η ανάλυση που προηγήθηκε κατέδειξε ότι το επικρατούν πρότυπο νοσηρότητας σχετίζεται άμεσα με τις συνθήκες διαβίωσης και υγιεινής των κατοίκων του Ναυπλίου, το γεωγραφικό προφίλ και τις επικρατούσες κλιματολογικές συνθήκες, καθώς και από το αποτελέσματα του δημογραφικής μετάβασης του Ναυπλίου προς μια αστικού τύπου οικονομική οργάνωση και κοινωνική δομή.

Οι βασικότερες κατηγορίες ασθενειών για την εξεταζόμενη περίοδο αναδείχθηκαν τα Λοιμώδη και Παρασιτικά Νοσήματα, ακολουθούμενα από τα προβλήματα του Αναπνευστικού Συστήματος. Στη συνέχεια ακολουθούν οι ασθένειες του Δέρματος και του Υποδόριου Ιστού

Από την περαιτέρω ανάλυση των ποσοτικών στοιχείων προέκυψε ότι οι σημαντικότερες ασθένειες κατά την εξεταζόμενη περίοδο είναι οι πυρετοί, οι οποίοι περιγράφονται ως ασθένεια και όχι ως σύμπτωμα, εύρημα το οποίο συμπίπτει με το αντίστοιχο εύρημα των ασθενών του Νοσοκομείου Σύρο για την ίδια χρονική περίοδο, ο πνευμονίτης-περιπνευμονία, η πλευρίτιδα, τα γαστρεντερολογικά προβλήματα και η φθίση. Ακολουθούν οι παθήσεις του δέρματος (χρονικές πληγές και διάφορα έλκη, κασίδα ψώρα, ψωρίαση και ερυσίπελας), τα αφροδισιακά πάθη και οι ψυχικές διαταραχές.

Η εικόνα των επικρατέστερων ασθενειών διαφοροποιείται μεταξύ των φύλων, καθώς για τις γυναίκες οι επικρατέστερες ασθένειες είναι τα «Αφροδισιακά Πάθη» ακολουθεί η «Παραφροσύνη», ενώ οι «Διαλείποντες Πυρετοί» αποτελούν την τρίτη ασθένεια των γυναικών

Η μέση ηλικία των ασθενών είναι τα 34,18 έτη, ενώ η μεγαλύτερη συγκέντρωση ασθενών παρατηρείται στην ηλικιακή ομάδα 20-29 ετών.

Το ποσοστό θνησιμότητας ανέρχεται στο 19,07%, ενώ η ασθένειες με τα μεγαλύτερα ποσοστά θνησιμότητα είναι η φθίση όπου κατέληξε το σύνολο των ασθενειών που νοσηλεύθηκαν με φθίση και η αποπληξία με ποσοστό θνησιμότητας της τάξης του 78,6%. Από τις επικρατέστερες ασθένειες, υψηλά ποσοστά θνησιμότητας εμφανίζουν οι ασθενείς οι οποίοι νοσηλεύθηκαν με γαστρεντερολογικά προβλήματα και οι ασθενείς που νοσηλεύθηκαν με πνευμονία – περιπνευμονία και πλευρίτιδα. Η μέση ηλικία των θανόντων είναι τα 38 έτη, ενώ η θνησιμότητα αυξάνεται με την αύξηση της ηλικίας.

Η μέση διάρκεια νοσηλείας των ασθενών του στο Νοσοκομείο Ναυπλίου κατά την εξεταζόμενη περίοδο είναι 30,24 ημέρες έχοντας αφαιρέσει από τους υπολογισμούς κάποιες περιπτώσεις με πολύ υψηλή διάρκεια νοσηλείας οι οποίες παρουσιάστηκαν αναλυτικά.

Από τα καταγεγραμμένα επαγγέλματα των νοσηλευθέντων ανδρών, προκύπτει ότι η πολυπληθέστερη επαγγελματική ομάδα ήταν οι υπηρέτες, οι οποίοι ως επί το πλείστο νοσηλεύθηκαν με διαλείποντα πυρετό και ακολουθούν οι γεωργοί, χωρίς όμως να παρουσιάζουν κάποια συγκέντρωση ασθενειών ή κάποια συστηματική ασθένεια.

Στις γυναίκες πολυπληθέστερη ομάδα είναι οι υπηρέτριες, εκ των οποίων οι περισσότερες νοσηλεύθηκαν με αφροδισιακά πάθη και ακολούθως λόγω κύησης, γεγονός που όπως αναφέρεται γενικότερα στη βιβλιογραφία, αντικατοπτρίζει το γεγονός ότι οι υπηρέτριες ασκούσαν συγκαλυμμένα το επάγγελμα της πόρνης. Επιπλέον, τα στοιχεία των επαγγελμάτων των ασθενών, συμβαδίζουν αναλογικά με τα επαγγέλματα του Ναυπλίου σύμφωνα με την Απογραφή του 1861, ενσωματώνοντας παράλληλα το ταξικό, κοινωνικό και οικονομικό προφίλ των νοσηλευομένων στα Νοσοκομεία γενικότερα, για την εξεταζόμενη περίοδο

Από την ανάλυση που προηγήθηκε προκύπτει ο Νοσολογικός Πίνακας για τις σημαντικότερες κατηγορίες ασθενειών και τις σημαντικότερες ασθένειες της εξεταζόμενης περιόδου, ο οποίος αποτυπώνεται στα επόμενα.

Πίνακας 76. Αναλυτικός Νοσολογικός Πίνακας την Κατηγορία "Λοιμώδη και Παρασιτικά Νοσήματα"

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΑΣΘΕΝΩΝ	ΦΥΛΟ	ΣΥΝΟΛΟ	38,70%
		ΑΝΔΡΕΣ	39,22%
		ΓΥΝΑΙΚΕΣ	35,59%
	ΗΛΙΚΙΑ	0-19	20,95%
		20-29	33,97%
		30-39	23,49%
		40-49	8,89%
		50-64	9,84%
		65+	2,86%
		ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΗΛΙΚΙΑΣ	30,23
		ΔΙΑΜΕΣΟΣ ΗΛΙΚΙΑ	26,00
	ΕΠΟΧΗ	ΑΝΟΙΞΗ	16,19%
		ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ	32,38%
		ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ	33,65%
		ΧΕΙΜΩΝΑΣ	17,78%
ΠΟΣΟΣΤΑ ΘΝΗΣΙΜΟΤΗΤΑ	ΗΛΙΚΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ ΑΣΘΕΝΩΝ	20,38%
		0-19	6,15%
		20-29	19,63%
		30-39	20,27%
		40-49	25,00%
		50-64	41,94%
		65+	44,44%
	ΕΠΟΧΗ	ΑΝΟΙΞΗ	39,02%
		ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ	20,19%
		ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ	12,38%
		ΧΕΙΜΩΝΑΣ	23,33%

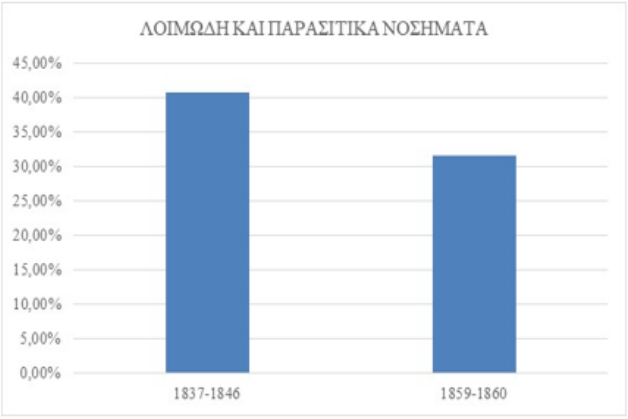

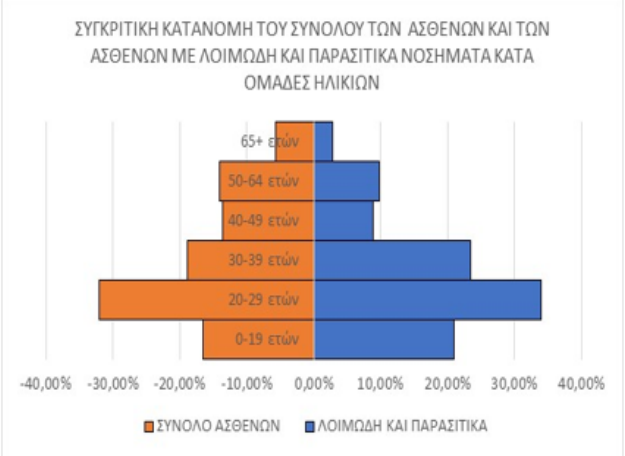

Τα Λοιμώδη και Παρασιτικά Νοσήματα αποτελούν την πολυπληθέστερη κατηγορία ασθενειών καθώς αποτελούν την αιτία εισαγωγής του 38,7% του συνόλου των εισερχομένων ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου. Διαχρονικά εμφανίζουν με μικρές διακυμάνσεις μια μικρή τάση μείωσης. Η διάμεσος ηλικία των εισερχομένων ασθενών είναι τα 26 έτη, ενώ η μεγαλύτερη συγκέντρωση ασθενών παρατηρείται στην ηλικιακή ομάδα 20-29 ετών. Το ποσοστό θνησιμότητας των ασθενών με Λοιμώδη και Παρασιτικά Νοσήματα ανέρχεται στο 20,38%. Τα Λοιμώδη και Παρασιτικά Νοσήματα εμφανίζουν έντονη εποχικότητα, καθώς οι εισαγωγές στο Νοσοκομείο κορυφώνονται κατά το αλοκαίρι και το Φθινόπωρο, αντίθετα όμως η θνησιμότητα όμως των ασθενών με Λοιμώδη και Πρασιτικά Νοσήματα φαίνεται να παρουσιάζει υψηλά ποσοστά κατά τον Χειμώνα και την Άνοιξη.

Πίνακας 77. Αναλυτικός Νοσολογικός Πίνακας για την Κατηγορία "Παθήσεις του Αναπνευστικού Συστήματος"

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΑΣΘΕΝΩΝ	ΦΥΛΟ	ΣΥΝΟΛΟ	21,62%
		ΑΝΔΡΕΣ	23,71%
		ΓΥΝΑΙΚΕΣ	9,32%
	ΗΛΙΚΙΑ	0-19	10,86%
		20-29	35,43%
		30-39	15,43%
		40-49	18,29%
		50-64	12,00%
		65+	8,00%
		ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΗΛΙΚΙΑΣ	36,13
		ΔΙΑΜΕΣΟΣ ΗΛΙΚΙΑ	30,00
	ΕΠΟΧΗ	ΑΝΟΙΞΗ	26,14%
		ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ	25,00%
		ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ	20,45%
		ΧΕΙΜΩΝΑΣ	28,41%
ΠΟΣΟΣΤΑ ΘΝΗΣΙΜΟΤΗΤΑΣ	ΗΛΙΚΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ ΑΣΘΕΝΩΝ	17,82%
		0-19	15,79%
		20-29	6,45%
		30-39	11,11%
		40-49	25,81%
		50-64	28,57%
		65+	50,00%
	ΕΠΟΧΗ	ΑΝΟΙΞΗ	16,98%
		ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ	6,98%
		ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ	23,08%
		ΧΕΙΜΩΝΑΣ	23,68%

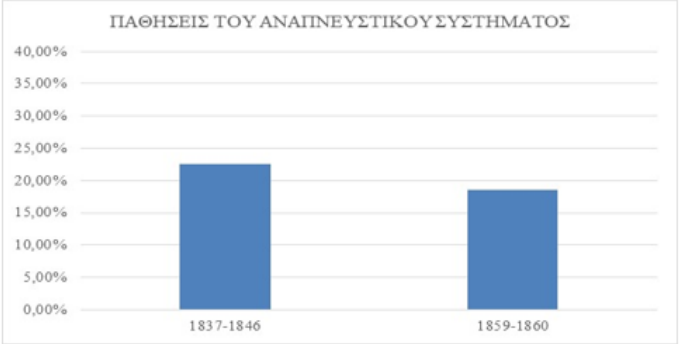

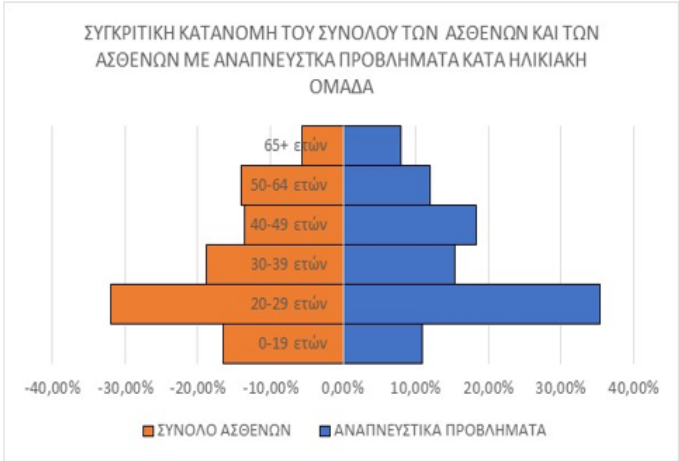

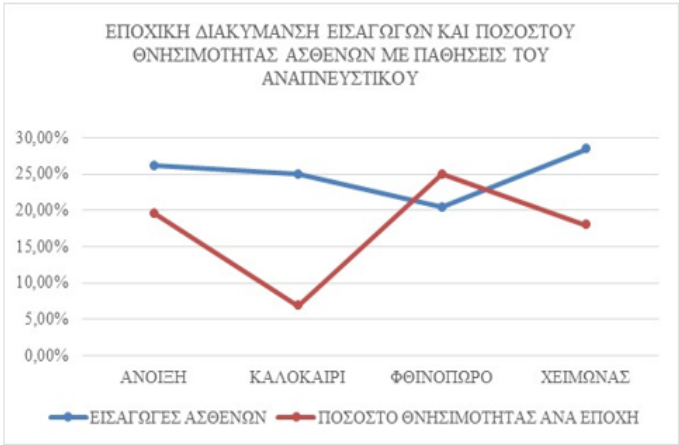

Οι παθήσεις του Αναπνευστικού Συστήματος αποτελούν τη δεύτερη αιτία εισαγωγής στο Νοσοκομείο, καθώς οι ασθενείς με παθήσεις του Αναπνευστικού αποτελούν το 21,62% του συνόλου των εισερχομένων ασθενών. Η εικόνα αυτή διαφοροποιείται μεταξύ των δύο φύλων, καθώς για τις γυναίκες το εν λόγω ποσοστό περιορίζεται μόλις στο 9,57% του συνόλου των εισερχομένων γυναικών. Διαχρονικά εμφανίζουν μικρές διακυμάνσεις με μια μικρή τάσης μείωσης. Η διάμεσος ηλικία των εισερχομένων ασθενών είναι τα 30 έτη, ενώ η μεγαλύτερη συγκέντρωση ασθενών παρατηρείται στην ηλικιακή ομάδα 20-29 ετών. Το ποσοστό θνησιμότητας ανέρχεται στο 17,82%. Οι εισαγωγές ασθενών με παθήσεις του Αναπνευστικού εμφανίζουν το χαμηλότερο ποσοστό τους το Φθινόπωρο και το μέγιστο τον Χειμώνα, ενώ το ποσοστό θνησιμότητας λαμβάνει τη μέγιστη τιμή του το Φθινόπωρο, χωρίς ιδιαίτερες εποχικές διακυμάνσεις, με εξαίρεση το καλοκαίρι που εμφανίζεται ιδιαίτερα χαμηλό.

Πίνακας 78. Αναλυτικός Νοσολογικός Πίνακας για την Κατηγορία "Παθήσεις του Δέρματος και του Υποδόριου Ιστού"

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΑΣΘΕΝΩΝ	ΦΥΛΟ	ΣΥΝΟΛΟ	9,34%
		ΑΝΔΡΕΣ	10,20%
		ΓΥΝΑΙΚΕΣ	4,24%
	ΗΛΙΚΙΑ	0-19	21,05%
		20-29	34,21%
		30-39	15,79%
		40-49	13,16%
		50-64	13,16%
		65+	2,63%
		ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΗΛΙΚΙΑΣ	31,16
		ΔΙΑΜΕΣΟΣ ΗΛΙΚΙΑ	25,50
	ΕΠΟΧΗ	ΑΝΟΙΞΗ	22,37%
		ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ	22,37%
		ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ	23,68%
		ΧΕΙΜΩΝΑΣ	31,58%
ΠΟΣΟΣΤΑ ΘΝΗΣΙΜΟΤΗΤΑ	ΗΛΙΚΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ ΑΣΘΕΝΩΝ	10,53%
		0-19	6,25%
		20-29	3,85%
		30-39	33,33%
		40-49	0,00%
		50-64	20,00%
		65+	0,00%
	ΕΠΟΧΗ	ΑΝΟΙΞΗ	21,05%
		ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ	0,00%
		ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ	7,14%
		ΧΕΙΜΩΝΑΣ	13,04%

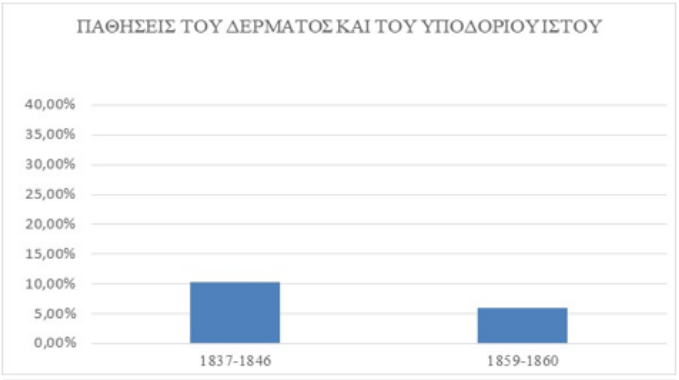

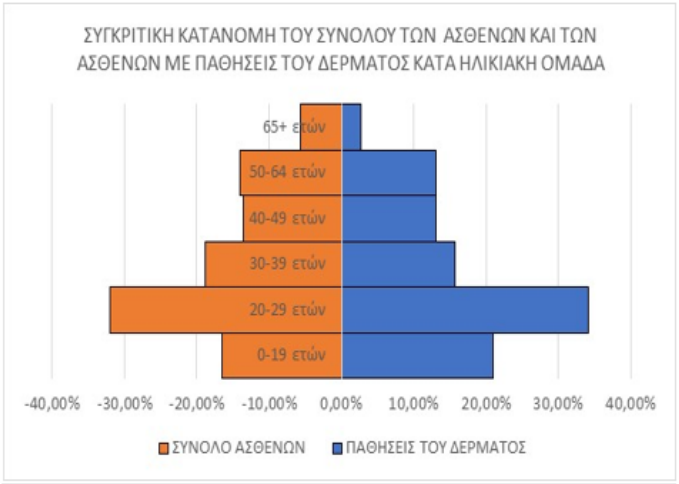

Οι παθήσεις του Δέρματος και του Υποδόριου Ιστού αποτελούν την τρίτη αιτία εισαγωγής στο Νοσοκομείο, καθώς οι εν λόγω ασθενείς, αποτελούν το 9,34% του των εισερχομένων ασθενών. Η εικόνα αυτή διαφοροποιείται μεταξύ των δύο φύλων καθώς για τις γυναίκες το ποσοστό αυτό περιορίζεται στο 4,24% του συνόλου των εισερχομένων στο Νοσοκομείο γυναικών. Διαχρονικά εμφανίζονται έντονες διακυμάνσεις, ενώ η γενική τάση φαίνεται να καταγράφει φθίνουσα πορεία. Η διάμεσος ηλικία των εισερχομένων ασθενών είναι τα 25,5 έτη, ενώ η μεγαλύτερη συγκέντρωση ασθενών παρατηρείται στην ηλικιακή ομάδα 20-29 ετών. Το ποσοστό θνησιμότητας είναι χαμηλό σε σχέση με το μέσο ποσοστό θνησιμότητας και ανέρχεται στο 10,53%. Οι εισαγωγές ασθενών με παθήσεις του Δέρματος δεν εμφανίζουν έντονες εποχικές διακυμάνσεις με μία μικρή έξαρση κατά τους χειμερινούς μήνες, ενώ το ποσοστό θνησιμότητας είναι σαφώς μικρότερο του μέσου όρου, εμφανίζοντας τη μέγιστη τιμή του κατά την Άνοιξη.

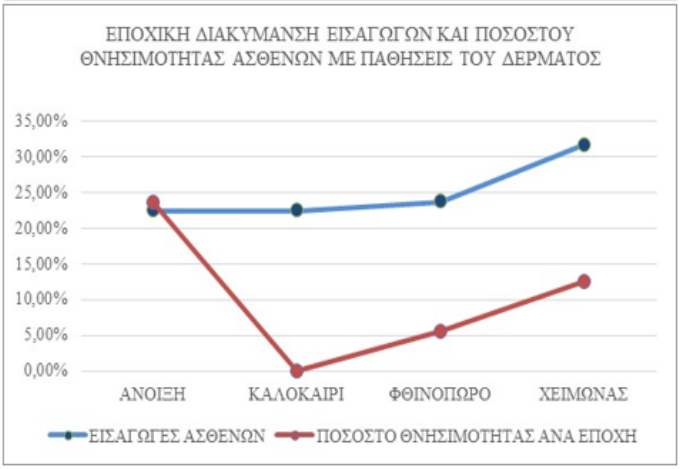

Πίνακας 79. Αναλυτικός Νοσολογικός Πίνακας για την Κατηγορία "Παθήσεις του Κυκλοφορικού Συστήματος"

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΑΣΘΕΝΩΝ	ΦΥΛΟ	ΣΥΝΟΛΟ	5,28%
		ΑΝΔΡΕΣ	5,60%
		ΓΥΝΑΙΚΕΣ	3,39%
	ΗΛΙΚΙΑ	0-19	4,65%
		20-29	20,93%
		30-39	23,26%
		40-49	20,93%
		50-64	18,60%
		65+	11,63%
		ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΗΛΙΚΙΑΣ	43,79
		ΔΙΑΜΕΣΟΣ ΗΛΙΚΙΑ	40,00
	ΕΠΟΧΗ	ΑΝΟΙΞΗ	29,27%
		ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ	24,39%
		ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ	21,95%
		ΧΕΙΜΩΝΑΣ	24,39%
ΠΟΣΟΣΤΑ ΘΝΗΣΙΜΟΤΗΤΑ	ΗΛΙΚΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ ΑΣΘΕΝΩΝ	58,14%
		0-19	50,00%
		20-29	44,44%
		30-39	60,00%
		40-49	33,33%
		50-64	75,00%
		65+	100,00%
	ΕΠΟΧΗ	ΑΝΟΙΞΗ	46,67%
		ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ	60,00%
		ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ	80,00%
		ΧΕΙΜΩΝΑΣ	57,14%

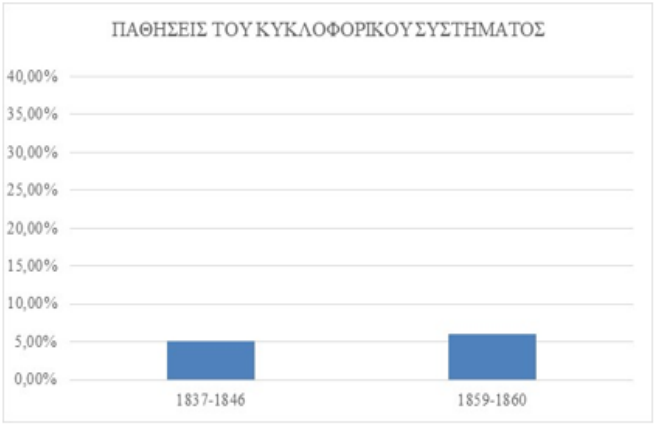

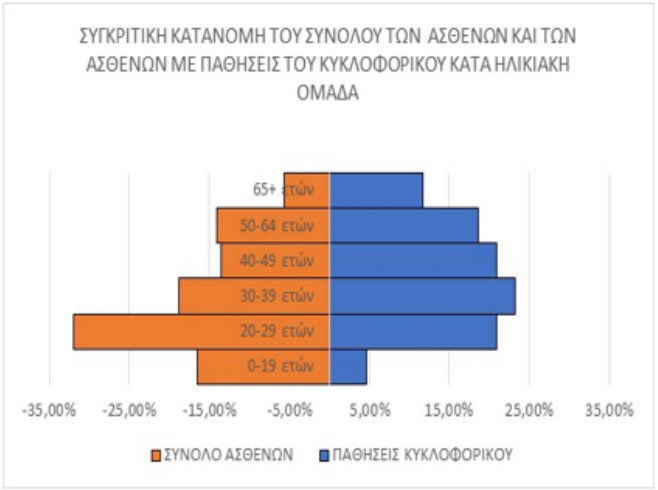

Οι παθήσεις του Κυκλοφορικού Συστήματος αποτελούν την τέταρτη αιτία εισαγωγής στο Νοσοκομείο, καθώς αποτελούν το 5,28% του συνόλου των εισερχομένων ασθενών. Διαχρονικά εμφανίζουν μικρές διακυμάνσεις που φαίνεται να είναι περιοδικές, ενώ η γενική τάση φαίνεται να καταγράφει αύξουσα πορεία. Το ηλικιακό πρότυπο διαφοροποιείται σημαντικά σε σχέση τόσο με το ηλικιακό πρότυπο του συνόλου των ασθενειών όσο και με το ηλικιακό πρότυπο των προηγουμένων κατηγοριών ασθενειών, καθώς η διάμεσος ηλικία των ασθενών ανέρχεται στα 40 έτη ενώ η μεγαλύτερη συγκέντρωση ασθενών καταγράφεται στην ηλικιακή ομάδα 30-39 ετών με παράλληλες μεγαλύτερες συγκεντρώσεις στις στις γηραιότερες ομάδες ηλικιών. Το ποσοστό θνησιμότητας είναι πολύ υψηλό σε σχέση με το μέσο ποσοστό θνησιμότητας και ανέρχεται στο 58,14%. Οι εισαγωγές ασθενών με παθήσεις του Κυκλοφορικού Συστήματος δεν εμφανίζουν ιδιαίτερες εποχικές διακυμάνσεις ενώ το ούτως ή άλλως υψηλό ποσοστό θνησιμότητας εμφανίζεται ιδιαίτερα αυξημένο κατά τους φθινοπωρινούς μήνες.

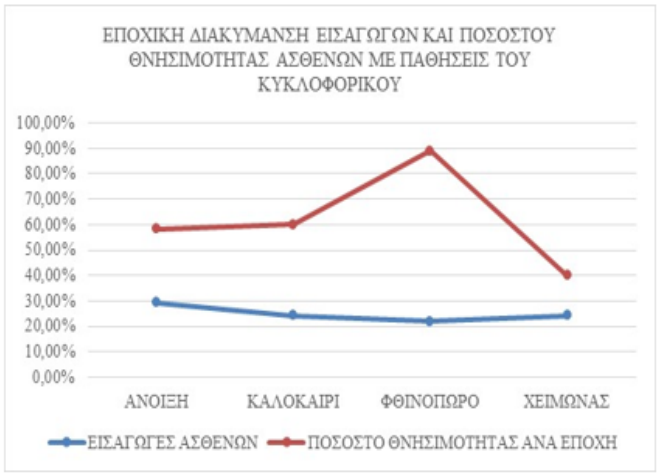

Πίνακας 80. Αναλυτικός Νοσολογικός Πίνακας για την Κατηγορία "Ψυχικές Διαταραχές"

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΑΣΘΕΝΩΝ	ΦΥΛΟ	ΣΥΝΟΛΟ	4,18%
		ΑΝΔΡΕΣ	2,73%
		ΓΥΝΑΙΚΕΣ	12,71%
	ΗΛΙΚΙΑ	0-19	8,82%
		20-29	14,71%
		30-39	20,59%
		40-49	23,53%
		50-64	32,35%
		65+	0,00%
		ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΗΛΙΚΙΑΣ	38,00
		ΔΙΑΜΕΣΟΣ ΗΛΙΚΙΑ	40,00
	ΕΠΟΧΗ	ΑΝΟΙΞΗ	40,00%
		ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ	16,67%
		ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ	13,33%
		ΧΕΙΜΩΝΑΣ	30,00%
ΠΟΣΟΣΤΑ ΘΝΗΣΙΜΟΤΗΤΑΣ	ΗΛΙΚΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ ΑΣΘΕΝΩΝ	11,76%
		0-19	0,00%
		20-29	0,00%
		30-39	28,57%
		40-49	12,50%
		50-64	9,09%
		65+	0,00%
	ΕΠΟΧΗ	ΑΝΟΙΞΗ	12,50%
		ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ	0,00%
		ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ	0,00%
		ΧΕΙΜΩΝΑΣ	33,33%

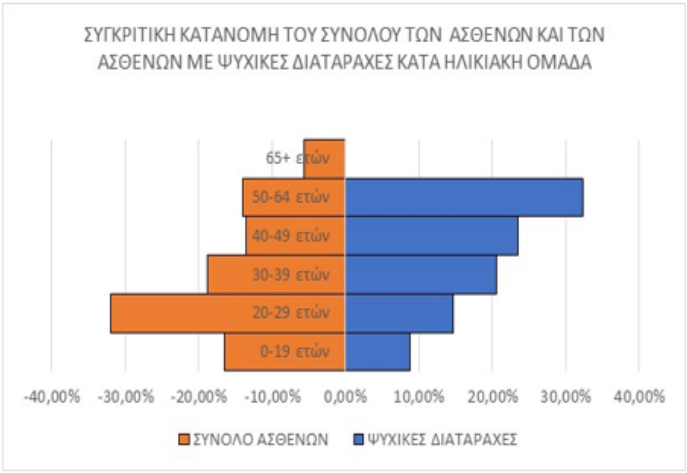

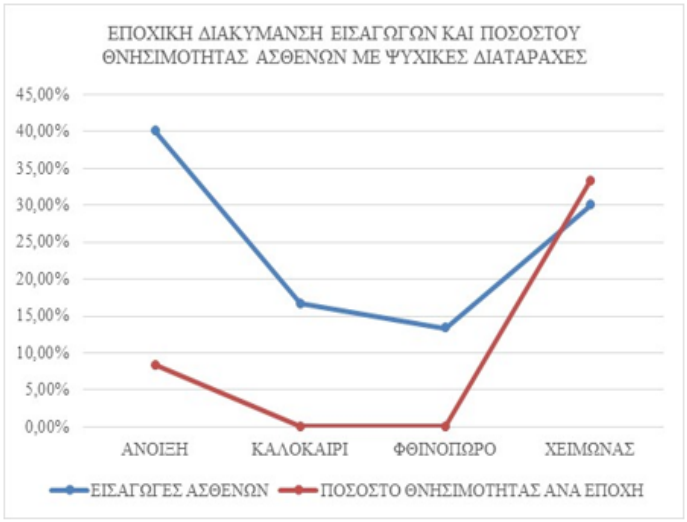

Οι ψυχικές διαταραχές αποτελούν την πέμπτη αιτία εισαγωγής στο Νοσοκομείο, το σημαντικότερο όμως, αποτελούν την δεύτερη κατηγορία ασθενειών μετά τα Λοιμώδη και Παρασιτικά Νοσήματα για τις γυναίκες, με ποσοστό της τάξης του 12,71% επί του συνόλου των γυναικών ασθενών. Η κατανομή των ασθενών στις ηλικιακές ομάδες, ακολουθεί διαφορετικό πρότυπο, από το επικρατούν ηλικιακό πρότυπο των ασθενειών, καθώς όπως ήδη υποδηλώνουν ο μέσος όρος (38 έτη) και η διάμεσος ηλικία (40 έτη) παρατηρείται μετατόπιση των ασθενών με ψυχικές διαταραχές σε υψηλότερες ηλικιακές ομάδες. Συγκεκριμένα, η μεγαλύτερη συγκέντρωση ασθενών με ψυχικές διαταραχές εμφανίζεται στην ηλικιακή ομάδα 50-64 ετών, και βαίνει μειούμενη καθώς μειώνεται η ηλικία. Το ποσοστό θνησιμότητας κυμαίνεται σε χαμηλότερα επίπεδα της τάξης του 11,76%. Οι εισαγωγές ασθενών με Ψυχικές Διαταραχές εμφανίζουν εποχικές διακυμάνσεις, με υψηλά ποσοστά την Άνοιξη και το Χειμώνα, ενώ οι θάνατοι εμφανίζονται μόνο κατά την Άνοιξη και το Χειμώνα όπου και καταγράφεται το υψηλότερο ποσοστό θνησιμότητας.

Πίνακας 81. Αναλυτικός Νοσολογικός Πίνακας για τους Πυρετούς

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΑΣΘΕΝΩΝ	ΦΥΛΟ	ΣΥΝΟΛΟ	16,09%
		ΑΝΔΡΕΣ	17,67%
		ΓΥΝΑΙΚΕΣ	6,78%
	ΗΛΙΚΙΑ	0-19	24,43%
		20-29	35,88%
		30-39	22,90%
		40-49	5,34%
		50-64	9,92%
		65+	1,53%
		ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΗΛΙΚΙΑΣ	28,89
		ΔΙΑΜΕΣΟΣ ΗΛΙΚΙΑ	25,00
	ΕΠΟΧΗ	ΑΝΟΙΞΗ	11,45%
		ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ	34,35%
		ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ	37,40%
		ΧΕΙΜΩΝΑΣ	16,79%
ΠΟΣΟΣΤΑ ΘΝΗΣΙΜΟΤΗΤΑΣ	ΗΛΙΚΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ ΑΣΘΕΝΩΝ	5,34%
		0-19	3,13%
		20-29	2,13%
		30-39	3,33%
		40-49	14,29%
		50-64	15,38%
		65+	50,00%
	ΕΠΟΧΗ	ΑΝΟΙΞΗ	15,38%
		ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ	4,76%
		ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ	3,92%
		ΧΕΙΜΩΝΑΣ	4,35%

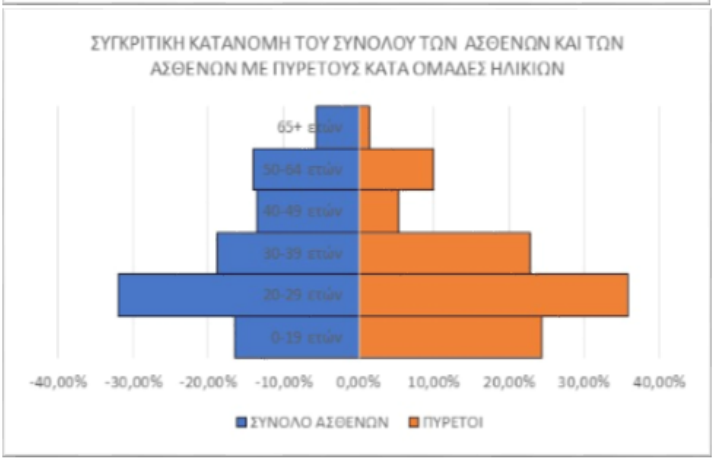

Οι πυρετοί (καταγράφονται ως ασθένεια και όχι σύμπτωμα) αποτελούν την πρώτη αιτία εισαγωγής στο Νοσοκομείο (16,09% του συνολικού αριθμού των ασθενών) και αφορούν κυρίως διαλείποντες πυρετούς (12,90%), γαστρικούς (1,84%) και τυφοειδείς πυρετούς (1,35%), εμφανίζοντας μια μικρή τάση μείωσης διαχρονικά. Η εικόνα αυτή διαφοροποιείται ανάμεσα στα φύλα, καθώς για τους μεν άνδρες αποτελεί την πρώτη αιτία εισαγωγής στο Νοσοκομείο (17,67%), για τις γυναίκες όμως το ποσοστό αυτό μειώνεται στο 6,78% αποτελώντας την τρίτη αιτία εισαγωγής στο Νοσοκομείο. Η κατανομή των ασθενών στις ηλικιακές ομάδες, ακολουθεί το επικρατούν ηλικιακό πρότυπο των ασθενειών, με ελαφρώς μικρότερο μέσο όρο (28,89 έτη). Το ποσοστό θνησιμότητας κυμαίνεται σε πολύ χαμηλά, σε σχέση με το μέσο ποσοστό, επίπεδα, της τάξης του 5,3%, θνησιμότητα η οποία οφείλεται σχεδόν εξ ολοκλήρου από τη θνησιμότητα ασθενών με τυφοειδή πυρετό. Οι εισαγωγές ασθενών με πυρετούς εμφανίζουν εποχικές διακυμάνσεις, με υψηλά ποσοστά το Καλοκαίρι και το Φθινόπωρο, ενώ οι θάνατοι ισοκατανέμονται μεταξύ των εποχών, με εξαίρεση την Άνοιξη που εμφανίζουν υψηλό ποσοστό θνησιμότητας της τάξης του 15% περίπου.

Πίνακας 82. Αναλυτικός Νοσολογικός Πίνακας για τις Παθήσεις του Γαστρεντερολογικού Συστήματος

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΑΣΘΕΝΩΝ	ΦΥΛΟ	ΣΥΝΟΛΟ	10,44%
		ΑΝΔΡΕΣ	10,78%
		ΓΥΝΑΙΚΕΣ	8,47%
	ΗΛΙΚΙΑ	0-19	12,9%
		20-29	28,2%
		30-39	21,2%
		40-49	14,1%
		50-64	15,3%
		65+	8,24%
		ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΗΛΙΚΙΑΣ	36,18
		ΔΙΑΜΕΣΟΣ ΗΛΙΚΙΑ	30,00
	ΕΠΟΧΗ	ΑΝΟΙΞΗ	17,65%
		ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ	35,29%
		ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ	34,12%
		ΧΕΙΜΩΝΑΣ	12,94%
ΠΟΣΟΣΤΑ ΘΝΗΣΙΜΟΤΗΤΑ	ΗΛΙΚΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ ΑΣΘΕΝΩΝ	28,24%
		0-19	0,00%
		20-29	25,00%
		30-39	16,67%
		40-49	33,33%
		50-64	61,54%
		65+	42,86%
	ΕΠΟΧΗ	ΑΝΟΙΞΗ	41,76%
		ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ	27,59%
		ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ	19,35%
		ΧΕΙΜΩΝΑΣ	38,46%

Τα γαστρεντερολογικά προβλήματα αποτελούν τη δεύτερη (10,44% του συνόλου των ασθενών), από πλευράς αριθμού εισερχομένων ασθενών, αιτία εισαγωγής στο Νοσοκομείο. Τη μεγαλύτερη συχνότητα της εμφανίζουν οι γαστρεντερίτιδες (7,49%) και ακολουθούν η δυσεντερία 1,84%) και οι διάρροιες (1,11%). Η εικόνα αυτή διαφοροποιείται ανάμεσα στα φύλα, καθώς για τους μεν άνδρες αποτελεί την δεύτερη αιτία εισαγωγής στο Νοσοκομείο (10,78%), για τις γυναίκες όμως το ποσοστό αυτό μειώνεται στο 8,47% αποτελώντας τη τρίτη αιτία εισαγωγής στο Νοσοκομείο. Η κατανομή των ασθενών στις ηλικιακές ομάδες, ακολουθεί το επικρατούν ηλικιακό πρότυπο των ασθενειών, με ελαφρώς μεγαλύτερο μέσον όρο (36,18 έτη) και διάμεσο στα 30 έτη. Το ποσοστό θνησιμότητας κυμαίνεται σε υψηλότερα επίπεδα (28,24%) , σε σχέση με το μέσο ποσοστό, και κυμαίνεται μεταξύ το 77,78% για τη διάρροια που φαίνεται ότι ήταν ιδιαίτερα θανατηφόρα και 26,67% για τη δυσεντερία και 21,31% για τη γαστρεντερίτιδα Οι εισαγωγές ασθενών με γστρεντερολογικά προβλήματα εμφανίζουν εποχικές διακυμάνσεις, με υψηλά ποσοστά το Καλοκαίρι και το Φθινόπωρο, ενώ το ποσοστό θνησιμότητας εμφανίζει τη μέγιστη τιμή του κατά τους ανοιξιάτικους και ακολούθως τους χειμερινούς μήνες.

Πίνακας 83. Αναλυτικός Νοσολογικός Πίνακας για την Περιπνευμονία

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΑΣΘΕΝΩΝ	ΦΥΛΟ	ΣΥΝΟΛΟ	8,23%
		ΑΝΔΡΕΣ	9,20%
		ΓΥΝΑΙΚΕΣ	2,54%
	ΗΛΙΚΙΑ	0-19	12,12%
		20-29	19,70%
		30-39	16,67%
		40-49	19,70%
		50-64	19,70%
		65+	12,12%
		ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΗΛΙΚΙΑΣ	41,98
		ΔΙΑΜΕΣΟΣ ΗΛΙΚΙΑ	40,00
	ΕΠΟΧΗ	ΑΝΟΙΞΗ	23,88%
		ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ	26,87%
		ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ	14,93%
		ΧΕΙΜΩΝΑΣ	34,33%
ΠΟΣΟΣΤΑ ΘΝΗΣΙΜΟΤΗΤΑ	ΗΛΙΚΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ ΑΣΘΕΝΩΝ	29,85%
		0-19	12,50%
		20-29	23,08%
		30-39	9,09%
		40-49	38,46%
		50-64	30,77%
		65+	75,00%
	ΕΠΟΧΗ	ΑΝΟΙΞΗ	26,32%
		ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ	0,00%
		ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ	57,14%
		ΧΕΙΜΩΝΑΣ	41,18%

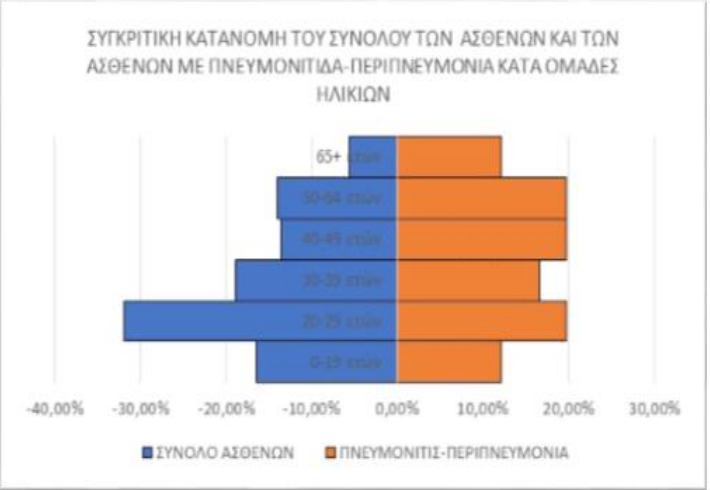

Η περιπνευμονία αποτελεί την τρίτη (8,61% του συνόλου των ασθενών), από πλευράς αριθμού εισερχομένων ασθενών, αιτία εισαγωγής στο Νοσοκομείο και αφορά κυρίως τους άνδρες (9,57% του συνόλου των εισερχομένων ανδρών και μόνο 3,15% του συνόλου των γυναικών), εμφανίζοντας αυξητική πορεία διαχρονικά. Η κατανομή των ασθενών στις ηλικιακές ομάδες, διαφοροποιείται από το επικρατούν ηλικιακό πρότυπο των ασθενειών, καθώς οι ασθενείς ισοκατανέμονται μερίπου στις ηλικιακές ομάδες 20-29, 30-39, 40-49 και 50-64 ετών και εμφανίζουν και σημαντικά μεγαλύτερη μέση ηλικία (41,98 έτη) και διάμεσο 40 έτη. Το ποσοστό θνησιμότητας κυμαίνεται σε υψηλότερα επίπεδα (29,9%) , σε σχέση με το μέσο ποσοστό θνησιμότητας. Οι εισαγωγές ασθενών με πνευμονία-περιπνευμονία εμφανίζουν εποχικές διακυμάνσεις, με υψηλά ποσοστά το Χειμώνα και ακολούθως το Καλοκαίρι, ενώ το ποσοστό θνησιμότητας εμφανίζει τη μέγιστη τιμή του κατά τους φθινοπωριμούς και ακολούθως τους χειμερινούς μήνες.

Πίνακας 84. Αναλυτικός Νοσολογικός Πίνακας για τον Πλευρίτη

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΑΣΘΕΝΩΝ	ΦΥΛΟ	ΣΥΝΟΛΟ	7,00%
		ΑΝΔΡΕΣ	7,33%
		ΓΥΝΑΙΚΕΣ	5,08%
	ΗΛΙΚΙΑ	0-19	8,77%
		20-29	49,12%
		30-39	15,79%
		40-49	19,30%
		50-64	5,26%
		65+	1,75%
		ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΗΛΙΚΙΑΣ	29,96
		ΔΙΑΜΕΣΟΣ ΗΛΙΚΙΑ	25,00
	ΕΠΟΧΗ	ΑΝΟΙΞΗ	19,30%
		ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ	29,82%
		ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ	21,05%
		ΧΕΙΜΩΝΑΣ	29,82%
ΠΟΣΟΣΤΑ ΘΝΗΣΙΜΟΤΗΤΑ	ΗΛΙΚΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ ΑΣΘΕΝΩΝ	5,26%
		0-19	0,00%
		20-29	3,57%
		30-39	0,00%
		40-49	18,18%
		50-64	0,00%
		65+	0,00%
	ΕΠΟΧΗ	ΑΝΟΙΞΗ	6,67%
		ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ	0,00%
		ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ	8,33%
		ΧΕΙΜΩΝΑΣ	7,14%

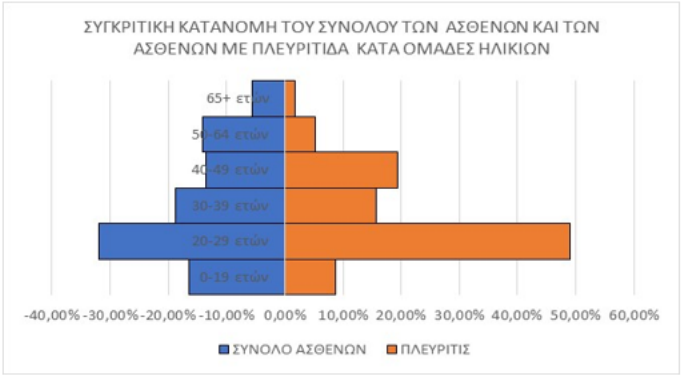

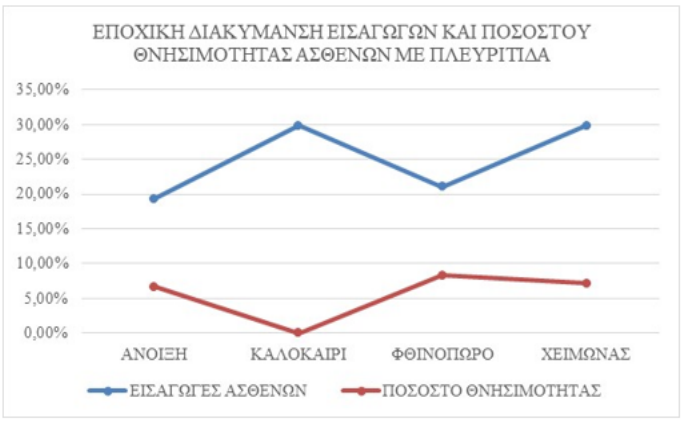

Ο Πλευρίτις αποτελεί την τέταρτη αιτία (6,72% του συνόλου των ασθενών, 7,07% για τους άνδρες και 4.72% για τις γυναίκες), από πλευράς αριθμού εισερχομένων ασθενών, εμφανίζοντας πτωτική τάση διαχρονικά. Η κατανομή των ασθενών στις ηλικιακές ομάδες, διαφοροποιείται ελαφρώς από το επικρατούν ηλικιακό πρότυπο των ασθεναών, ως προς τη μεγάλη συγκέντρωση ασθενών στην ηλικακή ομάδα 20-29 ετών. Η μέση ηλικία (29,26 έτη) είναι χαμηλότερη από την επικρατούσα μέση ηλικία, ενώ η διάμεσος ηλικία διαμορφώνεται στα 25 έτη. Το ποσοστό θνησιμότητας είναι ιδιαίτερα χαμηλό (5,26%). Οι εισαγωγές ασθενών με πλευρίτιδα εμφανίζουν εποχικές διακυμάνσεις, με υψηλά ποσοστά το Χειμώνα και Καλοκαίρι, ενώ αντίθετα το ποσοστό θνησιμότητας δεν εμφανίζει εποχικές διακυμάνσεις με εξαίρεση το Καλοκαίρι όπου δεν καταγράφηκαν θάνατοι.

Πίνακας 85. Αναλυτικός Νοσολογικός Πίνακας για τα Αφροδισιακά Πάθη

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΑΣΘΕΝΩΝ	ΦΥΛΟ	ΣΥΝΟΛΟ	5,28%
		ΑΝΔΡΕΣ	3,74%
		ΓΥΝΑΙΚΕΣ	14,41%
	ΗΛΙΚΙΑ	0-19	20,93%
		20-29	46,51%
		30-39	16,28%
		40-49	11,63%
		50-64	4,65%
		65+	0,00%
		ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΗΛΙΚΙΑΣ	26,79
		ΔΙΑΜΕΣΟΣ ΗΛΙΚΙΑ	24,00
	ΕΠΟΧΗ	ΑΝΟΙΞΗ	20,93%
		ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ	27,91%
		ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ	27,90%
		ΧΕΙΜΩΝΑΣ	23,26%
ΠΟΣΟΣΤΑ ΘΝΗΣΙΜΟΤΗΤΑ	ΗΛΙΚΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ ΑΣΘΕΝΩΝ	9,30%
		0-19	0,00%
		20-29	10,00%
		30-39	0,00%
		40-49	20,00%
		50-64	50,00%
		65+	0,00%
	ΕΠΟΧΗ	ΑΝΟΙΞΗ	33,33%
		ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ	14,29%
		ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ	0,00%
		ΧΕΙΜΩΝΑΣ	7,14%

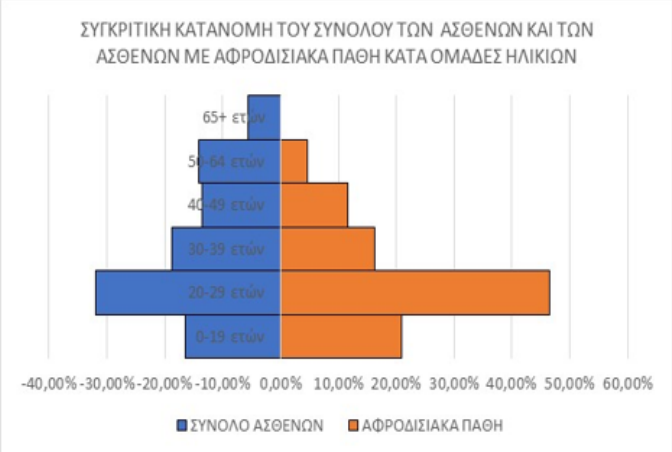

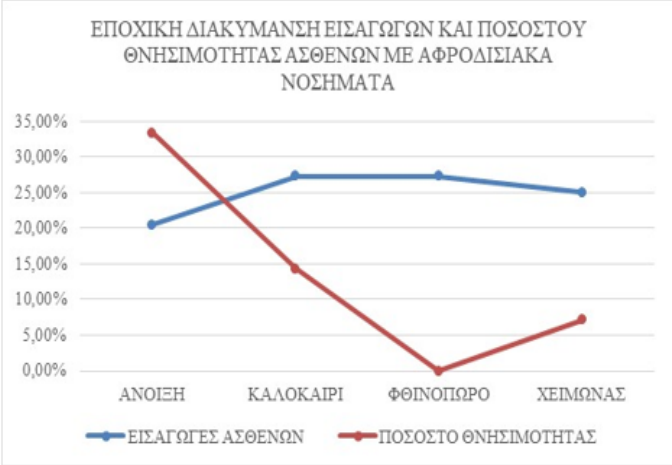

Τα αφροδισιακά πάθη αποτελούν την πέμπτη αιτία (5,07% του συνόλου των εισερχομένων ασθενών), και την πρώτη αιτία εισαγωγής για τις γυναίκες (13,39% του συνόλου των εισερχομένων γυναικών) στο Δημοτικό Νοσοκομείο, εμφανίζοντας παράλληλα αυξητική τάση διαχρονικά. Η κατανομή των ασθενών στις ηλικιακές ομάδες, ακολουθεί σε γενικές γραμμές το επικρατούν ηλικιακό πρότυπο των ασθενειών, με ελαφρώς μεγαλύτερη συγκέντρωση ασθενών στην ηλικακή ομάδα 20-29 ετών. Η μέση ηλικία (26,79 έτη) είναι σημαντικά χαμηλότερη από τη μέση ηλικία του συνόλου των ασθενών, ενώ η διάμεσος ηλικία διαμορφώνεται στα 24 έτη. Το ποσοστό θνησιμότητας είναι ιδιαίτερα χαμηλότερο από το μέσο ποσοστό θνησιμότητας (9,09%). Οι εισαγωγές ασθενών με αφροδισιακά πάθη εμφανίζουν εποχικές διακυμάνσεις, με υψηλά ποσοστά το Καλοκαίρι και το Φθινόπωρο, ενώ το ποσοστό θνησιμότητας εμφανίζει τη μέγιστη τιμή του κατά την Ανοιξη.

Επίλογος - Συμπεράσματα

Η παρούσα εργασία πραγματεύτηκε την Νοσολογική κατάσταση του Ναυπλίου και κατ' επέκταση της επαρχίας Ναυπλίας, όπως προκύπτει από την επεξεργασία των καταλόγων εισερχομένων- ασθενών στο Δημοτικό Νοσοκομείο Ναυπλίου, εντάσσοντάς την στο γεωγραφικό, δημογραφικό και υγειονομικό πλαίσιο της χρονικής περιόδου από το 1834 έως το 1861. Σε συνέχεια των παραπάνω διερευνήθηκαν και αποτυπώθηκαν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των σημαντικότερων ασθενειών της περιόδου βάσει των οποίων συστάθηκε ο Νοσολογικός Πίνακας της περιοχής για την μελετούμενη περίοδο.

Για την επίτευξη του βασικού στόχου της διατριβής αρχικά αποτυπώθηκε το γεωφυσικό προφίλ της περιοχής καθώς και οι κλιματολογικές συνθήκες διαβίωσης του πληθυσμού εκείνης της περιόδου. Στη συνέχεια μελετήθηκε η οικιστική δομή της περιοχής και η εξέλιξη της αστικοποίησης και της συγκέντρωσης του πληθυσμού σε αστικά και ημιαστικά κέντρα. Μελετήθηκε η δημογραφική εξέλιξη του πληθυσμού και παρουσιάστηκαν οι βασικοί δημογραφικοί δείκτες, στο βαθμό που ήταν δυνατό από τη φύση των πηγών που επεξεργαστήκαμε, και αποτυπώθηκε το στάδιο της δημογραφικής μετάβασης του πληθυσμού της Αργολίδας και ειδικότερα του Ναυπλίου, με την μελέτη και της επαγγελματικής δραστηριότητας των κατοίκων της περιοχής. Η παραπάνω ανάλυση αποτέλεσε το βασικό πλαίσιο, στο οποίο εντάχθηκε η ποσοτική και ποιοτική ανάλυση των πρωτογενών στοιχείων από των κατάλογο εισερχομένων ασθενών του Δημοτικού Νοσοκομείου Ναυπλίου προκειμένου να περιγραφεί το πρότυπο νοσηρότητας της περιόδου εκείνης για το Ναύπλιο, να αναδειχθούν οι βασικές ασθένειες, να αποτυπωθεί το δημογραφικό τους προφίλ και εν τέλει να συσταθεί ο Νοσολογικός Πίνακας της περιόδου.

Αρχικά, αποτυπώθηκε το γεωφυσικό προφίλ του Νομού Αργολίδος κατέχοντας, στο πλαίσιο της μελέτης μας και όχι βάσει τυπικών διοικητικών διαχωρισμών, ολόκληρη την αργολική χερσόνησο και κάνοντας την παραδοχή ότι αποτελείται από όλη την έκταση που εσωκλείεται σε αυτήν και διοικητικά περιλαμβάνει όλες τις επαρχίες του νομού ΑργολιδοΚορινθίας αποκλείοντας την επαρχία Κορινθίας.

Πρόκειται για έναν Νομό ο οποίος οφείλει τον χαρακτήρα του και την ιδιαιτερότητά του στον κάμπο και τις μεγάλες και εύφορες πεδιάδες. Το κλίμα της Αργολίδας είναι μεσογειακού τύπου και διαφέρει ανάλογα με την περιοχή και το

υψόμετρο της. Είναι ήπιο και ζεστό στα παράλια και κρύο (αλλά υγιεινό) στο εσωτερικό. Ειδικότερα, όσον αφορά στην πόλη του Ναυπλίου, τόσο από συγγράμματα της εποχής όσο και από τις καταγραφές περιηγητών και επιστημόνων που έζησαν εκεί, η ατμόσφαιρα χαρακτηρίζεται εύκρατη, ευχάριστη αλλά ιδιαίτερα υγρή. Πολλά έλη είχαν καταγραφεί στην γύρω περιοχή τα οποία όμως, όπως αναφέρουν πηγές, με την έλευση του Καποδίστρια, εξαλείφονταν και μετατρέπονταν σε καλλιέργειες αμπελώνων ή άλλων φυτειών.

Στη συνέχεια μελετήθηκε η εξέλιξη της οικιστικής δομής και της αστικοποίησης του Νομού Αργολίδος που, για την εξεταζόμενη περίοδο, χαρακτηρίζεται από έντονες διαφοροποιήσεις μεταξύ των επαρχιών και των δήμων, οι οποίες σχετίζονται με το γεωφυσικό προφίλ και τον ιστορικό ρόλο κάθε περιοχής. Όλες οι επαρχίες του Ν. Αργολίδος (μη συμπεριλαμβανομένων των νησιών Σπέτσες, Ύδρα και Πόρος, όπου παρατηρούνται πυκνότητες πενταπλάσιες από τον μέσο όρο που επικρατεί στον Νομό) φαίνεται να έχουν, κατά τη διάρκεια των 30 περίπου χρόνων που μελετούμε, πυκνότητα αρκετά χαμηλότερη από τον μέσο όρο. Από αυτές, η πιο πυκνοκατοικημένη το 1834 είναι η επαρχία Ναυπλίας,

Έτσι λοιπόν, τα παραπάνω στοιχεία αναδεικνύουν το Ναύπλιο ως μια πόλη καθαρά αστική, γεγονός που επιβεβαιώνεται και από τα επαγγέλματα των κατοίκων της και από το γεγονός ότι ήταν η πρωτεύουσα της Ελλάδας έως το 1834. Το Ναύπλιο, φαίνεται να χάνει μέρος του πληθυσμού του μετά τη μεταφορά της έδρας της πρωτεύουσας στην Αθήνα, εξακολουθώντας ωστόσο να αποτελεί τον πιο πυκνοκατοικημένο οικισμό της επαρχίας, σε συνθήκες όχι τόσο υγιεινές, και ταυτόχρονα τον μοναδικό πόλο έλξης ασθενών της ίδιας της πόλης, του δήμου, της επαρχίας και κατ' επέκταση του Νομού λόγω της δυνατότητας που είχε μέσω του Νοσοκομείου, να παρέχει υγειονομικές υπηρεσίες.

Στη συνέχεια εξετάστηκε η εξέλιξη του πληθυσμού της Αργολίδας η οποία κατά την εξεταζόμενη περίοδο ακολουθεί την εξέλιξη του πληθυσμού της Ελλάδας, εξέλιξη που χαρακτηρίζεται από μια επιταχυνόμενη δημογραφική αύξηση, αντιστρέφοντας ταυτόχρονα το φαινόμενο της μετακίνησης των πληθυσμών προς τις ορεινές περιοχές αλλά και τη στασιμότητα της δημογραφικής επέκτασης που καταγράφηκε τον προηγούμενο αιώνα. Τα ποσοστά δημογραφικής αύξησης θα μπορούσαν να συγκριθούν με αυτά του ευρωπαϊκού χώρου κυρίως για το δεύτερο μισό του 19ου αι., ωστόσο δεν μπορεί να γίνει το ίδιο και για τον βαθμό αστικοποίησης και την εξέλιξή

του, καθώς τα δεδομένα αυτά είναι χαμηλότερα και αντανακλούν τα όρια και τις συνθήκες ενός διαφορετικού κοινωνικού και δημογραφικού μετασχηματισμού.

Η κατά Δήμους εξέλιξη του πληθυσμού του Νομού κατέδειξε ότι στους περισσότερους αυξάνεται ο πληθυσμός κατά τη διάρκεια της περιόδου 1834-1861, με εξαίρεση τον πληθυσμό του Δήμου Ναυπλιέων ο οποίος φαίνεται για το συνολικό χρονικό διάστημα να μειώνεται με ρυθμό της τάξης του 0,77% ετησίως. Η μείωση βέβαια αυτή οφείλεται στη μεγάλη μείωση του πληθυσμού του Δήμου Ναυπλίου η οποία συντελέστηκε αποκλειστικά τη δεκαετία 1834-1844 (μείωση της τάξης του 4,03% ετησίως) αποτυπώνοντας τον δημογραφικό αντίκτυπο της μεταφοράς της πρωτεύουσας του ελληνικού κράτους από το Ναύπλιο στην Αθήνα.

Οι βασικοί δημογραφικοί δείκτες προέκυψαν από την επεξεργασία των πληθυσμιακών στοιχείων όπως αυτά καταχωρήθηκαν στην Απογραφή του 1861, καθώς οι υπόλοιπες απογραφές και καταγραφές της μελετώμενης περιόδου δεν ενδείκνυνται ως προς την διαθεσιμότητα στοιχείων κατάλληλων στην εξαγωγή όλων των δημογραφικών δεικτών. Βάσει των αναλύσεων προέκυψε ότι ο πληθυσμός τόσο για το σύνολο του Νομού όσο και για όλες τις επαρχίες του είναι νεανικός πληθυσμός, ο οποίος αποτυπώνεται σε πυραμίδες τριγωνικής μορφής, οι οποίες αντιστοιχούν σε πληθυσμούς με μεγάλα ποσοστά γονιμότητας και θνησιμότητας. Από την επεξεργασία των ίδιων στοιχείων επιβεβαιώθηκε η τάση η οποία αποτυπώνεται σε όλες τις Απογραφές Πληθυσμού της Ελλάδα του 19^{ου} αιώνα και αφορά σε ψευδείς δηλώσεις των ηλικιών των ανδρών προκειμένου να αποφύγουν την στράτευση και τα φορολογικά βάρη με αποτέλεσμα ο κοινός παρονομαστής του Δείκτη Αναλογίας Φύλων παρά τις διαφοροποιήσεις του κατά επαρχία και ηλικία να είναι η σαφής υπεροχή των γυναικών στις ηλικίες 19-30 ετών με εξαίρεση την επαρχία Ναυπλίας. Η εικόνα αυτή ενισχύεται από το γεγονός της ύπαρξης ενός σημαντικού αριθμού ναυτικών οι οποίοι δεν καταγράφονται, καθώς αν και δηλώθηκαν από τους λιμενάρχες και καταγράφηκαν ως αριθμός ανδρών στην Απογραφή, ωστόσο δεν υπολογίστηκαν στην περίπτωση των πινάκων που αφορούσαν τόσο τον πληθυσμό κατά οικογενειακή κατάσταση όσο και κατά ηλικία[55] αλλά και από το γεγονός της μετανάστευσης σε μεγαλύτερα αστικά κέντρα ή στο εξωτερικό. Η εικόνα αυτή διαφοροποιείται στο Ναύπλιο από την ύπαρξη πολλών στρατιωτικών στην πόλη, οι οποίοι ως επί το πλείστο

[55] Το γεγονός αυτό αναφέρθηκε στην Εισαγωγή της Απογραφής του Πληθυσμού 1861

είναι άγαμοι, με αποτέλεσμα στην πόλη του Ναυπλίου να παρατηρείται το μεγαλύτερο ποσοστό άγαμων ανδρών της τάξης του 71%

Το σύνολο του εργατικού δυναμικού του Νομού Αργολίδος ανέρχεται σε 22.768 άτομα (το 30% του συνολικού πληθυσμού του Νομού), τα οποία «σχεδόν» ισοκατανέμονται στις τέσσερις επαρχίες, ενώ για την επαρχία Ναυπλίας τα δεδομένα της απογραφής του 1861 αναδεικνύουν τον ίδιο δείκτη οικονομικής δραστηριότητας (30%) ανά Δήμο. Το κύριο επάγγελμα των εργαζομένων κατοίκων του Νομού φαίνεται να είναι η ναυτιλία. Το 22% των κατοίκων είναι ναυτικοί του εμπορικού ναυτικού η πλειονότητα των οποίων καταγράφεται ως είναι αναμενόμενο στις επαρχίες Σπετσών και Ερμιονίδος και Ύδρας και Τροιζηνίας. Ακολουθούν οι γεωργοί που αποτελούν το 19% των εργαζομένων και οι βιομήχανοι (βιοτέχνες) με ποσοστό 13%. Στην επαρχία Ναυπλίας η πλειονότητα του εργατικού δυναμικού είναι γεωργοί (26%) και ποιμένες (20%), ενώ ο τομέας της βιοτεχνίας συγκεντρώνει το 16,5% περίπου των εργαζομένων. Οι κύριοι τομείς στους οποίους δραστηριοποιούνται οι κάτοικοι που απογράφονται στον Δήμο Ναυπλίας είναι η βιοτεχνία και ακολουθούν η γεωργία-κτηνοτροφία η οποία προφανώς και αφορά στην αγροτική ενδοχώρα του δήμου, ενώ φαίνεται να καταγράφονται και αρκετοί υπηρέτες εκ των οποίων κάποιοι προσλαμβάνονταν για αγροτικές εργασίες. Διαπιστώνεται επίσης ότι σε Υπηρεσίες Υγείας απασχολείται μόνο το 0,4% του πληθυσμού της επαρχίας. Επικεντρωνόμενοι στο Ναύπλιο, η επαγγελματική δραστηριότητα των κατοίκων του αναδεικνύει για ακόμα μια φορά τον αστικό μετασχηματισμό της πόλης. Πέραν του γεγονότος ότι η πλειονότητα των κατοίκων είναι στρατιωτικοί ή αποδημούντες ναυτικοί, λόγω του ρόλου της πόλης, το Ναύπλιο έχει πολλούς βιοτέχνες και μεγαλεμπόρους, πολλούς επιστήμονες, ενώ οι μόνοι τέσσερις (4) ιατροί της επαρχίας και οι πέντε (5) φαρμακοποιοί φαίνεται να κατοικούν στον Δήμο Ναυπλίου.

Στη συνέχεια, μελετήθηκαν και αποτυπώθηκαν, ενταγμένα στο παραπάνω γεωγραφικό, δημογραφικό και κοινωνικό περίγυρο κυρίως της πόλης του Ναυπλίου τα βιβλιογραφικά, δευτερογενή και χειρόγραφα πρωτογενή στοιχεία που αφορούν στην ίδρυση και λειτουργία του Δημοτικού Νοσοκομείου Ναυπλίου:

Τη μεγαλύτερη αίγλη του το εν λόγω Νοσοκομείο τη γνωρίζει κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησης της χώρας από τον Καποδίστρια με την ονομασία «Α΄ Εθνικόν Νοσοκομείον του Ναυπλίου». Το Νοσοκομείο χρησιμοποιήθηκε μέχρι τον Μάιο του 1832 για τη νοσηλεία στρατιωτικών, πτωχών, ορφανών, καταδίκων και υποδίκων,

πορνών, ξένων, αιχμαλώτων του πολέμου και πασχόντων από ανίατες ασθένειες. Όσοι ήταν οικονομικά εύρωστοι νοσηλεύονταν στο σπίτι τους.

- Από τον Μάιο του 1832 το Νοσοκομείο επιτάσσεται από τα γαλλικά συμμαχικά στρατεύματα για τις ανάγκες τους. Η αναστολή της λειτουργίας του νοσοκομείου ως εθνικού σήμαινε τη λήξη παροχής υπηρεσιών ως κρατικού νοσηλευτικού ιδρύματος (Δημακόπουλος, 1972α, σ. 267).
- Μετά τη μεταφορά της πρωτεύουσας στην Αθήνα, τον Σεπτέμβριο του 1834, το νοσοκομείο εκκενώθηκε από τους στρατιωτικούς, για να παραχωρηθεί τον Ιούλιο του 1836 στον Δήμο Ναυπλίας και να λειτουργήσει ξανά σαν πολιτικό νοσοκομείο. Από αυτήν την τελευταία «εκδοχή» του Νοσοκομείου επεξεργαστήκαμε τα στοιχεία που προκύπτουν από τους καταλόγους εισερχομένων ασθενών από το 1837 έως και το 1847 και από το 1859 έως το 1860 με κάποια κενά στην πρώτη περίοδο.

Στο τύπο του 19ου αιώνα δημοσιεύθηκαν στοιχεία ασθενειών που αφορούν σε δύο χρονικές φάσεις:

Την Α΄ φάση που αφορά στο χρονικό διάστημα 1829-1831 στην οποία αναδεικνύεται η τάση αύξησης αντιμετώπισης των περιστατικών χειρουργικά, του αριθμού των ασθενών που θεραπεύονται καθώς και η μείωση του αριθμού των ασθενών που χρειάζονται νοσηλεία.

Στην Β΄ φάση που αφορά το έτος 1838 για το οποίο δημοσιεύθηκε ιατροστατιστικός πίνακας βάσει του οποίου γίνεται αναφορά στις κύριες ασθένειες της περιοχής, στις αιτίες τους, στους τρόπους αντιμετώπισής τους και προφύλαξης από αυτές.

Τα δημοσιευμένα στοιχεία της Β΄ φάσης επικυρώνονται και στην ανάλυση των καταλόγων εισερχομένων ασθενών από το 1837 έως και το 1847 και από το 1859 έως το 1860 του Δημοτικού Νοσοκομείου που επεξεργαστήκαμε στην παρούσα διατριβή και που αποτέλεσαν την βάση για την επίτευξη του στόχου της που δεν είναι άλλος παρά η αποτύπωση της νοσολογικής κατάστασης της περιοχής από το 1837 έως και το 1860, η διερεύνηση του δημογραφικού προφίλ των ασθενειών και η σύνταξη του Νοσολογικού Πίνακα του Ναυπλίου με βάση πάντα τα στοιχεία από τον κατάλογο εισερχομένων ασθενών του Νοσοκομείου..

Οι κατάλογοι των εισερχομένων ασθενών στο Δημοτικό Νοσοκομείο Ναυπλίου κατά τα έτη 1837, 1838, 1839, 1840, 1842, 1843, 1846, 1859 και 1860 συλλέχθηκαν από τα Γενικά Αρχεία του Κράτους, φωτογραφήθηκαν και αποκωδικοποιήθηκαν ώστε

να είναι επεξεργάσιμοι προς ανάλυση δεδομένων που αφορούσαν τους ασθενείς ανά φύλο, ηλικία, τόπο καταγωγής, επάγγελμα (μόνο για τα έτη 1859-60), ασθένεια, αποτέλεσμα της εισόδου στο νοσοκομείο (εάν δηλαδή εξέρχονταν ή κατέληγαν).

Κατά την εξεταζόμενη περίοδο στο Νοσοκομείο Ναυπλίου νοσηλεύθηκαν 847 ασθενείς, 646 για την πρώτη περίοδο 1837-1846 και 201 για την περίοδο 1859-1860, εκ των οποίων το 85,24% (722) ήταν άνδρες και μόνο το 14,76% (125) ήταν γυναίκες, γεγονός το οποίο υποδηλώνει ότι στο Νοσοκομείο νοσηλεύονται στη μεγάλη τους πλειοψηφία άνδρες. Επίσης, ο αριθμός των νοσηλευθέντων σε σχέση με το συνολικό πληθυσμό για την περίοδο εκείνη παρουσιάζεται χαμηλός, ιδιαίτερα κατά την πρώτη περίοδο 1837-1846, γεγονός που επιβεβαιώνει τη χαμηλή προσέλευση του πληθυσμού στο Νοσοκομείο Ναυπλίου, όπως άλλωστε και στα Νοσοκομεία όλης της Ευρώπης εκείνη την περίοδο καθώς σε αυτά προσέρχονται οι ασθενέστερες οικονομικά και κοινωνικά ομάδες πληθυσμού, ενώ οι πιο εύποροι αντιμετωπίζουν τις ασθένειές τους στις οικίες τους με τους προσωπικούς τους θεράποντες ιατρούς.

Στη συνέχεια επιχειρήθηκε η κατηγοριοποίηση των ασθενειών σε ευρύτερες κατηγορίες σύμφωνα με την διεθνή ταξινόμηση των ασθενειών του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας ICD-10. Η κατηγοριοποίηση αυτή, κατέδειξε 16 κατηγορίες ασθενειών για την εξεταζόμενη περίοδο (προστέθηκε μια κατηγορία η οποία αφορούσε στις δυσανάγνωστες και στις μη καταγεγραμμένες ασθένειες) που περιλαμβάνουν τις 116 ασθένειες, οι οποίες αντλήθηκαν από τα στοιχεία των καταλόγων εισερχομένων ασθενών του Νοσοκομείου Ναυπλίου. Η κατηγοριοποίηση αυτή αποτέλεσε έναν από τους βασικούς στόχους της διατριβής και πραγματοποιείται για πρώτη φορά για δεδομένα ασθενειών του 19^{ου} αιώνα για το σύνολο των ασθενειών που καταγράφηκαν στο Νοσοκομείο Ναυπλίου την εξεταζόμενη περίοδο, ομαδοποιώντας τα σε συγκεκριμένη και τυποποιημένη μορφή δημιουργώντας έτσι μια βάση για τη διαχρονική και γεωγραφική μελέτη της νοσηρότητας.

Από την επισκόπηση των καταλόγων εισερχομένων ασθενών του Νοσοκομείου Ναυπλίου προέκυψε ότι οι σημαντικότερες κατηγορίες ασθενειών ήταν τα Λοιμώδη και Παρασιτικά Νοσήματα (40,73% την περίοδο 1837-1846 και 31,69% τη διετία 1859-1860), και οι ασθένειες που σχετίζονται με τις «Παθήσεις του Αναπνευστικού Συστήματος» (22,50% την περίοδο 1837-1846 και 18,58% τη διετία 1859-1860), ακολουθούμενες από τις «Ασθένειες του Δέρματος και του Υποδόριου Ιστού» (10,30% την περίοδο 1837-1846 και 7,10% τη διετία 1859-1860)

Από την περαιτέρω ανάλυση των ποσοτικών στοιχείων προέκυψε ότι οι σημαντικότερες ασθένειες κατά την εξεταζόμενη περίοδο είναι οι πυρετοί, οι οποίοι περιγράφονται ως ασθένεια και όχι ως σύμπτωμα, εύρημα το οποίο συμπίπτει με το αντίστοιχο εύρημα των ασθενών του Νοσοκομείου Σύρου για την ίδια χρονική περίοδο, η πνευμονίτιδα-περιπνευμονία, η πλευρίτιδα, τα γαστρεντερολογικά προβλήματα και η φθίση. Ακολουθούν οι παθήσεις του δέρματος (χρονικές πληγές και διάφορα έλκη, κασίδα ψώρα, ψωρίαση και ερυπίσελας), τα αφροδισιακά πάθη και οι ψυχικές διαταραχές. Σε κάθε περίπτωση όμως, το σημαντικότερο εύρημα της ανάλυσης που προηγήθηκε αποτελεί το γεγονός ότι τα στατιστικά δεδομένα επαληθεύουν πλήρως τα αναφερόμενα στους περιηγητές, στους επιστήμονες ιατρούς όπως π.χ. ο Σοφοκλής Οικονόμου σχετικά με τις συνθήκες διαβίωσης, τις συνθήκες υγιεινής, καθώς και τις επιδράσεις του υγρού κλίματος και της ύπαρξης ελών και λιμναζόντων νερών στην ευρύτερη περιοχή, στην υγεία των ανθρώπων και τις επιπτώσεις των παραγόντων αυτών στο πρότυπο νοσηρότητας της εξεταζόμενης περιόδου.

Το παραπάνω πρότυπο νοσηρότητας διαφέρει μεταξύ ανδρών και γυναικών. Οι άνδρες σε γενικές γραμμές ακολουθούν το συνολικό πρότυπο νοσηρότητας και η βασική αιτία εισαγωγής τους στο Νοσοκομείο Ναυπλίου αφορά σε «Λοιμώδη και παρασιτικά Νοσήματα», ακολουθούν οι «Παθήσεις του Αναπνευστικού Συστήματος» και οι «Παθήσεις του δέρματος και του υποδόριου ιστού».

Όσον αφορά τις ασθένειες, κύρια αιτία εισαγωγής του ανδρικού πληθυσμού στο Νοσοκομείο αποτελούν οι πυρετοί (διαλείποντες πυρετοί κυρίως, γαστρικοί και τυφοειδείς) Ακολουθούν οι γαστρεντερίτιδες, ο «πνευμονίτις/περιπνευμονία» και ο «πλευρίτις»

Για τις γυναίκες η βασική αιτία εισαγωγής στο Νοσοκομείο Ναυπλίου αφορά σε «Λοιμώδη και παρασιτικά Νοσήματα», ακολουθούν οι «Ψυχικές Διαταραχές και Διαταραχές Συμπεριφοράς» και οι «Παθήσεις του Αναπνευστικού Συστήματος» Η μεγαλύτερη διαφοροποίηση όμως παρατηρείται στις επικρατέστερες ασθένειες των γυναικών, καθώς βασικότερη ασθένεια αποτελούν τα «Αφροδισιακά Πάθη» ακολουθεί η «Παραφροσύνη» ενώ οι «Διαλείποντες Πυρετοί» αποτελούν την τρίτη συχνότερη ασθένεια των γυναικών.

Οι ηλικίες των εισερχομένων ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου είναι σε πλήρη αντιστοιχία με την ηλικιακή σύνθεση του πληθυσμού της περιοχής. Η μεγαλύτερη συγκέντρωση ασθενών εμφανίζεται στην ηλικιακή ομάδα 20-29 ετών και

βαίνει μειούμενη όσο αυξάνεται η ηλικία, ενώ χαμηλή συγκέντρωση παρατηρείται στην ηλικιακή ομάδα 0-19 ετών, γεγονός που υποδηλώνει είτε χαμηλή νοσηρότητα στην συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα, είτε χαμηλή προσέλευση των παιδιών και των εφήβων στο Νοσοκομείο, αλλά το πιθανότερο είναι ο συνδυασμός και των δύο παραγόντων. Η εικόνα αυτή αντιστοιχεί σε «νεαρούς» δημογραφικά πληθυσμούς με υψηλά ποσοστά γεννητικότητας οι οποίοι παράγουν τριγωνικές πυραμίδες ηλικιών με μεγάλες συγκεντρώσεις πληθυσμού σε νεαρότερες ηλικιακές ομάδας, συγκεντρώσεις οι οποίες μειώνονται όσο αυξάνεται η ηλικία.

Αυτή η εικόνα διαφοροποιείται ελαφρώς ανάμεσα στα δύο φύλα. Από την επισκόπηση της πυραμίδας ηλικιών των ασθενών του Νοσοκομείου Ναυπλίου κατά την εξεταζόμενη περίοδο, προκύπτει ότι οι άνδρες σε γενικές γραμμές ακολουθούν το ηλικιακό πρότυπο του συνόλου του πληθυσμού, με μεγάλες συγκεντρώσεις σε νεότερες ηλικιακές ομάδες, οι οποίες μειώνονται με την αύξηση της ηλικίας με εξαίρεση, όπως για το σύνολο του πληθυσμού την ηλικιακή ομάδα 0-19 ετών η οποία εμφανίζει χαμηλό αριθμό ασθενών. Αντίθετα οι γυναίκες εμφανίζουν μεν τη μεγαλύτερη συγκέντρωση πληθυσμού στην ηλικιακή ομάδα 20-29 ετών όπως και οι άνδρες με χαμηλότερα όμως ποσοστό, εμφανίζουν όμως τη δεύτερη μεγαλύτερη συγκέντρωση ασθενών, σε αντίθεση με την εικόνα του ανδρικού πληθυσμού στην ηλικιακή ομάδα 0-19 ετών. Στη συνέχεια εμφανίζουν χαμηλά ποσοστά συγκέντρωσης στις ηλικιακές ομάδες 30-39 και 40-49 ετών, ποσοστά τα οποία αυξάνονται στης επόμενη ηλικιακή ομάδα 50-64 ετών.

Η μέση ηλικία των ασθενών του Νοσοκομείου Ναυπλίου ανέρχεται στα 34,18 έτη, ενώ η διάμεσος ηλικία ανέρχεται στα 30 έτη γεγονός που υποδηλώνει ότι το 50% των ασθενών έχει ηλικία μέχρι 30 ετών, ενώ το 75% των ασθενών έχει ηλικία μέχρι 40 ετών.

Αναλύοντας την εποχικότητα των ασθενειών, συνάγεται το συμπέρασμα ότι το μεγαλύτερο ποσοστό ασθενών εισέρχεται στο Νοσοκομείο Ναυπλίου κατά τους καλοκαιρινούς μήνες (27,53%), ακολουθούν οι φθινοπωρινοί μήνες με (27,16%) ο Χειμώνας (24,03%) και η Άνοιξη (21,28%)

Το Καλοκαίρι η πλειονότητα των ασθενών πάσχει από διαλείποντες πυρετούς, στους οποίους εάν προσθέσουμε τους γαστρικούς και τυφοειδείς πυρετούς το ποσοστό ανέρχεται στο 20,45%. Ακολουθούν οι ασθενείς με γαστρεντερίτιδα παρουσιάζοντας ποσοστό της τάξης του 9,09%, και οι ασθενείς που νοσηλεύονται με Περιπνευμονία με

ποσοστό της τάξης του 8,18%. Στη συνέχεια υψηλό ποσοστό εμφανίζουν οι ασθενείς οι οποίοι πάσχουν από Πλευρίτη με ποσοστό της τάξης του 7,17% και ακολουθούν τα αφροδισιακά πάθη με ποσοστό της τάξης του 5,45%

Το Φθινόπωρο, το μεγαλύτερο ποσοστό ασθενών πάσχει από διαλείποντα πυρετό (17,51%), μεγάλη αύξηση παρουσιάζει το ποσοστό των ασθενών οι οποίοι πάσχουν από γαστρεντερίτιδα (10,60%), ενώ αντίστροφη τάση παρατηρείται στις επικρατέστερες ασθένειες των Αναπνευστικών, καθώς οι ασθενείς που πάσχουν τόσο από πλευρίτιδα (5,53%) όσο και από πνευμονίτη/περιπνευμονία (4,61%) παρουσιάζουν μεγάλη πτώση των ποσοστών.

Τον Χειμώνα, οι πολυπληθέστερες ασθένειες είναι οι ασθένειες του Αναπνευστικού, καθώς οι ασθενείς με περιπνευμονία παρουσιάζουν τα μεγαλύτερα ποσοστά της τάξης του 11,98% ακολουθούμενοι από τους ασθενείς οι οποίοι πάσχουν από πλευρίτιδα (8,85%) και διαλείποντες πυρετούς (8,33%). Τους χειμωνιάτικους μήνες αύξηση παρουσιάζουν και οι ασθενείς οι οποίοι εισέρχονται στο Νοσοκομείο με φθίση, καθώς αποτελούν το 4,17%.

Τέλος την Άνοιξη, μεγαλύτερη συχνότητα εμφανίζει η πνευμονίτιδα-περιπνευμονία με 9,41%, επανέρχονται οι γαστρεντερίτιδες με 8,24% ενώ το ποσοστό των ασθενών με διαλείποντες παραμένει χαμηλότερο της τάξης του 7,06%.

Οι υπόλοιπες ασθένειες δεν παρουσιάζουν ιδιαίτερες διακυμάνσεις όσον αφορά στα ποσοστά τους σε σχέση με το συνολικό αριθμό των νοσηλευόμενων στις διαφορετικές εποχές, με εξαίρεση τη φθίση που παρουσιάζει αυξημένο ποσοστό κατά τους χειμερινούς μήνες.

Το ποσοστό θνησιμότητας των ασθενών που νοσηλεύθηκαν στο Νοσοκομείο Ναυπλίου κατά την εξεταζόμενη περίοδο ανέρχεται στο 19,07%, γεγονός που σημαίνει ότι αποβιώνει περίπου το 1/5 των νοσηλευθέντων. Το ποσοστό αυτό διαφοροποιείται μεταξύ των ετών 1837-1860, χωρίς όμως να καταγράφεται κάποιο συγκεκριμένο γεγονός ικανό να ερμηνεύσει τη διαφοροποίηση αυτή. Επίσης το ποσοστό θνησιμότητας διαφοροποιείται μεταξύ ανδρών και γυναικών, με τους άνδρες να εμφανίζουν ποσοστό θνησιμότητας της τάξης του 19,66%, ενώ οι γυναίκες σημαντικά χαμηλότερο της τάξης του 14,53%.

Οι περισσότεροι ασθενείς που απεβίωσαν πάσχουν από λοιμώδη και παρασιτικά νοσήματα και ακολουθούν οι παθήσεις του αναπνευστικού. Το μεγαλύτερο ποσοστό θνησιμότητας το παρουσιάζουν οι ασθενείς οι οποίοι νοσηλεύθηκαν με φθίση

καθώς απεβίωσαν στο σύνολό τους. Ακολουθούν οι ασθενείς με αποπληξία οι οποίοι αποβιώνουν σε ποσοστό της τάξης του 78,6%.

Από τις ασθένειες οι οποίες παρουσιάζουν σημαντικό αριθμό νοσηλευθέντων, υψηλά ποσοστά θνησιμότητας παρουσιάζουν οι ασθενείς οι οποίοι νοσηλεύθηκαν με γαστρεντερολογικά προβλήματα, καθώς τα ποσοστά θνησιμότητας κυμαίνονται από 80% περίπου για τις διάρροιες , 27% περίπου για δυσεντερίες και 20% για γαστρεντερίτιδες, όπως επίσης και οι ασθενείς που νοσηλεύθηκαν με πνευμονίτιδα και περιπνευμονίτιδα παρουσιάζουν ποσοστά θνησιμότητας της τάξης του 30% περίπου. Η διάμεσος ηλικία των θανόντων είναι τα 38 έτη ενώ η θνησιμότητα αυξάνεται, όπως είναι αναμενόμενο καθώς, αυξάνεται η ηλικία.

Η μέση διάρκεια νοσηλείας των ασθενών του στο Νοσοκομείο Ναυπλίου κατά την εξεταζόμενη περίοδο είναι 27,65 ημέρες έχοντας αφαιρέσει από τους υπολογισμούς κάποιες περιπτώσεις με πολύ υψηλή διάρκεια νοσηλείας οι οποίες παρουσιάστηκαν αναλυτικά.

Η διάρκεια νοσηλείας δεν φαίνεται να διαφοροποιείται σημαντικά ούτε μεταξύ των εξεταζόμενων ετών καθώς κυμαίνεται μεταξύ της χαμηλότερης τιμής που είναι 26,81 ημέρες το 1860 και 33,49 ημέρες το 1859. Η μέση διάρκεια νοσηλείας των γυναικών είναι ελαφρώς μεγαλύτερη από εκείνη των ανδρών, καθώς στις γυναίκες ανέρχεται στις 32,61 ημέρες, ενώ στους άνδρες στις 29,89 ημέρες.

Αντίθετα εμφανίζεται έντονη διαφοροποίηση της μέσης διάρκειας νοσηλείας μεταξύ των σημαντικότερων ασθενειών. Τη μεγαλύτερη μέση διάρκεια νοσηλείας εμφανίζουν οι ασθενείς με «χοιραδικά» καθώς νοσηλεύονται 62 περίπου ημέρες κατά μέσον όρο και ακολουθεί η «παραφροσύνη» με 51 ημέρες κατά μέσον όρο και οι «πληγαί χρονικαί» με 45 περίπου ημέρες νοσηλείας κατά μέσον όρο. Από την άλλη τον χαμηλότερο μέσον όρο νοσηλείας εμφανίζει ο «γαστρικός πυρετός» με 10,64 ημέρες και ακολουθεί η σημαντικότερη ασθένεια της εποχής, «οι διαλείποντες πυρετοί» με 16,23 ημέρες νοσηλείας κατά μέσον όρο. Τέλος η «φθίση», ασθένεια που παρουσιάζει 100% ποσοστό θνησιμότητας εμφανίζει και πολύ υψηλό μέσον όρο νοσηλείας και συγκεκριμένα 40 περίπου ημέρες.

Από τα καταγεγραμμένα επαγγέλματα των νοσηλευθέντων ανδρών, προκύπτει ότι η πολυπληθέστερη επαγγελματική ομάδα ήταν οι υπηρέτες, οι οποίοι ως επί το πλείστο νοσηλεύθηκαν με διαλείποντα πυρετό και ακολουθούν οι γεωργοί, χωρίς όμως να παρουσιάζουν κάποια συγκέντρωση ασθενειών ή κάποια συστηματική ασθένεια.

Στις γυναίκες πολυπληθέστερη ομάδα είναι οι υπηρέτριες, εκ των οποίων οι περισσότερες νοσηλεύθηκαν με αφροδισιακά πάθη και ακολούθως λόγω κύησης, γεγονός που όπως αναφέρεται γενικότερα στη βιβλιογραφία, αντικατοπτρίζει το γεγονός ότι οι υπηρέτριες ασκούσαν συγκαλυμμένα το επάγγελμα της πόρνης.

Από την ανάλυση που προηγήθηκε και τη συνοπτική παρουσίαση των σημαντικότερων συμπερασμάτων προκύπτει ο Συνοπτικός Νοσολογικός Πίνακας για την εξεταζόμενη περίοδο, ο οποίος εμπεριέχει το δημογραφικό προφίλ των ασθενειών της εξεταζόμενης περιόδου, έτσι όπως προκύπτει από τους καταλόγους εισερχομένων-ασθενών του Δημοτικού Νοσοκομείου Ναυπλίου.

Πίνακας 86. Συνοπτικός Νοσολογικός Πίνακας για τις Κατηγορίες Ασθενειών και τις Ασθένειες

Α. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΑΣΘΕΝΕΙΩΝ
ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΣΘΕΝΩΝ

	Ποσοστιαία Κατανομή των Ασθενών ανά Φύλο			Ηλικία			Μέση Διάρκεια Νοσηλείας	Κατανομή των Εισερχομένων Ασθενών ανά Εποχή				Εποχικότητα Ασθενειών			
Σημαντικότερες Κατηγορίες Ασθενειών κατά ICD-10	**Άνδρες**	**Γυναίκες**	**Σύνολο Ασθενών**	**Μέση Ηλικία**	**Διάμεσος Ηλικία**	**Μεγαλύτερη Συγκέντρωση Ασθενών**	**Μέση Διάρκεια Νοσηλείας σε Ημέρες**	**Άνοιξη**	**Καλοκαίρι**	**Φθινόπωρο**	**Χειμώνας**	**Άνοιξη**	**Καλοκαίρι**	**Φθινόπωρο**	**Χειμώνας**
Σύνολο Κατηγοριών Ασθενειών	100	100	100	34,18	30,00	20-29 (31,60%)	**27,65**	**100,00%**	**100,00%**	**100,00%**	**100,00%**	**21,28%**	**27,53%**	**27,16%**	**24,03%**
Λοιμώδη και Παρασιτικά Νοσήματα	39,2%	35,6%	38,7%	30,23	26,00	20-29 (33,97%)	24,21	30,00%	46,36%	48,85%	29,17%	16,19%	32,38%	33,65%	17,78%
Παθήσεις του Αναπνευστικού Συστήματος	23,7%	9,3%	21,6%	36,13	30,00	20-29 (35,43%)	23,89	27,06%	20,00%	16,59%	26,04%	26,14%	25,00%	20,45%	28,41%
Παθήσεις του Δέρματος και του Υποδόριου Ιστού	10,2%	4,2%	9,3%	31,16	25,50	20-29 (34,21%)	41,92	10,00%	7,73%	8,29%	12,50%	22,37%	22,37%	23,68%	31,58%
Παθήσεις του Κυκλοφορικού Συστήματος	5,6%	3,4%	5,3%	43,79	40,00	30-39 (23,26%)	29,89	7,06%	4,55%	4,15%	5,21%	29,27%	24,39%	21,95%	24,39%
Ψυχικές Διαταραχές και Διαταραχές Συμπεριφοράς	2,7%	12,7%	4,2%	38,00	40,00	50-64 (32,35%)	36,86	7,06%	2,27%	1,84%	4,69%	40,00%	16,67%	13,33%	30,00%
Παθήσεις του Μυοσκελετικού Συστήματος και του Συνδετικού Ιστού	3,2%	5,9%	3,6%	35,46	30,00	20-29 (28,57%)	32,42	5,29%	2,27%	3,23%	2,60%	34,62%	19,23%	26,92%	19,23%
Παθήσεις του Αίματος, των Αιμοποιητικών Οργάνων και Ανοσολογικές Διαταραχές	3,2%	2,5%	3,1%	30,60	30,00	20-29 (36,00%)	28,22	2,94%	2,27%	4,15%	3,13%	20,00%	20,00%	36,00%	24,00%
Συνέπειες Τραυματισμού, Δηλητηρίασης και άλλες Εξωγενείς Αιτίες	2,6%	3,4%	2,7%	38,82	31,50	20-29 (36,36%)	27,95	2,35%	2,73%	1,84%	4,17%	18,18%	27,27%	18,18%	36,36%
Παθήσεις του Νευρικού Συστήματος	2,0%	5,1%	2,5%	34,60	32,50	20-29 (25,00%)	28,94	3,53%	2,27%	1,84%	2,08%	5,26%	26,32%	31,58%	36,84%
Γηρατειά	2,2%	3,4%	2,3%	76,58	75,00	65+ (68,42%)	28,18	0,59%	2,27%	2,76%	3,65%	31,58%	26,32%	21,05%	21,05%

ΘΝΗΣΙΜΟΤΗΤΑ ΑΣΘΕΝΩΝ

	Ποσοστιαία Κατανομή των Θανάτων των Ασθενών					Εποχικότητα Ποσοστού Θνησιμότητας				
Σημαντικότερες Κατηγορίες Ασθενειών κατά ICD-10	**Άνοιξη**	**Καλοκαίρι**	**Φθινόπωρο**	**Χειμώνας**	**Σύνολο**	**Συνολικό Ποσοστό Θνησιμότητας**	**Άνοιξη**	**Καλοκαίρι**	**Φθινόπωρο**	**Χειμώνας**
Σύνολο Κατηγοριών Ασθενειών	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	19,07%	22,67%	15,00%	15,28%	23,12%
Λοιμώδη και Παρασιτικά Νοσήματα	41,03%	60,00%	36,11%	35,00%	43,24%	20,38%	39,02%	20,19%	12,38%	23,33%
Παθήσεις του Αναπνευστικού Συστήματος	23,08%	8,57%	25,00%	22,50%	20,95%	17,71%	16,98%	6,98%	23,08%	23,68%
Παθήσεις του Δέρματος και του Υποδόριου Ιστού	10,26%	0,00%	2,78%	7,50%	5,41%	58,14%	21,05%	0,00%	7,14%	13,04%
Παθήσεις του Κυκλοφορικού Συστήματος	17,95%	17,14%	22,22%	10,00%	15,54%	10,53%	46,67%	60,00%	80,00%	57,14%
Ψυχικές Διαταραχές και Διαταραχές Συμπεριφοράς	2,56%	0,00%	0,00%	7,50%	1,35%	11,76%	12,50%	0,00%	0,00%	33,33%
Παθήσεις του Μυοσκελετικού Συστήματος και του Συνδετικού Ιστού	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Παθήσεις του Αίματος, των Αιμοποιητικών Οργάνων και Ανοσολογικές Διαταραχές	0,00%	2,86%	0,00%	2,50%	1,35%	11,54%	0,00%	14,29%	0,00%	11,11%
Συνέπειες Τραυματισμού, Δηλητηρίασης και άλλες Εξωγενείς Αιτίες	2,56%	2,86%	0,00%	2,50%	2,03%	14,29%	20,00%	16,67%	0,00%	12,50%
Παθήσεις του Νευρικού Συστήματος	0,00%	0,00%	2,78%	0,00%	0,68%	5,00%	0,00%	0,00%	20,00%	0,00%
Γηρατειά	0,00%	0,00%	0,00%	10,00%	4,05%	31,25%	0,00%	0,00%		100,00%

Β. ΑΣΘΕΝΕΙΕΣ

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΣΘΕΝΩΝ

	Ποσοστιαία Κατανομή των Ασθενών ανά Φύλο			Ηλικία			Μέση Διάρκεια Νοσηλείας	Κατανομή των Εισερχομένων Ασθενών ανά Εποχή				Εποχικότητα Ασθενειών			
Σημαντικότερες Ασθένειες	**Άνδρες**	**Γυναίκες**	**Σύνολο Ασθενών**	**Μέση Ηλικία**	**Διάμεσος Ηλικία**	**Μεγαλύτερη Συγκέντρωση Ασθενών**	**Μέση Διάρκεια Νοσηλείας σε Ημέρες**	**Άνοιξη**	**Καλοκαίρι**	**Φθινόπωρο**	**Χειμώνας**	**Άνοιξη**	**Καλοκαίρι**	**Φθινόπωρο**	**Χειμώνας**
Πυρετοί	**17,67%**	**6,78%**	**16,09%**	**28,89**	**25,00**	**20-29 (35,88%)**	16,24	**8,82%**	**20,45%**	**22,58%**	**11,46%**	**11,45%**	**34,35%**	**37,40%**	**16,79%**
Πυρετός Διαλείπων	13,94%	6,78%	12,90%	28,10	25,00	20-29 (38,10%)	16,23	7,06%	17,73%	17,51%	8,33%	11,43%	37,14%	36,19%	15,24%
Πυρετός Γαστρικός	2,16%	0,00%	1,84%	29,60	23	30-39 (33%)	10,64	1,18%	1,36%	3,23%	1,56%	13,33%	20,00%	46,67%	20,00%
Πυρετός Τυφοειδής	1,58%	0,00%	1,35%	33,45	30,00	20-29 & 30-39 (27,27%)	23,91	0,59%	1,36%	1,84%	1,56%	9,09%	27,27%	36,36%	27,27%
Ασθένειες του Γαστρεντερολογικού Συστήματος	**10,78%**	**8,47%**	**10,44%**	**36,18**	**30,00**	**20-29 (28,24%)**	21,87	**8,82%**	**13,64%**	**13,36%**	**5,73%**	**29,62%**	**117,23%**	**91,04%**	**62,11%**
Γαστρεντερίτις	8,05%	4,24%	7,49%	33,07	30,00	20-29 (30%)	20,49	8,24%	9,09%	10,60%	2,08%	22,95%	32,79%	37,70%	6,56%
Διάρροια	1,01%	1,69%	1,11%	51,44	30,00	65+ (33,33%)	21,89	0,00%	1,82%	1,38%	1,04%	0,00%	44,44%	33,33%	22,22%
Δυσεντερία	1,72%	2,54%	1,84%	39,67	36,00	20-29 (33,3%)	27,47	0,59%	2,73%	1,38%	2,60%	6,67%	40,00%	20,00%	33,33%
Πνευμονίτις/ Περιπνευμονία	**9,20%**	**2,54%**	**8,23%**	**41,98**	**40,00**	50-59 (19,70%)	21,32	9,41%	8,18%	4,61%	11,98%	23,88%	26,87%	14,93%	34,33%
Πλευρίτις	**7,33%**	**5,08%**	**7,00%**	**29,96**	**25,00**	20-29 (49,12%)	24,56	6,47%	7,73%	5,53%	8,85%	19,30%	29,82%	21,05%	29,82%
Αφροδισιακά Πάθη	**3,74%**	**14,41%**	**5,28%**	**26,79**	**24,00**	20-29 (46,51%)	37,76	5,29%	5,45%	5,53%	5,21%	20,93%	27,91%	27,91%	23,26%
Φθίσις	**2,16%**	**3,39%**	**2,33%**	**27,21**	**30,00**	30-39 (47,37%)	39,58	1,76%	0,91%	2,76%	4,17%	15,79%	10,53%	31,58%	42,11%

ΘΝΗΣΙΜΟΤΗΤΑ

	Ποσοστιαία Κατανομή των Θανάτων των Ασθενών					Εποχικότητα Ποσοστού Θνησιμότητας				
Σημαντικότερες Ασθένειες	**Άνοιξη**	**Καλοκαίρι**	**Φθινόπωρο**	**Χειμώνας**	**Σύνολο**	**Συνολικό Ποσοστό Θνησιμότητας**	**Άνοιξη**	**Καλοκαίρι**	**Φθινόπωρο**	**Χειμώνας**
Πυρετοί	**5,13%**	**5,71%**	**5,56%**	**2,50%**	**4,67%**	**5,34%**	**15,38%**	**4,76%**	**3,92%**	**4,35%**
Πυρετός Διαλείπων	2,56%	2,86%	0,00%	0,00%	1,33%	1,90%	10,00%	2,78%	0,00%	0,00%
Πυρετός Γαστρικός	2,56%	2,86%	5,56%	2,50%	3,33%	45,45%				
Πυρετός Τυφοειδής							100,00%	33,33%	66,67%	25,00%
Ασθένειες του Γαστρεντερολογικού Συστήματος	**12,82%**	**22,86%**	**16,67%**	**12,50%**	**16,00%**	**28,24%**				
Γαστρεντερίτις	7,69%	14,29%	8,33%	5,00%	8,67%	21,31%	33,33%	22,73%	13,04%	28,57%
Διάρροια	0,00%	8,57%	2,78%	7,50%	4,67%	77,78%		75,00%	50,00%	100,00%
Δυσεντερία	5,13%	0,00%	5,56%	0,00%	2,67%	26,67%	66,67%	0,00%	33,33%	0,00%
Πνευμονίτις/ Περιπνευμονία	12,82%	0,00%	22,22%	17,50%	13,33%	29,85%	26,32%	0,00%	57,14%	41,18%
Πλευρίτις	2,56%	0,00%	2,78%	2,50%	2,00%	5,26%	6,67%	0,00%	8,33%	7,14%
Αφροδισιακά Πάθη	2,56%	5,71%	0,00%	2,50%	2,67%	9,30%	33,33%	14,29%	0,00%	7,14%
Φθίσις	10,26%	14,29%	11,11%	15,00%	12,67%	100%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Ευρετήριο Πινάκων

Πίνακας 1. Κατάταξη Δήμων στον Ν. Αργολίδας ανά τάξη 30

Πίνακας 2. Πυκνότητα πληθυσμού του Ν. Αργολίδος ανά επαρχία, 1834, 1861 43

Πίνακας 3. Κατανομή των οικισμών του Ν. Αργολίδας βάσει μεγέθους, 1834 45

Πίνακας 4. Κατανομή των οικισμών του Νομού Αργολίδας βάσει μεγέθους, 1861 46

Πίνακας 5. Κωμοπόλεις του Νομού Αργολίδος στις απογραφές του 1834 και 1861 50

Πίνακας 6. Πόλεις και πληθυσμός της επαρχίας Αργολίδας, 1834 και 1861 52

Πίνακας 7. Κατανομή του ενεργά οικονομικώς πληθυσμού ανά κατηγορία επαγγελμάτων, σε πέντε πόλεις του Ν. Αργολίδας που ξεπερνούν τους 5.000 κατοίκους, κατά το έτος 1861 54

Πίνακας 8. Κατανομή του πληθυσμού του Ν. Αργολίδας κατά περιοχές, 1834, 1861 56

Πίνακας 9. Εξέλιξη του πληθυσμού του Ν. Αργολίδας και βαθμός αστικοποίησης 67

Πίνακας 10. Μέσο ετήσιο ποσοστό πληθυσμιακής μεταβολής Ν. Αργολίδος κατά την περίοδο 1834-1861 68

Πίνακας 11. Συμμετοχή του πληθυσμού κάθε Δήμου στον συνολικό πληθυσμό του Ν. Αργολίδος 72

Πίνακας 12. Αναλογία φύλων: Λόγος ανδρών επί 100 γυναικών ανά Δήμο και επαρχία, 1861 75

Πίνακας 13. Κατανομή πληθυσμού του Ν. Αργολίδος κατά φύλο και ηλικία, 1861 77

Πίνακας 14. Κατανομή του πληθυσμού της Επ. Ναυπλίας κατά φύλο και ηλικία 82

Πίνακας 15. Κατανομή του πληθυσμού της Επ. Άργους κατά φύλο και ηλικία 82

Πίνακας 16. Κατανομή του πληθυσμού της Επ. Σπετσών κατά φύλο και ηλικία 82

Πίνακας 17. Κατανομή πληθυσμού της Επ. Τροιζηνίας κατά φύλο και ηλικία 82

Πίνακας 18. Άγαμοι, έγγαμοι και σε χηρεία στον Ν. Αργολίδος, 1861 86

Πίνακας 19. Κατανομή πληθυσμού της πόλης του Ναυπλίου ανά φύλο και οικογενειακή κατάσταση 87

Πίνακας 20. Ποσοστά συμμετοχής σε οικονομικές δραστηριότητες στον Ν. Αργολίδος ανά επαρχίες (Δείκτης οικονομικής δραστηριότητας), 1861 88

Πίνακας 21. Ποσοστά συμμετοχής σε οικονομικές δραστηριότητες ανά Δήμο στην Επ. Ναυπλίας (Δείκτης οικονομικής δραστηριότητας), 1861 88

Πίνακας 22. Ποσοστό συμμετοχής εργαζομένων ανά επάγγελμα και επαρχία, 1861 90

Πίνακας 23. Κατανομή Επαγγελμάτων στους Δήμους της Επ. Ναυπλίας, 1861 92
Πίνακας 24. Επαγγελματίες στο Ναύπλιο το 1861 93
Πίνακας 25. Έκταση των σπαρεισών γαιών κατά επαρχίες και Νομούς 95
Πίνακας 26. Καλλιέργειες ανά είδος και επαρχία, 1861 (σε χιλ. στρέμματα) 96
Πίνακας 27. Παραγωγή ανά κάτοικο (οκάδες κατά άτομο, οκά =1,280kg) 97
Πίνακας 28. Είδη και αριθμός ζώων, 1861 98
Πίνακας 29. Θερμοκρασίες κατά μήνα για το έτος 1835 100
Πίνακας 30. Γεννήσεις, Γάμοι και Αποβιώσεις κατά το έτος 1836 138
Πίνακας 31. Πίνακας Εισερχομένων – Εξερχομένων Ασθενών, 7/1827-2/1829 144
Πίνακας 32. Πίνακας Εισερχομένων – Εξερχομένων Ασθενών, 3/1829-2/1830 146
Πίνακας 33. Πίνακας Εισερχομένων – Εξερχομένων Ασθενών, 3/1830-2/1831 148
Πίνακας 34. Πίνακας Εισερχομένων – Εξερχομένων Ασθενών, 1/1827-2/1831 149
Πίνακας 35. Αριθμός εισερχομένων ασθενών κατά φύλο και έτος 176
Πίνακας 36. Αριθμός ασθενών για τους οποίους δεν καταγράφεται η ασθένεια, 178
Πίνακας 37. Πίνακας ελέγχου αξιοπιστίας δήλωσης ηλικιών. Σύνολο ασθενών 179
Πίνακας 38. Πίνακας ελέγχου αξιοπιστίας δήλωσης ηλικιών. 180
Πίνακας 39. Πίνακας ελέγχου αξιοπιστίας δήλωσης ηλικιών. 180
Πίνακας 40. Πίνακας ελέγχου αξιοπιστίας δήλωσης ηλικιών. Σύνολο ασθενών 181
Πίνακας 41. Πίνακας ελέγχου αξιοπιστίας δήλωσης ηλικιών. Σύνολο ασθενών 181
Πίνακας 42. Συχνότητες Και Ποσοστιαία Σύνθεση Των Εισερχομένων Ασθενών Κατά Φυλο Και Υποπεριοδους 183
Πίνακας 43. Κατανομή Ασθενών Κατά Κατηγορία Ασθένειας (βάσει της ICD-10), 1837-1860 184
Πίνακας 44. Ποσοστιαία Σύνθεση των Κατηγοριών Ασθενειών για τις Περιόδους 1837-1846 και 1859-1860 186
Πίνακας 45. Κατανομή των ασθενών του Νοσοκομείου Ναυπλίου ανά ασθένεια, 1837-1860 188
Πίνακας 46. Πρότυπο Νοσηρότητας Ανδρών ανά κατηγορία Ασθένειας 197
Πίνακας 47. Πρότυπο Νοσηρότητας Ανδρών Ανά Ασθένεια 197
Πίνακας 48. Πρότυπο Νοσηρότητας Γυναικών ανά Κατηγορία Ασθένειας 199
Πίνακας 49. Πρότυπο Νοσηρότητας Γυναικών ανά Ασθένεια 200

Πίνακας 50. Ηλικιακό Πρότυπο Ασθενών 204
Πίνακας 51. Ηλικιακό Πρότυπο Ασθενών με Λοιμώδη και Παρασιτικά Νοσήματα 205
Πίνακας 52. Ηλικιακό Πρότυπο Ασθενών με Παθήσεις του Αναπνευστικού Συστήματος 207
Πίνακας 53. Ηλικιακό Πρότυπο Ασθενών με Παθήσεις του Δέρματος και του Υποδόριου Ιστού 208
Πίνακας 54. Ηλικιακό Πρότυπο Ασθενών με Παθήσεις του Κυκλοφορικού Συστήματος 210
Πίνακας 55. Ηλικιακό Πρότυπο Ασθενών με Ψυχικές Διαταραχές 212
Πίνακας 56. Ηλικιακό Πρότυπο Ασθενών με Πυρετούς 214
Πίνακας 57. Ηλικιακό Πρότυπο Ασθενών με Γαστρεντερολογικά Προβλήματα 215
Πίνακας 58. Ηλικιακό Πρότυπο Ασθενών με Πλευρίτη 217
Πίνακας 59. Ηλικιακό Πρότυπο Ασθενών με Πνευμονίτη-Περιπνευμονία 218
Πίνακας 60. Ηλικιακό Πρότυπο Ασθενών με Αφροδισιακά Πάθη 220
Πίνακας 61. Θάνατοι Ασθενών Κατ' Έτος 1837-1860 234
Πίνακας 62. Θάνατοι Ασθενών Κατά Φύλο 1837-1860 234
Πίνακας 63. Ποσοστά Θνησιμότητας Ανά Κατηγορία Ασθενών 1837-1860 235
Πίνακας 64. Ποσοστά θνησιμότητας των Σημαντικότερων Ασθενειών 1837-1860 237
Πίνακας 65. Αριθμός Θανάτων Και Ποσοστό Θνησιμότητας ανά Ομάδα Ηλικιών 239
Πίνακας 66. Εποχική Διακύμανση Του Ποσοστού Θνησιμότητας 239
Πίνακας 67. Διάρκεια Νοσηλείας Κατ' Έτος και Φύλο 250
Πινακας 68. Διάρκεια Νοσηλείας Κατά κατηγορία Ασθένειας 251
Πίνακας 69. Διάρκεια Νοσηλείας των Σημαντικότερων Ασθενειών 251
Πίνακας 70. Μέση Διάρκεια Νοσηλείας Κατά Ομάδες Ηλικιών 253
Πίνακας 71. Νοσηλευθέντες Κατά Φύλο και Τέχνη Στο Νοσοκομείο Ναυπλίου 1589-1860 254
Πίνακας 72. Κατανομή των υπηρετών κατά κατηγορία ασθένειας 1859-1860 256
Πίνακας 73. Κατανομή των υπηρετών κατά ασθένειες 1859-1860 256
Πίνακας 74. Κατανομή των γεωργών κατά κατηγορία ασθένειας 1859-1860 257
Πίνακας 75. Κατανομή των υπηρετριών κατά ασθένεια 1859-1860 258
Πίνακας 76. Αναλυτικός Νοσολογικός Πίνακας την Κατηγορία "Λοιμώδη και Παρασιτικά Νοσήματα" 263

Πίνακας 77. Αναλυτικός Νοσολογικός Πίνακας για την Κατηγορία "Παθήσεις του Αναπνευστικού Συστήματος" 264

Πίνακας 78. Αναλυτικός Νοσολογικός Πίνακας για την Κατηγορία "Παθήσεις του Δέρματος και του Υποδόριου Ιστού" 265

Πίνακας 79. Αναλυτικός Νοσολογικός Πίνακας για την Κατηγορία "Παθήσεις του Κυκλοφορικού Συστήματος" 266

Πίνακας 80. Αναλυτικός Νοσολογικός Πίνακας για την Κατηγορία "Ψυχικές Διαταραχές" 267

Πίνακας 81. Αναλυτικός Νοσολογικός Πίνακας για τους Πυρετούς 268

Πίνακας 82. Αναλυτικός Νοσολογικός Πίνακας για τις Παθήσεις του Γαστρεντερολογικού Συστήματος 269

Πίνακας 83. Αναλυτικός Νοσολογικός Πίνακας για την Περιπνευμονία 270

Πίνακας 84. Αναλυτικός Νοσολογικός Πίνακας για τον Πλευρίτη 271

Πίνακας 85. Αναλυτικός Νοσολογικός Πίνακας για τα Αφροδισιακά Πάθη 272

Πίνακας 86. Συνοπτικός Νοσολογικός Πίνακας για τις Κατηγορίες Ασθενειών και τις Ασθένειες 284

Ευρετήριο Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1. Ρυθμός μεταβολής του πληθυσμού του Νομού Αργολίδος, 1834-1861 71

Διάγραμμα 2. Εξέλιξη του συνολικού πληθυσμού του Ν. Αργολίδος, 1834-1861 72

Διάγραμμα 3. Ρυθμός μεταβολής πληθυσμού Ν. Αργολίδος, 1834-1861 73

Διάγραμμα 4. Κατανομή του πληθυσμού του Ν. Αργολίδος κατά επαρχίες, 1834 75

Διάγραμμα 5. Κατανομή του πληθυσμού του Ν. Αργολίδος κατά επαρχίες, 1861 75

Διάγραμμα 6. Πυραμίδα ηλικιών Ν. Αργολίδος 81

Διάγραμμα 7. Πυραμίδα ηλικιών Επαρ. Ναυπλίας 82

Διάγραμμα 8. Πυραμίδα ηλικιών Επ. Άργους 82

Διάγραμμα 9. Πυραμίδα ηλικιών Επ. Σπετσών-Ερμιονίδος 83

Διάγραμμα 10. Πυραμίδα ηλικιών Επ. Άργους 83

Διάγραμμα 11. Κατανομή γεωργικών επαγγελμάτων ανά περιοχή, 1861 101

Διάγραμμα 12. Κατανομή αγροτικών επαγγελμάτων ανά επαρχία του Ν. Αργολίδος 103

Διάγραμμα 13. Αριθμός Εισαγωγών ασθενών στο Α΄ Εθνικό (Δημοτικό) Νοσοκομείο Ναυπλίου, κατά φύλο και έτος 178

Διάγραμμα 14. Ποσοστιαία Κατανομή Κατηγοριών Ασθενειών 1837-1846 και 1859-1860 187

Διάγραμμα 15. Κατανομή των Ασθενών ανά Ηλικιακή Ομάδα 204

Διάγραμμα 16. Πυραμίδα Ηλικιών Νοσηλευθέντων Ασθενών στο Νοσοκομείο Ναυπλίου, 1837-1860 205

Διάγραμμα 17. Συγκριτική Κατανομή του συνόλου των ασθενών και των ασθενών με Λοιμώδη και Παρασιτικά Νοσήματα κατά Ηλικιακή Ομάδα 208

Διάγραμμα 18. Συγκριτική Κατανομή του συνόλου των ασθενών και των ασθενών με Παθήσεις του Αναπνευστικού Συστήματος κατά Ηλικιακή Ομάδα 210

Διάγραμμα 19. Συγκριτική Κατανομή του συνόλου των ασθενών και των ασθενών με Παθήσεις του Δέρματος κατά Ηλικιακή Ομάδα 211

Διάγραμμα 20. Συγκριτική Κατανομή του συνόλου των ασθενών και των ασθενών με Παθήσεις του Κυκλοφορικού Συστήματος κατά Ηλικιακή Ομάδα 213

Διάγραμμα 21. Συγκριτική Κατανομή του συνόλου των ασθενών και των ασθενών με Ψυχικές Διαταραχές κατά Ηλικιακή Ομάδα 214

Διάγραμμα 22. Συγκριτική Κατανομή του συνόλου των ασθενών και των ασθενών με Πυρετούς κατά Ηλικιακή Ομάδα 215

Διάγραμμα 23. Συγκριτική Κατανομή του συνόλου των ασθενών και των ασθενών με Γαστρεντερολογικές Παθήσεις κατά Ηλικιακή Ομάδα 218
Διάγραμμα 24. Συγκριτική Κατανομή του συνόλου των ασθενών και των ασθενών με Πλευρίτη κατά Ηλικιακή Ομάδα 219
Διάγραμμα 25. Συγκριτική Κατανομή του συνόλου των ασθενών και των ασθενών με Πνευμονίτη-Περιπνευμονία κατά Ηλικιακή Ομάδα 221
Διάγραμμα 26. Συγκριτική Κατανομή του συνόλου των ασθενών και των ασθενών με Αφροδισιακά Πάθη κατά Ηλικιακή Ομάδα 222
Διάγραμμα 27. Εποχική Διακύμανση των Εισαγωγών των Ασθενών με Λοιμώδη και Παρασιτικά Νοσήματα 230
Διάγραμμα 28. Εποχική Διακύμανση των Εισαγωγών των Ασθενών με Παθήσεις του Αναπνευστικού 230
Διάγραμμα 29. Εποχική Διακύμανση των Εισαγωγών των Ασθενών με Παθήσεις του Δέρματος και του υποδόριου ιστού 231
Διάγραμμα 30. Εποχική Διακύμανση των Εισαγωγών των Ασθενών με Παθήσεις του Δέρματος και του υποδόριου ιστού 231
Διάγραμμα 31. Εποχική Διακύμανση των Εισαγωγών των Ασθενών με Πυρετούς και Γαστρεντερολογικά Προβλήματα 232
Διάγραμμα 32. Εποχική Διακύμανση των Εισαγωγών των Ασθενών με Πλευρίτη και Περιπνευμονία 233
Διάγραμμα 33. Εποχική Διακύμανση των Εισαγωγών των Ασθενών με Αφροδισιακά Πάθη 234
Διάγραμμα 34. Εποχική Διακύμανση των Εισαγωγών των Ασθενών με Φθίση 234
Διάγραμμα 35. Εποχική Διακύμανση του Ποσοστού Θνησιμότητας των Λοιμωδών και Παρασιτικών Νοσημάτων 242
Διάγραμμα 36. Εποχική Διακύμανση του Ποσοστού Θνησιμότητας των Παθήσεων του Αναπνευστικού 243
Διάγραμμα 37. Εποχική Διακύμανση του Ποσοστού Θνησιμότητας των Παθήσεων του Δέρματος και του Υποδόριου Ιστού 243
Διάγραμμα 38. Εποχική Διακύμανση του Ποσοστού Θνησιμότητας των Παθήσεων του Κυκλοφορικού Συστήματος 244
Διάγραμμα 39. Εποχική Διακύμανση του Ποσοστού Θνησιμότητας των Ψυχικών Διαταραχών 245
Διάγραμμα 40. Εποχική Διακύμανση του Ποσοστού Θνησιμότητας των Ασθενών με Πυρετούς 246

Διάγραμμα 41. Εποχική Διακύμανση του Ποσοστού Θνησιμότητας των Ασθενών με Γαστρεντερολογικά Προβλήματα 246
Διάγραμμα 42. Εποχική Διακύμανση του Ποσοστού Θνησιμότητας των Ασθενών με Πλευρίτιδα 247
Διάγραμμα 43. Εποχική Διακύμανση του Ποσοστού Θνησιμότητας των Ασθενών με Πνευμονία-Περιπνευμονία 248
Διάγραμμα 44. Εποχική Διακύμανση του Ποσοστού Θνησιμότητας των Ασθενών με Αφροδισιακά Πάθη 248

Βιβλιογραφία

Πρωτογενείς Πηγές

Γενικά Αρχεία του Κράτους – Αρχεία Νομού Αργολίδος

Κατάλογοι εισερχομένων ασθενών στο Α΄ Εθνικό Νοσοκομείο Ναυπλίου 1837-1840
Κατάλογοι εισερχομένων ασθενών στο Α΄ Εθνικό Νοσοκομείο Ναυπλίου 1842-1843
Κατάλογοι εισερχομένων ασθενών στο Α΄ Εθνικό Νοσοκομείο Ναυπλίου 1846
Κατάλογοι εισερχομένων ασθενών στο Α΄ Εθνικό Νοσοκομείο Ναυπλίου 1859-1860
ΔΗΜ.1.1/ Α. Η3.1836 (Πρωτόκολλο Παράδοσης με ημερ. 10.07.1836)
ΔΗΜ.1.1/ Α.Ι24.1839 (Κανονισμός Νοσοκομείου)
ΔΗΜ.1.1/ Α.Η1.1851 (Κανονισμός Νοσοκομείου)
ΔΗΜ.1.1/ Α. Η3.1853 (έγγραφο προς Νομαρχία Αργολίδος με ημερ.10.06.1853)
ΔΗΜ.1.1/ Α. φακ. 33 (784/26-8-1825 Αστ. Ναυπλ. προς Υπ. Αστ.)
ΔΗΜ.1.1/ Α., Μινιστέριον της Αστυνομίας, φακ. 43 (874/15-11-1825 Αστ. Ναυπλ. προς Υπ. Αστ.
ΔΗΜ.1.1/ Α. Μινιστέριον της Αστυνομίας, φακ. 44 (880/17-11-1825 Αστ. Ναυπλ. προς Υπ. Αστ.

Αρχεία

Ακαδημία Αθηνών, Κ.Ε.Μ.Ν.Ε., Αρχείο Οικονόμου, φακ. XXVIII
Γ.Α.Κ., Οθωνικό Αρχείο, Υπ. Εσωτερικών, Φ.102. Ad.N.4765 και 11709.

Τύπος

Γενική Εφημερίς της Ελλάδος, Αρ. 31, 24-4-1829
Γενική Εφημερίς της Ελλάδος, Αρ. 48, Παράρτημα, 21-6-1830
Γενική Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ.54, 18-7-1831
ΦΕΚ 18/1834 (Β.Δ. της 29ης Απριλίου 1834 «Περί συστάσεως γραφείου Δημοσίου Οικονομίας, παρά τη επί των Εσωτερικών Γραμματεία της Επικρατείας)
ΦΕΚ 19/26-5-1834

ΦΕΚ 85/31-12-1836
ΦΕΚ 15/19-6-1846
ΦΕΚ 17/2-6-1847
ΦΕΚ 22/1850
ΦΕΚ 57/1854
ΦΕΚ 53/1858
Ελληνικός Ταχυδρόμος, 1839, Παράρτημα 58
Ο Φίλος του Νόμου, εφημερίς της νήσου Ύδρας, 2/14 Μαρτίου1824. Ύδρα.
Εφημερίς των συζητήσεων της Βουλής, Γ΄ Περίοδος, Β΄ Σύνοδος, 1871.
Εφημερίς ΑΙΩΝ, τ. 51, 1839

Νόμοι

Νόμος της 27ης Δεκεμβρίου 1833 (ΦΕΚ 3/1834)
Νόμος της 22ας Ιουνίου 1838 (ΦΕΚ 24)
Νόμος ΚΕ΄ της 5ης Δεκεμβρίου 1845 (ΦΕΚ 32)
Νόμος ΑΦΞΑ της 27ης Μαΐου 1887
Νόμος ΑΠΟΓ΄ της 2ας Μαΐου 1891 (ΦΕΚ 122)
Νόμος ΒΧΔ΄ της 6ης Ιουλίου 1899 (ΦΕΚ 136)
Νόμος ΒΧΕ της 6ης Ιουλίου 1899 (ΦΕΚ 136)
Νόμος ΓΥΛΔ της 16ης Νοεμβρίου 1909 (ΦΕΚ 282/Α0)
αρ. 14 του Κώδικος των Νόμων
Γενικός Πίνακας των Δήμων του Κράτους (Παράρτημα του υπ' αρ. 2 ΦΕΚ 1837)
ΒΔ 3/15-4-1833 (ΦΕΚ 12)
ΒΔ της 28-4/10-5-1834 (ΦΕΚ 19)
ΒΔ της 20-6/2-7-1836 (ΦΕΚ 28)
ΒΔ της 30-8/11-9-1840 (ΦΕΚ 22)
ΒΔ της 18-12-1840 (ΦΕΚ 22)
ΒΔ της 14/26-12-1840
ΒΔ της 21-12-1841/2-1-1842
ΒΔ της 29-7-1866 (ΦΕΚ 60)

Ελληνόγλωση Βιβλιογραφία

Αγριαντώνη, Χ. (1986). *Οι απαρχές της εκβιομηχάνισης στην Ελλάδα του 19ου αι.* Αθήνα: Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος - Ιστορικό Αρχείο.

Αναγνωστοπούλου, Γ. (2013), *Κτίρια δημόσιας υγείας στην Αθήνα, 1833-1923*, Διδακτορική Διατριβή, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ), Αθήνα, σελ.145

Ανδρεάδης Α. (1918). *Περί του πληθυσμού και του πλούτου της Κωνσταντινουπόλεως κατά τους Μέσους Χρόνους*. Εν Αθήναις: Τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου.

Ανδριωτάκης, Ν.Χ. (1900*). Ο εν τοις νοσοκομείοις βίος των ασθενών, Τα Νοσοκομεία το πάλαι και το νυν*, ομιλία εν τω Ελληνικω Φιλολογικω Συλλόγω Κωνσταντινουπόλεως. Αντωνακάτου, Ν. (1973.) *Αργολίδος περιήγησις*. Αργολίδα: Νομαρχία Αργολίδος

Ανδριώτης, Ν. (2002). *Πληθυσμός και οικισμοί της ανατολικής Κρήτης (16ος-19ος αι.)*. Διδ.Διατριβή Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Φιλοσοφικής Σχολής, ΕΚΠΑ. Αθήνα.

Ανδριώτης, Ν. (1996). Ένα υπόμνημα του 1829 περί Στατιστικής. Καταβολές και επιδράσεις. *Μνήμων, 18*, σελ.181-190. (http://dx.doi.org/10.12681/mnimon.548)

Ανωγιάτης-Πελέ, Δ. (1985), «Δημογραφικές πληροφορίες για την Ελλάδα από περιηγητές», *Μνήμων* 10.

Ανωγιάτης-Pele Δ .- Αθανασοπούλου Ι. (2011). *Οικιστικό πλέγμα και θνησιμότητα στους Παξούς μέσα 19ου – αρχές 20ού αι*. Αθήνα.

Αργυρόπουλος, Π. (1859). *Δημοτική διοίκισις εν Ελλάδι*. Αθήνα: Τυπογραφεῖον Δ. Αθ. Μαυρομμάτη.

Ασδραχάς, Σπ. (επιμ.) (1979) *Η οικονομική δομή των Βαλκανικών χωρών (15ος – 19ος αιώνας)*, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα,.

Ασδραχάς, Σπ. (1988) *Ελληνική Κοινωνία και Οικονομία (ιη΄και ιθ΄αι.),* εκδ. Ερμής. Αθήνα

Ασδραχάς, Σπ. (επιμ.). (2003). *Ελληνική Οικονομική Ιστορία ΙΕ΄ – ΙΘ΄ Αιώνας*, Τόμος Πρώτος, με τη συνεργασία των Ν. Ε. Καραπιδάκη, Όλγας Κατσιαρδή-Hering, Ευτυχίας Δ. Λιάτα, Άννας Ματθαίου, Michel Sivignon, Traian Stoianovich, Αθήνα, Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς.

Ασδραχάς, Σπ. (1983) *Ζητήματα Ιστορίας*, Αθήνα

Ασδραχάς, Σπ. (1995) *Ιστορικά Απεικάσματα*, Εκδ. Θεμέλιο. Αθήνα

Βάφας, Γ. (1878) *Αι Αθήναι υπό ιατρικήν έποψιν. Μέρος πρώτον, Η Πόλις*, Αθήνα.

Βατσάκη, Α. (2001). *Η Γενική Απογραφή του πληθυσμού του Ναυπλίου (1825).* Διπλωματική εργασία, Φιλοσοφική Σχολή - Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας. Πανεπιστήμιο Κρήτης. Κρήτη.

Βούρος, Ι. (1831). Περί Νοσοκομείων σχεδίασμα. Εν Παρισίοις.

Βούρος, Ι. (1837). *Νοσολογική κατάστασις των Κυκλάδων κατά το 1834 έτος, Ασκληπιός, Σύγγραμμα Περιοδικόν*, Φυλλάδιο ΙΑ΄. Εν Αθήναις.

Braudel, F. (2001). Γραμματική των Πολιτισμών, ΜΙΕΤ, Αθήνα.

Braudel, F. (1991). Η Μεσόγειος και μεσογειακός κόσμος την εποχή του Φιλίππου Β' της Ισπανίας, Τόμος Α΄. ΜΙΕΤ. Αθήνα.

Braudel, F. (1997). Η Μεσόγειος και μεσογειακός κόσμος την εποχή του Φιλίππου Β' της Ισπανίας, Τόμος Γ΄. ΜΙΕΤ. Αθήνα

Braudel, F. (1998). Η Μεσόγειος και μεσογειακός κόσμος την εποχή του Φιλίππου Β' της Ισπανίας, Τόμος Β΄. ΜΙΕΤ. Αθήνα

Γεωργόπουλος, Δ. Χ. (2013). Ο Πληθυσμός του Ναυπλίου, 1830-1840. Στο *Ναυπλιακά Ανάλεκτα VIII, Πρακτικά Επιστημονικού Συμποσίου, «150 Χρόνια Ναυπλιακή Επανάσταση»*. Ναύπλιο.

Γεωργική Απογραφή του έτους 1911. Α*παρίθμησις των οπωροφόρων και άλλων δένδρων της Ελλάδος. (1915).* Αθήνα: Υπουργείον Εθνικής Οικονομίας. Διεύθυνσις Στατιστικής

Γιάτσιος, Σ. (2014). *Η αποπληξία από την αρχαιότητα έως τους σύγχρονους χρόνους.* Διπλωματική εργασία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Λάρισα.

Γκότσης, Κ. (2013). Η Επανάσταση του 1862 και το Ναύπλιο. Στο *Ναυπλιακά Ανάλεκτα VIII, Πρακτικά Επιστημονικού Συμποσίου, «150 Χρόνια Ναυπλιακή Επανάσταση».* Ναύπλιο, 12-14 Οκτωβρίου 2012. Ναύπλιο: Δήμος Ναυπλιέων, Πνευματικό Ίδρυμα «Ιωάννης Καποδίστριας».

Γονατίδης, Γ. (2014). *Αφροδίσια νοσήματα στην Ερμούπολη τον 19ο αιώνα*. Διπλωματική Εργασία. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

Δαφνής, Κ. & Κωστής, Κ. (επιμ.). (1987). *Αρχείον Ιωάννου Καποδίστρια*, τ. Η΄. Κέρκυρα: Εταιρεία Κερκυραϊκών Σπουδών.

Δερτιλής, Γ.Β. (2009). *Ιστορία του Ελληνικού Κράτους 1830-1920, Α και Β Τόμος*, Αθήνα.

Δηλιγιάννης, Θ. Π. & Ζηνόπουλος Γ. (1860-1876). *Ελληνική νομοθεσία*, 1846-1878. Αθήνα: Εκ του Τυπογραφείου Ιω. Αγγελοπούλου.

Δημακόπουλος, Δ. Γ.(1966). *Η διοικητική οργάνωσις κατά την Ελληνικήν Επανάστασιν 1821-1827. Συμβολή εις την Ιστορίαν της Ελληνικής Διοικήσεως,* Αθήνα.

Δημητρόπουλος, Δ. (2004**)**. «Ιστοριογραφικές χρήσεις των προ-στατιστικών μαρτυριών για τον πληθυσμό» στο *Ιστοριογραφία της νεότερης και σύγχρονης Ελλάδας 1832-2002,* Τόμος Β΄, Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης – Τριαντάφυλλος Ε. Σκλαβενίτης (επιμ.), Αθήνα, Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, σ. 59-76.

Διεθνής Στατιστική Ταξινόμηση Νόσων και Συναφών Προβλημάτων Υγείας (Δέκατη Αναθεώρηση), έκδοση 2008 (ICD-10), Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας.

Δρούλια, Έ. (2013). Από το Ναύπλιο στην Αθήνα: Η μεταφορά της πρωτεύουσας. Στο *Ναυπλιακά Ανάλεκτα VIII, Πρακτικά Επιστημονικού Συμποσίου, «150 Χρόνια Ναυπλιακή Επανάσταση».* Ναύπλιο, 12-14 Οκτωβρίου 2012. Ναύπλιο: Δήμος Ναυπλιέων, Πνευματικό Ίδρυμα «Ιωάννης Καποδίστριας».

Dakin, D. (1982). Η ενοποίηση της Ελλάδας 1770-1923. ΜΙΕΤ, Αθήνα

Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος. (Έτη 1956-1975). *Στατιστική της Φυσικής Κινήσεως του Πληθυσμού της Ελλάδος, 1861.* Αθήναι. Εθνικό Τυπογραφείο.

Εμμανουήλ, Ι.Ε. (1939). *Ιατροσόφια και Τσαρλατάνοι*. Αθήνα.

Ferro, M. (1999). *Κοινωνίες άρρωστες από πρόοδο*. Εκδ. Λιβάνη. Αθήνα

Ηλία, Ξ. (1994). *Ιστορικά Ανάλεκτα των χωριών του τέως Δήμου Αλέας*. Αθήνα

Ιπποκράτης, (1993) *Άπαντα, Περί Νούσων Α΄- Δ΄*, Τόμος 15ος. Εκδ. Κάκτος

Καλλίας, Στ. (1896) Η Χαλκίς υπό Φυσικήν και Ιατρικής Έποψιν. Εν Αθήναις.

Καλλιβρεττάκης, Λ. (2003). Ιστορική Έρευνα των Οικισμών της Ελλάδας, Ερευνητικά Ζητούμενα και Προβλήματα Πηγών. Στο *Πληθυσμοί και Οικισμοί του Ελληνικού Χώρου: Ιστορικά μελετήματα, Τετράδια Εργασίας, αρ. 18* (σ. 7-24). Αθήνα: ΚΝΕ, ΕΙΕ.

Καλλιβρεττάκης, Λ. (1995). "Geographie et demographie historiques de la Grece: le probleme des sources", *Histoire et Mesure 1-2/1995,* C.N.R.S., p. 9-23.

Καποδίστριας, Ι.Α. (1841). *Επιστολαί* (Μετάφραση Μ.Γ. Σχινά). Αθήνησιν: Π. Δ. Στεφανίτζης.

Καραμάνου Μαριάννα Ι., (2012*). Πέντε αιώνες θεραπευτικού αγώνα κατά της σύφιλη.* Διδακτορική διατριβή. Εργαστήριο Ιστορίας της Ιατρικής. Ιατρική Σχολή. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Αθήνα.

Καραμανωλάκης, Β. (1998). Το Δρομοκαΐτειο Φρενοκομείο: 1887-1903. Όψεις της εγκατάστασης ενός ιδρυματικού θεσμού. *Μνήμων, 20*, 45-66.

Καραμπερόπουλος, Δ. (1994). *Η πρώτη ιστορία της ιατρικής στην Ελληνική γλώσσα.* Εκδ. Α. Σταμούλης. Αθήνα-Πειραιάς.

Καραμπερόπουλος, Δ. (2003). *Η Ιατρική Ευρωπαϊκή γνώση στον ελληνικό χώρο 1745-1821*. Αθήνα.

Καραμπερόπουλος, Δ. (2009). *Ιστορία της Ιατρικής: Ελληνική Βιβλιογραφία, 1750-2000*. Εκδ. Α. Σταμούλης. Αθήνα

Καρδαμίτση-Αδάμη, Μ. (2013). Ναύπλιο: Από την τειχισμένη μεσαιωνική πόλη στην ανοικτή πόλη του 19ου αιώνα (1828-1870). Στο *Ναυπλιακά Ανάλεκτα VIII, Πρακτικά Επιστημονικού Συμποσίου, «150 Χρόνια Ναυπλιακή Επανάσταση»,* Ναύπλιο, 12-14 Οκτωβρίου 2012. Ναύπλιο: Δήμος Ναυπλιέων, Πνευματικό Ίδρυμα «Ιωάννης Καποδίστριας».

Καρούζου Ε., Το Ναύπλιο και η Αγροτική του Ενδοχώρα τον 19ο αιώνα, στο *Ναυπλιακά Ανάλεκτα VIII, Πρακτικά Επιστημονικού Συμποσίου, «150 Χρόνια Ναυπλιακή Επανάσταση».* Ναύπλιο, 12-14 Οκτωβρίου 2012. Ναύπλιο: Δήμος Ναυπλιέων, Πνευματικό Ίδρυμα «Ιωάννης Καποδίστριας».

Kayser, B. (1968) *Ανθρωπογεωγραφία της Ελλάδος*, ΕΚΚΕ, Αθήνα.

Κόμης, Κ., (1999) *Ιστορικοδημογραφικά, Μελέτες Ιστορίας και ιστορικής δημογραφίας του ελληνικού χώρου*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα.

Κόμης, Κ., (2002). *Ιστορική Δημογραφία του Νεοελληνικού χώρου. Πηγές (19ος αιώνας)*, Ιωάννινα, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων Φιλοσοφική Σχολή Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας.

Κόμης Κ., (2004). «Από τη Γεωγραφία στην Ιστορική Δημογραφία (19ος-20ός Αιώνας)» στο *Ιστοριογραφία της νεότερης και σύγχρονης Ελλάδας 1832-2002*, Τόμος Β΄, Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης – Τριαντάφυλλος Ε. Σκλαβενίτης (επιμ.), Αθήνα, Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών,

Κόμης, Κ., (2005). *Χολέρα και λοιμοκαθαρτήρια (19ος - 20ος αι.). Το παράδειγμα της Σαμιοπούλας,* Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Ιωάννινα.σ. 17-30.

Κόμης, Κ. (2014). *Η λέπρα στον ελλαδικό χώρο. Ιστορία και Ιστορικά Τεκμήρια (19ος - 20ος αι.).* εκδ. Παπαζήσης. Αθήνα.

Κόμης, Κ. (1995). *Πληθυσμός και οικισμοί της Μάνης 15ος-19ος αιώνας*. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Ιωάννινα.

Κόντη, Β.(1983). Συμβολὴ στὴν ἱστορικὴ γεωγραφία τοῦ νομοῦ Ἀργολίδας. *Βυζαντινά Σύμμεικτα, 5*, 169-202

Κοραής, Α. (2019). *Για τις κληρονομικές ασθένειες: Ύπαρξη, φύση, πρόληψη, θεραπεία*. Εκδ. ΕΑΠ.

Κορασίδου, Μ. (2002). *Όταν η αρρώστια απειλεί. Επιτήρηση και έλεγχος της υγείας του πληθυσμού του 19ου αιώνα*. Εκδ. Τυπωθήτω, Αθήνα

Κοταρίδης, Ν. (1993). *Παραδοσιακή Επανάσταση και εικοσιένα*. Αθήνα. Πλέθρον.

Κωνσταντίνου, Γ. (2009). Η ιστορία των στρατιωτικών Νοσοκομείων στην Νεότερη Ελλάδα. Διδακτορική Διατριβή. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Κωστής, Κ. (1995*). Στον καιρό της Πανώλης. Εικόνες από τις κοινωνίες της ελληνικής χερσονήσου, 14ος-19ος αιώνας*. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης. Ηράκλειο.

Λαμπρυνίδης, Μ. Γ. (1898). *Η Ναυπλία: από των αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι των καθ' ημάς: Ιστορική μελέτη*. Αθήνα.

Λειβαδάρας, Ν. (2012), *Το πρώτο νοσοκομείο της επαναστατημένης και ελεύθερης Ελλάδας στην Ερμούπολη Σύρου 1825: ανάλυση των πρώτων 7.341 περιστατικών (1834-1835) από το παλαιότερο σωζόμενο αρχείο του Ελληνικού Κράτους*. Διδακτορική Διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ), Θεσσαλονίκη.

Λιάτα, Ε., (2003). *Αργεία Γη. Από το Τεριτόριο στο Βιλαέτι (τέλη 17ου, αρχές 19ου αι.)*, Αθήνα, Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών.

Λιάτα, Ε., (2002). *Το Ναύπλιο και η ενδοχώρα του από τον 17ο στον 18ο αι. : οικιστικά μεγέθη και κατανομή της γης,* Αθήνα, Ακαδημία Αθηνών, Κέντρον Ερεύνης του Μεσαιωνικού και Νέου Ελληνισμού.

Λιάτα Ι. (1983). Το Δημοτικό Νοσοκομείο Ναυπλίου από την Ίδρυσή του μέχρι το 1851, Άγνωστα στοιχεία από το Δημοτικό Αρχείο Ναυπλίου, Νοσηλευθέντες ασθενείς στο Δημοτικό Νοσοκομείο Ναυπλίου, Θεσσαλονίκη.

Λούβρου, Ε. & Φαράκλας, Ν. (Επιμ.) (1984). Moncel, T. Du, *Οδοιπορικό του 1843 από την Αθήνα στο Ναύπλιο*. Αθήνα, Ολκός - Αριάδνη.

Λούκος Χ., (2000). *Πεθαίνοντας στη Σύρο τον 19ο αιώνα: Οι μαρτυρίες των διαθηκών*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο.

Λούκος Χ.. (1992). Επιδημία και Κοινωνία. Η χολέρα στην Ερμούπολη της Σύρου (1854). *Μνήμων, 14*, σελ. 49-69. (http://dx.doi.org/10.12681/mnimon.166)

Μακρή, Ε. (1972). Ο οικονομικώς ενεργώς πληθυσμός και η απασχόληση αυτού. Στο *Στατιστικαί Μελέται 1821-1971, Η Στατιστική κατά τα 150 έτη από της παλιγγενεσίας της Ελλάδος*. Αθήνα: ΕΚΚΕ.

Μανουσάκη-Quack, Ρεγγίνα. Πηγαίνοντας για ψώνια στο Ναύπλιο το 1834. Στο *Ναυπλιακά Ανάλεκτα VIII, Πρακτικά Επιστημονικού Συμποσίου, «150 Χρόνια Ναυπλιακή Επανάσταση»,* Ναύπλιο, 12-14 Οκτωβρίου 2012. Ναύπλιο: Δήμος Ναυπλιέων, Πνευματικό Ίδρυμα «Ιωάννης Καποδίστριας».

Μανσόλας, Α. (1867). *Πολιτειογραφικαί πληροφορίαι περί Ελλάδος*. Εν Αθήναις: Εκ του Εθνικού Τυπογραφείου.

Μηλιαράκης, Α. (1886). *Γεωγραφία Πολιτική Νέα και Αρχαία του Νομού Αργολίδος και Κορινθίας*. *Μετά Γεωγραφικού Πίνακος του Νομού.* Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας.

Μουστάνη, Ν. (2014*). Οι Δημογραφικές Εξελίξεις σε ένα Βιομηχανικό Κέντρο: Βόλος, 1881-1922*. Διδ. διατρ., Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Βόλος

Μπαρλαγιάννης, Θ. (2018). Η υγειονομική συγκρότηση του ελληνικού κράτους (1833-1845). Εκδ. οίκος Εστία. Αθήνα

Μπαρλαγιάννης, Θ. (2010). Η ταυτότητα του επίσημου ιατρικού σώματος στην Ελλάδα του Όθωνα: ανάμεσα στο ευρωπαϊκό επιστημονικό παράδειγμα και τις ντόπιες πολιτισμικές και πολιτικές πραγματικότητες. Στο: *Ταυτότητες στον ελληνικό κόσμο (από το 1204 έως σήμερα)*. *Πρακτικά Δ΄ Ευρωπαϊκό Συνέδριο Νεοελληνικών Σπουδών, Τόμος Ε΄*, σελ. 251-264.

Μπαφούνης, Γ. (2006). *Στατιστική και πλάνη είναι λέξεις συνώνυμοι… Η Ελληνική Στατιστική τον 19ο αιώνα*. Αθήνα, Εταιρεία Μελέτης Νέου Ελληνισμού. Παράρτημα του περιοδικού *Μνήμων* αρ. 14.

Μπαφούνης, Γ. (1991). *Στατιστική της Ελλάδος. Πληθυσμός του έτους 1861, Εν Αθήναις 1862*. Αθήνα, Εταιρεία Μελέτης Νέου Ελληνισμού, Παράρτημα του Περιοδικού *«Μνήμων»* αρ. 7. Συνέκδοση με το Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα ΕΤΒΑ

Μπαφούνης, Γ. **(2013).** Σοφοκλής Οικονόμου: «Σύνοψις ιατρικής χωρογραφίας της Ναυπλίας»**.** Στο *Ναυπλιακά Ανάλεκτα VIII, Πρακτικά Επιστημονικού Συμποσίου, «150 Χρόνια Ναυπλιακή Επανάσταση»*. Ναύπλιο.

Μπουρνόβα Ε. & Προγουλάκης, Γ., Ο Αγροτικός Κόσμος, 1830-1940. Στο Β. Κρεμμυδάς (επιμ.), *Εισαγωγή στη Νεοελληνική Οικονομική Ιστορία (18ος-20ος αι.)*, Αθήνα, 1999.

Μπουρνόβα Ε., (1995). *Ιστορική Δημογραφία και ιστορία της καθημερινότητας*, εκδ. Πλέθρον, Αθήνα

Μπουτζουβή-Μπάνια, Α. (1986). Το Ναύπλιο (1828-1833). Ο *Ερανιστής*, *18*, 105-136.

Μωυσίδης, Α., Σακελλαρόπουλος, Σ. (επιμ.), *Η Ελλάδα στον 19ο και 20ο αιώνα : Εισαγωγή στην ελληνική κοινωνία,* Αθήνα, Τόπος.

Οικονόμου Χ. (2012). *Το θεσμικό πλαίσιο παροχών ασθενείας στην Ελλάδα. Η λειτουργία και ο ρόλος του Εθνικού Συστήματος Υγείας*. ΙΝΕ ΓΣΕΕ, Παρατηρητήριο Οικονομικών και Κοινωνικών Εξελίξεων, Ερευνητική Μονάδα Κοινωνικής Πολιτικής, Φτώχειας και Ανισοτήτων, Αθήνα.

Οικονόμου Χ. (2005). *Κοινωνιολογία της υγείας. Τόμος Α': Βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις*, Διόνικος, Αθήνα.

Οικονόμου Χ. (2004). *Πολιτικές υγείας στην Ελλάδα και τις ευρωπαϊκές κοινωνίες,* Διόνικος, Αθήνα.

Οικονόμου Χ., Σπυριδάκης Μ. (επιστ.επιμ.) (2012). *Ανθρωπολογικές και κοινωνιολογικές προσεγγίσεις της υγείας*. Εκδ. Σιδερης. Αθήνα.

Ολυμπίου, Κ.Ι. (1837). Περί της υγρογόνου εγκεφαλίτιδος των μικρών παιδίων. *Ασκληπιός, Σύγγραμμα Περιοδικόν*, Φυλλάδ. Ι, Εν Αθήναις, 1η Μαΐου 1837, σ. 329-343.

Παλλάδιος, Π. (1858) «Τοπογραφική νοσολογία τινών δήμων Κυνουρίας», *Ασκληπιός,* Αθήνα .

Παναγιωτόπουλος, Β. (1980). Από το Ναύπλιο στην Τριπολιτσά: Η σημασία της μεταφοράς μιας περιφερειακής πρωτεύουσας τον 18ο αιώνα, *Ο Ερανιστής (Νεοελληνικός Διαφωτισμός - Αφιέρωμα στον Κ.Θ. Δημαρά), 11 (1974-1977),* 41-56. (http://dx.doi.org/10.12681/er.9256)

Παναγιωτόπουλος Β. (1984). Προβλήματα Γεωγραφίας και Δημογραφίας στη νεώτερη Ελλάδα. Στο *Τετράδια Εργασίας.* 7, 1-30. Αθήνα*:* ΚΝΕ/ΕΙΕ.

Παναγιωτόπουλος, Β. (1987). *Πληθυσμός και οικισμοί της Πελοποννήσου 13ος-18ος αιώνας*. Αθήνα: Ιστορικό Αρχείο-Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος.

Παπαστεφανάκη Λ., Τζανάκης Μ., Τρουμπέτα Σ. (επιμ.). (2013) *Διερευνώντας τις κοινωνικές σχέσεις με όρους υγείας και ασθένειας. Η κοινωνική ιστορία της ιατρικής ως ερευνητικό πεδίο*. Ηράκλειο.

Πεντόγαλος, Γ.Η. και Σταθόπουλος, Γ.Α. (1988) «Οι ιατροστατιστικοί πίνακες των Διοικήσεων του Ελληνικού Βασιλείου (1838-1839)», στην *Επιστημονική Επετηρίδα τον Τμήματος Ιατρικής του Α.Π.Θ.,* τ. 17, Θεσσαλονίκη, σ. 271-280.

Πουρναρόπουλος Γ. (1970). *Ιατρική και Ιατροί κατά την Εθνεγερσίαν*, Νέα Εστία, τ. 88, τευχ. 1043, Εκδότης Π. Χάρης, Αθήνα, σελ. 212-226

Προβατά, Δ. (2008), *Etienne-Marin Bailly. Ένας Σαινσιμονιστής στην επαναστατημένη Ελλάδα*. Εκδ. Σοκόλη. Αθήνα.

Πρωτοψάλτης Γ. Ε**.** (1962), «Περί του Πληθυσμού και της εγγείου κτήσεως εν Πελοποννήσω προ και μετά την Επανάστασιν 1821», *Πελοποννησιακή Πρωτοχρονιά*, 6 Αθήνα, σ. 145-148

Ραγκαβής Ρ.Ι. (1853-54). *Τα Ελληνικά, ήτοι περιγραφή γεωγραφική, ιστορική αρχαιολογική και στατιστική, της αρχαίας και νέας Ελλάδος εις τρεις τόμους.* Εν Αθήναις: Εκ του τυπογραφείου Κ. Αντωνιάδου.

Ρέππας, Χ. (1982-1984). Γενική Απογραφή πληθυσμού Ναυπλίου (1825). *Μνημοσύνη 9,* 261-349.

Ρίτσαρντσον, Κ. – Βασίλαινας, Α.. (1999). Εισαγωγή στην Στατιστική Επιστήμη. Εκδ. Κάκτος. Αθήνα

Ροτζώκος, Ν. (1997). *Επανάσταση και Εμφύλιος στο Εικοσιένα*. Εκδ. Πλέθρον.Αθήνα

Σαΐτας Γιάννης, (2003). «Η Γαλλική Αποστολή. Η Επιστημονική Εξερεύνηση του Μοριά, 1829-1830» στο *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770-2000, Η Ελληνική Επανάσταση 1821-1832. Ο Αγώνας της Ανεξαρτησίας και η ίδρυση του ελληνικού κράτους*, Τόμος 3ος, Βασίλης Παναγιωτόπουλος (επιμ.), Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, σ. 389-404.

Σακελλαρόπουλος Θ., (1994) *Οι κρίσεις στην Ελλάδα, 1830-1857. Οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές όψεις*, τόμ. 1-2, Αθήνα.

Σακελλαρόπουλος, Θ. (1993) «Κράτος και Οικονομία στην Ελλάδα, μια Ιστορική Τυπολογία», στο Θ. Σακελλαρόπουλος (επιμ.) Νεοελληνική Κοινωνία: Ιστορικές και Κριτικές Προσεγγίσεις, Αθήνα: σσ.190-246

Σακελλαρόπουλος, Θ. (2010), «Ένα περίγραμμα για την κατανόηση της οικονομικής και κοινωνικής ιστορίας της Ελλάδας του 19ου αιώνα», στο Α. Μωυσίδης, Σ. Σακελλαρόπουλος, (επιμ.), *Η Ελλάδα στον 19ο και 20ο αιώνα : Εισαγωγή στην ελληνική κοινωνία*, Αθήνα, Τόπος, σσ 71-86.

Σαλίμπα, Ζ. (2000) "Από τους φόβους της πόλης: άμυνα και στρατηγικές επιβίωσης των νεήλυδων στην ελληνική πόλη κατά τον 19ο αιώνα" στο Οι Συλλογικοί Φόβοι στην Ιστορία, συλλογικός τόμος, ΕΙΕ, Αθήνα, σελ. 90

Σιάμπος, Γ. (1993) *Δημογραφία*. Εκδ. επιχειρήσεις «Το Οικονομικό», Αθήνα

Σιδέρης, Ν. (1983) Αρρώστιες και Άρρωστοι στη Λευκάδα στο *Ιστορικά,* Τόμος 1, Τεύχος 1. Εκδ. Μέλισσα. Αθήνα, σελ. 101-120

Σιμόπουλος Κ., (1970-1976) *Ξένοι ταξιδιώτες στην Ελλάδα*, τόμ. 1-3α-β, Αθήνα.

Σκιαδάς, Ε. (1993). *Ιστορικό Διάγραμμα των Δήμων της Ελλάδος* 1833-1912. Αθήνα: Υπουργείο Εσωτερικών.

Σκλαβενίτης Τ. (2013). Πολιτισμική ιστορία του Ναυπλίου (1833-1862). Στο *Ναυπλιακά Ανάλεκτα VIII, Πρακτικά Επιστημονικού Συμποσίου, «150 Χρόνια Ναυπλιακή Επανάσταση».* Ναύπλιο, 12-14 Οκτωβρίου 2012. Ναύπλιο: Δήμος Ναυπλιέων, Πνευματικό Ίδρυμα «Ιωάννης Καποδίστριας».

Σκλαβενίτης Τ. (1984). *Ευρετήριο Δημοτικού Αρχείου Ναυπλίου 1828-1899*. Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών. Ε.Ι.Ε. Αθήνα

Σκλαβενίτης, Τ. (1971). Συμβολή στη βιογραφία του Πέτρου Στεφανίτση. *Μνήμων, 1*, 53-73.(http://dx.doi.org/10.12681/mnimon.395)

Σκόκος Κ. Φ. (1893). Εθνικόν Ημερολόγιον του Έτους 1893. Εν Αθήναις.

Σπηλιωτάκης, Σ.Α. (επιμ.) (1859). *Στατιστικαί πληροφορίαι περί Ελλάδος, Μέρος Α, περί πληθυσμού*. Αθήνα.

Σπηλιωτάκης, Σ.Α. (1864). Πρόλογος στη Στατιστική της Γεωργίας. Αθήνα: Γραφείον Δημοσίου Οικονομίας

Σταματάκης, Δ. Ι. (1846) *Πίναξ Χωρογραφικός της Ελλάδος. Περιέχων τα Ονόματα, τας Αποστάσεις και τον Πληθυσμό των Δήμων, Πόλεων, Κωμοπόλεων και Χωρίων*, Αθήνα, Εκ του Τυπογραφείου Γ. Βλασσαρίδου.

Στατιστική της Ελλάδος. (1862). *Πληθυσμός του Έτους 1861*. Αθήνα: Υπουργείο των Εσωτερικών.

Sivignon M., «Ο Γεωγραφικός Υπερκαθορισμός» στο *Ελληνική Οικονομική Ιστορία ΙΕ΄ – ΙΘ΄ Αιώνας*, Τόμος Πρώτος, Σπύρος Ασδραχάς με τη συνεργασία των Ν.Ε Καραπιδάκη, Όλγας Κατσιαρδή-Hering, Ευτυχίας Δ. Λιάτα, Άννας Ματθαίου, Michel Sivignon, Traian Stoianovich, Αθήνα, Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, 2003, σ. 47-69

Τόλης, Β., (2012) *Δημογραφικές όψεις του Πόρου (19ος αιώνας)*, διδ. διατρ., Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Ιωάννινα.

Τόλιας, Γ. (2004) «Χώρος και Ιστορία. Αρχαιοδιφικές και Ιστοριογραφικές προσεγγίσεις της Γεωγραφίας, 19ος – 20ός αι» στο *Ιστοριογραφία της νεότερης και σύγχρονης Ελλάδας 1832-2002*, Τόμος Β΄, Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης – Τριαντάφυλλος Ε. Σκλαβενίτης (επιμ.), Αθήνα, Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, σ. 77-120.

Τόλιας, Γ. (1994). Περιηγητές και Χαρτογράφοι. *Καθημερινή της Κυριακής - Επτά Ημέρες* 3/4/1994, σ. 10-12.

Τόμπρος, Ν. (2007). Το Εθνικόν Στρατιωτικόν Νοσοκομείον Ναυπλίας την Καποδιστριακή Περίοδο στο *Πρακτικά του Ζ΄ Διεθνούς Συνεδρίου Πελοποννησιακών Σπουδών*. Αθήνα. σ. 337-364

Τομαρά-Σιδέρη, Μ. (2017) *Μηχανισμοί και Δυναμική στην Ιστορική Δημογραφία. Το παράδειγμα της Λευκάδας τον 19ο αι*. Εκδ. Παπαζήση. Αθήνα

Τομαρά-Σιδέρη, Μ. (1998) *Ιστορική Δημογραφία: από τις δημογραφικές διαδικασίες στις συλλογικές νοοτροπίες και συμπεριφορές*. Αθήνα.

Φακούρα Αλ., (2006) *Από την Οθωμανική στην ελληνική πόλη. Οι λειτουργίες της πόλης του Ναυπλίου, 1715-1833: κοινωνία, οικονομία και διοίκηση*. Διπλωματική εργασία στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας του Παντείου Πανεπιστημίου, Αθήνα.

Χουλιαράκης, Μ. (1973). *Γεωγραφική, Διοικητική και Πληθυσμιακή Εξέλιξις της Ελλάδος*, 1821-1971, Τόμος Α΄, Μέρος Ι. Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών

Χουλιαράκης, Μ., Μακρή Ε., Γριτσοπούλου Ε., Γκεβέτση Μ., Αγιοπετρίτη Α. (υπό) (1972). *Στατιστικαί Μελέται 1821-1971*. ΕΚΚΕ, Αθήνα.

Χουλιαράκης Μ., (1973) Αι στατιστικαί μετρήσεις του πληθυσμού της νεωτέρας Ελλάδος. Αθήναι.

Χουλιαράκης Μ., (1973 έως 1976) *Γεωγραφική, διοικητική και πληθυσμιακή εξέλιξις της Ελλάδος, 1821-1971*, τόμ. $1^{\alpha-\beta}$-3, Αθήνα.

Ψυχογιός, Δ.Κ. (1994). *Το ζήτημα των Εθνικών Γαιών*. Αθήνα: Αγροτική.

Ψυχογιός, Δ.Κ. (1995). *Προίκα, Σταφίδα και Ψωμί, Οικονομία και οικογένεια στην αγροτική Ελλάδα του 19ου αιώνα*. Αθήνα: ΕΚΚΕ.

Ψυχογιός, Δ.Κ., Παπαπέτρου Γ., (1984). «Οι μετακινήσεις των νομάδων κτηνοτρόφων», *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών* 53, σ. 3-24.

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

About, E. (1863). *La Grèce Contemporaine*. Librairie de l'Hachette. Paris

Bardet J.-P., «La démographie des villes de la modernité (XVIe-XVIIIe siècles); mythes et réalités», *ADH,* 1974, σ. 101-12

Biraben J.-N., «Structures spatiales de la population et démographie historique», *ADH,* 1974, σ. 19-30.

Bory de Saint-Vincent, J. B. (1836), *Relation du voyage de la Commission Scientifique de Morée dans le Péloponnèse, les Cyclades et l'Attique,* vol. I, Paris-Strasbourg, A la librairie de F. G. Levrault.

Bory de Saint-Vincent, J. B. (1837-1838). *Relation du voyage de la Commission Scientifique de Morée dans le Péloponnèse, les Cyclades et l'Attique,* vol. II, Paris-Strasbourg, A la librairie de F. G. Levrault.

Bory de Saint-Vincent J.-B. (1854) *Expedition Scientifique de la Morée*, Societe des Sciences Physiques, Géographie. Géologie. Recherches géographiques, Tome II. Paris: F.G. Levraux.

Boudin, Ch.M. (1843). *Essaie de Geographie Medicale*. Paris

Bourdelais, P.(sous la direction) (2001*) Les Hygiéniste. enjeux, modèles et pratiques*, edit. Belin, Paris.

Braudel, F. (1979). *Civilisation matérielle, économie et capitalisme, Xve-XVIIIe siècle*, V.1. Paris: Armand Colin.

Braudel, F., (sous la direction) (1985). *La Méditerrannée. L'espace et l'histoire*. Ed. Flammarion, Paris.

Braudel, F., (sous la direction) (1986). *La Méditerrannée. Les hommes et l'heritage. Ed. Flammarion, Paris.*

Braudel, F. (1990). *La Méditerrannée et le monde méditerranéen à l' époque de Philippe II*. Paris: Armand Collin.

Braudel F., (1960). «La démographie et les dimensions des sciences de F homme», *Annales ESC,* 15, σ. 493-523.

Buchon, J.A. (1843). *La Grèce continentale et la Moree: Voyage, sejour et etudes historiques en 1840 et 1841*. Paris: Librairie de Charles Gosselin.

Burguière A., (1975) «Η δημογραφία», J. Le Goff – P. Nora (επιμ.), *Το έργο της ιστορίας*, τόμ. 3, Αθήνα, σ. 126-161.

Cabanis, P.J.G.. (1815). *Rapports du physique et du moral de l'homme*. Ed. Caille et Ravier, Paris.

Casseli, G. (1989). Transition sanitaire et structure par cause de la mortalite: Anciennes et nouvelles causes in *Le Declin de la mortalite, Annales de Demographie Historique 1989*. Ed. d'EHESS, Paris. p. 55-79

Clon, Stephanos, (1884). *La Grèce au point de vue Naturel, Ethnologique, Anthropologique, Demographique et Medical*, G. Masson, Paris.

Domin, J.P. (2008). *Une Histoire Economique de l'Hôpital (XIXe-XXe siècles). Une analyse retrospective du developpement hospitalier*. Tome I (1803-1945). Commite d'Histoire de la Securite Sociale. Paris

Drake, D. (1850). *A Systematic Treatise, Historical, Etiological, and Practical: On the Principal Diseases of the Interior Valley of North America, as They Appear in the Caucasian, African, Indian, and Esquimaux Varieties of Its Population*. Winthrop B. Smith Si, Co., Publishers

Dupaquier, J.(1975). *Introduction a la Démographie Historique*. Gamma, Paris.

Dupaquier, J. (1972). Problèmes de contrôle des dénombrements. *Annales de Démographie Historique,* 203-214.

Efthymiou, M. (ed). (2010). *La société grecque sous la domination ottomane; économie, identité, structure sociale et conflits*. Hérodotos Publications, Athènes.

Ferrara, Alph.. (1827) *Coup d'oeil sur les maladies les plus importantes qui règnent dans une des îles les plus célèbres de la Grèce, ou Topographie médicale de l'île de Leucade, ou Sainte Maure*, Paris.

Frioux, S. (2013*). Les Batailles de l'Hygiène.Villes et environnement de Pasteur aux Trentes Glorieuses*. Ed. PUF, Paris.

Fuster, Dr. (1840). *Des Maladies de la France dans leurs rapports avec les saisons ou Histoire Medicale et Meteorologique de la France*. Ed. Dufart. Paris.

Garden, M. (2008). *Un historien dans la ville*. Ed. de la Maison des sciences de l'homme. Paris.

Grmek M.D. (1963). Géographie médicale et histoire des civilisations. In: *Annales. Économies, Sociétés, Civilisations*. 18e année, N.6, 1963. Paris. pp. 1071-1097

Grmek M.D. (1989) *Οι ασθένειες στην αυγή του δυτικού πολιτισμού*, Αθήνα.

Henry, L.et Blum, A. (1988). *Techniques d'analyse en Demographie Historique*. Ined. Paris.

Jorland, G. (2010). Une Société à soigner. Hygiène et salubrité publiques en France au XIXème siècle. Ed.Gallimard, Paris

Judan, Em. (1834). *Considerations sur la topographie medicale de Patras, These presente et soutenue a la faculte de medecine a Strasbourg*, Strasbourg.

Karouzou, E. (1995). *Cultures Maraicheres dans la Mediterranee. Les transformations de laplaine et de la societe argoliques 1860-1910.* These soumise a l'appreciation du jury en vue de l'obtention du doctorat de l'Institut Universitaire Europeene. Florence.

Kayser, B. (1968). *Ανθρωπογεωγραφία της Ελλάδος*, ΕΚΚΕ, Αθήνα

Kotaridis, N. (1987). La societe traditionelle face a l'Etat moderne. Etude sur la revolte militaire de 1848 en Grece. These de Doctorat. Paris I-Sorbonne, Paris.

Lachaise. C. (1822). *Topographie Medicale de Paris*. Paris

Lamartine, A. (1835). *Oeuvres de Lamartine, souvenirs, impressions, pensees et paysages pendant un voyage en orient 1832-33, ou notes d'un voyager*. Paris: Charles Gosselin.

Leake, W.M. (1968). *Travels in the Morea*, τ. II, Reprint of the edition London 1830. Amsterdam: A. M. Hakkert.

Lévy, M. (1869). *Traité d'hygiène publique et privée*. Paris

Mansolas, A. (1872). *Rapport sur l'état de la Statistique en Grèce, présenté au Congrès International de la Statistique de St.Petersbourg 1872*. Αθήνα: Perris Freres.

Marre, S. (2009) La population du Royaume de Grèce (1834-1914). Les sources et leurs apports, *The Historical Review/La Revue Historique, 6|2009,* p. 207-242

Petropoulos, J. (1985). *Πολιτική και συγκρότηση κράτους στο Ελληνικό Βασίλειο 1833-1843*, τόμος Α΄. Αθήνα: Μορφωτικό 'Ιδρυμα Εθνικής Τραπέζης

Pouqueville, F.C.H.L. (1827). *Voyages de la Grèce*, τ. V. Παρίσι: Chez Firmin Didot, Pere et Fils.

Pouqueville, F. C. H. (1822). *Voyage dans la Grece*. Paris: Chez Firmin Didot, Pere et Fils.

Post, H.A.V. (1827). *A visit to Greece and Constantinople, in the Year 1827-8*. New York: Sleight & Robinson.

Proust, A. (1877) . *Traité d'hygiène publique et privée*, ed. Manson, Paris

Quinet, E. (1857). *Marnix de Sainte-Aldegonde. La Grèce moderne et ses rapports avec l' antiquité*. Paris: Pagnerre

Sixteenth annual report. London, *Registrar General of England and Wales*, 1856, σελ. 76-105

Stavropoulos, A.C. (1985). La nosologie dans l'espace Hellenique du 17eme au 19eme siècle et ses incidences demographiques et economiques. In: *Actes du IIe colloque international d' histoire (Athenes 18-25 Septembre 1983): economies mediterranneennes equilibres et intercommunications XIIIe - XIXe siecles*: vol. 1. Centre de Recherches Neohelleniques - Fondation Nationale de la Recherche Scientifique, Αθήνα, p. 171-199, 1985

Tapinos G., *Eléments de démographie. Analyse, déterminants socio-économiques et histoire des populations,* Παρίσι 1985

Tomara-Sideris, M. (1986) La Population de Leucade au XIXeme siècle. These de Doctorat. Paris I-Sorbonne, Paris.

Vassilenas, T. (1991). *La population Grecque 1879-1907: Mouvements et Structure. Mémoire Presente pour l'obtention de D.E.A. sous la direction de M. S. Asdrachas*. Paris.

Vigarello, G. (1999). *Histoire des pratiques de santé. Le sain et le malsain depuis le Moyen Âge*. Editions du seuil, Paris.

Woods, R. (1989) La santé publique en milieu urbain (XIXe-XXe siècles) : Hygiène et mesures d'assainissement. In: A*nnales de démographie historique, 1989. Le déclin de la mortalité. pp. 183-195*

Zallony, M. (1809). *Voyage a Tine, suivi d'un traite de l'asthme*. Paris.

Παράρτημα

1. Γενική Εφημερίδα Ελλάδος 1825 Φ. 4
2. Γενική Εφημερίδα Ελλάδος 1826 Φ. 33
3. Γενική Εφημερίδα Ελλάδος 1833 Φ. 14 αρθρ.2
4. Γενική Εφημερίς 1834 Φ.7
5. Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 1836, αρ. 83
6. Υγειονομικός Νόμος ΚΒ_ΚΓ_1845
7. Γενική Εφημερίδα Ελλάδος 1829, αρ. 31 (Πίνακας Νοσοκ. 1827-29)
9. Γενική Εφημερίδα Ελλάδος 1830, αρ. 48 (Πίνακας Νοσοκ 1829-30)
10. Προϋπολογισμός Δημοτικού Νοσοκομείου Ναυπλίου 1837 (14,15,16)
11. Κατάστασις των Νοσηλευθέντων στο Δημοτικό Νοσοκομείο Ναυπλίου το 1838 (Εφημ. ΑΙΩΝ), (17,18,19)
12. Κανονισμός Δημοτικού Νοσοκομείου Ναυπλίου 1839 (εξωφ. 9)
13. Κανονισμός Δημοτικού Νοσοκομείου Ναυπλίου 1851 (20,21)
14. Δείγμα Καταλόγου Εισερχομένων Ασθενών Δημοτικού Νοσοκομείου Ναυπλίου, 1842 (22)
15. Δείγμα Καταλόγου Εισερχομένων Ασθενών Δημοτικού Νοσοκομείου Ναυπλίου, 1859 (23)

Εικόνες-Φωτογραφίες

16. Carl Wilhelm von Heideck. Πανόραμα του κόλπου του Ναυπλίου και της πεδιάδας του Άργους, φύλλο 3. Λιθογραφία 19,4 x 50 εκ., Bory de Saint Vincent, Άτλας, 1835, σειρά 1η, πίν. XXXIV.
17. Abel Blouet και Amable Ravoisié, *Ναύπλιο, τοπογραφικό της πόλης και του λιμανιού*, Λιθογραφία, *Abel Blouet, Architecture II, 1833, πίν. 74.1*
18. J.D. Barbie du Bocage, Argolis, Epidauria, Troezenia, Hermionis, ….for the Travels of Anarchasis.
19. Meyer Joseph, Nauplia, Griechenland, 1849
20. *Hauptmann,* PLAN de la VILLE DE NAUPLIE (Σχέδιο της πόλης του Ναυπλίου)- Μελάνι και υδατόχρωμα. *Τοπογραφικό σχέδιο του Villani, 26/9 – 8/10/1833*,(Το σχέδιο προέρχεται από την προσωπική συλλογή του στρατηγού Πέτρου Στ. Λυκούδη).
21. Φωτογραφία Ναυπλίου, Στρατιωτικό Νοσοκομείο Ναυπλίου

22. Φωτογραφία Εισόδου Α΄ Εθνικού Νοσοκομείου Ναυπλίου
23. Φωτογραφία Επιγραφής Α΄ Εθνικού Νοσοκομείου Ναυπλίου: «1828 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ / ΕΘΝΙΚΟΝ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΝ ΝΑΥΠΛΙΟΥ / ΖΗΤΩ Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΙΑ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ»

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Αρ. 4.

ΓΕΝΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

ΕΝ ΝΑΥΠΛΙΩι, ΣΑΒΒΑΤΩι 17 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1825.

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ.

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ.

τοῦ Βουλευτικοῦ.

Συνέχεια τῆς συνεδριάσεως τῆς 1 Ὀκτωβρίου.

Ἐπροβλήθη νὰ παίσουν αἱ πελιταρχίαι, ἐπειδὴ μὲ τὸν διορισμόν των καὶ καταχρήσεις πολλαὶ γίνονται εἰς τὰς ἐπαρχίας, καὶ τὸ ταμεῖον ζημιοῦται. Πρὶν ἀποφασισθῇ τι περὶ τούτου, ἐζητήθη ἀπὸ τὸ Ἐκτελεστικὸν διὰ Προβουλεύματος ὁ κατάλογος ὅλων τῶν πολιταρχιῶν καὶ τῆς ποσότητος τῶν ὑπ' αὐτοὺς στρατιωτῶν.

Ἐπροβλήθη ὅτι, ἐπειδὴ ἡ ἐνταῦθα γεν. ἀστυνομια χρεωστεῖ νὰ ἐπαγρυπνῇ εἰς τὴν εὐταξίαν τῆς πόλεως, εἶναι πάντη περιττὸς ὁ διορισθεὶς ἀγορανόμος, καὶ τόσον περισσότερον, ὅσον τὸ πολίτευμα δὲν γνωρίζει ἕνα τοιοῦτον ὑπούργημα. Ἐνεκρίθη ἡ πρότασις, ὅθεν καὶ ἐστάλη Προβούλευμα εἰς τὸ Ἐκτελεστικὸν, διὰ νὰ ἐξωσθῇ.

Ἐπροβλήθη, ἂν ἐνεργήθη ἡ προαποφασισθεῖσα ἀπόφασις περὶ τῆς ἐξαμήνου τροφῆς τῶν ἐν Ναυπλίῳ φαμιλιῶν. Ἐδιωρίσθη ὁ Πρόεδρος νὰ ἐξετάσῃ τὴν ἐπὶ τούτῳ βουλευτικὴν ἐπιτροπὴν, καὶ νὰ ἀναφέρῃ εἰς τὸ Σῶμα.

Ἐπροβλήθη νὰ συναχθῶσιν ὅλοι οἱ αἰχμάλωτοι Ἄραβες εἰς ἓν μέρος, νὰ φυλάττωνται, καὶ νὰ μὴν ἔχῃ κανεὶς τὸ δικαίωμα νὰ τοὺς ἐπαίρῃ εἰς μερικὴν δούλευσιν. Ἔγινε δεκτὴ αὕτη ἡ πρότασις· ὅθεν ἐστάλη Προβούλευμα εἰς τὸ Ἐκτελεστικὸν, εἰς τὸ ὁποῖον προσετέθη τὸ νὰ διορισθῶσιν δύο ἐπιστάται νὰ καταγράψωσιν ὅλους γενικῶς τοὺς αἰχμαλώτους τοὺς ὑπὸ τὴν κυριότητα τῶν πολιτῶν.

Ἐπέστρεψεν ἡ εἰς τὸ Ἐκτελεστικὸν σταλεῖσα ἐπιτροπὴ, καὶ ἀνέφερεν ὅτι καὶ τὸ Ἐκτελεστικὸν σκέπτεται περὶ ὁπλαρχηγοῦ καὶ διοικητοῦ τῆς Κρήτης· πλὴν εἰς τὸν διορισμόν των ἀπαντᾷ δυσκολίας διὰ τὴν ἔλλειψιν χρημάτων.

Ἐπὶ τῇ συνεδριάσει τῆς 2 Ὀκτωβρίου,

Ἐπροβλήθη ἡ ἐχθὲς μείνασα εἰς σκέψιν ὑπόθεσις περὶ τοῦ νὰ διορισθῇ πολιτικὸς διοικητὴς εἰς τὴν Κρήτην, καὶ μετὰ ἱκανὴν συζήτησιν ἐκρίθη εὔλογον νὰ μὴ διορισθῇ πρὸς τὸ παρὸν, παρὰ ἕνας ἄξιος πολεμικὸς, καὶ ὅταν τὰ ὅπλα τὰ ἑλληνικὰ εὐτυχήσουν, καὶ αἱ περιστάσεις φανῶσι βοηθοὶ, τότε θέλει διορισθῇ καὶ πολιτικὴ ἀρχή. Ὅθεν καὶ ἐστάλη Προβούλευμα εἰς τὸ Ἐκτελεστικὸν, διὰ νὰ παρακινήσῃ μ' ὁποιονδήποτε τρόπον γνωρίζει τὸν Κώνσταν Μπότζαρην, νὰ δεχθῇ τὴν ὁπλαρχηγίαν· ἐστάλη καὶ ἐπιτροπὴ συγκειμένη ἀπὸ τοὺς Βουλευτὰς Κυρίους Μ. Ἰατρὸν καὶ Γ. Κοντουμᾶν, διὰ νὰ ὁμιλήσῃ καὶ διὰ ζώσης φωνῆς.

Ἐπὶ τῇ συνεδριάσει τῆς 3 Ὀκτωβρίου,

Ἀνεγνώσθη Προβούλευμα τοῦ Ἐκτελεστικοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου λέγει τὸ Ἐκτελεστικὸν, ὅτι, προβλέπον τὴν σιτοδείαν ἐντὸς τοῦ χειμῶνος, καὶ μάλιστα κατὰ τὸ ἔαρ, ἐσυμφώνησεν ἀπὸ τοῦ νῦν μίαν ποσότητα μεγάλην γεννημάτων τοῦ Ἀδριατικοῦ κόλπου, τὰ ὁποῖα ὅλα πρέπει νὰ παραδοθῶσιν ἐδῶ, εἰς Μεσολόγγιον, καὶ εἰς Γραμποῦσαν, καὶ νὰ τελειώσῃ ἡ παράδοσις ἐντὸς τριῶν μηνῶν ἀπὸ τῆς σήμερον· ὡσαύτως καὶ 4 χιλ. τουφέκια, καὶ 12 χιλ. πήχας τζόχας χονδρῆς εἰς χρῆσιν τοῦ τακτικοῦ. Ἐγκλείει καὶ ὑπηθετικὸν λογαριασμὸν, ὅστις ἀναβαίνει εἰς γρόσια 1,659,000, καὶ ζητεῖ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ Βουλευτικοῦ, διὰ νὰ ἐκδώσῃ συναλλαγματικὰς εἰς βάρος τῆς ἐν Λονδίνῳ ἐπιτροπῆς, ποσότητος περίπου 33,180 λιρῶν στερλίνων. Ἐνεκρίθη ἡ πρότασις μόνον περὶ τῶν γεννημάτων καὶ τουφεκίων, καὶ ἐδόθη ἡ ἄδεια διὰ Προβουλεύματος, πλὴν εἰς διάστημα 15 ἡμερῶν νὰ ἐφοδιασθῇ τὸ Μεσολόγγιον καὶ ἡ Γραμποῦσα ἀπὸ τὸ ὅσον σιτάρι ἔχει ὁ συμφωνητής· εἰ δὲ μὴ, νὰ μένῃ ἄκυρον τὸ συμφωνητικόν του· τὸ δὲ ρεῖχον νὰ μείνῃ, ἐπειδὴ προειδοποιήθη ἡ ἐν Λονδίνῳ ἐπιτροπὴ νὰ προβλέψῃ διὰ ἓξ χιλ. στρατιώτας.

Ἐπροβλήθη νὰ ἐξετασθῇ, ἂν συμφέρῃ νὰ κατασκευάζεται ἡ μπαρούτη ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος, ἢ νὰ ἀγοράζεται ἔξωθεν. Ἐδιωρίσθη ἐπιτροπὴ συγκειμένη ἀπὸ τοὺς Βουλευτὰς, Κυρίους Χ. Ζαχαρίτζαν, Ἐμ. Ἀντωνιάδην, καὶ Σωτήριον Ἰωάννου, διὰ νὰ σκεφθῶσι καὶ νὰ ἀναφέρωσιν εἰς τὸ Σῶμα, ὡσὴ ἤθελεν εἶναι ἡ τιμὴ τῆς μπαρούτης, ὅν κατασκευάζηται ἐδῶ.

Τοῦ Ἐκτελεστικοῦ.

ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Ἐπειδὴ ἡ σύστασις τῶν νοσοκομείων, ὄχι μόνον

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ναι ἔξγον φιλάνθρωπον, ἀλλὰ καὶ χρέος ἀπαραίτητον τῆς Διοικήσεως·

Ἐπειδ ἀτὶ μίνην τὴν σῴστατιν δὲν προκύπτει ἡ ἀνάλογος ὠφέλεια, ἂν δὲν ἦναι βάσιμος καὶ σταθερὰ, καὶ

Διὰ νὰ γένῃ τοιαύτη, οἵα ἀπαιτεῖται, ἀνάγκη νὰ ὁρισθῇ πόρος σταθερὸς καὶ ἀνάλογος μὲ τὰς χρείας καὶ περιστάσεις·

Τὸ Βουλευτικὸν Θεσπίζει.

Α'. Νὰ συστηθῶσι τὰ ἀναγκαῖα νοσοκομεῖα διὰ τοὺς ἀσθενεῖς καὶ πληγωμένους.

Β'. Ἀφ' ὅλας τὰς πληρωμὰς τῶν μισθῶν, ὅσαι γενοῦν ἀπὸ τὴν σήμερον νὰ κρατῆται ἥμισυ εἰς τὰ ἑκατὸν, τὸ ὁποῖον νὰ ἀφιερωθῇ διὰ τὰ ἔξοδα τῶν νοσοκομείων.

Γ'. Τὸ ταμεῖον νὰ κρατῇ εἰς χωριστὸν μέρος τὴν ποσότητα τοῦ ἡμίσεως εἰς τὰ ἑκατὸν εἰς ὅσας ἐδιωρίσθη, ἢ θέλει διορισθῇ νὰ κάμῃ πληρωμὰς μισθῶν, καὶ εἰς τὸ τέλος ἑκάστου μηνὸς νὰ παραδίδῃ τὸ ὅλον τῆς συνάξεως εἰς τοὺς ἐπὶ τῶν νοσοκομείων διορισθησομένους ἐπιστάτας, μὲ καθαρὸν λογαριασμόν.

Δ'. Νὰ γενῇ διάταξις γενικὴ περὶ τοῦ τρόπου τῆς συστάσεως καὶ τῆς ἐπιστασίας τῶν νοσοκομείων, ἡ ὁποία κυρωθεῖσα νὰ προστεθῇ ὡς παράρτημα εἰς τὸν παρόντα νόμον.

Ε'. Τὰ ὑπουργεῖα τῶν ἐσωτερικῶν καὶ τῆς οἰκονομίας νὰ ἐνεργήσωσι τὸν παρόντα νόμον, ἐφ' ὅσον εἰς ἕκαστον αὐτῶν ἀνήκει.

ΣΤ'. Ὁ παρὼν νόμος καταχωρισθεὶς εἰς τὸν κώδηκα τῶν νόμων νὰ δημοσιευθῇ.

Ἐξεδόθη ἐν Ναυπλίῳ τῇ 5 Ὀκτωβρίου 1825.

Ὁ Πρόεδρος
Παναΐτζος Νοταρᾶς.

(Τ.Σ.) Ὁ Αος. Γραμματεὺς
Ἰω. Σκανδαλίδης.

Ἐπικυροῦται
ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Προέδρου
Ὁ Ἀντιπρόεδρος τοῦ Ἐκτελεστικοῦ
Γκίκας Μπότασης.

Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς
Α. Μαυροκορδάτος.

Ὅτι ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ
(Τ.Σ.) Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς
Α. Μαυροκορδάτος.

Τὰ ἑπόμενα πρακτικὰ διευθύνθησαν παρὰ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν, διὰ νὰ δημοσιευθῶσι.

Κατὰ τὴν 5 τοῦ παρελθόντος Αὐγούστου διὰ νυκτὸς ἐπράχθη εἰς τὴν νῆσον Σύραν τὸ ἑφεξῆς ἔγκλημα:

Κάπποιος Στέφανος Α. Πιγνὸλ (Pignol), Γαλλικὸς ὑπήκοος, ἀπὸ τὴν Γαλλίαν καταγόμενος καὶ μέτοικος πρὸ χρόνων εἰς τὴν νῆσον Σύραν, ἐφόνευσεν Ἕλληνά τινα Μάρκον Β. Κατρακάζην καὶ τὸν ἐγύμνωσεν ἀφῶσας παρ' αὐτοῦ καὶ γρόσια ὀκτακόσια, Ἀρ. γρ 800.

Ἡ τοπικὴ Διοίκησις ἔτρεξε παρευθὺς εἰς ζήτησιν τοῦ φονέως, ἀλλὰ δὲν ἐδυνήθη νὰ τὸν συλλάβῃ· διότι οὗτος βοηθούμενος ἀπὸ τὸ σκότος τῆς νυκτὸς ἐδυνήθη νὰ καταφύγῃ ἐπάνω εἰς τὴν χώραν εἰς τὸ ἐκεῖ μοναστήριον τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας, τῶν Καπουκίνων, εἴτε τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ὀνομαζόμενον, ὅπου καὶ ὑπεδέχθη ὡς εἰς ἄσυλον (!!!). Τοῦτο μαθοῦσα ἡ τοπικὴ Διοίκησις ἀπέστειλεν ἐκεῖ τὸν πολιτάρχην αἰτοῦντα τὸν φονέα. Ὁ δὲ κατὰ τὴν Σύραν Ἐπίτροπος (Vicario) ὄχι μόνον δὲν ἠθέλησε νὰ παραδώσῃ εἰς τὴν τοπικὴν Διοίκησιν τὸν φονέα, ἀλλ' ἀφοῦ τὸν ἐφύλαξε δύω ὁλοκλήρους ἡμέρας εἰς τὸν μοναστήριον, τὸν παρέδωκεν εἰς χεῖρας τοῦ Γαλλικοῦ Ἀντιπράκτορος κυρίου Α. Μαναράκη, ὅς τις τὸν ἐφύλαξε, καὶ ἴσως ἀκόμη ἕως τώρα τὸν φυλλάττει εἰς τὴν οἰκίαν του.

Τότε ἡ τοπικὴ Διοίκησις ἐπροσκάλεσε δι' ἐπισήμου ἐγγράφου δὶς τὸν κύριον Ἀντιπράκτορα διὰ νὰ παραδώσῃ εἰς αὐτὴν τὸν φονέα· ὁ δὲ κύριος Ἀντιπράκτωρ δὶς ἀπέβαλε τὴν αἴτησιν ταύτην, ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτὴν εἰς τὴν δευτέραν της πρόσκλησιν διὰ τοῦ ἑφεξῆς ἐγγράφου.

All' Illustris. Signore
Al Signor Eleuterio Drizza
Eparco di Miconi e Sira

Illustrissimo Signore!

» Fedele interprete delle volontà dei miei superiori, vengo a
» dare riscontro alla di lei odierna, in consequenza delle qua-
» li debbo confermarle quanto le ho diggià espresso, cioè che
» un suddito Francese non può esser giudicato, che dai suoi
» giudici competenti, e con le leggi della propria nazione,
» qualunque altra pretesa adunque che si allontani da questo,
» non posso che rigettarla come contraria al senso delle mie
» istruzioni; ma siccome forse si renderà necessario che io
» debba inviare il Sig. Stefano Pignol unitamente al suo pro-
» cesso dove crederà il Tribunale superiore, cosi si rende in-
» dispensabile che ella mi rimetta le deposizioni date in codesta
» cancellaria eparchiale per tale affare. La prego di favorirmi
» un riscontro per mia norma ed ho l' onore di essere
Sira li 29 Setembre 1825.

Il gerente dell' agenzia
(L.S.) Consolare di Francia
A. Manarachi.

Ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ.

Ἐν Σύρᾳ τῇ 5 Ὀκτωβρίου 1825.

(Τ.Σ.) ὁ ἔπαρχος Μυκόνου καὶ Σύρας
Ἐλευθέριος Ντρίτζας.

Μετὰ τὴν παραλαβὴν τοῦ εἰρημένου ἐγγράφου, ἀφοῦ ἐπαρατήρησεν ἡ τοπικὴ Διοίκησις, ὅτι ὁ κύριος Ἀντιπράκτωρ δὲν ἐπείσθη εἰς κανένα λόγον, ἀλλ' ἐπιστηριζόμενος εἰς σαθρὰν καὶ ψευδῆ βάσιν: ὅτι ὁ φονεὺς Πιγνὸλ ὡς Γαλλικὸς ὑπήκοος πρέπει νὰ διευθυνθῇ εἰς Γαλλικὰ Δικαστήρια, ἐπέμενε, καὶ ἤθελε νὰ ὠθήσῃ τὸ πρᾶγμα ἕως εἰς τὸν τελευταῖον βαθμὸν....., ἔκρινεν εὔλογον νὰ παραιτήσῃ τὸν φονέα, καὶ νὰ διαμαρτυρηθῇ ἐναντίον τοῦ Ἀντιπράκτορος κατὰ τὸ ἑφεξῆς ἔγγραφον διὰ τοὺς ὁποίους εἰς τὸ αὐτὸ ἔγγραφον ἀναφέρει λόγους.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ Ἐπαρχεῖον Μυκώνου καὶ Σύρας

Πρὸς τὸν Ἀντιπράκτορα τῆς Γαλλίας κύριον Α. Μαναράκην.

» Ἐλήφθη τὸ ἔγγραφόν σας ἐκδοθὲν κατὰ τὴν 29 » Σεπτεμβρίου.

» Ἐξ αὐτοῦ παρατηρεῖ τὸ ἐπαρχεῖον, ὅτι εἰσέτι φυ» λάττετε, καὶ ἐπιμένετε νὰ φυλάττετε τὸν φονέα Στέ» φανον Πιγνὸλ εἰς τὴν οἰκίαν σας.

» Κύριε, ἡ παρῤῥξίς σας αὕτη, καὶ ἡ ἐπιμονή σας εἰς » αὐτὴν τὴν παρῤῥξιν εἶναι ἐπέκεινα τοῦ δικαιώματός σας.

» Ἐὰν ὁ εἰς τὴν Ἑλλάδα Ἕλληνα φονεύσας Στέφανος » Πιγνὸλ ἦτο Γαλλικὸς ὑπήκοος, δὲν ἔχετε διὰ τοῦτο τὸ » δικαίωμα (ὡς φρονεῖτε κατὰ τὸ εἰρημένον ἔγγραφόν σας) νὰ » τὸν ἁρπάσετε ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, καὶ νὰ τὸν διευθύνε» τε εἰς Γαλλικὰ δικαστήρια· διότι, ὁ φονεὺς ὁποιασ» δήποτε ἐξουσίας ὑπήκοος ἂν ἦτον, » καὶ ὁποιανδήποτε ὑπεράσπισιν ὁποιασ» δήποτε ἐξουσίας ἄνειχε, χάνει ὅλα » τὰ δικαιώματα τοῦ ὑπηκόου καὶ τῆς ὑ» περασπίσεως, καὶ οὕτω γυμνὸς ἐγκα» ταλείπεται εἰς τὴν κατάκρισιν τῶν » νόμων τῆς ἐπικρατείας ἐκείνης, εἰς » τὴν ὁποίαν ἔπραξε τὸ μιαρόν του τοῦ» το ἔργον.

» Τὸ ἐπαρχεῖον κατὰ χρέος σᾶς ἐπροσκάλεσε δι' ἐπι» σήμου ἐγγράφου διὰ νὰ παραδώσετε εἰς αὐτὸ τὸν » παρανόμως εἰς τὴν οἰκίαν σας φυλαττόμενον φονέα » Πιγνὸλ· σεῖς δὲ ὑπὲρ τὸ δικαίωμά σας, ἀπεβάλετε διὰ » τὴν προσκλησιν ταύτην. Εἰς πᾶσαν ἄλλην ἐπικράτειαν » ἠδύνατό τις κατὰ νόμους νὰ μεταχειρισθῇ καί τι πλέον » τῆς προσκλήσεως, διὰ νὰ κρατήσῃ τὸν φονέα· μόλον » τοῦτο, ἐπειδὴ ἡ ἑλληνικὴ Διοίκησις ἐξ ἀρχῆς τοῦ ἱεροῦ » ἀγῶνος, ἔχουσα ὡς ἄξιωμα νὰ σέβεται τὰς οὐδε» τέρας ἐξουσίας, ἐφρόντισε πάντοτε νὰ μὴ προσκρούσῃ » εἰς τὸ παραμικρὸν, ὥστε πολλάκις ἐθυσίασε καὶ μέ» ρος τῶν δικαιωμάτων της, διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὰς παρεξη» γήσεις· διὰ τοῦτο τὸ ἐπαρχεῖον παραβλέπει ἐπὶ τοῦ » παρόντος τὸ ὁποῖον οἱ νόμοι δίδουν εἰς αὐτὸ δικαίωμα » νὰ συλλάβῃ τὸν φονέα, καὶ ἀρίνει νὰ τὸν φυλάττετε » ὅσον θέλετε.

» Ἀλλ' ὅμως κρίνει χρέος του ἀπαραίτητον νὰ διὰ» μαρτυρηθῇ, ὡς καὶ διαμαρτύρεται ἐνώπι» ον ὅλων τῶν εὐνομουμένων ἐθνῶν ἐ» ναντίον τῆς ἄνω εἰρημένης πράξεώς σας » διὰ τὴν ὁποίαν θέλετε δώσει λόγον ἐν καιρῷ ὅπου ἀνήκει.

» Ἡ παράδοσις τῶν ὁποίων αἰτεῖτε μαρτυριῶν καὶ » ἀναφορῶν, αἵτινες περὶ τοῦ προκειμένου φόνου ἐδό» θησαν εἰς τὸ ἐπαρχεῖον, δὲν κρίνεται τόσον ἀ» ναγκαία· διότι ἡ μακρὰν τῆς Ἑλλάδος γενησομένη » διαδικασία τοῦ Πιγνὸλ ὀλίγον ὠφελεῖ τὸν ἑλληνικὸν » λαὸν, ἐν μέσῳ τοῦ ὁποίου ἐπράχθη τὸ ἔγκλημα,

» πρόσθες ὅτι εἶναι ἐνδεχόμενον αἱ μαρτυρίαι καὶ ἀνα» φοραὶ αὗται νὰ θεωρηθῶσιν ἐκεῖ ὡς ἀνίσχυροι.

Ἐν Σύρᾳ τὴν 2 Ὀκτωβρίου 1825.
(Γ.Σ.) Ὁ ἔπαρχος Μυκώνου καὶ Σύρας
Ἐλευθέριος Ντρίτζας.
Ὁ Γεν. Γραμματεὺς
Γεώργιος Μ. Καραμάνος.

Ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ.
Ἐν Σύρᾳ τὴν 5 Ὀκτωβρίου 1825
(Γ.Σ.) Ὁ ἔπαρχος Μυκώνου καὶ Σύρας
Ἐλευθέριος Τρίτζας.

Ὁ δὲ Γαλλικὸς Ἀντιπράκτωρ κύριος Α. Μαναράκης παραλαβὼν τὸ ἄνω διαμαρτυρικὸν δὲν ἀπεκρίθη παντάπασιν εἰς τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ, ἀλλὰ μὲ τὴν αὐτὴν ἐπιμονὴν ἐπανέλαβε τὰ αὐτὰ καὶ τὴν αὐτὴν σαθρὰν καὶ ψευδῆ βάσιν, κατὰ τὸ ἐφεξῆς ἔγγραφόν του.

Sira li 15 8bre 1825.
All' Illustrissimo Signor Eleuterio Drizza
Eparco di Miconi e Sira

Illustrissimo Signore

» Sempre coerente a quanto riguardante l' affare in questione, » più volte le ho fatto conoscere, e sorpassando su quelle » giuste confutazioni in qui entrar potrei, circa l' espressomi » nel di lei foglio dei 2 [14] andante [da me ricevuto pochi » momenti fa] non devo che replicarle il contenuto delle mie » antecedenti; cioè che Stefano Andrea Pignol Suddi» to e Nazionale Francese prevenuto di un delitto di uc» cisione, dovrà essere tenuto a disposizione delle Autorità su» periori, da chi in questa Piazza le rappresenta, come da» esse dipendente direttamente; e che ogni determinazione po» tragli con cernere dovrà esser presa dalle medesime; alle di cui » generali istruzioni riportandomi intieramente, mi debbo rifiu» tare a qualunque siassi innovazione che distrugga le leggi e gli » statuti stabili ed autorizzati dal tempo, fino atanto che da ove » compete non venga mi ordinato diversamente. Tali massime es» sendomi state inculcate come norma del mio agire, le sarà ben » facile il conoscere che non mi é lecito l' allontanarmene.

» Tanto dovendole in riscontro a detta sua ho l' onore di » essere con vera stima.

Il gerente dell' agenzia
Consolare di Francia
(L.S.) A. Manarachi

Ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ.
Ἐν Σύρᾳ τῇ 5 Ὀκτωβρίου 1825.
(Γ. Σ.) Ὁ ἔπαρχος Μυκώνου καὶ Σύρας;
Ἐλευθέριος Ντρίτζας.

Ἐγχώριοι εἰδήσεις.

Ἐπίσημοι.

Ἐκοινοποιήσαμεν εἰς τὸν προηγούμενον Ἀριθ. τῆς ἐφημερίδος, ὅτι ἡ ἐν Λονδίνῳ ἐπιτροπὴ, συμφωνήσασα μετὰ τοῦ Λόρδ Κόχραν, ἔπεμψεν ἐπίτηδες ἄνθρωπον εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἵνα ἀναγγείλῃ τὴν χαροποιὰν ταύτην ἀγγελίαν: ἔφθασεν ὁ ἄνθρωπος· καὶ ἀπὸ τῶν ὁποίων ἔφερε τῆς ἐπιτροπῆς γραμμάτων, ἀπὸ 29 Αὐγούστου, μανθάνομεν ὅτι ὁ περίφημος Λόρδ Κόχραν ἔμελλε κατὰ τὴν συμφωνίαν, νὰ ἀναχωρήσῃ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ δύο μῆνας ἢ, τὸ πολὺ, μετὰ δύο μῆνας καὶ ἥμισεα ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς συμφωνιας, τῆς 4 [16] Αὐγούστου, ἐξάπαντος. Ἡ δὲ ναυτικὴ αὐτοῦ δύναμις συνίσταται εἰς ἓξ ἀτμοκίνητα, καλῶς ὡπλισμένα καὶ μὲ ὅλα τὰ ἀναγκαῖα πρὸ-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ληθευμένα. Ἡ γενναία αὕτη τοῦ Λὸρδ Κόχραν ἀποφασις, νὰ ἔλθῃ εἰς βοήθειαν τῶν Ἑλλήνων, ἔκαμε τοιαύτην ντύπωσιν εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ὥστε οἱ μετὰ τῆς Τουρκίας ἐμπορευόμενοι Ἄγγλοι εἰδοποίησαν ἐκτάκτως τοὺς αὐτὴν ἀνταποκριτὰς καὶ συντρόφους των, νὰ περιορίσωσι καὶ ἀναβάλωσι τὰς ἐμπορικάς των ὑποθέσεις, διότι βοσθοῦνται τὸν ἐμπρησμὸν τῆς Σμύρνης, Θεσσαλονίκης, Ἀλεξανδρείας καὶ αὐτῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ μέρους τοῦ Λὸρδ Κόχραν, ὅς τις ὑποσχεται τρόπτι νὰ καταρθώσῃ τοῦτο, καὶ εἶναι ἱκανὸς καὶ τὴν ὑπόσχεσίν του νὰ πλάξῃ, καὶ πλείονα αὐτῆς νὰ ἐπιτελέσῃ. Ὅσοι γνωρίζουσι εἰς τὴν μεσημβρινὴν Ἀμερικὴν κατορθώματα τοῦ ἀνδρὸς θέλουσι παραξενευθῆ εἰς τὰς τοιαύτας ὑποσχέσεις καὶ ποφάσεις αὐτοῦ. Οἱ ἀπτόητοι θαλασσινοί μας ἔχουσιν εἰς το ἑξῆς ἄξιον συναγωνιστὴν τὸν Λὸρδ Κόχραν. Ὅθεν πάλιν τὸ λέγομεν· ἡ ὑπὸ τὸν Λὸρδ Κόχραν ναυτικὴ δύναμις, καὶ αἱ προσδοκώμεναι, καὶ ἀφεύκτως ἐρχόμεναι τρεῖς φρεγάται, ἑνούμεναι μετὰ τοῦ τοσάκις θριαμβεύσαντος στόλου μας, θέλουσιν ἀσφαλίσει διὰ παντὸς τὴν θαλασσοκρατίαν εἰς τοὺς Ἕλληνας. Καὶ ὅταν διὰ θαλάσσης καταπροπωθῆ ὁ βάρβαρος ἐχθρὸς μας, τότε δὲν θέλει δυνηθῆ πλέον οὔτε διὰ ξηρᾶς νὰ βλάψῃ τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλ' ἐν τοσούτῳ ἂς κινώμεθα καὶ τώρα· ἂς ἑτοιμαζώμεθα εἰς ἀπάντησιν καὶ γενναίαν ἀπόκρουσιν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου· ἂς ἀποφασίσωμεν μετὰ σταθερότητος καὶ τὸν περιτρέχοντα τὴν Πελοπόννησον Ἰμπραήμην νὰ κτυπήσωμεν, καὶ τοὺς εἰς ἄλλα τῆς Ἑλλάδος μέρη ἐχθροὺς γενναίως νὰ προσβάλωμεν. Ὁ χειμὼν εἶναι σύμμαχος τῶν Ἑλλήνων καὶ πολέμιος τῶν Τούρκων· ἂς ὠφεληθῶμεν λοιπὸν ἀπὸ τῆς συμμαχίας αὐτοῦ.

Ἀπὸ Κρήτης.

Κατὰ τὰς ἀπὸ 9 Ὀκτωβρίου εἰδήσεις τὰ ἑλληνικὰ ὅπλα αὐξάνουσι καὶ προχωροῦσιν εἰς τὴν ὡραιοτάτην καὶ πλουσιωτάτην Κρήτην. Οἱ κάτοικοι τῶν Σφακιῶν, οἱ γενναῖοι οὗτοι πολεμισταὶ, ἀμφιβάλλοντες κατ' ἀρχὰς νὰ κινήσωσι πάλιν ὅπλα ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν, νομίζοντες ὀλίγας τὰς εἰς Κρήτην ἑλληνικὰς δυνάμεις ὡς πρὸς τὰς ἐχθρικὰς, ἀπεφάσισαν τέλος νὰ κινηθῶσιν, ἐλπίζοντες εἰς τὴν κραταιὰν τοῦ Θεοῦ βοήθειαν, εἰς τὴν πρόνοιαν τῆς Σεβαστῆς Διοικήσεως, καὶ εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἐνψυχίαν. Τὸ εἰς Σφακιὰ μεταβὰν σῶμα, περίπου 700 ἀνδρεῖοι Ἕλληνες, ἑνωθὲν μὲ τοὺς φιλοπολέμους Σφακιώτας, ἔμελλεν ἀφεύκτως τὴν 9 ἢ 10 τοῦ Ὀκτωβρίου νὰ καταβῇ, νὰ κτυπήσῃ τὸν ἐχθρὸν εἰς Μαλάξαν. Ὅλαι αἱ λοιπαὶ ἐπαρχίαι εἶναι κατατεταγμέναι, καὶ πρόθυμοι οὖσαι, θέλουσι κάμει τὸ χρέος των, ὥστε ἐντὸς ὀλίγου ἐλπίζομεν νὰ χαροποιήσωμεν τοὺς Ἕλληνας μὲ λαμπροτέρας κατὰ τῶν ἐχθρῶν νίκας τῶν ἀδελφῶν μας Κρητῶν. Ἡ Διοίκησις λαμβάνει πρόνοιαν περὶ τῆς Κρήτης, ἐφοδιάζουσα τὰ ἐκεῖ στρατεύματα μὲ ὅλα τὰ εἰς τὸν πόλεμον ἀναγκαῖα, ἵνα μὴ διὰ τὴν ἔλλειψιν αὐτῶν συμβαίνωσι δυσκολίαι εἰς τὴν πρόοδον τῶν ἑλληνικῶν εἰς Κρήτην ὅπλων.

Κατὰ δὲ εἰδήσεις νεωτέρας ἀπὸ 11 Ὀκτ. ἀπὸ Γραμπούσης, τὰ στρατεύματά μας ἦσαν στρατοπεδευμένα εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ἀποκορώνου, καὶ ἐσκοπεῦσαν νὰ κτυπήσωσι τὸ εἰς Μαλάξαν εὑρισκόμενον τουρκικὸν στράτευμα. Μεταξὺ τῶν στρατευμάτων μας εὑρίσκονται, ἐκτὸς ἱκανῶν Σφακιωτῶν, καὶ οἱ ὁπλοφόροι τῶν ἐπαρχιῶν Ῥεθύμνου, Ἀποκορώνου, Κυδωνίας, κ. λ. Ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν εἶναι ἱκανὸς, νὰ καταδαμάσῃ τὸν Μουσταφάμπεην, καὶ τὰ πέριξ τῶν Χανίων εὑρισκόμενα τουρκικὰ στρατεύματα. Ὅλη ἡ εἰς Κρήτην τουρκικὴ δύναμις εἶναι ἐκεῖ συναγμένη. Τὰ λοιπὰ στρατεύματά μας ἐξῆλθον τῆς Γραμπούσης εἰς τὸ ἄντικρυ μέρος, καὶ περιέμενον ἐκεῖ, νὰ σηκωθῇ ὁ εἰς τὰ Μεσόγεια εὑρισκόμενος Μουσταφάμπεης, καὶ νὰ τὸν κτυπήσωσι κατὰ νώτων. [α]

ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ.

Ἀπὸ Σμύρνης 30 Σεπτεμ. καὶ 4 Ὀκτωβ. ἐξ ἰδαιτέρου γράμματος.

Ὁ Λὸρδ Κόχραν ἔδωκε διαταγὴν εἰς ἐμπορικὸν οἶκον ἐν Νορβεγίᾳ, νὰ ἀγοράσῃ παρὰ τῆς ἐκεῖ διοικήσεως τρεῖς φρεγάτας, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μία ἔφθασεν εἰς Ἰρλανδίαν, ἔχουσα μάλιστα καὶ ναύτας Νορβεγούς.

Οἱ ἔμποροι Ἄγγλοι ἐκ τῆς συντροφίας τῆς λεγομένης τοῦ Λεβάντε ἔδωκαν ἀναφορὰν εἰς τὸν μινίστρον Κάνιγκ, παρακαλοῦντες αὐτὸν, νὰ ἐμποδίσῃ τὸν Λὸρδ Κόχραν ἀπὸ τῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐκστρατείας του· ἀλλ' ἔλαβον εἰς ἀπόκρισιν ὅτι αὐτὸς θεωρεῖ τὸν Λὸρδ Κόχραν ὡς ὑπήκοον ξένης δυνάμεως, δηλ. τῆς Βρασιλίας, εἰς ἐλευθέρωσιν τῆς ὁποίας ὁ ἔνδοξος οὗτος ἀνὴρ συνεισέφερε τὰ μέγιστα, καὶ διὰ τοῦτο ἐτιμήθη μὲ τὸ ἀξίωμα τοῦ ναυάρχου· ὅθεν δὲν ἠμπορεῖ νὰ πληρώσῃ τὴν αἴτησιν τῶν ἐμπόρων. Οἱ καλοὶ ἔμποροι, φροντίζοντες μᾶλλον περὶ τῶν ἰδίων συμφερόντων ἢ περὶ τῶν συμφερόντων ἑνὸς ὁλοκλήρου ἔθνους, τὸ ὁποῖον πολεμεῖ περὶ τοῦ μεγίστου συμφέροντος, τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐλευθερίας, ἀπελπισθέντες ἀπὸ τοῦ νὰ δυνηθῶσι νὰ ἐμποδίσωσι τὸν Λὸρδ Κόχραν, ἔγραψαν πρὸς τοὺς ἐν Σμύρνῃ συντρόφους των νὰ λάβωσιν ἀπὸ τώρα τὰ ἀναγκαῖα μέτρα· διότι ὁ Λὸρδ Κόχραν, ἐρχόμενος εἰς τὴν Ἑλλάδα, δὲν θέλει ἀφήσει οὔτε Σμύρνην οὔτε Θεσσαλονίκην οὔτε αὐτὴν τὴν Κωνσταντινούπολιν ἥσυχον· εἷς ἐκ τῶν ἐμπόρων τούτων γράφει ῥητῶς πρὸς τὸν ἐν Σμύρνῃ σύντροφόν του: "Ὁ Λὸρδ Κόχραν ἔρχεται εἰς τὴν Ἑλλάδα μὲ μεγάλας δυνάμεις, καὶ λάβετε πρόνοιαν τῆς ζωῆς σας καὶ τῆς καταστάσεώς μας." Κατὰ τὰς νεωτέρας εἰδήσεις ἀπὸ Λονδίνου ὁ Λὸρδ Κόχραν ἔρχεται ὀγλίγωρα εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Εἰς τὸν προηγούμενον Ἀριθ. τῆς ἐφημερίδος παρεισέφρησεν εἰς τὰς ἐπισήμους εἰδήσεις, καὶ ὅτι συμπολέουσι μὲ τὸν ἐχθρικὸν στόλον καὶ δύω φρεγάται Γαλλικαὶ, καὶ μία Αὐστριακὴ, τὸ ὁποῖον δὲν ἐκδίδεται ὡς ἐπίσημον, καὶ ὡς μὴ ἐπίσημον ἂς θεωρῆται.

[α] Τὴν ὥραν, καθ' ἣν ἀναχωρεῖ τὸ πλοιάριον ἀπὸ Γραμπούσης φέρον τὰ πρὸς τὴν Διοίκησιν γράμματα, ἔφθασε πέραν τῆς Γραμπούσης χωρικὸς, μηνύων τὴν ἀπὸ Μισογείων ἀναχώρησιν τοῦ Μουσταφάμπεη καὶ τὴν κατόπιν αὐτοῦ κίνησιν τῶν στρατευμάτων μας.

ΕΝ ΤΗι ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑι ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ.

Ἀριθ. 33.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΓΕΝΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΕΝ ΝΑΥΠΛΙΩι, ΣΑΒΒΑΤΩι, 30 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1826.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ.

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ.

Τοῦ Βουλευτικοῦ.

Ἐπὶ τῇ συνεδριάσε τῆς 18 Ἰανουαρίου,

Ἐπροβλήθη νὰ συντεθῶσιν αἱ ὁδηγίαι, καὶ νὰ δοθῶσι πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν πληρεξουσίων ἐγγράφων Βουλευτικὴν ἐπιτροπὴν, διὰ νὰ ἀπέλθῃ εἰς Μέγαρα. Ἐδιωρίσθη ὁ Α΄. Γραμματεὺς νὰ καθυποβάλῃ εἰς τὴν ἀκόλουθον συνεδρίασιν σχέδιον αὐτῶν τῶν ὁδηγιῶν.

Ἐπροβλήθη νὰ σηκωθῶσιν ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν τῶν Δερβενοχωρίων ὅλα τὰ ἄτακτα στρατιωτικὰ σώματα, διὰ νὰ μὴν ἐμποδίσωσι τὰς ἐργασίας τῆς ἐθνικῆς συνελεύσεως. Ἐνεκρίθη ἡ πρότασις, καὶ εἰδοποιήθη περὶ τούτου τὸ Ἐκτελεστικὸν διὰ Προβουλεύματος.

Ἀνεγνώσθη Προβούλευμα τοῦ Ἐκτελεστικοῦ ὑπ' Ἀριθ. 16,101, εἰς τὸ ὁποῖον ἐγκλείει τὸ περὶ συστάσεως ὑγειονομείων σχέδιον νόμου μεταβεβλημένον. Τὸ Ἐκτελεστικὸν λέγει ὅτι, διὰ νὰ αἰτιολογήσῃ αὐτὰς τὰς προσθαφαιρέσεις, ἐδιώρισε τὸν Γεν. Γραμματέα, διὰ νὰ παρευρεθῇ εἰς τὴν συζήτησιν τοῦ νόμου. Ἀνεγνώσθη καὶ τὸ σχέδιον τοῦ νόμου, καὶ συζητηθὲν ἔμεινεν εἰς σκέψιν.

(Ἐκ τοῦ κώδηκος τῶν νόμων Ἀριθ. ΝΒ΄.)

Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος.

Ἐπειδὴ ἓν τῶν ἀναγκαιοτάτων εἶναι ἡ σύστασις τῶν ὑγειονομείων, διὰ τὴν κάθαρσιν τῶν εἰσερχομένων εἰς τοὺς λιμένας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τόπους ὑποκειμένους εἰς λοιμικὰς ἀσθενείας, καὶ

Ἐπειδὴ ἡ σύστασις αὐτῶν ἀπαιτεῖ τὴν διατήρησιν τῆς εὐταξίας,

Τὸ Βουλευτικὸν Θεσπίζει.

Α΄. Νὰ συστηθῶσιν ὑγειονομεῖα εἰς ὅλας τὰς παραλίους πόλεις τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὰς ὁποίας ἐλλιμενίζονται πλοῖα διαφόρου μεγέθους.

Β΄. Εἰς ἑκάστην αὐτῶν τῶν πόλεων νὰ ἐκλέγωνται ἀπὸ τὸν ἔπαρχον καὶ ἐπιστατοδημογέροντας ὀκτὼ ἐκ τῶν εὐπολληπτοτέρων κατοίκων, ἐκ τῶν ὁποίων δύο ἀνὰ τριμηνίαν νὰ ἐπιστατῶσιν εἰς τὸ ὑγειονομεῖον ἀμισθί· καὶ εἰς μὲν τὰς ἐμπορευομένας πόλεις νὰ ἔχωσιν ἕνα γραμματέα διοριζόμενον ἀπὸ τὴν Διοίκησιν, εἰς δὲ τὰς μικρὰς πόλεις νὰ ἐκπληρῶσιν οἱ ἴδιοι καὶ τὰ χρέη τοῦ γραμματέως.

Γ΄. Τὰ εἰσοδήματα τοῦ ὑγειονομείου καὶ καθαρτηρίου νὰ συνάζωνται ἀπὸ τοὺς ὑγειονόμους, τῶν ὁποίων τὸν λογαριασμὸν νὰ πέμπωσι τακτικῶς πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῆς οἰκονομίας κατὰ τριμηνίαν (μόλις παραλάβουν ἄλλοι τὴν ἐπιστασίαν) διὰ τοῦ ἐπαρχείου, πέμποντες ἐν ταὐτῷ καὶ ἀντίγραφα τῶν πρακτικῶν των πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐσωτερικῶν.

Δ΄. Ἡ εἰς τὸν παρόντα νόμον ὑπὸ στοιχεῖον Α συναπτομένη προσδιόρισις (tariffe) τῶν ὑγειονομικῶν διατάξεων νὰ φυλάττηται ἐπ' ἀκριβὲς, καὶ τὸ δόσιμον τῶν καθαριζομένων πλοίων νὰ εἶναι κατ' αὐτὴν τὴν προσδιόρισιν.

Ε΄. Τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐσωτερικῶν νὰ ἐνεργήσῃ τὸν παρόντα νόμον.

ΣΤ΄. Ὁ παρὼν νόμος νὰ καταχωρισθῇ εἰς τὸν κώδηκα τῶν νόμων, καὶ νὰ δημοσιευθῇ διὰ τοῦ τύπου.

Ἐξεδόθη τῇ 25 Ἰανουαρίου 1826 ἐν Ναυπλίῳ.

Ὁ Πρόεδρος

(Τ. Σ.) Πανοῦτζος Νοταρᾶς.

Ὁ πρῶτος Γραμματεὺς

Ἀ. Παπαδόπουλος.

Ἐπικυροῦται.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἐκτελεστικοῦ

Γεώργιος Κουντουριώτης.

(Τ. Σ.) Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς

Ἀ. Μαυροκορδάτος.

Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ ὑπουργεῖον τοῦ δικαίου

Πρὸς τὸν Κύριον Παντιὰν Τζιτζίνιαν.

Θεωρήσασα ἡ σεβαστὴ Διοίκησις τὴν ὑπ' Ἀριθ. 2539 καταχωρισθεῖσαν ἀπόφασιν τῆς διορισθείσης πενταμελοῦς ἐπιτροπῆς πρὸς ἐξέτασιν τῆς κατὰ σοῦ κατασκοπικῆς κατηγορίας, ἀποσταλεῖσαν δι' ἀναφορᾶς τοῦ ὑπουργείου τούτου ὑπ' Ἀριθ. 1710· ἐπικυρώσασα αὐτὴν διὰ σεβαστῆς διαταγῆς ὑπ' Ἀριθ. 14,909, σὲ ἀποκαθιστᾷ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἀθῶον, καὶ ἀμέτοχον πάσης ὑπονοίας πολιτικοῦ κακοῦ σκοποῦ. Τὸ ὑπουργεῖον τοῦτο σπεύδει νὰ σοὶ εἰδοποιήσῃ διὰ τῆς παρούσης του ἐξ ἐπαγγέλματος τὴν ἀγγελίαν ταύτην, καὶ ἐπεύχεται, τοῦ λοιποῦ, ὅπως φανῇς ἄξιος τῆς ἧς ἔλαχες ἀθωότητος.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 26 Νοεμβρίου 1825.

Ἐν ἐλλείψει ὑπουργοῦ
(Γ. Σ.) Ὁ Γενικ. Γραμματεὺς
Ἀγαθόνικος Μιλτιάδης.

Ἐγχώριοι εἰδήσεις.

Ἀπὸ Ναυπλίου.

Ὁ Ἑλληνικὸς στόλος, συγκείμενος ἐξ 20 πλοίων τῆς Ὕδρας, 4 τῶν Ψαρῶν, καὶ 3 τῶν Σπετζῶν, ὅλων 27, ἅμα φθάσας εἰς τὰ περὶ τὰς Πάτρας ὕδατα κατὰ τὴν 5 τοῦ ἐνεστῶτος μηνὸς, διεσκορπίσθη διὰ τὸν ἐναντίον ἄνεμον, πνέοντα σφοδρῶς ἐκ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου. Τελευταῖον τὴν 8 κατὰ τὴν νύκτα ἄραξεν εἰς Μεσολόγγιον. Ἀλλ' ὁ ἐχθρὸς ὠφελούμενος ἀπὸ τοῦ εὐνοϊκοῦ εἰς αὐτὸν ἀνέμου κατέπλευσε κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου, ὅστις ἠναγκάσθη ν ἀφήσῃ τὰς ἀγκύρας, καὶ νὰ σηκωθῇ, καὶ διὰ νὰ μὴ λείψῃ ἀπὸ τοῦ πρὸς τὸ ἔθνος ὀφειλομένου χρέους ἐναυμάχησεν ὅπως καὶ ὅσον ἐδυνήθη, χωρὶς νὰ πάθῃ κἀμμίαν βλάβην.

Κατὰ δὲ τὴν 15 τοῦ μηνὸς περὶ τὴν 9 ὥραν τῆς νυκτὸς ἔκαυσαν οἱ Ἕλληνες μίαν ἐχθρικὴν κορβέταν μεγάλην, καὶ μίαν τῶν καλητέρων τοῦ Ὀθωμανικοῦ στόλου, καθισμένην εἰς τὰ ῥηχὰ κατὰ τὸν Προκοπάνιστον. Περὶ δὲ τὸ ἀκρωτήριον Πάπα εὑρίσκοντο 20 ἐχθρικὰ πλοῖα, ἀλλ' αὐτὰ ἀντὶ νὰ δράμωσιν εἰς βοήθειαν τῆς κορβέτας, ἀπεχώρησαν πρὸς τὰς Πάτρας. Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ὅλος ὁ ἐχθρικὸς στόλος, συγκείμενος ἐξ 60 περίπου πλοίων, ἐξέπλευσεν ἐκ Πατρῶν καὶ Κρυονεροῦ. Πλησιάσαντες δὲ οἱ ἡμέτεροι εἰς τὸ Ἀντίρριον διευθύνθησαν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, καὶ περὶ τὴν 6 ὥραν ἐσυγκροτήθη ναυμαχία· περὶ δὲ τὴν 8 ὥραν ἐκυρίευσαν οἱ ἡμέτεροι ἓν ἐχθρικὸν πυρπολικὸν, τὸ ὁποῖον οἱ γενναῖοι πυροπολῆται Τοῦρκοι ἀφήσαντες ἔφυγαν. Καὶ ταῦτα ἐν συντόμῳ ἐξ ἀναφορᾶς τοῦ γενναιοτάτου ναυάρχου Κυρίου Α. Μιαούλη ἀπὸ 17 τοῦ ἐνεστῶτος μηνός.

— Ἄνθρωποι ἐκ Βοστίτζης ἐρχόμενοι ὁμολογοῦσιν ὅτι κατὰ τὴν 23 τοῦ ἐνεστῶτος μηνὸς ἔγινε καὶ ἄλλη ναυμαχία, ἥτις διήρκεσεν ἀπὸ πρωΐας ἕως ἑσπέρας μετὰ μεγάλης ἐπιμονῆς. Τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα ἀνεδείχθησαν καὶ κατ' αὐτὴν νικηφόρα· καὶ ἀφ' οὗ κατεδίωξαν τὰ ἐχθρικὰ, καὶ τὰ ἠνάγκασαν νὰ ἔμβωσιν εἰς τὸν κόλπον τῆς Ναυπάκτου, ἄραξαν θριαμβευτικῶς ἔμπροσθεν τοῦ Βασιλαδίου. Προσμένομεν ἀνυπομόνως περιστατικὴν εἴδησιν περὶ τούτου παρ' αὐτοῦ τοῦ ναυάρχου μας.

— Μεταξὺ τῶν καὶ ἐξ ἰδίων χρημάτων συνεργησάντων εἰς αὔξησιν τοῦ τακτικοῦ στρατεύματος δίκαιον εἶναι νὰ καταλεχθῇ καὶ ὁ Κύριος Χ. Ἀδὰμ Κωνσταντίνου, ὅστις ἔστειλεν ἐκ Σύρας εἰς Ἀθήνας 29 στρατιώτας, καὶ εἶναι ἕτοιμος ὁ καλὸς οὗτος πατριώτης νὰ στείλῃ καὶ ἄλλους. Εἴθε νὰ εὕρῃ πολλοὺς εἰς τοῦτο μιμητάς!

Κύριε Συντάκτα τῆς Γεν. Ἐφημερ. τῆς Ἑλλάδος!

Πολλὰς καὶ ὀρθὰς συμβουλὰς περὶ τῆς συγκροτήσεως τῆς ἐθνικῆς συνελεύσεως ἀνέγνωσα εἰς διαφόρους ἀριθμοὺς τῆς Ε. Ἐ. Ὅσιος πονεῖ διὰ τὴν πατρίδα, τίποτε περισσότερον βέβαια δὲν ἐπιθυμεῖ, παρὰ αἱ συμβουλαὶ αὐταὶ νὰ διευθύνουν τὴν καρδίαν, καὶ νὰ ὁδηγήσουν καὶ τὸ πνεῦμα τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν ἀξίαν ἐκλογὴν τῶν πληρεξουσίων, ἀπὸ τὴν ὁποίαν καὶ μόνην ἐκλογὴν κρέμαται ἡ ἐλπιζομένη ὠφέλεια τῶν ἐργασιῶν τῆς συνελεύσεως. Ἀλλὰ μὲ ὅσην εὐχαρίστησιν διαβάζει ὁ πατριώτης αὐτὰς τὰς ὀρθὰς συμβουλὰς, μὲ ἄλλην τόσην δυσαρέσκειαν βλέπει ὅτι ὅσα ἐνεργοῦνται εἰς σύστασιν αὐτῆς τῆς συνελεύσεως, εἶναι πάντη ἐναντία.

Ἐφιλονεικήθη εἰς τὸ Βουλευτικὸν περὶ τοῦ ποῦ πρέπει νὰ συγκροτηθῇ ἡ συνέλευσις. Ἡ σκέψις καὶ ἀπόφασις περὶ τούτου ἀφέθη εἰς τῆς ἰδίας συνελεύσεως τοὺς πληρεξουσίους, καὶ εὐλόγως· ἐπειδὴ εἰς αὐτοὺς καὶ μόνους ἀνήκει τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς τοῦ τόπου εἰς συγκρότησιν τῆς συνελεύσεως· ἀλλὰ, διὰ νὰ ἀποφασισθῇ τοῦτο, χρειάζεται τόπος πρῶτον νὰ συνέλθουν οἱ πληρεξούσιοι, καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ προσδιορισμοῦ τοῦ τόπου τὸ ἔχει ἡ Διοίκησις περὶ τοῦ ὁποίου καὶ ὅλοι οἱ Βουλευταὶ ἐσυμφώνησαν. Ἐπροβλήθησαν λοιπὸν διάφορα μέρη εἰς τὸ Βουλευτικὸν, ὄχι πλέον περὶ συγκροτήσεως τῆς συνελεύσεως, ἀλλὰ μόνον περὶ συναθροίσεως τῶν πληρεξουσίων ἁπλῶς, καὶ ἡ ψῆφος ὅλου σχεδὸν τοῦ σώματος ἔπεσεν εἰς τὰ Μέγαρα, καὶ ὁ πρόεδρος τοῦ Ἐκτελεστικοῦ ἐξέδωκε τὴν περὶ τούτου διακήρυξιν ἐπὶ τὰς αὐτὰς βάσεις τῆς πρώτης διακηρύξεως. Ἀλλὰ μόλις ἐφάνη ἡ διακήρυξις, καὶ βλέπομεν πλῆθος Πελοποννησίων νὰ συρρέῃ εἰς τὸ Ἄργος, καὶ νὰ μὴ θέλῃ, ὡς μανθάνομεν, νὰ συνέλθουν οἱ πληρεξούσιοι ἐκτὸς τοῦ Ἰσθμοῦ. Ἰδοὺ τὰ προοίμια τῆς συνελεύσεως, κακὰ καὶ ψυχρὰ προοίμια, ὡς ἀντιβαίνοντα εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς Διοικήσεως, ἡ ὁποία εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ κάμῃ αὐτὴν τὴν ἀπόφασιν· καὶ ὅταν προοιμιάζωμεν τόσον κακὰ, εἶναι ἐλπιζόμενον νὰ τελειώσωμεν καλά; Ἀκούομεν ὅτι εἰς τὴν ἀνατολικὴν Ἑλλάδα, καὶ εἰς μερικὰς ἐπαρχίας τῆς Πελοποννήσου (εἰς τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα, καὶ εἰς τὰς νήσους δὲν ἠξεύρω ἂν ἔγιναν, καὶ πῶς ἔγιναν αἱ ἐκλογαὶ) ἔγιναν τινῶν πληρεξουσίων αἱ ἐκλογαί· ἀλλ' ἂς ἐξετάσωμεν πῶς ἔγιναν, διὰ νὰ ἰδοῦμεν τί πρέπει νὰ ἐλπίσωμεν ἀπὸ αὐτάς. Τῶν ἐκλογῶν εἰς δύω ἐπαρχίας τῆς ἀνατολικῆς Ἑλλάδος τὰς ἀποδείξεις ἔχω ἀνὰ χεῖρας· τὴν μίαν λαμβάνω ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα τῶν Ἀθηνῶν Ἀριθ. 16. Συγχαίρομαι τὸν Κύριον Α. Λιδωρίκην ὅτι, ἀφ' οὗ οἱ συμπατριῶται του εἰς μάτην τὸν ἐπρόσμεναν ὡσὰν τὰ πρόβατα τὸ τζομπάνην, ὅλη ἡ ἐπαρχία τοῦ Λιδωρικίου συνελθοῦσα εἰς Γρανίτζαν τὸν ἀπεφάσισε πληρεξούσιον καὶ παραστάτην, καὶ τὸν παρακαλοῦν, ἐὰν εἶναι ὁρισμός του, νὰ ὁρίσῃ ἕως ἐκεῖ, διὰ νὰ τὸν ἰδοῦν, ἐπειδὴ καὶ τὸν ἐστερεύθησαν σχεδὸν τρία χρόνια, καὶ ἔμειναν ὡσὰν τὰ ἔρημα πρόβατα, ὅπου βελάζουν. Ἀλλὰ ἐχρειάζετο τάχα διὰ τὴν νομιμότητα τῆς ἐκλογῆς του νὰ ἀ-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

κούωμεν ὅτι καὶ ὁ στρατηγὸς Δῆμος Σκαλτζᾶς εἶναι καὶ αὐτὸς σύμφωνος (*); Ἐμβαίνουν λοιπὸν καὶ καπιτάνοι εἰς τὰς ἐκλογάς; Καὶ ἂν ἐμβαίνουν αὐτοὶ, ἠμπορεῖ νὰ εἶναι ἐλεύθερος ὁ λαός; Ἢ δὲν ἠξεύρομεν ὅτι οἱ καπιτάνοι ἐκείνων τῶν ἐπαρχιῶν βαστοῦν εἰς τὸ χέρι τὸ σκῆπτρον!

Ἰδοὺ καὶ ἡ ἄλλη μου ἀπόδειξις. Ἐντὸς τοῦ Ναυπλίου ἔγινε γράμμα πληρεξουσιότητος ἐκ μέρους μιᾶς ἐπαρχίας τῆς ἀνατολικῆς Ἑλλάδος ἐπ' ὀνόματι τοῦ...., καὶ αὐτὸ τὸ ἔγραφον ἐστάλη εἰς τὸν καπιτάνον ἐκείνης τῆς ἐπαρχίας, διὰ νὰ βιάσῃ τοὺς πολίτας νὰ τὸ ὑπογράψουν. Ἰδοὺ ἐκλογαί! Ἰδοὺ συνέλευσις! (**)

Ἀνοίψωμεν τώρα τὸ βλέμμα μας καὶ εἰς τὰ τῆς Πελοποννήσου. Μανθάνομεν ὅτι μεταξὺ τῶν ἐπαρχιῶν, ὅσαι ἔκαμαν τὰς ἐκλογὰς, εἰς τὰς περισσοτέρας δὲν ἐφυλάχθη ἡ βάσις τῆς διακηρύξεως· ἐπειδὴ, ἀντὶ νὰ ἐκλεχθῇ διπλοῦς ὁ ἀριθμὸς τῶν πληρεξουσίων κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν παραστατῶν, ἐκλέχθη τριπλοῦς, καὶ εἰς ἄλλας ἀπὸ αὐτὰς ἐκλέχθησαν καὶ τρία τ α κ ί μ ι α πληρεξουσίων, ἐπειδὴ εἰς δύο ἢ τρία ἀντιφερόμενα μέρη διαιρεῖται ἡ ἐπαρχία, καὶ ἡ κεφαλὴ κάθε μέρους θέλει τοὺς ἐθνικούς του πληρεξουσίους. Καὶ εἰς ἄλλα μέρη βιάζουν οἱ καπιτάνοι τοὺς πολίτας νὰ ἐκλέξουν ὁποίον θέλουν αὐτοί. Πῶς λοιπὸν νὰ μὴν ἐλεεινολογήσῃ ὁ πατριώτης τὴν Ἑλλάδα; Τί ἠμπορεῖ νὰ ἐλπίσῃ ἀπὸ τοιαύτην συνέλευσιν; Μὲ παρηγορεῖς, Κύριε Συντάκτα! εἰς τὸν προηγούμενον ἀριθμὸν τῆς Γεν. Ἐφημ. ἔτι μεταξὺ τῶν ὁπλαρχηγῶν, προκρίτων καὶ ἄλλων Πελοποννησίων πατριωτῶν, οἵτινες συνήχθησαν εἰς Ἄργος, ἐπικρατεῖ ἄκρα ὁμόνοια καὶ ὁμοφροσύνη· πλὴν σὲ βεβαιόνω ὅτι αὕτη ἡ παρηγορία δὲν εἰσχωρεῖ εἰς τὴν καρδίαν μου, ἐπειδὴ βάσιν ἔχει μόνον ἁπλοῦς λόγους. (***) Καὶ πῶς νὰ εἰσχωρέσῃ, Κύριε! ὅταν πάντοτε ἄκουα, καὶ ἀκούω ὁμονοίας καὶ ὁμοφροσύνης λόγους, πλὴν ποτὲ δὲν εἶδα καὶ ὁμονοίας καὶ ὁμοφροσύνης ἔργα; Τί βλέπω τώρα καὶ νὰ παρηγορηθῶ διὰ τὴν ἐρχομένην συνέλευσιν, ὅταν αἱ ἐκλογαὶ γίνωνται κατὰ τὸν ἀνωτέρω τρόπον, καὶ ὅταν ἡ Διοίκησις δὲν εἰσακούεται ὡς πρὸς τὸν τόπον, τὸν ὁποῖον ἔκλεξεν εἰς συνάθροισιν τῶν πληρεξουσίων, καὶ ὡς πρὸς τὸν προσδιορισμὸν τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν; Εἶναι αὐτὰ προμαντεύματα καλά; Εἶναι δείγματα εὐπειθείας εἰς τὴν Διοίκησιν; Εἶναι ὁμονοίας, καὶ ὁμοφροσύνης ἔργα; Εἶναι παρηγοριαι; Εἶναι χαρά; —

Ἐν Ναυπλίῳ 1826 Ἰανουαρίου 28.

Ἕ ς τ ῶ ν σ υ ν δ ρ ο μ η τ ῶ ν σ ο υ.

Ε Σ Ω Τ Ε Ρ Ι Κ Α.

Ἐκ Φλωρεντίας, 1 (13) Ἰανουαρίου.

Ἡ ἐφημερὶς τῆς Φλωρεντίας περιέχει τ' ἀκόλουθα:

Ἀπὸ γραμμάτων τῆς Πετρουπόλεως σταλέντων πρὸς τὴν ἐντεῦθεν Ρωσσικὴν πρεσβείαν δι' ἐκτάκτου ταχυδρόμου, ἀναχωρήσαντος ἐκεῖθεν τὴν 28 Δεκεμβρίου, εἰδοποιήθημεν ὅτι ὁ μέγας δοὺξ Κωνσταντῖνος ἀναγορευθεὶς ἤδη αὐτοκράτωρ παρὰ τοῦ σεβαστοῦ αὐτοῦ ἀδελφοῦ μεγάλου δουκὸς Νικολάου, ἐπεβεβαίωσε τώρα τὴν ὁποίαν εἶχε κάμει προλαβόντως παραίτησιν τοῦ θρόνου, ἐγκριθεῖσαν καὶ ἀπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου, καὶ ἡ Αὐτοκρατορικὴ Αὐτοῦ Ὑψηλότης ὁ μέγας δοὺξ Νικόλαος ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον, κληθεὶς Ν ι κ ό λ α ο ς Α'.

Ἡ ἑξῆς διακήρυξις ἐκδοθεῖσα παρὰ τοῦ νέου αὐτοκράτορος ἐξηγεῖ περιστατικῶς τὴν αἰτίαν τοῦ συμβάντος τούτου.

Ἡμεῖς Νικόλαος Α'., ἐλέει Θεοῦ αὐτοκράτωρ καὶ μονάρχης πασῶν τῶν Ρωσσιῶν κτλ. κτλ. κτλ,

Πρὸς ἅπαντας τοὺς πιστοὺς ἡμῶν ὑπηκόους δηλοποιοῦμεν.

Μὲ θλῖψιν τῆς καρδίας μας, ἐν μέσῳ τῆς καταβαρυνούσης ἡμᾶς γενικῆς λύπης, Ἡμεῖς, ὁ αὐτοκρατορικὸς ἡμῶν οἶκος, καὶ ἡ ἀγαπητὴ ἡμῶν πατρὶς, τεταπεινωμένοι ἐνώπιον τῶν ἀκατανοήτων βουλῶν τοῦ Παντοδυνάμου, εἰς αὐτὸν μόνον ζητοῦμεν δύναμιν καὶ παρηγορίαν. Ὁ Θεὸς ἐπροσκάλεσεν εἰς ἑαυτὸν τὸν ἀείμνηστον Ἀλέξανδρον Α'., καὶ ἡμεῖς ὅλοι ἐχάσαμεν πατέρα καὶ ἡγεμόνα, ὅστις ἐπὶ 25 ἔτη ἔφερε τὴν εὐδαιμονίαν τῆς Ρωσσίας καὶ ἡμῶν.

Ὅταν τὴν 27 τοῦ παρελθόντος Νοεμβρίου (9 Δεκεμβρίου) εἰδοποιήθημεν περὶ τοῦ οἰκτροῦ τούτου συμβάντος, ἐσπεύσαμεν κατ' αὐτὴν ἐκείνην τὴν στιγμὴν τῆς λύπης καὶ τῶν δακρύων νὰ ἐκπληρώσωμεν ἱερὸν χρέος, καὶ ὠθούμενοι ἐν ταὐτῷ ἀπὸ τοῦ αἰσθήματος τῆς καρδίας μας ὡρκίσθημεν πίστιν πρὸς τὸν πρεσβύτερον ἡμῶν ἀδελφὸν Καισαροδίκην μέγαν δοῦκα Κωνσταντῖνον, ὡς νόμιμον κληρονόμον τοῦ θρόνου τῆς Ρωσσίας κατὰ τὸ δικαίωμα τῶν πρωτοτοκίων.

Ἀλλὰ μόλις ἐπληρώσαμεν τὸ ἱερὸν τοῦτο χρέος, καὶ ἐπληροφορήθημεν ἀπὸ τοῦ συμβουλίου τοῦ βασιλείου ὅτι τὴν 15 Ὀκτωβρίου 1823 εἶχε παρακατατεθῇ εἰς αὐτὸ φάκελλος ἐσφραγισμένος μὲ τὴν σφραγῖδα τοῦ μακαρίτου αὐτοκράτορος, φέρων ἐπιγραφὴν ἰδιόχειρον τῆς Αὐτοκρ. Αὐτοῦ Μεγαλειότητος τὴν ἑξῆς· «Ἵνα φυλάττηται εἰς τὸ συμβούλιον τοῦ βασιλείου ἕως ἑτέρας διαταγῆς μου· ἐὰν δὲ ἀποθάνω, νὰ ἀνοιχθῇ εἰς ἔκτακτον συνεδρίασιν πρὸ τοῦ νὰ πραγματευθῇ κἀμμία ἄλλη πρᾶξις·» ὅτι ἡ ὑπερτάτη αὕτη διαταγὴ ἐξετελέσθη ἀπὸ τοῦ συμβουλίου, καὶ ὅτι εἰς τὸν φάκελλον αὐτὸν εὑρέθησαν τὰ ἑξῆς ἔγγραφα: Α'. Ἐπιστολὴ τοῦ Καισαροδίκη καὶ μεγάλου δουκὸς Κωνσταντίνου, ἀπὸ 14 Ἰανουαρίου 1822 μηνολογημένη, πρὸς τὸν μακαρίτην αὐτοκράτορα, διὰ τῆς ὁποίας ἡ Αὐτοκρ. Αὐτοῦ Ὑψηλότης παραιτεῖται τὴν διαδοχὴν τοῦ θρόνου, ὅστις ἀνῆκεν εἰς αὐτὸν κατὰ τὸ δικαίωμα τῶν πρωτοτοκίων. Β'. Διακήρυξις ἀπὸ 16 Αὐγούστου 1823, ὑπογεγραμμένη ἰδιοχείρως παρὰ τῆς Αὐτοκρ. Αὐτοῦ Μεγαλ., διὰ τῆς ὁποίας, ἐγκρίνων τὴν παραίτησιν τοῦ Καισαροδίκη καὶ μεγάλου δουκὸς Κωνσταντίνου, διορίζει ἡ Αὐτοῦ Μεγαλ. ὅτι, ὄντες κατὰ τὴν ἡλικίαν πρῶτος μετ' αὐτὸν ἡμεῖς, εἴμεθα κατὰ τοὺς θεμελιώδεις νόμους ὁ πλησιέστερος κληρονόμος τοῦ διαδήματος. Ἐπληροφορήθημεν περιπλέον ὅτι παρόμοια ἔγγραφα εὑρίσκοντο πρακατατεθειμένα καὶ εἰς τὴν διευθυντικὴν Γερουσίαν, εἰς τὴν ἁγίαν Σύνοδον, καὶ εἰς τὴν ἐν Μόσχᾳ τῆς μητροπόλεως ἐκκλησίαν τῆς Κοιμήσεως.

(*) Παράξενον πρᾶγμα! Ὅλη ἡ ἐπαρχία τοῦ Λιδωρικίου συνήθροισεν εἰς ἐκλογὴν τῶν πληρεξουσίων, καὶ ὅμως ἕνα μόνον ἐξέλεξε, καὶ τὸν ἄλλον ἐπρόκειται μετὰ ὀλίγας ἡμέρας νὰ στείλῃ! Τί σημαίνει τοῦτο; —Ὁ Συντάκτης.

(**) Τοιαῦται ἐκλογαὶ ἔγιναν καὶ ἄλλαι εἰς τὴν ἀνατολικὴν Ἑλλάδα διὰ τῶν καπιτάνων, πρωτοπῇ καὶ συνεργείᾳ τινῶν τῶν ἐν Ναυπλίῳ καὶ τῶν ἐπὶ τούτῳ εἰς τὰς ἐπαρχίας ἀπεσταλμένων. Ὁ Συντάκτης.

(***) Εἴπαμεν ὅτι ἐπικρατεῖ ἄκρα ὁμόνοια καὶ ὁμοφροσύνη, ἀναφερόμενοι εἰς τοὺς εἰς Ἄργος ἐρχομένους. Ἂν ἀπατήθημεν, λυπούμεθα παρακαλοῦντες καὶ εὐχόμεθα ἐν ψυχῇ καὶ καρδίᾳ νὰ ὑπάρξῃ ὅ,τι ἐμαρτύραμεν ἀνυπάρχον. Ὁ Συντάκτης.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Αἱ εἰδήσεις αὗται δὲν ἐδύναντο οὐδαμῶς νὰ μεταβάλωσι τὴν ὁσοίαν εἴχαμεν κάμει ἀποφασιν. Ἐμφαίνεται μὲν εἰς τὰ ἔγγραφα ταῦτα παραίτησις γινομένη ἀπὸ τῆς Αὐτοκρ. Αὐτ. Ὑψηλ., ζῶντος τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ ἐπικυρωμένη διὰ τῆς συναινέσεως τῆς Α. Α. Μ., ἡμεῖς ὅμως δὲν εἴχομεν οὔτε ἐπιθυμίαν, οὔτε δικαίωμα νὰ θεωρήσωμεν ὡς μετάτρεπτον αὐτὴν τὴν παραίτησιν, ἥτις δὲν ἐδημοσιεύθη, ὅταν ἔγινεν, οὐδ' ἔλαβε κῦρος νόμιμον. Ἠθέλαμεν ἐπίσης νὰ δείξωμεν τὸ σέβας ἡμῶν εἰς τὸν πρῶτον θεμελιώδη τῆς πατρίδος ἡμῶν νόμον περὶ τῆς ἀμεταβλήτου τάξεως τῆς διαδοχῆς τοῦ θρόνου, καὶ, πιστοὶ εἰς τὸν ὁποῖον ἐκάμαμεν ὅρκον, ἐπεμείναμεν εἰς τὸ ν' ἀκολουθήσῃ ὅλον τὸ βασίλειον τὸ παράδειγμά μας. Εἰς τὴν καιρίαν ἐκείνην περίστασιν σκοπὸν δὲν εἴχομεν ν' ἀμφισβητήσωμεν περὶ τῆς ἰσχύος τῶν ἀποφάσεων τῆς Α. Α. Ὑψηλ., καὶ πολὺ ὀλιγώτερον νὰ ἐναντιωθῶμεν εἰς τὴν θέλησιν τοῦ μακαρίτου αὐτοκράτορος πατρός μας καὶ κοινοῦ εὐεργέτου· θέλησιν, ἡ ὁποία πάντοτε θέλει θεωρεῖσθαι ὡς ἱερά. Ἐζητήσαμεν μόνον ν' ἀσφαλίσωμεν καὶ κατὰ τῆς παραμικρᾶς παραβάσεως τὸν νόμον τὸν διορίζοντα τὴν τάξιν τῆς διαδοχῆς τοῦ θρόνου, νὰ φανερώσωμεν τὴν εἰλικρίνειαν τῶν διανοημάτων μας, καὶ νὰ προφυλάξωμεν τὴν ἀγαπητὴν πατρίδα μας καὶ κατὰ μίαν στιγμὴν ἀπὸ τῆς ἀβεβαιότητος περὶ τοῦ νομίμου ἡγεμόνος της. Αὐτὴν ἡμῶν τὴν ἀποφασιν, γενομένην ἐν καθαρότητι συνειδήσεως ἐνώπιον τοῦ καρδιογνώστου Θεοῦ, εὐλόγησε καὶ ἡ Αὐτ. Μεγαλ. ἡ αὐτοκρατόρισσα Μαρία, ἀγαπητὴ ἡμῶν μήτηρ.

Ἐν τοσούτῳ ἡ λυπηρὰ εἴδησις τοῦ θανάτου τοῦ αὐτοκράτορος ἔφθασε κατευθεῖαν ἀπὸ Ταγανρὸγ εἰς Βαρσαβίαν τὴν 25 Νοεμβρίου (7 Δεκεμβρίου), δύο ἡμέρας πρότερον ἢ εἰς Πετρούπολιν. Ἀμετάθετος εἰς τὴν ἀπόφασίν του ὁ μέγας δοὺξ Κωνσταντῖνος, ἐπεβεβαίωσεν αὐτὴν τὴν ἐπαύριον μὲ δύο ἔγγραφα ἀπὸ τῆς 26 τοῦ ἐνεστῶτος μηνολογούμενα, καὶ ἐπεφόρτισε τὸν ἀγαπητὸν ἡμῶν ἀδελφὸν μέγαν δοῦκα Μιχαὴλ νὰ μᾶς τὰ ἐγχειρίσῃ. Τὰ ἔγγραφα ταῦτα συνίστανται Α'. εἰς ἐπιστολήν του πρὸς τὴν Αὐτ. Μεγαλ. αὐτοκρατόρισσαν ἀγαπητὴν ἡμῶν μητέρα, διὰ τῆς ὁποίας, ἀνανεόνων τὴν προλαβοῦσαν ἀπόφασίν του, καὶ ἐπιστηρίζων αὐτὴν εἰς γράμμα τοῦ μακαρίτου αὐτοκράτορος ἀπὸ 2 Φεβρουαρίου 1822 μηνολογημένον, εἰς ἀπάντησιν σταλὲν τοῦ ἐγγράφου τῆς παραιτήσεώς του, τοῦ ὁποίου ἐπερικλείετο ἀντίγραφον, ἡ Α. Λ. Ὑψ. παραιτεῖται ὁριστικῶς καὶ πασιφανῶς ὅλα του τὰ πρὸς τὸν θρόνον δικαιώματα, καὶ, κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ θεμελιώδους νόμου διωρισμένην τάξιν, ἀναγνωρίζει αὐτὰ τὰ δικαιώματα εἰς ἡμᾶς καὶ τοὺς ἀπογόνους ἡμῶν. Β'. Εἰς ἐπιστολήν του πρὸς ἡμᾶς, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ Α. Α. Ὑψ. ἐκφράζεται κατ' ἐπανάληψιν τὴν πρώτην του ἀπόφασιν, καὶ μᾶς δίδει τὸν τίτλον τῆς Αὐτοκρ. Μεγαλ., φυλάττων αὐτὸς τὸν τοῦ Καισαρεβίκη, τὸν ὁποῖον εἶχε πρότερον, καὶ ὀνομάζεται πιστότατος τῶν ἡμετέρων ὑπηκόων. Ὅσον ἀποφαντικὰ καὶ ἂν ἔγιναν αὐτὰ τὰ ἔγγραφα, καὶ ὅσον ἐναργῶς καὶ ἂν ἀπέδειξαν ὅτι ἡ ἀπόφασις τῆς Α. Α. Ὑψηλ. ἦτον σταθερὰ καὶ ἀμετάτρεπτος, τὰ αἰσθήματα ἡμῶν, καὶ τοῦ πράγματος ἡ κατάστασις μᾶς ἐπαρακίνησαν ν' ἀναβάλωμεν τὴν δημοσίευσιν ἕως οὗ ἡ Α. Α. Ὑψ. φανερώσῃ τὴν θέλησίν του, περὶ τοῦ ὁποίου ἡμεῖς καὶ ὅλον τὸ βασίλειον ἐκάμαμεν πρὸς αὐτὸν ὅρκου.

Λαβόντες δὲ τώρα τὴν ὁριστικὴν δήλωσιν τῆς θελήσεως τῆς Α. Α. Ὑψ., τὴν κοινοποιοῦμεν εἰς ὅλους τοὺς ὑπηκόους μας, συνάπτοντες εἰς αὐτὴν Α'. Τὴν ἐπιστολὴν τῆς Α. Α. Ὑψ. τοῦ Καισαρεβίκη καὶ μεγάλου Δουκὸς Κωνσταντίνου πρὸς τὸν μακαρίτην αὐτοκράτορα Ἀλέξανδρον Α'. Β'. Τὴν ἀπόκρισιν τῆς Α. Α. Μεγ. Γ'. Τὴν διακήρυξιν τοῦ μακαρίτου αὐτοκράτορος, τὴν ἐπιβεβαιόνουσαν τὴν παραίτησιν τῆς Α. Α. Ὑψ., καὶ ἀναγνωρίζουσαν ἡμᾶς ὡς κληρονόμον του. Δ'. Τὴν ἐπιστολὴν τῆς Α. Α. Ὑψ. πρὸς τὴν Α. Μεγ. τὴν αὐτοκρατόρισσαν. Ε'. Τὴν πρὸς ἡμᾶς ἐπιστολὴν τῆς Α. Α. Ὑψ.

Κατὰ συνέπειαν ὅλων τούτων τῶν ἐγγράφων, καὶ διὰ τὸν θεμελιώδη νόμον τοῦ βασιλείου περὶ τῆς τάξεως τῆς διαδοχῆς, πλήρης σεβασμοῦ πρὸς τὰς ἀκατανοήτους βουλὰς τῆς ὁδηγούσης ἡμᾶς θείας προνοίας, ἀναβαίνομεν εἰς τὸν θρόνον τῶν ἡμετέρων προγόνων, εἰς τὸν θρόνον τῆς αὐτοκρατορίας πασῶν τῶν Ῥωσσιῶν, καὶ εἰς τοὺς θρόνους τοῦ βασιλείου τῆς Πολλωνίας καὶ τοῦ μεγάλου δουκάτου τῆς Φινλανδίας, τοὺς ἀπ' ἐκείνου ἀχωρίστους, καὶ διατάττομεν

Α'. Νὰ γένῃ ὅρκος πίστεως πρὸς ἡμᾶς, καὶ τὸν κληρονόμον ἡμῶν τὴν Α. Α. Ὑψ. τὸν μέγαν δοῦκα Ἀλέξανδρον, ἀγαπητὸν ἡμῶν υἱόν.

Β'. Ἡ ἐποχὴ τῆς ἀναβάσεως ἡμῶν εἰς τὸν θρόνον ἄρχεται ἀπὸ 19 Νοεμβρίου 1825.

Προσκαλοῦμεν τέλος ὅλους τοὺς πιστοὺς ἡμῶν ὑπηκόους νὰ ὑψώσωσι μεθ' ἡμῶν τὰς θερμὰς δεήσεις των πρὸς τὸν Παντοδύναμον, ὅπως εὐδοκήσῃ νὰ μᾶς χαρίσῃ τὴν ἰσχὺν νὰ βαστάσωμεν τὸ φορτίον, τὸ ὁποῖον ἡ ἁγία αὐτοῦ πρόνοια μᾶς ἐπέβαλε, νὰ μᾶς ἐπιστηρίζῃ εἰς τοὺς σταθεροὺς μας σκοποὺς, τοῦ νὰ ζήσωμεν ὅλως δι' ὅλου διὰ τὴν ἀγαπητὴν ἡμῶν πατρίδα, καὶ νὰ βαδίσωμεν εἰς τὰ ἴχνη τοῦ μονάρχου, τὸν ὁποῖον θρηνοῦμεν. Εἴθε ἡ βασιλεία ἡμῶν νὰ εἶναι ἀκολουθία τῆς ἐδικῆς του, καὶ νὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐκπληρώσωμεν ὅλας τὰς εὐχάς του, διὰ τὴν εὐδαιμονίαν τῆς Ῥωσσίας, ἐκείνου, τοῦ ὁποίου ἡ ἱερὰ μνήμη θέλει διεγείρει εἰς ἡμᾶς τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν ἐλπίδα τοῦ ν' ἀξιωθῶμεν τὰς εὐλογίας τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὴν ἀγάπην τῶν λαῶν ἡμῶν.

Ἐδόθη ἐκ τῆς ἐν Πετρουπόλει αὐτοκρατορικῆς ἡμῶν καθέδρας τὴν 12 (24) Δεκεμβρίου τοῦ 1825 σωτηρίου ἔτους, πρώτου τῆς ἡμετέρας βασιλείας.

Ὑποσημειοῦμαι Νικόλαος

ΕΝ ΤΗ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ.

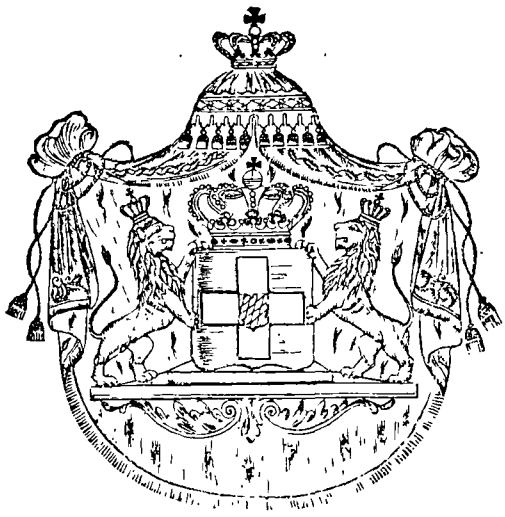

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

REGIERUNGS-BLATT DES KOENIGREICHS GRIECHENLAND.

ΑΡΙΘΜ. 14. 1833 Ν. 14.

ΝΑΥΠΛΙΟΝ, 13 Απριλίου. NAUPLIA, 25 April.

ΣΥΝΟΨΙΣ ΤΩΝ ΕΜΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

Διατάγματα. 1) Περὶ τοῦ σχηματισμοῦ καὶ τῆς ἀρμοδιότητος τῆς ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Γραμματείας. — 2) Περὶ τοῦ σχηματισμοῦ καὶ τῆ ἀρμοδιότητος τῆς ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Γραμματ. τῆς Ἐπικρατ. — 3) Περὶ τοῦ σχηματ καὶ τῆς ἀρμοδ. τῆ. ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστ. καὶ τῆς Δημοσ Ἐκπαιδεύσ. Γραμματ. τῆ· Επικρατ. — 4) Περὶ τοῦ σχήματ καὶ τῆς ἀρμοδιότητος τῆς ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Γραμματείας τῆς Ἐπικρατείας.

ΔΙΑΤΑΓΜΑ περὶ τοῦ σχηματισμοῦ καὶ τῆς ἀρμοδιότητος τῆ, ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Γραμματείας τῆς Ἐπικρατείας.

ΟΘΩΝ

ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ,

Ἀκούσαντες τὴν γνώμην τοῦ Ὑπουργικοῦ μας Συμβουλίου, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάττομεν τὰ ἑφεξῆς·

Ἄρθρον 1.

Το προσωπικὸν τῆς Γραμματείας τῆς Δικαιοσύνης σύγκειται, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀρμοδίου Γραμματέως, ἀπὸ

Ἕνα Σύμβουλον,
Τρεῖς Γραμματεῖς,
Δύο γραφεῖς, καὶ
Ἕνα κλητορα.

Καθίσον διαρκοῦν αἱ νομοθετικαὶ κατὰ τὸ παρὸν ἐργασίαι, θέλει προστεθῆ καὶ δεύτερος Σύμβουλος.

Αὔξησις τοῦ προσωπικοῦ δὲν συγχωρεῖται, εἰμὴ ὅτε ἀναπόφευκτος ἀνάγκη τῆς ὑπηρεσίας ἤθελε τὸ ἀπαιτήσει.

Ἄρθρον 2.

Εἰς τὴν ἁρμοδιότητα τῆς ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Γραμματείας ὑπάγονται

α) Ἡ καθίδρυσις, διόρθωσις καὶ ἐπιστασία ὅλων τῶν διὰ τὴν διαχείρισιν τῆς δικαιοσύνης εἰς πολιτικὰς καὶ ἐγκληματικὰς ὑποθέσεις ἀναγκαίων καταστημάτων, ὁ διοργανισμὸς τῶν Δικαστηρίων, αἱ περὶ τοῦ προσωπικοῦ αὐτῶν προτάσεις, καὶ ἡ ἐτ' αὐτὰ ἐπαγρύπνησις, ἡ διατήρησις τῶν περὶ Δικαστηρίων ὑπαρχόντων νόμων καὶ ἡ ἀνεξαρτησία τοῦ δικαστικοῦ ὑπουργήματος·

β') Ἡ ἐπιστασία ὅλων τῶν διὰ τὴν διαχείρισιν τῆς δικαιοσύνης ἀναγκαίων πραγμάτων, πρὸ πάντων δὲ τῶν ἐξεταστικῶν εἱρκτῶν, καὶ ἡ φροντὶς διὰ τὴν ἐπισκευὴν καὶ διατήρησιν τῶν διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς δικαιοσύνης ἀναγκαίων οἰκοδομῶν·

γ') Ἡ ἐπιτήρησις εἰς τοὺς Ἐπιτρόπους τῆς Ἐπικρατείας,

INHALTS-ANZEIGE.

Verordnungen. Die Formation und den Wirkungskreis des Ministeriums der Justiz betr. — Die Formation und den Wirkungs-Kreis des Ministeriums des Innern betr. — Die Formation und den Wirkungskreis des Ministeriums des Kirchen - und des Schulwesens betr. — Die Formation und den Wirkungskreis des Ministeriums der Finanzen betr.

VERORDNUNG.

Die Formation und den Wirkungskreis des Ministeriums der Justiz betr.

OTTO

VON GOTTES GNADEN

KOENIG VON GRIECHENLAND.

Wir haben nach Vernehmung Unseres Gesammt-Ministeriums beschlossen, und verordnen, wie folgt:

Art. I.

Das Personal des Ministeriums der Justiz wird unter der Leitung des vorgesetzten Staats-Secretærs bestehen aus:

einem Rathe,
drey Secretæren,
zwey Kanzellisten,
einem Boten.

Für die Dauer der dermaligen legislativen Arbeiten wird ein zweiter Rath zugetheilt. Nur unabweisliche Bedürfnisse des Dienstes kœnnen eine Vermehrung dieses Personals begründen.

Art. II.

Zu dem Wirkungskreise des Ministeriums der Justiz gehœren:

1. die Begründung, Verbesserung und Beaufsichtigung aller für die Verwaltung der Rechtspflege in bürgerlichen und Strafrechtssachen erforderlichen Anstalten; die Organisation der Gerichte, die Vorschlæge zu ihrer Besetzung, die Aufsicht auf dieselben; die Aufrechthaltung der über das Gerichtswesen bestehenden Gesetze, und der Unabhængigkeit des Richteramtes;

2. die Aufsicht auf die Attribute der Rechtspflege, insbesondere auf die Untersuchungsgefængnisse und die Sorge für Herstellung und Erhaltung der für den Dienst der Justiz erforderlichen Gebæude;

3. die Aufsicht auf die Staatsanwælte, die Correspondenz mit

ἡ μετ' αὐτῶν ἀλληλογραφία καὶ αἱ περὶ διορισμοῦ ἢ παύσεως αὐτῶν προτάσεις·

δ') Τὰ περὶ Μνημοσύνης, καὶ ἡ ἐπιτήρησις εἰς τοὺς Μνήμονας καὶ Συνηγόρους, καθὼς καὶ αἱ περὶ διορισμοῦ αὐτῶν προτάσεις·

ε) Αἱ προτάσεις περὶ βελτιώσεως ἢ τροποποιήσεως τῶν πολιτικῶν ἢ ποινικῶν Κωδήκων, καὶ τῶν περὶ διαδικασίας εἰς πολιτικὰς ἢ ποινικὰς ὑποθέσεις Κωδήκων, καθὼς καὶ περὶ τῆς ἀληθοῦς αὐτῶν διερμηνεύσεως·

ς') Ἡ ἐπαγρύπνησις εἰς τὴν διατήρησιν τῆς δικαστικῆς ἁρμοδιότητος, καὶ ἡ σύμπραξις εἰς τὴν κατὰ τοὺς ὑπάρχοντας νόμους διάλυσιν τῶν ἀναφυομένων περὶ τούτου διενέξεων μεταξὺ τῶν Δικαστηρίων καὶ τῶν διοικητικῶν Ἀρχῶν·

ζ) Αἱ προτάσεις περὶ ἀφέσεως ἢ ἐλαττώσεως τῆς ποινῆς εἰς τὰς παρὰ τῶν ποινικῶν δικαστηρίων γενομένας ἀποφάσεις·

η) Αἱ προτάσεις περὶ ὅλων τῶν ἐξαιρέσεων καὶ ἀδειῶν, τὰς ὁποίας οἱ πολιτικοὶ νόμοι ἐναποθέτουσιν εἰς τὸν Βασιλέα εἰς πολιτικὰς δίκας·

θ') Εἰς τὴν ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Γραμματείαν εἶναι ὑποτεταγμένοι ἐντὸς τῆς ἁρμοδιότητός της ὅλα τὰ Δικαστήρια, οἱ Ἐπίτροποι τῆς Ἐπικρατείας, οἱ Μνήμονες, οἱ Συνήγοροι καὶ τὸ λοιπὸν προσωπικόν, τὸ ὁποῖον τυχὸν ἤθελεν εἶσθαι διωρισμένον διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς δικαιοσυνης.

Ἄρθρον 3.

Ἡ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Γραμματεία θέλει ὅμως ἀπέχει αὐστηρῶς ἀπὸ πᾶσαν παρέμβασιν εἰς τὴν ἀπόφασιν κατὰ μέρος δικῶν, καθὼς καὶ ἀπὸ πᾶσαν παραβίασιν τῶν δικαιωμάτων καὶ ἐλευθεριῶν, τὰς ὁποίας οἱ νόμοι χορηγοῦσιν εἰς τοὺς Συνηγόρους, εἰς τοὺς Μνήμονας καὶ εἰς ἄλλους μετερχομένους ὑπηρεσίαν τινὰ εἰς τὸν δικαστικὸν κλάδον.

Ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Γραμματεὺς ἐπιφορτίζεται τὴν ἐκτέλεσιν καὶ δημοσίευσιν τοῦ παρόντος διατάγματος.

Ἐν Ναυπλίῳ, τὴν 3 (15) Ἀπριλίου 1833.

ΕΝ ΟΝΟΜΑΤΙ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

Η ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΙΑ

Ὁ Κόμης ΑΡΜΑΝΣΠΕΡΓ Πρόεδρος, ΜΑΟΥΡΕΡ, ΕΪΔΕΚ.

Οἱ Γραμματεῖς τῆς Ἐπικρατείας

Σ. ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ Πρόεδρος, Α. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ, Γ. ΠΡΑΪΔΗΣ, Ι. ΚΩΛΕΤΤΗΣ

ΔΙΑΤΑΓΜΑ περὶ τοῦ σχηματισμοῦ καὶ τῆς ἁρμοδιότητος τῆς ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Γραμματείας.

ΟΘΩΝ

ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ,

Ἀκούσαντες τὴν γνώμην τοῦ Ὑπουργικοῦ μας Συμβουλίου, ἀπεφασισαμεν καὶ διατάττομεν τα ἑξῆς·

Ἄρθρον 1.

Τὸ προσωπικὸν τῆς ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Γραμματείας σύγκειται, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἁρμοδίου Γραμματέως, ἀπὸ

Τέσσαρας Συμβούλους, ἐξ ὧν ὁ εἷς ἰατροσύμβουλος,
Τέσσαρας Γραμματεῖς,
Δύο γραφεῖς,
Ἕνα κλήτορα.

Αὔξησις τοῦ προσωπικοῦ δὲν συγχωρεῖται εἰμὴ ὅταν ἀναπόφευκτοι ἀνάγκαι τῆς ὑπηρεσίας ἤθελον το ἀπαιτήσει

Ἄρθρον 2.

Εἰς τὴν ἁρμοδιότητα της ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Γραμματείας ὑπάγονται

α) Ἡ ἐπιτήρησις εἰς τὰ ὅρια τοῦ Βασιλείου, καὶ ἡ διαφύλαξις αὐτῶν· ἂν ἤθελε συμπέσει ὑιόθεσίς τις περὶ ὁρίων, θέλει συνεννοεῖσθαι ἡ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν μὲ τὴν ἐπι τῶν Ἐξωτερικῶν Γραμματείαν·

β) Ἡ διατήρησις καὶ ἀνάπτυξις τοῦ πολιτεύματος τοῦ Βασιλειου, τῶν ἐντὸς τοῦ Κράτους ἡγεμονικῶν δικαιωμάτων (régales) τοῦ Βασιλέως, τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων πάσης Κοινότητος καὶ παντὸς πολίτου, ἡ ὑποστήριξις τῶν νόμων περὶ ἀλληλογραφίας καὶ συναθροίσεως τῶν Συμβουλων τῶν Δήμων καὶ τῶν ἀπαιτήσεων τῶν ἀρχαιρεσιῶν αὐτῶν, καὶ αἱ προτάσεις περὶ διορισμοῦ καὶ παύσεως αὐτῶν·

denselben, und die Anträge auf deren Ernennung oder Entlassung;

4. das Notariat und die Aufsicht auf die Notare und Rechtsanwälte, dann die Anträge über deren Ernennung;
5. die Vorschläge über Verbesserung oder Veränderung der bürgerlichen und der Strafgesetzbücher, und der Gesetzbücher über das Verfahren in bürgerlichen Rechtsstreitigkeiten und in Strafsachen, dann über die authentische Interpretation der erwähnten Gesetzbücher;
6. die Aufsicht auf die Beobachtung der Grenzen des gerichtlichen Wirkungskreises, und die Mitwirkung zur Entscheidung der darüber zwischen den Gerichten und den Verwaltungsbehörden sich ergebenden Streitigkeiten nach den desfalls bestehenden Gesetzen;
7. die Anträge über Begnadigungen oder Strafnachlässe in den durch die Strafgerichte abgeurtheilten Fällen;
8. die Anträge über alle nach den bestehenden Civilgesetzen dem Könige in bürgerlichen Rechts-Verhältnissen vorbehaltenen Dispensationen und Bewilligungen.

Art. III.

Dem Ministerium der Justiz sind innerhalb seines Wirkungskreises sämmtliche Gerichte, die Staatsanwälte, Notare, Rechtsanwälte und das etwa sonst noch für den Dienst der Rechtspflege bestellte Personal untergeordnet.

Dasselbe hat sich jedoch jeder Einmischung in die Entscheidung einzelner Rechtsfälle, so wie jedes Eingriffes in die gesetzlichen Befugnisse und Freiheiten der Rechtsanwälte, Notare, und anderer Angestellten im Justizfache sorgfältig zu enthalten.

Unser Staats-Secretär für das Ministerium der Justiz ist mit der Bekantmachung und dem Vollzuge der gegenwärtigen Verordnung beauftragt.

Nauplia den 15 (3) April 1833.

IM NAMEN DES KOENIGS

DIE REGENTSCHAFT,

Graf v. ARMANSPERG Präsd. v. MAURER. v. HEIDEK.

Die Staats Secretäre, S. Tricoupis Prdt. A. Mavrocordatos G. Praides, J Koletti.

VERORDNUNG.

Die Formation und den Wirkungskreis des Ministeriums des Innern betr.

OTTO

VON GOTTES GNADEN

KOENIG VON GRIECHENLAND.

Wir haben nach Vernehmung Unseres Gesammt-Ministeriums beschlossen, und verordnen, was folgt:

Art. I.

Das Personal des Ministeriums des Innern soll unter der Leitung des vorgesetzen Staats-Secretärs bestehen aus

vier Räthen, unter welchen ein Medicinal-Rath,
vier Secretären,
zwey Kanzellisten,
einem Boten.

Einer Vermehrung wird nur bey einem durch die Anforderungen des Dienstes begründeten unabweichlichen Bedürfnisse statt gegeben werden.

Art. II.

Zu dem Wirkungskreise des Ministeriums des Innern gehören:

1. die Aufsicht auf die Landesgrenzen, und die Bewahrung derselben; bey vorkommenden Anständen ist mit dem Ministerium der auswärtigen Angelegenheiten das erforderliche Benehmen einzuleiten.
2. die Bewahrung und Handhabung der Landesverfassung, der inneren Hoheitsrechte und der politischen Rechte der Gemeinden und der Einzelnen; Aufrechthaltung der Gesetze über

μων, Ἐπαρχιῶν καὶ Νομῶν, καὶ περὶ τῶν συζητήσεων αὐτῶν

γ') Ἡ διαίρεσις τοῦ Κράτους, καὶ ὁ σχηματισμὸς Δήμων, Ἐπαρχιῶν καὶ Νομῶν·

δ') Ἡ στρατιωτικὴ ἀπογραφὴ, τὰ περὶ στρατείας καὶ ἐπισκευῆς τῶν στρατιωτῶν, καὶ ὁ διοργανισμὸς τῆς πολιτοφυλακῆς·

ε') Ἡ ἐξασφαλιστικὴ ἀστυνομία, καὶ ἐπὶ μέρους αἱ γενικαὶ διατάξεις πρὸς διατήρησιν τῆς κοινῆς ἡσυχίας καὶ εὐταξίας, πρὸς ὑποστηριξιν τῶν ὑπαρχόντων κατὰ τῶν ἐσωτερικῶν ἐχθρῶν, περὶ διαβατηρίων, καὶ περὶ ψευδῶν καὶ ἀγνώστων, νόμων, ἡ διεύθυνσις τῆς πολιτικῆς φρουρᾶς, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰ τῆς δημοσίου ἀσφαλείας, καὶ ἡ διαταξις περὶ τῆς μεταθέσεως αὐτῆς·

ς') Ἡ συστασις καὶ ὁ ἀριθμὸς διοργανισμὸς τῶν ἐπανορθωτικῶν καὶ πρὸς ἀναστολὴν τῶν ἐν αὐτοῖς διορισμένων Καταστημάτων, καὶ ἡ ἐπιτήρησις εἰς τὴν διοίκησιν αὐτῶν

ζ') Ἡ συστασις καὶ ὁ ἀριθμὸς διοργανισμὸς τῶν ποινικῶν εἱρκτῶν κατὰ τοὺς περὶ τούτου διορισμοὺς τοῦ ποινικοῦ Κώδικος, ἡ ἀνωτέρα διευθυνσις τῆς διοικήσεώς των·

η') Τὰ πεπτωχότων, καὶ τὰ πρὸς περιθαλψιν τῶν πεπτευόντων συσταθησόμενα καταστήματα·

θ') Τὰ πυρασφαλιστικὰ καὶ λοιπὰ πρὸς κατάπαυσιν τῆς ἀπὸ τὰ συσσίτια προεκχομένης βλάβης Καταστήματα, ἡ φροντὶς περὶ τῆς περιθάλψεως τῶν βλαφθέντων·

ι') Ἡ εἰσαγωγὴ εὐρυθμίας τῶν οἰκοδομῶν εἰς τὰς πόλεις καὶ εἰς τὰ χωρία, ἡ φροντὶς περὶ καταστρώσεως εὐρύθμων γενικῶν σχεδίων διὰ πόλεις καὶ χωρία, καὶ ἡ ἐπαγρύπνησις εἰς τὴν διατήρησιν τῶν τοιούτων διατάξεων·

ια') Ἡ ἐπαύξησις τῆς δημοσίου πίστεως (crédit) διὰ καταστημάτων ἐφαρμοσμένων εἰς τὴν περίστασιν·

ιβ') Ἡ ἐμψύχωσις καὶ προαγωγὴ ἐλευθέρου κατὰ τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπορίου, ἡ συστασις ἐμπορικῶν πανηγύρεων foires, καὶ ἀγορῶν (marchés), καὶ τὰ περὶ τῆς ἀγορανομίας·

ιγ') Ἡ ὑποστήριξις τῆς ἀγρονομίας, ἡ ἀπομάκρυνσις ὅλων τῶν κατὰ τῆς προόδου αὐτῆς ἐμποδίων, ἡ διατήρησις τῆς ἐλευθερίας ἑκάστου πολίτου εἰς τὸ νὰ κατέχῃ καὶ νὰ διανέμῃ ἐλευθέρως τὴν ἀκίνητον περιουσίαν του, ἡ ἀνεμπόδιστος ἀνάπτυξις τῆς ἀγρονομικῆς βιομηχανίας διὰ καταλλήλων περὶ καλλιεργείας νόμων, ἡ ἐπαύξησις καὶ βελτίωσις τῆς κτηνοτροφίας, τῆς καλλιεργείας τῶν ἐλαιώνων καὶ ἀμπελώνων καὶ τῆς δενδροκομίας, ἡ ἐμψύχωσις τῆς καλλιεργείας τοῦ μεταξίου καὶ τῆς φυτείας διαφόρων διὰ τὸ ἐμπόριον διωρισμένων φυτῶν, καθ' ὅσον τὸ κλίμα καὶ ἡ ποιότης τῆς γῆς ἤθελαν τὸ ἐπιτρέψει·

ιδ') Ἡ ἐπαύξησις καὶ ἐμψύχωσις τῶν βαναύσων τεχνῶν, τῶν χειρουργοσχείων (manufactures), καὶ πυρουργοσχείων (fabriques), ἡ φροντὶς περὶ συστάσεως βαναυσικῶν καὶ πολυτεχνικῶν σχολείων ἐκ συμφώνου μὲ τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσ. Ἐκπαιδεύσεως Γραμματείαν·

ιε') Ἡ ἐπαύξησις καὶ ἀναζωογόνησις τοῦ ἐμπορίου, ἡ εἰσαγωγὴ ὁμοιοτίμων μέτρων καὶ σταθμῶν, καὶ ἡ ὑποστήριξις τῶν περὶ τούτου προσδιορισμῶν·

ις') Ἡ σύστασις καταλλήλων ταχυδρομείων, ὁ διοργανισμὸς καὶ ἡ διεύθυνσις τῆς ὑπηρεσίας των·

ιζ') Ἡ ἀνωτάτη διεύθυνσις τῆς ὁδοποιΐας, γεφυροποιΐας καὶ τῶν ὑδραυλικῶν ἐργασιῶν, ἡ φροντὶς περὶ τῆς συγκοινωνίας διαφόρων μερῶν τοῦ Κράτους διὰ καταλλήλων ὁδῶν ἐκ συμφώνου μὲ τὴν ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Γραμματείαν, ἡ γνωμοδότησις περὶ δικαίων προσδιορισμῶν ἀγορώντων τὴν φορολεσίαν διὰ τὰ ἔξοδα τῆς ὁδοποιΐας, γεφυροποιΐας καὶ ὑδραυλικῶν ἐργασιῶν, καὶ ἡ διατήρησις τῶν περὶ τούτων ἐκδοθησομένων νόμων

ιή) Ἡ ὑποστήριξις τῶν ἐπιθυμούντων νὰ μεταναστεύσουν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος, καὶ ἡ σύναξις καταλλήλου περὶ

die Wahl und Versammlung der Gemeinde-Bezirks-und Kreisræthe, und über die Verhandlungen derselben;

3. die Territorial-Eintheilung des Kœnigreichs, die Bildung der Gemeinden, Bezirke und Kreise;

4. die Militær-Conscription, die Marsch-und Einquartirungs-Angelegenheiten, die Organisation der Landwehr;

5. die Sicherheitspolicey, und über die allgemeinen Anordnungen zur Erhaltung der œffentlichen Ruhe und Ordnung; Handhabung der Gesetze gegen geheime Verbindungen, über das Passwesen, und über Bettler und Landstreicher; Leitung der Gendarmerie in Beziehung auf den Sicherheitsdienst, Bestimmung über ihre Dislocation;

6. Die Herstellung und zweckmæssige Einrichtung, Beschæftigungs-und Corrections Anstalten, und die Aufsicht auf ihre Verwaltung;

7. Die Herstellung und zweckmæssige Einrichtung der Strafgefængnisse nach den desfallsigen Bestimmungen des Strafgesetzbuchs; die obere Leitung derer Verwaltung;

8. das Armenwesen, und die zur Unterstützung der Armuth zu bildenden Anstalten;

9. die Anstalten gegen Brand und andere Elementarschæden; die Sorge für die Unterstützung der Beschæftigten;

10. Die Herstellung zweckmæssiger Bauordnungen in den Stædten und auf dem Lande; die Sorge für Entwerfung regelmæssiger Generalplane für Stædte und Dœrfer; die Aufsicht auf die Handhabung der ersteren und der lezteren;

11. Beförderung des Credits durch zeitgemæsse Anstalten;

12. Die Belebung und Beschützung des freyen Verkehrs im Innern; die Errichtung von Messen und Mærkten, die Herstellung und Handhabung der Markt-Ordnungen;

13. Die Beförderung der Landwirthschaft und Entfernung aller Hemmnisse ihres Aufschwungs; Bewahrung der Freiheit und Theilbarkeit des Grundeigenthums und der ungehemmten Entwicklung der landwirthschaftlichen Industrie durch zweckmæssige Culturgesetze, Beförderung und Verbesserung der Viehzucht, des Oehl-und Weinbaues und der Baumzucht; Ermunterung der Seidenzucht und des Anbaues von allen Arten von Handelsgewæchsen mit Rücksicht auf die Klimatischen Verhæltnisse und die Beschaffenheit des Bodens

14. Beförderung und Belebung der Gewerbe, Fabricken und Manufacturen; die Sorge für Gründung von Gewerbs und politechnischen Schulen in Benehmen mit dem Ministerium des Kirchen-und Schulwesens;

15. Die Beförderung und Belebung des Handels, die Einführung gleichförmiger Masse und Gewichte und die Handhabung der desfallsigen Bestimmungen;

16. die Herstellung zweckmæssiger Postanstalten, die Anordnung und Leitung des Dienstes derselben;

17. Die oberste Leitung des Strassen-Brücken-und Wasserbaues und die Sorge für die Verbindung aller Theile des Reichs durch gut angelegte Strassen in Benehmen mit dem Ministerium des Kriegswesens; die Begutachtung gerechter Bestimmungen über die Beitragspflichtigkeit zum Strassen-Brücken-und Wasserbau, und die Handhabung der desfalls erlassenen Gesetze;

18. Die Beförderung der Einwanderungen, und und die Bearbei-

τῆς διευθύνσεως τῶν νέων ἀποικιῶν σχεδίου, ἡ διατήρησις τῶν περὶ τούτου ἐκδοθησομένων διατάξεων·

ιθ') Ἡ ὑγειονομικὴ Ἀσυνομία, ἐπομένως ἡ σύγκασις καὶ διατήρησις των ἀναγκαίων ὑγειονομικῶν καταστημάτων τόσον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ τόπου, καθὼς καὶ εἰς τὰ σύνορα, πρὸ πάντων δὲ εἰς τοὺς λιμένας, ἡ πρόταση περὶ τῶν ἐκδοθησομένων κατὰ τῆς παρεισφρήσεως τῆς πανώλους νόμων, καὶ ἡ ὑποστήριξις αὐτῶν, αἱ διατάξεις κατὰ τῆς περαιτέρω διαδόσεως τῶν ἐκραγεισῶν ἐπιδημιῶν καὶ ἐπιζωοτιῶν, αἱ διατάξεις περὶ ἀναθεωρήσεως τῶν νεκρῶν (νεκραυτοψίας), καὶ περὶ διασώσεως τῶν κατὰ τὰ φαινόμενα νεκρῶν, (mort en apparence), οἱ προσδιορισμοὶ περὶ τῆς συγκάσεως νεκροταφείων, ἡ σύγκασις καὶ ὁ ἁρμόδιος διοργανισμὸς τῶν νοσοκομείων διὰ τοὺς ἀσθενεῖς ἢ διὰ τοὺς φρενοβλαβεῖς, αἱ διατάξεις πρὸς καταργησιν τῶν μετερχομένων τὴν ἰατρικὴν ἀμαθῶν καὶ ἀνεξετάστων ἰατρῶν, ἡ σύγκασις μαιευτικῶν καὶ χειρουργικῶν σχολείων, ἡ ἐκπαίδευσις ἀξίων κτηνιατρῶν, ἡ φροντὶς διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν φαρμακοποιῶν, ἡ ὑποστήριξις τῶν κατὰ πάσης ἰατρικῆς ἀπειροτεχνίας ἐκδοθησομένων νόμων, αἱ διατάξεις περὶ σχηματισμοῦ τῶν φαρμακοπωλείων, ἡ ἐπίθεσις ἰατρικῶν καὶ φαρμακοπωλικῶν φόρων, ἡ ἐπιτήρησις εἰς ὅλους τοὺς διωρισμένους εἰς δημοσίαν ἐπὶ τῆς ἰατρικῆς ὑπηρεσίαν, καθὼς καὶ εἰς τοὺς ἔχοντας τὴν ἄδειαν νὰ μετέρχωνται τὴν ἰατρικὴν ἢ κλάδον αὐτῆς·

κ') Ἡ ἐπὶ τῆς ἠθικῆς Ἀσυνομία·

κά) Ἡ ἀνωτάτη ἐπαγρύπνησις εἰς τὴν διοίκησιν καὶ διαχείρισιν τῆς περιουσίας τῶν Κοινοτήτων, καθὼς καὶ ἡ ὑποστήριξις καὶ τῶν περὶ τούτου νόμων καὶ τῶν ὅσων ἀφορῶσι τὴν οἰκονομίαν τῶν κατὰ τοὺς Δήμους, Ἐπαρχίας καὶ Νομοὺς Κοινοτήτων, ἡ πρόοδος καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῆς ὑπηρεσίας τῶν Κοινοτήτων·

κβ') Αἱ προτάσεις περὶ διορισμοῦ ἢ παραιτήσεως ὅλων τῶν διὰ τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς ἐσωτερικῆς διοικήσεως ἀναγκαίων ὑπαλλήλων, ἡ φροντὶς περὶ ἀνακαινίσεως καὶ διατηρήσεως τῶν ἀναγκαίων διὰ τὴν ὑπηρεσίαν οἰκοδομῶν·

κγ') Ἡ ἐκτέλεσις τῶν δοθεισῶν εἰς τὰς διαφόρους τῆς ἐσωτερικῆς διοικήσεως Ἀρχὰς ὁδηγιῶν· ἂν δὲ ἤθελον προκύψει συγκρούσεις περὶ ἁρμοδιότητος μεταξὺ αὐτῶν καὶ ἄλλων Ἀρχῶν, πρὸ πάντων τῶν δικαστηρίων, ἡ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Γραμματεία θέλει διαλύει τὰς συγκρούσεις ταύτας κατὰ τὴν ἔννοιαν τῶν νόμων καὶ διαταγμάτων·

κδ') Ἡ κατάρτισις ἐντελοῦς πολιτειογραφίας τοῦ Βασιλείου.

Ἄρθρον 3.

Εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Γραμματείαν εἶναι ὑποτεταγμέναι ὅλαι αἱ Ἀρχαὶ καὶ ὑπάλληλοι, οἵτινες εἶναι διωρισμένοι εἰς ὁποιονδήποτε κλάδον τῆς ἁρμοδιότητός της· ἡ ὑπηρεσία τῆς πολιτικῆς φρουρᾶς κάμνει μικράν τινα ἐξαίρεσιν διασαφηνιζομένην εἰς τὸ ὑπὸ τὴν σημερινὴν ἡμερομηνίαν διάταγμα περὶ τοῦ σχηματισμοῦ καὶ τῆς ἁρμοδιότητος τῆς ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Γραμματείας.

Ἄρθρον 4.

Τὰ περὶ ὑδραυλικῶν ἐργασιῶν, γεφυροποιΐας καὶ ὁδοποιΐας, καθὼς καὶ αἱ πολιτικαὶ οἰκοδομαί, καθ' ὅσον ἡ κατασκευὴ ἢ ἐπισκευὴ αὐτῶν ἀνήκει εἰς τὸ δημόσιον, θέλουν ἐνεργεῖσθαι διὰ τοῦ σώματος τῶν μηχανικῶν τοῦ στρατοῦ κατὰ τοὺς περὶ τούτου ἐκδοθησομένους λεπτομερεστέρους προσδιορισμοὺς, χωρὶς νὰ ὑποφέρῃ τὸ σῶμα τοῦτο τὴν παραμικρὰν, ὡς πρὸς τὴν στρατιωτικὴν αὐτοῦ θέσιν, ζημίαν.

Ὁ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Γραμματεὺς ἐπιφορτίζεται τὴν δημοσίευσιν καὶ ἐκτέλεσιν τοῦ παρόντος διατάγματος.

Ἐν Ναυπλίῳ, τὴν 3 (15) Ἀπριλίου 1833.

ΕΝ ΟΝΟΜΑΤΙ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ
Η ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΙΑ
Ὁ Κόμης ΑΡΜΑΝΣΠΕΡΓ Πρόεδρος, ΜΑΥΡΕΡ, ΕΪΔΕΚ.

Οἱ Γραμματεῖς τῆς Ἐπικρατείας Σ. ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ Πρόεδρος, Α. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ, Γ. ΠΡΑΪΔΗΣ, Ι. ΚΩΛΕΤΤΗΣ.

tung eines zweckmæssigen Planes für die Leitung der neuen Ansiedlungen; die Handhabung der desfalls zu treffenden Anordnungen;

19. die gesammte Gesundheits-Policey und daher die Herstellung und Erhaltung der nœthigen Sanitæts-Anstalten sowohl im Innern des Landes, als an den Grænzen und insbesondere in den Hæfen; der Vortrag über die gegen die Einschleppung der Pest zu erlassenden Gesetze; die Handhabung dieser Gesetze; die Anordnungen gegen die weitere Verbreitung ausgebrochener Epidemien und Epizootien; die Anordnungen über Todtenbeschau und zur Rettung von Scheintodten; die Bestimmungen über die Anlegung der Begræbnissplætze; die Herstellung und zweckmæssige Einrichtung von Kranken-Anstalten und Irrenhæusern; die Anordnungen gegen die Ausübung der Arzneywissenschaft durch unwissende und ungeprüfte Ærzte; die Herstellung von Hebammen- und wundærztlichen Schulen; die Bildung fæhiger Thier-Ærzte; die Sorge für die Ausbildung der Apotheker, die Handhabung der Gesetze gegen alle ærtzliche Pfuscherey; die Anordnungen hinsichtlich der Einrichtung der Apotheken; die Herstellung von Medicinal-und Apotheker Taxen; die Aussicht auf das gesammte für das Medicinalwesen angestellte oder zur Ausübung der Arzneiwissenschaft oder irgend eines Zweiges derselben zugelassene Personal;

20. Die Sittlichkeitspolicey;

21. Die obere Aufsicht auf die Verwaltung und Verwendung des Gemeinde-Vermœgens, und die Handhabung der darüber und über den Haushalt der Orts-Bezirks und Kreis-Gemeinden bestehenden gesetzlichen Bestimmungen; die Beförderung und Entwicklung des Gemeindelebens.

22. Die Vorschlæge zur Ernennung oder Entlassung aller für die verschiedenen Zweige der inneren Verwaltung bestimmten Beamten; die Sorge für Hærstellung und Erhaltung der nœthigen Dienstgebæude.

23. Die Aufrechthaltung der Dienst-Instructionen bey den Behœrden der inneren Verwaltung; die Beseitigung der zwischen denselben und anderen Behœrden, insbesondere den Gerichten sich ergebenden Competenz-Conflicte auf dem durch die Gesetze und Verordnungen vorgezeichneten Wege.

24 Die Herstellung einer vollstændigen Statistik des Kœnigreichs.

Art. III.

Dem Ministerium des Innern sind sæmtliche Behœrden und Beamten untergeordnet, welche für irgend einen Zweig seines Wirkungskreises aufgestellt sind; vorbehaltlich dessen, was über das Dienstverhæltniss der Gendarmerie in der Verordnung vom heutigen Tage, die Formation und den Wirkungs Kreis des Ministeriums des Kriegswesens betr. bestimmt ist.

Art. IV.

Der Wasser-Brücken und Strassenbau dann die Civilbauten sollen, soweit selbe dem Staate obliegen, durch das Genie-Corps des Heeres nach den desfalls zu erlassenden næheren Bestimmungen und unbeschadet der dienstlichen Stellung dieses Corps besorgt werden.

Unser Staats-Secretær für das Ministerium des Innern ist mit der Bekanntmachung und dem Vollzuge gegenwærtiger Verordnung beauftragt.

Nauplia den 15 (3) April 1833.

IM NAMEN DES KOENIGS
DIE REGENTSCHAFT
Graf v. ARMANSPERG Prdt. v. MAURER. v. HEIDECK.

Die Staats-Secretære, S. Tricoupis, Prdt. A. Mavrocordatos, G. Praïdes, J. Koletti.

ΔΙΑΤΑΓΜΑ περὶ τοῦ σχηματισμοῦ καὶ τῆς ἁρμοδιότητος τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστ. καὶ τῆς Δημοσ. Ἐκπαιδεύσ. Γραμματείας τῆς Ἐπικρατείας.

ΟΘΩΝ

ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ,

Ἀκούσαντες τὴν γνώμην τοῦ ἡμετέρου Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάττομεν τὰ ἀκόλουθα·

Ἄρθρ. Α.

Τὸ προσωπικὸν τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίου Ἐκπαιδεύσεως Γραμματείας, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἁρμοδίου Γραμματέως τῆς Ἐπικρατείας, θέλει συνίστασθαι ἐκ

Δύο Συμβούλων,
Τριῶν γραμματέων,
Δύο Γραφέων,
Ἑνὸς κλήτορος.

Ἐπαύξησις τοῦ προσωπικοῦ τούτου θέλει γένει, ὅταν ἀποδειχθῇ ἡ κατεπείγουσα ἀνάγκη τῆς ὑπηρεσίας.

Ἄρθρ. Β'.

Εἰς τὴν ἁρμοδιότητα τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίου Ἐκπαιδεύσεως Γραμματείας ἀνήκουσιν·

1.

α) Αἱ τῶν διαφόρων χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν καὶ ἄλλων θρησκευτικῶν κοινοτήτων πολιτικαὶ καὶ ἀστυκαὶ σχέσεις, καὶ ἡ ἀκριβὴς τῶν ἐπὶ τούτῳ διατεταγμένων νόμων διατήρησις·

β) Ἡ διατήρησις τῶν νομίμων ὁρίων μεταξὺ τῆς πολιτικῆς Ἀρχῆς καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν Ἀρχῶν, ἡ διαφύλαξις τῶν δικαιωμάτων τῆς πολιτικῆς Ἀρχῆς καὶ τοῦ δημοσίου εἰς παρεμπεσούσα, ὡς πρὸς τὰ ἐκκλησιαστικὰ κτήματα καὶ καταστήματα διενέξεις·

γ) Ἡ ἐξέτασις ὅλων τῶν διαταγμάτων τῶν ἐκκλησιαστικῶν Ἀρχῶν, πρὸ πάντων δὲ τῶν αὐτογράφων, βουλῶν (Bulles) καὶ πιτακίων τοῦ Πάπα τῆς Ῥώμης πρὶν γνωστοποιηθῶσιν, ἡ Γραμματεία ὀφείλει νὰ ζητήσῃ τὴν περὶ γνωστοποιήσεως ἄδειαν ἀπὸ τὸν Βασιλέα·

δ) Ἡ ἐγκαθίδρυσις τῶν συνοδικῶν Ἀρχῶν, ἡ ἐπιτήρησις εἰς τὰς πράξεις αὐτῶν καὶ ἡ ἔκδοσις τῶν κατὰ συνέπειαν ἀποφάσεων.

ε) Ἡ ἐπιτήρησις εἰς τὴν θείαν λατρείαν, καὶ συμφώνως μετὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν Ἀρχῶν ὁ περιορισμὸς καὶ ἡ κατάπαυσις τῶν μὴ οὐσιωδῶν ἐκκλησιαστικῶν πανηγύρεων καὶ τῶν τοιούτων ἑορτῶν, αἱ ὁποῖαι ἐπιδέχονται ἀκύρωσιν·

ς) Τὰ ἡγεμονικὰ δίκαια ὡς πρὸς τὸν διορισμὸν εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ ὑπουργήματα καὶ ὡς πρὸς τὴν ἄδειαν τῆς χειροτονίας ἱερέων καὶ διακόνων·

ζ) Ἡ ἄδεια συστάσεως θρησκευτικῶν ἑταιριῶν τε καὶ καταστημάτων, καὶ ἡ καθαίρεσις αὐτῶν, ἐαν ὑπάρχωσιν εὐλογοφανεῖς εἰς τουτο αἰτίαι·

η) Ἡ ἀνακαίνισις καὶ ἡ σύστασις ἱερατικῶν καταστημάτων πρὸς ἐκπαίδευσιν, διασίτισιν καὶ διόρθωσιν τοῦ Κλήρου, τὰ περὶ ἐξετάσεων τῶν διὰ τὸ ἱερατεῖον ὑποψηφίων·

θ) Ἡ διαίρεσις τῶν ἐπαρχιῶν τῶν διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν Ἀρχῶν·

ι) Ἡ φροντὶς περὶ ἀνεγέρσεως καὶ διατηρήσεως τῶν ἀναγκαίων οἰκοδομῶν δια εκκλησιας καὶ διὰ κατοικίαν τῶν ἐφημερίων·

ια) Ἡ ἐπιτήρησις εἰς τὴν διοίκησιν καὶ διαχείρισιν τῆς διὰ θρησκευτικὰς ἀνάγκας ἀφιερωμένης περιουσίας.

2.

α) Ἡ ἐπιτήρησις καὶ διευθυνσις τῶν ὅσων ἀφορῶσι τὰ σχολεῖα καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν, ἡ φροντὶς περὶ συστάσεως καὶ ἁρμοδίου ὀργανισμοῦ τῶν γυμνασιωδῶν καὶ τῶν ὑψηλοτέρων παιδευτικῶν καταστημάτων, ἑνὸς Πανεπιστημίου, καὶ μιᾶς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν (d une Université et d une Académie des sciences)·

VERORDNUNG.

Die Formation und den Wirkungskreis des Ministeriums des Kirchen und Schulwesens betreffend.

OTTO

VON GOTTES GNADEN

KOENIG VON GRIECHENLAND.

Wir haben nach Vernehmung Unseres Gesammt-Ministeriums beschlossen und verordnen wie folgt:

Art. I.

Das Personal des Ministeriums des Kirchen-und Schulwesens soll unter der Leitung des vorgesetzten Staats-Secretærs bestehen aus

zwei Ræthen,
drei Secretæren,
zwei Kanzellisten,
einem Boten,

Eine Vermehrung dieses Personals wird nur bei Nachweisung eines dringenden dienstlichen Bedürfnisses statt finden.

Art. II.

Zu dem Wirkungskreise des Ministeriums des Kirchen und Schulwesens gehœren:

I.

a) die politischen und bürgerlichen Verhæltnisse der verschiedenen christlichen Kirchen und anderen religiœsen Gemeinden, und die Aufrechthaltung der desfalls bestehenden Gesetze;

b) die Bewahrung der gesetzlichen Grænzen zwischen der Staatsgewalt und den Kirchenbehœrden, die Vertretung der Rechte der Staatsgewalt und der allgemeinen Wohlfahrt in Bezug auf kirchliche Anstalten und das Kirchengut;

c) die Prüfung aller Anordnungen der Kirchenbehœrden, insbesondere auch der Rescripte, Bullen und Breven des pæpstlichen Stuhles vor der Bekanntmachung derselben, und die Einholung der Kœnigl. Genehmigung, (des Placet) zu dieser Bekanntmachung;

d) die Einsezung der Synodalbehœrden, die Aufsicht auf die Verhandlungen derselben und die Ertheilung der desfallsigen Entschliessungen;

e) die Aufsicht auf den Cultus und in Benehmen mit den Kirchlichen Behœrden die Beschrænkung und Aufhebung der ausserwesentlichen Feierlichkeiten, und zur Abschaffung geeigneten Feiertage;

f) die landesfürstlichen Rechte in Ansehung der Besetzung der Kirchenæmter, dann der Ertheilung der Erlaubniss zu Priester- und Diakonen-Weihen;

g) Die Bewilligung zur Errichtung geistlicher Gesellschaften und Institute, die Aufhebung derselben, wenn dafür erhebliche Gründe gegeben sind;

h) die Herstellung und Einrichtung geistlicher Bildungs-Verpflegungs-und Corrections-Anstalten, die Anordnung von Prüfungen für die dem geistlichen Stande sich widmenden Candidaten;

i) die Eintheilung der Sprengel der verschiedenen kirchlichen Behœrden;

k) die Sorge für die Herstellung und Erhaltung der nœthigen Kirchen-und Pfarrgebæude;

l) die Aufsicht auf die Verwaltung und Verwendung des zu Cultuszwecken gewidmeten Stiftungsvermœgens.

Art. II.

a) Die Aufsicht und Leitung des Schul und Erziehungs-Wesens in seinem ganzen Umfange, die Sorge für die Herstellung und zweckmæssige Einrichtung der Elementar-und hœheren Unterrichts-Anstalten, einer Landesuniversitæt, und einer Akademie der Wissenschaften;

ε') Ἡ φροντὶς περὶ προικισμοῦ τῶν σχολείων καὶ τῆ διδακτικῶν καταστημάτων καὶ ἡ ἐπιτήρησις εἰς τὴν διοίκησιν τῆς τῶν σχολείων περιουσίας·

γ') Ἡ φροντὶς περὶ μορφώσεως ἀξίων διδασκάλων διὰ τὰ σχολεῖα καὶ διδακτήρων (professeurs) καὶ ἡ ἀνέγερσις τῶν ἐτὶ τούτῳ ἀπαιτουμένων καταστημάτων·

δ') Ἡ διατύπωσις μισθοδοτημάτων (Γαλλιστὶ bourses) καὶ ἄλλων ἐξοικονομήσεων ἐμψύχωσις ἐκείνων τῶν μαθητῶν, οἵτινες ἤθελαν ἀναπτύξει ἐξαίρον τινὰ εὐφυΐαν·

ε') Ἡ σύστασις δημοσίων βιβλιοθηκῶν, ἀστρονομικῆς σκοπιᾶς, καὶ ἄλλων τοιούτων καταστημάτων καὶ ἡ εἰς αὐτὰ ἐπίτηρησις·

ς') Ἡ διεύθυνσις τῆς Βασιλικῆς Τυπογραφίας, καὶ ἡ ἐπιτάχυνσις τῆς εἰς τὸ ἑλληνικὸν μεταφράσεως τῶν ἀξιολογωτέρων ἐπιστημονικῶν συγγραμμάτων τῶν ἄλλων ἐθνῶν·

ζ') Ἡ εἰς τὰς τέχνας προόδευσις καὶ ἡ σύστασις τεχνοδιδακτικῶν σχολείων καὶ συλλογῶν (collections), καὶ ἡ ἀνέργερσις Ἀκαδημίας τῶν πλασματογραφικῶν τεχνῶν· ἡ προπαρασκευὴ εἰς ἀνασκαφὴν καὶ ἀνακάλυψιν τῶν ἀπολεσθέντων ἀριστουργημάτων τῶν τεχνῶν, ἡ φροντὶς περὶ τῆς διαφυλάξεως τῶν εἰσέτι ὑπαρχόντων, καὶ ἐπαγρύπνησις εἰς τὸ νὰ μὴν ἐξάγωνται ἀπὸ τὸ Κράτος·

η') Ἡ ἐμψύχωσις τῶν καταγινομένων εἰς ἐπιστημονικὰς ἐρεύνας πρὸς παρέκτασιν τῆς σφαίρας τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων, καὶ πρὸς δημοσίευσιν τῶν εὑρισκομένων εἰς τὰς βιβλιοθήκας τῶν μοναστηρίων χειρογράφων, καθ' οἷον αὐτὰ ἤθελαν εἶσθαι εἰσέτι ἄγνωστα καὶ ἀξιότιμα δι' ὁπωσανδήποτε ἐπιστήμην·

θ') Προτάσεις περὶ τοῦ προσωπικοῦ δι' ὅλας τὰς διδασκαλικὰς θέσεις ἢ διὰ τὰ ἀφορῶντα τὴν πρόοδον τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν δημόσια καταστήματα, καθ' ὅσον ὁ διορισμὸς αὐτῶν δὲν ἐλάβη δι' ἰδιαιτέρου διατάγματος εἰς τὴν ἁρμοδιότητα ἄλλων τινῶν Ἀρχῶν.

Εἰς τὸν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίου Ἐκπαιδεύσεως Γραμματέα ἐνατόκειται νὰ διατηρῇ τὴν πειθαρχίαν μεταξὺ τοῦ εἰς αὐτὸν ὑπαγομένου προσωπικοῦ, καὶ νὰ παιδεύῃ κατὰ τοὺς περὶ πειθαρχίας νόμους.

ι') Ἡ ἐπιτήρησις εἰς τὴν διοίκησιν καὶ διαχείρισιν τῆς διὰ τὰς διδασκαλικὰς παραδόσεις καὶ διὰ τὴν τοῦ λαοῦ ἐκπαίδευσιν ἀφιερωμένης περιουσίας καὶ τῶν πρὸς τοῦτο διατεθέντων δημοσίων εἰσοδημάτων, ἡ φροντὶς περὶ ἀνεγέρσεως καὶ διατηρήσεως τῶν οἰκοδομῶν τῶν ἀπαιτουμένων διὰ τὰ δημόσια καταστήματα πρὸς διδασκαλικὰς παραδόσεις, πρὸς ἐκπαίδευσιν τοῦ λαοῦ καὶ πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν τεχνῶν.

Ἄρθρ. Γ.

Εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίου Ἐκπαιδεύσεως Γραμματείαν εἶναι ὑποτεταγμέναι ἐντὸς τῆς ἁρμοδιότητός της ὅλαι αἱ ἐκκλησιαστικαὶ Ἀρχαὶ, καὶ οἱ ἐπιφορτισμένοι ὑπηρεσίαν τινὰ εἰς τὰ διὰ τὴν διδασκαλίαν, διὰ τὰς τέχνας καὶ διὰ τὰς ἐπιστήμας προσδιωρισμένα δημόσια καταστήματα.

Εἶναι ἐπίσης ὑποτεταγμέναι εἰς αὐτὴν αἱ Ἀρχαὶ τῆς ἐσωτερικῆς διοικήσεως, καθ' ὅσον τὰ περὶ τῆς ἁρμοδιότητός των διατάγματα ταῖς ἐπιφορτίζουσιν ἀντικείμενα ἀφορῶντα τὴν δημοσίαν ἐκπαίδευσιν καὶ τὰ ἐκκλησιαστικά. Αἱ περὶ διορισμοῦ τῶν τοιούτων Ἀρχῶν προτάσεις μένουν μολοντοῦτο τῆς ἁρμοδιότητος τῆς ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Γραμματείας.

Ὁ ἡμέτερος ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίου Ἐκπαιδεύσεως Γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας ἐπιφορτίζεται τὴν δημοσίευσιν καὶ ἐκτέλεσιν τοῦ παρόντος διατάγματος.

Ἐν Ναυπλίῳ, τὴν 3 (15) Ἀπριλίου 1833.

ΕΝ ΟΝΟΜΑΤΙ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

Η ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΙΣΣΑ

Ὁ Κόμης ΑΡΜΑΝΣΠΕΡΓ Πρόεδρος, ΜΑΥΡΕΡ, ΧΕΪΔΕΚ.

Ο Γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας, Σ. ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ Πρόεδρος, Α. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ, Γ. ΠΡΑΪΔΗΣ, Ι. ΚΟΛΕΤΤΗΣ.

b) Sorge für die Dotation der Schul- und Unterrichts-Anstalten und Aufsicht auf die Verwaltung des Schulvermœgens;

c) Sorge für die Bildung tüchtige Schullehrer und Professoren, Errichtung der desfalls erfoderlichen Anstalten;

d) Ermunterung ausgezeichneter Talente durch Stipendien, und andere Unterstützungen;

e) Herstellung und Beaufsichtigung œffentlicher Bibliotheken, einer Sternwarte und anderer ähnlichen Anstalten;

f) Leitung der Staatsbuchdruckerey, und Beförderung der Uebertragung der wichtigsten wissenschaftlichen Werke des Auslandes in die Griechische Sprache;

g) Beförderung der Kunst, Errichtung von Kunstschulen und Sammlungen, dann einer Akademie der bildenden Künste, Veranstaltung von Ausgrabungen zur Wiederauffindung verlorner Kunstschætze, Sorge für die Erhaltung der noch vorhandenen und Aufsicht gegen die Ausfuhr derselben;

h) Ermunterung und Beförderung gelehrter forschungen zur Erweiterung des Gebietes des menschlichen Wissens, und zur Veröffentlichung der in den Kloster-Sammlungen aufbewahrten Manuscripte, so weit dieselben noch unbekannt und für irgend einen wissenschaftlichen Zweig von Interesse sind;

k) Vorschlæge zur Ernennung des sæmtlichen für das Lehrfach oder für die Staatsanstalten zur Beförderung der Künste und Wissenschaften anzustellenden Personals, soweit die Ernennung nicht anderen Behœrden durch specielle Verordnungen übertragen ist; die Disciplinar-Gewalt über dasselbe;

l) Aufsicht auf die Verwaltung und Verwendung des den Unterrichts-und Volksbildungszwecken gewidmeten Stiftungs-Vermœgens und der dahin zugewiesenen œffentlichen Fonds, Sorge für die Herstellung und Erhaltung der für die œffentlichen Unterrichts-, Volksbildungs- und Kunstanstalten erforderlichen Gebæude.

Art. III.

Dem Ministerium des Kirchen und Schulwesens sind innerhalb des demselben angewiesenen Wirkungskreises sæmtliche Kirchenbehœrden, dann die Angestellten des Lehrfaches, und der den Künsten und Wissenschaften gewidmeten Staats-Anstalten untergeordnet.

In eben diesem Unterordnungs-Verhæltnisse stehen zu demselben die Behœrden der inneren Verwaltung, soweit denselben Gegenstænde des Kirchen- und Schulwesens durch die über ihren Wirkungskreis bestehenden Verordnungen übertragen sind, vorbehaltlich jedoch des dem Ministerium des Innern ausschliesslich zustehenden Vorschlages über die Besetzung dieser Behœrden.

Unser Staats-Secretær für das Ministerium des Kirchen und Schulwesens ist mit der Bekanntmachung und dem Vollzuge gegenwærtiger Verordnung beauftragt.

Nauplia den 15 (3) April 1833.

IM NAMEN DES KOENIGS

DIE REGENTSCHAFT,

GRAF v. ARMANSPERG Prdt. v. MAURER. v. HEIDECK.

Die Staats-Secretære, S. TRICOUPIS Prdt. A. MAVROCORDATOS, G. PRAIDES, J. KOLETTI.

ΔΙΑΤΑΓΜΑ περὶ τοῦ σχηματισμοῦ καὶ τῶν καθηκόντων τῆς ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Γραμματείας.

ΟΘΩΝ

ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ,

Ἀκούσαντες τὴν γνώμην τοῦ ἡμετέρου Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάττομεν τὰ ἑφεξῆς·

Ἄρθρον 1.

Τὸ προσωπικὸν τῆς ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Γραμματείας τῆς Ἐπικρατείας, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀρμοδίου Γραμματέως, θέλει σύγκεισθαι ἀπὸ

ἀ) Τέσσαρας Συμβούλους,
β') Ὀκτὼ Γραμματεῖς,
γ') Τέσσαρας γραφεῖς, καὶ
δ) Ἕνα κλήτορα.

Αὔξησις τοῦ προσωπικοῦ συγχωρεῖται μόνον, ὅταν ἀποδειχθῇ ἡ κατὰ τοῦτο ἀναπόφευκτος ἀνάγκη τῆς ὑπηρεσίας.

Ἄρθρον 2.

Εἰς τὴν ἁρμοδιότητα τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Γραμματέως ὑπάγονται

ἀ) Ἡ καταστρωσις ἀκριβοῦς ἐλέγχου τῆς εἰς ἀκίνητα κτήματα, εἰς πραγματικὰ δικαιώματα καὶ εἰς ἐνεργητικὰς ἀπαιτήσεις ὑλικῆς περιουσίας τοῦ Κράτους, ἡ διατήρησις αὐτῆς, ἡ ἐξιχνίασις καὶ ἀνάκτησις τοῦ μέρους αὐτῆς, ὅσον μετέβη τυχὸν εἰς τὴν κυριότητα ἀτόμων μὴ ἐχόντων εἰς τοῦτο δικαίωμα, καὶ ἡ εἰσπραξις τῶν ἐνεργητικῶν ἀπαιτήσεων, ἡ ἀντιπροσώπευσις ὅλων τῶν κατὰ τοῦτο συμφερόντων τῆς Ἐπικρατείας, καθόσον δὲν εἶναι λόγος περὶ διαφορῶν πρὸς ξένας Δυνάμεις·

β') Ἡ διοίκησις τῆς ὑλικῆς χρησίμου περιουσίας τοῦ Κράτους εἰς ἀκίνητα κτήματα, εἰς πραγματικὰ δικαιώματα καὶ ἐνεργητικὰς ἀπαιτήσεις, ἡ πρότασις περὶ ἐκποιήσεως ὁποιουδήποτε μέρους τῆς περιουσίας, ἂν ἡ ἐκποίησις αὕτη ἦναι ὠφελὴς διὰ τὰ ἀληθῆ συμφέροντα τοῦ Κράτους καὶ διὰ τὴν γενικὴν εὐδαιμονίαν, καὶ ἂν ἐκ τούτου δὲν προκύπτῃ μείωσις τῶν δημοσίων πόρων·

γ') Ἡ πρότασις παραχωρήσεως ἀκινήτων κτημάτων τῆς Ἐπικρατείας δι' ἐνοικιάσεως ἢ διεμφυτευτικῶν συνθηκῶν, καθόσον αἱ τελευταῖαι αὗται συγχωροῦνται ἀπὸ τοὺς νόμους, ἡ διοίκησις αὐτῶν διὰ λογαριασμὸν τῆς Κυβερνήσεως, ἂν ἐκ τούτου προκύπτῃ μεγαλήτερον ὄφελος, ἢ ἂν ἡ πρόοδος τῆς καλλιεργείας τοῦ τόπου ἤθελε τὸ ἀπαιτήσει·

δ') Ἡ ἐκ τῶν ἐθνικῶν δασῶν ὠφελεια κατὰ τὰς περὶ ὑλονομίας ἀρχὰς, ἡ ὑπεράσπισις αὐτῶν ἐναντίον τῶν ἐνδεχομένων παρανομιῶν, καὶ ἡ ἀπελευθέρωσις των ἀπὸ ἐπιβλαβεῖς δουλείας (servitudes)·

ε) Ἡ ἐκ τῶν δημοσίων κυνηγεσίων ὠφέλεια δι' ἐνοικιάσεως, ἢ δι' ἰδίας ἐπιχασίας·

ς') Ἡ χρῆσις καὶ ἡ ἀναχαίνισις τῶν ἀμπελώνων, τῶν σταφιδαμπελώνων καὶ τῶν ἐλαιώνων τῆς Ἐπικρατειας, ὁ ἐξευγενισμὸς, ἡ βελτίωσις τῆς τιμῆς τῶν προϊόντων αὐτῶν

ζ') Ἡ καλλιέργεια τῶν ἁλικῶν τῆς Ἐπικρατείας, ἡ βελτίωσις τοῦ προϊόντος, καὶ ἡ αὔξησις τοῦ εἰσοδήματος αὐτῶν

η) Τὰ μεταλλεῖα τῆς Ἐπικρατείας, ἡ αὔξησις καὶ ἐπωφελὴς καλλιέργεια αὐτῶν, ἡ διατήρησις τῶν ἐξορυττομένων καὶ ἡ μεταποίησις αὐτῶν εἰς ὕλην χρήσιμον.

θ') Τὰ ἐκ τῶν ὑδάτων δικαιώματα, τὰ ἐνοίκια διὰ τὴν χρῆσιν δημοσίων ὑδάτων, ἡ χρῆσις τῶν ἐθνικῶν μύλων τὰ ἰχθυοτροφεῖα, τὰ λιμεναρχικὰ καὶ ἄλλα δικαιώματα, τὰ ὁποῖα πληρόνουν οἱ ὠφελούμενοι ἀπὸ τὰ προσορμητήρια, ἀπὸ τὰ σκαλώματα ἐπιβιβάσεως ἢ ἀποβιβάσεως καὶ ἀπὸ τὰ ἀγκυροβόλια·

VERORDNUNG

Die Formation und den Wirkungskreis des Ministeriums der Finanzen betr.

OTTO

VON GOTTES GNADEN KOENIG VON GRIECHENLAND.

Wir haben nach Vernehmung Unseres Gesammt Ministeriums beschlossen nnd verordnen, was folgt:

Art. 1.

Das Personal des Ministeriums der Finanzen soll unter der Leitung des vorgesezten Staats-Secretærs bestehen aus

vier Ræthen,
acht Secretæren,
vier Kanzelisten,
einem Boten.

Eine Vermehrung dieses Personals findet nur bei Nachweisung eines dringenden Dienstbedürfnisses statt.

Art. 2.

Zu dem Wirkungskreis des Ministeriums der Finanzen gehören:

1. Die Herstellung einer genauen Uebersicht des gesammten Staatsvermœgens an Liegenschaften, dinglichen Rechten und Activforderungen; die Erhaltung dieses Vermœgens, die Ermittlung und Wiedererlangung der in den Besitz unberechtigter Personen übergegangenen Vermœgenstheile, und die Beitreibung der Activforderungen; die Vertretung aller desfalsigen Interessen des Staates, soweit es sich nicht von Differenzen mit auswærtigen Mæchten handelt;

2. Die Verwaltung des gesammten nutzbaren Staatsvermœgens an Liegenschaften, dinglichen Rechten und Activforderungen; der Antrag auf Veræusserung einzelner Vermœgenstheile, wenn dieselbe den wohlverstandenen Interessen des Staates und der allgemeinen Wohlfahrt fœrderlich ist, und die Staats-Einkünfte keine Schmælerung dadurch erleiden;

3. Der Antrag auf Vergebung liegender Güter des Staates auf Pacht-oder emphyteutische Vertræge, soweit leztere nach den Gesetzen Statt finden; die Verwaltung derselben auf eigene Regie, wo solche grœsseren Vortheil darbietet, oder zur Befœrderung der Landescultur angeordnet wird;

4. Die Benüzung der Staatsforsten nach forstwirthschaftlichen Grundsætzen, ihre Beschützung gegen Frevel und die Befreiung derselben von schædlichen Dienstbarkeiten;

5. Die Benüzung der Staatsjagden durch Verpachtung oder auf eigene Regie;

6. Die Benüzung und Wiederherstellung der Weinberge, der Korinthen-und Oelbaum-Pflanzungen des Staates; die Veredlung und bessere Verwerthung des Productes·

7. Der Betrieb der Staats-Salinen, die Verbesserung des Erzeugnisses und die Erhœhung der Ertrægnisse;

8. Der Bergbau des Staates, dessen Erweiterung und vortheilhafte Betreibung; die Bewahrung und Nutzbarmachung des Bergregals;

9. Die Ertrægnisse des Wasserregals, die Waserzinse für Benüzung œffentlicher Gewæsser, der Betrieb und die Benützung der Mühlen des Staates; die Fischereyen desselben, die Hafen-und andere für die Benützung der Landungs-, der Aus-und Einlad-und der Anker-Plætze zu entrichtenden Gebühren.

ι) Τὰ ἐργοστάσια τῆς Ἐπικρατείας·

ια) Τὸ Νομισματοκοπεῖον τῆς Ἐπικρατείας καὶ τὰ ἑνωθησόμενα μὲ αὐτὸ καταστήματα πρὸς δοκιμασίαν τῆς ἐσωτερικῆς ἀξίας τῶν ἐκ χρυσοῦ ἢ ἀργύρου σκευῶν·

ιβ') Οἱ ἄμεσοι φόροι, ἡ σύνταξις φορονομικοῦ συστήματος, διὰ τοῦ ὁποίου νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ ὅσον ἔνεστιν ἴση αὐτῶν διανομὴ, ἡ διάταξις καὶ ἀνακαίνισις κτηματικῆς καὶ φορολογικῆς χωρογραφίας (cadastre), καὶ ἡ πραγματοποίησις τῆς ἐπὶ τούτῳ ἀναγκαίας χωρομετρήσεως·

ιγ') Οἱ ἔμμεσοι φόροι, ἡ ἀκριβὴς ἐξέτασις τῶν περὶ αὐτῶν ὑπαρχόντων νόμων, καὶ ἡ πρότασις περὶ βελτιώσεως αὐτῶν, καὶ περὶ εἰσαγωγῆς δικαίου καὶ ἀβλαβοῦς διὰ τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν συζήματος τῆς ἐμμέσου φοροθεσίας·

ιδ') Ἡ ἐπεξεργασία τοῦ ἐτησίου οἰκονομικοῦ νόμου, ἡ σύναξις ὅλης τῆς ἐπὶ τούτῳ ἀναγκαίας ὕλης, ἡ ἐπιστασία εἰς τὴν ἐκτέλεσιν καὶ ἀκριβῆ διατήρησιν αὐτοῦ·

ιε) Ἡ ἀνωτάτη διεύθυνσις τῆς εἰσπράξεως ὅλων τῶν εἰσοδημάτων τοῦ Κράτους ἐκ τῆς περιουσίας αὐτοῦ, ἐκ τῶν δικαιωμάτων καὶ ἐνεργητικῶν ἀπαιτήσεών του, καὶ ἐκ τῶν ἐμμέσων καὶ ἀμέσων φόρων·

ις') Ἡ ἐπιτήρησις εἰς τὴν ὑλικὴν τῆς Ἐπικρατείας δαπάνην·

Ἡ χορήγησις τῆς ἀναγκαίας πιστώσεως εἰς τὰς λοιπὰς Γραμματείας κατὰ τοὺς προσδιορισμοὺς τοῦ οἰκονομικοῦ νόμου, καὶ ἡ διεύθυνσις τῆς διαχειρίσεως ὅλων τῶν ποσοτήτων, αἵτινες ἐχορηγήθησαν εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Γραμματείαν ἐπὶ τοῦ ἰδίου αὐτῆς προϋπολογισμοῦ·

ιζ') Τὸ περὶ ἀποσβέσεως τῶν χρεῶν τῆς Ἐπικρατείας κατάστημα, καὶ ἡ φροντὶς τῆς ἐν συνειδήσει διατηρήσεως τοῦ περὶ ἀποσβέσεως τῶν χρεῶν ἀποδεχθέντος σχεδίου, ἡ ἐξέτασις ὅλων τῶν παθητικῶν ἀπαιτήσεων τῆς περιουσίας τῆς ἐπικρατείας, καὶ ἡ ἀγωγὴ τῶν ἐκ τούτων προκυπτουσῶν περὶ δικαιώματος διενέξεων·

ιή) Τὰ τοῦ λογιστικοῦ τῆς ἐπικρατείας καὶ ἡ κατάρτωσις τοῦ οἰκονομικοῦ λογαριασμοῦ, καθόσον δὲν ὑπάγεται εἰς τὴν ἁρμοδιότητα τοῦ λογιστικοῦ Συμβουλίου·

ιθ') Ἡ συμπαξις εἰς τὴν διανομὴν τῶν κατὰ Νομοὺς καὶ ἐπαρχίας φόρων, καὶ εἰς τὰς διαπραγματεύσεις τῶν νομαρχικῶν συμβουλίων καὶ ἐπαρχιακῶν, καθόσον αἱ διαπραγματεύσεις αὐταὶ ἀφορῶσιν ἀντικείμενα τῆς οἰκονομικῆς ὑπηρεσίας.

Ἄρθρον 3.

Ὑπάλληλοι τῆς ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Γραμματείας εἶναι ὅλαι αἱ Ἀρχαὶ καὶ οἱ ὑπηρέται οἱ ἐπιφορτισμένοι τὴν διαχείρισιν μέρους τῆς περιουσίας τῆς Ἐπικρατείας, καὶ τὴν εἴσπραξιν ἢ δαπάνην δημοσίων εἰσοδημάτων. Εἰς αὐτὴν ἐναπόκειται καὶ ἡ ἐπιτήρησις εἰς τὸ Ἐλεγκτικὸν Συμβούλιον καὶ ἡ περὶ τοῦ προσωπικοῦ αὐτοῦ πρότασις. Ἡ Ἀρχὴ αὕτη διαφυλάττει μ' ὅλον τοῦτο τὴν ἀνεξαρτησίαν της ὡς ἀνώτατος κριτὴς εἰς ὑποθέσεις τοῦ δημοσίου λογιστικοῦ.

Ὁ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας ἐπιφορτίζεται τὴν δημοσίευσιν καὶ ἐκτέλεσιν τοῦ παρόντος διατάγματος.

Ναύπλιον, 3 (15) Ἀπριλίου 1833.

ÈN ÒNÓMATI TOÏ BASIAÉΩΣ

Η ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΙΑ

Ὁ Κόμης ΑΡΜΑΝΣΠΕΡΓ Πρόεδρος, ΜΑΟΥΡΕΡ, ΕΪΔΕΚ.

Οἱ Γραμματεῖς τῆς Ἐπικρατείας Σ ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ Πρόεδρος, Α ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ, Γ. ΠΡΑΪΔΗΣ, Ι ΚΩΛΕΤΤΗΣ.

10. Die Fabriken des Staates;

11. Die Münzanstalt des Staates, und die damit zu verbindenden Anstalten zur Gewæhrung des Gehaltes der Gold-und Silber-Waaren;

12. Die directen Steuern des Staates, die Gründung eines die mœglichst gleiche Vertheilung derselben verwirklichenden Systemes; die Anordnung und Herstellung eines Grund-Steuer-Katasters, und die Einleitung der zu diesem Behufe erforderlichen Landes Vermessung;

13. Die indirekten Steuern des Staates, die sorgfæltige Prüfung der desfalls bestehenden Gesetze, und der Antrag auf deren Verbesserung und auf die Einführung eines gerechten der National-Wirthschaft unnachtheiligen Systemes der indirecten Besteuerung;

14. Die Bearbeitung des jæhrlichen Finanzgesetzes und die Sammlung aller dazu erforderlichen Materialien; die Aufsicht auf den Vollzug und die genaue Beobachtung desselben;

15. Die oberste Leitung der Erhebung sæmtlicher Einnahmen des Staates aus dem Staats Eigenthume, nutzbaren Rechten und Activforderungen, dann aus den directen und den indirecten Steuern;

16. Die Aufsicht auf den gesammten Staatsaufwand; die Eroeffnung der Credite für die übrigen Ministerien nach den Bestimmungen des Finanzgesetzes und die Leitung der Verwendung aller dem Etat der Finanzen selbst zugewiesenen Fonds;

17. Die Staats-Schuldentilgungs-Anstalt, und die Sorge für gewissenhafte Einhaltung des festgesetzten Schuldentilgungsplanes; die Prüfung aller Forderungen, welche an das Staats-Vermœgen gemacht werden und die Leitung der desfallsigen Rechts-Streitigkeiten;

18. Das Staatsrechnungswesen und die Herstellung der Staatsfinanzrechnung, vorbehaltlich der desfalsigen Zustændigkeiten des Rechnungshofes;

19. Die Mitwirkung bei Anordnung der Kreis und Bezirks-Umlagen und bei den Verhandlungen der Kreis-und Bezirks-Ræthe, soweit diese Verhandlungen Gegenstænde der Finanzverwaltung betreffen.

Art. 3.

Dem Ministerium der Finanzen sind alle Behœrden und Beamten untergeordnet, welche Theile des Staat-Vermœgens zu verwalten und Staatsrenten zu erheben oder zu verausgaben haben.

Demselben steht auch die Aufsicht über den obersten Rechnungshof und der Antrag über dessen Besetzung zu, unbeschadet jedoch der dieser Behœrde als dem obersten Justizhofe in Gegenstænden des œffentlichen Rechnungswesens zukommenden Unabhængigkeit.

Unser Staats-Secretær der Finanzen ist mit der Bekanntmachung und dem Vollzuge gegenwærtiger Verordnung beauftragt.

Nauplia den 15 (3) April 1833.

IM NAMEN DES KOENIGS

DIE REGENTSCHAFT,

GRAF v. ARMANSPERG PRDT. v. MAURER. v. HEIDECK.

Die Staats-Secretære, S. TRICOUPIS Prdt. A. MAVROCORDATOS, G. PRAÏDES, J. KOLETTI.

ΕΚ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ. AUS DER KOENIGLICHEN BUCHDRUCKEREY.

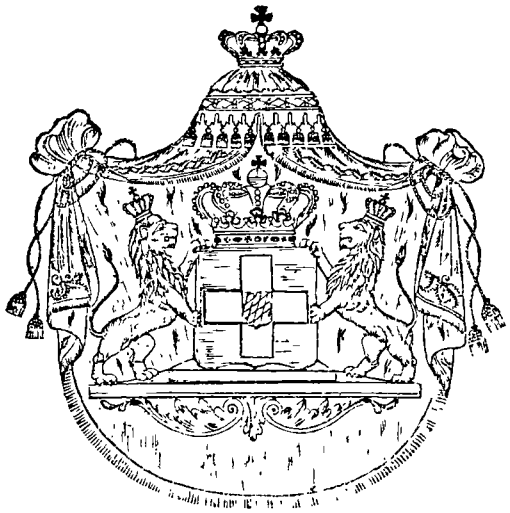

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

REGIERUNGS-BLATT DES KOENIGREICHS GRIECHENLAND.

ΑΡΙΘΜ. 7. — 1834. — Ν. 7.

ΕΝ ΝΑΥΠΛΙΩ, 8 Φεβρουαρίου. — NAUPLIA, 20 Februar.

ΣΥΝΟΨΙΣ ΤΩΝ ΕΜΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

Διατάγματα 1) Περὶ συστάσεως ἰατρῶν κατὰ Νομοὺς καὶ περὶ τῶν καθηκόντων αὐτῶν. — 2) Περὶ δημοσιεύσεως τῶν ὀνομάτων τῶν κληροδοτησάντων εἰς τὴν Ἑλλάδα. — Δημοσιεύσεις. 1) περὶ τῶν ἐν Ἀγκῶνι περὶ ἅλατος καὶ ταμπάκου διατάξεων. — 2) Περὶ δημοπρατήσεως τοῦ ἐν Τριπολιτσᾷ ἐρειπίου λουτροῦ. — 3) Περὶ ἐκδόσεως χρονολογικοῦ καὶ ἀλφαβητικοῦ πίνακος τῆς Βασιλικῆς Ἐφημερίδος.

ΔΙΑΤΑΓΜΑ

Περὶ συστάσεως ἰατρῶν κατὰ Νομοὺς καὶ περὶ τῶν καθηκόντων αὐτῶν.

ΟΘΩΝ

ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ,

Ἀκούσαντες τὴν γνώμην τῆς ἡμετέρας ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Γραμματείας, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάττομεν ὡς ἐφεξῆς.

Αρθρ. 1.

Δίδεται εἰς ἑκάστην Νομαρχίαν τοῦ Βασιλείου εἷς ἰατρὸς τοῦ Νομοῦ, ἔχων θεωρητικὰς καὶ πρακτικὰς γνώσεις τῆς ἰατρικῆς, τῆς χειρουργίας καὶ τῆς μαμμικῆς.

Αρθρ. 2.

Ὁ ἰατρὸς τοῦ Νομοῦ ὑπάγεται ἀμέσως εἰς τὸν Νομάρχην, καὶ ἐργάζεται ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν καὶ εὐθύνην τοῦ αὐτοῦ εἰς ὅλα τὰ εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς Νομαρχίας ἀναγόμενα ἰατρικὰ ἀντικείμενα.

Ὁ ἰατρος τοῦ Νομοῦ δὲν σχηματίζει ἰδίαν καὶ καθ' ἑαυτὴν Ἀρχήν. Ὅλα τὰ παρ' αὐτοῦ συνταττόμενα ἔγγραφα θέλουν καθυποβάλλεσθαι εις τὸν Νομάρχην πρὸς ἐξέτασιν καὶ ἔγκρισιν, καὶ, ὑπογραφέντα παρ' αὐτοῦ, διεκπεραιοῦνται καὶ δημοσιεύονται ἐν ὀνόματι τῆς Νομαρχίας μὲ μόνην τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Νομάρχου.

Αρθρ. 3.

Χρέη τοῦ ἰατροῦ τοῦ Νομοῦ ἰδιαίτερα ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῆς Νομαρχίας εἶναι:

α) Νὰ παρατηρῇ ὅλας τὰς ἐλλείψεις καὶ ἀτελείας τῆς ὑγειονομικῆς ἀστυνομίας, νὰ μηνύῃ τὰς τοιαύτας, νὰ δίδῃ γνώμην περὶ τῶν ἀναγκαίων πρὸς ἐπανόρθωσιν μέτρων, καὶ νὰ συμπράττῃ εις τὴν ἐκτέλεσιν τούτων·

β) Νὰ κρατῇ κατάλογον ὅλων τῶν εις τὴν Νομαρχίαν μετερχομένων τὴν τέχνην τῶν ἰατρῶν, χειρούργων, κτηνιατρῶν, φαρμακοπώλων, καὶ μαμμων, περιέχοντα τὸ ὄνο-

INHALTS-ANZEIGE.

Verordnungen. Die Ernennung von Kreisærzten, und deren Wirkungskreis betr. — Die Bekanntmachung der milden Stiftungen für Kirche-Schule, Armen etc betr. — Bekanntmachungen. Die Anordnung der pæpstlichen Regierung von Ancona wegen Salz und Tabak. — Den Verkauf des Badhauses zu Tripolis — Die Inhalts-Register zum Jahrgang 1833. des k. Regierungsblattes — Dienstes Nachrichten betr.

VERORDNUNG.

Die Ernennung von Kreisærzten, und deren Wirkungskreis betr.

OTTO

VON GOTTES GNADEN

KOENIG VON GRIECHENLAND.

Wir haben nach Vernehmung Unseres Ministeriums des Innern beschlossen, und verordnen wie folgt:

Art. 1.

Es soll einer jeden Nomarchie des Reiches ein in der Medicin, Chirurgie, und Geburtshülfe theoretisch und praktisch gebildeter Kreisarzt beigegeben werden.

Art. 2.

Der Kreisarzt ist dem Generalkreis-Commissær zunæchst untergeordnet, und bearbeitet unter der Leitung und Verantwortlichkeit desselben alle zum Wirkungskreise des General-Commissariats gehœrigen Medicinal-Gegenstænde.

Der Kreisarzt bildet keine eigene selbstständige Behœrde; alle von ihm gefertigten Aufsætze sind dem Nomarchen zur Prüfung und Genehmigung vorzulegen, und nach Beisetzung seines Expediatur im Namen der Nomarchie und unter der Unterschrift des Nomarchen auszufertigen.

Art. 3.

Dem Kreis-Arzte liegt unter der Leitung der Nomarchie insbesondere ob:

a) Die Beobachtung aller Mængel und Gebrechen der Sanitæts-Polizei, die Anzeige derselben, die Begutachtung der zur Abhülfe nœthigen Massregeln, und die Mitwirkung zum Vollzuge der letzteren;

b) die Führung einer Liste, worin alle in der Nomarchie practicirende Aerzte, Wundærzte, Thierærzte, Apotheker und Hebammen aufgeführt sind, nach Namen, Alter, Religion, Aufent-

μα, τὴν ἡλικίαν, τὴν θρησκείαν, τὸν τόπον τῆς γεννήσεως, τῆς διαμονῆς, καὶ πόσον καιρὸν μετέρχεται τὸ ἐπάγγελμα. Ἕκαστον ἄτομον, τὸ ὁποῖον λαμβάνει παρὰ τῆς Νομαρχίας τὴν ἄδειαν νὰ μετέρχηται τὰ ἐπάγγελμά του, καταχωρεῖται εἰς τὸν κατάλογον τοῦτον. Εἰς τὸν αὐτὸν κατάλογον θέλει προσεπισημειοῦσθαι καὶ πᾶσα μεταβολὴ, γενομένη εἰς τὸ προσωπικὸν τοῦ ἰατρικοῦ κλάδου τοῦ Νομοῦ ἢ ἀπὸ θάνατον, ἢ μετανάστευσιν, ἢ κατ' ἄλλον δήποτε τρόπον, τὴν ὁποίαν οἱ Ἔπαρχοι θέλουν δηλοποιεῖ ἑκάστοτε, ἄνευ ἀναβολῆς, διὰ τῶν ἐπὶ τούτῳ ἀναφορῶν των. Οἱ κατάλοιοι οὗτοι θέλουν στέλλεσθαι ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Γραμματείαν·

γ) Νὰ κάμνῃ περίληψιν ἐκ τῶν βιβλίων ὅλων τῶν κοινοτήτων τοῦ Νομοῦ διὰ τὰς γεννήσεις, τὰ συνοικέσια καὶ τὰς ἀποβιώσεις· (ταῦτα δὲ τὰ βιβλία θέλουν στέλλεσθαι ἐπὶ τούτῳ κατὰ πᾶσαν τριμηνίαν εἰς τὴν Νομαρχίαν), καὶ νὰ πέμπῃ ἐτησίως τὰς περιλήψεις ταύτας εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Γραμματείαν·

δ) Νὰ διευθύνῃ τὸ ἔργον τῆς ἐμφυλλιάσεως τῆς Δαμαλίδος, καὶ νὰ ἐξετάζῃ τοὺς καταλόγους τῶν ἐμφυλλιασθέντων, καὶ νὰ τοὺς στέλλῃ ἐτησίως εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Γραμματείαν·

ε) Νὰ περιέρχηται περιοδικῶς τὸν Νομὸν διὰ τὴν ὑγειονομικὴν ἀσυνομίαν, ὁπότε θέλει ἐπισκέπτεσθαι τὰ ὑπάρχοντα φαρμακοπωλεῖα, νὰ ἐξετάζῃ τὴν ποιότητα τοῦ καταστήματος καὶ τῶν σκευῶν τοῦ φαρμακοπωλείου, τὴν καθαρότητα καὶ γνησιότητα τῶν ἰατρικῶν, καὶ τὴν ἀκριβῆ διατήρησιν τῆς τάξεως τῶν φαρμακοπωλείων, καὶ τῆς προσδιωρισμένης τιμῆς (taxe) τῶν ἰατρικῶν· ἐπίσης θέλει ἐπισκέπτεσθαι καὶ ὅλα τὰ εἰς τὸν Νομὸν εὑρισκόμενα δημόσια καταστήματα, τὰ ὁποῖα ὑπάγονται εἰς τὴν ὑγειονομικὴν ἀσυνομίαν: ὡς νοσοκομεῖα, καταστήματα διὰ φρενοβλαβεῖς, διὰ τὰς γέννας, διὰ τὰ ἔκθετα βρέφη, ὀρφανοτροφεῖα, νεκροταφεῖα, ποινικὰς εἱρκτὰς, πτωχοκομεῖα, σχολεῖα, φυλακὰς, σφαγεῖα, διασωστικὰ καταστήματα, πηγὰς ἰαματικῶν ὑδάτων, λουτρὰ, κτλ. Ὁ ἰατρὸς τοῦ Νομοῦ θέλει δίδει τὴν προσοχήν του, κατὰ τὰς περιοδείας ταύτας, ἐξαιρέτως εἰς τὴν διατήρησιν τῶν διατάξεων τῆς ὑγειονομικῆς ἀσυνομίας, εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῶν ὑπαρχουσῶν ἐλλείψεων, καὶ εἰς τὴν σύνταξιν ὠφίμων καὶ καλῶς ἐσκεμμένων διορθωτικῶν προτάσεων, καὶ καθ' ἑκάστην περιοδείαν νὰ κάμνῃ σύντομον, ἀλλ' ἀκριβῆ ἀναφορὰν πρὸς τὸν Νομάρχην περὶ τῆς καταστάσεως τῶν καταστημάτων τούτων, καὶ τοῦ Νομοῦ ἐν γένει, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὑγειονομικὴν ἀστυνομίαν, τὴν ὁποίαν ὁ Νομάρχης ἔπειτα θέλει πέμπει εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Γραμματείαν, συνωδευμένην μὲ τὰς ἰδίας του παρατηρήσεις, ὁμοῦ μὲ τοὺς τῶν ἐπισκέψεων καὶ ἀποβιώσεων καταλόγους τῶν ἰατρῶν τῶν καταστημάτων τούτων·

ζ) Νὰ παρατηρῇ ἐπιμελῶς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν συμπτωμάτων καὶ τῆς προόδου τῶν συνήθων καὶ μὴ συνήθων νόσων, καὶ νὰ καθυποβάλλῃ εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Γραμματείαν τὸ ἀποτέλεσμα τῶν παρατηρήσεων τούτων·

η) Νὰ ἐπαγρυπνῇ εἰς τὴν ἀναφάνησιν καὶ διάδοσιν κολλητικῶν, ἐπιδημικῶν, ἐπιζωοτικῶν καὶ μιασματικῶν νόσων, νὰ διορίζῃ ἁρμόδια ποὸς ἀναχαίτισιν τοῦ κακοῦ καὶ προς βοήθειαν μέσα, μέρος μὲν κατὰ τὰς ὑπαρχούσας ὁδηγίας, μέρος δὲ κατὰ τὴν παροῦσαν στιγμιαίαν ἀνάγκην. Νὰ ἀναφέρῃ, ἄνευ παραμικρᾶς ἀναβολῆς, εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Γραμματείαν περὶ τῶν αἰτιῶν τῆς ἀναφανήσεως, τῆς προόδου, καὶ τῶν συμπτωμάτων τῆς νόσου, καὶ περὶ τῶν μέτρων, τὰ ὁποῖα ἐλήφθησαν ἐναντίον αὐτῆς·

haltsort, Dauer der Praxis. Jedes Individuum, das von der Nomarchie die Erlaubniss zur Praxis erhält, wird in diese Liste eingetragen In derselben ist auch jeder in dem ærztlichen Personal des Kreises durch Todfælle, Uebersiedlung, oder auf andere Weise sich ergebende Wechsel, auf dem Grunde der darüber von dem Eparchen jederzeit ohne Aufschub zu erstattenden Berichte vorzumerken. Diese Listen müssen jæhrlich einmal an das Ministerium des Innern eingesendet werden;

c) die Anfertigung allgemeiner Uebersichten aus den Geburts- Trauungs- und Sterbelisten aller Gemeinden des Kreises, welche von 3 zu 3 Monaten zur Nomarchie einzuschicken sind; die jæhrliche Einsendung dieser Uebersichten an das Ministerium des Innern;

d) die Leitung des Vaccinations- Geschæftes, und die Controlirung der Impflisten, dann die jæhrliche Einsendung der letzteren an das Ministerium des Innern;

e) die periodische Bereisung des Kreises in sanitætspolizeilicher Hinsicht, wobey die vorhandenen Apotheken zu visitiren, die Beschaffenheit des Apotheker- Lokals, und der Apotheker- Geræthschaften, die Reinheit und Aechtheit der Medicamente und die genaue Beobachtung der Apotheker- Ordnung und Apotheker-Taxe zu untersuchen und eben so alle im Kreise gelegenen, der Sanitæts- Polizey untergebenen œffentlichen Anstalten, als Kranen Irren- Gebæhr- Siechen- Findel- Waisen- Leichen- Zucht- Versorgungs-und Schul-Hæuser, Gefængnisse, Begræbnissplætze, Schlachthæuser, Rettungs- Anstalten, Gesund- Brunnen, Badanstalten u. s: w: zu besuchen sind. Der Kreisarzt hat bey diesen Reisen sein Augenmerk vorzüglich auf die Handhabung der sanitætspolizeilichen Verordnungen, auf die Entdeckung der bestehenden Mængel und auf Begründung gereifter und wohlerwogener Verbesserungs. Vorschlæge zu richten, und nach jeder Reise einen kurzen aber genauen Bericht über den Zustand dieser Anstalten und des Kreises in sanitætspolizeilicher Hinsicht uberhaupt an den Nomarchen zu erstatten welcher denselben mit seinen eigenen Bemerkungen begleiten und sammt den Besuchs- und Mortalitæts- Listsen der Aerzte dieser Anstalten an das Ministerium des Innern einsenden wird;

f) die sorgfæltige Beobachtung der Entwiklung der Symptome und des Ganges der gewœhnlichen Krankheiten, die Vorlage des Resultats dieser Beobachtungen an das Ministerium des Innern;

g) wachsame Aufsicht auf den Ausbruch und die Verbreitung ansteckender, epidemischer, epizootischer und contagiœser Krankheiten, Anordnung zwekdienlicher Maassregeln zur Vorbeugung und Abhülfe, theils nach den bestehenden Verordnungen, theils nach dem vom Augenblick gebotenen Bedürfnisse; die augenblickliche Berichterstattung über Ursachen, Ausbruch, Gang, Symptome, und über die gegen die Krankheit ergriffenen Massregeln an das Ministerium des Innern;

θ) Νὰ κρατῇ σημείωσιν ὅλων τῶν εἰς τὸν Νομὸν περιέργων παρατηρήσεων, συμβεβηκότων καὶ ἀντικειμένων, τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν ἰατρικὴν, φυσικὴν ἱστορίαν καὶ μετεωρολογίαν, διὰ νὰ δυνηθῇ ὅσον τάχιστα νὰ καταστρωθῇ ἐντελὴς ἰατρικὴ τοπογραφία τοῦ Νομοῦ·

ι) Νὰ κάμνῃ τὰς δικαστικοϊατρικὰς ἐξετάσεις εἰς ὅλας τὰς ἐντὸς τῆς ἐπαρχίας τῆς καθέδρας τοῦ Νομοῦ περιπτώσεις. Ὁσάκις προσκληθῇ ἰδίως ἐκ μέρους τοῦ Δικαστηρίου, νὰ δίδῃ τὴν περὶ τούτου ἀπαιτουμένην γνώμην του. Ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ ἰατροῦ τοῦ Νομοῦ τὸ Δικαστήριον ἐπιφορτίζει τὴν ἐργασίαν ταυτην εἰς ἄλλον ἐπὶ τουτῳ ὁρκισθησόμενον ἰατρον ἢ χειροῦργον. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει εἰς δικαστικοϊατρικὰς περιπτώσεις καὶ εἰς τὰς λοιπὰς ἐπαρχίας·

κ) Νὰ δίῃ τὰς εἰς διοικητικὰς ὑποθέσεις ἀναγκαιούσας ἰατρικὰς διασαφήσεις ἢ γνώμας, καὶ τὴν συμπραξιν πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν μέτρων, τὰ ὁποῖα ἐλήφθησαν ὡς ἀναγκαῖα.

Ἄρθρ. 4.

Ὁ ἰατρὸς τοῦ Νομοῦ θέλει ἔχει τὴν διαμονήν του εἰς τὴν καθέδραν τοῦ Νομοῦ, καὶ δεν δύναται, ἄνευ ἰδιαιτέρας προσκλήσεως, ἢ ῥητῆς ἀδείας, τοῦ Νομάρχου, νὰ ἀπομακρυνθῇ αὐτόθεν πλειότερον τῶν 24 ὡρῶν.

Ἄρθρ. 5.

Οἱ ἰατροὶ τῶν Νομῶν ἔχουσι τὸν βαθμὸν καὶ τὴν στολὴν τῶν Ἐπάρχων. Ὁ μισθὸς τοῦ ἰατροῦ τοῦ Νομοῦ προσδιορίζεται ἐτησίως εἰς χιλίας ὀκτακοσίας Δραχ. Τὰ ἔξοδα τῆς περιοδείας θέλουν ἀποζημιοῦσθαι κατὰ μέτρον, διορισθησόμενον διὰ περαιτέρω διαταγῶν.

Ἄρθρ. 6.

Εἰς τὴν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν του ὁ ἰατρὸς τοῦ Νομοῦ θέλει δώσει τὸν ὅρκον τῆς ὑπηρεσίας ἐνώπιον τοῦ Νομάρχου.

Ἄρθρ. 7.

Ἡ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Γραμματεία μας ἐπιφορτίζεται τὴν δημοσίευσιν καὶ ἐκτέλεσιν τοῦ παρόντος Διατάγματος.

Ἐν Ναυπλίῳ, τῇ 30 Ὀκτωβρίου (11 Νοεμβρ.) 1833.

ΕΝ ΟΝΟΜΑΤΙ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

Η ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΙΑ

Ὁ Κόμης ΑΡΜΑΝΣΠΕΡΓ Πρόεδρος, ΜΑΟΥΡΕΡ. ΕΪΔΕΚ.

Ὁ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερ. Γραμ. τῆς Ἐπικρατ. Ι. ΚΩΛΕΤΤΗΣ.

ΔΙΑΤΑΓΜΑ

Περὶ δημοσιεύσεως τῶν ὀνομάτων τῶν κ προδοτησάντων εἰς τὴν Ἑλλάδα.

ΟΘΩΝ

ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ,

Ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάττομεν.

Ἀ.

Θέλουν δημοσιευθῇ διὰ τῆς ἐφημερίδος τὰ ὀνόματα τῶν φιλελλήνων, ὅσοι ἀπ' ἀρχῆς του ἀγῶνος συνεισέφεραν διὰ κληροδοσιῶν ἢ προικοδοτημάτων ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας, ὑπὲρ τῶν σχολείων, ἢ ὑπὲρ τῶν πτωχῶν ἐν Ἑλλάδι.

Β'.

Πᾶσα μέλλουσα ἀγαθοεργὸς διάθεσις ὑπὲρ Ἑλληνικῆς τινος ἐκκλησίας, ἢ σχολῆς, ἢ κοινότητος, ἢ φιλανθρωπικοῦ καταστήματος, θέλει δημοσιεύεσθαι διὰ τῆς ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, καὶ θέλει ἀποδίδεσθαι ἐτησίμως εἰς τὸν κληροδοτοῦντα ἢ τὸν προσφέροντα ἡ ἀνήκουσα εὐχαρίστησις.

Γ'.

Ἡ ἐκτέλεσις καὶ δημοσίευσις τοῦ παρόντος Διατάγματος ἀνατίθεται εἰς τὴν ἡμετέραν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κτλ. Γραμματείαν τῆς Ἐπικρατείας.

Ἐν Ναυπλίῳ, τῇ 21 Ἰανουαρίου (2 Φεβρ.) 1834.

ΕΝ ΟΝΟΜΑΤΙ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

Η ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΙΑ

Ὁ Κόμης ΑΡΜΑΝΣΠΕΡΓ Πρόεδρος, ΜΑΟΥΡΕΡ, ΕΪΔΕΚ.

Ὁ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησ. καὶ τῆς Δημ. Ἐκπαιδ. Γραμ. τῆς Ἐπικρ. Κ. Δ. ΣΧΙΝΑΣ.

---

h) die Sammlung aller in medicinischer, naturhistorischer und meteorologischer Hinsicht merkwürdigen Beobachtungen, Vorkommnisse und Gegenstænde im Kreise, zum Zweke mœglichst baldiger Herstellung einer vollstændigen medicinischen Topographie desselben;

i) die Vornahme der medicinisch gerichtlichen Untersuchungen bei allen Vorfællen innerhalb der Eparchie der Kreishauptstadt; nach spezieller Aufforderung von Seite des Gerichts die Abgabe der erforderlichen Gutachten darüber. In Abwesenheit des Kreisarztes übertrægt das Gericht dieses Geschæft einem andern eidlich zu verpflichtenden Arzte oder Wundarzte; eben dasselbe geschieht bei medicinisch - forensen Vorfællen in den übrigen Eparchien.

k) die Abgabe der bei administrativen Vorkommnissen erforderlichen ærztlichen Aufklærungen oder Gutachten und die Mitwirkung zum Vollzuge der notwendig befundenen Massregeln.

Art. 4.

Der Kreisarzt hat seinen Aufenthalt am Sitze des Kreis - Commissariats zu nehmen und darf sich ohne besonders Auftrag oder Bewilligung des Nomarchen nicht über 24 Stunden von da entfernen.

Art. 5.

Die Kreisærzte haben den Rang und die Uniform der Eparchen. Der Gehalt eines Kreisarztes wird auf eintausend achthundert Drachmen jæhrlich festgesetzt. Die Reisekosten sollen nach einem durch weitere Anordnungen zu bestimmenden Massstabe vergütet werden.

Art 6.

Beim Antritt seines Geschæfts hat der Kreisarzt den vorgeschriebenen Diensteid in die Hænde des Nomarchen abzulegen.

Art. 7.

Unser Staats - Secretær des Innern ist mit der Bekanntmachung und dem Vollzuge der gegenwærtigen Verordnung beauftragt.

Nauplia den 11 November (30 Oktober.) 1833.

IM NAMEN DES KOENIGS,

DIE REGENTSCHAFT.

GRAF v. ARMANSPERG PRDT v MAURER. v. HEIDECK.

Der Staats - Secretær des Innern. J. KOLETTIS.

VERORDNUNG.

Die Bekanntmachung der milden Stiftungen für Kirche, Schule, Gemeinden, Armeetc betreffend.

OTTO

VON GOTTES GNADEN

KOENIG VON GRIECHENLAND.

Wir haben beschlossen und verordnen, wie folgt:

I

Die Namen derjenigen Griechenfreunde, welche seit dem Befreiungskriege der griechischen Kirche, den griechischen Schulen oder Armen durch Vermæchtnisse oder Schenkungen Vortheile zugewendet haben, sollen alsbald im Regierungsblatte bekannt gemacht werden.

II

Jede künftige wohlthætige Verfügung zu Gunsten einer griechischen Kirche, Schule, Gemeinde oder Wohlthætigkeits - Anstalt, soll im Regierungsblatte bekannt gemacht, und dem Erblasser oder Geschenkgeber der gebührende Dank œffentlich ausgesprochen werden.

III

Unser Staatsministerium des Kirchen - und Schulwesens ist mit dem Vollzuge und der Bekanntmachung beauftragt.

Nauplia den 21 Iænner (2 Februar) 1834.

IM NAMEN DES KOENIGS

DIE REGENTSCHAFT

GRAF v. ARMANSPERG PRDT. v. MAURER. v. HEIDECK.

Der Staatssecrtær des Kirchen und Schulwesens K. D. SCHINAS.

ΔΗΛΟΠΟΙΗΣΙΣ.

Περὶ τῶν ἐν Ἀγκώνῃ περὶ ἅλατος καὶ ταμπάκου διατάξεων.

Η ΕΠΙ ΤΩΝ ΝΑΥΤΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

Δηλοποιεῖ ὅτι,

Κατ' ἐπισήμους πληροφορίας, ἡ εἰς Ἀγκῶναν Διοίκησις τῆς αὐτοῦ Μακαριότητος ἐδημοσίευσεν ἐσχάτως διατάξει περὶ ἅλατος καὶ ταμβάκου, αἵτινες κοινοποιοῦνται πρὸς ὁδηγίαν τῶν Ἑλλήνων πλοιάρχων, καὶ ἔχουσιν ὡς ἑξῆς.

Ὅσοι τῶν πλοιάρχων φέρουσιν ἐπὶ τῶν πλοίων των ἐ τῶν ἀνωτέρω δύο εἰδῶν, ἐὰν δὲν ὁμολογήσωσιν εἰς τὸ Ὑγειονομεῖον τὴν ποσότητα, ὑποπίπτουν εἰς πρόσιμον δέκα σκούδων δι' ἑκάστην λίτραν καὶ δι' ἀμφότερα τὰ εἴδη ἐπίσης, ὅταν ταῦτα, ἐπισκεφθέντος τοῦ πλοίου, ἤθελον εὑρεθῇ εἰς αὐτό.

Τὸ αὐτὸ πρόσιμον ἐπιβάλλεται καὶ εἰς τὸν πλοίαρχον, ὅστις ἐξ ἀγνοίας δὲν ἤθελε φανερώσει τὴν ὁλικὴν ποσότητα τῶν εἰδῶν αὐτῶν, διότι εἶναι ἀπηγορευμένον νὰ μένῃ ἐπὶ τοῦ πλοίου περισσοτέρα ἀπὸ ἑκατὸν λίτρας ἅλατος, καὶ δέκα ταμβάκου· ἡ δὲ λοιπὴ ποσότης, ἐὰν ὑπάρχῃ, ἐναποτίθεται εἰς τὸ Ὑγειονομεῖον, καὶ τὴν ἐπαναλαμβάνουσιν οἱ πλοίαρχοι κατὰ τὴν ἀναχώρησίν των ἐκεῖθεν.

Ἐν Ναυπλίῳ, τὴν 27 Ἰανουαρίου 1834.

Ὁ ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν Γραμ. τῆς Ἐπικρ. Α. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ.

ΔΗΛΟΠΟΙΗΣΙΣ

Περὶ δημοπρατήσεως τοῦ ἐν Τριπολιτσᾷ ἐρειπίου λουτροῦ.

Η ΕΠΙ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

Δηλοποιεῖ.

Ὁ κατὰ τὴν Τρίπολιν εἰς ἐρείπιον κείμενος λουτρὸς, πρώην ἰδιοκτησία τοῦ Ὀθωμανοῦ Ἴμπρη, μὲ ὅλην του τὴν περιφέρειαν κατὰ τὴν παρὰ πόδας καταμέτρησιν θέλει πωληθῇ ἐπὶ δημοπρασίας καὶ παραχωρηθῇ εἰς τὸν πλειοδοτήσοντα.

Ἡ ἐπιτόπιος δημοπρασια θέλει γενῇ ἐν Τριπολει τὴν 16 τοῦ τρέχοντος, ἡ δὲ τελειωτικὴ ἐν Ναυπλίῳ τῇ 1 τοῦ ἐλευσομένου Μαρτίου.

Ο ἐλαχιστος ὅρος προσδιορίζεται Δραχ. 2400.

Ἡ πληρωμὴ θέλει γενῇ εἰς ὀκτὼ ἴσας δόσεις, ἐξ' ὧν ἡ πρώτη τὴν 1 Ἰανουαρίου 1835, καὶ οὕτω καθεξῆς πᾶσαν 1 Ἰανουαρ. μέχρις ἀποπληρώσεως τοῦ ὁλικοῦ χρέους· ὁ δὲ λουτρος μένει καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα εἰς ὑποθήκην.

Καταμέτρησις τοῦ λουτροῦ.

	πῆχ.	δεκ.	ἐμβαδὸν πῆχ.	ἐμβαδὸν δεκ.
Κατὰ δυσμὰς	12	23/24		
Κατ' ἀνατολὰς μὲ τὸ προαύλιόν του . .	22	18		
Κατ' ἄρκτον μὲ το προαύλιον του . . .	25	11		
Κατα μεσημβρίαν μὲ τὸ προαύλιόν του	30	12	494	5

Ἐν Ναυπλίῳ, τὴν 1 Φεβρουαρίου 1834.

Ὁ ἐπι τῶν Οἰκονομ. Γραμ. τῆς Ἐπικρατείας Ν. Γ. ΘΕΟΧΑΡΗΣ.

ΔΗΛΟΠΟΙΗΣΙΣ.

Περὶ ἐκδόσεως χρονολογ. καὶ ἀλφαβητικου πίνακος τῆς Β. Ἐφημερίδος.

Η ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΤΛ. ΓΡΑΜ. ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ.

Δηλοποιεῖ,

Ὅτι ἐκδίδεται ἐντὸς ὀλίγου εἰς τὴν ἐνταυθα Βασ. Τυπογραφίαν πίναξ τῶν ἐμπεριεχομένων εἰς την Β. Ἐφημερίδα τοῦ 1833 ἔτους, διηρημένος εἰς Χρονολογικον καὶ Ἀλφαβητικον, πρὸς εὐχερεστέραν ἑκάστου τῶν ἐμπεριεχομένων ἀνεύρεσιν. Κατὰ τον αὐτον τροπον θέλουν ἐκδίδεσθαι καὶ εἰς το ἑξῆς οἱ πίνακες ἑκάστου ἔτους.

Ἐν Ναυπλίῳ, τὴν 6 Φεβρουαρίου 1834.

Ο επι τῶν Ἐκκλησ. κτλ. Γραμματεὺς τῆς Ἐπικρ. Κ. Δ ΣΧΙΝΑΣ.

ΔΙΟΡΙΣΜΟΙ.

Δια τῶν ὑπ' Ἀρ. 8529, 8751, 10320 Βασιλ. Διαταγμάτων, οἱ Κύριοι Ἰάκωβος Ρίζος Νομάρχης τῶν Κυκλάδων, Ἀντιστράτηγος Τσιρτς καὶ Π. Μαυρομιχαλης ωνομάσθησαν Σύμβουλοι τῆς Ἐπικρατείας εἰς ἔκτακτον ὑπηρεσίαν.

BEKANNTMACHUNG

Die Anordnung der papstlichen Regierung von Ancona wegen Salz und Tabak betr.

MARINE MINISTERIUM.

Nach officiellen Nachrichten hat die pæpstliche Regierung von Ancona hinsichtlich des Salzes und Tabaks unlængst Verfügungen bekannt gemacht, die den griechischen Schiffscapitænen zur Beachtung in folgendem mitgetheilt werden:

Jeder Schiffscapitæn, dessen Schiff von obigen beiden Artikeln an Bord hat, und der nicht bei der Sanitæt die Quantitæt angibt, verfællt in eine Geldstrafe von zehen Scudi per Pfund (Litra) und zwar für beide Artikel in gleicher Weise, wofern sie bei vorgenommener Untersuchung an Bord gefunden werden.

Derselben Geldstrafe unterliegt auch derjenige Capitæn, welcher aus Unkunde nicht die ganze Quantitæt dieser Artikel angeben würde, indem nicht gestattet ist, dass über hundert Pfund Salz und über zehen Pfund Tabak auf dem Schiffe bleiben; was sich darüber findet, wird in der Sanitæt niedergelegt und dem Schiffscapitæn bei seiner Abreise wieder eingehændiget.

Nauplia den 27 Januar 1834.

Den Staats - Secretær der Marine A. MAVROKORDATOS.

Den Verkauf des Badhauses zu Tripolis betr.

DAS FINANZ-MINISTERIUM.

Macht bekannt:

Das vormals Eigenthum des Türken Ipmri gewesene, in Ruinen liegende Badhaus zu Tripolis soll mit seinem ganzen Umfange nach der unten folgenden Vermessung im Versteigerungswege verkauft werden.

Die Localversteigerung wird in Tripolis am 16 Febr. die Schlussversteigerung in Nauplia am 1 des künftigen Monats statt finden.

Der Aufwurfspreis ist auf 2400 Drachmen festgesezt.

Der Kaufschilling ist in acht gleichen Raten von 1 Januar 1835 an und sofort jeden 1 Januar zahlbar bis zur Abtragung der ganzen Schuld; bis dahin bleibt das Badhaus in Hypothek.

Vermessung des Badhauses.

	Ellen	Dec.	Flæcheninhalt Ellen	Dec.
Im Westen	12	23/24		
Im Osten mit seinem Vorhofe	22	18		
Im Norden	25	11		
Im Süden	30	12	494	5

Nauplia den 1 Februar 1834.

Der Staats Secretær der Finanzen N. G. THEOCHARIS.

Die Inhalts - Register zum Jahrgang 1833 des k Regierungsblattes betr.

DAS STAATS-SECRETARIAT FUER DAS KIRCHEN UND SCHULWESEN THUT KUND

Es wird so eben in der hiesigen Staatsbuchdruckerey ein chronologisches dann ein alphabetisches Sach Namen- und Ortsregister für den Jahrgang 1833 des K. Regierungsblatts, um das Nachsuchen der enthaltenen Verordnungen etc zu erleichtern, gedruckt. Ein æhnliches Register wird am Schlusse eines jeden Jahrganges geliefert werden.

Der Staatssecretær des Kirchen und Schulwesens K. D. SCHINAS.

DIENTES NACHRICTEN.

Durch die k Entschliessung N° 8751, 10320 wurden die Herrn Jacob Rizos, Generalcommissær des Kreises der Cycladen, Church, General Lieutenant, und P. Mavromichalis zu Staatsræthen im ausserordentlichen Dienste ernannt.

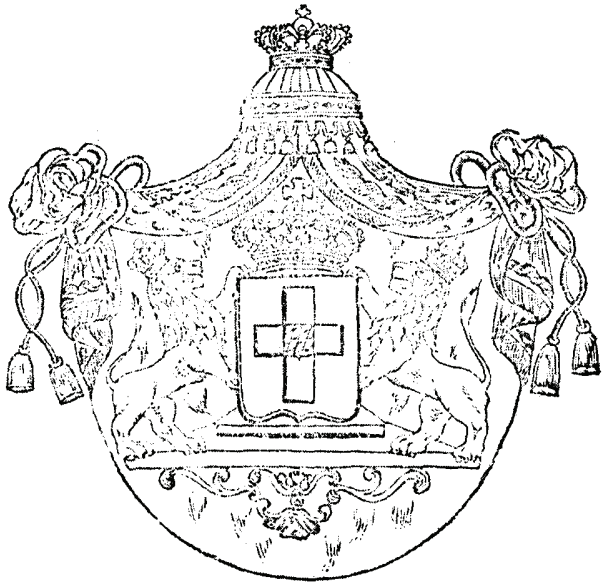

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

ΑΡΙΘ. **83.** **1836.** *ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ*, 31 *Δεκεμβρίου.*

ΔΙΑΤΑΓΜΑ
Περὶ ἐμποδισμοῦ τῆς μεταδόσεως τῶν μολυσματικῶν (κολλητικῶν) ἀῤῥωστιῶν.

ΟΘΩΝ

ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Διὰ νὰ ἐμποδισθῇ εἰς τὸ Ἡμέτερον κράτος ἡ μετάδοσις τῶν μολυσματικῶν ἀῤῥωστιῶν, ἀπεφασίσαμεν ἐπὶ τῇ προτάσει τῆς Γραμματείας τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ τῇ γνωμοδοτήσει τοῦ ἰατροσυνεδρίου, καὶ διατάττομεν τοὺς ἀκολούθους ἀσυνομικοὺς κανονισμούς.

Α. Μολυσματικὴ λοιμικὴ ἢ τύφος.

§. 1. Ἐὰν κατὰ δυσγυχίαν φανερωθῇ ποῦποτε τῆς ἐπικρατείας ἡ μολυσματικὴ λοιμικὴ νόσος ἢ ὁ τύφος, ἡ ἀσυνομία παραλαβοῦσα καὶ ἰατροὺς εἰς βοήθειαν, πρέπει νὰ φροντίσῃ σπουδαίως περὶ τῆς ἀποσβέσεως τῶν ταύτην προξενούντων αἰτιῶν, χωρίζουσα μὲν συγχρόνως τοὺς ὑγιεῖς ἀπὸ τοὺς ἀῤῥώστους, συνιζῶσα δὲ νοσοκομεῖον ἰδιαίτερον, διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τῆς νόσου τὴν μετάδοσιν.

§. 2. Μεγάλην μάλιστα ἀπαιτεῖ ἐπιμέλειαν ἡ καθαριότης καὶ ἀναγκαία ἀλλαγὴ τοῦ ἀέρος· ὅθεν χάριν τούτου, πρέπει νὰ ἀποφεύγωσι τὸ νὰ συνοικῶσι πολλοὶ ἄνθρωποι εἰς στενόχωρα μέρη. Ὅλα δὲ τὰ πράγματα καὶ αἱ κατοικίαι τῶν ἀῤῥώστων καὶ ἀποθανόντων, ἀερίζονται καὶ καθαρίζονται μὲ θυμιάματα καὶ πλυτίματα χλωρικά· εἰς κακοήθεις ὅμως λοιμικὰς τὰ πρῶτα πρέπει νὰ ἀφανίζωνται διὰ τοῦ πυρός.

§. 3. Τὰ διαβαίνοντα στρατεύματα, ἐὰν ἔχωσιν ἐν μέσῳ αὐτῶν πάσχοντας λοιμικὴν, ὀφείλουσι νὰ ἀποφεύγωσι πᾶσαν ἐπιμιξίαν μὲ τὰς ὑγιεῖς χώρας, ἀκολουθοῦντα ἰδιαιτέραν τινὰ ὁδὸν, ἥτις ἐγγίζει, ὅσον δυνατὸν, ὀλίγα χωρία, καὶ κατασκηνούμενα πάντοτε ἔξω τούτων.

Μετὰ δὲ τὴν στρατευμάτων τὴν ἀναχώρησιν ἀερίζονται ἀκριβῶς καὶ καθαίρονται ὄχι μόνον ὅσα κατώκησαν καταλύματα, ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ ἄλλα πράγματα, ὅσα μετεχειρίσθησαν.

Β. Παιώλη.

§. 4. Ἀφότου ἡ Ἑλλὰς ἀπέκτησε τὴν ἐλευθερίαν της, καὶ περιεφράχθη μὲ τὰ ἀναγκαῖα ὑγειονομικὰ καταςήματα, ἐξέλειψε καὶ θέλει ἐκλείψει μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ θεοῦ καὶ εἰς τὸ ἑξῆς τὸ κακὸν τῆς πανώλης διὰ τῆς ἀκριβοῦς τηρήσεως τῶν ὑγειονομικῶν κανονισμῶν. Ἀλλ' ἐὰν κατὰ δυσγυχίαν καὶ διὰ τὴν παράβασιν τῶν ὑπαρχόντων λοιμοκαθαρτηριακῶν νόμων καὶ διοργανισμῶν φανερωθῇ ἢ ὑποπτευθῇ εἰς ὁποιανδήποτε χώραν τῆς ἐπικρατείας πανώλης νόσος, ἕκαστος κατ' ἰδίαν, ἀλλὰ πρὸ πάντων ὁ ἰατρὸς ἢ χειρουργὸς ὀφείλει νὰ ἀναγγείλῃ τοῦτο παρευθὺς εἰς τὴν ἀσυνομίαν. Πρέπει δὲ μάλιστα καὶ οἱ νεκροσκόποι καθ' ὅσα ἔλαβον παραγγέλματα νὰ προσέχωσι πάντοτε εἰς τοῦτο.

§. 5. Πᾶσα ἀρχὴ, εἰς τὴν ὁποίαν μηνυθῇ τοιοῦτον συμβεβηκὸς, ἔχει χρέος ὄχι μόνον εἰς τὰς ἀνωτέρας περὶ τούτου νὰ ἀναφέρῃ, ἀλλὰ καὶ τὰς πρὸς ἐμποδισμὸν τῆς μεταδόσεως τοῦ κακοῦ διατάξεις νὰ ὑποστηρίζῃ καὶ νὰ ἐνεργῇ ὅσον τάχιστα.

§. 6. Πρὶν ὅμως ἀποφασίσῃ αὐστηροὺς προφυλάξεως τρόπους, ἐπιτάσσεται ἡ ἀρχὴ νὰ βεβαιωθῇ πρῶτον δι' ἀκριβοῦς ἐξετάσεως δοκίμων καὶ γνῶσιν ἐχόντων τοῦ πράγματος ἀνδρῶν, περὶ τῆς ἀληθοῦς ὑπάρξεως τῆς νόσου, διὰ νὰ μὴν διασπείρῃ ματαίως φόβον καὶ τρόμον εἰς τοὺς κατοίκους, ἐρμηνεύσῃ δὲ δυσπιστίαν εἰς τοὺς ξένους, ἐνεργοῦσα ἀκριβῶς.

§. 7. Τὸ πρώτιστον (κυριώτατον) προφυλακτήριον διὰ τὴν μεγάλην μεταδοτικότητα τῆς πανώλης ὑπάρχει ὁ ἀποκλεισμὸς ὅλων τῶν ἀνθρώπων, ὅσοι περιέπεσον εἰς τὴν νόσον ταύτην, πρὸς δὲ καὶ ἐκείνων, ὅσοι ἢ ἀμέσως

μετὰ τούτων, ἢ μετὰ τῶν περὶ αὐτοὺς πραγμάτων ἐκοινώνησαν, συμπεριλαμβανομένων ἐνταῦθα καὶ αὐτῶν τῶν ἁπλῶς ὑπόπτων· ὅθεν πολλάκις ἐπίκειται χρεία ν' ἀποκλεισθῶσι, βαλλόμενα ὑπὸ λοιμοκάθαρσιν, οἰκίαι, δρόμοι, χωρία καὶ πόλεις, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐπαρχίαι καὶ νῆσοι ὁλόκληροι.

§. 8. Πρὸς ἐκτέλεσιν δὲ τούτου τοῦ ἀποκλεισμοῦ διορίζονται χωροφύλακες, ἡ ἐν ἐλλείψει τούτων φύλακες ἄλλοι ἐξ αὐτῶν τῶν κατοίκων, ἢ στρατιῶται καὶ ἐμποδίζεται διὰ τῆς βίας ἡ ἄνευ ἰδιαιτέρας ἀδείας ἔξοδος.

§. 9. Ἐὰν δὲ τύχωσιν, εἷς μόνον, ἢ ὀλίγοι τινὲς οἱ ἀπὸ πανώλην ἀσθενοῦντες καὶ ὑποπτευόμενοι, τότε ἀρκεῖ ν' ἀποκλεισθῶσιν αὐτοὶ μόνοι ἐντὸς τῆς οἰκίας· ἀλλὰ συγχρόνως ὑποβάλλεται εἰς λοιμοκάθαρσιν ὅλη ἡ ἐπαρχία καὶ περικυκλοῦται μὲ ἀποκλειστικὴν φυλάκων σειράν, ὁσάκις μάλιστα ὑπάρχει ὑποψία, ὅτι συνεκοινώνησαν μετ' ἄλλων.

§. 10. Ἕνεκα τούτου κρίνεται ἁρμόδιον νὰ διαιρεθῶσι μὲν εὐθὺς αἱ μέγισαι χῶραι καὶ ἐπαρχίαι, νὰ ἀποκλεισθῶσι δὲ κατ' ἰδίαν ὅλα τὰ μέρη, εἰς ἕκαστον τῶν ὁποίων διορίζεται εἷς ἰατρὸς καὶ ὑγιεινόμος.

§. 11. Ὅταν συμβῇ πανώλης εἰς παραθαλάσσιον ἢ πλησίον πλωΐμου ποταμοῦ κείμενον τόπον, ἀνάγκη πᾶσα νὰ διακοπῇ ἀμέσως ἡ τοιαύτη κοινωνία καὶ νὰ μὴν ἀφεθῇ πλέον κανὲν πλοῖον, ἐκτὸς μόνον ἂν διευθύνεται εἰς τὸ λοιμοκαθαρτήριον.

§. 12. Χορηγοῦνται δὲ ὅλα τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα εἰς ὅλους τοὺς κατ' οἶκον ἢ κατ' ἐνορίαν ἀποκλεισμένους ἀπὸ ἰδίως ἐπὶ τούτῳ διωρισμένους ὑπηρέτας.

§. 13. Εἰς τοιαύτας χώρας ἀποκλείονται μὲν εἰς τὰς ἰδίας αὐτῶν οἰκίας οἱ ἄνθρωποι μὴ ἐξερχόμενοι ἄνευ ἰδιαιτέρας ἀδείας, ἀπαγορεύονται δὲ αἱ κοιναὶ συνδιατριβαὶ εἰς τὰς ἐκκλησίας, τὰ ξενοδοχεῖα, τὰ λουτρὰ καὶ τὰ εὐθυμίας καταστήματα, καθὼς καὶ αὐταὶ αἱ συνελεύσεις (συρροὴ) εἰς τοὺς δρόμους καὶ τὰς ἀγοράς, φονεύονται ὅλα τὰ τῇδε κακεῖσε περιφερόμενα ζῶα, καὶ ἰατρὸς ἐπισκέπτεται πᾶσαν ἡμέραν τοὺς κατοίκους διὰ νὰ ἀνακαλύπτῃ ἀμέσως ἂν συμβῇ μόλυσμα.

§. 14. Ὁ μολυσμένος ἀπὸ πανώλην ἀποκλείεται εὐθὺς μετὰ τῶν ἀναγκαίων εἰς ὑπηρεσίαν ἀνθρώπων εἰς τὴν οἰκίαν του, οἱ δὲ λοιποὶ ὅλοι ἀναχωροῦντες ἐκεῖθεν ἀποκλείονται ὁμοίως ἄλλου τέσσαρας ἑβδομάδας, καὶ ἰατρὸς ἐρχόμενος ἐπισκέπτεται μακρόθεν καὶ προσεκτικῶς τὸν ἄρρωστον δὶς καὶ τρὶς τῆς ἡμέρας.

§. 15. Οἱ διατρίβοντες μετὰ τούτου ἄνθρωποι φοροῦσιν ἱμάτιον βρεγμένον εἰς ἔλαιον καὶ καλύπτον ὅλον τὸ σῶμα ἀπὸ ποδῶν ἕως κεφαλῆς, χειροθήκας δερματίνας ὁμοίως εἰς ἔλαιον βρεγμένας καὶ ὑποδήματα (σανδάλια) ξύλινα, λαμβάνουσι δὲ τὰ πράγματα μὲ ἀγκιστροειδεῖς ῥάβδους.

Μετὰ δὲ τὴν ἐπίσκεψιν νίπτονται τὸ πρόσωπον καὶ τὰς χεῖρας μὲ χλωρικῆς ἀσβέστου ὕδωρ. Οἱ δὲ φύλακες τοῦ ἀσθενοῦντος καθὼς καὶ ἄλλοι νιπτόμενοι μὲ τὸ αὐτὸ ὕδωρ ἀλείφονται καὶ μὲ ἔλαιον, βαστάζοντες σιδηρᾶν λαβίδα καὶ κοχλιάριον διὰ νὰ προσφέρωσιν ἢ νὰ δέχωνται δι' αὐτῶν ὅλα τὰ ἀναγκαῖα.

Τὸ κατάλυμα τοῦ ἀσθενοῦς θυμιάζεται πολλάκις τῆς ἡμέρας μὲ ἄτμους χλωροῦ ἢ νιτρικοῦ ὀξέος.

§. 16. Ἂν ἀποθάνῃ ὁ ἀσθενὴς, τίθεται μὲ ὅσα ἔφερεν ἱμάτια εἰς τὸ φορεῖον, καὶ συνωδευμένος ἀπὸ ἕνα μόνον ἱερέα εἰς τὴν κηδείαν, θάπτεται εἰς ἰδιαίτερον μὲν καὶ κεχωρισμένον, ὄχι ὅμως πολὺ μακρὰν κείμενον τόπον, ἀπὸ δύο τοὐλάχιστον μέτρα βαθέως καλυπτόμενος μὲ (τίτανον) ἄσβετον. Οἱ περὶ τὸν ἀποθανόντα ὑποβάλλονται εἰς τριῶν ἑβδομάδων περιορισμὸν καὶ κάθαρσιν, τὰ φορέματα καὶ ἄλλα ἔπιπλα ὅσα μετεχειρίζετο, ἐνῷ ἠσθένει ὁ νεκρὸς καίονται· τὰ δὲ λοιπὰ ὅλα καθαρίζονται κατὰ τάξιν.

§. 17. Ὁ ὑγειαίνων μετὰ τριῶν ἑβδομάδων ἀποκλεισμὸν καὶ τὴν ἐπιμελῆ κατὰ συνέχειαν κάθαρσιν τῶν φορεμάτων καὶ τῶν ἄλλων ἀναγκαίων δι' ἀερίσματος, καπνισμοῦ καὶ πλυσίματος (πλύσεως), ἐμβαίνει πάλιν ἐλεύθερος εἰς τὴν κοινωνίαν μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν, οἱ ὁποῖοι ἠκολούθησαν τοὺς αὐτοὺς κανόνας.

§. 18. Εἰς τὰ καταλύματα τῶν ἀποθανόντων καὶ ἀναλαβόντων δὲν πρέπει νὰ ἐμβαίνωσι νὰ κατοικήσωσι ἐκ νέου ἄλλοι, πρὶν παρέλθωσι πολλαὶ ἑβδομάδες, ἀφοῦ τὰ τοιαῦτα ἀερίζονται καπνίζονται, πλύνωνται μὲ χλωρικὸν ὕδωρ καὶ κονιῶνται, αἱ δὲ μικραὶ καλύβαι καίονται ἐξ ὁλοκλήρου.

§. 19. Οἱ πρὸς ἐκφορὰν τῶν λειψάνων καὶ μετακομιδὴν τῶν ἀσθενῶν, καθὼς καὶ οἱ πρὸς κάθαρσιν τῶν οἰκιῶν καὶ πραγμάτων χρησιμεύοντες ὑπηρέται, ὑπόκεινται εἰς δεκαήμερον κάθαρσιν. Ὅθεν μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἔργου, τὸ ὁποῖον ἀνεδέχθησαν, εἰσέρχονται εἰς τὸν πρὸς κάθαρσιν διωρισμένον τόπον, καὶ ἐξερχόμενοι δι' αὐτὸ εὑρίσκονται πάντοτε ὑπὸ παρατήρησιν.

§. 20. Ὅταν ὑπάρχωσι πολλοὶ ἀσθενεῖς, προσδιορίζεται ἰδία τις διὰ τάφρου καὶ φυλάκων ἀποκλεισμένη οἰκία ἐκτὸς μὲν τοῦ μεμολυσμένου τόπου, ἐντὸς δὲ τῆς ἀποκλειστικῆς σειρᾶς, ὅπου φέρονται ἐπὶ ἁμαξῶν ἢ ἄλλως πως παρὰ τῶν ἐπὶ τούτῳ εἰς τὸ νοσοκομεῖον διωρισμένων ἀνθρώπων, ὅλα τὰ φορέματα, ἐδώδιμα ἢ ἄλλα πράγματα, ὅσων ἔχουσι χρείαν οἱ πάσχοντες ἀπὸ πανώλην καὶ ἤδη θεραπευόμενοι. Ὁ ἰατρὸς τοῦ νοσοκομείου δίδει καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἔκθεσιν περὶ τῆς νόσου εἰς τὴν ὑπάρχουσαν κατὰ τόπον ἀρχήν.

§. 21. Πρέπει δὲ πρὸς τούτοις νὰ διορισθῇ καὶ παρατηρικός τις οἶκος διὰ τοὺς ἀνθρώπους, ὅσοι ὑποπτοι ἤδη ὄντες, δὲν φέρουσιν ὅμως εἰσέτι πανώλης χαρακτηριστικά.

§. 22. Ἀπὸ τὸν ἀποκλεισμένον τόπον δὲν ἐκβαίνει κανεὶς, εἰμὴ μετὰ τεσσάρων ἑβδομάδων κάθαρσιν· ἂν δηλ. ἐντὸς τούτου τοῦ χρόνου δὲν συμβῇ μόλυσμα, καὶ ἀφοῦ ἰατρὸς ἐξετάσῃ ἀκριβῶς, καὶ δοθῇ κατὰ γνώμην τούτου τὸ ἀναγκαῖον διαβατήριον.

§. 23. Γενικῶς ἡ ἀποκλειστικὴ σειρὰ δὲν διαλύεται πρὶν παρέλθωσι τέσσαρες ἑβδομάδες, πρὶν παύσῃ νὰ ἀκούεται μόλυσμα, πρὶν καθαρισθῶσιν ὅλα τὰ μεμολυσμένα καταλύματα καὶ πράγματα.

§. 24. Ἡ ἐπισασία τῶν ἔργων τούτων ἐμπιστεύεται εἰς διωρισμένην ἐξεπίτηδες ἰατρῶν καὶ ἄλλων ὑποκειμένων ὑγειονομικὴν ἐπιτροπὴν, τὴν ὁποίαν προεδρεύει ὁ διοικητὴς ἢ ὁ ὑποδιοικητὴς, αὕτη δὲ ἔχει καὶ στρατι-

ώτας διὰ τὴν ἀναγκαίαν ὑπηρεσίαν, ἐκ[illegible]ουσα καὶ δεχομένη ὅλας τὰς εἰσήσεις καὶ διατάξεις.

§. 25. Ὅλαι αἱ παραβάσεις τούτων νὰ[illegible]σι τιμωρεῖσθαι αὐστηρῶς κατὰ τὸν ποινικὸν νόμον καὶ κατ' ἰδιαιτέρας ἀστυνομικὰς ἀποφάσεις.

Γ. Χολέρα.

§. 26. Ἐπειδὴ καὶ ἡ Ἀσιανὴ χολέρα δὲν ὑπάρχει ἐν δήμῳ, οὔτε ἐπεδήμησεν ἀγαθῇ τύχῃ εἰσέτι εἰς τὴν Ἑλλάδα, διὰ τοῦτο τὰ πρὸς κώλυσιν τῆς μεταδόσεως τοῦ πάθους τούτου χρησιμεύοντα θέλουσι γνωστοποιηθῆ ἀκολούθως· ἂν, ὃ μὴ γένοιτο, φανῇ ποτέ, εἰς τὰς ὑγειονομικὰς ὁδηγίας διετάχθησαν ἐντοσούτῳ τὰ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀπαιτούμενα προφυλακτικὰ μέτρα.

Δ. φυσικαὶ εὐλογίαι.

§. 27. Ὅστις μάθῃ, ὅτι εἷς ἢ πολλοὶ ἄνθρωποι εὔγαλον εὐλογίας, χρεωστεῖ νὰ ἀναγγείλῃ τοῦτο πρὸς τὴν ἀστυνομίαν, ἥτις βεβαιωθεῖσα παρὰ τοῦ ἰατροῦ τὴν ἀλήθειαν τοῦ πράγματος, θέλει ἀποκλείσει τοὺς πρώτους πεσόντας ἀσθενεῖς μὲ τρόπον ἥπιον καὶ εὔσχημον, εἰς ὅσον καιρὸν κρίνει ἀναγκαῖον ὁ ἰατρός.

§. 28. Μόνον ὁ ἀναλαβὼν τὴν θεραπείαν ἰατρὸς εἰσέρχεται εἰς τὸν ἀσθενῆ, πλησιάζων ὅμως καὶ αὐτὸς μετὰ προσοχῆς καὶ μὴ ἐκβαίνων τῆς οἰκίας πρὶν νίψῃ τὸ πρόσωπον καὶ τὰς χεῖρας μὲ ὕδωρ.

§. 29. Ἡ ἀστυνομία φροντίζει νὰ εὐκολύνῃ πρὸς τοὺς ἀποκλεισμένους τὴν προμήθειαν ὅλων τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων, μὴ γινομένης ὅμως διὰ τοῦτο ἐπιζημίας.

§. 30. Ἀλλ' ἂν κατὰ δυστυχίαν τὸ κακὸν μεταδοθῇ ἀπὸ μίαν εἰς πολλὰς οἰκίας, τότε παύει μὲν ὁ ἀποκλεισμὸς, κρεμᾶται δὲ εἰς τὴν θύραν ἑκάστης πινάκιον φέρον τὴν ἀκόλουθον ἐπιγραφὴν « *Ἐδῶ εἶναι εὐλογίαι.* »

§. 31. Ἡ ἀστυνομία καθυποβάλλει γενικῶς κατὰ χώρας εἰς ἐμβολιασμὸν, ὅλους τοὺς ἀνεμβολιάστους.

§. 32. Ἀποθανόντος δὲ τοῦ ἀῤῥώστου, τὸ λείψανον αὐτοῦ θάπτεται, προσεκτικῶς δὲ νὰ μὴ τὸ ἐγγίξῃ τις, τὰ δὲ ἱμάτια καὶ λοιπὰ τῆς κλίνης τοῦ ἀσθενοῦς ἔπιπλα, ἢ καίονται ἢ καθαρίζονται καπνιζόμενα καὶ πλυνόμενα μὲ ἁπλοῦν ὕδωρ ἢ ὀξύδιον· ἡ δὲ ἀστυνομία ἐπαγρυπνεῖ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν πάντων τούτων.

§. 33. Τὸ κατάλυμα τοῦ ἀποθανόντος ἢ ἀναλαβόντος ἀῤῥώστου ἀερίζεται ὀκτὼ ἡμέρας κατὰ συνέχειαν πρὶν κατοικηθῇ ἐκ νέου ἀπὸ ἄλλον· πλύνονται δὲ ἐπιμελῶς ὅλα τὰ πήλινα πράγματα.

§. 34. Ἀλλ' ὅταν ἐκτανθῇ ἡ ἀσθένεια, πρέπει νὰ καταστα θῇ νοσοκομεῖον εὐλογιῶν, ὑποκείμενον εἰς λοιμοκάθαρσιν.

§. 35. Οἱ εὐκατάστατοι ἀσθενεῖς ἀποδίδουσι τὴν γενομένην εἰς τοιαύτας περιστάσεις δαπάνην, ἡ δὲ κοινότης ἀναδέχεται τὴν ὑπὲρ τῶν πτωχῶν.

Ε. Λέπρα.

§. 36. Ἐπειδὴ τὸ κακὸν τοῦτο διὰ τῆς συνεχοῦς συναναστροφῆς (καταντᾷ) γίνεται μεταδόσιμον, ὅλοι, ὅσοι κατὰ τὴν διάγνωσιν τῶν ἰατρῶν, πάσχουσιν αὐτὸ, ἐμποδίζονται ἀπὸ τὴν συμπεριφορὰν τῶν ὑγιεῶν ἀνθρώπων, νοσοκομούμενοι καὶ θεραπευόμενοι δι' ἰδίων, ἢ τῆς κοινότητος ἐξόδων, εἰς ὅσον τὸ δυνατὸν μεμονωμένα μέρη. Ὅθεν ὅστις γνωρίζει ἄνθρωπον πάσχοντα λέπραν, ὀφείλει νὰ ἀναγγείλῃ περὶ τούτου πρὸς τὴν ἀστυνομίαν.

§. 37. Ἡ ἀστυνομία φροντίζει νὰ μὴ γίνωνται συνοικέσια μὲ λεπρώδεις ἄνδρας ἢ γυναῖκας, διὰ νὰ ἐμποδισθῇ ὁ τῆς νόσου ταύτης πολυπλασιασμὸς διὰ τῆς ἐπιγενέσεως.

§. 38. Πρὸς ἐξάλειψιν ὅμως τῆς ἀρχῆς αὐτῆς τοῦ κακοῦ, ἡ ἀστυνομία ἐπιμελεῖται μάλιστα τὴν ἐλάττωσιν καὶ ἀποφυγὴν τῶν τὴν λέπραν προξενούντων ἢ διατηρούντων αἰτιῶν, οἷον· τῆς ἀκαθαρσίας, τῆς κακῆς τροφῆς, καὶ μάλιστα τῶν ἁλμυρῶν καὶ παστῶν ἰχθύων, τοῦ παλαιοῦ τυροῦ, τοῦ βαρέως ἄρτου, τῶν παλαιῶν ἀλλάντων (λουκανίκων) τῶν καθυγειῶν καὶ ὑπογείων οἰκημάτων, διδάσκουσα καὶ διατάττουσα τὰ δέοντα περὶ πάντων τούτων.

§. 39. Αἱ τοιαῦται προφυλάξεις παραγγέλλονται καὶ ἐναντίον πάσης ἄλλης ἀσθενείας ἀναλόγου μὲ τὴν λέπραν ὁποία π. χ., ἡ λεγομένη ῥαδεσούγη τῆς Σουηδίας, ἡ μύκωσις, Ἰταλιστὶ δὲ σκερλιέβο (scerlievo mal fiuma.)

Ϛ. Αἰγυπτιακὴ ὀφθαλμία.

§. 40. Ἐπειδὴ καὶ ἡ ἀῤῥωστία αὕτη ὑπάρχει κατά τινας περιόδους μεταδόσιμος, πρέπει νὰ φροντίζῃ ἡ ἀστυνομία νὰ θεραπεύωνται εἰς ἀπόκλειστα μέρη, ὅσοι, κατὰ ἰατροῦ γνώμην, βασανίζονται ἀπ' αὐτήν.

§ 41. Ὅθεν ἕκαστος ἰατρὸς ἅμα γνωρίσῃ ἄνθρωπόν τινα, πάσχοντα τοιαύτην ὀφθαλμίαν, ἀναφέρει κατὰ χρέος περὶ αὐτῆς πρὸς τὴν ἀστυνομίαν.

Ζ'. Ἀφροδισιακὴ Νόσος.

§ 42. Πρὸς κώλυσιν τῆς μεταδόσεως τοῦ ἀποτροπαίου καὶ βδελυροῦ τούτου πάθους, ἡ ἀστυνομία ἢ δὲν πρέπει νὰ ὑποφέρῃ διόλου τὰς κοινὰς γυναῖκας καὶ τὰ χαμαιτυπεῖα, ἢ ἐπὶ συμφωνίᾳ διατηρήσεως τῶν ἐπὶ τούτῳ ἐκδεδομένων διατάξεων.

§ 43. Αἱ περιφερόμεναι κατὰ τὰς ὁδοὺς πορναὶ πρέπει νὰ λείψωσι διόλου, πρὸς ὑποδοχὴν δὲ καὶ θεραπείαν τῶν νεοτρώτων θέλουσι διορισθῇ νοσοκομεῖα ἰδιαίτερα, αἱ δὲ ἀνίατοι ἐξ αὐτῶν φέρονται εἰς ἄλλα ἐπὶ τούτῳ διωρισμένα φιλανθρωπικὰ καταστήματα (νοσοκομεῖα).

§ 44. Πρὸ πάντων πρέπει νὰ γίνωνται συνεχῶς ἐξετάσεις εἰς τὰ στρατεύματα, νὰ παρακαλῶνται δὲ καὶ οἱ ἀρχηγοὶ ξένων στρατευμάτων καὶ μάλιστα ναυτικῶν, νὰ ἐμποδίζωσι τοὺς πάσχοντας τοῦ νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὰ χαμαιτυπεῖα.

§ 45. Τὰ στρώματα, φορέματα, καὶ ἄλλα πράγματα τῶν ἀποθανόντων ἀπὸ ἀφροδισιακὴν νόσον, ἀφοῦ καθαρισθῶσιν ἀκριβῶς, δύνανται νὰ πωληθῶσιν ἢ νὰ ἐμβωσι πάλιν εἰς χρῆσιν.

Η'. Ὥρα, ἀγόρα.

§ 46. Πρὸς κώλυσιν τῆς μεταδόσεως τῶν μολυσματικῶν τούτων ἀῤῥωστιῶν, πρέπει νὰ φροντίζῃ ἡ ἀστυνομία νὰ μὴ γίνωνται παραδεκτοὶ εἰς τὰ κοινὰ καταστήματα καὶ μάλιστα εἰς τὰ σχολεῖα, ὅσοι πάσχουσι τοιαύτας νόσους, πρὶν ἰαθῶσιν ἐντελῶς· πρὸς τούτοις δὲ ἀπαιτεῖται ἀπὸ τοὺς μαΐστορας καὶ μαθητιῶντας νὰ φροντίζωσι περὶ τῆς θεραπείας τούτων.

Θ'. Πνευμονική φθίσις.

§ 47. Ἡ ἀστυνομία πρὸς κώλυσιν τῆς μεταδόσεως τοῦ πάθους τούτου φροντίζει νὰ μὴ πωλῶνται ἢ ἐμβαίνωσιν εἰς χρῆσιν ἄλλων, ὅσα οἱ ἀποθανόντες φθισικοὶ μετεχειρίσθησαν στρώματα, φορέματα καὶ πανικά, πρὶν ἀερισθῶσι καὶ πλυθῶσι καθὼς πρέπει, διὰ χλωρικοῦ ὕδατος ἢ στακτῆς (lenive).

§ 48. Καὶ οἱ ἰατροὶ δὲ αὐτοὶ ὀφείλουσι νὰ ἐλκύσωσι τὴν προσοχὴν τῶν συγγενῶν τοῦ φθισικοῦ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ὅλων, εἰς τὸ μεταδόσιμον τῆς νόσου, ἐμποδίζοντες μάλιστα τὴν κατάκλισιν ἐπὶ τῆς αὐτῆς στρωμνῆς ἢ τὴν διατριβὴν εἰς τὸ αὐτὸ δωμάτιον καὶ γενικῶς τὴν χρῆσιν τῶν αὐτῶν ἐνδυμάτων, πανικῶν καὶ ἀγγείων.

Ι'. Σπασμωδικὸς βὴξ ἢ κοκίτης.

§ 49. Ἐπειδὴ ὁ σπασμωδικὸς βὴξ καὶ κοκίτης ἐνίοτε μεταδίδονται, ὅσα παιδία πάσχουσιν, ἀποκλείονται τῶν σχολείων πρὸς καιρόν, ἡ δὲ ἀστυνομία ὀφείλει νὰ καταστήσῃ προσεκτικοὺς εἰς τοῦτο τοὺς διδασκάλους.

ΙΑ'. Ὑδροφοβία.

§ 50. Ὅστις γνωρίζει λυσσῶντα τινὰ ἀσθενῆ, ἢ ὕποπτον κύνα τῇδε κακεῖσε φερόμενον, ἢ διατρίβοντα εἰς τόπον τινὰ, ἀναφέρει περὶ τούτου εἰς τὴν ἀστυνομίαν.

§ 51. Ἡ ἀστυνομία ὀφείλει νὰ διατάξῃ ἀμέσως νὰ κρατηθῶσι μὲ σχοινίον ἢ ἅλυσσον καὶ αὐτοὶ οἱ ὑγιεῖς κύνες, οἱ δὲ πλανώμενοι νὰ φονευθῶσι· παραγγέλει δὲ καὶ ὅλους τοὺς κυρίους τῶν κυνῶν νὰ προσέχωσιν, ὥστε ἂν ἢ δαγκασθῶσιν ἢ παρατηρήσωσιν ὕποπτα τινὰ συμπτώματα, οἷον δυσθυμίαν, δειλίαν, ἀνορεξίαν, δηκτικότητα, ὑδροφοβίαν, νὰ ἀναγγέλωσι πάραυτα περὶ τούτου εἰς τὴν ἀστυνομίαν, ἥτις ἢ φονεύει τοὺς τοιούτους κύνας, ἢ τοὺς διαφυλάττει μὲ δαπάνην τῶν ἰδίων αὐτῶν κυρίων. Ἐνγένει οἱ ὕποπτοι κύνες πρέπει νὰ συλαμβάνωνται κατ' ἀρχὰς εὐθὺς καὶ νὰ φυλάττωνται ἕως οὗ ἀποδειχθῇ ἡ ἀλήθεια διά τινος ἰατροῦ.

§ 52. Αὐτὸς δὲ ὁ ἀποδεδειγμένος λυσσώδης κύων φονεύεται, τὸ δὲ πτῶμα αὐτοῦ παραχώνεται βαθέως, σκεπαζόμενον μὲ ἄσβεστον, τὰ δὲ σκεπάσματα, τὸ ἄχυρον, τὰ ἀγγεῖα καὶ ἄλλα πράγματα, ὅσα ἐμολύνθησαν ἀπὸ τοὺς ἀφροὺς τοῦ στόματος αὐτοῦ ἢ ἁπλῶς ἐγγίχθησαν, ἀφανίζονται.

§ 53. Ἄν τις δηχθῇ ἀπὸ λυσσῶντα κύνα ἀναγγέλλει τὸ συμβεβηκὸς παρευθὺς πρὸς τὴν καθεστῶσαν ἀρχὴν, καὶ προσκαλεῖται ὁ πλησιέστατος ἰατρὸς ἢ χειροῦργος νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν πρόσφορον θεραπείαν.

§. 54. Ἀλλ' ἂν λείπῃ τοιοῦτος, καθαρίζεται ταχέως ἡ πληγὴ διὰ τομῶν, πυρακτωμένου σιδήρου καὶ καυστικῶν ὑγρῶν, ἢ τοὐλάχιστον πλύνεται μὲ δρυμεΐαν ἅλμην ἢ στακτὸν (lenive), ἡ καυτηρίασις ὅμως θεωρεῖται πάντοτε ὡς τὸ βεβαιότατον καὶ ταχύτατον βοήθημα· ἀλλὰ πρὸς ἐπιτυχίαν περισσοτέραν τοῦ σκοποῦ ἡ πληγὴ πρέπει νὰ διαμένῃ τοὐλάχιστον ἓξ ἑβδομάδας ἀνοικτὴ εἰς ἔκπνηση.

§. 55. Ἐπειδὴ οἱ λυσσῶντες δύνανται νὰ μεταδώσωσιν εἰς ἄλλον τὴν ἀσθένειαν, οἱ περιῤῥάμενοι ὀφείλουσι μὴ δαγκασθῶσιν ἢ ἁπλῶς μολυσθῶσιν ἀπὸ τὸν ἀφρὸν ἢ τὸν σίελον τῶν ἀῤῥωστιῶν τούτων. Ὁ ἀποθανὼν ἀπὸ λύσσαν τίθεται μετὰ προσοχῆς καὶ ἄπλυτος εἰς τὸν κράβατον καὶ θάπτεται βαθέως· ἡ δὲ τρωμνὴ αὐτοῦ καὶ ὅσα μετεχειρίζετο φορέματα πανικὰ καίονται· οἱ δὲ τοῖχοι καὶ τὸ ἔδαφος τοῦ καταλύματος καθαρίζονται καὶ κονιοῦνται· τὸ τελευταῖον τοῦτο συμφέρει νὰ γίνεται καὶ ἂν ὁ ἀσθενὴς ἀναλάβῃ.

§. 56. Διὰ νὰ προληφθῇ δὲ καὶ ἡ γένεσις τῆς ὑδροφοβίας, ἂς φροντίζῃ ἡ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ νὰ μένῃ περιωρισμένος ὁ ἀριθμὸς τῶν κυνῶν, ἐπιβάλλουσα φόρους καὶ φονεύουσα τοὺς τῇδε κακεῖσε ἐλευθέρους καὶ ἀδεσπότους περιπλανωμένους κύνας· ἐκτὸς δὲ τούτων οἱ δηκτικοὶ κύνες, πρέπει νὰ φέρουσι φιμοὺς ἢ νὰ δένωνται μὲ ἁλύσσους.

ΙΒ. Ἀκροτελεύτιοι ὁρισμοί.

§. 57. Ἐπειδὴ πολλάκις ἐγένετο λόγος ἀνωτέρω περὶ χρήσεως χλωρικῶν θυμιαμάτων καὶ πλυσιμάτων, διὰ τοῦτο ταυτοχρόνως μὲ τὸ παρὸν διάταγμα, θέλει ἐκδοθῇ ἐν εἴδει παραρτήματος αὐτοῦ καὶ ἡ σύντομος ἑρμηνεία τῆς κατασκευῆς των ἡ συνταχθεῖσα ἤδη παρὰ τοῦ ἰατροσυνεδρίου.

§. 58. Τὸ παρὸν διάταγμα θέλει δημοσιευθῇ διὰ τῆς ἐφημερ. τῆς Κυβερνήσεως, ἡ δὲ Γραμματεία τῶν Ἐσωτερ. ἐπιφορτίζεται τὴν δημοσίευσιν καὶ ἐκτέλεσιν αὐτοῦ.

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 31 Δεκεμβρ. 1836 (12 Ἰαν. 1837).

Ἐν ὀνόματι καὶ κατ' ἰδιαιτέραν διαταγὴν τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος τοῦ Βασιλέως
Τὸ ὑπουργικὸν Συμβούλιον
ΑΡΜΑΝΣΠΕΡΓ, Ι. ΡΙΖΟΣ, ΣΜΑΛΤΣ, ΑΡ. ΜΑΝΣΟΛΑΣ,
Α. Γ. ΚΡΙΕΖΗΣ, Γ. ΛΑΣΣΑΝΗΣ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.

Ὅταν ἦναι νὰ γίνωσι δυνατὰ καὶ ταχέως ἐνεργοῦντα καπνίσματα, λάβε.

3. Μέρη κοινοῦ ἅλατος, 1 μέρος μαγγανησίου, 2 1/2 ὕδατος καὶ 2 πυκνῶν θειϊκοῦ ὀξέος.

Βάλε τὸ μετὰ τοῦ ἅλατος τριβὲν καὶ ἐνωθὲν μαγγανήσιον εἰς ὑάλινον ἢ πήλινον πινάκιον καὶ λύτον ἐπ' αὐτῶν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸ μετὰ τοῦ θειϊκοῦ ὀξέος ἐνωμένον ὕδωρ· ἀκολούθως δὲ ἀνακάτωσον μὲ ὑάλινόν τινα πάσσαλον, οἱ ἀναδιδόμενοι τότε ἀτμοὶ ὑπάρχουσι μὲν πολλὰ δριμεῖς, βλάπτουσιν ὅμως εὐκόλως τὰ τῆς ἀναπνοῆς ὄργανα.

Ὅπου δὲ πρόκειται λόγος νὰ καθαρισθῇ ὁ ἀὴρ ὄχι μὲν ταχέως, ἀλλὰ συνεχῶς καὶ ἀποχρώντως, διὰ νὰ μὴν ἐπηρεάζωνται οἱ πνεύμονες·

Λάβε μίγμα ἰσομερῶς κόνεως ὑδροχλωρικοῦ ποτάσσης ὀξυγονωμένου καὶ χλωρούχου τιτάνου λεπτὴν κόνιν χλωρικῆς τιτάνου, βάλε δὲ εἰς πινάκιον, καὶ ἀφοῦ χύσῃς ὀλίγον ὕδωρ ἀνακάτωσον συνεχῶς διὰ πασσάλου.

Πλυσίματα χλωρικά.

Γίνονται πολλὰ καλὰ δι' ἀναλύσεως χλωρικῆς τιτάνου εἰς διαστακτὸν ἢ βρόχινον ὕδωρ καὶ κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς ἀπαιτουμένης δυνάμεως λαμβάνομεν 6 - 12 δρ. εἰς τριῶν μέτρων ὕδωρ.

ΕΚ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

ΑΡΙΘ. 34. 1845 ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 7 Δεκεμβρίου.

ΣΥΝΟΨΙΣ ΤΩΝ ΕΜΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

Νόμοι. 1) Νόμος Ὑγειονομικὸς καὶ ποινικαὶ αὐτοῦ διατάξεις. — 2) Περὶ Ὑγειονομικῶν Ἀρχῶν ἐν γένει. — 3) Περὶ διατιμήσεως ὑγειονομικῶν καὶ λοιμοκαθαρτικῶν δικαιωμάτων.

Νόμος ΚΒ'.

Ἀριθ. **ΝΟΜΟΣ**

Ὑγειονομικὸς καὶ ποινικαὶ αὐτοῦ διατάξεις.

ΟΘΩΝ
ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ·

Ψηφισάμενοι ὁμοφώνως μετὰ τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Γερουσίας διατάττομεν ὡς ἑφεξῆς·

Ἄρθρ. 1.

Πᾶν ὅ,τι ἔρχεται ἢ μετακομίζεται διὰ θαλάσσης, ἢ διὰ ξηρᾶς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπικράτειαν, δὲν δύναται νὰ κοινωνήσῃ μήτε νὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτὴν ἄνευ ἀδείας τῆς ἁρμοδίας Ὑγειονομικῆς Ἀρχῆς. Μόναι αἱ Ὑγειονομικαὶ Ἀρχαὶ ἔχουσι τὴν ἐξουσίαν νὰ ἐπιτρέπωσι τὴν ἐλευθέραν κοινωνίαν, ἢ νὰ ἐπιβάλλωσι κάθαρσιν, ἢ νὰ ἀποπέμπωσι πλοῖα, ἀνθρώπους, ζῶα ἢ πράγματα, συμμορφούμεναι μὲ τὸν παρόντα Νόμον καὶ μὲ τὰς διατάξεις τοῦ Ὑγειονομικοῦ Κανονισμοῦ.

Ἄρθρ. 2.

Τὰ ἐρχόμενα ἢ μετακομιζόμενα ἀπὸ τόπους θεωρουμένους ὑγειονομικῶς ἀνόσους, ἂν συνοδεύωνται μὲ ἐλευθέρας ὑγειονομικὰς πιστοποιήσεις, καὶ δὲν ἔλαβε χώραν καθ' ὁδὸν συγκοινωνία ἢ ἄλλο συμβὰν δι' ὧν καθίσταται ἡ ὑγειονομικὴ αὐτῶν κατάστασις ὕποπτος, λαμβάνουσιν ἀμέσως ἐλευθέραν κοινωνίαν, προηγηθείσης τῆς νενομισμένης ἐξετάσεως καὶ ἀδείας τῆς ἁρμοδίας Ὑγειονομικῆς Ἀρχῆς.

Ἄνοσοι τόποι θεωροῦνται ὅσοι εἶναι ἐλεύθεροι πάσης λοιμώδους νόσου, καὶ προφυλάττονται διὰ τακτικοῦ ὑγειονομικοῦ συστήματος παρέχοντος ἀποχρώσας περὶ τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς δημοσίας ὑγείας ἐγγυήσεις.

Ἄρθρ. 3.

Τὰ ἐρχόμενα ἢ μετακομιζόμενα ἀπὸ τόπους μὴ θεωρουμένους ὑγειονομικῶς ἀνόσους, ὑπάγονται εἰς τὰς ἑφεξῆς τρεῖς κατηγορίας.

α') Εἰς τὴν κατηγορίαν τῆς καθαρᾶς πιστοποιήσεως, ἐὰν ἔρχωνται ἀπὸ τόπους, οἵτινες δὲν προφυλάττονται μὲν διὰ τακτικοῦ ὑγειονομικοῦ συστήματος, δὲν παρέχουσιν ὅμως ὑποψίαν λοιμώδους νόσου, οὔτε αὐτοί, οὔτε τὰ περίχωρα αὐτῶν καὶ δὲν εἶναι εἰς ἐλευθέραν κοινωνίαν μὲ τόπους εἰς τοὺς ὁποίους ὑπάρχει τοιοῦτον νόσημα, καὶ ἐὰν δὲν ἐκοινώνησαν καθ' ὁδὸν ἀμέσως ἢ ἐμμέσως μὲ τόπους ὑπόπτους, ἢ ἀκαθάρτους, ἢ μὲ ἀνθρώπους, πλοῖα, ζῶα ἢ πράγματα ἐρχόμενα ἀπὸ μεμολυσμένους ἢ ὑπόπτους τόπους, καὶ τέλος ἂν δὲν καθίστανται ὕποπτοι ἕνεκα ὁποιασδήποτε ἄλλης περιστάσεως.

β') Εἰς τὴν κατηγορίαν τῆς ὑπόπτου πιστοποιήσεως, ἐὰν ἔρχωνται ἀπὸ τόπον ἐντὸς τοῦ ὁποίου, ἢ τῶν περιχώρων αὐτοῦ ὑπάρχει ὑποψία λοιμώδους νοσήματος, ἢ ὅπου παρῆλθον μὲν 15 ἡμέραι ἀπὸ τοῦ τελευταίου κρούσματος, δὲν συνεπληρώθησαν δὲ εἰσέτι αἱ τεσσαράκοντα, ἢ εὑρίσκεται ὁ τόπος οὗτος εἰς ἐλευθέραν κοινωνίαν μὲ τόπους, ὅπου ὑπάρχουσι λοιμώδεις νόσοι, καὶ ἐὰν ἔρχωνται μὲν ἀπὸ τόπον ἄνοσον ἢ καθαρὸν, ἐκοινώνησαν δὲ καθ' ὁδὸν ἀμέσως ἢ ἐμμέσως μὲ τόπους θεωρουμένους ὑπόπτους, ἢ μὲ ἀνθρώπους, ζῶα, πλοῖα, ἢ πράγματα, ὑπαγόμενα εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ὑπόπτων.

γ') Εἰς τὴν κατηγορίαν τῆς ἀκαθάρτου πιστοποιήσεως, ἂν ἔρχωνται ἀπὸ τόπον, ὅπου εἴτε ἐντὸς αὐτοῦ, εἴτε εἰς τὰ περίχωρα ὑπάρχει πραγματικῶς ἢ πανώλης, ἢ ἄλλα λοιμώδη νοσήματα, ἢ καὶ βαρεῖαι ὑποψίαι τοιούτων νοσημάτων, ἢ δὲν εἶχον παρέλθῃ δέκα πέντε ἡμέραι, ἀφ' ἧς προσεβλήθη ὁ τελευταῖος παρὰ τοῦ λοιμοῦ, καὶ ἂν ἦλθον μὲν ἀπὸ τόπον ἄνοσον, καθαρὸν ἢ ὕποπτον, ἐκοινώνησαν δὲ καθ' ὁδὸν ἀμέσως ἢ ἐμμέσως μὲ ἄλλους τόπους, ἀνθρώπους, ζῶα, πλοῖα ἢ πράγματα

μεμολυσμένα, ἢ καὶ ἀκάθαρτα θεωρούμενα, καὶ τέλος ἐὰν ἀνεράνη ἐπὶ τοῦ πλοίου, ἢ καὶ εἰς τὴν συνοδίαν νόσημα, λογισθεὶν λοιμῶδες.

Ἄρθρ. 4.

Τὰ ὑπαγόμενα εἰς τὰς τρεῖς κατηγορίας τοῦ προηγουμένου ἄρθρου, ὑποβάλλονται ὑπὸ καθαρσιν διαφόρου διαρκείας, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει ἡ ἁρμοδία ὑγειονομικὴ Ἀρχὴ, κατὰ τὸν βαθμὸν τοῦ ἐπαπειλουμένου κινδύνου, ὡς ἐκ τῆς κατηγορίας της πιστοποιήσεως τῆς καταστάσεως τῆς ὑγείας τῶν ὑπὸ καθαρσιν ἀνθρώπων, καθὼς καὶ ἐξ ἄλλων, ὧν ἔχει πληροφοριῶν, συμμορφουμένη ἑκάστοτε μὲ τὰς διατάξεις τοῦ Ὑγειονομικοῦ Κανονισμοῦ.

Ἄρθρ. 5.

Πᾶν πλοῖον Ἑλληνικὸν μεμολυσμένον εἶναι ὑπόχρεων, προσορμισθὲν εἴς τι τῶν τοῦ Κράτους λιμένα, νὰ ἐκπληροῖ τὴν καθαρσιν τοιαύτη εἰς τὰ ἐπὶ τούτῳ προσδιωρισμένα Λοιμοκαθαρτήρια.

Ἄρθρ. 6.

Τὰ ὑπὸ ξένην σημαίαν μεμολυσμένα πλοῖα, τὰ προσορμιζόμενα εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὁσάκις ἀποποιοῦνται νὰ ἐκκαθαρισθῶσι κατὰ τὰς ὑγειονομικὰς τοῦ Βασιλείου διατάξεις, θέλουν ἀποπέμπεσθαι πέραν τῶν Ἑλληνικῶν ὑδάτων.

Ἄρθρ. 7.

Αἱ Ὑγειονομικαὶ Ἀρχαὶ δύνανται νὰ ἀναβάλωσι τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διαταγῶν, τὰς ὁποίας ἐκδίδουν αἱ προϊστάμεναι Ἀρχαὶ, ὁσάκις ἐπαπειλεῖται κίνδυνος διαδόσεως μολύσματος ὡς ἐκ τῆς ἐκτελέσεως αὐτῶν· ὀφείλουσι δὲ εἰς τοιαύτην περίστασιν νὰ ἀναφέρωσιν ἀνυπερθέτως εἰς τὴν διατάξασαν Ἀρχὴν τοὺς λόγους τῆς ἀναβολῆς.

Ἄρθρ. 8.

Δύνανται ὡσαύτως καὶ ὀφείλουν μάλιστα μετὰ προηγηθεῖσαν γνωμοδότησιν τῆς Ὑγειονομικῆς Ἐπιτροπῆς νὰ καίωσιν ὅσα πράγματα φέρουν προφανῶς μόλυσμα λοιμοῦ καὶ δὲν δύνανται νὰ ἐκκαθαρισθῶσιν, ἢ νὰ μετακομισθῶσιν ἀσφαλῶς διὰ καθαρισμόν.

Δύνανται ἐπίσης νὰ φονεύωσιν ὅσα ζῶα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καθαρισθῶσιν ἢ νὰ μετακομισθῶσι διὰ καθαρισμὸν, ἄνευ κινδύνου μολύσματος, ἢ ὅσα ἀπολυόμενα εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ μεταδώσωσι τὸ μόλυσμα.

Οἱ ἰδιοκτῆται τῶν διὰ τοὺς μνησθέντας λόγους φονευομένων ζώων, ἢ καιομένων πραγμάτων δὲν ἔχουσι κατ' οὐδενὸς δικαίωμα ἀποζημιώσεως.

Ἄρθρ. 9.

Ἀφοῦ δοθῇ ἡ ἄδεια τῆς ἐλευθέρας κοινωνίας τῶν καθαριζομένων εἰς τὸ Λοιμοκαθαρτήριον πραγματειῶν, ἢ ἄλλων πραγμάτων, πρέπει νὰ ἐξάγωνται αὐθημερὸν παρὰ τῶν ἰδιοκτητῶν ἀπὸ τοῦ καταστήματος· ἐὰν δὲ ἦναι τόπος ἱκανὸς εἰς αὐτὸ, δύνανται νὰ μείνωσιν ἀκόμη ἐπὶ ὀλίγον, ἀλλὰ τότε πληρόνουν δι' ἑκάστην ἡμέραν τὸ τριπλοῦν δικαίωμα καθάρσεως εἰς τὸ Λοιμοκαθαρτήριον.

Ἄρθρ. 10.

Πράγματα ἐκκαθαρισθέντα ἐντὸς τοῦ Λοιμοκαθαρτηρίου, καὶ ἐγκαταλειφθέντα, ἢ μὴ ἔχοντα κύριον, ἂν ἦναι ὑποκείμενα εἰς φθοράν, δημοπρατοῦνται ἀμέσως· τούναντίον δύνανται νὰ μένουν τὸ πολὺ τρεῖς μῆνας ἐντὸς τῶν ἀποθηκῶν, ἀλλὰ καθ' ὅλον τοῦτο τὸ διάστημα, θέλει πληρόνεσθαι τριπλοῦν τέλος κατὰ τὸ ἀνωτέρω ἄρθρον· παρελθούσης δὲ τῆς προθεσμίας ταύτης, ἐὰν δὲν παρουσιασθῇ ὁ κύριος αὐτῶν, δημοπρατοῦνται ἐπίσης κατὰ τὰς διατάξεις τῆς πολιτικῆς δικονομίας, καὶ ἀφαιρεθέντων τῶν λοιμοκαθαρτικῶν δικαιωμάτων, ἐκ τοῦ ληφθησομένου ἀντιτίμου, τὸ ὑπόλοιπον παραδίδεται εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον καὶ φυλάττεται ἐκεῖ πέντε ἔτη, μετὰ παρέλευσιν δὲ καὶ τούτων, ἂν δὲν παρουσιασθῇ ὁ κύριος τῶν πραγμάτων, τὸ παρακατατεθὲν ποσὸν μένει ὡς ἰδιοκτησία τοῦ δημοσίου.

Ἄρθρ. 11.

Πᾶν πλοῖον ἢ πᾶς ἄνθρωπος, ὅστις ἐναντίον τῶν ὁρισμῶν τοῦ παρόντος Νόμου καὶ ἐν γένει τῶν ἐν ἰσχύϊ ὑγειονομικῶν διαταξεων, ἀποπειραθῇ νὰ εἰσέλθῃ, ἢ νὰ κοινωνήσῃ μὲ τὴν Ἑλλάδα, καθὼς καὶ ὅστις εὑρισκόμενος εἰς τόπον τῆς Ἑλλάδος ὑγειονομικῶς ἀποκλεισμένον, ἠθέλησεν ἀποπειραθῇ νὰ ἐξέλθῃ τοῦ τόπου, ἢ νὰ κοινωνήσῃ μὲ τόπον ἐλεύθερον, θέλει ἀποκρούεσθαι διὰ τῆς βίας, ἐὰν προσκληθεὶς διὰ τῆς ἁρμοδίας Ἀρχῆς νὰ ὑποχωρήσῃ δὲν ὑπακούσῃ, ἐπιφυλαττομένης κατ' αὐτοῦ καὶ τῆς νομίμου ποινικῆς καταδιώξεως.

Ἄρθρ. 12.

Κατὰ τὰ μεθόρια δὲν ἐπιτρέπεται νὰ οἰκοδομηθῶσιν οἰκίαι, ἰδιωτικὰ καταστήματα, χωρία καὶ πόλεις πλησιέστερον τῆς ἡμισείας ὥρας εἰς τὴν ὁροθετικὴν γραμμήν.

Ἄρθρ. 13.

Αἱ Ὑγειονομικαὶ Ἀρχαὶ τοῦ Κράτους, καὶ ἡ μισθοδοσία τοῦ προσωπικοῦ, καθὼς καὶ ἡ βαθμολογικὴ τάξις αὐτῶν, θέλουν κανονισθῆ δι' ἰδιαιτέρου Νόμου, διὰ δὲ Βασιλικῶν Διαταγμάτων θέλουν προσδιορισθῆ·

α) Οἱ τόποι μὲ τοὺς ὁποίους ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπικράτεια θέλει εἶσθαι εἰς ἐλευθέραν κοινωνίαν.

β) Ποῖα θέλει εἶσθαι ἡ ἐπὶ τῶν μεθορίων καὶ τῶν παραλίων ὑγειονομικὴ γραμμή.

γ) Οἱ τόποι εἰς τοὺς ὁποίους θέλουν διορισθῆ αἱ ἀνήκουσαι Ὑγειονομικαὶ Ἀρχαί.

δ) Ὁ ἐσωτερικὸς Κανονισμὸς τῶν Ὑγειονομείων καὶ Λοιμοκαθαρτηρίων, καθὼς καὶ τὰ καθήκοντα καὶ ἡ δικαιοδοσία αὐτῶν.

ε) Τὰ ἐναντίον οἱασδήποτε εἰσβολῆς λοιμώδους νοσήματος συνήθη καὶ ἔκτακτα προφυλακτικὰ μέτρα, καθὼς καὶ τὰ πρὸς περιορισμὸν καὶ ἐξάλειψιν τοῦ ἐνσκήψοντος τυχὸν νοσήματος εἴς τινα μέρη τοῦ Βασιλείου.

Ἄρθρ. 14.

Τὰ Βασιλικὰ Διατάγματα καὶ ἅπασαι αἱ διοικητικαὶ πράξεις, αἱ ἀφορῶσαι τὴν κατὰ τὸ προηγούμενον ἄρθρον (ἐδάφ. ε.) προσωρινὴν ἐνέργειαν τῶν ὁρισμῶν τοῦ παρόντος Νόμου καὶ τῶν ἄλλων ὑγειονομικῶν διατάξεων, εἰς δῆμον ἢ τόπον τινὰ τοῦ Βασιλείου πρέπει προηγουμένως νὰ δημοσιεύωνται διὰ κηρύξεως καὶ τοιχοκολλήσεως εἰς τὸν δῆμον, εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ ὁποίου ὑπάγεται ὁ ὑποβαλλόμενος εἰς τὴν κάθαρσιν τόπος.

Ποιναὶ Διατάξεις.

Ἄρθρ. 15.

Ὁ παραβάτης τῶν ἐν τῷ παρόντι Νόμῳ ὁρισμῶν καὶ

ἐν γένει τῶν ἐν ἰσχύϊ ὑγειονομικῶν διατάξεων ἢ κανονισμῶν τιμωρεῖται·

ά. Μὲ θάνατον, ἐὰν ἐν γνώσει ἔθεσεν ἀμέσως ἢ ἐμμέσως τόπον τινα τοῦ Βασιλείου εἰς συγκοινωνίαν μὲ ἀνθρώπους, ζῶα, πλοῖα, ἢ πράγματα ὑπαγόμενα εἰς τὴν κατηγορίαν τῆς ἀκαθάρτου πιστοποιήσεως, ἐκ δὲ τῆς συγκοινωνίας ταύτης ἐπήγασε λοιμώδης νόσος.

β'. Μὲ δεσμὰ διὰ βίου, ἐὰν ἔθεσεν ἀμέσως ἢ ἐμμέσως τόπον τινα τοῦ Βασιλείου εἰς συγκοινωνίαν μὲ ἀνθρώπους, ζῶα, πλοῖα ἢ πράγματα, ὑπαγόμενα εἰς τὴν κατηγορίαν τῆς ἀκαθάρτου πιστοποιήσεως, ἐκ δὲ τῆς συγκοινωνίας ταύτης ἐπήγασε λοιμώδης νόσος.

γ'. Μὲ δεσμὰ πρόσκαιρα, ἐὰν ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἔθεσεν εἰς συγκοινωνίαν τόπον τινα τοῦ Βασιλέου μὲ ἀνθρώπους, ζῶα, πράγματα, ἢ πλοῖα, ὑπαγόμενα εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ὑπόπτων πιστοποιήσεων, καὶ ὡς ἐκ τῆς συγκοινωνίας ταύτης ἐπήγασε λοιμώδης νόσος.

δ'. Μὲ εἰρκτὴν, ἐὰν ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἔθεσεν εἰς συγκοινωνίαν τόπον τινα τοῦ Βασιλείου μὲ ἀνθρώπους, ζῶα, πλοῖα, ἢ πράγματα ὑπαγόμενα εἰς τῆς καθαρᾶς πιστοποιήσεως τὴν κατηγορίαν, καὶ ὡς ἐκ τῆς συγκοινωνίας ταύτης ἐπήγασε λοιμώδης νόσος.

Ἄρθρ. 16.

Ἐὰν ἐκ τῆς συγκοινωνίας δὲν ἐπήγασε λοιμώδης νόσος, τιμωρεῖται εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ ά. §. τοῦ ἀνωτέρω ἄρθρου, μὲ δεσμὰ διὰ βίου, εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ β'. §. μὲ δεσμὰ πρόσκαιρα, εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ γ'. §. μὲ εἰρκτὴν, καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ §. δ'. μὲ φυλάκισιν τοὐλάχιστον τεσσάρων ἐτῶν.

Ἄρθρ. 17.

Ἐὰν ἡ παραβίασις ἐγένετο ἐξ ἀμελείας ἢ ἀνεπιτηδειότητος, καὶ ἐκ ταύτης ἐπήγασε λοιμώδης νόσος, τιμωρεῖται εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ ά §. τοῦ ἄρθρ. 15 μὲ φυλάκισιν τοὐλάχιστον τεσσάρων ἐτῶν, εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ β'. §. μὲ φυλάκισιν τριῶν μέχρι τεσσάρων ἐτῶν, εἰς τὴν τοῦ §. γ'. μὲ φυλάκισιν δύω μέχρι τριῶν ἐτῶν, καὶ εἰς τὴν τοῦ §. δ'. περίπτωσιν με φυλάκισιν ἑνὸς μέχρι δύω ἐτῶν.

Ἄρθρ. 18.

Ἐὰν ἡ παραβίασις ἐγένετο ἐξ ἀμελείας ἢ ἀνεπιτηδειότητος, καὶ ἐκ ταύτης δὲν ἐπήγασε λοιμώδης νόσος, τιμωρεῖται εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ ά. §. τοῦ ἄρθρου 15 μὲ φυλάκισιν δύω μέχρι τεσσάρων ἐτῶν, εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ §. β'. μὲ φυλάκισιν ἑνὸς μέχρι δύω ἐτῶν εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ γ'. §. μὲ φυλάκισιν ἓξ μηνῶν μέχρις ἑνὸς ἔτους· εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ δ'. §. μὲ φυλάκισιν τριῶν μέχρις ἓξ μηνῶν.

Ἄρθρ. 19.

Ὅστις διὰ τῶν ἐξομολογήσεών του ἐνώπιον τῆς Ὑγειονομικῆς Ἀρχῆς, ἢ διὰ τῶν πρὸς τὰς ἁρμοδίας Ἀρχὰς ἀναφορῶν του ἀναγγέλει ἐν γνώσει ψευδῆ πράγματα ὡς ἀληθῆ, ἢ ἐν γνώσει παραμορφόνει, ὑποκρύπτει, παρασιωπᾷ τὴν ἀλήθειαν, ἢ νοθεύει, ἢ πλαστογραφῇ ἔγγραφα τὰ ὁποῖα καθυπέβαλεν εἰς τὴν Ὑγειονομικὴν Ἀρχὴν, καὶ ὡς ἐκ τούτου παρελείφθησαν παρὰ τῆς ἁρμόδιας Ἀρχῆς τὰ πρόσφορα ὑγειονομικὰ μέτρα, ἐὰν ἐκ τῆς παραλείψεως ταύτης ἐπήγασε λοιμώδης νόσος, τιμωρεῖται κατὰ τὰς διαιρίσεις καὶ διατάξεις τοῦ ἄρθρου 15, ἄλλως κατ' ἐκείνας τοῦ ἄρθρου 16, θεωρουμένης πάντοτε ὡς ἰδιαιτέρας ἐπιβαρυντικῆς περιπτώσεως τὸ γενομένης πρὸς τὴν Ἀρχὴν ἀπάτης.

Ἄρθ. 20.

Ἐὰν μεταξὺ τῶν παραδιδομένων εἰς ἐλεθέραν κοινωνίαν ἀνεπιδέκτων μολυσμοῦ πραγμάτων εὑρεθῶσι κεκρυμμένα πράγματα μὴ ἐλεύθερα, πρὶν ἢ ἀναγγελθῶσιν εἰς τὴν ἁρμοδίαν Ἀρχὴν, ἐκτὸς τῆς νομίμου ποινικῆς καταδιώξεως, τὰ εὑρεθέντα ταῦτα πράγματα δημεύονται, ὁ δὲ ἀνακαλύψας λαμβάνει τὸ τρίτον τῆς τιμῆς αὐτῶν.

Ἄρθρ. 21.

Τιμωρεῖται μὲ θάνατον, ὅστις διὰ βίας, διὰ ῥήξεως, ἢ διὰ λαθραίας ἀναβάσεως ἢ καταβάσεως ἔθεσεν εἰς συγκοινωνίαν τόπον τινα τοῦ Κράτους μὲ ἀνθρώπους, ζῶα, πλοῖα, ἢ πράγματα ὑπαγόμενα εἰς τὴν κατηγορίαν τῆς ἀκαθάρτου πιστοποιήσεως, ἐὰν ἐκ τῆς συγκοινωνίας ταύτης ἐπήγασε λοιμώδης νόσος, μὲ δεσμὰ διὰ βίου, ἐὰν δὲν ἐπήγασε τοιαύτη.

Μὲ δεσμὰ διὰ βίου, ὅστις διὰ τῶν αὐτῶν μέσων ἔθεσεν εἰς συγκοινωνίαν τόπον τινα τοῦ Κράτους μὲ ἀνθρώπους, ζῶα, πλοῖα, ἢ πράγματα ὑπαγόμενα εἰς τὴν κατηγορίαν τῆς ὑπόπτου πιστοποιήσεως, καὶ ἐκ τῆς συγκοινωνίας ταύτης ἐπήγασε λοιμώδης νόσος· μὲ δεσμὰ δὲ πρόσκαιρα ἐὰν δὲν ἐπήγασε λοιμώδης νόσος.

Μὲ δεσμὰ πρόσκαιρα, ὅστις διὰ τῶν αὐτῶν μέσων ἔθεσεν εἰς συγκοινωνίαν τόπον τινα τοῦ Κράτους, μὲ ἀνθρώπους, ζῶα, πλοῖα, ἢ πράγματα ὑπαγόμενα εἰς τὴν καθαρὰν πιστοποίησιν, καὶ ἐκ τῆς συγκοινωνίας ταύτης ἐπήγασε λοιμώδης νόσος.

Μὲ εἰρκτὴν δε, ἐὰν δὲν ἐπήγασε λοιμώδης νόσος.

Ἄρθρ. 22.

Τιμωροῦνται μὲ θάνατον οἱ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ὑπάλληλοι τοῦ Βασιλείου, οἱ πλοίαρχοι τῶν Βασιλικῶν πλοίων, ἢ οἱ ἐκπληροῦντες τὰ χρέη τούτων, οἱ ἰατροὶ ὑγειονομείων, ἢ ἄλλοι ἐν γένει ὑπάλληλοι ὑγειονομικοὶ καὶ μὴ τόσον στρατιωτικοὶ καθὼς καὶ πολιτικοὶ, οἵτινες ἐγνώσει εἰς τὰς ἐπισήμους ἐκθέσεις των, εἰς τὰ παρ' αὐτῶν ἐκδιδόμενα ἐπίσημα πιστοποιητικὰ, ἢ ἄλλας ὁποιασδήποτε δηλώσεις, ἀναφέρουν ψευδῆ πράγματα, ἢ ἐν γνώσει παραμορφόνουν, ὑποκρύπτουν, ἢ παρασιωπῶν τὴν ἀλήθειαν, ἐὰν ἕνεκα τῶν ψευδῶν πληροφοριῶν, ἢ τῶν ὅσων παρεσιώπησαν περιστατικῶν, παρελείφθησαν παρὰ τῆς ἁρμοδίας Ἀρχῆς τὰ διὰ τὴν ἀκάθαρτον πιστοποίησιν διατεταγμένα ὑγειονομικὰ μέτρα, καὶ ἐκ τούτων ἐπήγασε λοιμώδης νόσος· μὲ δεσμὰ δὲ διὰ βίου, ἐὰν δὲν ἐπήγασε λοιμώδης νόσος.

Μὲ δεσμὰ δὲ διὰ βίου, ἐὰν κατὰ συνέπειαν τῶν ἐν γνώσει παρ' αὐτῶν δοθεισῶν ψευδῶν πληροφοριῶν ἢ παρασιωπηθέντων περιστατικῶν, παρελείφθησαν παρὰ τῆς ἁρμοδίας Ἀρχῆς τὰ διὰ τὴν ὕποπτον πιστοποίησιν διατεταγμένα ὑγειονομικὰ μέτρα, καὶ ἐκ τούτου ἐπήγασε λοιμώδης νόσος· ἐὰν δὲ δὲν ἐπήγασε λοιμώδης νόσος, μὲ δεσμὰ πρόσκαιρα.

Μὲ δεσμὰ πρόσκαιρα, ἐὰν ἐκ τῶν ψευδῶν πληροφοριῶν

τὰς ὁποίας ἐν γνώσει ἐχορήγησαν, ἢ ἕνεκα τῶν περιστατικῶν, τὰ ὁποῖα ἐν γνώσει ὁμοίως παρεσιώπησαν, παρελείφθησαν παρὰ τῆς ἁρμοδίας Ὑγειονομικῆς Ἀρχῆς τὰ διὰ τὴν καθαρὰν πστοποίησιν διατεταγμένα Ὑγειονομικὰ μέτρα, καὶ ἐκ τούτου ἐπήγασε λοιμώδης νόσος· ἐὰν δὲ δὲν ἐπήγασε τοιαύτη νόσος, μὲ εἰρκτήν.

Ἄρθρ. 23.

Μένουν ἀτιμώρητοι οἱ ἐν τοῖς ἄρθροις 19 καὶ 22 ἀναφερόμενοι, ἐὰν ἀνακαλέσουν τὰ ὅσα ψευδῶς ἀνήγγειλον, καὶ ἀναφέρουν ὅλην τὴν ἀλήθειαν, πρὶν ἢ παρὰ τῆς ἁρμοδίας Ἀρχῆς ληφθῇ καὶ ἐκτελεσθῇ μέτρον δυνάμενον νὰ ἐκθέσῃ τὴν δημόσιον ὑγείαν, καὶ πρὶν ἢ αἱ ἁρμόδιαι Ἀρχαὶ πληροφορηθῶσι ταύτην δι' ἄλλου μέσου· ἐὰν δὲ ἦσαν ἤδη πληροφορημέναι, καὶ τοῦτο ἦτον ἄγνωστον εἰς τὸν παραβάτην, τιμωρεῖται μὲ τὴν ποινὴν τῆς ἀποπείρας

Ἄρθρ. 24.

Ὅστις ἐν γνώσει ἀπεδέχθη κατὰ παράβασιν τῶν ἐν ἰσχύϊ Ὑγειονομικῶν διατάξεων, ἀνθρώπους, ζῶα, ἢ πράγματα ἐπιδεκτικὰ ἢ ἀνεπίδεκτα μολυσμοῦ, ὑποκείμενα δὲ εἰς κάθαρσιν, ἐὰν κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ποινικοῦ Νόμου δὲν θεωρεῖται ὡς συναυτουργὸς τῶν ὁρισθεισῶν ἐν τῷ παρόντι Νόμῳ παραβάσεων, τιμωρεῖται κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τῶν ἄρθρ. 49 καὶ 50 τοῦ ποιν. Νόμου· μένει δὲ ἡ ἄνευ προηγουμένης συνεννοήσεως ἀποδοχὴ θέλει θεωρεῖσθαι ὡς ἰδιαιτέρα ἐλαφρυντικὴ περίστασις κατὰ τὰ διαληφθέντα ἄρθρα 49 καὶ 50.

Ἄρθρ. 25.

Ὅστις διατελῶν ὑπὸ κάθαρσιν συγκοινωνήσει μὲ πράγματα, ἀνθρώπους ἢ ζῶα εὑρισκουένους ἐπίσης ὑπὸ κάθαρσιν, διαχωρισμένους δὲ ἀπ' αὐτῶν, κατὰ τὰς Ὑγειονομικὰς διατάξεις, ἐὰν ἡ συγκοινωνία ἐγένετο ἄνευ ἀδείας τῆς ἁρμοδίας ὑγειονομικῆς Ἀρχῆς, δὲν ἐτέθη δὲ εἰς κοινωνίαν τόπος τις τοῦ Βασιλείου, τιμωρεῖται μὲ τὴν ποινὴν τῆς ἀποπείρας τοῦ ἄρθρου 15, ὁπόταν ὡς ἐκ τῆς συγκοινωνίας ταύτης διεδόθη εἴς τινα τῶν ἄλλων τῶν εὑρισκομένων ὑπὸ κάθαρσιν λοιμώδης νόσος· ἄλλως μὲ τὴν ποινὴν τῆς *ἀποπείρας* τοῦ ἄρθρου 16.

Τιμωρεῖται μὲ τὰς αὐτὰς ποινὰς, ὅστις διατελῶν ὑπὸ κάθαρσιν ἐν τῇ παρουσίᾳ τῆς ἐπιτηρούσης αὐτὸν Ἀρχῆς, ἢ τινος ὑγειονομικοῦ φύλακος, ἀλλ' ἄνευ τῆς ἀδείας αὐτῆς κοινωνήσει μέ τινα τῶν εἰς ἐλευθέραν κοινωνίαν, χωρὶς ἐκ τούτου νὰ τεθῇ εἰς συγκοινωνίαν τόπός τις τοῦ Βασιλείου.

Ἐὰν αἱ παραβάσεις αὗται ἐγένοντο ἐξ ἀμελείας, καὶ διεδόθη εἰς τοὺς ἄλλους λοιμώδης νόσος, τιμωρεῖται ὁ παραβάτης μὲ τὴν ποινὴν τοῦ ἄρθρου 17 ἠλαττωμένην μὲν, ἀλλ' ὄχι κατωτέραν τοῦ ἡμίσεως αὐτῆς, ἄλλως δὲ μὲ *κράτησιν* καὶ πρόστιμον τοὐλάχιστον 50 δραχμῶν.

Ἄρθρ. 26.

Ἐάν τις ἐκ τῶν συγκοινωνησάντων κατὰ τὸ ἀνωτέρω ἄρθρον λάβῃ ἐλευθέραν κοινωνίαν, ἥτις δὲν ἤθελε τῷ δοθῇ, ἂν ἡ ἁρμοδία Ἀρχὴ ἐγνώριζε τὴν γενομένην παράβασιν, τιμωρεῖται μὲ τὴν πλήρη ποινὴν τῶν ἄρθρων **15** καὶ 16 κατὰ τὰς εἰς αὐτὰ ἐνδιαλαμβανομένας διακρίσεις.

Ἄρθρ. 27

Ὅλοι οἱ φύλακες τῶν ὑγειονομείων, ὑγειονομικῶν σταθμῶν, φυλακείων καὶ λοιμοκαθαρτηρίων, καὶ ἐν γένει ὅλοι οἱ ὑγειονομικοὶ καὶ ἄλλοι πολιτικοὶ καὶ στρατιωτικοὶ ὑπάλληλοι, ἐπιφορτισμένοι μὲ Ὑγειονομικὴν ὑπηρεσίαν, οἵτινες ἤθελον ἐγκαταλείψει τὴν ἰδίως ἐμπιστευθεῖσαν εἰς αὐτοὺς θέσιν, ἢ ἐν γνώσει παραβιάσει τὰς Ὑγειονομικὰς διατάξεις, ἢ μὴ τήρησις τῶν ὁποίων δύναται νὰ ἐκθέσῃ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως τόπον τοῦ Βασιλείου, ἢ ἄνθρωπόν τινα εἰς συγκοινωνίαν μὲ ἀνθρώπους ζῶα ἢ πράγματα μὴ ὑπαγόμενα εἰς ἐλευθέραν πιστοποίησιν, ἢ ἐν γνώσει συνδράμει ἄλλους εἰς τὴν παραβίασιν τῶν τοιούτων διαταξέων, τιμωροῦνται κατὰ τὰς διακρίσεις τοῦ ἄρθρου. 22.

Ἄρθρ. 28.

Ἐὰν δὲν ἀπέβη συγκοινωνία καθ' ὃ διάστημα οἱ Ὑγειονομικοὶ ὑπάλληλοι, ἢ οἱ ἐπιφορτισμένοι τὴν Ὑγειονομικὴν ὑπηρεσίαν ἐγκατέλειψαν τὴν θέσιν των, ὁ παραβάτης τιμωρεῖται μὲ φυλάκισιν τριῶν μηνῶν μέχρι δύο ἐτῶν.

Ἄρθρ. 29.

Τιμωρεῖται μὲ φυλάκισιν δύο μηνῶν μέχρι δύο ἐτῶν πᾶς εἰς ὑπηρεσίαν ἀξιωματικὸς τοῦ Ναυτικοῦ, ἢ τοῦ στρατοῦ τῆς ξηρᾶς, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς χωροφυλακῆς, ὅστις προσκληθεὶς παρὰ τῆς ἁρμοδίας Ὑγειονομικῆς Ἀρχῆς νὰ παρέξῃ τὴν συνδρομήν του διὰ Ὑγειονομικήν τινα ὑπηρεσίαν, δὲν ὑπακούσει.

Μὲ τὴν αὐτὴν ποινὴν τιμωροῦνται οἱ Ὑγειονομικοὶ ὑπάλληλοι, οἵτινες κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῶν χρεῶν των, ἄνευ νομίμου κωλύματος, δὲν ἤθελον ὑπακούσει εἰς τὰς διαταγὰς τῶν προϊσταμένων των, ἢ ἤθελον ἀμελήσει τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων των.

Ἄρθρ. 30.

Τιμωροῦνται μὲ κράτησιν δεκαπέντε τοὐλάχιστον ἡμερῶν ἢ πρόστιμον 100—200 δραχμῶν, ὅσοι λαβόντες γνῶσιν λοιμώδους τινὸς νοσήματος, ἀγνώστου εἰσέτι εἰς τὴν Ἀρχὴν, συμβάντος ἐντὸς τοῦ Κράτους, δὲν ἤθελον πάραυτα ἀναφέρῃ τοῦτο εἰς τὴν ἁρμοδίαν Ὑγειονομικὴν, ἢ Διοικητικὴν Ἀρχήν.

Ἐὰν ὁ τοιοῦτος ἦναι ἰατρὸς τιμωρεῖται μὲ φυλάκισιν τριῶν τοὐλαχίστων μηνῶν καὶ μὲ χρηματικὴν ποινὴν 200 μέχρι 500 δραχμῶν, περιπλέον στερεῖται ἀπὸ 6 μῆνας μέχρι δύο ἐτῶν, τοῦ δικαιώματος τοῦ νὰ μετέρχηται τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἰατροῦ.

Ἄρθρ. 31.

Οἱ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ Πρόξενοι, Ὑποπρόξενοι καὶ Πράκτορες, οἵτινες ἐξ ἀμελείας δὲν ἤθελον χωρὶς ἀναβολὴν ἀναφέρει εἰς τὴν ἁρμοδίαν τοῦ Κράτους Ἀρχὴν τὴν εἰσβολὴν πανώλους, ἢ ἄλλου λοιμώδους νοσήματος εἰς τὸν τοπον, ὅπου εἶναι διωρισμένοι, καὶ ὅλα ἐν γένει τὰ περιστατικὰ ἐκ τῶν ὁποίων ἐξαρτῶνται τὰ λαμβανόμενα παρὰ τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι Ὑγειονομικῶν Ἀρχῶν μέτρα, ἐὰν ἐκ τῆς παραλείψεως ταύτης διεδόθη μόλυσμα, τιμωροῦνται κατὰ τὰς διακρίσεις τοῦ ἄρθρου **17** τοῦ παρόντος Νόμου, ἐὰν δὲν διεδόθη μόλυσμα, ἐκινδύνευσε δὲ ἡ δημόσιος ὑγεία, ἀποβάλλονται τῆς ὑπηρεσίας, καὶ τι-

μωροῦνται μὲ φυλάκισιν τοὐλάχιστον ἓξ μηνῶν, καὶ μὲ χρηματικὴν ποινὴν 500 — 3000 δραχ. ἐὰν δὲ δὲν ἐκινδύνευσεν ἡ δημόσιος ὑγεία, ὑποβάλλονται εἰς κράτησιν τοὐλάχιστον 20 ἡμερῶν, καὶ ἀποβάλλονται τῆς ὑπηρεσίας.

Ἄρθρ. 32.

Ὅστις εὑρεθεὶς εἴς τινα τῶν παρὰ τῶν ἄρθρων 96 καὶ 106 τοῦ ποιν. Νόμου ὁριζομένων περιπτώσεων, παραβιάσει τὰς ὑγειονομικὰς διατάξεις, ὀφείλει ἅμα παύσει ἡ βία, ἢ παρέλθη ὁ κίνδυνος, νὰ ἀναγγείλῃ τὴν παράβασιν εἰς τὴν Ὑγειονομικὴν Ἀρχὴν, ἄλλως τιμωρεῖται μὲ φυλάκισιν τοὐλάχιστον 2 ἐτῶν καὶ χρηματικὴν ποινὴν 1000—3000 δραχμῶν, ἐὰν ἐκ τῆς συμβάσης συγκοινωνίας ἐπήγασε λοιμώδης νόσος· εἰς φυλάκισιν δὲ τριῶν μηνῶν μέχρι δύο ἐτῶν καὶ εἰς χρηματικὴν ποινὴν 300 μέχρι 1000 δραχμῶν, ἐὰν δὲν ἐπήγασε λοιμώδης νόσος.

Ἄρθρ. 33.

Ὅστις ἐκτὸς τῶν ἐν τῷ παρόντι Νόμῳ ποινικῶν διατάξεων παραβιάσει τὰ περὶ λοιμοῦ, ἢ ἄλλων μολυντικῶν νοσημάτων ὑπάρχοντα Διατάγματα, Κανονισμοὺς, ἢ διατάξεις, τιμωρεῖται σύμφωνα μὲ τὸ ἄρθρον 570—580 τοῦ ποινικοῦ Νόμου, συμπεριλαμβανομένου καὶ αὐτοῦ.

Γενικαὶ διατάξεις.

Ἄρθρ. 34.

Ὁ Ὑγειονόμος, ἢ ὁ ἐκπληρῶν χρέη Ὑγειονόμου, ἔχει τὸ δικαίωμα καὶ τὸ χρέος νὰ ἐνεργῇ ἔργα ἀνακριτικοῦ ὑπαλλήλου, καθόσον ἀφορᾷ τὰ κακουργήματα, πλημμελήματα καὶ πταίσματα τὰ πραττόμενα ἐντὸς τῆς περιφερείας τοῦ λοιμοκαθαρτηρίου, ἄλλων πρὸς κάθαρσιν προσδιωρισμένων τόπων, ἢ ὑπὸ κάθαρσιν εὑρισκομένων πλοίων, συμμορφούμενος ὡς πρὸς ταῦτα, μὲ τὰς διατάξεις τῆς ποινικῆς Δικονομίας.

Ἐπίσης καὶ οἱ ἐπιστάται τῶν Λοιμοκαθαρτηρίων ἔχουσι τὸ δικαίωμα καὶ τὸ χρέος νὰ ἐνεργοῦν χρέη ἀνακριτικῶν ὑπαλλήλων ὡς πρὸς τὰ κακουργήματα, τὰ πλημμελήματα καὶ πταίσματα, τὰ πραττόμενα ἐντὸς τῆς περιφερείας τῶν Λοιμοκαθαρτηρίων, εἰς τὰ ὁποῖα εἶναι διωρισμένοι.

Ἄρθρ. 35.

Τὰ ληξιαρχικὰ βιβλία τῶν ἐντὸς τῆς περιφερείας τοῦ Λοιμοκαθαρτηρίου γεννήσεων, γάμων καὶ ἀποβιώσεων, ὀφείλει νὰ κρατῇ ὁ ἐπιστάτης τοῦ Λοιμοκαθαρτηρίου, συμμορφούμενος ὡς πρὸς ταῦτα μὲ τὰς διατάξεις τοῦ περὶ ληξιαρχικῶν βιβλίων Νόμου.

Ἄρθρ. 36.

Ὁ Ὑγειονόμος δύναται καὶ ὀφείλει ὁσάκις προσκληθῇ νὰ συντάττῃ τὰς διαθήκας τῶν ἐν τῷ Λοιμοκαθαρτηρίῳ εὑρισκομένων, συμμορφούμενος μὲ τὸν περὶ διαθηκῶν Νόμον.

Ἄρθρ. 37.

Τὸ ἄρθρον 318 τοῦ ποινικοῦ Νόμου καταργεῖται.

Ἄρθρ. 38.

Ὁ παρὼν Νόμος ψηφισθεὶς παρὰ τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Γερουσίας καὶ παρ' Ἡμῶν σήμερον κυρωθεὶς, θέλει δημοσιευθῇ διὰ τῆς ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐκτελεσθῇ ὡς Νόμος τοῦ Κράτους.

Ἀθῆναι τῇ 25 Νοεμβρίου 1845.

Ο Θ Ω Ν.

Ὁ Ὑπουργὸς Ι. ΚΩΛΕΤΤΗΣ.

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη σφραγὶς τοῦ Κράτους.

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 3 Δεκεμβρίου 1845.

Ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργὸς
Ζ. Ι. ΒΑΛΒΗΣ.

Νόμος ΚΓ'.

Ἀριθ. **ΝΟΜΟΣ**

Περὶ ὑγειονομικῶν ἀρχῶν ἐν γένει

ΟΘΩΝ

ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Ψηφισάμενοι ὁμοφώνως μετὰ τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Γερουσίας διατάττομεν τὰ ἑξῆς·

Περὶ ὑγειονομικῶν Ἀρχῶν ἐν γένει.

Ἄρθρ. 1. Αἱ ὑγειονομικαὶ Ἀρχαὶ συνίστανται·

1. Εἰς Ἐπιθεωρητὰς,
2. Εἰς Ὑγειονομεῖα,
3. Εἰς Ὑγειονομικὰς ἐπιτροπὰς,
4. Εἰς Ὑγειονομικοὺς σταθμοὺς,
5. Εἰς Ὑγειονομικὰ φυλακεῖα,
6. Εἰς Ἐπιστασίας Λοιμοκαθαρτηρίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Περὶ τῶν Ἐπιθεωρητῶν.

Ἄρθρ. 2. Δύο ἐπιθεωρηταὶ διορίζονται καθ' ὅλον τὸ Κράτος, μισθοδοτουμένου ἑνὸς ἑκάστου κατὰ μῆνα μὲ δραχμὰς διακοσίας πεντήκοντα. Εἷς τοὐλάχιστον ἐξ αὐτῶν πρέπει νὰ ἦναι ἰατρός.

Τὸ ἔργον τοῦ ἐπιθεωρητοῦ δύναται νὰ ἀνατεθῇ εἰς ἕνα τῶν ἀνωτέρων ὑγειονομικῶν ὑπαλλήλων μὲ ἐπιμίσθιον πεντήκοντα δραχμῶν κατὰ μῆνα καθόσον διαρκεῖ ἡ περιοδεία του.

Ἔξοδα ὁδοιπορίας χορηγοῦνται κατ' ἔτος εἰς ἕκαστον ὑγειονομοεπιθεωρητὴν δραχμαὶ πεντακόσιαι περὶ τῶν ὁποίων ὀφείλει νὰ δώσῃ λόγον.

Οἱ ἐπιθεωρηταὶ ὑπάγονται ἀμέσως εἰς τὸ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Ὑπουργεῖον.

ΚΕΦΑΛ. Β'.

Περὶ τῶν Ὑγειονομείων.

1. Διαίρεσις αὐτῶν.

Ἄρθρ. 3. Τὰ Ὑγειονομεῖα διαιροῦνται εἰς τρεῖς τάξεις, πρώτης, δευτέρας καὶ τρίτης.

Καὶ πρώτης μὲν εἶναι δύω, δευτέρας δὲ δώδεκα καὶ τρίτης δώδεκα.

2. Προσωπικὸν καὶ μισθοδοσία αὐτῶν.

Ἄρθρ. 4. Τὸ προσωπικὸν ἑκάστου Ὑγειονομείου προσδιορίζεται καὶ μισθοδοτεῖται ἀναλόγως τῆς τάξεως εἰς ἣν ἀνήκει τὸ Ὑγειονομεῖον ὡς ἑφεξῆς·

Ἄρθρ. 5, Τὸ Ὑγειονομεῖον Α΄. τάξεως σύγκειται·

1. Ἐξ ἑνὸς Ὑγειονόμου μισθοδοτουμένου μηνιαίως μὲ δραχμὰς 200
2. ἐξ ἑνὸς ἰατροῦ 120
3. ἐξ ἑνὸς γραμματέως 120
4. ἐξ ἑνὸς γραφέως 80
5. ἐξ ἑνὸς βοηθοῦ 60
6. ἐξ ἑνὸς ἀρχιφύλακος 50
7. ἐξ ἑνὸς καπνιστοῦ 50
8. ἐξ ἑνὸς προμηθευτοῦ, ἄνευ μισθοῦ, λαμβάνοντος τὰ νενομισμένα κατὰ τὴν Ὑγειονομικὴν διατίμησιν δικαιώματα.
9. Ἐκ τριῶν τακτικῶν φυλάκων μισθοδοτουμένου ἑκάστου μηνιαίως μὲ δραχμὰς 40.
10. Ἐκ τῶν ἀναγκαίων κατὰ τὰς περιστάσεις ἐκτάκτων φυλάκων, ἄνευ μισθοῦ, λαμβανόντων τὰ νενομισμένα τυχηρὰ κατὰ τὴν Ὑγειονομικὴν διατίμησιν.

Ἄρθρ. 6. Ἕκαστον Ὑγειονομεῖον Β΄. τάξεως σύγκειται·

1. ἐξ ἑνὸς Ὑγειονόμου μισθοδοτουμένου μηνιαίως μὲ δραχμὰς 120
2. ἐξ ἑνὸς ἰατροῦ 100
3. ἐξ ἑνὸς Γραμματέως 90
4. ἐξ ἑνὸς ἀρχιφύλακος 45
5. ἐξ ἑνὸς καπνιστοῦ, ἂν ἦναι χρεία . . . 45
6. ἐξ ἑνὸς προμηθευτοῦ, ἂν ἦναι χρεία, ἄνευ μισθοῦ, λαμβάνοντος τὰ νενομισμένα κατὰ τὴν Ὑγειονομικὴν διατίμησιν δικαιώματα.
7. Ἐκ δύω τακτικῶν φυλάκων μισθοδοτουμένου ἑκάστου μηνιαίως μὲ δραχμὰς 35 καὶ
8. Ἐκ τῶν ἀναγκαίων κατὰ τὰς περιστάσεις ἐκτάκτων φυλάκων ἄνευ μισθοῦ, λαμβανόντων τὰ νενομισμένα τυχηρὰ κατὰ τὴν Ὑγειονομικὴν διατίμησιν.

Ἄρθρ. 7. Ἕκαστον Ὑγειονομεῖον Γ΄. τάξεως σύγκειται·

1. Ἐξ ἑνὸς Ὑγειονόμου μισθοδοτουμένου μηνιαίως μὲ δραχμὰς 100
2. ἐξ ἑνὸς ἰατροῦ 80
3. ἐξ ἑνὸς γραμματέως, ἂν ἦναι χρεία . . 80
4. ἐξ ἑνὸς προμηθευτοῦ, ἂν ἦναι ἀνάγκη τοιούτου, ἄνευ μισθοῦ, λαμβάνοντος τὰ νενομισμένα κατὰ τὴν Ὑγειονομικὴν διατίμησιν δικαιώματα.
5. Ἐκ δύω τακτικῶν φυλάκων μισθοδοτουμένου ἑκάστου μηνιαίως μὲ δραχμὰς 30· καὶ
6. Ἐκ τῶν ἀναγκαίων κατὰ τὰς περιστάσεις ἐκτάκτων φυλάκων ἄνευ μισθοῦ, λαμβανόντων τὰ νενομισμένα κατὰ τὴν Ὑγειονομικὴν διατίμησιν δικαιώματα.

Ἄρθρ. 8. Εἰς ὅσα τῶν Ὑγειονομείων οἱασδήποτε τάξεως ἀναγκαιοῦσιν εἰδικοὶ κωπηλάται θέλουσι διορίζεσθαι παρὰ τοῦ ἁρμοδίου Ὑπουργείου, μισθοδοτουμένου ἑκάστου μὲ δραχμὰς 25. ὁ δὲ ἀριθμὸς αὐτῶν καθ' ὅλον τὸ Κράτος δὲν θέλει ὑπερβαίνει τοὺς δεκαπέντε.

ΚΕΦΑΛ. Γ΄.

Περὶ Ὑγειονομικῶν ἐπιτροπῶν

Ἄρθρ. 9. Παρ' ἑκάστῳ Ὑγειονομείῳ διατελεῖ καὶ Ὑγειονομικὴ ἐπιτροπὴ συγκειμένη·

1. Παρὰ τοῦ Ὑγειονόμου·
2. Παρὰ τοῦ ἰατροῦ τοῦ Ὑγειονομείου·
3. Παρὰ τοῦ δημάρχου ἢ τοῦ ἀναπληρωτοῦ αὐτοῦ.
4. Παρὰ τοῦ εἰρηνοδίκου ἢ τοῦ ἀναπληροῦντος αὐτὸν Παρέδρου·
5. Παρ' ἑνὸς πολίτου Ἕλληνος ἐκλεγομένου κατὰ τριετίαν παρὰ τῆς Κυβερνήσεως.

Ἄρθρ. 10. Τῶν Ὑγειονομικῶν τούτων ἐπιτροπῶν προεδρεύει ὁ Ὑγειονόμος.

Ἄρθρ. 11. Εἰς τόπους ὅπου τυχὸν δὲν ὑπάρχει συστημένον Εἰρηνοδικεῖον, ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη σύγκειται μόνον ἐκ τῶν 4 ἄλλων μελῶν αὐτῆς· ἐν περιπτώσει διχοψηφίας ἡ ψῆφος τοῦ Προέδρου νικᾷ.

Ἄρθρ. 12. Τὰ ἀπαρτίζοντα τὴν ἐν τοῖς προηγουμένοις ἄρθροις ἐπιτροπὴν μέλη ἐκπληροῦσι τὰ ἀνατεθέντα εἰς αὐτοὺς καθήκοντα ἀμισθί.

ΚΕΦΑΛ. Δ΄.

Περὶ τῶν Ὑγειονομικῶν σταθμῶν.

Ἄρθρ. 13. Οἱ Ὑγειονομικοὶ σταθμοὶ διαιροῦνται·

α΄) Εἰς ἁπλοῦς Ὑγειονομικοὺς σταθμούς·

β΄) Εἰς σταθμοὺς εἰς οὓς εἶναι προσηρτημέναι ἐπιστασίαι Ὑγειονομικῶν περιφραγμάτων.

Α΄. Περὶ τῶν ἁπλῶν Ὑγειονομικῶν σταθμῶν.

Ἄρθρ. 14. Οἱ ἁπλοὶ Ὑγειονομικοὶ σταθμοὶ προσδιορίζονται ὅλοι τὸν ἀριθμὸν ἑξήκοντα τέσσαρες.

Ἄρθρ. 15. Ἑκάστου τῶν Ὑγειονομικῶν σταθμῶν προΐσταται εἷς σταθμάρχης μισθοδοτούμενος μηνιαίως μὲ δραχμὰς 60.

Ἐὰν ἡ χρεία τὸ καλῇ διορίζονται ὑπ' αὐτὸν εἷς ἢ καὶ πλειότεροι κατὰ τὰς περιστάσεις τακτικοὶ φύλακες μὲ μηνιαῖον μισθὸν δραχμῶν 30.

Β΄. Περὶ τῶν σταθμῶν εἰς οὓς εἶναι προσηρτημέναι ἐπιστασίαι Ὑγειονομικῶν περιφραγμάτων.

Ἄρθρ. 16. Οἱ σταθμοὶ εἰς οὓς εἶναι προσηρτημέναι ἐπισασίαι Ὑγειονομικῶν περιφραγμάτων προσδιορίζονται ἅπαντες εἰς τέσσαρας τὸν ἀριθμόν.

Ἄρθρ. 17. Ἑκάστου τῶν Ὑγειονομικῶν περιφραγμάτων ἐφορεύει εἷς σταθμάρχης μισθοδοτούμενος μηνιαίως μὲ δραχμὰς 60.

Χρείας δὲ καλούσης διορίζονται ὑπ' αὐτὸν εἷς ἢ καὶ πλειότεροι κατὰ τὰς περιστάσεις Ὑγειονομικοὶ φύλακες, μισθοδοτούμενοι μηνιαίως ἕκαστος μὲ δραχμὰς 30.

ΚΕΦΑΛ. Ε΄.

Περὶ Ὑγειονομικῶν φυλακείων,

Ἄρθρ. 18. Τὰ Ὑγειονομικὰ φυλακεῖα προσδιορίζονται ἅπαντα τὸν ἀριθμὸν ἑξήκοντα δύω.

Ἄρθρ. 19. Εἰς ἕκαστον τῶν Ὑγειονομικῶν φυλακείων διορίζεται εἷς φύλαξ μισθοδοτούμενος μηνιαίως μὲ δραχμὰς 40.

ΚΕΦΑΛ. ΣΤ΄.

Περὶ τῶν Λοιμοκαθαρτηρίων.

1. Διαίρεσις αὐτῶν.

Ἄρθρ. 20. Τὰ Λοιμοκαθαρτήρια διαιροῦνται εἰς τρεῖς τάξεις, πρώτης, δευτέρας καὶ τρίτης.

Καὶ πρώτης μὲν εἶναι ἓν, δευτέρας δὲ ὀκτὼ καὶ τρίτης δύο.

Εἰς τὴν τρίτην τάξιν ὑπάγονται καὶ ὅλα τὰ ὑπὸ τῶν λιμένων συντηρούμενα Λοιμοκαθαρτήρια.

2. Προσωπικὸν καὶ μισθοδοσία.

Ἄρθρ. 21· Τὸ προσωπικὸν τῆς Α. τάξεως σύγκειται·

1 ἐξ ἑνὸς Ἐπιστάτου μισθοδοτουμένου μηνιαίως μὲ δραχ. 200

2. ἐξ ἑνὸς ἰατροῦ 120

3. ἐξ ἑνὸς γραμματέως 100

4. ἐξ ἑνὸς ἐφόρου τῶν ἀποθηκῶν 80

5. ἐξ ἑνὸς ἀρχιφύλακος 50

7. ἐξ ἑνὸς προμηθευτοῦ ἄνευ μισθοῦ, λαμβάνοντος τὰ νενομισμένα κατὰ τὴν ὑγειονομικὴν διατίμησιν δικαιώματα.

7. Ἐκ τριῶν τακτικῶν φυλάκων μισθοδοτουμένου ἑκάστου μὲ δραχμὰς 40. καὶ

8. Ἐκ τῶν ἀναγκαίων κατὰ τὰς περιστάσεις ἐκτάκτων φυλάκων καὶ ἀεριζῶν, ἄνευ μισθοῦ, λαμβανόντων τὰ κανονισμένα τυχηρὰ δικαιώματα κατὰ τὴν διατίμησιν.

Ἄρθρ. 22. Τὸ προσωπικὸν τῆς Β΄. τάξεως σύγκειται·

1. ἐξ ἑνὸς Ἐπιστάτου μισθοδοτουμένου μηνιαίως μὲ δραχμὰς. 120

2. ἐξ ἑνὸς ἰατροῦ 100

3 ἐξ ἑνὸς γραμματέως 80

4. ἐξ ἑνὸς ἀρχιφύλακος 45

5. ἐξ ἑνὸς προμηθευτοῦ κατὰ τὴν χρείαν ἄνευ μισθοῦ, λαμβάνοντος τὰ νενομισμένα κατὰ τὴν ὑγειονομικὴν διατίμησιν δικαιώματα.

6. Ἐκ δύω τακτικῶν φυλάκων, μισθοδοτουμένου μηνιαίως ἑκάστου μὲ δραχμὰς 35· καὶ

7 Ἐκ τῶν ἀναγκαίων ἐκτάκτων φυλάκων καὶ ἀεριστῶν ἄνευ μισθοῦ, λαμβανόντων τὰ κατὰ τὴν διατίμησιν νενομισμένα δικαιώματα.

Ἄρθρ. 23 Τὸ προσωπικὸν τῆς Γ΄. τάξεως σύγκειται.

1. ἐξ ἑνὸς ἐπιστάτου μισθοδοτουμένου μηνιαίως μὲ δραχμὰς 100

2. ἐξ ἑνὸς ἰατροῦ 80

3. ἐξ ἑνὸς γραμματέως, ἂν ᾖναι χρεία . . 60

4. Ἐκ δύω τακτικῶν φυλάκων μισθοδοτουμένου μηνιαίως ἑκάστου μὲ δραχμὰς 30

5. Ἐκ τῶν ἀναγκαίων ἐκτάκτων φυλάκων καὶ ἀεριστῶν ἄνευ μισθοῦ, λαμβανόντων τὰ κατὰ τὴν διατίμησιν νενομισμένα δικαιώματα.

Ἄρθρ. 24. Οἱ Ὑγειονόμοι, οἱ Ἰατροὶ τῶν ὑγειονομείων καὶ οἱ γραμματεῖς αὐτῶν, ὅταν δὲν προσγίνεται βλάβη εἰς τὰ κυρία αὐτῶν καθήκοντα, ἐπιφορτίζονται καὶ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν Λοιμοκαθαρτηρίων, λαμβάνοντες διὰ τοῦτο ἐπιμίσθιον κατὰ μῆνα οἱ μὲν Ὑγειονόμοι ἀπὸ δραχμὰς 40 - 80, οἱ δὲ ἰατροὶ ἀπὸ 30—60· οἱ δὲ γραμματεῖς, ὁποιουδήποτε βαθμοῦ καὶ ἂν ὦσι, 15—30.

Ἄρθρ. 25. Οἱ γραμματεῖς τῶν Ὑγειονομείων ἢ Λοιμοκαθαρτηρίων, ὅταν ἐκπληρῶσι χρέη ἐπισάτου Λοιμοκομείου, λαμβάνουν ἐπιμίσθιον 15—30 δραχμῶν κατὰ μῆνα.

ΚΕΦ. Ζ΄.

Περὶ βαθμολογίας τῶν Ὑγειονομικῶν. ἐν γένει ὑπαλλήλων.

Ἄρθρ. 26 Ἡ βαθμολογία τῶν Ὑγειονομικῶν ἐν γένει ὑπαλλήλων κανονίζεται ὡς ἑφεξῆς·

1· Οἱ Ἐπιθεωρηταὶ ἔχουν βαθμὸν τμηματάρχου Β΄. τάξεως.

2. Οἱ Ὑγειονόμοι καὶ ἐπιστάται τῶν Λοιμοκαθαρτηρίων πρώτης τάξεως ἔχουν βαθμὸν Ἐπάρχου.

3· Οἱ Ὑγειονόμοι καὶ ἐπιστάται τῶν Λοιμοκαθαρτηρίων τῆς Β΄. τάξεως καθὼς καὶ οἱ γραμματεῖς τῶν Ὑγειονομείων καὶ Λοιμοκαθαρτηρίων Α. τάξεως, ἔχουσι βαθμὸν ὑπουργικοῦ γραμματέως Β΄. τάξεως.

Ἄρθρ. 27. Οἱ γενικοὶ ἐπιθεωρηταὶ τῶν Ὑγειονομείων ἔπονται εἰς τοὺς τμηματάρχας Β΄ τάξεως.

Οἱ Ὑγειονόμοι Α. τάξεως ἔπονται εἰς τοὺς Ἐπάρχους.

Οἱ μὲ τοὺς Ὑγειονομικοὺς Ὑπαλλήλους ἰσόβαθμοι ὑπάλληλοι τῶν Λοιμοκαθαρτηρίων ἔπονται εἰς αὐτούς.

Ἄρθρ. 28. Διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος θέλουν κανονισθῆ τὰ διακριτικὰ σημεῖα, ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ ἑνὸς ἑκάστου.

Ἄρθρ. 29. Οἱ παρὰ ταῖς Ὑγειονομικαῖς καὶ Λοιμοκαθαρτικαῖς Ἀρχαῖς γραφεῖς καὶ βοηθοί, καπνισταί, τακτικοὶ φύλακες καὶ προμηθευταί, διορίζονται παρὰ τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Ὑπουργοῦ. Παρὰ δὲ τοῦ Ἐπάρχου διορίζονται οἱ ἔκτακτοι φύλακες καὶ οἱ ἀεριταί, ἀλλὰ θέλει ἀκούει πάντοτε καὶ τὴν γνώμην τοῦ ἁρμοδίου Ὑγειονόμου, ἢ τοῦ ἐπιστάτου τοῦ Λοιμοκαθαρτηρίου περὶ τοῦ διορισθησομένου· ἐσάκις ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπαρχόντων φυλάκων καὶ τῶν ἀεριστῶν δὲν ἐξαρκεῖ, προσλαμβάνει οἰκοθεν τοὺς ἀναγκαίους.

Ἄρθρ. 30. Εἰς τοὺς Ὑγειονομικοὺς ὑπαλλήλους, ἂν ᾖναι δυνατόν, ἀνατίθενται καὶ ἔργα οἰκονομικῶν ἢ ναυτικῶν ὑπαλλήλων, ἄνευ ἰδιαιτέρου ἐπιμισθίου.

Ὁ παρὼν Νόμος ψηφισθεὶς παρὰ τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Γερουσίας, καὶ παρ' Ἡμῶν σήμερον κυρωθεὶς, θέλει δημοσιευθῆ διὰ τῆς ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, καὶ ἐκτελεσθῆ ὡς Νόμος τοῦ Κράτους.

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 25 Νοεμβρίου 1845.

ΟΘΩΝ

Ὁ Ὑπουργὸς Ι. ΚΩΛΕΤΤΗΣ.

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη σφραγὶς τοῦ Κράτους.

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 3 Δεκεμβρίου 1845.

Ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργὸς

Ζ. Ι. ΒΑΛΒΗΣ.

Νόμος ΚΔ΄.

Ἀριθ. ΝΟΜΟΣ

Περὶ διατιμήσεως τῶν Ὑγειονομικῶν καὶ Λοιμοκαθαρτικῶν δικαιωμάτων.

ΟΘΩΝ

ΕΛΕΩι ΘΕΟΥ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Ψηφισάμενοι ὁμοφώνως τῇ Βουλῇ καὶ τῇ Γερουσίᾳ, διατάττομεν ὡς ἑξῆς·

ΚΕΦ. Α.

Ὑγειονομικὰ δικαιώματα.

Ἄρθρ. 1 Διὰ τὴν ὑγειονομικὴν πιστοποίησιν Ἀρ. Λ.

ἀ. Πλοίων μέχρι 5 τόνων 10

β΄. Πλοίων ἀπὸ 6 τόνων καὶ ἐπέκεινα δι' ἕκαστον τόνον . . . . . ₰ 2

2. Διὰ τὴν ἐπιθεώρησιν τῆς πιστοποιήσεως Δρ. Λ.
ά. Πλοίων μέχρι 5 τόνων 0
β'. Πλοίων ἀπὸ 6 τόνων καὶ ἐπέκεινα δι' ἕκαστον τόνον 1

3. Δι' ἕκαστον ἐπιβάτην μὴ συναριθμούμενον εἰς τὸ ναυτολόγιον 10

Ἐξαιροῦνται τῆς πληρωμῆς ταύτης οἱ στρατιῶται τοῦ Β. Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, οἵτινες ταξειδεύουν δι' ὑπηρεσίαν.

4. Δι' ἕκαστον ἀποδεικτικόν, μαρτυρικόν, ἢ ἀντίγραφον ἐπισήμου ἐγγράφου, ἐκδιδομένου παρὰ τῆς Ὑγειονομικῆς Ἀρχῆς. . . . . δρ. 2

5. Διὰ τὴν ἄδειαν τῆς ἀκτοπλοΐας
ά. Πλοίων μέχρι τῶν 5 τόνων 10
β'. Πλοίων ἀπὸ 6 τόνων μέχρι 25 τόνων . 20

ΚΕΦ. Β'.

Καθαρτικὰ δικαιώματα.

Ἄρθρ. 1· Διὰ πλοῖα εὑρισκόμενα εἰς τοὺς λιμένας Δρ. Λ
ὑποκάθαρσιν δι' ἕκαστον τόνον καθ' ἑκάστην . . 1

2. Τὰ ἀκοινώνητα πληρώνουν ἀντὶ ὅλων τῶν λοιμοκαθαρτικῶν δικαιωμάτων καθ' ἑκάστην . . 50

3. Ἕκαστος ἐπὶ τῶν πλοίων καθαριζόμενος ἐπιβάτης καθ' ἑκάστην 50

4. Ἕκαστος ἐπὶ τῶν ἀκοινωνήτων ἐπιβάτης μὴ συναριθμούμενος εἰς τὸ ναυτολόγιον ἅπαξ . . 25

5. Διὰ τὴν ἰατρικὴν ἐπίσκεψιν.
ά. Πλοίων μέχρι 5 τόνων 0
β'. Ἀπὸ 6 τόνων μέχρι τῶν 25 . . . . 1:
γ'. Ἀπὸ 26 τόνων μέχρι τῶν 50 . . . 1:50
δ'. Ἀπὸ 51 τόνων μέχρι τῶν 100 . . . 3:
ε. Ἀπὸ 101 τόνων καὶ ἐπέκεινα 6:

Τὸ δικαίωμα τοῦτο τῆς ἰατρικῆς ἐπισκέψεως πληρόνεται καὶ ἂν τὸ πλοῖον ἀναχωρήσῃ ὑπὸ κάθαρσιν

6. Δι' ἑκάστην τηρητικὴν λέμβον, διοριζομένην παρὰ τῆς Ἀρχῆς εἰς ἐπιτήρησιν πλοίων εὑρισκομένων ὑπὸ κάθαρσιν καθ' ἑκάστην 5:

7. Δι' ἕκαστον φύλακα διοριζόμενον ἐπὶ τῶν πλοίων καθ' ἑκάστην 1:50

Ὅταν ὅμως τὸ πλοῖον εἶναι μεμολυσμένον . 4:

8. Δι' ἕκαστον φύλακα διοριζόμενον εἰς τὸ νὰ ἐπιτηρῇ ἀποβιβαζόμενα μὴ ἐπιδεκτικὰ μολυσμοῦ πράγματα 1:50

Ὅταν ἡ ὑπηρεσία αὐτοῦ διαρκῇ ὀλιγώτερον τῶν 6 ὡρῶν, δι' ἑκάστην ὥραν 25

9. Ἕκαστος ἐπιβάτης καθαριζόμενος εἰς τὸ Λοιμοκαθαρτήριον καθ' ἑκάστην·
ά. Ὅταν εὑρίσκεται ὁμοῦ μ' ἄλλους εἰς αὐτὸ 50

Ὅταν ζητήσῃ νὰ λάβῃ ἰδιαίτερον δωμάτιον δι' αὐτόν. 3:

10. Ἕκαστος καθαριζόμενος ἐπιβάτης εἴτε ἐπὶ τοῦ πλοίου εἴτε εἰς τὸ Λοιμοκαθαρτήριον δι' ἰατρικὴν ἐπίσκεψιν ἅπαξ. 2:

11. Ἕκαστος ἐπιβάτης διὰ τὴν ἀπόδυσιν συμπεριλαμβανομένων τῶν καυσοξύλων καὶ τοῦ ὕδατος 6:

12. Ἀπαλλάττονται ὅλων τῶν Λοιμοκαθαρτικῶν δικαιωμάτων παιδία μέχρι τῶν δύω ἐτῶν· ὅσα δὲ εἶναι 3—12 πληρόνουν τὸ ἥμισυ τῶν δικαιωμάτων.

13. Δι' ἕκαστον φύλακα διοριζόμενον εἰς τοὺς ἐπιβάτας καθ' ἑκάστην 1:50

14. Ὅταν οἱ ἐπιβάται εἶναι μεμολυσμένοι . 4:

15. Δι' ἕκαστον ἀεριστὴν τῶν πραγματειῶν καθ' ἑκάστην 2:50

16. Ὅταν αἱ πραγματεῖαι εἶναι μεμολυσμέναι 5:

17. Πᾶν ὅ,τι ἐκκαθαρίζεται εἰς τὰς ἀποθήκας τοῦ Λοιμοκαθαρτηρίου, καὶ πᾶν ὅ,τι ἐκκαθαρίζεται ἰδίως δι' ὑποκαπνισμοῦ ἢ καταδύσεως εἰς ὑγρὸν, πληρώνει 1/2 τοῖς 0/0.

18. Τὸ δικαίωμα τῆς καθάρσεως διὰ τὰ ζῶα, εἶναι.
ά. Διὰ τοὺς βόας, τοὺς βουβάλους, τοὺς ἵππους, τοὺς ἡμιόνους, τοὺς ὄνους καὶ τὰ ὅμοια τετράποδα ἕκαστον 1:
β'. Διὰ τὰ πρόβατα, τὰς αἶγας, τοὺς χοίρους καὶ τὰ ὅμοια τετράποδα ἕκαστον . . . 4

19. Ὅλοι οἱ μεμολυσμένοι ἄνθρωποι ἀπαλλάττονται τῶν Λοιμοκαθαρτικῶν δικαιωμάτων ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς μετακομίσεως αὐτῶν εἰς τὸ Λοιμοκομεῖον, καὶ πληρόνουν μόνον τὰ ἔξοδα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀναγκασμένη ἡ Κυβέρνησις νὰ κάμῃ διὰ τὴν κάθαρσιν αὐτῶν.

20. Ἀπαλλάττονται ὡσαύτως τῶν Λοιμοκαθαρτικῶν δικαιωμάτων, ὅσοι ἐπιβάται ἀποδείξουν δι' ἀποδεικτικῶν πενίας κατὰ τὸν νόμον ἐκδεδομένων παρὰ τῆς Ἀρχῆς τοῦ τόπου των, ἢ τῆς ὑγειονομικῆς ἐπιτροπῆς τὴν τελείαν αὐτῶν πενίαν.

21. Διὰ τὸν προμηθευτὴν τοῦ Ὑγειονομείου πληρώνουν τὰ ὑπὸ κάθαρσιν πλοῖα, ὅταν μεταχειρίζωνται αὐτὸν καθ' ἑκάστην δι' ἕκαστον ἐπ' αὐτῶν ἄνθρωπον (ἐπιβάτην ἢ ναύτην). 8

22. Διὰ τὸν προμηθευτὴν τοῦ Λοιμοκαθαρτηρίου ἕκαστος ἐπιβάτης ὅταν μεταχειρίζεται αὐτὸν καθ' ἡμέραν 15

Ὁ παρὼν νόμος ψηφισθεὶς παρὰ τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Γερουσίας καὶ παρ' Ἡμῶν σήμερον κυρωθεὶς, θέλει δημοσιευθῆ διὰ τῆς ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐκτελεσθῆ ὡς Νόμος τοῦ Κράτους.

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 25 Νοεμβρίου 1845.

ΟΘΩΝ

Ὁ Ὑπουργὸς Ι. ΚΩΛΕΤΤΗΣ.

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη σφραγὶς τοῦ Κράτους.

Ἐν Ἀθήναις, 3 Δεκεμβρίου 1845.

Ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργὸς
Ζ. Ι ΒΑΛΒΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

Ἀριθ. 31.
Ἔτους Δ.

Τιμὴ τῆς Συνδρομῆς
Ἐτησία, Τάλαρα Δίστηλα 6
Ἑξαμηνιαία 3
Τριμηνιαία 1 1/2

Αἱ συνδρομαὶ γίνονται ἐνταῦθα μὲν ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς Ἑρμιρίδος, εἰς ὅλα δὲ τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ Κράτους, παρὰ τοῖς Ἐπιστάταις τοῦ Ταχυδρομείου.

ΓΕΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

ΕΝ ΑΙΓΙΝΗι, ΤΕΤΑΡΤΗι, 24 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1829.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ.

ΕΓΧΩΡΙΟΙ ΕΙΔΗΣΕΙΣ.

Ἐξ Αἰγίνης, 21 Ἀπριλίου.

Μετὰ δύο μηνῶν σχεδὸν ἀπουσίαν χθὲς πρωὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν καθέδραν τῆς Κυβερνήτεως ὁ Ἐξοχώτατος Κυβερνήτης, πλεύσας ἐκ Ναυπλίου ἐπὶ τοῦ ἀτμοκινήτου Ἑρμοῦ.

Κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην ἐν τῇ Πελοποννήσῳ περιοδείαν ἡ Λ. Ε. ἐνέπνευσε τὴν πρέπουσαν μεγάλην ἐμπιστοσύνην εἰς τοὺς λαούς· διὰ τῆς παραμυθίας, τὴν ὁποίαν αὐτοπροσώπως ἔδειξε πρὸς αὐτούς, καὶ διὰ τῆς ἐμψυχώσεως τῆς γεωργίας, ἥτις ἔχει εἰς ὀλίγου χρόνου διάστημα νὰ ἐξαλείψῃ τὰ θλιβερὰ ἴχνη τῶν βιρβάρων ἐκπορθητῶν. Παντοῦ, ὅπου διέβη ἡ Λ. Ε., ἐνεθάρρυνε καὶ ἐβοήθησε τὰ καταστήματα τῆς κοινῆς ἐκπαιδεύσεως, τῆς ὁποίας τὴν ἀνάγκην ἐγκαίρως ἠσθάνθησαν οἱ Ἕλληνες, καὶ φιλοτίμως ἀμιλλῶνται εἰς συστάσεις σχολείων καὶ αὐτοὶ τῶν χωρίων οἱ ἐνδεεῖς ἐγκάτοικοι.

Ἐδημοσιεύσαμεν μέχρι τοῦδε ἱκανοὺς καταλόγους οἰκειοθελῶν συνεισφορῶν ὑπὲρ συστάσεως σχολείων, καὶ καθημέραν μᾶς διευθύνουν νέους, τοὺς ὁποίους θέλομεν κοινοποιήσει καὶ αὐτοὺς κατ' εὐκαιρίαν, διὰ νὰ γνωρίζωνται ὅσοι τρέφουν τοιαῦτα εὐγενῆ αἰσθήματα, καὶ γίνωνται μὲ τὸ παράδειγμα κατὰ τὴν δύναμίν των αἴτιοι τῆς περὶ τὰ καλὰ φιλοτιμίας. —Ὁ Μαρεσάλος Μιζὼν περιμένεται κατ' αὐτὰς ἐνταῦθα.

Σήμερον ἔλαβεν ἡ Κυβέρνησις τὴν ἀγγελίαν, ὅτι ἡ περὶ τῆς παραδόσεως τῆς Ναυπάκτου συνθήκη ἐπικυρωθεῖσα παρὰ τοῦ Κυβερνήτου ἀπέναντι τοῦ φρουρίου τούτου τὴν 11 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐξετελέσθη κατὰ τοὺς ὅρους τῆς πράξεως ταύτης, τὴν ὁποίαν σπεύδομεν ἤδη νὰ γνωστοποιήσωμεν εἰς τὸ κοινόν.

Ἡ εὐκαίρωσις τοῦ φρουρίου ἔμελλε νὰ ἀρχίσῃ τὴν 22 τοῦ μηνός. Ἀλλ' ἡ εὐνοϊκὴ διάθεσις, τὴν ὁποίαν ἔδειξε πρὸς τὴν Ὀθωμανικὴν φρουρὰν ὁ Πληρεξούσιος Τοποτηρητὴς καὶ ὁ στρατὸς, παρεκίνησε τὸν Πασᾶν καὶ τοὺς Μπεΐδες νὰ παραδώσωσι τὴν Ἀκρόπολιν τῆς Ναυπάκτου ἀπὸ τῆς 18 εἰς τὰ Ἑλληνικὰ τακτικὰ στρατεύματα. Διακόσιοι τακτικοὶ στρατιῶται ὑπὸ τὰς ὁδηγίας τοῦ Συνταγματάρχου Πιέρη σχηματίζουσι τὴν φρουρὰν αὐτῆς.

Συνθήκη τῆς παραδόσεως τοῦ φρουρίου τῆς Ναυπάκτου.

Ὁ Ἐνδοξότατος Ἰμπραήμ Πασᾶς Ἀρχηγὸς τῆς Ναυπάκτου, ὁ Ἐκλαμπρότατος Ἰζλάμπεης καὶ οἱ λοιποὶ Μπέϊδες καὶ Ἀγάδες τῆς φρουρᾶς τοῦ εἰρημένου κάστρου εὑρισκόμενοι στενὰ πολιορκημένοι ἀπὸ περίπου 40 ἡμέρας καὶ διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης, ἐστερημένοι ὅλων τῶν ἀναγκαίων, καὶ μὴν ἔχοντες ἐλπίδα βοηθείας τινὸς διὰ νὰ φυλάξωσι περαιτέρω τὸ εἰρημένον φρούριον, ἀπεφάσισαν νὰ δεχθῶσι τὰς προτάσεις, τὰς ὁποίας ἀπ' ἀρχῆς τῆς πολιορκίας τοὺς εἶχε προβάλει ὁ Πληρεξούσιος Τοποτηρητὴς τοῦ Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος.

Ἐπ' αὐτὸ τοῦτο ὁ Ἐνδοξότατος Πασᾶς μετὰ τῶν λοιπῶν Μπέϊδων ἔδωκαν τὴν πληρεξουσιότητά των εἰς τὸν Ἐκλαμπρότατον Γκέντς Ἀχμέτμπεην, ὁ ὁποῖος ἐσυμφώνησε μετὰ τοῦ Πληρεξουσίου Τοποτηρητοῦ τὰ ἀκόλουθα ἄρθρα.

Α. Ἀπὸ τὴν σήμερον αἱ πολεμικαὶ πράξεις θέλουν παύσει καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη. Τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα θέλουν μείνει εἰς τὰς θέσεις καὶ ταμπούρια, ὅπου ἤδη εὑρίσκονται. Θέλει εἶσθαι συγχωρημένον εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς νὰ ἐξέρχωνται ἀπὸ τὸ φρούριον ἕως εἰς τὰ μνημεῖα. Πᾶσα ἀνταπόκρισις μεταξὺ τοῦ στρατοπέδου καὶ τῆς φρουρᾶς θέλει γίνεσθαι διὰ θαλάσσης.

Β. Ὁ Πληρεξούσιος Τοποτηρητὴς ὑπόσχεται νὰ πέμψῃ σήμερον εὐθὺς μὲ ἕνα πλοῖον τῆς Ἑλληνικῆς μοίρας εἰς τὴν Πρέβεζαν τρεῖς Ὀθωμανοὺς ἀξιωματικοὺς τοῦ Πασᾶ φέροντας τὰς ἐπιστολὰς αὐτοῦ εἰς Ἰωάννινα. Δύο αὐτῶν τῶν ἀξιωματικῶν θέλουν ἀναχωρήσει μὲ τὰ γράμματα, ὁ δὲ τρίτος θέλει μείνει εἰς τὸ πλοῖον. Ἐὰν μετὰ παρέλευσιν πέντε ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ φθασίματος τοῦ πλοίου εἰς τὸν λιμένα τῆς Πρεβέζης, οἱ δύο ἀπεσταλμένοι ἀξιωματικοὶ δὲν ἐπιστρέψωσιν ἢ δὲν στείλωσιν ἀπόκρισιν, ὁ τρίτος θέλει ἀναχωρήσει μὲ τὸ ἴδιον πλοῖον καὶ ἐπανέλθει εὐθὺς εἰς Ναύπακτον.

Γ. Συμφωνεῖται, ὅτι ἀπὸ τὰς 21 ἕως 22 Ἀπριλίου (ἔτος παλαιὸν) θέλει λάβει ἀρχὴν ἡ εὐκαίρωσις τῆς Ναυπάκτου. Αὕτη δὲ θέλει γενῆ κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον.

Τὰ Ἑλληνικὰ τακτικὰ στρατεύματα θέλουν εἰσέλθει τὴν 23 εἰς τὴν Ἀκρόπολιν ὀνομαζομένην Ἰεζ Καλὲ, χωρὶς ὅμως νὰ ἐμποροῦν νὰ ἐξέλθωσι παντελῶς ἀπὸ τὸ τεῖχος τῆς

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ἀκροπόλεως, καὶ νὰ περιτρέχωσιν εἰς τὴν πόλιν, ἕως ὅτου ἡ εὐκαιρωσις τελειώσῃ.

Ἡ φρουρὰ καὶ ὅλοι οἱ Ὀθωμανοὶ κάτοικοι τῆς Ναυπάκτου θέλουν ἐμβιβασθῇ ἄνευ ἀναβολῆς μὲ τὰ ὅπλα των καὶ μὲ ὅλην τὴν κινητὴν περιουσίαν των εἰς πλοῖα, τὰ ὁποῖα θέλουν τοὺς μετακομίσει εἰς Πρέβεζαν ὑπὸ τὴν ὑπεράσπισιν πολεμικῶν πλοίων.

Γ. Θέλει διορισθῇ ἐκ συμφώνου παρὰ τῶν δύο μερῶν ὁ ἁρμόδιος τρόπος τοῦ νὰ δυνηθῶσιν οἱ Ὀθωμανοὶ νὰ πωλήσουν εἰς δημοπρασίαν ὅλας τὰς κινητὰς ἰδιοκτησίας των, τὰς ὁποίας δὲν θέλουν νὰ μετακομίσωσι μεθ' ἑαυτῶν.

Γ. Ἐὰν μεταξὺ τῶν χριστιανῶν ἐγκατοίκων τῆς Ναυπάκτου ἢ αἰχμαλώτων Ἑλλήνων, εὑρεθῶσιν ἢ ἄνδρες ἢ γυναῖκες, οἵτινες ἤθελον φανερώσει ἔμπροσθεν μαρτύρων ἀφωρισμένων ἐπὶ τοῦτο ὅτι θέλουν νὰ συνακολουθήσωσι μὲ τοὺς Ὀθωμανούς, ὁ εἰρημένος Τοποτηρητὴς δὲν θέλει τοὺς ἐμποδίσει.

Ἡ παροῦσα συνθήκη θέλει γενῇ διπλῆ, θέλει ὑπογραφῇ καὶ σφραγισθῇ ἀπὸ τοὺς δύο Πληρεξουσίους. Θέλει δὲ ἐπικυρωθῇ ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους ἀπὸ τὸν Ἐξοχώτατον Κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους ἀπὸ τὸν Ἐνδοξότατον Ἰμπραὴμ Πασᾶν, Ἰζλάμπεην καὶ λοιπούς. Θέλει δὲ ἐνεργηθῇ ἀπὸ τὰ δύο μέρη μὲ ὅλην τὴν ἀκρίβειαν ἐπὶ θεῷ μάρτυρι.

Ἐγράφη ἐπὶ τοῦ δικρότου ἡ Ἑ λ λ ὰ ς ἀπέναντι τῆς Ναυπάκτου, τῇ 11 Ἀπριλίου 1829.

Ὑπεγράφη παρὰ τῶν Πληρεξουσίων, καὶ ἐπεκυρώθη τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἀφ' ἑνὸς μέρους παρὰ τοῦ Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἀφ' ἑτέρου παρὰ τοῦ Ἰμπραὴμ Πασᾶ Ἀρχηγοῦ τῆς Ναυπάκτου καὶ τῶν Μπέηδων.

Ἐκ Ναυπλίου, 21 Ἀπριλίου.

Εἰς τὰς 13 τρέχοντος ἡ πόλις μας ἠξιώθη ν' ἀπολαύσῃ τὴν Α. Ε. τὸν Μαρεσάλεν Μαρκιωνα Μαιζῶν, ὅστις ὑπεδέχθη μὲ ὅλας τὰς ἀνηκούσας τιμὰς εἰς τὸν ἔνδοξον ἀρχηγὸν τοῦ ἐλευθερωτεῦ στρατοῦ τῆς Ἑλλάδος.

Δύο νύκτας κατὰ συνέπειαν ἡ πόλις ἐφωτίσθη, καὶ εἰς διαφόρους περιστάσεις ὁ λαὸς δὲν ἔλειψε νὰ δώσῃ δείγματα τῆς εὐγνωμοσύνης του. Ἡ χαρὰ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως ταύτης ἦτον ζωγραφισμένη εἰς τὰ πρόσωπά των καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς διατριβῆς τῆς Α. Ε. τοῦ Μαρεσάλου, ὅστις, ἀφοῦ ἐτίμησε μὲ τὴν παρουσίαν του κατὰ τὴν 16 τρέχοντος τὸν χορὸν, τὸν ὁποῖον ὁ Κύριος Ν. Σκοῦφος ἔδωκε πρὸς τιμὴν τοῦ ἐνδόξου τούτου ἀρχηγοῦ, εὐαρεστήθη νὰ περιενρεθῇ καὶ χθὲς εἰς τὴν λαμπρὰν ἑορτὴν, τὴν ὁποίαν ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως ἔδωκαν εἰς τὴν Α. Ε. μέσα εἰς τὸ εὐρύχωρον κτίριον τοῦ Βουλευτικοῦ, καὶ ὅπου παρευρέθησαν καὶ ἡ Α. Ε. ὁ Σεβαστὸς Κυβερνήτης μας, ὅλαι αἱ πολιτικαὶ καὶ πολεμικαὶ ἀρχαὶ καὶ πλῆθος ξένων ἀξιωματικῶν.

Σήμερον τὸ πρωὶ περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν ἀνεχώρησεν ὁ Μαρεσάλος διὰ τὴν Κόρινθον, Μέγαρα, κτλ. Αἱ εἰλικρινεῖς εὐχαὶ τῶν πολιτῶν συνοδεύουσι παντοῦ τὴν Α. Ε.

Εἰδήσεις ἐκ Κρήτης.

Περὶ τὰ μέσα τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς ἀφοῦ ἐπληροφορήθησαν οἱ ἐν Πόρᾳ Πρέσβεις τῆς Γαλλίας, Ἀγγλίας, καὶ Ῥωσσίας διὰ τὴν συμβᾶσαν εἰς τὰς 13 τοῦ παρελθόντος Αὐγούστου σφαγὴν κατὰ τῶν χριστιανῶν, ἐσυμφώνησαν μετὰ τοῦ Κυβερνήτου τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας διὰ νὰ προταθῇ ὡς ἀπὸ μέρους των εἰς τοὺς Τούρκους μία ἀνακωχὴ, ἡ ὁποία νὰ φυλαχθῇ ἀμοιβαίως καὶ ἀπὸ τὰ δύο διαμαχόμενα μέρη, Ἕλληνας καὶ Τούρκους, ἑωσοῦ ν' ἀποφασισθῇ καὶ ἡ τύχη τῆς Κρήτης μετὰ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος.

Τὴν πρότασιν τῆς ἀνακωχῆς ταύτης πρὸς τοὺς Τούρκους καὶ τὴν διαπραγμάτευσιν ἐνεπιστεύθησαν οἱ Πρέσβεις πρὸς τὸν Ἀγγλικὸν Ἀντιναύαρχον Κύριον Πόλτνεϋ Μαλκόλμ, καὶ ὁ Κυβερνήτης πρὸς τὸν ἐν Κρήτῃ ἀπεσταλμένον Κύριον Ῥάϊνεκ. Αἱ βάσεις τῆς ἀνακωχῆς ἦσαν, νὰ περιορισθοῦν οἱ Τοῦρκοι εἰς τὰς ὁποίας κατεῖχον θέσεις, δηλ: εἰς τὰ φρούριάτων καὶ τὴν κυριευομένην ἀπὸ ταῦτα περιφέρειαν, καὶ οἱ Ἕλληνες πάλιν νὰ περιορισθοῦν εἰς τὰς θέσεις των.

Ἡ ἀνακωχὴ αὕτη ἐπροτάθη εἰς τὸν Μουσταφᾶν ἀπὸ τὸν ῥηθέντα Ἀντιναύαρχον Μαλκόλμ, καὶ διὰ νὰ τὸ εὐκολύνῃ μάλιστα τὸ πρᾶγμα, ἐπρότεινεν εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ παραχωρήσουν εἰς τοὺς Τούρκους τὰ Τζουκαλαρειὰ, Νεροκούρου, καὶ Μουρνιαΐς, χωρία πλησίον τῶν Χανίων, καὶ τὰ ὁποῖα πρὸ ὀλίγου εἶχον κυριεύσει οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τοὺς Τούρκους, οἱ ὁποῖοι καὶ τὰ παρεχώρησαν διὰ νὰ μὴν δώσουν τὴν παραμικρὰν αἰτίαν ἀρνήσεως εἰς τὴν προταθεῖσαν ταύτην ἀνακωχὴν, ἀλλ' ὁ Μουσταφᾶς, πιστὸς Τοῦρκος, καὶ ὑπουργὸς τοῦ Σουλτάνου του, ἀπέῤῥιψε τὴν πρότασιν ταύτην, καὶ οὕτως ἐβιάσθη νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ Κρήτην ὁ ῥηθεὶς ἀντιναύαρχος.

Ἔμεινεν ὅμως ἐδῶ ὁ Κομοδόρος Μεϊτλάνδος, ὁ ὁποῖος σχετισθεὶς μὲ τοὺς Τούρκους, τοὺς κατέπεισε τέλος πάντων νὰ δεχθῶσιν εἰς τὰ δυτικὰ μέρη τῆς Κρήτης τὰ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Μουσταφᾶ μίαν ἀνακωχὴν διὰ λόγου, χάριν τῆς ὁποίας ἔμειναν εἰς ἀπραξίαν τὰ ὑπὸ τὴν ἐξήγησιν τοῦ Μουσταφᾶ στρατεύματα, καθὼς καὶ τὰ Ἑλληνικὰ τῶν μερῶν ἐκείνων.

Παρ' ἐλπίδα, πῶθεν ὅμως ἐκινήθη τὸ πρᾶγμα, ἀγνοεῖται, πρστρίνεται ὅτι οἱ Τοῦρκοι δέχονται τὴν ἀνακωχὴν, ὁπόταν ὅμως εἰσακουσθοῦν οὗτοι κατ' εὐθεῖαν μὲ τοὺς Κρῆτας Ἕλληνας, χωρὶς τῆς μεσολαβήσεως τοῦ ἀπεσταλμένου τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Ὁ Κ. Ῥάϊνεκ ἀκολουθῶν τὴν σειρὰν τῆς περὶ ἀνακωχῆς διαπραγματεύσεως, γράφει εἰς τὸ Κρητικὸν Συμβούλιον διὰ νὰ ἐκλέξουν τρεῖς ἀπεσταλμένους, οἵτινες νὰ ἐνταμωθοῦν μετὰ τῶν τριῶν ἀπεσταλμένων τῶν τριῶν πασάδων, καὶ ἐπειτα νὰ πραγματευθοῦν περὶ τῶν ὁρθεισίων καὶ ἄλλων. Οἱ ἀπεσταλμένοι οὗτοι συνῆλθον κατὰ πρῶτον εἰς τὸ δίκροτον τοῦ Κομοδόρου Μεϊτλάνδου, ἀκολούθως συνῆλθον ἔξω τῶν Χανίων εἰς τὸν Ἅγιον Ἐλευθέριον, ὅπου μάλις ἄρχισαν τὰ δύο διαμαχόμενα μέρη νὰ συνεμιγοῦν, καὶ ἀμέσως δὲν ἄργησαν νὰ γνωρίσουν τὴν ἄκραν διαφορὰν τῶν ἰδίων των εἰς ταύτην τὴν πρότασιν τῆς ἀνακωχῆς, καὶ τὸ ἀσυμβίβαστον τοῦ πράγματος.

Οἱ Ἕλληνες εἶχον κατθέσαντα, διὰ τῶν ὁποίων ἐπερωτῶντο τὰ ὅρια, τὰ ὁποῖα ἤθελον διαχωρίζει τὰ διαμαχόμενα μέρη, εἶχον τὰς προτάσεις των καὶ λοιπὰ, ἐνῷ οἱ Τοῦρκοι ἄλλο δὲν ἤθέλησαν νὰ ἀκούσουν, οὔτε νὰ εἰποῦν παρὰ: Νὰ μένουν καὶ τὰ δύο μέρη, ὡς ἦτον καὶ πρότερον.

Δὲν ἐδυνήθησαν λοιπὸν οὐδὲ εἰς τὰς προκαταρκτικὰς ὁμιλίας νὰ ἐμβοῦν, καὶ οὕτως ἀνεχωρήσαν ἄπρακτοι. Ἀποδεχόμενος ὅμως πάλιν ὁ Μουσταφᾶς διὰ λόγου ἀνακωχὴν ἕκλεων εἰς τὰ μέρη του.

Ἐν τῷ μεταξὺ τῶν διαπραγματεύσεων, περὶ τὰς ἀρχὰς δηλ. τοῦ Νοεμβρίου, ἐφώρισε τὸ Συμβούλιον διὰ τῆς ὑπ' ἀρ. 80 διαταγῆς του νὰ κινήσουν τινὰ στρατιωτικὰ σώματα καὶ νὰ καταλάβουν τὴν γραμμὴν ἐκείνην τῶν ὁρθισίων τοῦ Ἀραχθείου, ἵνα ἠμπορεύσῃ νὰ ἀσφαλίσῃ μετὰ τὴν ἀνακωχὴν τὴν ὕπαρξιν τῶν ἐκεῖ χριστιανῶν κατοίκων.

Φθάσαντα ἐκεῖ τὰ στρατιωτικὰ ταῦτα σώματα ἐστρατοπέδευσαν εἰς Γεράκι, ἀλλ' οἱ πλησίον ἐκεῖ ἐχθροὶ κινοῦνται καὶ αὐθις ἀπὸ τὴν ἔμπροσθεν βάρβαρον κακίαν των, κατέσφαξαν ἀνηλεῶς τινὰς οἰκογενείας χριστιανῶν, μὴ φεισθέντες οὔτε γέροντας, οὔτε γυναῖκας, ἀλλ' οὔτε τὰ μικρὰ παιδία. Τὸ τελευταῖον ἀρὸν κίνημα ἐρέθισε τοὺς Ἕλληνας καὶ ὥρμησαν ἐναντίον τῶν Τούρκων, τοὺς ἐπολέμησαν, ἐφόνευσαν κάμποσους, τέλος τοὺς ἔκλεισαν εἰς τὸ Ἡράκλειον, καὶ ἀκολούθως ἐδίωξαν εἰς τὴν λαφυραγωγίαν τῶν πραγμάτων των· ἐλεηλατήσαν ἐκεῖ τὸν τόπον, καὶ οὕτως ἐπέστρεψαν οἱ περισσότεροι μὲ τὰ λάφυρά των εἰς τὰ ἴδια.

[Ἡ συνέχεια εἰς τὸ ἑπόμενον φύλλον.]

Ἀρ. 9,402. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρὸς τὸν Κύριον Κ. Μετ ξ ν.

Κατὰ τὴν ὁποίαν μᾶς ἐξέφρασες ἐπιθυμίαν ἀπὸ τὸν Νε-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἔμβριον ἤδη μῆνα, ἀντικαθιστῶμεν εἰς τὸν τόπον σου τὸν Κ. Ν. Καλλέργην.

Οὗτος εἶναι ἐφωδιασμένος μὲ τὰς ἀναγκαίας ὁδηγίας, διὰ νὰ λάβῃ τὴν διεύθυνσιν τῶν ὑποθέσεων τοῦ Τμήματος.

Θέλεις τὸν δώσει ὅλας τὰς ὁποίας ἔχεις πληροφορίας, καὶ τοιουτοτρόπως θέλεις ἐκπληρώσει, καθόσον ἀνάγεται εἰς σὲ, τὸ ὁποῖον ἐνεπιστεύθης χρέος.

Λυπούμεθα, διότι ἡ ὑγεία σου σ' ἐβίασε νὰ ἐξαιτήσῃς τὴν παραίτησίν σου ἀπὸ τὸν Νοέμβριον μῆνα.

Ἐν Αἰγίνῃ, τὴν 15 Φεβρουαρίου 1829.

Ὁ Κυβερνήτης

Ι. Α. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ.

Ὁ Γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας

Ν. ΣΠΗΛΙΑΔΗΣ.

Ἀρ. 144. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

Πρὸς τὸν Ἐξοχώτατον Κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος

Ἡ Δημογεροντία τῆς ἄνω πόλεως Σύρας.

Ἐξοχώτατε Κυβερνῆτα,

Ἡ ἀξία ἐκλογὴ, ὁποῦ ἡ φρόνησις καὶ δικαιοσύνη τῆς Ἐξοχότητός σας ἔκαμε καὶ ἐνεπιστεύθη εἰς τὸ ὑποκείμενον τοῦ εὐγενεστάτου Κυρίου Ν. Καλλέργη τὸ Τμῆμα τῶν Β. Κυκλάδων, ἐπαρηγόρησε ταύτην τὴν κοινότητα, ὡς ἀφιλοπροσώπως, ὅτι θέλει τῆς ἀποδοθῇ θεραπεία τῶν δικαιωμάτων της.

Ἄλλην τόσην θλῖψιν μεγάλην, Σεβαστὲ Κυβερνῆτα, ἐν ἐπλευσεν εἰς τὰς καρδίας τῆς ὁλοκλήρου ταύτης κοινότητος ἡ προφανὴς καὶ ἀνήκουστος συκοφαντία τοῦ Ταχυδρόμου τῆς Σμύρνης ὁποῦ ἐξέδωσεν εἰς τὸ Ἀρ. 57 τῆς ἐφημερίδος του, μὲ τὴν ὁποίαν ἐστοχάσθη νὰ ἀμαυρώσῃ χωρὶς φιλανθρωπίαν καὶ φόβον θεοῦ ταύτην τὴν ταλαίπωρον κοινότητα, χωρὶς οὐδεὶς νὰ συμμετέχῃ εἰς τοιαύτην συκοφαντίαν, θέλωντας πρὸς τούτοις ὁ αὐτὸς ἐφημεριδογράφος, κακίᾳ φερόμενος, (τὸ διὰ τί, καὶ πῶς δὲν γνωρίζομεν) νὰ βάλῃ εἰς μίαν τοιαύτην λυπηρὰν δυστυχίαν μιαν κοινότητα εὐπειθῆ, ὡς τούτην, μὲ τὸ ἀδελφικὸν ἔθνος της Ἑλλήνων.

Ἡ κοινότης ταύτη εἶναι βεβαία ὅτι ἡ Ἐξοχότης σας, ἅμα ἐθεωρήσατε τοιοῦτον βδελυρὸν καὶ κακίας γεμάτον ἔγγραφον, νὰ ἐδιακρίνετε μὲ τὴν πεφωτισμένην φρονησίν σας ὅτι ἀδικήθη μὲ συκοφαντίαν προφανεστάτην ὁ ταλαίπωρος λαὸς ταύτης τῆς κοινότητός μας, ἡ ὁποία δὲν ἔλειψε τὸ νὰ λάβῃ ἀπὸ καρδίας τὸ τοιοῦτον, κινουμένη, καθὼς καὶ ἐκινήθη, μὲ μέτρα δραστηριώτατα ἐναντίον τοῦ αὐτοῦ Ταχυδρόμου τῆς Σμύρνης, καὶ ἀκολούθως δὲν θέλει παύσει ἕως ὅτου αἰσθάνεται τὴν σμικροτάτην ῥανίδα αἵματος εἰς τὰς φλέβας του, νὰ κατατρέξῃ αὐτὸν ἢ καὶ ἄλλον πλαστογράφον, πρὸς ἀποδειξιν τῆς ἀθωότητος τοῦ κοινοῦ τούτου ἐνώπιον τοῦ ἔθνους του καὶ τῆς λοιπῆς Εὐρώπης.

Τὸ κοινὸν τοῦτο δέεται θερμῶς τὴν Ἐξοχότητά Σας νὰ ἤθελεν ἀκολουθήσει ὁλην ἐκείνην τὴν συνειθισμένην συμπάθειαν καὶ φιλανθρωπίαν ὁποῦ εἰς αὐτὸ πάντοτε ἀποδείξετε, σωμίζωντάς το διὰ τὸ πλέον πιστὸν σῶμα σιμὰ εἰς τὸν Σ. Κυβερνήτην του, καθὼς καὶ εἰς τὸ ὁλόκληρον Ἑλληνικὸν ἔθνος.

Μένομεν πρὸς τούτοις μὲ ὅλον τὸ βαθύτατον σέβας,

Ἄνω Σύρα, τῇ 6 Ἀπριλίου 1829.

Οἱ Δημογέροντες

Βαρθολομαῖος Λέχος.
Μιχάλης Μακρονίτης.
Γεώργιος Στέφανος.

Ὁ γραμματεὺς

Γεώργιος Ἰουστινιανός.

Συνδρομὴ

Ὑπὲρ τοῦ Ἐν Ἄνδρῳ Ὀρφανοτροφείου.

Ἐν Ὕδρᾳ.

	Γρ.	
Οἱ ἀδελφοὶ Λάζαρος καὶ Γεώργιος οἱ Κουντουριῶται	600:	20

Ἐν Τήνῳ

Ὁ Τήνου Γαβριὴλ	50	
Ἰωάν. Παξιμάδης	25	
Ἀντώνιος Π. Πόμερ	20	
Δ. Ν. Δρόσος	25	
Ι. Κούζοβικ	30	
Ἰάκωβος Α. Παξιμάδης	25	
Γεώργιος Πόμερ	25	
Ν. Ῥούγγερ	10	
Ἰωάν. Κοτάκης	15	
Μιχαὴλ Σ. Παξιμάδης	27:	20
Μιχαὴλ Τζίρας	15	
Χ. Στεκούλης	15	
Ἰωσὴφ Ἐπιδάμνιος	10	
Σταματέλος Ν. Καγκάδης	20	
Α. Παλαμάρης	10	
Ἀντώνιος Ν. Βιτάλης	50	
Γάσπαρις Σοφιανὸς	7:	20
Φορμόζης Νικολάου	10	
Εὐάγγελης Σμυρναῖος	17	
Χ. Ἀργύρης Δήμου	10	
Παναγιώτης Λάμπρου	2	
Κωστῆς Βρυζάκης	5:	25
Κωνστ. Σκαναβῆς	14:	10
Ματθαῖος Χριστοφόρου	15	
Δεβελοῦς	14:	10
Γεώργιος Περίδης	15	
Διάφοροι διὰ Γ. Πόμερ	58	
Σέργιος	15	
Πανταζῆς Κανισκέρης	7:	20
Ι. Βογιαζόγλους	5	
Σταματέλος καὶ Ἰωάν. Καγκάδης	30	
Δημήτριος Σαριγιάννης	20	
J. Pascalon	10	
Ι. Καραμπέτης	11:	10
Ἀλβίζος Μπορνάζος	15	
Ἀντώνιος Γαβινέλος	30	
Γ. Δοξαρᾶς	15	
Ἀ. Κανέλας	14:	10
Δημήτριος καὶ Ἀγγελῆς Ζωγράφοι	15	
Σ. Βρετὸν	60	
Ἰ. Χ. Γ. Σιῶτος	14:	10
	1403:	35

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἀ^ον Ἐθνικὸν Νοσοκομεῖον Ναυπλίου.

Συνοπτικὸς κατάλογος βιβλίων ληφθέντων παρὰ τῶν ἐν τῷ Νοσοκομείῳ τούτῳ καταστίχων, τῶν εἰσερχομένων, καὶ ἐξερχομένων ἀσθενῶν καὶ πληγωμένων πτωχῶν στρατιωτῶν, φυλακωμένων τακτικῶν στρατιωτῶν, ὀρφανῶν καὶ ἀλλοεθνῶν ἀπὸ 1 Ἰουλίου 1827 ἕως τέλους Φεβρουαρίου 1829.

Καταγραφὴ τῶν μηνῶν.	Ἀπὸ ἑκάστου μηνὸς	Ἰταλοί	Ἕλληνες	Στρατιῶται ἀκάκοι	Ἀλλόθρησκοι Ὀθωμανοί	Φυλακωμένοι	Στρατιῶται τακτικοὶ	Ὀρφανά	Ἀλλοεθνεῖς	Κλάσις ἰατρική	Κλάσις χειρουργική	Ὑγιεῖς	Ἀπεθανόντες	Μένουσες εἰς τὸ Νοσοκ.	Παρατηρήσεις
Ἀπὸ 1 Ἰουλίου 1827 ἕως 30 Ἀπριλίου 1828.	240	157	15	35	7	1	20		5	199	41	224	16		Χάρις τῷ θεῷ ἀπὸ ταχτικοὺς στρατιώτας καὶ ὀρφανὰ δὲν ἀπέθαναν οὐδείς.
Μάϊος	59	28			3	1	27			49	10	55	4		
Ἰούνιος	81	26			6	1	48			76	5	80	1		
Ἰούλιος	51	13			9	1	27		1	49	2	50	1		
Αὔγουστος	34	18			6	1	8			34		34			
Σεπτέμβριος	42	29			7	1	5			39	3	42			
Ὀκτώβριος	51	25	1		7		1	17		47	4	47	3		
Νοέμβριος	125	35	1		2			87		122	3	125			
Δεκέμβριος	109	34			1			74		98	11	107	2		
Ἰανουάριος	94	26	1					67		84	10	55	2	39	
Φεβρουάριος	91	29						67		88	8	48	3	45	
Μῆνες εἴκοσι Ἀρ. 20	982	420	8	35	48	7	136	312	6	885	97	868	31	45	

Σύναξις τῶν ἐξόδων καὶ ἐσόδων ἀπὸ α Ἰουλίου 1827 ἕως τέλους Φεβρουαρίου 1829 Ε. Π.

Γενικὸν ἔξοδον ἑκάστου μηνὸς	Νομίσματα Γρόσια	Παρ.	Γενικὸν ἔσοδον ἑκάστου μηνὸς	Νομίσματα Γρόσια	Παρ.	Παρατηρήσεις
1 Ἰουλίου 1827 ἕως 30 Ἀπριλίου 1828	8209	10	1 Αὐγούστου 1827, ἕως 30 Ἀπριλίου 1828	2643	28	Τὰ περισσότερα
Μάϊος	970	21	Μάϊος	677	7	ἔξοδα ἐκ τῆς συν-
Ἰούνιος	1009	33	Ἰούνιος	592	19	
Ἰούλιος	1053	27	Ἰούλιος	577	21	ὀξεως ἔγειναν εἰς
Αὔγουστος	1274	37	Αὔγουστος	574	34	
Σεπτέμβριος	1553	4	Σεπτέμβριος	778	27	οἰκοδομὴν τοῦ Νο
Ὀκτώβριος	1052	23	Ὀκτώβριος	1122	11	
Νοέμβριος	2381	24	Νοέμβριος	1619	36	σοκομείου
Δεκέμβριος	2440	6	Δεκέμβριος	1582	31	
Ἰανουάριος	2101	11 1/2	Ἰανουάριος	1270	22	
Φεβρουάριος	1814	37 1/2	Φεβρουάριος	1283	22	
Μῆνες εἴκοσι Ἀρ. 20	23861	34	Μῆνες 19	12723	18	

Ὁ ἐπιστάτης καὶ ἰατροχειρουργὸς Πέτρος Στεφανίτσης

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ.

Ἐκτίθεται εἰς δημοπρασίαν ἐνταῦθα ἡ βρικογελίττα Κυπρία, μήκους πηχέων 26, μὲ ὅλα της τὰ ἐπιπλα. Ἡ πρώτη κήρυξις θέλει γένει κατὰ τὴν 10 τοῦ ἐρχομένου Μ ἰου, ἡ δευτέρα τὴν 12, καὶ ἡ τελευταία, τὴν 15. Θέλει δοθῆ εἰς τὸν δοτικὸν τὴν ἀνωτέραν τιμὴν εἰς τὴν τελευταίαν κήρυξιν.

ΕΠΙΔΙΟΡΘΩΣΙΣ. — Εἰς τὴν ἐν τῷ Ἀρ. 29 τῆς Γεν. Ἐφ. δημοσιευθεῖσαν εἰδοποίησιν περὶ τῆς δημοπρασίας τοῦ πλοίου Ἀχιλλέως, ἡ χωρητικότης τοῦ πλοίου κατὰ λάθος ἐσημειώθη «κοιλῶν ἑκατὸν πεντήκοντα». Αὐτὸ εἶναι κοιλῶν δεκακτοχιλίων περίπου.

ΕΝ ΤΗ ΕΘΝΙΚΗ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ἀριθ. 48.
Ἔτους Ε.

ΤΙΜΗ ΤΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ
Ἐτησία. . . . . Φοίνικες 36
Ἑξάμηνιαία. 18
Τριμηνιαία. 9
Αἱ συνδρομαὶ γίνονται ἐνταῦθα μὲν ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς Ἐφημερίδος, εἰς ὅλα δὲ τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ Κράτους, παρα τοῖς Ἐπισταίταις τοῦ Ταχυδρομείου.

ΓΕΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

ΕΝ ΑΙΓΙΝΗι, ΣΑΒΒΑΤΩι, 21 ΙΟΥΝΙΟΥ 1830.

Ἀρ. 258. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

Η ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Εἰδοποιεῖ,

Ὅτι, κατὰ τὸ ὑπ' Ἀρ. 1684 διάταγμα τῆς Κυβερνήσεως, τίθεται εἰς δημοπρασίαν τὸ προϊὸν τῶν ἐθνικῶν σταφιδαμπελώνων Κορινθου καὶ Βοστίτσης τοῦ τρέχοντος ἔτους. Ἡ πρώτη δημοπρασία θέλει γενῆ ἐπιτοπίως εἰς Κόρινθον καὶ Βοστίτσαν παρὰ τῶν ἐκεῖ Διοικητῶν, καὶ ἄρχεται τὴν τριακοστὴν τοῦ τρέχοντος Ἰουνίου, ἡ δὲ τελευταία δημοπρασία θέλει γενῆ εἰς Ναύπλιον παρὰ τῆς ἐπὶ τῆς Οἰκονομίας Ἐπιτροπῆς, καὶ θέλει λαμβάνει τέλος τὴν 20 Ἰουλίου ἐρχομένου. Θέλει δ' ἀφεθῆ εἰς τὸν προσφέροντα πλειοτέραν τιμὴν, ὅστις χρεωστεῖ ἐντὸς εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν νὰ μετρήσῃ τὸ ἓν τέταρτον τῆς τιμῆς, καὶ εἰς τρεῖς ἀκολούθους ἡμέρας θέλει πληρόνει τὰ λοιπὰ τρία τέταρτα.

Προσκαλοῦνται ὅσοι εἶναι ἀγορασταὶ, νὰ παρευρεθῶσιν εἰς τοὺς προσδιορισθέντας τῆς δημοπρασίας τόπους ἐντὸς τῆς εἰρημένης προθεσμίας.

Ἐν Αἰγίνῃ, τὴν 18 Ἰουνίου 1830.

Ἡ Ἐπιτροπὴ
Α. ΛΟΥΚΟΠΟΥΛΟΣ.
Α. ΓΙΑΝΝΙΤΣΗΣ.

Δικαστικά.

Ἀρ. 203. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΚΛΗΤΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΚΑΤΩ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ ΩΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΝ.

Ὁ Δημήτριος τοῦ Ἀντωνίου Σαραντόπουλου ἐκ τοῦ χωρίου Βραχοράπτη τῆς ἐπαρχίας Καρυταίνης, συλληφθεὶς ἐπ' αὐτοφώρῳ κλέπτης ἑνὸς ἀλόγου παρὰ τῆς προσωρινῆς Ἀστυνομίας Νησίου κτλ. διευθύνθη πρὸς τὸ Δικαστήριον τοῦτο διὰ τοῦ ἐγγράφου τῆς Ἀστυνομίας τῶν 16 τοῦ ἀπελθόντος Μαΐου ὑπ' Ἀρ. 26· κρατούμενος δὲ ὑπὸ Ἀστυνομικὴν φύλαξιν παρὰ τῇ προσωρινῇ Ἀστυνομίᾳ Καλαμάτας κατὰ τὴν 3 ἱσταμένου ἐδραπέτευσε τῆς φυλακῆς.

Κατὰ συνέπειαν τῆς σημερινῆς ἀναφορᾶς τοῦ διορισθέντος ἐξεταστικοῦ δικαστοῦ Κ. Ἰωάννου Καλογερόπουλου, τὸ Δικαστήριον ἐντέλλεται τῷ ῥηθέντι Δημητρίῳ Σαραντόπουλῳ νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον αὐτοῦ, ἵνα καθυποβληθῇ εἰς τὴν εὐθύνην τῶν νόμων· ἄλλως, ἐὰν ἐντὸς ἡμερῶν εἴκοσι ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος δὲν ἐμφανισθῇ οἰκειοθελῶς ἢ κατασχεθῇ ὑπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς δυνάμεως, θέλει διακοπῇ ἀπὸ τὴν ἐνέργειαν τῶν πολιτικῶν του δικαιωμάτων, καὶ θέλει κριθῇ ἐρήμην.

Ἐπ' αὐτῷ τούτῳ θέλουν ἐπαγρυπνεῖ αἱ κατὰ τόπους Ἀστυνομίαι τοῦ Κράτους· ἕκαστος δὲ πολίτης ὀφείλει νὰ εἰδοποιήσῃ τὸ Δικαστήριον τοῦτο ἢ τὰς ἐπιτοπίους Ἀρχὰς, ἐὰν ἠξεύρῃ ποῦ εὑρίσκεται ὁ ῥηθεὶς Δημήτριος Σαραντόπουλος.

Τὸ παρὸν ἔνταλμα θέλει δημοσιευθῇ διὰ τῆς Γενικῆς Ἐφημερίδος τοῦ Κράτους, καὶ ἀντίτυπα τούτου θέλουν κολληθῇ εἰς τὴν θύραν τοῦ Δικαστηρίου, εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς πόλεως Καλαμάτας, καὶ ἕτερον θέλει διευθυνθῇ εἰς τὴν Ἀστυνομίαν τῆς ἐπαρχίας Καρυταίνης, ἵνα τοιχοκολληθῇ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ δραπέτου.

Ἐν Καλαμάτᾳ, τὴν 6 Ἰουνίου 1830.

Ὁ τόπον ἐπέχων Προέδρου ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΥΡΙΑΚΟΣ.
Ὁ Γραμματεὺς Π. Τιπάλδος.

Ἀρ. 1180. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

Β ἔνταλμα ἐμφανίσεως.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΚΛΗΤΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ ΤΩΝ ΔΥΤΙΚΩΝ ΣΠΟΡΑΔΩΝ.

Κατηγορούμενος ἐνώπιον τοῦ βήματος τούτου ὁ Κωνσταντῖνος Δημητρίου Μοσκοβίτης Σωτσιώτης, παρὰ τοῦ Θεοδώρου Κώνστα Καλαντζῆ Πραστιώτου παροικοῦντος εἰς Σπέτσας, ὡς ἐξαπατήσας αὐτὸν τὴν νύκτα τῆς 20 Φεβρουαρίου 1830 ἐξέβαλε τοῦ ἐργαστηρίου του, τὸν ἔφερεν εἰς τὸν λιμένα τῆς νήσου ταύτης, καὶ τὸν ἐπεβίβασεν ἐπὶ μιᾶς μικρᾶς ὅλμου σκοπὸν ἔχων νὰ τὸν θανατώσῃ, ἐδραπέτευσε τῆς φυλακῆς κατὰ τὴν πρὸς τὸ Δικαστήριον τοῦτο ἀναφορὰν τῆς Ἀστυνομίας Σωτσῶν.

Τὸ Δικαστήριον, κατ' αἴτησιν αἰτιολογημένην τοῦ ἐπὶ τοῦ ἐγκλήματος τούτου διορισθέντος ἐξεταστικοῦ δικαστοῦ Κ. Χ. Ἀνδρέα Ἀργύρη, διέταξε τὸν δραπετεύσαντα Κωνσταντῖνον Δημητρίου Μοσκοβίτην διὰ τοῦ ὑπ' Ἀρ. 448 πρώτου ἐντάλματος ἐμφανίσεως, κοινοποιηθέντος εἰς τὴν

διαμονήν του, νὰ παρουσιασθῇ ἐνώπιον τοῦ βήματος τούτου ἐντὸς 20 ἡμερῶν.

Παρελθούσης δὲ τῆς προθεσμίας ταύτης καὶ μὴ ἐμφανισθέντος, τὸ Δικαστήριον κατ' αἴτησιν τοῦ αὐτοῦ ἐξεταστοῦ δικαστοῦ ἐντέλλεται τῷ κατηγορουμένῳ Κωνσταντίνῳ Δημητρίου Μοσκοβίτῃ νὰ παρουσιασθῇ ἐντὸς νέας προθεσμίας 20 ἡμερῶν, ἀρχομένων ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς διὰ τοῦ τύπου δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος ἐντάλματος, διὰ τὰ ἑπόμενα τῆς δικαιοσύνης.

Ἐκ τοῦ ἐναντίου, γνωστοποιεῖται ὅτι κατὰ τὸ ἄρθρον 117 τῆς ἐγκληματικῆς διαδικασίας Θέλει διακοπῇ ἀπὸ τὴν ἐνέργειαν τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων, καὶ τὸ Δικαστήριον θεωροῦν αὐτὸν φυγόδικον θέλει προχωρήσει εἰς τὴν δίκην τῆς κατ' αὐτοῦ κατηγορίας κατὰ τοὺς νόμους τῆς φυγοδικίας.

Πᾶς πολίτης γινώσκων ποῦ ἐνδημεῖ ὁ φυγόδικος οὗτος, ὀφείλει νὰ τὸ γνωστοποιήσῃ πρὸς τὸ βῆμα τοῦτο ἢ πρὸς τὰς ἐπιτοπίους Ἀρχὰς διὰ τὰ ἀποτελέσματα τῆς δικαιοσύνης· αἱ δὲ ἐπιτόπιοι Ἀρχαὶ προσκαλοῦνται νὰ ἐπαγρυπνήσουν εἰς τὴν ἐνέργειαν τοῦ παρόντος ἐντάλματος.

Τὸ παρὸν θέλει δημοσιευθῇ διὰ τῆς ἐφημερίδος, θέλει κηρυχθῇ διὰ τοῦ κήρυκος· ἀντίγραφον αὐτοῦ θέλει κολληθῇ εἰς τὴν θύραν τοῦ Δικαστηρίου τούτου, ἄλλο εἰς τὴν θύραν τῆς Ἀστυνομίας Σπετσῶν, ἕτερον θέλει κολληθῇ εἰς τὴν θύραν τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐνορίας τοῦ φυγοδίκου, καὶ ἕτερον εἰς τὴν θύραν τῆς κατοικίας του.

Ἐκ Σπετσῶν, τὴν 5 Ἰουνίου 1830.

Ὁ Πρόεδρος Θ. ΣΟΥΝΤΙΑΣ.
Ὁ Συνδικαστὴς Β. Θ. ΓΚΙΝΗΣ.
Ὁ τόπον ἐπέχων τοῦ Παρέδρου Κ. ΚΑΣΣΙΕΡΗΣ.
Ὁ τόπον ἐπέχων τοῦ Γραμματέως Ἐμμανουὴλ Πάτερος.

Ἀρ. 2105. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

ΤΟ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΧΑΪΑΝ ΠΡΩΤΟΚΛΗΤΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ.

Καταγορηθέντων ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου τούτου παρὰ τοῦ Ἀλεξίου Θεοδώρου Ἀργοπώλου, τοῦ Μήτρου Χρειαζομένου, καὶ Νικολάου Βιολιντζόπουλου, κατοίκων Π. Πατρῶν, ὡς κλεψάντων ἐκ τοῦ ἐργαστηρίου του ἱκανὴν ποσότητα χρημάτων·

Τὸ Δικαστήριον, κατ' αἴτησιν τοῦ ἐπὶ τούτῳ διορισθέντος ἐξεταστικοῦ δικαστοῦ Κυρίου Δ. Θεοχαροπούλου Συνδικαστοῦ, ἐξέδοτο πρὸς τοὺς καταγορουμένους τούτους κατὰ τὴν ἐννάτην τοῦ παύσαντος ἔντλαμα ἐμφανίσεως ὑπ' Ἀρ. 1914, ὅπερ τοῖς ἐνεχειρίσθη κατὰ τὴν 12 τοῦ αὐτοῦ· ἀλλὰ, παρελθούσης ἤδη τῆς δοθείσης αὐτοῖς προθεσμίας 20 ἡμερῶν, δὲν ἐνεφανίσθησαν.

Ὅθεν, κατ' ἀναφορὰν τοῦ αὐτοῦ ἐξεταστικοῦ δικαστοῦ ὑπὸ 4 τοῦ ἰσταμένου, τὸ Δικαστήριον ἐντέλλεται τοῖς αὐτοῖς Μήτρῳ Χρειαζομένῳ καὶ Νικολάῳ Βιολιντζοπούλῳ νὰ ἐμφανισθῶσιν ἐνώπιόν του ἐντὸς ἑτέρας προθεσμίας 20 ἡμερῶν μετὰ τὴν διὰ τῆς Γενικῆς Ἐφημερίδος δημοσίευσιν τοῦ παρόντος· μὴ ἐμφανιζόμενοι δὲ θέλουν διακοπῇ τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων των.

Ὀφείλει ἕκαστος τῶν πολιτῶν, γνωρίζων ποῦ εὑρίσκονται οἱ καταγορούμενοι οὗτοι, νὰ τοὺς φανεροποιήσῃ πρὸς τὰς καθ' τόπον Ἀρχάς· αὗται δὲ ὀφείλουσι νὰ ἐπαγρυπνῶσιν εἰς τὴν σύλληψιν καὶ ἀποστολὴν αὐτῶν πρὸς τὸ Δικαστήριον.

Τὸ παρὸν θέλει δημοσιευθῇ διὰ τῆς Γενικῆς Ἐφημερίδος, καὶ κηρυχθῇ διὰ τοῦ κήρυκος εἰς τὴν πόλιν ταύτην· ἀντίγραφα δὲ αὐτοῦ θέλουσι κολληθῇ ἐπὶ τῶν θυρῶν τοῦ Δικαστηρίου, τῆς καθεδρικῆς ἐκκλησίας, καὶ τῶν τελευταίων οἰκιῶν τῶν καταγορουμένων, ἕτερον δὲ θέλει σταλῇ πρὸς τὴν Ἀστυνομίαν Π. Πατρῶν, διὰ νὰ ἐνεργήσῃ τὸ παρὸν ἔνταλμα.

Ἐν Βοστίτσῃ, τὴν 6 Ἰουνίου 1830.

Ὁ Πρόεδρος: Ν. ΦΑΟΓΑΪΤΗΣ.
Α. ΓΚΡΙΑΝΗΣ.
Α. Ν. ΚΑΛΑΒΡΥΤΙΝΟΠΟΥΛΟΣ.
Σ. ΙΩΑΝΝΟΥ.
Ὁ Γραμματεὺς: Μ. Κασσιέρης.

Ἀρ. 297. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

Ἡ Ἀστυνομία Λιγίνης.

Κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ ά ἄρθρου τῆς ὑπ' Ἀρ. 140 ἀποφάσεως τοῦ κριτηρίου τῆς νήσου ταύτης περὶ τῆς κληρονομίας τοῦ ἀποθανόντος εἰς αὐτὴν Μιχαὴλ Τεπόρτου Χίου, προειδοποιοῦνται παρὰ τῆς Ἀστυνομίας ταύτης, οἱ δανεισταὶ τοῦ διαληφθέντος Τεπόρτου νὰ παρουσιασθῶσιν ἐντὸς 30 ἡμερῶν εἰς τὸ βῆμά της, ὅπου συνεννοούμενοι μετὰ τοῦ ἐπιτρόπου τῆς μητρὸς καὶ κληρονόμου τοῦ εἰρημένου Τεπόρτου Μαρίας Τεπόρτου Κ. Ζ. Κ. Γρημάλτη, νὰ ἐξοφληθῶσι διὰ τὸ ἀποδειχθησόμενον νόμιμον χρέος των ἐκ τῆς εἰς τὴν Ἀστυνομίαν παρακατατεθειμένης, αὐτοῦ οὐσίας, συνισταμένης εἰς ὀλίγα τινὰ χρήματα καὶ εἰδίσματα.

Ἐν Αἰγίνῃ, τῇ 19 Ἰουνίου 1830.

Ὁ Ἀστυνόμος: Γ. Φωτόπουλος.

Εἰδοποίησις παρὰ τῆς Ἀστυνομίας Σύρας.

Καλὰ συνέπειαν τῆς ὑπ' Ἀρ. 134 προσκλήσεως τοῦ ἐνταῦθα Ἐμπορικοῦ Δικαστηρίου, τίθεται ἐκ δευτέρου εἰς δημοπρασίαν διὰ τοῦ κήρυκος Ἰωάννου Μυριόφτηνου ὁ Ἑλληνικὸς Μαρτίγος, Ἡρακλῆς, τοῦ πλοιάρχου Νικολάου Μαγκασιανοῦ, τόνων Ἑλληνικῶν 12:1|2.

Ἡ πρώτη κήρυξις θέλει γένει
εἰς τὰς 20 τοῦ τρέχοντος ἡμέρᾳ Παρασκευῇ,
ἡ δευτέρα 27 τοῦ ἰδίου ,, Παρασκευῇ,
ἡ τρίτη καὶ τελευτ. 4 Ἰουλίου ,, Παρασκευῇ.

Εἰς τὰς 12 ὥρας (κατὰ τὴν μεσημβρίαν), σβυσθέντος τοῦ φωτὸς, ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Μαρτίγος θέλει μείνει εἰς τὸν πλειοδοτήσαντα, καὶ ὅστις ἀμέσως θέλει μετρήσει τὸ ἓν τέταρτον τῆς τιμῆς, τὰ δὲ λοιπὰ τρία τέταρτα μετὰ παρέλευσιν ὡρῶν 24.

Ἐν Ἑρμουπόλει Σύρας, τὴν 13 Ἰουνίου 1830.

Ὁ Ἀστυνόμος Κ. Τζέντος.

ΕΓΧΩΡΙΟΙ ΕΙΔΗΣΕΙΣ.

Ἐξ Αἰγίνης, 21 Ἰουνίου.

Τὴν 19 τοῦ ἐνεστῶτος ὁ Ἐξοχώτατος Κυβερνήτης ἦλθεν εἰς Πόρον ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ ἀτμοκινήτου Ἑρμοῦ, καὶ τὴν ἐπαύριον ἀπέπλευσε πάλιν ἐπὶ Ρωσσικῆς φρεγάτας, ἥτις ἐφάνη διευθυνομένη πρὸς τὴν εἴσοδον τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου.

— Ὁ Ναύαρχος Αἰνος μέλλει αὔριον νὰ ἀναχωρήσῃ μὲ μέρος τοῦ ἐν τῷ Αἰγαίῳ Πελάγει Ρωσσικοῦ στόλου εἰς τὴν Βαλτικὴν Θάλασσαν.

Ἐξ Ἄργους, 13 Ἰουνίου.

Τὴν 12 τοῦ ἐνεστῶτος κατεβλήθησαν ἐνταῦθα τὰ θεμέ-

λια ἀλληλοδιδακτικοῦ σχολείου. Ὁ Διοικητικὸς Τοποτηρητὴς Κύριος Ἰ. Δ. Βρατσιάνος μετὰ τῶν ὑπαλλήλων Ἀρχῶν καὶ πλήθος πολιτῶν παρεστάθησαν εἰς τὴν δημόσιον ταύτην τελετήν. Ἁγιασθέντων δὲ τῶν θεμελίων, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἡλιουπόλεως ἐξεφώνησε λόγον κατάλληλον, εἰς τὸ τέλος τοῦ ὁποίου ἀνευφημίσθη ὁ Ἐξοχώτατος Κυβερνήτης, ὡς τῆς παιδείας προστάτης καὶ εὐεργέτης τῆς νεολαίας.

— Παρομοία τελετὴ ἔγεινεν ἤδη κατὰ τὴν 28 τοῦ Ἀπριλίου καὶ ἐν Μεσολογγίῳ.

Φιλολογία.

Τὰ λοιπὰ τῆς ἀναλύσεως τοῦ Περὶ Θρησκειῶν συγγράμματος τοῦ Κυρίου Π. Ν. Ῥάλλου (Ὅρα Γενικὴν Ἐφημερίδα Φύλλ. 46).

Περὶ τῆς εἱμαρμένης, θέλει ὁ Κύριος Ῥάλλος νὰ διακρίνωμεν τὸ εἰς τὴν θρησκείαν ἀνῆκον δόγμα ἀπὸ τὸ τῶν φιλοσόφων καὶ ποιητῶν. Κατ' αὐτὸν οἱ σοφοὶ τῶν παλαιῶν ἐπολέμησαν πάντοτε τὸ τυφλὸν πεπρωμένον, καὶ ἐθεώρησαν πάντοτε τὸν ἄνθρωπον ὡς ὄν ἠθικὸν, ἱκανὸν νὰ κρίνῃ οἰκειοθελῶς περὶ τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, καὶ ὑπεύθυνον διὰ τὴν χρῆσιν τῆς ἐλευθερίας του. Τὸ πεπρωμένον εἰς τὰς παλαιὰς θρησκείας ἄλλο δὲν εἶναι εἰμὴ ἡ κυβέρνησις τῶν ἐν οὐρανῷ θεῶν. Ἀλλ' ὅμως ἐπιστεύετο καὶ ἄλλης λογῆς πεπρωμένον: δηλαδὴ ὅτι ὁ Θεὸς, ἀντὶ νὰ κυβερνᾷ ἀμέσως τὸν ὑλικὸν κόσμον, μεταχειρίζεται εἰς τοῦτο τὴν ὑπουργίαν τῶν πρωτίστων αὐτοῦ πνευμάτων, καὶ ἐδείκνυεν ὅτι ὁ Θεὸς προσδιώρισεν εἰς τὰς νοερὰς ταύτας οὐσίας νόμους, τοὺς ὁποίους αὐταὶ δὲν ἠδύναντό ποτε νὰ παραβαίνωσιν. Ἐλογίζοντο πρὸς τοῖς ἄλλοις τὸ πεπρωμένον ὡς εἴδός τι ἀνάγκης προερχομένης ἐκ τῆς φύσεως τῆς ὕλης καὶ τῶν ἐλαττωμάτων της. Περὶ τοῦτο οἱ φιλόσοφοι εἶναι πάντη ἀσύμφωνοι· ἐπιφέρει δὲ ὁ Κύριος Ῥάλλος τὰς δόξας τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Ἡρακλείτου, τοῦ Πυθαγόρου, ἤτοι τοῦ ἐξ ὀνόματος τοῦ φιλοσόφου τούτου ὁμιλοῦντος, τοῦ Χρυσίππου κτλ. Τὸ πεπρωμένον, τὸ ὁποῖον μετεχειρίζοντο οἱ ποιηταὶ ὡς ἐλατήριον δραματικὸν, ἦτο τὸ ὑπὸ τῶν Στωϊκῶν διδασκόμενον· τουτέστι τὸ τῆς εἱμαρμένης δόγμα, ἐν τῇ θρησκείᾳ ἄγνωστον. Νομίζει δὲ μάλιστα ὁ Κύριος Ῥάλλος ὅτι ὁ λαὸς ἐν γένει εἶχεν ἁπλουστέρας καὶ ἀκριβεστέρας ἰδέας, ἢ οἱ ποιηταὶ καὶ τῶν φιλοσόφων οἱ πλεῖστοι, περὶ τῆς τῶν θεῶν προνοίας, περὶ τῆς ἀγαθότητος καὶ δικαιοσύνης αὐτῶν, καὶ περὶ τῶν εἰς τοὺς κακοὺς ἀποκειμένων κολάσεων.

Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τμήματι προτίθεται ὁ συγγραφεὺς νὰ ἐξετάσῃ τὰς διαφόρους ἐπωνυμίας, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐλατρεύετο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὁ Ζεύς. Οἷον, οἱ Αἰγύπτιοι ἐσέβοντο τὸν παρ' αὐτοῖς Δία Ἄμμωνα ἐπονομάζοντες αὐτὸν Κνὲφ, καὶ τὸν συνέχεον μὲ τὸν Νεῖλον αὐτὸν, διὰ τὰς ἀγαθοποιὰς ἀρετὰς τῶν ὑδάτων τοῦ ποταμοῦ τούτου, ὅθεν καὶ τὸν ὠνόμαζον Κύριον τῆς Εὐφορίας. Παρίστανον δὲ τὸν Κνὲφ ὑπὸ τὸ σύμβολον τοῦ ὄφεως· ἄλλοτε δὲ τὸν ἐζωγράφουν ὡς ἀνθρώπινον ὃν μὲ κριοῦ κεφαλὴν, ἐπὶ θρόνου καθήμενον, ἢ ἐπὶ λέμβου ἱστάμενον. Τυφῶνα δ' ὠνόμαζον προσωποποιήσαντες τὴν Ἀγονίαν, τὴν Φθορὰν, τὴν Ἀτέλειαν, ἔμφυτον οὖσαν εἰς τὴν ὕλην. Οἱ Ἕλληνες πάλιν ἐφεῦρον τὸν μῦθον τῶν Τιτάνων. περὶ τοῦ ὁποίου διδει ὁ συγγραφεὺς ὅλας τὰς ἀναγκαίας διασαφήσεις.

Ἐλατρεύετο προσέτι παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ὁ Ζεὺς, Σωτὴρ ἐπονομαζόμενος καὶ Ἐλευθέριος, ὡς εἰς αὐτοὺς δοὺς τὴν νίκην. Εἰς τὸν ἐν Ἀθήναις ναὸν τοῦ Ἐλευθερίου Διὸς ἀπηρτῶντο αἱ ἀσπίδες τῶν εἰς τὴν μάχην πιστόντων μαχητῶν· καὶ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ δὲ ἐπροσκυνεῖτο ὁ Ἐλευθερωτὴς Ζεὺς, καὶ ὁ Σωτὴρ Ζεὺς εἶναι ἐγκεχαραγμένος εἰς νομίσματα τοῦ Διοκλητιανοῦ. Φαίνεται μάλιστα ὅτι ὁ Ζεὺς Στάτωρ τῶν Ῥωμαίων ἄλλο δὲν ἦτο πλὴν Θεὸς νικητής. Ἐξετάζει ὁ Κύριος Ῥάλλος κἄμποσας ἐπωνυμίας τοῦ Διὸς ὀλιγώτερον γνωστὰς, οἷον Δολίχιος, Βουλαῖος καὶ Ὁμόριος· ἡ δὲτελευταία αὕτη ἐπωνυμία συστοιχεῖ μὲ τὸν τοῦ Λατίου θεὸν Τέρμον. Ὁ Νικηφόρος Ζεὺς μᾶς ἔγεινε γνωστὸς ἐκ τῶν τῆς Ἀντιοχίας νομισμάτων. Πολλὰ ἄλλα ὀνόματα καὶ ἐπωνυμίας ἠμπόρει τις ν' ἀναφέρῃ, τῶν ὁποίων τινὰ ἀναφερόμενα εἰς τοπικὰς ἰδιαιτέρας περιστάσεις εἶναι ὄχι ὀλίγον παράδοξα, οἷον τὸ Ἀπόμυιος, μυιοδιώκτης.

Θεωρῶν ἔπειτα ὁ συγγραφεὺς τὸν Δία, ὡς τύπον τῆς δυνάμεως, ἔρχεται νὰ πραγματευθῇ περὶ τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς, τὸν ὁποῖον αἱ τέχναι καὶ ἡ ποίησις ἐπανηγύρισαν καλὰ τοὺς καλλίστους τῆς Ἑλλάδος χρόνους, τοῦ ὁποίου τὸν ναὸν ἐκόσμησεν ὁ Φειδίας, καὶ τοῦ ὁποίου αἱ ἑορταὶ συνήθροιζον τὸ ἄνθος τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, καὶ ἐχημάτισαν ἐπιχαὶ ἑνώσεως εἰς τοὺς κατοίκους τῆς μητροπόλεως καὶ τοὺς ἀποίκους. Δὲν ἐσεβάζετο δὲ ἐν μόνῃ τῇ Ἠλιδι ὁ Ὀλύμπιος Ζεύς. Εἶχον ἐγείρει ἐπίσης ναοὺς εἰς αὐτὸν καὶ ἐν Μεγάροις, καὶ ἐν Κορίνθῳ, καὶ ἐν Σπάρτῃ, καὶ ἐν ἄλλαις τῆς Ἑλλάδος πόλεσι· παρίσταται δὲ οἰκοθεν ὁμοιότης τις τοῦ τῶν Ἑλλήνων Διὸς μὲ τὸν Δία Καπιτώλιον τῶν Ῥωμαίων. Ὁ συγγραφεὺς παραβάλλει ἀκόμη τὸν πρῶτον μὲ τὸν Βάαλ, ἤτοι Βῆλον τῶν Ἀσσυρίων, καθὼς καὶ μὲ τὸν Παντοκράτορα θεὸν τῶν Αἰγυπτίων, τῶν Κελτῶν, καὶ πολλῶν ἄλλων λαῶν. Καταντᾷ τέλος πάντων εἰς τὸ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ βιβλίου του προκαταγγελθὲν ἀξίωμα, τὴν λατρείαν τοῦ πρώτου θεοῦ, καθολικῆς ψυχῆς τοῦ κόσμου, καὶ τὴν ἕνωσιν τῆς ἐνεργητικῆς μετὰ τῆς παθητικῆς τῆς φύσεως ἀρχῆς, παρισταμένην παρὰ τοῖς Ἕλλησι διὰ τοῦ γάμου τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας. « Αὕτη, λέγει, ἡ ἀρχὴ τῆς παγκοσμίου ἐνεργείας ἀφ' ἑαυτῆς ὑπάρχουσα, καὶ ζωοδότειρα πάντων τῶν ὄντων οὖσα, ἐπροσωποποιήθη καὶ ἐλατρεύθη παρὰ πάντων τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς, ὡς θεὸς ὑπέρτατος, ὡς τὸ πρῶτον τῶν ὄντων, ἡ μόνη ἀναγκαία ἀρχή. Ἡ παγκόσμιος αὕτη ἀρχὴ ἐλατρεύθη παρὰ μὲν τοῖς Ἕλλησιν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Διὸς, παρὰ δὲ τοῖς Ῥωμαίοις ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰούπιτερ (Jehova ego qui sum). Ὡς ἀρχὴ δὲ γεννητικὴ, ἐσήμαινε τὸν τρόπον, τὸν ὁποῖον αὐτὴ αὕτη ἡ ἀρχὴ μεταχειρίζεται εἰς τὴν δημιουργίαν τῶν ὄντων, τοὺς περὶ τῆς διατηρήσεως αὐτῶν καθεστηκότας νόμους, διὰ τῶν ὁποίων τηρεῖ τὴν μεταξὺ αὐτῶν τάξιν, ὅθεν καὶ ἔχει μετὰ τῆς δημιουργικῆς δυνάμεως τὸ κράτος καὶ τὴν ἐνεργεσίαν. Ἀλλ' ὁ μὲν δημιουργικὸς τρόπος, τὸν ὁποῖον μεταχειρίζεται, δεικνύεται εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τὸ πρὸ ὀφθαλμῶν ἡμῶν θέαμα· πάντα δὲ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ κηρύττουν τὰς δύο ταύτας αἰτίας ἀλλεπαλλήλως ἐνεργούσας, καὶ ἡμεῖς πρῶτον γωρίζομεν αὐτὰς διὰ τῶν αἰσθήσεων, ἔπειτα δὲ διὰ τοῦ λόγου καταλαμβάνομεν ἕως καὶ αὐτὰς τὰς πρώτας ἐνεργείας τῆς φύσεως. Ἐξ ἁπλῆς ἄρα παρατηρήσεως γωρίζεται ἡ ἀρχὴ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ νοὸς εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου διεσκορπισμένη· τοῦτο μόνον

παρελήρησαν οἱ ἀρχαῖοι, καὶ πάντοτε ἐλάτρευσαν τὴν πρώτην ἀρχὴν, τὴν δημιουργικὴν ἀρχὴν, ἡνωμένην μὲ τὸ παθητικὸν μέρος τῆς φύσεως, τὴν κοινὴν ὅλων τῶν ὄντων μητέρα».

Ἂν δὲ καὶ ἡ ἀρχὴ ἐξεδηλώθη ἐνταῦθα καθ' ἁπόλυτον ἕνωσιν, εἶναι πιθανὸν ὅτι ὁ συγγραφεὺς ἠθέλησε νὰ τὴν ἐκλείψῃ μόνον εἰς τὰς ἐποχὰς καὶ εἰς τοὺς λαοὺς, οἵτινες εἶχον μυθολογικὸν καὶ κοσμολογικὸν σύστημα ὅλως ἀνεπτυγμένον, θρησκείαν συμβολικὴν, καὶ τέλος θρησκείαν μεταφυσικήν· διότι οἱ βάρβαροι λαοὶ καὶ οἱ βάρβαροι χρόνοι δὲν ἔφερον ἴσως ἕως ἐκεῖ τὰς συναρμογὰς τῶν θρησκευτικῶν των πίστεων. Ὁ Κύριος Ῥόλλος ἀποδεικνύει τὴν ἕνωσιν τῶν δύο ἰδεῶν, πρῶτον μὲν παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις, οἵτινες, κατ' αὐτὸν, ἐπενόησαν τὴν μυθολογικὴν ταύτην ἀρχὴν, ἔπειτα δὲ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν. Οὗτοι δὲ ἐθεώρουν, ὡς καὶ ἄλλοι λαοὶ, τὴν ὑπερτάτην αὐτῶν θεότητα, τώρα μὲν ὡς δημιουργὸν, τώρα δὲ ὡς δημιουργημένον ὄν· ὅθεν καὶ ὁ Ζεὺς αὐτῶν, θεωρούμενος ἐν γένει ὡς ἀρχὴ πλαστουργικὴ, ἐνομίζετο ὅμως καὶ ὡς θεὸς γεννημένος, καὶ ὁ βίος τοῦ Διὸς νηπιάζοντος κατέχει ὄχι ὀλίγον τόπον εἰς τὴν μυθολογίαν τοῦ φιλομύθου ἐκείνου λαοῦ. Τὰ Κρητικὰ νομίσματα τὸν παριστάνουν εἰς τὴν ἡλικίαν ταύτην ἐπὶ αἰγὸς καθήμενον. Ἐθεωρεῖτο δὲ ὁ δημιουργὸς θεὸς ὡς συνώνυμος τοῦ ἀστέρος τοῦ βοηθοῦντος καὶ ταχύνοντος τὴν παραγωγήν· καὶ ἐντεῦθεν ἡ τοῦ Διὸς Ἡλίου λατρεία, καὶ ἡ θεμελιώδης ἰδέα τῆς ἀστρολατρείας.

Ἐνταῦθα τελειόνει ὁ Κύριος Ῥόλλος τὰς ἐρεύνας του, ὑποστηρίζων αὐτὰς μὲ πλεῖστα λογικὰ καὶ ἀξιοσημείωτα σχόλια. Ἐπιθυμοῦμεν δὲ νὰ ἐκδοθῇ ὅσον τάχιστα καὶ ἕτερος τόμος, ὥστε νὰ διέλθωμεν μετὰ τοῦ συγγραφέως τὸ μέγα στάδιον τῆς ἀρχαίας μυθολογίας· διότι εἶναι σπάνιον νὰ μὴν ἐμπνεύσῃ ἡ σπουδὴ αὕτη ἰδέας καὶ συστήματα εὐφυῆ εἰς τοὺς ἐπιμελουμένους αὐτὴν συγγραφεῖς διὰ τῶν ἀρχαίων βιβλίων καὶ μνημείων.

Deping.
(Revue Encyclopédique).

Ποικίλα.

Καταστασις τινῶν Αὐλῶν τῆς Εὐρώπης κατ' ἀρχὰς τοῦ 1830.

ΡΩΣΣΙΑ. — Ὁ Αὐτοκράτωρ Νικόλαος ἔχει 34 ἐτῶν ἡλικίαν· ἐνυμφεύθη τὸ 1817 τὴν Πριγκίπισσαν τῆς Προυσίας Καρλόττην. Πέντε τέκνα ἐγεννήθησαν ἐκ τοῦ συνοικεσίου τούτου. Ὁ πρωτότοκος μέγας Δοὺξ διάδοχος, ἀρχιστράτηγος ὅλων τῶν Κοσάκων, εἶναι δωδεκαετής.

Δύο μὲν ἀδελφοὺς ἔχει ὁ Αὐτοκράτωρ: τὸν μέγαν Δοῦκα Κωνσταντῖνον συνεζευγμένον τὴν Πριγκίπισσαν Λόβιτς: καὶ τὸν μέγαν Δοῦκα Μιχαὴλ λαβόντα εἰς γυναῖκα τὴν μεγάλην Δούκισσαν Ἑλένην θυγατέρα Παύλου τοῦ τῆς Βυρτεμβέργης Πρίγκιπος. Δύο δὲ ἀδελφάς: τὴν μεγάλην Δούκισσαν βασίλισσαν τοῦ Σὰξ Βέϊμαρ καὶ τὴν βασιλικὴν Πριγκίπισσαν τῶν Κάτω Χωρῶν.

ΑΥΣΤΡΙΑ. — Ὁ Αὐτοκράτωρ Φραγκῖσκος εἶναι ἑξήκοντα καὶ διετής. Συνεζεύχθη εἰς τέταρτον γάμον τὴν Πριγκίπισσαν Καρολῖναν θυγατέρα Μαξιμιλιανοῦ Ἰωσήπου βασιλέως τῆς Βαυαρίας.

Ἐκ τοῦ β' αὐτοῦ γάμου μετὰ τῆς Πριγκιπίσσης τῆς Νεαπόλεως τὸν ἔμειναν ἓξ τέκνα:— Δύο μὲν Πρίγκιπες, ὁ ἀρχιδοὺξ Φερδινάνδος ὁ κατ' ἀξίωσιν διάδοχος, 37 ἐτῶν, καὶ ὁ ἀρχιδοὺξ Φραγκῖσκος: τέσσαρες δὲ Πριγκίπισσαι, ἡ Αὐτοκρατόρισσα Μαρία Λουδοβίκη ἔχουσα σήμερον 39 ἐτῶν ἡλικίαν· ἡ σύζυγος Λεοπόλδου τοῦ Πρίγκιπος τῶν Δύο Σικελιῶν, ἡ τοῦ Φρεδερίχου Αὐγούστου Πρίγκιπος τῆς Σαξωνίας, καὶ ἡ ἀρχιδούκισσα Μαριάννα.

Ἑστὰ ἀδελφοὺς ἔχει ὁ Αὐτοκράτωρ:— Τὸν ἀρχιδοῦκα Κάρολον, πεντήκοντα καὶ ἐννεαετῆ, ὅστις ἀπώλεσεν ἄρτι τὴν σύζυγόν του τὴν Πριγκίπισσαν Νασσὼ Βιϊλβούργ, καὶ τοὺς ἀρχιδοῦκας Ἰώσηπον τὸν τῆς Οὐγγαρίας διοικητὴν, Ἀντώνιον τὸν μέγαν ἄρχοντα τοῦ Τευτωνικοῦ τάγματος, Ἰωάννην τὸν γενικὸν τῶν ὀχυροποιῶν διευθυντὴν, Ῥενιὲρ τὸν τῆς Λομβαρδίας ἀντιβασιλέα, Λουδοβίκον τὸν γενικὸν τοῦ πυροβολικοῦ διευθυντὴν, καὶ Ῥοδόλφον τὸν τανῦν καρδινάλιον καὶ ἀρχιεπίσκοπον τοῦ Ὀλμούτς.

ΠΡΟΥΣΙΑ. — Ὁ βασιλεὺς Φρεδερῖχος Γουιλλῶμος ἔχει ἑξήκοντα ἔτη. Χηρεύσας πρὸ 19 ἐτῶν ἀπὸ τῆς Πριγκιπίσσης τοῦ Μέκλεμβουργ Στρελὶτς, ἀνενυμφεύθη τὸ 1824 Αὐγοῦσταν τὴν Πριγκίπισσαν τοῦ Λιέγνιτς.

Ἔχει ὁ βασιλεὺς ἑπτὰ τέκνα:— Τὴν Αὐτοκρατόρισσαν τῆς Ῥωσσίας, τὴν διάδοχον Πριγκίπισσαν τοῦ Μεκλεμβούργ Σχουέρϊν, Φρεδερίχην τὴν πριγκίπισσαν τῶν Κάτω Χωρῶν, καὶ τοὺς Πρίγκιπας Φρεδερῖχον Γουιλλῶμον, βασιλικὸν Πρίγκιπα 35 ἐτῶν, Γουιλλῶμον τὸν ὑπαστράτηγον, τὸν Κάρολον Ἀλέξανδρον, καὶ τὸν Ἀλβέρτον.

Ἀδελφοὶ δὲ τοῦ βασιλέως, οἱ Πρίγκιπες Ἐρρῖκος ὁ τοῦ πεζικοῦ στρατηγὸς, καὶ Γουιλλῶμος ὁ τῆς Μαϊέγκης διοικητής· καὶ ἀδελφαὶ, ἡ βασίλισσα τῶν Κάτω Χωρῶν καὶ ἡ Ἐκλεκτόρισσα τοῦ Ἔσσε Κασσέλ.

(Ἐφ. Λαυσάνης.

Ἀποδείχθη ὅτι μεταξὺ 7,396 ἐγκαλεσθέντων καὶ κριθέντων ἐν τῇ Γαλλίᾳ κατὰ τὸ 1828 ἔτος 4,166 δὲν ἤξευρον ὁλοτελῶς οὔτε νὰ ἀναγνώσωσιν, οὔτε νὰ γράψωσι.

— Ὁ πληθυσμὸς τῆς Δανίας λογίζεται κατὰ τὸν Ἀγγλικὸν Ταχυδρόμον

ἐν μὲν τῇ Εὐρώπῃ εἰς	1,768,000
ἐν δὲ ταῖς Δυτικαῖς Ἰδίαις	45,000
καὶ ἐν ταῖς Ἀνατολικαῖς	50,000
	1,863,000

Παρεκτὸς τῶν Δουκάτων Ὁλστεϊ καὶ Λαυεμβούργου, τῆς Ἰσλανδίας, τῶν νήσων τῆς Φερόης, καὶ τῶν ἔξω τῆς Εὐρώπης κτήσεων, οἱ κατὰ τὸ 1828 ἐγκαλεσθέντες δι' ἁπλῶς δημόσια ἐγκλήματα εὑρέθησαν 1964, δηλαδὴ 1 πρὸς 610 περίπου, λογιζομένων εἰς 1,200,000 τῶν λοιπῶν κατοίκων τοῦ βασιλείου. Ἐκ δὲ τῶν 1964 τούτων ἐναχθέντων 196 ἀνῆκον εἰς τὸ στρατιωτικὸν, καὶ 1768 ἦσαν ἐκ τῶν πολιτῶν, ἐκ δὲ τῶν τελευταίων τούτων πάλιν ὀλιγώτερόν τι ἢ ἓν τρίτον, δηλαδὴ 547 ἀνῆκον εἰς τὴν πρωτεύουσαν Κοπεναύγην.

(Οὐεν. Παρατηρ.)

(ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.)

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών/ Academy of Athens

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΤΟΥ ΑΡΙΘ. 48 ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Πρὸς τὸν Ἐκδότην τῆς Γενικῆς Ἐφημερίδος.

Καὶ πάλιν λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ σοὶ ἐγκλείσω κατὰ χρέος τὸν κατάλογον τῶν ἐν τῷ τοῦ Ναυπλίου Νοσοκομείῳ περιποιουμένων ἀσθενῶν, καὶ λογαριασμὸν τῶν ἐσόδων καὶ ἐξίδων αὐτοῦ εἰς τὸν παύσαντα χρόνον μέχρι τέλους Φεβρουαρίου τοῦ 1830, ἔτι δὲ καὶ τὴν καταγραφὴν τῶν ἐν αὐτῷ ὑπηρετούντων, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπισυνάπτονται καὶ παρατηρήσεις τινὲς ἀναγκαῖαι, καὶ ταῦτα παρακαλῶ νὰ καταχωρισετε μετὰ τῆς παρούσης μου εἰς τὴν Γενικὴν Ἐφημερίδα πρὸς γνῶσιν τοῦ κοινοῦ.

Δὲν δύναμαι δὲ νὰ ἀποσιωπήσω ὅτι τὸ κατάστημα τοῦτο δὲν ἐξέφυγε τὰς πολυασχόλους φροντίδας τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλ' ἐν μέσῳ τούτων ἡ φιλάνθρωπος πρόνοια τοῦ Σεβαστοῦ Κυβερνήτου μας ἐπεμελήθη κατ' αὐτὸν τὸν χρόνον εἰς τὴν ἐπισκευήν του ἀναλόγως τῆς ἀνάγκης, ὥστε δύναται νὰ παραβληθῇ μὲ τὰ τῶν πρὸ πολλοῦ καλῶς συστημένων καὶ ἡσύχων πόλεων τοιούτου εἴδους καταστήματα, καὶ διὰ τὰ ἐλλείποντα τῶν ἐξόδων φροντίζει, καὶ διὰ τὴν βελτιωτέραν, ὡς πατὴρ τῶν δυστυχῶν καὶ ἀπόρων, ἀποκατάστασίν του καταγίνεται.

Οἱ δὲ φιλάνθρωποι ἔμποροι ταύτης τῆς πόλεως ἐξακολουθοῦν τὴν συνήθη συνεισφοράν των πρὸς ἓν τέταρτον τοῖς ἑκατὸν ἐκ τῶν πραγματειῶν των, καὶ αὕτη διὰ τῆς ἐπιμελείας τοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῶν Δασμοτελωνίων τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου Κυρίου Διαμαντῆ Μανιάρη, ἀνέβη κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον εἰς Γρόσια 12,082: 3|40. Τοιαύτας φιλανθρώπους πράξεις καθυποβάλλων ὑπ' ὄψιν τοῦ κοινοῦ, δὲν λείπω νὰ ἐκφράσω καὶ τὴν ἀνήκουσαν εὐγνωμοσύνην ἐκ μέρους τῶν ἀσθενῶν, οἵτινες ὀφείλουν τὴν ὕπαρξίν των εἰς τὴν πρόνοιαν τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως, καὶ εἰς τὰς γενναίας τῶν φιλανθρώπων συνεισφοράς.

Ἐν Ναυπλίῳ, τὴν 23 Μαρτίου 1830.

Ὁ Ἰατροχειροῦργος καὶ Ἐπιστάτης τοῦ ἐν Ναυπλίῳ Νοσοκομείου Π. Δ. Στεφανίτσης.

Α ΕΘΝΙΚΟΝ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΝ ΝΑΥΠΛΙΟΥ.

Συνοπτικὸς κατάλογος βιβλίων ληφθέντων παρὰ τῶν ἐν τῷ Νοσοκομείῳ τούτῳ καταστίχων τῶν εἰσερχομένων καὶ ἐξερχομένων ἀσθενῶν καὶ πληγωμένων ἑκάστου μηνὸς, πτωχῶν, στρατιωτῶν ἀτάκτων, φυλακωμένων, ἀλλοεθνῶν, ὀρφανῶν καὶ ἐθνικῶν ναυτῶν, ἀπὸ ἀ. Μαρτίου 1829 ἕως τέλους Φεβρουαρίου 1830. Ε. Π.

Σύνοψις τῶν ἐξόδων καὶ ἐσόδων ἀπὸ ἀ. Μαρτίου 1829 ἕως τέλους Φεβρουαρίου 1830 Ε. Π.

Ἀριθμός.	Καταγραφὴ τῶν Μηνῶν	Ἀριθ. ἑκάστου μηνός.	Πτωχοί.	Στρατ. ἄτακτοι.	Φυλακωμένοι.	Ἀλλοεθνεῖς.	Ὀρφανά.	Ἐθνικοὶ Ναῦται.	Κλάσις ἰατρικῆς.	Κλάσις χειρουργίας.	Ὑγιεῖς.	Ἀπεθαμμένοι.	Μείναντ. ἐν τῷ νοσοκ.
1	Μάρτιος.	92	31	1			60		38	54	73		18
2	Ἀπρίλιος.	45	31	1		2	10	1	20	25	28		17
3	Μάϊος.	62	59	1			1	6	23	39	36	1	21
4	Ἰούνιος.	62	52	2		1	1		32	30	52	2	23
5	Ἰούλιος.	79	49			1	19	10	40	39	54	3	17
6	Αὔγουστος.	67	40	6		3	12	6	47	20	48	5	33
7	Σεπτέμβρ.	86	67	3		3	11	2	74	22	47	3	17
8	Ὀκτώβριος.	84	55	2		2	23	2	62	12	54	5	24
9	Νοέμβριος.	81	53				24	4	47	34	52	6	26
10	Δεκέμβριος.	66	44	2		1	18	1	36	30	37	3	25
11	Ἰανουάριος.	76	50	1	1		23	1	47	29	45	5	26
12	Φεβρουάριος.	67	34	5		1	20	7	36	31	29	4	25
	Τὸ ὅλον	867	565	24	1	14	222	41	502	365	540	36	35

Ἐκτὸς τῶν χρονικῶν ἀσθενειῶν εἰς ὅλους τοὺς ἄλλους βαστοὺς γίνεται τακτικὸς ἐπισκέπτης τοῦ νοσοκομείου πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ πάθους των.

Ἀριθμός.	Γενικὸν ἔξοδον ἑκάστου μηνός.	Νομίσματα. Γρόσια.	Παράδ.	Ἀριθμός.	Γενικὸν ἔσοδον ἑκάστου μηνός.	Νομίσματα. Γρόσια.	Παράδ.	Παρατηρήσεις.
1	Μάρτιος.	1797	23	1	Μάρτιος.	1329	29	Τὸ τέταρτον ἐξόδου ἔγινεν εἰς εἰκοσάδας τοῦ κατασκήματος τούτου. Δύο χιλιάδες Γρόσια ἐν γένει δ' ἔξοδα ἀρκεῖ τὸν καθ' ἕκαστον μῆνα εἰς ἀσθενεῖς 100 μαθ' ὅλης τῆς διακαυσης, εἰκονοκλάκας, φαρμακείτσης ἐλαιοθερμικάς.
2	Ἀπρίλιος.	1197	34	2	Ἀπρίλιος.	1000	24	
3	Μάϊος.	1310	15	3	Μάϊος.	1002	6	
4	Ἰούνιος.	1388	24	4	Ἰούνιος.	989	33	
5	Ἰούλιος.	1531	19 1/2	5	Ἰούλιος.	961	6	
6	Αὔγουστος.	1337	7 1/2	6	Αὔγουστος.	1227	24	
7	Σεπτέμβρ.	2223	11	7	Σεπτέμβρ.	993	27	
8	Ὀκτώβριος.	2327	18	8	Ὀκτώβριος.	1340	39	
9	Νοέμβριος.	2029	36	9	Νοέμβριος.	1199	8	
10	Δεκέμβριος.	1632	23	10	Δεκέμβριος.	1720	6	
11	Ἰανουάριος.	2017	37	11	Ἰανουάριος.	1295	13	
12	Φεβρουάριος.	1562	24 1/2	12	Φεβρουάριος.	906	2	
	Τὸ ὅλον	20350	32 1/2		Τὸ ὅλον	13965	36	

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Α. Ἐθνικὸν Νοσοκομεῖον Ναυπλίου.

Καταγραφὴ τῶν ἐν τῷ Νοσοκομείῳ εὑρισκομένων ἐν τοῖς ἐπαγγέλμασι ὑπηρετούντων κατὰ μῆνα.

Ἀρ. Δ διάιτα τῶν ἀσθενῶν καὶ πληγωμένων.

Εἴδη.	Δράμ.	Παρ.
Ρυζι.	30	5
Βούτυρον.	4	2
Λεμόνια.	ἀρ. 2	2
Β Δίαιτα.	Ὅλον	9
Εἴδη.	Δράμ.	Παρ.
Ψωμὶ	100	6
Γάλα	100	5
Ρυζι	30	5
Βούτυρον	4	2
Λεμόνια	ἀρ. 1	1
Γ Δίαιτα.	Ὅλον	19
Εἴδη.	Δράμ.	Παρ.
Ψωμι	200	13
Αὐγὰ	ἀρ. 2	10
Ρ,ζι	30	5
Βούτυρον	4	2
	Ὅλον	30

Ἀριθμός.	Ὄνομα καὶ ἐπίθετον.	Πατρίς.	Ἡλικία.	Ἐπάγγελμα.	Νομίσμ. Γρόσια.	Νομίσμ. Παράδες.	Μερὶς ψωμίου.	Παρατηρήσεις.
1	Πέτρος Στεφανίτσης.	Λευκαδία	39	Ἰατροχειροῦργος καὶ ἐπιστάτης ἐκτελῶν ὡσαύτως καὶ τὰ χρέη φαρμακοποιοῦ καὶ γραμματέως	400			Ἰατροχειροῦργος τοῦ Ὑγειονομείου καὶ τῶν δημοσ. φυλακῶν ἀμισθί.
2	Σταῦρος Παλαιολόγος.	Σμύρνη	22	Ἐσωτερικὸς ἐπιστάτης καὶ ψωνιστὴς	60		1	
3	Παναγιώτης Κωνσταντίνου.	Κύπρος	30	Συμβοηθὸς τῆς χειρουγίας καὶ μπαρπέρης	30		1	
4	Παναγιώτης Κουμαριώτης.	Τριπολιτσὰ	42	Ἱερεὺς τῆς ἐκκλησίας καὶ νοσοκομείου	45			(Οἱ ῥηθέντες μὴ φυλάττοντες τὰ
5	Φιλιππος Ἀντωνόπουλος.	Κύπρος	24	Νεροκουβαλιτὴς	45		1	(χρέη των ἀλλάζουν κατὰ μῆνα.
6	Βασιλης Παπαντώνης.	Πάτρα	23	Ἁ δοῦλος	40		1	
7	Μῆτρος Νικολάου.	Ἀθῆναι	25	Μάγειρος	40		1	
8	Νικόλαος Σαμιώνης.	Ἄργος	46	Β δοῦλος καὶ κηπουρὸς	30		1	
9	Μαρία Ἀράπισσα.	Αἴγυπτος	28	Ἁ δοῦλος	28		1	
10	Κωνσταντιοῦ Κατζοῦ.	Ἄργος	55	Β δοῦλος	26		1	
11	Χρυσοῦλα Κωνσταντίνου.	Ἀνατολὴ	32	Γ δοῦλος	24		1	
12	Ἰωάννης Γιακουμῆς.	Σπέτσαι	15	Γ δοῦλος	16		1	
13	Ἰωάννης Ἀντωνίου.	Γαστούνη	12	Ὑπηρέτης εἰς μικρὰ θελήματα τῶν ἀσθενῶν	12		1	Αὐτὸ εἶναι τὸ ὀρφανὸν ἐποῦ ἔπεσεν ἀπὸ Ἰτζκαλὲ καὶ χάρ. τῷ θεῷ ἐσώθη.
14	Κωνσταντῖνος Καμαριώτης.	Τριπολιτσὰ	14	Συμβοηθὸς τοῦ παπᾶ			1	
				Τὸ ὅλον	816		12	

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ

τοῦ Δημοτικοῦ Νοσοκομείου Ναυπλίας

ΓΕΝΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΑΡΧΕΙΑ ΝΟΜΟΥ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ
ΥΠ. Ε. Π. Θ.

Μέρος Πρῶτον.

Περὶ τοῦ Καταζητήματος.

Τὸ Καταζήτημα τοῦ Νοσοκομείου εἰς τὴν ὁποίαν ἤθελ χωρίζωνται τα-
λαίσωσι, ἀναφορικῶς εἰς τὴν οἰκοδομήν του, διαιρεῖται εἰς 3. Δώματα, καὶ ἑκάστου δωμάτου
σχετικὴ διαίρεσις ἔχει δύο ὑποδιαιρέσεις.

Τὸ α'. Δῶμα.

1ν αἴθουσαν.

1ν Κοιλῶνα μεγάλου ζ'

1ν μικρὸν Χωρισμένον μὲ σανίδας.

Τὸ β'ον Δῶμα.

1ν αἴθουσαν

1ν Κοιλῶνα μεγάλου

Τὸ γ'ν Δῶμα ἢ ἐπάνω σάλωμα.

1ν αἴθουσαν μικρωτέραν ἀπὸ τὰ ἄλλων δύο.

1ν Κοιλῶνα μεγάλου ζ'

1ν μικρὸν Δωμάτιον.

Ἑκάστου δὲ δωμάτου τῶν ὑποδιαιρέσεων ἔχει καὶ εἰς τὸ ὑπόγειον μέρος 1ν καπνο-
σπιτὴ καὶ εἰς τὸ ὑπερῶον 1ν Μαγερεῖα, καὶ 1ν Μαγαζίτσα, καὶ κατὰ τὸ ὑπόλοιπον
μέρος 1ν μικρὸν κελλῶνα ἀφοῦ ἀπὸ μικρὰν σύλλην.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 58 ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΥ ΤΟΥ 1839.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΙΑΤΡΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ.

Έκτασις γής. Σύνταγμα εἰς τῶν Δήμων.	Σύνορα.	Φύσις καὶ φυσικὴ κατάστ. τῆς γῆς.	Ἄνεμοι κυριώτατοι.	Ὕδατα.	Προϊόντα.	Κατάστασις τῆς καλλιεργ.	Ἀριθμὸς τῶν κατοίκων.	Ἀριθμὸς καὶ ὀνόματα τῶν Δήμων. Ὀνόματα Δήμων.	Ἀκριβὴς κατασκήνωσις.	Ἐπικρατοῦσαι ἀσθένειαι.	Αἰτίαι αὐτῶν.	Θεραπεῖαι αὐτῶν, καὶ μέτρα προφυλακτικά.	Ἀριθμὸς τῶν ἀναγνόστων: Ἰατρῶν.	Χειρουργῶν μαιῶν ἰατρῶν.	Φαρμακοπ.	Μαιῶν.	Φλεβοτόμ.	Βρεφοκόμ.
Ναυπλίας, Ἐπιδαύρου, Ἀργους, Μάλιας, Τιρυνθίας Ἀσίνης, Μυκήνης, Λύσεως, Ἀργους, Λίκης, Ἀμφιλοχίας, Γενεᾶς, Μαντίας, Ἀναπλίου, Ὀλένης, Ὀρνεῶν ὁλκάδης, Θερμησίας, Κιλλάνης, Τερπνῶν, Πλάτης, Μυκηνῶν Γερανίου.	Πρὸς ἀνατολὰς μὲ θάλασσαν τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάς, πρὸς δυσμὰς μὲ τὰς Κοινότ. καὶ Μονοπολίας, πρὸς βόρεια μὲ τὰς τῆς Κορινθίας, πρὸς μεσημβρίαν μὲ τὰς τῆς Κυνουρίας.	Τὸ πλεῖστον μέρος ὄρη ἑστιμένη καὶ εἰς κορυφὰς εἰς ἀφανισμοὺς ἐκφερόμενα καὶ Κοιλάδες, πρὸς μεσημβρίαν μὲ τὸν Ἀργολικὸν Ἐμβρύου.	Ἀνεμος καὶ βόρεος.	Ὁ Ἐρασινὸς ποταμὸς, πηγὴν ἔχ. ἐκ τῶν ὀρέων τῆς Ἀρκαδίας, καὶ ἐκβάλλ. εἰς τὸν Ἀργολικὸν κόλπον, ὁ Χάραδρος, ὁ Ἀσωπὸς, ὁ Ἀνάβαλος, ὁ Ἀλμυρὸς, ὁ Ἀσωπὸς, ὁ Ἀσωπὸς, ὁ Ἀσωπ

1840

Καταστροφή των εγγράφων

της Διοικ. Υποδιοικήσεως

ΓΕΝΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ - Υ.Π.Ε.Π.Θ.
ΑΡΧΕΙΑ ΝΟΜΟΥ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ

1840

Καταστροφή των εγγράφων

της Διοικ. Υποδιοικήσεως

ΓΕΝΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ - Υ.Π.Ε.Π.Θ.
ΑΡΧΕΙΑ ΝΟΜΟΥ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ

	15	Ταγοναν	οραδόδορος				δρ. λεπ.		δρ. λεπ.		Χοιρασμά	ὑγιής	
	14	Νεαπολιτάν					" "		12. 96		αλογή χοιρεδ. γραικ	ὑγιείας	
	19	Χίδι					" "		1. 40	8.	Χοιρασμά	ὑγιείας	
	28	Αγραφα					8. "		9. 60		Θραύμα πυροβόλου	ὑγιείας	μαθητεύει εἰς τὸ σχ. τῶν ἀρχιτεκτόνων
	15	Δερμά					δρ. λεπ.		5. 40		χαρίδια χρονικά	ὑγιείας	
	45	Ύδρα				1	65 "		8 "	11	ὑδροκαμπή χαράξεως εν θρασίνος	ὑγιείας	
	35	Κεφαλονιά				1.	75 "		14. "	9.	χρον. χαρίδια ὑγιεινοῦ ἔτους ἀπὸ Μαΐου	ἐλεεινόν	
	28	Αἰ Σάδες							3. "	8. "	5. χαροπληγία ὀφθ.	ὑγιείας	
	35	Ύδρια	Δελτινός						" "	9. 96	2. ἐμφύσημα χρον. χάλαση Περιπλ.	ὑγιής	
	29	Σμύρνα	οραδόδορος						7 "	10. 40	10. ὀδοντοφυΐα χρονική	ὑγιείας	
	30	Βαυαρία	καθολικός						8 "	29 "	8. Τραύμα	ὑγιείας	
	35	Παλαιοχώρι	οραδόδορος	Τὰ ἐνδύματα Δημήτρα ἔκαιν ἐπὶ σανίδων ἀφιέ μενον ἐπὶ τὸ κοινὸν μέρος.		7.	50.	14 "	16 "	6	ὀδύνη κοιλιᾶς	ἐλεεινόν	
	60	Ἀνάνυρος					50.	33 "	19. αμίσ	4.	Πλευρίτις χρονική	ὑγιής	
	35	Τριπολιτσ.						31 "	15. "	"	πλευρίτις	ὑγιείας	
	25	Ύδρα						3. αμίσ	8 "	7.	πλευρίτις	ἐλεεινόν	
	15	Μέσσα						8 "	13. "	9.	Τραύμα ἐπὶ ὀφθ. ἔτος	ὑγιής	
	99	Κεφαλονιάτ						13 "	15. 80	3.	Αὐχένια	ἐλεεινόν	
	35	Νεαπολιτάν						" "	3. 96	5	Παραφρονία	ὑγιής	
	19	Δεκτής						19 "	13 90	2.	Ὑστερία μανία	ὑγιείας	
	36	Βαυαρία	καθολικός					21 "	11 40	6.	Τέτανος πλευρίτις	ὑγιείας	
									95 "	21. αμίσ		Τέτανος	ὑγιείας	

Κατάστασις τῶν ἐν τῷ Δημ. Ναυσταθμῷ Ναυαγίας ἀνήκοντος εἰς ἔμπορον ἐπιβατικοῦ πλοίου ἐκ 76 τόνων ἐπιβαρυνθέντος εἰσπλεύσαντος καὶ ἐξελθόντος τῆς 7βρου ἐν 1860.—

Αὐθ. ἀριθ.	Ὀνόματα κατοίκων	Ἡλικία	Πατρίς	Ἐπάγγελμα	Θρησκεία	Εἶδος κατοικίας	Πόση χρονικὴ διάρκεια κατοικήσεως Μῆν.	Ἡμ.	Πόση χρονικὴ διάρκεια ἐπιβαρύνσεως μήν.	Ἡμ.	Ποσὸν τοῦ ἐνοικίου τῆς κατοικίας ἐν δραχμαῖς	Διαμερίσματα	Παρατηρήσεις.
1	Σταμάτη Πέτρο	61	Κεφαλλ.	Ἐπίλοχος	χριστ.	κάλυβα ἐν ναοῦ	ἀνεγεί	20	7βρ	11	145	ἐμπόδιον τοῦ χώματος	
2	Ἀνδρικόπουλο Δ. Ζαχ.	18	Κεφαλλ.	ναυτόπ.	"	οἰκοδομὴν Νάου	7βρ	13	"	1	41	ἐμπόδιον τῆς ἐξόδου	
3	Γεωργ. Σκυλοδήμος	24	Ζακυν.	γεωργ.	"	Δημ. ὑπηρεσία	ἀγνώ	19	"	5	18	ἐμπόδιον τῆς ἐξόδου	
4	Ἐμμανουὴλ Γερμανάκης	20	ἀγνώ	ναυτ.	"	καλύβα ναυαγῶν	7βρ	1	"	14	8	ἐμπόδιον τῆς ἐξόδου	
5	Γιαννάκη παράδεισος	19	Ἑλλην.	ναυτ.	"	ταβερνάρα	"	16	"	20	5	ἐμπόδιον τῆς ἐξόδου	
6	Μιχαὴλ αὐτοῦ	70	γαλλία	οἰκιοκτ.	"	κ' ταβέρνα	"	16	"	27	12	ἐμπόδιον τῆς ἐξόδου	
7	Μιχαὴλ Κ. Βαρδιανάκη	15	Ἀνατόλ.	ναυτ.	"	καλύβα ναυαγῶν	"	20	"	24	5	ἐμπόδιον τῆς ἐξόδου	
8	Σάββας μπλάκας	24	ἀγράμ.	Ναύτ.	"	καλυβοποιὸς	"	23					μὴ ἐκτὸς Νοσοκομ.
9	Χατζῆ Παῦρο	57	Ἀλβαν.	οἰκοκυρ.	λατ.	καλύβα ναυαγῶν	"	30					ἐξοικήσαν
10	Βρουσία σύζυγος	40	"		"	"	"	30					ἐξοικήσαν

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ - ΥΠ. Ε.Π.Ο. - ΓΕΝΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ - ΑΡΧΕΙΑ ΝΟΜΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ

Ἐν Ναυαγίῳ τῇ 11. 8βρίου 1860

Ὁ ἀνταγόρευε τῶν Νοσοκομείων

" Δ. Ἰωαννίδης.

" ὁ ἀπὸ ἀπομάχης

Γ. Π. Ἀλεξανδρόπουλος

Σύνοψις ἰατρικῆς χωρογραφίας (τοπογραφίας)

τῆς Ναυπλίας

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Κεφ. 13. Περὶ τῶν νοσοκομείων.

ξ. α. Μ'ὅλον ὅτι ὁ παλαιοτέρων πόλεμος δὲν ἔλειπε πάντοτε ἀπὸ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον ἐξωτερικὸν ἀντίπαλον, ἐν τούτοις μέρος ἀπὸ τὸν χρόνον τῆς ἐλευθερώσεως ἦτον ἀφιερωμένον εἰς τὴν ἵδρυσιν νοσοκομείων. Συνηθίζομεν νὰ λέγωμεν ὅτι οἱ ἄγγλοι ἐξεπλήρωσαν τὸ χρέος τῶν πολεμάρχων. Ὁ ἰατρὸς Βοϊόνους (Bojons) διέτριβεν εἰς Ναυπλίαν ἐν ἔτει 1825 ὡς ἀρχίατρος τοῦ νοσοκομείου, ὅπου μετὰ τὸν ἀρχιμακρυγιάννην ἐπῆγεν ὁ Δ. Καλλιφρονᾶς μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Γ. Καλλιφρονᾶ. Ὁ ἀδελφὸς Καλλιφρονᾶς ἐσπούδασεν ἰατρικὴν εἰς τὸ Παρίσι καὶ ἐπῆρε τὸ διδακτορικὸν δίπλωμα τὸ 1824 μὲ τὴν διατριβὴν «Si vous voulez entreprendre à Napoli l'établissement d'un hopital dont nous avons parlé, vous pourrez garder un tiers des medicamens, et annoncer publiquement cet etablissement. Stanhope Lettres sur la Grèce. etc. p. 162.

+ Ὁ ἰατροχειρουργὸς Βοϊόνος τὸ 1825 (κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον) ἐπαίρνεν χιλίας τριακοσίας νομισματικὰς τὸ ἔτος. Ἀπὸ τὰς ὁποίας ἔπρεπε νὰ ἐξοδεύσῃ διὰ τὸν ἑαυτόν του καὶ τὸν ὑπηρέτην του τὰς χιλίας

Βασιλέου της Ελλάδος

Ψήφισμα του

Δημοτικού Συμβουλίου Ναυπλιέων

Συνεδρίασε κατά την ογδόην Δεκεμβρίου του χιλιοστού οκτακοσιοστού τριακοστού έκτου έτους της χριστιανικής προς σύνταξιν του προϋπολογισμού των εσόδων και εξόδων του δήμου δια το προσεχές έτος 1837

Αναγνώσθη το υπ' αρ 2543 διάταγμα του Δημάρχου, περί σχεδίου του αυτού προϋπολογισμού.

Παρόν υπ' όψιν του γνωμοδοτικού του Δημάρχου. Συμβουλίου.

Ακούσαν δε και τας προφορικάς προτάσεις και παρατηρήσεις τόσον του Δημάρχου, οσάκις και των μελών του Δικαστού.

Και διεσκέφθη

Α.ον Ότι κατά την ανέγερσιν εγγίσεται του Εμπορείου της πόλεως, όπου παλαιά ανήκαν, τα πηγάδια των δύο οδών, δύνανται να προσφέρουν τη τα κατάλληλα τούτο. Αφού μόνε κατά την μεταβίβασιν των εσόδων αυτού. Όπου δυνατόν να παραδεχθώσι υπόψιν τούτων

Β.ον Ότι απαραίτητος η μεγίστη οικονομία τη τα περιπτά τού καταστήματος έξοδα, προς βεβαίωσιν ασφαλείας των απομένων αναγκαίων δια την περίθαλψιν των οδών

Ψηφίζει

Α Ότι τη βάσει δύο οδών, προϋπολογίσθησαν δρ 2640 τα έξοδα απαναλάβασης τη καταστήματα δι δρ 100000.. τα έξοδα θαλάσσης τη συντηρήσεως κατά τα αυτά έτος, των αυτών αγαθ. καλοκήπατος.

Β παραδέχονται τη προσόδημα των αναλόγων ύπ δρ 1500 δια δρομή των ευδίων βρεσών τη δια περιθάλψεως ευδίων κατά τα αυτά έτος 1837. Ότι δε δρ 2917.. 9 δια τα ύδατα αυτά έξοδα. από το 1835 τη 1836 παραίτων δημοσίων ταμείων χρεωθήσωσι τη προς αυτά συμπεριφερόμενα.

Γ Η συμπλήρωσις των παραπάνω εσόδων συνιστάμενη τη δρ " " τα οποία θέλουν προϋπολογισθή τη του γνωστού τη του γεν. προϋπολογισμού του δήμου του 1837 κατά το αρ 18 του περί δήμων Νόμου.

Εν Ναυπλίω τη. . . . . .

Ταμείον του Συμβουλίου.

" " " "

" " " "

" " " "

" " " "

" " " "

Προϋπολογισμοί

τῶν Νοσοκομείων Ναυπλίας

διὰ τὸ ἔτος

1837

Β' Σπιστάσεις Προϋπολογισμός

Έσοδα

Μέλαδος ..... δρ

Ταμίης τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου

Έσοδα

Μέλαδος ..... δρ 2640—

Β Έσοδα διαφορᾶς τῶν συνεισφόρων

διὰ 12 Ἀνδρῶν τῶν 5 ὑπηρεσιῶν. Ἔσοδα διαφορίας ναυλώλου ..... δρ 6000.—

μισθοδοσία διαφορᾶς ..... πρὸς δρ 100 τὸν μῆνα ... " 1200.—

ὁμοία 3. γυναικῶν πρὸς δρ 25 ..... " 75 ἡ ὁμοίως ... " 1980.—

ὁμοία 2 ὑπηρέτου ..... " 45 ..... " 90 ὁμοίως ... " 500.—

διαφορικὰ τῶν Κυρίων ..... " 320.— 10000.—

Ἔσοδα ἀπρόοπτα .....

Γ Ἀγαδοσεργίαι

διὰ τὴν Ἐυδελα Βρύση διαφορὰ τοῦ αὐλοῦ ναλλου ..... δρ 1300.—

περιβόλι τῶν Ἐυδελῶν τῶν Ἀνηκάντων ... ὁμοίως ..... " 200.—

Θεμέλιωμα πρὸς τὸ Δημοτικὸν Σχολεῖον

Ἀπὸ βροντὴ Ἐυδέλου βρύσης ἡ περιβόλι Ἐυδελῶν

ναλλα τὸ 1835 ..... δρ 1117.. 9

ναλλα τὸ 1836 ..... " 1800.— 2917 9 " 4417.—

δρ 17057

Ἐν Ναυπλίῳ δρ

Συμβουλίου Ναυπλιάς.

ΣΥΝΕΧΕΙΑ

ΤΟΥ ΑΡΙΘ. 51 ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ Ο ΑΙΩΝ.

ΓΕΝΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΑΡΧΕΙΑ ΝΟΜΟΥ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ
ΥΠ. Ε. Π. Θ.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΚΑΘ' ΟΛΟΝ ΤΟ 1838 ΕΤΟΣ ΝΟΣΗΛΕΥΘΕΝΤΩΝ ΕΙΣ ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ

ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΝ ΝΑΥΠΛΙΕΩΝ.

Αὐξων Ἀριθμός	Ὄνομα καὶ Ἐπώνυμον	Ἡλικία.	Πατρίς.	Ἡμέραι τῆς εἰς τὸ Νοσοκ. εἰσαγ. καὶ διαμονῆς		Εἶδος ἀσθενείας	Ἀποτέλεσμα	Παρατηρήσεις.
				Ἀπὸ	Ἕως			
1	Σουλιμὰν Ἀλῆς Ὀθωμανός.	30	Σπάρτα.	3 Ἰαννουαρίου 1838	3 Φεβρουαρ. 1838	Πλευρίτης χρονικός.	Ἐξῆλ. ὑγιής	
2	Ἰωάννης Στρογγυλέας.	20	Σπάρτη.	10 Ἰαννουαρίου	7 Μαρτίου	Πληγαὶ χρονικαί. . . .	Ὁμοίως.	
3	Δεσπινὸ Νεόφυτος·	30	Ἀφρική.	11 »	» »	Παραφροσύνη.		Διατελεῖ εἰσέτι νοσηλευομένη.
4	Ἀναςάσιος Μπακαβούκας.	25	Μέγαρα.	13 »	15 Ἀπριλίου	Ἐπιληψία χρονική. . . .	Ἐξῆλθεν »	
5	Ἰωάννης Γεωργόπουλος.	20	Τρίπολις.	16 »	1 »	Δυσεντερία χρονική. . . .	Ὁμοίως.	
6	Ἀναςάσιος Παπαγεωργίου.	45	Χέλι.	8 Φεβρουαρίου	12 »	Ὁμοίως.	Ἐτελεύτησε	
7	Παναγιώτ. Σωτηρόπουλος.	20	Καρύταινα.	10 »	15 »	Ψώρα.	Ἐξῆλθε »	
8	Νικόλαος Ἀποστόλου.	23	Ζαγορά.	12 »	» »	Πλευρίτης ὀξύς.	Ὁμοίως.	
9	Γεώργιος Ἰωάννου.	22	Καστρί.	14 »	19 Φεβρουαρίου	Πλευροπνευμονία. . . .	Ἐτελεύτησε	
10	Παναγ. Καμαρινόπουλος.	27	Καλάμαι.	15 »	26 Μαρτίου	Ὀφθαλμία.	Ἐξῆλθε	
11	Κωνσαντῖνος Ψορίλας·	79	Σκόπελος.	19 »	20 Ἰουνίου	Καταῤῥους πνευμ. χρονικ.	Ὁμοίως.	
12	Γεώργιος Δαμπρινόπουλος·	20	Καστάνιτζα.	20 »	22 Μαρτίου	Πληγὴ χρον. εἰς τὸ γόνυ.	Ὁμοίως.	
13	Δημήτριος Ζερβόπουλος·	21	Πατρατζίκι.	6 Μαρτίου	15 »	Γαστρίτης χρονικός. . . .	Ἐτελεύτησε	
14	Δημήτριος Κωνσαντίνου.	60	Θεσσαλία.	26 »	27 »	Ἀποπληξία.	Ὁμοίως.	
15	Ἰωάννης Νικολάου.	29	Σκάρπαθος	15 Ἀπριλίου	22 Μαΐου	Γαστροπνευμονίτης· . . .	Ἐξῆλθε.	
16	Ξανθὴ Ἀλεξάνδρου.	80	Μαύρη Θάλασ.	24 »	29 Ἀπριλίου	Πλευρίτης.	Ὁμοίως.	
17	Μαρία Αἰκατιρίνης.	10	Ἄργος.	24 »	24 Μαΐου	» »	Ὁμοίως.	
18	Αἰκαταιρίνη Ἰωάννου.	40	Ἄργος.	25 »	» »	Γαστρίτης χρονικός. . .	Ὁμοίως.	
19	Ἑλένη Ἰωάννου.	5	» »	27 »	12 Φεβρουαρίου 1839	Κασίδα.	Ὁμοίως.	
20	Γεώργιος Κώστα.	17	Δενδρά.	2 Μαΐου	12 Ἰουνίου	Σπληνίτης.	Ὁμοίως.	
21	Νικόλαος Τσατσαρόνης.	26	Κασάνδρα.	» »	26 Μαΐου	Αἱμοπτυσία.	Ὁμοίως.	
22	Ζήσιμος Κωνσταντίνου.	32	Κορώνη.	10 »	20 Ἰουνίου	Πνευμονίτης.	Ὁμοίως.	
23	Θεόδωρος Σπανος. . . .	50	Καστρί.	24 »	26 Μαΐου	Ῥευματισμοὶ χρονικοί.	Ὁμοίως.	
24	Κανέλα Νικολ· Διαμαντῆ.	25	Ὕδρα.	28 »	18 Ἰουνίου	Πνευμονοραγία. . . .	Ὁμοίως.	
25	Γιάννης Μπουριώτης.	30	Λεονταρι.	29 »	27 Ἰουλίου	Πυρετός.	Ὁμοίως.	Κατάδικος.
26	Γιάννης Κουτουρίνης.	25	Σπάρτη.	2 Ἰουνίου	3 »	Γαστρίτης καὶ Ἀφροδ. πάθ.	Ὁμοίως.	Ὁμοίως.
27	Βασίλειος Σατίλης.	65	Λεβαδία.	4 »	28 »	Πληγαὶ ἀνίατοι. . . .	Ἐτελεύτησε	
28	Κωνσαντῖνος Ἀναςασίου.	17	Κωνσαντινούπ.	9 »	20 Ἰουνίου	Ἰσχιὰς μερικός. . . .	Ἐξῆλθε.	
29	Χρῆστος Βισκαρέλας.	25	Αἶνος.	10 »	20 »	Πλευρίτης χρονικός.	Ὁμοίως.	Κατάδικος.
30	Ἀδάμης Ἀμπελάκος. . . .	35	Βερβίτζα.	12 »	20 »	Βρογχίτης ὀξύς. . . .	Ὁμοίως.	Ὁμοίως.
31	Δημήτριος Κωνσαντίνου.	47	Σάλωνα.	14 Ἰουνίου 1838	5 Ἰουλίου	Φλέγμων εἰς τὴν πλάτην.	Ἐξῆλθε.	
32	Χρῆστος Νάνου.	28	Ἤπειρος.	17 »	11 »	Γαστροεντερίτης . . .	Ὁμοίως.	Ὑπόδικος.
33	Γιάννης Κυρατζῆς· . . .	30	Σπάρτη.	20 »	14 »	Αἱμοπτυσία.	Ὁμοίως.	Κατάδικος.
						Πλευρίτης.	Ὁμοίως.	Ὑπόδικος.

27	Βασίλειος Σατίλης.	65	Λεβαδία.	4	»						
28	Κωνσταντίνος Ἀναγνώστου.	17	Κωνσταντινούπ.	9	»						
29	Χρῆστος Βλαχόπουλος.	25	Ἄνδρος.	12	»						
30	Ἀδάμης Ἀμπελάκος.	35	Βερβίτζα.	12	»	20	»	Βροχχίτης ὀξύς.	Ὁμοίως.	Ὁμοίως.	
31	Δημήτριος Κωνσταντίνου.	47	Σαλωνα.	14	Ἰουνίου 1838	5	Ἰουλίου	Φλέγμων εἰς τὴν πλάτην.	Ἐξῆλθε.		
32	Χρῆστος Νάνου.	28	Ἤπειρος.	17	»	11	»	Γαστροεντερίτης.	Ὁμοίως.	Ὑπόδικος.	
33	Γιάννης Κυρατζῆς.	30	Σπάρτη.	20	»	14	»	Αἱμοπτυσία.	Ὁμοίως.	Κατάδικος.	
34	Γεώργιος Ξυπολόπουλος.	25	Τρίκκαλα.	21	»	14	»	Πλευρίτης.	Ὁμοίως.	Ὑπόδικος.	
35	Ἀθανάσιος Ἀγγελόπουλος.	20	Τρίπολις.	28	»	14	»	Ἀνασάρκα.	Ὁμοίως.		
36	Νέζο Στουμπάθη.	55	Ὕδρα.	»	»	27	»	Αἱμοπτυσία.	Ἐξῆλθε.	Κατάδικος.	
37	Νικόλαος Μηνᾶ.	18	Σκάρπαθος.	1	Ἰουλίου	5	»	Πυρετὸς νευρικός.	Ἐτελεύτησε		
38	Ἀποστόλης Μπακόπουλος.	20	Πάτραι.	2	»	16	»	Περιπνευμονία χρονική.	Ἐξῆλθε.	Κατάδικος.	
39	Θεόδωρος Γεωργακόπουλος.	18	Γαστούνη.	»	»	»	»	Συριγκώδεις πληγαὶ χρον.	Ὁμοίως.	Ὁμοίως.	
40	Μῆτρος Πέτζας.	20	Καρύταινα.	»	»	20	»	Ὁμοίως.	Ὁμοίως.	Ὁμοίως.	
41	Βασίλειος Μίτζου.	35	Ἀργυρόκαστρον.	3	»	20	Αὐγούστου	Περιπνευμονία ὀξεία.	Ὁμοίως.	Ὑπόδικος.	
42	Χαραλάμπης Παναγιώτου.	19	Ἀταλάντη.	7	»	3	»	Τριταῖος Πυρετός.	Ὁμοίως.		
43	Παναγιώτης Τζαγκάρης.	46	Σπάρτη.	8	»	4	»	Πυρετὸς συνεχής.	Ὁμοίως.		
44	Βασιλικὴ Γεωργίου.	33	Κωνσταντινούπ.	18	»	30	»	Πυρετὸς Τριταῖος.	Ὁμοίως.	Ὑπόδικος.	
45	Ἀναγνώστης Κοκώνης.	25	Σπάρτη.	19	»	17	»	Πλευρίτης ὀξύς.	Ὁμοίως.	Ὁμοίως.	
46	Νικόλαος Φυριγκέα.	28	» »	23	»	17	»	Γαστρίτης.	Ὁμοίως.	Κατάδικος.	
47	Γεώργιος Σμυρναῖος.	13	Σμύρνη.	23	»	8	Αὐγούστου	Τριταῖος Πυρετός.	Ἐξῆλθε.		
48	Δημήτριος Ἀναστασίου.	15	Ἄνδρος.	3	Αὐγούστου	»	»	Ὁμοίως.	Ὁμοίως.		
49	Ἠλίας Ναζοραῖος.	19	Λακωνία.	9	»	24	8βρίου	Αἱματοπτυσία χρονική.	Ὁμοίως.	Κατάδικος.	
50	Δημήτριος Κορωναῖος.	34	Κεφαληνία.	11	»	19	9βρίου	Ὑπατίτης ὀξύς.	Ὁμοίως.		
51	Γεώργιος Λαουτιέρης.	20	Θερμιά.	13	»	22	7βρίου	Χρονικὴ δυσεντερία.	Ἐτελεύτησε		
52	Γιαννάκης Μαγουλέας.	20	Σπάρτη.	18	»	25	»	Αἱμοπτυσία.	Ἐξῆλθε.	Κατάδικος.	
53	Δημήτριος Βάρκας.	53	Ὕδρα.	21	»	15	»	Συνεχὴς πυρετός.	Ὁμοίως.	Ὁμοίως.	
54	Σπυρος Ξεπαπαδόπουλος.	18	Ναύπακτος.	23	»	26	»	Ἀφροδισιακὸν πάθος.	Ὁμοίως.	Ὑπόδικος.	
55	Στρατὴς Λύκος.	25	Μαΐτης Κως.	24	»	12	8βρίου	χρονικὴ Ὑδροπικία.	Ἐτελεύτησε		
56	Νικολέας Γεγελόπουλος.	60	Τζίβα Μαντιν.	26	»	3	»	χρονικὴ περιπνευμονία.	Ἐξῆλθε.	Ὑπόδικος.	
57	Βαρβάρα Κέμ.	15	Παυαρία.	1	7βρίου	3	»	Φυσικὴ Εὐλογία.	Ὁμοίως.		
58	Ἑλένη Βασιλείου.	25	Σμύρνη.	9	»	19	7βρίου	Παραφροσύνη.	Ὁμοίως.		
59	Αἰκαταιρίνη Βασιλείου.	25	Ὁμοίως.	9	»	19	»	Μελαγχολία.	Ὁμοίως.		
60	Δημήτριος Ναυπλιώτης.	30	Δολιανά.	15	»	11	8βρίου	Χρονικὴ Ὑδροπικία.	Ἐτελεύτησε		
61	Μπουκλὰρ Ὀκλούς.	37	Κάνδια.	15	»	11	»	Διαλείπων πυρετός.	Ἐξῆλθε.		
62	Πάνος Γεωργίου.	20	Σπέτζαι.	15	»	30	7βρίου	Γαστρικὸς πυρετός.	Ὁμοίως.		
63	Γεώργιος Πλιάτζικας.	30	Κράββαρα.	18	»	24	8βρίου	Πληγὴ χρονική.	Ὁμοίως.	Κατάδικος.	
64	Ζαφύριος Στέντερ.	30	Πέπενα.	20	»	9	»	Χρονικὴ δυσεντερία.	Ὁμοίως.		
65	Γιάννης Γυφτάκης.	20	Μεσσηνία.	21	»	28	7βρίου	Αἱμοπτυσία.	Ὁμοίως.	Κατάδικος.	
66	Δημήτριος Κορωναῖος.	34	Κεφαληνία.	24	»	19	9βρίου	Φυσικὴ Εὐλογία.	Ὁμοίως.		
67	Δημήτριος Πετρόχειρος.	35	Τζιρίγο.	10	8βρίου	16	»	Ὑπατίτης ὀξύς.	Ὁμοίως.		
68	Παναγιώτης Τζαγκαρέας.	45	Σπάρτη.	16	»	5	»	Χρονικὴ Ὑδροπικία.	Ἐτελεύτησε		
69	Αἰκαταιρίνη Ἰωάννου.	20	Μπουγιάτι Ἀργ.	29	»	2	Φεβρουαρίου 1839	Περιτονίτης.	Ἐξῆλθε.		
70	Ἰωάννης Νικολάου.	30	Σκάρπαθος.	21	»	23	9βρίου	Γαστροεντερίτης.	Ἐξῆλθε.		
71	Μιχαὴλ Λαζάρου.	20	Ἄνδρος.	5	9βρίου	24	»	Γαστρικὸς πυρετός.	Ὁμοίως.		
72	Δημήτριος Ἀρνάκης.	40	Βῶλος.	6	»	14	»	Ἐξόζισις.	Ὁμοίως.		
73	Δημήτριος Ἰωάννου.	25	Ἀρκαδία.	14	»	»	»	ῥθίσις.	Ἐτελεύτησε		
74	Σταμάτης Καλέργης.	22	Ἀθῆναι.	21	»	26	10βρίου	Ἀφροδισιακὸν πάθος.	Ἐξῆλθε.	Κατάδικος.	
75	Κώστας Πέτζας.	26	Σαλαμίν.	21	»	15	»	Πλευρίτης.	Ἐξῆλθε.	Ὁμοίως.	

ΓΕΝΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΑΡΧΕΙΑ ΝΟΜΟΥ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ
ΥΠ. Ε. Π. Θ.

76	Ἀθανάσιος Φούντας. . . .	30	Βραχῶρι.	21	»	23 Ἰαννουαρίου 1839	Ρευματισμὸς χρονικός.	Ὁμοίως.	Ὁμοίως.
77	Κωνσταντῖνος Ψαρίλας.	90	Μοσχονήσια.	23	»	2 »	Γεροντικὴ νόσος. . . .	Ἐτελεύτησε	
78	Παναγιώτης Καβαθάκης.	17	Σπάρτη.	24	»	26 9βρίου 1838	Διαλείπων πυρετός. . .	Ἐξῆλθε.	
79	Ἀγγελῆς Βοχαΐτης. . . .	38	Κόρινθος.	30	»	30 10βρίου	Γαστροεντερίτης. . . .	Ἐξῆλθε.	Ὑπόδικος.
80	Χρῆστος Ἀναδέλλος. . . .	25	Μπιτώλια.	1	10βρίου	» »	Σπλινίτης χρονικός . . .		Κατάδικος ὅστις διατέλεῖ εἰσέτι νοσηλευόμενος
81	Νικόλαος Φασιλῆς.	30	Κρανίδι.	10	»	19 10βρίου	Ὀρχίτης.	Ἐξῆλθε.	Ὑπόδικος.
82	Γιαννάκης Γεωργίου. . . .	30	Κοφίνι Ναυπλ.	13	»	11 Ἰαννουαρίου 1839	Διάῤῥοια χρονική. . . .	Ἐτελεύτησε	
83	Ἠλίας Τζινῆς.	40	Σπάρτη.	15	»	8 Ἰαννουαρίου 1839	Πνευμονίτης χρονικός. .	Ἐξῆλθε.	Κατάδικος.
84	Δῆμος Ἀληγιώργας. . .	30	Καρύταινα.	15	»	8 Φεβρουαρίου	Ὁμοίως.	Ὁμοίως.	Ὁμοίως.
85	Γεωργοῦλα Παναγιώτου.	18	Μεγαλούπολις.	15	»	4 Φεβρουαρίου	Ἀφροδισιακὴ λοίμη. .	Ὁμοίως.	
86	Γεώργιος Σμυρναῖος. . .	13	Σμύρνη.	15	»	26 10βρίου 1838	Τριταῖος πυρετός. . .	Ὁμοίως.	
87	Κυριακοῦλα Παναγιώτου.	12	Σπέτζαι.	16	»	22 Ἰαννουαρίου 1839	Ὀφθαλμίτης χρονικός. .	Ὁμοίως.	Ἑκουσίως, πρὶν ἢ θεραπευθῇ ἐντελῶς.
88	Κωνσταντῆς Κεμπάπης.	19	Σάλωνα.	16	»	20 Ἰαννουαρίου 1839	Συνεχὴς πυρετὸς καὶ ἀφροδισιακὸν πάθος.	Ἐξῆλθε.	Κατάδικος.
89	Γεώργιος Πλιάτζικας.	30	Κράββαρα.	16	»	» »	Παραλυσία.		Ὁμοίως. Διαμένει νοσηλευόμενος εἰσέτι.
90	Διαμάντο Ἀγγελῆ. . . .	35	Τρίπολις.	16	»	» »	Παραφροσύνη.	Ἐξῆλθε.	Διατελεῖ εἰσέτι νοσηλευομένη.
91	Χρῆστος Βατζινόπουλος.	50	Αἴγυπτος.	24	»	28 10βρίου	Πληγὴ εἰς τὴν χεῖρα. .	Ὁμοίως.	
92	Μῆτρος Παπαδόπουλος.	50	Μπιτώλια.	28	»	2 Φεβρουαρίου 1839	Αἱμοπτυσία.		
93	Ἰακὼβ Ἰουδαῖος.	20	Θῆβαι.	28	»	» »	Παραλυσία.		Διατελεῖ εἰσέτι νοσηλευόμενος
94	Νικόλαος Κασιλούλης.	18	Ἄρτα.	30	»	23 Ἰαννουαρίου	Πλευρίτης.	Ἐξῆλθε.	Κατάδικος.
95	Παναγιώτης Καλῆς.	25	Σουλιμᾶ.	30	»	30 Ἰαννουαρίου	Διαλείπων πυρετός, . .	Ὁμοίως.	Ὁμοίως.

Ὅτι Ἀντίγραφον ἀπαράλλακτον ἐκ τοῦ βιβλίου τῶν εἰς τὸ Νοσοκομεῖονε ἰσαγομένων ἀσθενῶν.

Ἐν Ναυπλίῳ τὴν 10 Φεβρουαρίου, 1839.

Τὸ Ἀδελφάτον τοῦ Δημοτικοῦ Νοσοκομείου τῶν Ναυπλιέων.

Γ. Μ. Ἀντωνόπουλος Δήμαρχος, Σ. Π. Ἀλεξόπουλος, Β. Παυλίδης, Ἠλίας Βάβουλας, Νικόλαος Μαράτος.

ΕΘΝΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ - ΑΡΧΕΙΑ ΝΟΜΟΥ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ - ΥΠ. Ε. Π. Θ. -

Ἐθεωρήθη. Τῇ 16 Μαρτίου. 1839. ἐν Ναυπλίῳ.

Ὁ Ἰατρὸς τοῦ Δημοτικοῦ Νοσοκομείου. *Ἰάκ. Θεοφιλᾶς.*

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ

ΤΟΥ

ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ

ΝΑΥΠΛΙΕΩΝ.

ΓΕΝΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΑΡΧΕΙΑ ΝΟΜΟΥ ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ
ΥΠ. Ε. Π. Θ.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

§. α'. Περὶ τοῦ Καταστήματος.

Τὸ κατάστημα τοῦ Νοσοκομείου εἰς ὃν δὲν εἶμπορεῖται κατὰ τὸ παρὸν νὰ διορισθῇ ὁλόκληρον τὸ οἰκοδομικόν του, διαιρεῖται εἰς τρία διαφορετικὰ ἴδιαιτα τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται ἐξ ἑξῆς.

Τὸ Α'. ΔΙΑΙΤΑ. 1) Ἀθουσαι. 2) κατοικίαι μεγάλαι καὶ 3) μικραὶ χωρισμέναι μὲ σανίδας.

Τὸ Β'. ΔΙΑΙΤΑ. 1) Ἀθουσαι. 2) κατοικίαι μεγάλαι.

Τὸ Γ'. ΔΙΑΙΤΑ. 1) Ἀθουσαι μικροτέραι τῶν ἄλλων δύο. 2) κατοικίαι μεγάλαι καὶ 3) μικραὶ δωμάτια.

Ἐκτὸς δὲ τούτων τῶν ἀποθηκῶν ἔχει καὶ κατώγεια δύο, καὶ εἰς τὰ Προαύλια 1) μαγειρεῖα καὶ 2) μαγειρεῖα δι' ἀπόθεσιν ξυλείας κλ.

§. β'. Περὶ τῆς διαθέσεως τοῦ καταστήματος.

ΠΡΩΤΟΝ ΔΙΑΙΤΑ. Ἡ ἀθουσα τούτου νὰ διορισθῇ διὰ τοὺς πάσχοντας ἀσθενείας κοιλιακὰς καὶ νὰ διαιρεθῇ εἰς δύο μέρη τὸ ἓν νὰ χρησιμεύσῃ διὰ τοὺς ἄνδρας, τὸ δὲ διὰ τὰς γυναῖκας.— Αἱ κατοικίαι νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ἀπόθηκαι διὰ τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ πράγματα τῶν εἰσαγομένων εἰς τὸ μέρος αὐτὸ ἀσθενῶν, καθὼς καὶ τῶν ἀναγκαιούντων δι' αὐτοὺς ἐνδυμάτων ἐκ τοῦ Νοσοκομείου.— Τὰ δὲ ὑπαρχοντα διὰ τὴν ὑγιεινότητα τοῦ ἰατροῦ.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΔΙΑΙΤΑ. Ἡ ἀθουσα τούτου νὰ διορισθῇ διὰ τοὺς πάσχοντας ἄνδρας ἀπὸ κοινὰς ἀσθενείας καὶ νὰ ὑνομασθῇ ἀνδρών. — Αἱ κατοικίαι δὲ νὰ χρησιμεύσῃ διὰ κατοικίαν τῆς ἐπιστατρίας καὶ ἰατροῦ.

ΤΡΙΤΟΝ ΔΙΑΙΤΑ. Ἡ ἀθουσα τούτου νὰ διορισθῇ διὰ τὰς παντρεμένας γυναῖκας, νὰ τεθοῦν ἐν αὐτῇ 6 κραββάτια καὶ νὰ ὀνομασθῇ Γυναικωνίτις. — Αἱ δὲ κατοικίαι διὰ κατοικίαν καὶ μαγειρεῖον τοῦ Ἐπιστάτου.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Περὶ τοῦ Ἀδελφάτου.

Τὸ Ἀδελφάτον, ἂν καὶ προσωρίζονται τὰ χρέη του διὰ τοῦ ἄρθρ. 1/13 Ἰανουαρίου 1836 β. διατάγματος, θέλει πρωτοσυστηθῇ καὶ τοῦτο ἀναπτυχθῇ ὡς ἑξῆς.

1) Νὰ ὁρισθῇ παρὰ τῆς νομικῆς κατωτέρας καὶ τάξεως τοῦ Νοσοκομείου.

2) Νὰ ὁρισθῇ παρὰ τῆς νομικῆς πρωτευούσης τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς ἀντιπροσωπείας αὐτῶν.

3) Ἀπὸ τῶν ἀσθενούντων πάσχῃ βαρέως εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴν ἐλπίζῃ ὁ ἰατρὸς θεραπείαν τῆς ἀσθενείας του χρωστεῖ μὲν νὰ ἐξακολουθῇ μέχρις ἰσχάτης στιγμῆς τῆς ζωῆς του, καὶ ἂν κρίνῃ ἀναγκαῖον νὰ προσκαλῇ καὶ ἄλλον ἰατρὸν εἰς συμβούλιον, ὃς τοῦτο θέλει πληρώνεται ἀπὸ τὸ Ταμεῖον τοῦ Νοσοκομείου, χρεωστεῖ ὅμως νὰ καλῇ καὶ τὸν ἰατρὸν, ἐὰν ὁ ἀσθενὴς εἶναι τοῦ Ἀνατολικοῦ δόγματος, διὰ νὰ τὸν ἐξομολογῇ καὶ τὸν προτρέπῃ εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν τελευταίων του Χριστιανικῶν καθηκόντων. Ἐὰν δὲ εἶναι ἄλλης θρησκείας νὰ τὸν ἐρωτᾷ εἰς τίνα θέλει νὰ δώσῃ τὰς τελευταίας του παραγγελίας διὰ νὰ προσκαλέσῃ αὐτούς.

4) Θέλει δυκαιοῦται ἀκόμη τὰ φάρμακα εἶναι καλῆς ποιότητος εἰς τὴν ὑγείαν των καὶ ἂν ὑπομάσθησαν κατὰ τὴν παραγγελίαν του, μὴ ἐξαιρέσεων δὲ ταῦτα οὕτως νὰ τὰ ἐπιχειρῇ διὰ νὰ ζητηθοῦν ἀπὸ τὴν ὕλην ἢ ἄλλην φαρμακοποιΐαν ἄλλα καλῆς ποιότητος καὶ σκευασίας· πλὴν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὀφείλει νὰ εἰδοποιῇ τὰ μέλη τοῦ Ἀδελφάτου.

5) Εἶναι ἀπολύτως ἐλεύθερος ὁ ἰατρὸς νὰ κάμῃ ἀναγκαίας αὐτουργίας εἰς ἀποιουδήποτε τῶν ἀπορρησκίνων ἀσθενῶν, ὑπάρχει τὸ κρίνῃ ἀναγκαῖον, χωρὶς νὰ δίδῃ παρὰ τούτου εἰς τίνα λόγον, ὀφείλει δὲ νὰ εἰδοποιῇ καὶ τὰ μέλη τοῦ Ἀδελφάτου ἐν τοιαύτῃ περιστάσει διὰ νὰ παραμερίσεται εἰς τὴν ἀναπλήρωσιν ὅπου αὐτῶν βούλεται.

6) Ὀφείλει ὑπάρχει εἰς εἰς τὸ Νοσοκομεῖον εἰσαγόμενος ὡς ἀσθενὴς, δὲν ἔχουσι ἀνάγκην νοσηλείας ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ ἐπίσκεπτον, ἀλλ' ἐθωρήθησαν τοιοῦτοι ὡς ἐκ τῆς κακοηθείας των καταστάσεως νὰ διατάττῃ τὸν Ἐπιστάτην νὰ μὴ κρατῇ αὐτοὺς ἐπὶ πολὺ εἰς τὸ Νοσοκομεῖον.

Περὶ τοῦ Ἐπιστάτου.

Ὁ Ἐπιστάτης εἶναι μετὰ τὸν Ἰατρὸν ὁ ἀνώτατος ὑπάλληλος τοῦ Νοσοκομείου, ὑπάγεται εἰς τὰς διατυγὰς τοῦ Ἀδελφάτου, ὑπακούει εἰς τὰς παραγγελίας τοῦ Ἰατροῦ, καθὼν ὀφειλὰ τὰ χρέη του, ἔχει ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν του τὸ λοιπὸν προσωπικὸν τοῦ Καταστήματος, τὸ ὁποῖον θέλει ὑπακούει εἰς αὐτὸν· εἶναι γραμματεὺς τοῦ Ἀδελφάτου, τὰ δὲ χρέη του εἶναι τὰ ἑξῆς.

Α'.) Θέλει κρατεῖ τὰ βιβλία τῶν Πρακτικῶν τοῦ Ἀδελφάτου καθὼς καὶ τὰ διαταγτικὰ ἔγγραφα, εἰς τὰς καθ' ἑκάστου διδομένας τοῦ Ἰατροῦ παρὰ τῶν ὑφρίμων καὶ λοιπῶν διαταγῶν.)

Θέλει προσέχει νὰ μὴ θάπτωνται τὰ νεκροὶ παρὰ μετὰ παρέλευσιν 24 ὡρῶν.

Χ'.) Θέλει εἶσθαι πρόσεκτικὸς ὥστε ὑγείας τῆς ἢ καὶ περισσότερα τῶν ἀσθενῶν νοσούσι βαρέως καὶ ὁ Ἰατρὸς διατάξῃ δι' αὐτοὺς ἰδιαίτερον περιποίησιν νὰ συγκροτηθῇ συμβούλιον τοῦ προσωπικοῦ τοῦ καταστήματος καὶ νὰ προσδιορίζῃ διὰ κλήρου ἢ ὅπως ἄλλως κριθῇ εὔλογον, τὰς ὥρας κατὰ σειρὰν καθ' ἃς ἑκάστης χρεωστεῖ νὰ ἀγρυπνῇ.

ΙΑ'.) Θέλει συντάττει εἰς τὸ τέλος ἑκάστου μηνὸς κατάστασιν τῶν κατ' ἐκεῖνον τὸν μῆνα εἰσαχθέντων ἀσθενῶν, εἰς ἣν νὰ ἐμφαίνηται αὐτῶν ἡ ὀνοματεπωνυμία, ἡ ἡλικία, ἡ πατρὶς, ἡ θρησκεία, τὸ εἶδος τῆς ἀσθενείας, ἡ κατὰ τὸν μῆνα αὐτὸν διαμονὴ τῶν ἡμερῶν, ἂν δὲν διέμειναν ὅλον τὸν μῆνα, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα. Τὴν κατάστασιν ταύτην θέλει παρουσιάζει εἰς τὸ Ἀδελφάτον, τὸ ὁποῖον ἀφοῦ τὴν ὑπογράψῃ θέλει τὴν διατάξει ὁ ἀντιγράφῃ εἰς τὸ Δημαρχεῖον, κρατουμένου τοῦ πρωτοτύπου εἰς τὸ ἀρχεῖον τοῦ Νοσοκομείου· εἰς δὲ τὸ τέλος ἑκάστου ἔτους θέλει συντάττει γενικὴν κατάστασιν παρὰ τῶν καθ' ὅλον τὸ ἔτος εἰσαχθέντων ἀσθενῶν παρομοίαν κατὰ μῆνα, ἥτις θέλει συντάττεται κατὰ τὸ ἑξῆς σχέδιον, καὶ δημοσιεύεται ἀνελλιπῶς διὰ τοὺς ὑφημερίδας.

Ἀριθμὸς	Ὀνοματεπώνυμα	Πατρὶς	Ἡλικία	Θρησκεία	Εἶδος ἀσθενείας	Διαμονὴ ἡμερῶν	Ἀποτέλεσμα

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου Ν. Θεοχάρους καὶ Ἀναστασοπούλου

Περὶ τοῦ ὑπηρέτου καὶ τῶν χρεω

Ὁ ὑπηρέτης εἶναι ὁ τελευταῖος ὑπάλληλος τοῦ Νοσοκομείου, ἐξαρτᾶται μὲν ἀπὸ τὸν Ἐπιστάτην, ὑπακούει δὲ καὶ εἰς τὰ χρέη του καὶ εἰς ὅλους τοὺς λοιποὺς ὑπαλλήλους· μάλιστα τὰ δὲ χρέη του κυρίως εἶναι τὰ ἑξῆς.— Νὰ ὑπ τῆς καθαριότητος τοῦ μαγειρείου καὶ τοῦ σκευῶν, ἀνάγκαιον ἴδιαμ τὴν ἰατρείαν, ὅταν μαγειρεύῃ, νὰ τρέχῃ εἰς τὸ μαγειρεῖον, ἐπιμελεῖται νὰ ἐτοιμάζῃ ἀγκαίως ὅλα τὰ εἰς τὸ μαγειρεῖον ἀνήκοντα καὶ νὰ λαμβάνῃ προσοχὴν διὰ νὰ ἀποβάλλεται μακρὰν τῶν ἀσθενῶν διατάσσεται μέχρι τῆς 10 ὥρας Ν. Μ. καθὼς καὶ ὁ νυκτερινὸς τῶν βασίλων ἀσθενῶν. Εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του θέλει καὶ ὅλα τὰ σχετικὰ τῆς τραπέζης καὶ τοῦ κατ.— Τὰ ὑπηρετήρια.— Θέλει φροντίζῃ ἡ ὑπηρέτρια ἅμα ἐγερθῇ νὰ τρωθῇ νὰ καθαρίζῃ ὅλα τὰ δωμάτια τῶν ἀσθενῶν ἀφοῦ ἐξέλθωσιν καὶ νὰ ἀναφτῇ καὶ ὅτε ἀναπτῆναι τῶν ἀσθενῶν· εἰς τοῦτο θέλει ὑπακούει καὶ τὰ τοῦ μαγείρου, ἐπιμελουμένου τὰ ὅλα τοὺς ἀσθενεῖς διαιτῶμενα φροντὶς νὰ ἐτοιμάζωσι καίρως νὰ ἦναι μὲ ἀκρίβειαν καθαρὰ, καὶ νὰ μὴ βλέπῃ αἰσθενὴ μαγειρεῖον ὑπακούῃσης, τὸ ὁποῖον δὲν θέλει διατάξει πιστάτης κατὰ τὰς παραγγελίας τοῦ Ἰατροῦ.— Θέλει περὶ τῆς οἰκονομίας τοῦ ἀλατίσματος καὶ δὲν θέλει συμμορφώνεται εἰς τὰ μαγειρεῖα κατέχῃτος τοῦτο ἐκ μέρους τῶν ἀναφερομένων εἰς τὸν Ἐπιστάτην διὰ νὰ ἐμποδίσῃ ἀγκαῖα τρόφιμα καὶ λοιπὰ εἰς τοὺς ἀσθενεῖς καὶ διὰ σωτικὸν τὸ ὄντος τοῦ καταστήματος, λαμβάνοντα τὰ σκεύη διὰ τὰ τρόφιμα καὶ διὰ τὴν κατασκευήν των ὅτε τοῦ καθὼς καὶ διὰ τὴν διανομὴν των· καὶ θέλει ἐμποδίσει μὲ νυκτερινὰς ἐπιστασίας τῶν ἀσθενῶν. — Εἰς τὸν ἰατρὸν ἐπὶ ὅλου καὶ διὰ τὰ σκεύη τοῦ μαγειρείου.

Περὶ τοῦ Ἀδελφάτου.

Τὸ Ἀδελφάτον, ἂν καὶ προσδιορίζονται τὰ χρέη του διὰ τοῦ ἀπὸ 1/13 Δεκεμβρίου 1836 Β. Διατάγματος, θέλει προσέτι κανονισθῆ καὶ ταῦτα ἀνεπτυγμένως ὡς ἑξῆς.

1) Νὰ ἐφορεύῃ περὶ τῆς καλῆς καταστάσεως καὶ τάξεως τοῦ Νοσοκομείου.

2) Νὰ ἐπαγρυπνῇ περὶ τῆς καλῆς περιποιήσεως τῶν ἀσθενῶν καὶ τῆς ἀποκαταστάσεως αὐτῶν.

3) Νὰ ἐπιτηρῇ περὶ τῆς καλῆς διαγωγῆς καὶ προθύμου ἐκπληρώσεως τῶν χρεῶν τῶν εἰς τὸ Νοσοκομεῖον ὑπηρετούντων.

4) Νὰ προσδιορίζῃ τὰ ἀναγκαιοῦντα εἰς προμήθειαν, ἄτινα ὁ Δήμαρχος θέλει ἐνθέτει εἰς δεμοπρασίαν ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ ἑνὸς μέλους τοῦ Ἀδελφάτου.

5) Νὰ συντάττῃ τὸν ἐτήσιον Προϋπολογισμὸν καὶ νὰ ὑποβάλῃ ὁμοίως τὸν ἐτήσιον ἀπολογισμὸν κατὰ τὰς κανονισμένας καὶ νομίμους διατυπώσεις.

6) Νὰ συνέρχηται ἅπαξ μὲν τῆς ἑβδομάδος ἐν ῥητῇ ἡμέρᾳ εἰς τὸ κατάστημα διὰ νὰ ἐπιθεώρῃ τὰ τοῦ Νοσοκομείου, ἂν δηλ. περιποιῶνται οἱ ἀσθενεῖς, ἐπισκέπτωνται παρὰ τοῦ Ἰατροῦ ταχτικῶς, τοὺς δίδωνται τὰ φάρμακα ἐγκαίρως κλ. καὶ νὰ συνέρχωνται διὰ νὰ ἐπιθεωρῇ τοὺς γενικοὺς τοῦ Καταστήματος λογαριασμούς. Ἐκτάκτως δὲ ὁσάκις προσκληθῇ ὑπὸ τοῦ Δημάρχου ἢ τὸ ἀπαιτήσωσι δύο τῶν μελῶν του.

7) Νὰ γνωμοδοτήσῃ περὶ ὅλων τῶν ἀντικειμένων τοῦ Νοσοκομείου, εἴτε περὶ διορισμοῦ καὶ παύσεως τοῦ προσωπικοῦ καὶ ἄλλων τοιούτων ἐπὶ παρουσίᾳ ὅλων τῶν μελῶν, αἱ δὲ γνωμοδοτήσεις νὰ γίνωνται διὰ πλειονοψηφίας καὶ νὰ ὑποβάλωνται εἰς τὴν Νομαρχίαν.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ.

Περὶ τοῦ προσωπικοῦ καὶ τῶν χρεῶν του.

Διὰ τὴν σημερινὴν κατάστασιν τοῦ Νοσοκομείου θεωρεῖται ἀναγκαῖον τὸ ἑξῆς προσωπικόν.

1) Εἷς Ἰατρός. 2) Εἷς Ἐπιστάτης. 3) μία Ἐπιστάτρια. 4) μία Ὑπηρέτρια. 5) εἷς Ὑπηρέτης. 6) εἷς Ἱερεὺς καὶ 7) εἷς κουρεύς.

Περὶ τοῦ Ἰατροῦ.

1) Ὁ Ἰατρὸς ὀφείλει νὰ ἐπισκέπτηται ἅπαξ τῆς ἡμέρας τὴν 8 ὥραν τῆς πρωΐας τοὺς ἀσθενεῖς, χρείας δὲ τυχούσης καὶ δὶς καὶ τρεῖς.

2) Ἅμα ὁ Ἰατρὸς μεταβῇ πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν ἀσθενῶν θέλει πρὶν ἢ ἀρχίσῃ αὐτὴν καλεῖ τὸν Ἐπιστάτην, ὁ ὁποῖος ἀκολουθῶν τὸν Ἰατρὸν μὲ τὸ βιβλίον εἰς χεῖράς του ἐπίτηδες θέλει κάμει ὑπ' αὐτοῦ τὰς ἑξῆς σημειώσεις. Τὴν ἡμερομηνίαν καὶ τὴν ὥραν τῆς ἐπισκέψεως, τὸν ἀριθμὸν τοῦ κραβδάτου τοῦ ἐπισκεπτομένου, τὸ ὄνομά του, τὰ διοριζόμενα φάρμακα, τὸν τρόπον καθ' ὃν ταῦτα πρέπει νὰ δοθῶσι, τὰς χειρουργικὰς ἐργασίας καὶ τὴν δίαιταν, ἤτοι τὸ εἶδος τοῦ φαγητοῦ κλ. — Τὸ εἶδος τῆς διαίτης Ὁ Ἐπιστάτης εἶναι μετὰ τὸν Ἰατρὸν ὁ ἀνώτατος ὑπάλληλος τοῦ Νοσοκομείου, ὑπάγεται εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ Ἀδελφάτου, ὑπακούει εἰς τὰς παραγγελίας τοῦ Ἰατροῦ, καθόσον ἀφορᾷ τὰ χρέη του, ἔχει ὑπὸ τὴν διεύθυνσίν του τὸ λοιπὸν προσωπικὸν τοῦ Καταστήματος, τὸ ὁποῖον θέλει ὑπακούει εἰς αὐτόν· εἶναι γραμματεὺς τοῦ Ἀδελφάτου, τὰ δὲ χρέη του εἶναι τὰ ἑξῆς.

Αον.) Θέλει κρατεῖ τὸ βιβλίον τῶν Πρακτικῶν τοῦ Ἀδελφάτου καθὼς καὶ τὸν ἀλληλογραφίαν.

Βον.) Θέλει κρατεῖ τὸ ἡμερολόγιον ἤτοι Βιβλίον τῶν εἰσερχομένων καὶ ἐξερχομένων ἀσθενῶν, κατὰ τὴν ἑξῆς τάξιν, μονογραμμένον παρὰ τοῦ Δημάρχου. — 1) Τὸν αὔξοντα ἀριθμόν. — 2) Τὸ ὄνομα, ἐπώνυμον, ἡλικίαν, τέχνην καὶ πατρίδα. — 3) Τὴν θρησκείαν. — 4) Ἐὰν ἦναι ἔγγαμος ἢ ἄγαμος, ἂν ἔχῃ γυναῖκα, οἰκογένειαν, τέκνα καὶ ποῦ εὑρίσκονται — 5) Ἂν φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ χρήματα καὶ πόσα, ἢ καὶ ἄλλα εἴδη, διὰ τὰ ὁποῖα θέλει συντάττει Πρωτόκολλον καὶ τὰ καταγράφει λεπτομερῶς, ὑπογραφων αὐτὸ μετὰ τοῦ ἀσθενοῦς, ἢ τούτου μὴ δυναμένου ἢ μὴ εἰδότος γράμματα παρὰ δύω μαρτύρων. — 6) Τὸ εἶδος τῆς ἀσθενείας του, τὸ δωμάτιον εἰς ὃ ἐτέθη καὶ τὸν ἀριθμὸν τοῦ κραβδάτου. — 7) Τὸ ποσὸν τῶν ἡμερῶν, καθ' ἃς διέμεινε νοσηλευόμενος. — 8) Τὸ ἀποτέλεσμα, ἂ. δηλ. ἐθεραπεύθη ἢ ἀπέβιωσε.

Γον.) Θέλει κρατεῖ Βιβλίον τῶν καθ' ἡμέραν διοριζομένων ἰατρικῶν καὶ τῆς διαίτης (Μέρος Γ. Περὶ τοῦ Ἰατροῦ § 2), ἐπιτηρῶν νὰ χορηγῶνται τὰ ἰατροχειρουργικὰ βοηθήματα εἰς τοὺς πάσχοντας κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ Ἰατροῦ.

Δον.) Ὀφείλει ἅμα εἰσέλθῃ ἀσθενής τις εἰς τὸ Νοσοκομεῖον, ὁποιουδήποτε γένους, ἔθνους ἢ θρησκείας καὶ ἂν ᾖ, νὰ φροντίζῃ ἀμέσως (ἀφοῦ κάμῃ προηγουμένως τὰς ῥηθείσας σημειώσεις εἰς τὸ ἡμερολόγιον) νὰ τὸν ἐνδύσωσι καθαρὰ ἐνδύματα, ἀποθέτων εἰς τὸ ἐπὶ τούτῳ δωμάτιον τὰ ἰδικά του διὰ καταγραφῆς· ἀφοῦ διορίσῃ προηγουμένως νὰ πλυθοῦν, ὅσα εἶναι ἐπιδεκτικὰ πλυσίματος, νὰ προσδιορίσῃ τὸ μέρος καὶ τὴν κλίνην εἰς ἣν θέλει ἐπιτεθῇ προσωρινῶς, ἕως νὰ ἔλθῃ ὁ Ἰατρὸς νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ, ὅστις μόνος δύναται νὰ διαγνώσῃ καὶ προσδιορίσῃ εἰς ποίαν κλίνην ἀπαιτεῖται νὰ τεθῇ ὁ παρουσιασθεὶς ἀσθενής. Ἂν δὲ ἡ κατάστασις τοῦ εἰσελθόντος παρίσταται ἐπικίνδυνος νὰ σέλλῃ ἀμέσως ὁποιαδήποτε καὶ ἂν ἦναι ἡ ὥρα νὰ εἰδοποιῇ τὸν Ἰατρόν, ὅστις χρεωστεῖ νὰ μεταβαίνῃ καὶ μὴ οὔσης ὥρας τῆς ἐπισκέψεως. Μετὰ δὲ τὸ ἀποτέλεσμα ἂ. δηλ. ἐτέθη νὰ τῷ ἐπιχρέωνται τὰ ἐνδύματα καὶ πράγματά του ἐπὶ ἰδίᾳ αὐτοῦ ἀποδείξει, ἂν δὲ ἀποδιώσῃ, ἀφοῦ διαταχθῶσι τὰ τῆς κηδείας νὰ διαθέτωνται τὰ πράγματά του καθ' ὃν τρόπον ὁ ἀποθανὼν τὰ εἶχε προσδιορισμένα πρὸ τῆς θανῆς του, εἰ δὲ καὶ ἀπέθανεν ἀδιάθετος νὰ παραδίδωνται εἰς τοὺς συγγενεῖς του, καὶ μὴ ὄντων τοιούτων νὰ ἐκποιῶνται διὰ δημοπρασίας πρὸς ὄφελος τοῦ Νοσοκομείου, ἀλλὰ εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην περίπτωσιν ὀφείλει νὰ εἰδοποιῇ τὰ μέλη τοῦ ἀδελφάτου διὰ νὰ λαμβάνῃ τὰς δεούσας ὁδηγίας.

Εον.) Θέλει κρατεῖ τὸ Βιβλίον τῆς ἡμερουσίου δαπάνης καὶ τῆς προβλέψεως τῶν ἀναγκαίων διὰ τὸ Νοσοκομεῖον δίλωσ εἰς τὸ τέλος ἑκάστου μηνὸς κατάστασιν περὶ τού-ων, ἐν ᾗ θέλει ἐπι-

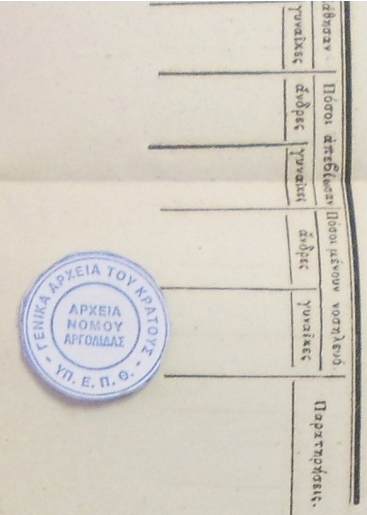

Θον.) Θέλει κρατεῖ ἐπίτηδες Βιβλίον εἰς τὸ ὁποῖον θέλει σημειοῖ μὲ λεπτομέρειαν τὴν ἀποσκευὴν τοῦ Καταστήματος, ἥτις ἂν καὶ θέλῃ εἶσθαι ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν καὶ εὐθύνην τοῦ ἁρμοδίου ὑπαλλήλου, οὐχ' ἧττον ὅμως θέλει εἶσθαι καὶ αὐτὸς ὑπεύθυνος περὶ τῆς ἐν καλῇ καταστάσει διατηρήσεώς της.

Ιον.) Θέλει ἐπαγρυπνεῖ εἰς τὸ νὰ φυλάττηται ἡ ἀπαιτουμένη εὐταξία καὶ καθαριότης εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ καταστήματος, δὲν θέλει συγχωρεῖ ν' ἀμελῶσιν ἢ νὰ παρεκτρέπωνται τῶν χρεῶν των οὐδεὶς τῶν ὑπαλλήλων, μηδὲ νὰ ἀντιφέρωνται μεταξύ των, καταγγέλλων τοὺς παρεκτρεπομένους καὶ τὰς παρεκτροπάς των εἰς τὸ Ἀδελφάτον, θεωρούμενος προσωρινῶς ὑπεύθυνος διὰ τὰς ἐλλείψεις των, ἂν παρέλθῃ ταύτην ἐν σιωπῇ.

ΙΑον.) Δὲν θέλει παραδέχεσθαι εἰς τὸ Νοσοκομεῖον οὐδένα ἀσθενῆ ἐὰν οὗτος δὲν φέρῃ ἄδειαν ὑπογεγραμμένην παρὰ τοῦ Δημάρχου καὶ ἑνὸς μέλους Ἀδελφάτου, ὁσάκις ὅμως ἡ εἰς τὸ Νοσοκομεῖον εἴσοδος ἀσθενοῦς τινος δὲν ἐπιδέχεται βραδύτητος θέλει παραδέχεσθαι αὐτὸν ἀμέσως εἰδοποιῶν παραχρῆμα μὲν τὸν Ἰατρὸν διὰ νὰ τὸν ἐπισκευθῇ ἀμέσως, εἶτα δὲ καὶ τὸ Ἀδεφάτον. Προσέτι θέλει σέλλει ἀμέσως καὶ τὸ ἀσθενοφορεῖον ἐν περιπτώσει καθ' ἣν εἰδοποιηθῇ παρ' ὁποιουδήποτε ὅτι εὑρίσκεται εἴς τι μέρος ἄνθρωπος νοσῶν βαρέως.

Περὶ τῆς ἐπισατρίας καὶ ὑπηρετρίας.

Τὰ χρέη τῶν δύω τούτων διαιροῦνται εἰς ἑνωμένα καὶ ξεχωριστά. αον.) Τὰ ἑνωμένα θέλουν εἶσθαι τὰ ἑξῆς. Νὰ ἦναι ἕτοιμοι εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν ἀσθενούντων ἀναδεχόμεναι ἀλληλοδιαδόχως τὴν ἐπισασίαν τῶν ἀσθενῶν ἀνὰ μίαν ἢ δύω ὥρας, νὰ φροντίζωσι διὰ νὰ φυλάττηται ἡ αὐστηροτέρα καθαριότης εἰς ὅλα τὰ δωμάτια, νὰ καπνίζωσιν ἑκάστην πρωΐαν αὐτά, νὰ παρέχωσιν εἰς τοὺς ἀσθενεῖς τὴν τροφὴν καὶ τὰ φάρμακα, νὰ ἐνδύωσιν αὐτούς, καὶ τῆς καθαριότητος τοῦ μαγερείου καὶ τοῦ προαυλίου, νὰ κομίζῃ τὰ ἀναγκαῖον ὕδωρ, ν' ἅπτῃ φωτίαν εἰς τὸ μαγερεῖον, νὰ συμβοηθῇ τὴν ὑπηρέτριαν, ὅταν μαγερεύῃ, νὰ τρέχῃ εἰς ὁποιανδήποτε ὑπηρεσίαν διορισθῇ ὅταν ἦναι ἔκκαιρος ἀπὸ ἐκείνης τοῦ χρέους του, νὰ ἑτοιμάζῃ ἐγκαίρως ὅλα τὰ εἰς τὸ κατάστημα ἀναγκαιοῦντα φῶτα καὶ νὰ λαμβάνῃ πρόνοιαν διὰ νὰ σφαλῆται ἑκάστην ἑσπέραν ἡ πύλη τοῦ Νοσοκομείου κατὰ τὰς ταταγμένας ὥρας καὶ ν' ἀνοίγεται ἐγκαίρως τὸ πρωΐ ἢ καὶ τὴν νύκτα, χρείας τυχούσης. Πρὸς τούτοις θέλει διανυκτερεύει καὶ οὗτος συμβοηθῶν τοὺς ἄλλους ὑπαλλήλους, ὅταν τὸ καλέσῃ ἡ ἀνάγκη διὰ τοὺς νοσοῦντας βαρέως.

Περὶ τοῦ Ἱερέως.

Ὁ Ἱερεὺς θεωρούμενος ὡς ὑπάλληλος τοῦ Νοσοκομείου ὑπόκειται εἰς τὰ ἑξῆς χρέη. Νὰ προσφέρῃ εἰς τοὺς ἀσθενεῖς τὰ θρησκευτικὰ βοηθήματα, νὰ ἱερουργῇ ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος εἰς τὸ Παρεκκλήσιον τοῦ Νοσοκομείου, ν' ἁγιάζῃ ἑκάστην πρώτην τοῦ μηνὸς τοὺς ἀσθενεῖς, νὰ τρέχῃ, ὁσάκις κατ' ἀνάγκην καλεσθῇ ἐν ὥρᾳ νυκτὸς, νὰ ἐρωτᾷ τοὺς ἐξομολογουμένους εἰς αὐτὸν ἀσθενεῖς πρὸς τίνα ἐπιθυμοῦσι νὰ δίδωσι τὰ πράγματά των καὶ ν' ἀναφέρῃ τοῦτο εἰς τὸν Ἐπιστάτην καὶ ἐπὶ τέλους νὰ ὁδηγῇ εἰς τὴν ταφὴν τοὺς ἀποβιοῦντας.

Περὶ τοῦ Κουρέως.

Ὁ κουρεὺς εἶναι βοηθητικὸς ὑπάλληλος τοῦ Ἰατροῦ καὶ ὑπάγεται εἰς αὐτὸν ἐνεργῶν ὑπὸ τὰς ἀμέσους διαταγάς του. Τὰ χρέη του δὲ εἶναι νὰ ῥιζοτομῇ τοὺς ἀσθενεῖς, ὁσάκις διορίζεται ἀπὸ τὸν Ἰατρὸν, νὰ βάλλῃ βδέλλας, κλυστήρια, βυζιγάντια, ν' ἀλλάζῃ τὰς πληγὰς καὶ νὰ κάμῃ πᾶσαν ἄλλην ἐργασίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἤθελε διορίζεται ἀπὸ τὸν Ἰατρόν. Ὀφείλει νὰ μεταβαίνῃ εἰς τὸ Νοσοκομεῖον ἁποίαν ὥραν ἤθελε ζητηθῇ, εἴτε ἐν καιρῷ ἡμέρας, εἴτε ἐν καιρῷ νυκτός.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Περὶ τῶν τροφίμων.

Τὰ τρόφιμα θέλουν σύγκεισθαι κυρίως ἀπὸ κρέας, ὄρνιθας, ἰχθεῖς, ὠά, γεώμηλα, ὀρύζιον, φυδὲν, χόρτα, ἄρτον, οἶνον, ἔλαιον, βούτυρον, καφὲ, ζάχαριν κτλ. Ταῦτα δὲ πάντα θέλουν προβλέπεσθαι δι' ἐκθέσεως εἰς δημοπρασίαν.

Γενικοὶ ὁρισμοί.

Δὲν πρέπει νὰ συγχωρῆται εἰς ὁποιονδήποτε ἡ ἐντὸς τῶν δωματίων τῶν ἀσθενῶν εἴσοδος ἄνευ προηγουμένης εἰδοποιήσεως εἰς τὸν Ἐπιστάτην. Ὅθεν ὁσάκις ἔρχονται ξένοι πρὸς παρατήρησιν τοῦ Νοσοκομείου ὁ πρῶτος ὑπάλληλος ὅπου κατὰ πρῶτον τοὺς συναντήσει, ὀφείλει νὰ τοὺς διευθύνῃ ὁ ἴδιος εἰς τὸν Ἐπιστάτην καὶ ἐν ἐλλείψει αὐτοῦ εἰς τὴν Ἐπιστάτριαν διὰ νὰ ὁδηγῶνται ὑπ' αὐτῶν εἰς τὰς ὁποίας ἔχουν νὰ κάμουν παρατηρήσεις. Συγχωρεῖται ὅμως ἡ εἴσοδος εὐθὺς εἰς ἐκείνους, εἰδοποιουμένου καὶ τότε τοῦ Ἐπιστάτου, οἵτινες διὰ συγγένειαν ἢ φιλίαν ζητοῦσι νὰ ἐπισκεφθῶσί τινα τῶν ἀσθενῶν, ἀλλὰ νὰ γίνηται μεγάλη προσοχὴ ὥστε νὰ μὴ φέρωσιν εἰς τούτους ἔξωθεν κανὲν εἶδος φαγητοῦ ἢ ποτοῦ.

Ναύπλιον τὴν 5 Ἰουνίου 1851.

Τὸ Ἀδελφάτον
Ὁ Πρόεδρος
Α. ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ.
Ν. ΜΑΡΑΤΟΣ.
ΧΑΡΑΛ. ΜΠΑΚΟΠΟΥΛΟΣ.
ΔΗΜ. Γ. ΠΑΠΠΑΓΙΑΝΝΗΣ.
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΔΑΜ.

Ἐθεωρήθη καὶ ἐχει καλῶς.
Ἐν Ναυπλίῳ τὴν 11 Ἰουνίου 1851
Ὁ Νομάρχης Ἀργολίδος κλ
Κων. Ῥάλλος.

Ὅτι ἴσον ἀπαράλλακτον

25	Φεβρουαρίου	1911	Παναγιώτης Κοντός. ἐτῶν 50. σαμαρᾶς	Κεχρεαί.	
26	Φεβρουαρίου	1911	Γιαννάκης Χαρμπής. ἐτῶν 12. σαμαρᾶς	Ἀνδρίανα.	
3	Μαρτίου	1911	Ἀθανάσιος Γιάννου. ἐτῶν 26. σαπωνοποιός.		
24	Μαρτίου ὑποθάνατος.	1911	Χαράλαμπος Παπᾶ Κώστας. ἐτῶν 30. σαπωνοποιός.	ῥάπτι	
25	Μαρτίου	1911	Χρῆστος Παπαζαφείρης. ἐτῶν 25. σαπωνοποιός.	Μηθώνη	
29	Μαρτίου	1911	Κυριάκη [illegible] σαμαρᾶς χήρα. ἐτῶν 30		
30	Μαρτίου	1911	ὁ Κωνσταντῖνος Ἀνδρεαδάκης. ἐτῶν 55. σαπωνοποιός.		
6	Ἀπριλίου	1911	Δημήτριος Κωνσταντόπουλος. ἐτῶν 15. σαπωνοποιός.		
12	Ἀπριλίου	1911	ἡ χρυσοῦχος Δημητρίου. ἐτῶν 50. σαπωνοποιός.	Φρόσυνη	
21	Ἀπριλίου	1911	Ἐμμανουὴλ Παπᾶς Δημητρίου. ἐτῶν 22. σαπωνοποιός.		
26	Ἀπριλίου	1911	ὁ Σωκράτης Νικολάου. ἐτῶν 30. σαπωνοποιός.	ριζότον	
28	Ἀπριλίου	1911	Ἀγγέλης Κράμπουρας. ἐτῶν 45. σαπωνοποιός.		
28	Ἀπριλίου	1911	ὁ ναύτης Φώτιος. ἐτῶν 23. σαπωνοποιός.		
30	Ἀπριλίου	1911	Ἀναγνώστης Μανωλοράκης. ἐτῶν 63. σαπωνοποιός.	κλεφτιά	
6	Μαΐου	1911	ὁ Δημήτριος Νικολούζος. ἐτῶν 24. σαπωνοποιός.	Ἄνδρου	
17	Μαΐου	1911	Ἐμμανουὴλ	γαζοφυλακείου	
29	Μαΐου	1911		σηπτικὴ ἀνεμώνη	
24	Ἰουλίου	1911		σηπτικὴ χρονία	
13	Μαΐου	1911		ῥευματισμοὶ μετὰ ἐνοχῆς.	
6	Ἀπριλίου	1911		αἱμόπτυσις.	
16	Ἀπριλίου	1911		πνευμονία χρονία.	
3	Ἀπριλίου	1911		φθίσις	
24	Μαΐου	1911		φθίσις	
15	Ἰουνίου	1911		βοραγινοῦρα.	
24	Ἀπριλίου	1911	Ἐμμανουὴλ	ὀξυβάτου.	
16	Μαΐου	1911	Ἐμμανουὴλ	ἀρτηρίτις ἐγκεφάλου ἐγκύμων	
2	Μαΐου	1911	Ἐμμανουὴλ	παραλυτικὸς	
13	Μαΐου	1911		θάνατος χρονίως.	
9	Μαΐου	1911	Ἐμμανουὴλ	ἀναιμία	
2	Ἰουνίου	1911		παραπληγία.	

ΓΕΝΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΑΡΧΕΙΑ ΝΟΜΟΥ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ
ΥΠ. Ε. Π. Θ.

Κατάλογος ... Δημοτικού Κοινοτικού Διαμερίσματος ... κατάλληλων ... εν ... κατά το έτος 1859

Αύξων αριθμός	Όνομα & επώνυμον	Ηλικία	Πατρίς	Επάγγελμα	Θρησκεία	Είδος ακινήτου	Από διανομής		Προ διανομής		Αξία ακινήτου	Παρατηρήσεις
							Νομ.	αρ.	Νομ.	αρ.		
1	Χαραλαμπής Δημητρίου	15	αγρός	Μαδαλής	χριστ.		Εκτάρια	17	8 δεκ	4	141	εξηκοντάρια δημοσίου
2	Σπήλιος Θεοδωρίδης	50	"	σπιτικό	"	διώροφο	τουρκ	10	"	26	109	εξηκοντάρια εν χαμηλοίς
3	Δαλιανός Γεωργίου	60	Δεκελείας	Κανίδης	"	εν χωρίω καλ. του Δημου μάνδρα	7 δεκ	20	"	17	23	εξηκοντάρια δημοσίου
4	Γεώργιος Καρεμπαλής	50	Κρανιδί	Γεωργός	"	οικία	"	27	"	21	25	πλησίον του Δημαρχείου
5	Κυριακούλα Καραγιάννη	35	" "		"		"	27	"	22	26	εξηκοντάρια δημοσίου.
6	Γεώργιος Ιωαννίδης	60	αγρός	αγριοχάρτης	"	ξενώνας	8 δεκ	5				κυριακής του Δημ. Καποδιστρίου
7	αδελφοί Ζαχαρίου	35	μαθητεύει	Κανίδι	"	υδρόμυλος μ' 2 λιθ.	"	6				όροφος
8	Μιχαήλ Ζαφειρίδης	18	Δεκελείας	ναυτικός	"	δωμάτια εν ξύλοις	"	7	8 δεκ	13	7	εξηκοντάρια δημοσίου
9	Νικόλαος Ιωαννίδης	50	αγρός	Γεωργός	"	ταβερνίδα	"	7	"	30	23	εξηκοντάρια δημοσίου.
10	αδελφή Δ. Ζήμου	40	Ζάκυθος		"		"	7	"	8	1	πλησίον του 22 εξηκοντάρου
11	Δημήτριος Γεωργίου	23	αγαπ. σίδερο	χρυσοχόος	"	βδόμη	"	10	"	22	13	πλησίον του 22 εξηκοντάρου
12	Νικόλαος Σ. Δεκόζηλος	17	Ζάκυνθος	Βαφείου	"	μαγαζέλα	"	14	"	22	9	εξηκοντάρια δημοσίου
13	Γεώργιος Χριστοφόρου	50	καλογιάννης	Δημοτικός	"	καπηλειάδα	"	14				κυριακής του Δημ. Καποδιστρίου
14	Νικόλαος Γ. Κουκουλάκης	22	αγρότης	αγριοχάρτης	"	οικημούδα	"	15				όροφος
15	Νικόλαος Σχινάς	40	Ζάκυνθος	σκαλτσούχος	"	όροφος	"	16	"	24	9	εξηκοντάρια δημοσίου
16	Γεώργιος Δεβέσης	21	Καρπενήσι	ναυτικός	"	αγροκήπιον	"	17	"			μεταξύ του Δημ. Καποδιστρίου
17	σύζυγος Νικολάου	75	αγρότης		"	Γιαλός	"	17	"			όροφος
18	Γεώργιος Καπετανάκης	35	Σπιναλόγκα	Γεωργός	"	προχείδα	"	21	"	25	5	εξηκοντάρια εν διώροφοις
19	Σταυρίτσα Σαχαρόπουλα	23	Ζάκυνθος	Ζάκυνθος	"	αγροκήπιον	"	21	"	28	8	όροφος
20	Διονύσιος Ψαρολάκης	23	αγρότης	Καρπενήσι	"	αχυρώνιδα	"	23	"			εκτάρια του Δημ. Καποδιστρίου
21	Δημήτριος Γεωργίου	24	Καρπενήσι	ναυτικός	"	αγροκήπιον	"	24				όροφος

Εν Αθήναις τη 9 Φεβρ. 1859

Η Επιτροπή αποτελούμενη
εκ των υπογεγραμμένων

Δ. Ιωαννίδης

Β. Κυριακούλης

Ιωάν. Σκυρίδης

Ο Πρόεδρος
Σ. Καλλιφρονάς

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ · Υ.Π.Ε.Θ. · ΑΡΧΕΙΑ ΝΟΜΟΥ ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ

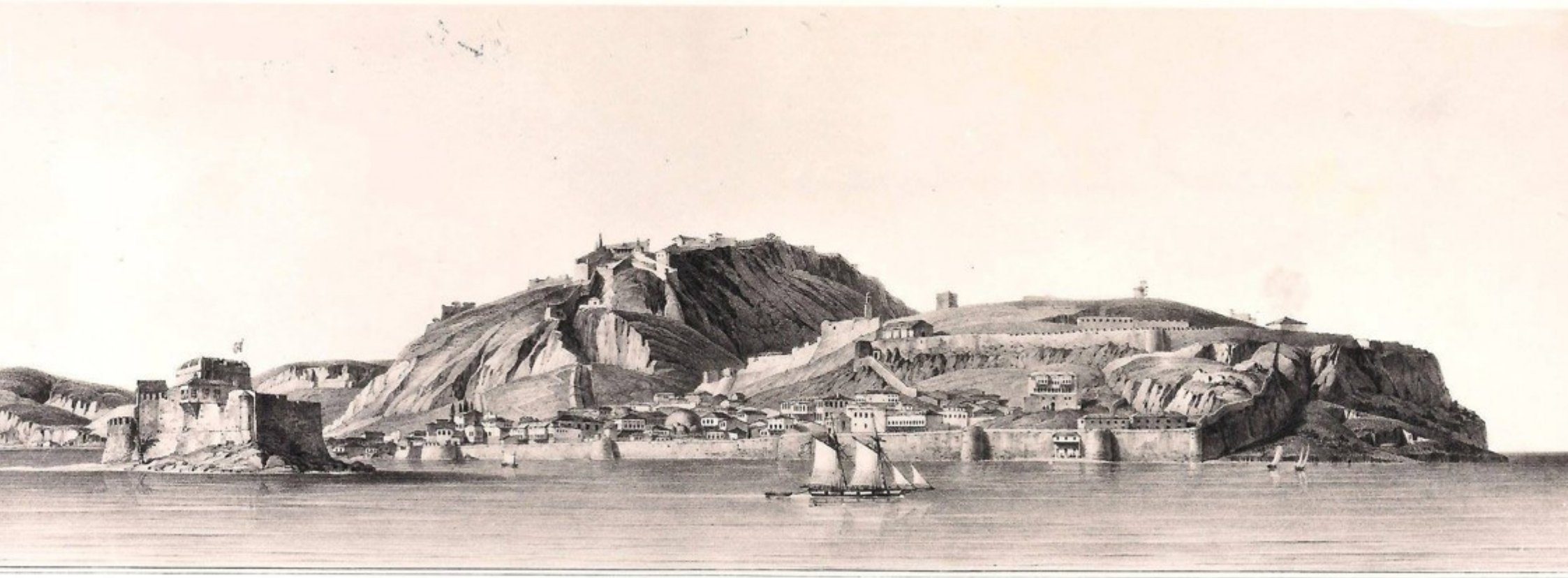

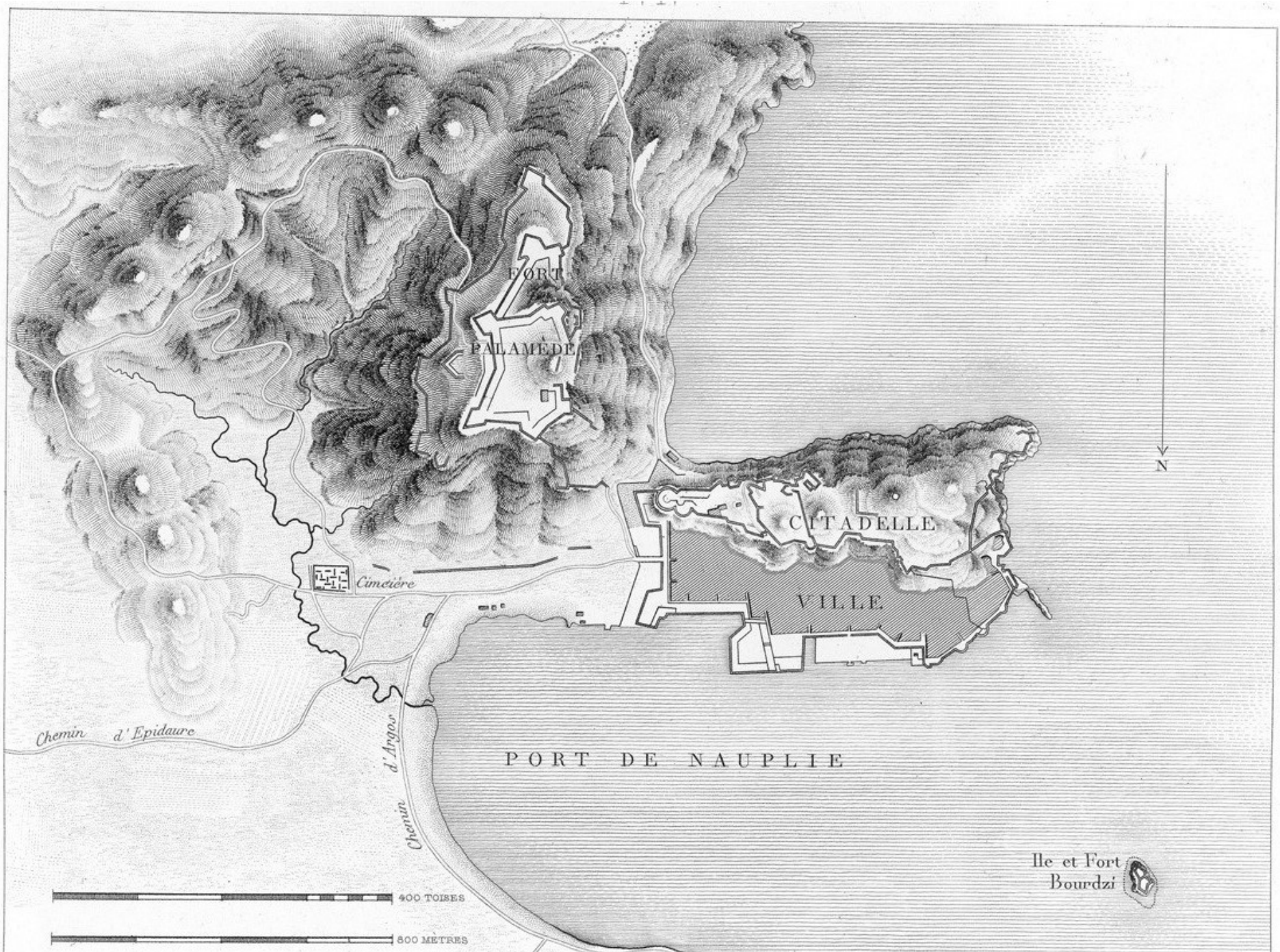
FORT
PALAMEDE
CITADELLE
VILLE
Cimetière
Chemin d'Epidaure
Chemin d'Argos
PORT DE NAUPLIE
N
Ile et Fort Bourdzi
400 TOISES
800 MÈTRES

ACHAIA
PHLIASIA
Phlius
CORINTHIA
Corinth
Mt. Acro Corinthus
Lechæum
Cenchreæ
Grammyon
Saronian Rocks
SALAMIS
ATHENS
Salamis
the Piræus
ATTICA
SARONIC SEA
Stymphalus
Mount Cyllene
Nemea
Cleonæ
Peræa
Orchomenus
Mycenæ
Mt. Eubœa
Temple of Juno
Mount Arachnæus
ARGOLIS
ARGOS
Mantinea
Tiryns
Lerna
Genethlium
Thyrea
Mount Parnon
Tegea
Hermione
Prasiæ
LACONIA
Sellasia
Eurotas R.
Mount Taygetus
SPARTA
EPIDAURIA
Epidaurus
Ægina
Cecryphalus I.
Saronic Gulf
ÆGINA
Cheronesus
Pt. Schœnitas
TROEZENIA
Troezen
Calauria I.
Port Poros
Scyllæum Pr.
Phaurus I.
Zoster Pr.
Eleusis
Belbina I.
Halieis
Pityusa I.
Ephyra I.
Philemerium
HERMIONIS
Temple of Ceres Thermasia
Mt. Prony
Bucephala Pr.
Hydrea I.
Struthus Pr.
Aperopia I.
Aera
Triorema I.
Tiparenum I.
Aristeræ
ARGOLIS,
EPIDAURIA, TROEZENIA,
HERMIONIS, the ISLE of ÆGINA,
AND CYNURIA,
for the Travels of Anacharsis.
By J.D. BARBIE DU BOCAGE.
Pythian Stadia.
Olympian Stadia.
French Leagues.
English Miles.
Republican Myriameters.

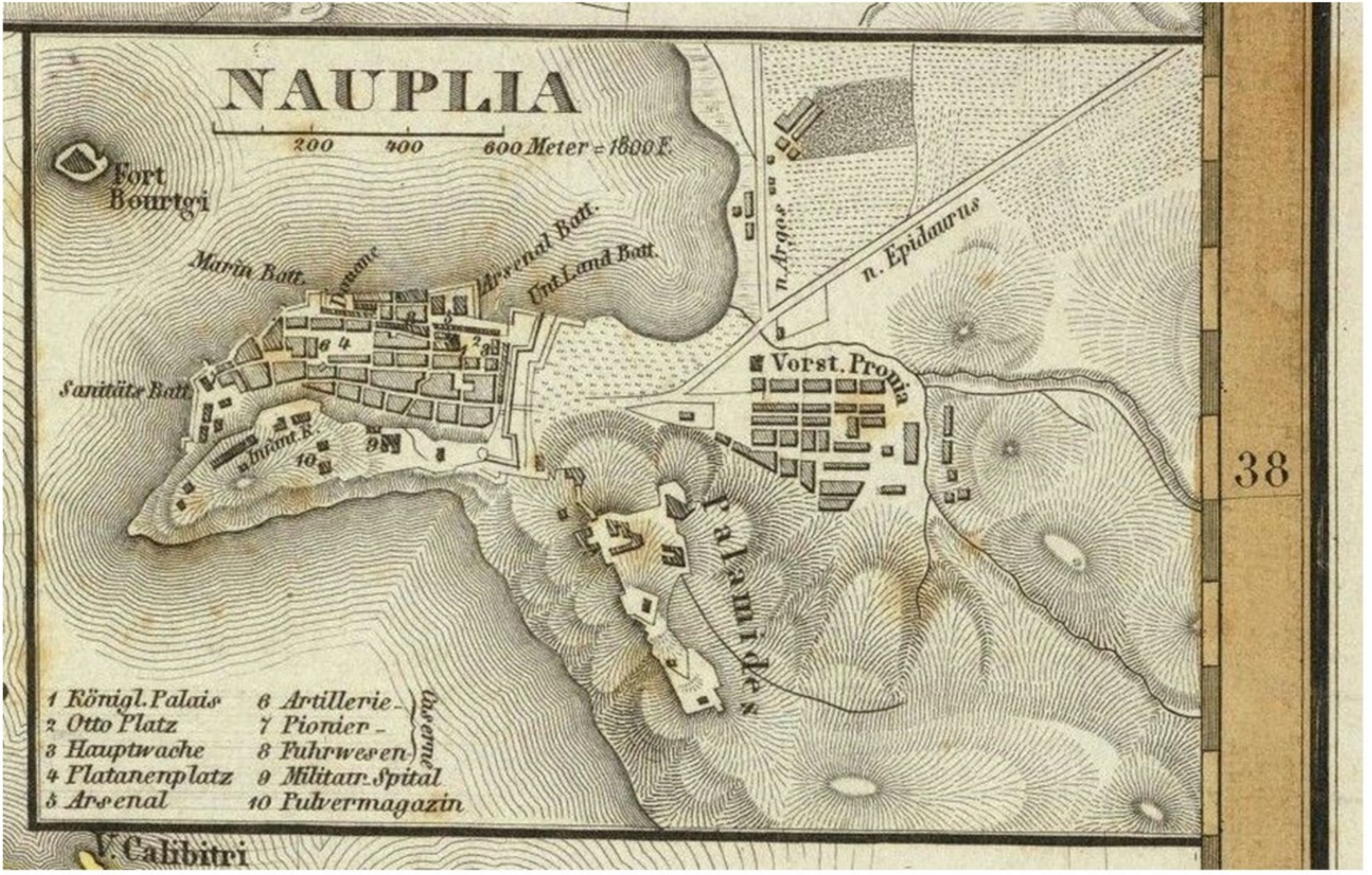
NAUPLIA
200 400 600 Meter = 1800 F.
Fort Bourtzi
Marin Batt.
Douane
Arsenal Batt.
Int. Land Batt.
Sanitäts Batt.
Infant. K.
n. Argos
n. Epidaurus
Vorst. Pronia
l'Palamide
38
1 Königl. Palais
2 Otto Platz
3 Hauptwache
4 Platanenplatz
5 Arsenal
6 Artillerie-
7 Pionier-
8 Fuhrwesen
Caserne
9 Militair-Spital
10 Pulvermagazin
V. Calibitri

cityofnafplio.com

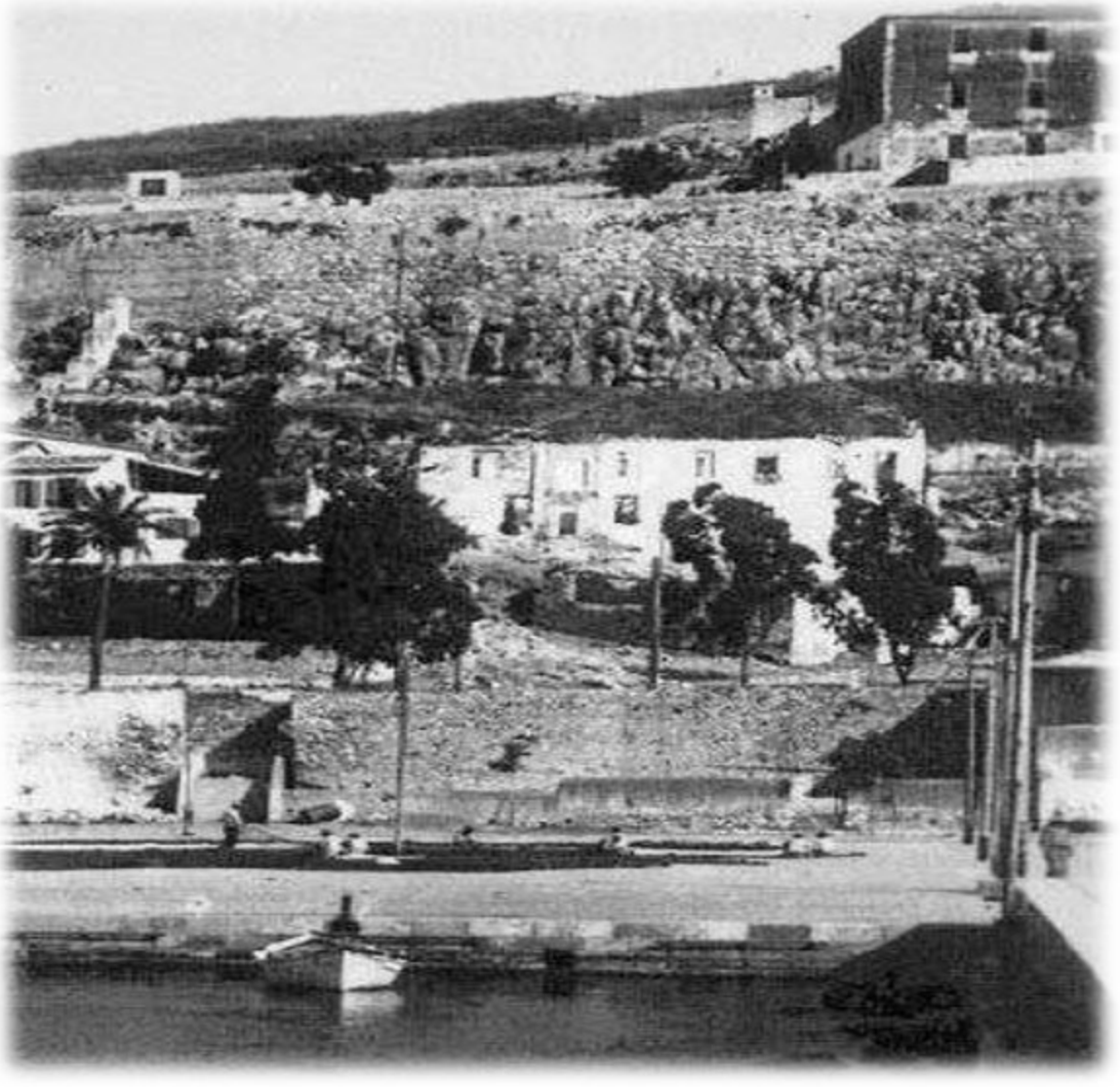

Επιγραφή